J.R.R. Tolkien

Pán prstenů

Společenstvo Prstenu

Edice
TŘINÁCT

Mladá fronta / Praha 1990

ISBN 80-204-0105-9

Tři prsteny pro krále elfů pod nebem,
Sedm vládcům trpaslíků v síních z kamene,
Devět mužům: každý je k smrti odsouzen,
Jeden pro Temného pána, jenž dlí na trůně
v zemi Mordor, kde se snoubí šero se šerem.
Jeden prsten vládne všem, Jeden jim všem káže,
Jeden všechny přivede, do temnoty sváže
v zemi Mordor, kde se snoubí šero se šerem.

PŘEDMLUVA

Tento příběh při vyprávění rostl, až se stal historií Velké války o Prsten a obsáhl mnoho průhledů do ještě starobylejší historie, jež mu předcházela. Byl započat krátce po dopsání *Hobita*, ještě než byl roku 1937 vydán. Nechal jsem však toto pokračování ležet, protože jsem chtěl nejprve dokončit a uspořádat mýty a legendy ze Starých časů, které nabývaly tvar již několik let. Toužil jsem po tom pro vlastní uspokojení a příliš jsem nedoufal, že by toto dílo mohlo zajímat jiné, zejména proto, že jeho inspirace byla především lingvistická a původně mělo sloužit jako potřebné historické pozadí pro elfí jazyky.

Když mi ti, jichž jsem se ptal na radu a názor, řekli, abych nedoufal vůbec, vrátil jsem se k pokračování, povzbuzen prosbami čtenářů o další informace o hobitech a jejich dobrodružstvích. Příběh se však neodolatelně spájel se starším světem a stal se vlastně zprávou o jeho konci a zániku, dříve než byl vypovězen jeho počátek a prostředek. Ten proces začal už při psaní *Hobita*; již tam se naráželo na starší látku: na Elronda, Gondolin, Vznešené elfy a skřety, a také samovolně a letmo vyvstaly obrazy věcí vyšších, hlubších nebo temnějších než povrch příběhu: Durina, Morie, Gandalfa, Nekromanta, Prstenu. Odhalením významu těchto letmých obrazů a jejich vztahu k dávným dějinám se zjevil Třetí věk a jeho vyvrcholení ve Válce o Prsten.

Ti, kdo se dožadovali dalších informací o hobitech, je nakonec obdrželi, ale museli dlouho čekat; skládání *Pána prstenů* totiž pokračovalo s přestávkami od roku 1936 do roku 1949. Měl jsem v tom období mnoho povinností, které jsem nezanedbával, a jako žák i učitel jsem měl mnoho jiných zájmů, které mě často zcela pohlcovaly. Ke zdržení samozřejmě přispělo i to, že v roce 1939 vypukla válka. Tehdy ještě příběh nedospěl ani ke konci 1. knihy. Navzdory temnotě následujících pěti let jsem zjistil, že se již příběh nedá zcela opustit, a plahočil jsem se dál, většinou po nocích, dokud jsem nestanul u Balinova náhrobku v Morii. Tam jsem se nadlouho zastavil. Pokračoval jsem až téměř po roce, a tak jsem se dostal do Lothlórienu a na Velkou řeku až koncem roku 1941. Příští rok jsem napsal první náčrt

látky, která nyní tvoří 3. knihu, a začátek 1. a 3. kapitoly 5. knihy, a když v Anórienu vzplanuly majáky a Théoden dojel do Brázdné doliny, uvázl jsem. Předvídavost selhala a na přemýšlení nebyl čas.

V roce 1944 jsem opustil rozběhlé nitky zamotané války, kterou bylo mým úkolem vést, nebo o ní aspoň podat zprávu, a přinutil jsem se, abych se vypořádal s Fredovou cestou do Mordoru. Tyto kapitoly, které se později staly 4. knihou, byly psány a odesílány jako seriál mému synu Christopherovi, který tehdy sloužil u letectva v Jižní Africe. Přesto trvalo ještě pět let, než příběh dospěl ke svému dnešnímu konci; během té doby jsem změnil bydliště, katedru i kolej a dny nebyly sice již tak temné, ale o nic méně namáhavé. A když bylo konečně dosaženo „konce", celý příběh se musel revidovat a vlastně velmi často zpětně přepisovat. A musel se opsat na stroji a znovu opsat na stroji, a to jsem musel sám, protože na desetiprstý profesionální opis jsem prostě neměl.

Od doby, kdy *Pán prstenů* konečně vyšel tiskem, ho četlo mnoho lidí, a já bych zde rád řekl něco k mnoha názorům a dohadům, které jsem obdržel nebo četl ohledně motivace a významu příběhu. Prvořadou motivací byla vypravěčova touha vyzkoušet síly na opravdu dlouhém příběhu, který by udržel pozornost čtenářů, pobavil, potěšil a někdy snad i vzrušil nebo hluboce pohnul. Dal jsem se vést jen vlastním citem pro to, co působí a co vyvolává pohnutí, a pro mnohé se ten vůdce nevyhnutelně často mýlil. Někteří z těch, kteří knihu přečetli, nebo ji aspoň recenzovali, ji shledali nudnou, nesmyslnou nebo opovrženíhodnou; a já nemám proč si stěžovat, jelikož mám podobný názor na jejich díla nebo ten druh psaní, kterému očividně dávají přednost. Ale i mnohým z těch, kteří můj příběh četli s chutí, se leccos nelíbí. Snad ani není možné zalíbit se v dlouhém příběhu všem ve všech bodech, ani se všem nelíbit ve stejných bodech. Z dopisů, které jsem dostal, totiž zjišťuji, že právě ty pasáže nebo kapitoly, které jsou pro některé poskvrnou díla, jiní zvláště chválí. Čtenář ze všech nejkritičtější, já sám, nyní nachází mnoho malých i velkých chyb, ale protože naštěstí není povinen knihu ani opravovat, ani psát znova, přejde je mlčením, až na jednu, které si všimli jiní: že je kniha příliš krátká.

Pokud jde o nějaký vnitřní význam nebo „poselství“, podle autorova záměru žádné nemá. Příběh není ani alegorický, ani aktuální. Jak rostl, zapouštěl kořeny (do minulosti) a vyháněl nečekané větve, jeho hlavní téma však bylo od počátku dáno nevyhnutelnou volbou Prstenu jako spojovacího článku s *Hobitem*. Klíčová kapitola „Stíny minulosti“ je jednou z nejstarších částí příběhu. Byla napsána dlouho předtím, než se předtucha roku 1939 stala hrozbou nevyhnutelné pohromy, a příběh by se byl od toho bodu vyvíjel v podstatě po stejných liniích, i kdyby byla pohroma odvrácena. Vyvěrá z věcí již dávno uložených v mysli, v některých případech dokonce již napsaných, a válka, jež v roce 1939 propukla, ani její důsledky příběh téměř vůbec nepozměnily.

Skutečná válka se ve svém průběhu ani závěru nepodobá válce legendární. Kdyby byla legendu inspirovala nebo řídila její vývoj, byl by se Prstenu jistě někdo zmocnil a použil jej proti Sauronovi; ten by nebyl zahuben, ale zotročen, a Barad-dûr by nebylo zničeno, ale okupováno. Když by se Prstenu nezmocnil Saruman, ve zmatcích a zradách té doby by v Mordoru nalezl chybějící články pro vlastní bádání o prstenech a zanedlouho by vyrobil svůj vlastní Velký prsten, s nímž by vyzval k boji samovládce Středozemě. V té srážce by obě strany hobity nenáviděly a pohrdaly jimi: nepřežili by dlouho ani jako otroci.

Podle vkusu a názorů těch, kdo mají rádi alegorii nebo aktuálnost, by se dal vymyslet i jiný vývoj událostí. Mně však byla alegorie ve všech svých projevech srdečně protivná od chvíle, kdy jsem byl dost starý a obezřetný, abych ji rozpoznal. Mám mnohem raději historii, pravou nebo předstíranou, protože ji čtenáři mohou aplikovat různě podle svého myšlení a zkušeností. Myslím, že mnozí si pletou „aplikaci“ a „alegorii“; základem první je však čtenářova svoboda, kdežto základem druhé je cílevědomé autorovo řízení.

Autor samozřejmě nemůže zůstat zcela neovlivněn svou zkušeností, ale způsoby, jimiž semínko příběhu čerpá živiny z půdy zkušenosti, jsou krajně složité, a pokusy definovat ten proces jsou přinejlepším dohady založené na nedostatečných a víceznačných svědectvích. Když se autorův a kritikův život zčásti překrývají, vzniká také falešný, ač přitažlivý předpoklad, že jako nejsilnější vlivy musely

působit události nebo myšlenková hnutí společné doby. Sice jsem vskutku osobně prošel stínem války a plně procítil její tíživost, ale s léty se zřejmě často zapomíná na to, že být jako mladík zastižen rokem 1914 nebylo o nic méně hrůznou zkušeností než prožít rok 1939 a to, co následovalo. V roce 1918 byli všichni mí blízcí přátelé vyjma jednoho mrtvi. Nebo vezměme něco méně bolestného: někteří se domnívají, že se ve „Vymetení Kraje“ zrcadlí situace v Anglii v době, kdy jsem svůj příběh dopisoval. Není to tak, je to podstatná část zápletky, předvídaná od počátku, ačkoli v provedení pozměněná vývojem postavy Sarumana. Není snad třeba říkat, že v sobě nenese vůbec žádný alegorický význam ani soudobé politické narážky. Ano, má jistý, třebaže malý základ ve zkušenosti (hospodářská situace byla totiž úplně jiná), a mnohem hlouběji v minulosti. Krajina, v níž jsem v dětství žil, byla mrzce ničena v době, kdy mi nebylo ještě ani deset let, automobily byly raritou (sám jsem nikdy žádný neviděl) a lidé dosud stavěli příměstské železnice. Nedávno jsem viděl v novinách obrázek posledního rozkladu kdysi kvetoucího mlýna u rybníčku, který mi před léty připadal tak důležitý. Mladý mlynář se mi nikdy nezamlouval, ale jeho otec, Starý mlynář, měl černé vousy a nejmenoval se Pískař.

Pán prstenů nyní vychází v novém vydání a tato příležitost byla využita k revizi. Byla opravena řada omylů a nedůsledností, které ještě v textu zůstaly, a byl učiněn pokus opatřit informace o několika bodech, na něž se ptali pozorní čtenáři. Uvažoval jsem o všech jejich poznámkách a dotazech, a jestliže se zdá, že některé byly opomenuty, je to možná tím, že jsem nedokázal udržet pořádek ve svých poznámkách; na mnohé dotazy by se však dalo odpovědět jen dalšími dodatky, nebo spíš vydáním pomocného svazku, jenž by obsahoval mnoho materiálu, který jsem nezahrnul do původního vydání, zejména podrobnější lingvistické informace. Toto vydání nabízí prozatím vedle prologu ještě tuto předmluvu, nějaké poznámky a osobní a místní rejstřík. Tento rejstřík je záměrem úplný, pokud jde o hesla, ale ne, pokud jde o odkazy, protože pro nynější účel bylo nutné omezit jeho rozsah. Úplný rejstřík, plně využívající materiál připravený paní N. Smithovou, patří spíše do pomocného svazku.

PROLOG

1.

O hobitech

Tato kniha se vesměs zabývá hobity a z jejích stránek se čtenář může dozvědět hodně o jejich povaze, ale málo o jejich dějinách. Další informace lze najít také ve výboru z Červené knihy Západní marky, který byl vydán pod názvem „Hobit“. Onen příběh byl čerpán z prvních kapitol Červené knihy, sepsaných samotným Bilbem, prvním hobitem, který se proslavil ve velkém světě, a jím nazvaných „Cesta tam a zase zpátky“, protože pojednávají o jeho cestě na východ a o jeho návratu: dobrodružství, které později zapletlo všechny hobity do velkých událostí onoho věku, jež jsou vylíčeny v této knize.

Mnozí si ovšem mohou přát dozvědět se více o tomto pozoruhodném nárůdku hned na počátku, kdežto jiní snad nevlastní předcházející knihu. Pro takové čtenáře je zde shrnuto několik poznámek o důležitých otázkách hobitosloví a je krátce připomenuto první dobrodružství.

Hobiti jsou nenápadný, ale starobylý národ, dříve početnější než dnes; mají totiž rádi mír a pokoj a dobře obdělávanou půdu: jejich oblíbeným sídlištěm býval spořádaný venkov s dobrými hospodáři. Nikdy neporozuměli strojům složitějším než kovářské měchy, vodní mlýn nebo ruční stav, a neměli je rádi, ačkoli uměli obratně zacházet s nářadím. I za starých časů bývali zpravidla plaší před „Velkými lidmi“, jak nám říkají, a dnes se nám úzkostlivě vyhýbají a těžko se dají nalézt. Dobře slyší a mají bystrý zrak, a třebaže mají sklon k tloustnutí a neradi zbytečně spěchají, jsou nicméně hbití a obratní v pohybech. Od počátku znají umění rychle a tiše zmizet, když se okolo hrne nějaký Velký člověk, kterého nechtějí potkat; a toto umění rozvinuli do té míry, že člověku může připadat čarodějné. Ale hobiti

ve skutečnosti nikdy žádné čarodějnictví nestudovali a jejich nepolapitelnost vyplývá jen z jejich odborné zdatnosti, kterou vzhledem k hobití dědičnosti, praxi a důvěrné spřízněnosti se zemí nemohou větší a nemotornější plemena napodobit.

Jsou to totiž malí človíčci, drobnější než trpaslíci: méně podsadití a hranatí, i když ve skutečnosti nejsou o mnoho menší. Jejich výška se různí, pohybuje se od dvou do čtyř stop naší míry. Nyní zřídka dorůstají tří stop, ale říkají, že se zmenšili a že za starších dob bývali větší. Podle Červené knihy Bandobras (Bučivoj) Bral, syn Hromželeza II., měřil čtyři stopy pět palců a mohl jezdit na koni. V celých hobitských letopisech byl překonán pouze dvěma slavnými postavami dávnověku, ale o této podivuhodné věci jedná právě naše kniha.

Pokud jde o hobity z Kraje, o nichž vypráví tento příběh, za dnů míru a hojnosti to býval veselý lid. Oblékali se do jasných barev, proslulá byla jejich záliba ve žluté a zelené; ale boty nosili zřídka, protože měli na chodidlech tvrdou kůži a nohy porostlé hustými kudrnatými chlupy velmi podobnými vlasům, které mívali zpravidla hnědé. Proto jediné řemeslo, které málo pěstovali, bylo obuvnictví; měli však dlouhé a obratné prsty a uměli vyrábět spoustu jiných užitečných a pěkných věcí. Tváře mívali spíš dobromyslné než krásné, široké, jasnooké a červenolící, s ústy pohotovými k smíchu, jídlu i pití. A smáli se, jedli a pili často a důkladně: k prostoduchým žertům byli hotovi stále a k jídlu šestkrát denně (pokud je mohli dostat). Bývali pohostinní a milovali společnost a dárky, které štědře rozdávali a dychtivě přijímali.

Je zcela zřejmé, že přes pozdější odcizení jsou hobiti našimi příbuznými: jsou nám mnohem bližší než elfové, ba dokonce i než trpaslíci. Odedávna mluvili jazykem lidí, po svém, a měli rádi i neradi vesměs stejné věci jako lidé. Jakého druhu ale přesně je náš vzájemný poměr, to se už nedá zjistit. Počátek hobitů leží hluboko v Dávných časech, které jsou dnes ztraceny a zapomenuty. Jen elfové dosud uchovávají záznamy o onom zmizelém věku a jejich tradice se zabývá téměř výlučně jejich vlastními dějinami, v nichž lidé vystupují zřídka a o hobitech tam není ani zmínka. A přece je jasné, že hobiti ve skutečnosti žili ve Středozemí už dlouhá léta, než si jich

ostatní národy vůbec všimly. A protože svět byl koneckonců plný prapodivných tvorů, tito lidičkové se zdáli pramálo důležití. Za časů Bilba a jeho dědice Froda však náhle, vůbec ne z vlastního přání, nabyli důležitosti a proslulosti, a značně zamotali rady Moudrých a Velkých.

Ony časy, Třetí věk Středozemě, jsou dnes dávno pryč a tvar všech zemí se změnil; ale oblast, v níž hobiti tenkrát žili, byla nepochybně táž, kde dosud přežívají: severozápad Starého světa na východ od Moře. O svém původním domově nevěděli hobiti za Bilbových časů už vůbec nic. Láska k učenosti (s výjimkou rodosloví) nebyla mezi nimi vůbec běžná, ale ve starých rodinách se našli i tací, kteří dosud studovali vlastní knihy, a dokonce sbírali zprávy o starých časech a dalekých krajích od elfů, trpaslíků a lidí. Hobití vlastní záznamy začínaly až po osídlení Kraje a jejich nejstarší pověsti téměř nezasahovaly za časy jejich Putování. Jak pověsti, tak některé jejich příznačné zvyky a slova svědčí ovšem jasně o tom, že jako mnohé jiné národy táhli hobiti v dávné minulosti na západ. Jejich nejstarší zkazky zřejmě zachycují dobu, kdy přebývali v dolinách horního toku řeky Anduiny, mezi Velkým zeleným hvozdem a Mlžnými horami. Proč se později odhodlali k těžkému a nebezpečnému přechodu hor do Eriadoru, se již s jistotou neví. Jejich vlastní zkazky mluví o rozmnožení lidí v zemi a o stínu, který padl na les; ten potemněl a od té doby se jmenoval Temný hvozd. Než překročili hory, rozdělili se již hobiti na tři poněkud odlišné odrůdy: Chluponohy, Staty a Plavíny. Chluponozi měli snědší kůži, byli menší a útlejší a chodili bez bot; ruce a nohy měli úhledné a mrštné; dávali přednost pahorkatinám a kopcům. Statové byli rozložitější a měli těžší kosti; ruce a nohy měli větší a dávali přednost rovinám a pobřežím řek. Plavíni měli světlejší pleť i vlasy a byli vyšší a štíhlejší než ostatní; milovali stromy a lesnaté krajiny.

Chluponozi mívali za starých časů hodně do činění s trpaslíky a dlouho žili v podhůří. Brzy postoupili na západ a toulali se Eriadorem až po Větrov, zatímco ostatní byli ještě v Divočině. Byli nejobvyklejší, nejtypičtější a daleko nejpočetnější odrůdou hobitů. Měli nejsilnější sklony usadit se na jednom místě a nejdéle zachovávali zděděný zvyk bydlet v tunelech a norách.

Statové dlouho přebývali na březích Velké řeky Anduiny a méně se báli lidí. Přišli na západ až po Chluponozích a sledovali tok Bouřné k jihu, a tam se mnozí na dlouho usadili mezi Tharbadem a hranicemi Vrchoviny, než se opět pohnuli k severu.

Nejméně početní byli Plavíni. Představovali severní větev. Byli více spřáteleni s elfy než ostatní hobiti a lépe se vyznali v jazycích a písních než v řemeslech; a odedávna dávali přednost lovu před zemědělstvím. Přešli brzy na sever od Roklinky a sestoupili podél řeky Mšené. V Eriadoru se brzy smísili s ostatními čeleděmi, které je předešly; ale protože byli odvážnější a dobrodružnější, často se stávali vůdci nebo náčelníky klanů Chluponohů a Států. I za Bilbových časů bylo dosud možno vypozorovat silnou plavínskou tradici ve významnějších rodinách, jako u Bralů nebo u Pánů z Rádovska.

V západní končině Eriadoru, mezi Mlžnými horami a pohořím Luny, nalezli hobiti jak lidi, tak elfy. Dosud tam totiž pobýval ostatek Dúnadanů, Králů lidí, kteří přišli přes Moře ze Západní říše; vůčihledně jich však ubývalo a země jejich Severního království pustly. Pro příchozí tu bylo místa víc než dost, a zanedlouho se hobiti začali usídlovat v spořádaných obcích. Většina jejich starších sídlišť byla za Bilbových časů už dávno opuštěná a zapomenutá, ale jedno z prvních důležitých sídlišť přetrvávalo dále, byť zmenšené: byla to Hůrka a Hustoles kolem ní, nějakých čtyřicet mil na východ od Kraje.

Nepochybně v oněch raných dobách se hobiti naučili číst a psát od Dúnadanů, kteří se zase dávno předtím naučili tomuto umění od elfů. A v tom období také zapomněli jazyky, kterých snad užívali předtím, a od té doby vždy mluvili Obecnou řečí, západštinou, jak se jí říkalo, jež byla běžná ve všech královských zemích od Arnoru až po Gondor a na všech pobřežích od Belfalasu k Luně. Přesto si uchovali pár vlastních slov, právě tak jako vlastní pojmenování měsíců a dnů v týdnu a velkou zásobu vlastních jmen z minulosti. Přibližně v téže době přecházejí u hobitů pověsti v historii, v níž se počítají roky. Psal se totiž rok 1601 Třetího věku, když plavínští bratři Marko a Blanko vyrazili z Hůrky a po získání povolení od Velkého krále ve

Fornostu*[1] překročili hnědou řeku Baranduinu s velkým zástupem hobitů. Přešli Most kamenných oblouků, který byl vybudován za dnů moci Severního království, a zabrali a osídlili všechnu zemi mezi řekou a Dalekými vrchy. Bylo od nich žádáno jediné: aby udržovali Velký most a také všechny ostatní mosty a silnice, poskytovali podporu královským poslům a uznávali královu svrchovanost.

Tak začal *krajový letopočet*, protože rok překročení Brandyvíny (jak hobiti pozměnili jméno) se stal Rokem jedna Kraje a všechna pozdější data se počítala od něho.*[2] Západní hobiti se rázem zamilovali do své nové země, zůstali tam a brzy opět vymizeli z dějin lidí i elfů. Pokud trvali králové, byli podle jména jejich poddanými, ale ve skutečnosti žili pod vládou svých vlastních náčelníků a vůbec se nepletli do událostí venku ve světě. Do poslední bitvy o Fornost s černokněžným králem Angmaru poslali králi na pomoc lučištníky; aspoň to tvrdili, ač to žádné lidské příběhy nezaznamenaly. V té válce Severní království padlo; hobiti přijali zem za vlastní a zvolili si ze svých náčelníků vladyku, aby převzal moc zmizelého krále. Po tisíc let se jich vcelku nedotkly války, a tak se množili a prospívali od Temného moru (37 k. 1.) až do hrozné Dlouhé zimy následované hladomorem. Tehdy jich zahynulo mnoho tisíc, ale Dny nouze (1158—60) byly v čase tohoto vyprávění minulostí a hobiti opět uvykli hojnosti. Země byla úrodná a přívětivá, a ačkoli před jejich příchodem dlouho ležela ladem, bývala dobře obdělávaná a král tam kdysi míval mnoho statků, obilných lánů, vinic a lesů.

Rozkládala se na sto dvaceti mílích od Dalekých vrchů k.mostu přes Brandyvínu a na sto padesáti od severních rašelinišť k jižním bažinám. Hobiti ji nazvali Kraj, jako sféru moci svého vladyky a oblast spořádaného podnikání; v tomto příjemném zákoutí světa se zabývali spořádaným žitím, stále méně si všímali světa venku, kde se pohybovali temní tvorové, až nakonec začali myslet, že mír a hojnost jsou ve Středozemí pravidlem a právem všech rozumných obyvatel. Zapomněli nebo přehlíželi to málo, co věděli o Strážcích a o námaze

[1] Jak vyprávějí gondorské záznamy, byl to Argeleb II., dvacátý ze severní linie, jež skončila o tri sta let později Arveduiem.

[2] Roky Třetího věku podle počítání elfů a Dúnadanů lze tedy zjistit přidáním l 600 k datům podle krajového letopočtu.

těch, kteří Kraji umožňovali dlouhý mír. Ve skutečnosti byli chráněni, ale zapomínali na to.

Žádný hobit nikdy nebyl rozeným válečníkem a hobiti také nikdy nebojovali mezi sebou. Za starých časů museli ovšem často bojovat, aby se v tvrdém světě udrželi; ale za Bilba to už byla pradávná historie. Poslední bitvu před započetím tohoto příběhu, a vlastně jedinou, která kdy byla vybojována uvnitř Kraje, už nikdo živý nepamatoval: Bitvu na Zeleném poli roku 1147 k. l., v níž Bučivoj Bral rozprášil nájezd skřetů. I počasí se umírnilo a vlci, kteří kdysi hladově přicházeli od severu za krutých bílých zim, byli dnes pouhou povídačkou pro děti. A tak ačkoli byla v Kraji dosud jistá zásoba zbraní, sloužily vesměs jako trofeje zavěšené nad krbem nebo na stěnách, nebo byly shromážděny v muzeu ve Velké Kopanině. Říkalo se mu Dům pamětin, protože všechno, pro co hobiti právě neměli použití, ale co nechtěli vyhodit, nazývali *pamětina*. jejich domácnosti bývaly pamětinami poněkud přeplněné a mnohé dárky, jež putovaly z ruky do ruky, byly právě toho druhu.

Přes pohodlí a mír si však tento nárůdek uchoval překvapivou otužilost. Když na to přišlo, nebylo snadné je zastrašit nebo zabít; a možná, že měli dobré věci tak neúnavně rádi i proto, že se bez nich dovedli obejít, bylo-li třeba, a uměli přežít drsné zacházení — trápení, nepřátele i počasí — způsobem, který ohromoval ty, kdo je dobře neznali a nehleděli dál než na jejich bříška a buclaté tvářičky. Ačkoli nevyvolávali spory a nezabíjeli nic živého pro zábavu, byli stateční v úzkých a v případě potřeby dosud dovedli zacházet se zbraněmi. Dobře stříleli z luku, protože měli bystrý zrak a jistou mušku. A nejen s lukem a šípy. Když se nějaký hobit sehnul pro kámen, bylo dobré rychle se krýt, jak věděla všechna dobytčata pasoucí se na cizím.

Všichni hobiti původně žili v děrách v zemi, nebo tomu aspoň věřili, a dosud se cítili v takových obydlích nejvíc doma; ale během času museli vzít zavděk i jinými druhy obydlí. V Kraji za Bilbových časů vlastně zpravidla jenom nejbohatší a nejchudší hobiti zachovávali starý zvyk. Nejchudší žili v norách nejprimitivnějšího druhu, opravdových doupatech s jedním nebo taky žádným oknem; zatímco

zámožní si dosud stavěli přepychovější obdoby starých nor. Vhodná místa pro takové veliké a rozvětvené tunely (neboli *pelouchy*, jak je nazývali) se nevyskytovala všude; a v rovinách a v nížinných oblastech začali hobiti, když jich přibývalo, stavět nad zemí. Ano, i v pahorkatých oblastech a ve starších obcích jako Hobitín nebo Bralův Městec nebo v hlavním městě Kraje Velké Kopanině na Bílých vrších bylo dnes mnoho domů ze dřeva, cihel či kamene. Mívali je zvláště rádi mlynáři, kováři, provazníci a koláři a podobní řemeslníci; i když mívali k obývání nory, bývali totiž hobiti odedávna zvyklí stavět kůlny a dílny.

Zvyk stavět selské usedlosti a stodoly údajně vznikl mezi obyvateli Blat dole u Brandyvíny. Hobiti z té oblasti, Východní čtvrtky, byli velicí a těžkopádní a v blátivém počasí nosili trpasličí boty. Ale bylo o nich dobře známo, že jejich krev je převážně statovská, což dokazovalo i chmýří, které jim rostlo na bradě. Žádný Chluponoh ani Plavín neměl stopy po vousech. Lidé z Blat a z Rádovska, ležícího východně od Řeky, na území, jež časem osídlili, přišli ve skutečnosti do Kraje celkově později a z jihu; a dosud si zachovali mnohá zvláštní jména a podivná slova, která se jinde v Kraji nevyskytovala.

Je pravděpodobné, že stavitelské umění bylo jako mnohá jiná převzato od Dúnadanů. Ale hobiti se mu mohli naučit i přímo od elfů, učitelů lidského rodu v jeho mládí. Vznešení elfové totiž tehdy ještě neopustili Středozem a přebývali dosud u Šedých přístavů na západě a na jiných místech v dosahu Kraje. Na Věžových kopcích za západními blaty bylo posud vidět tři elfí věže, jež tam stály od nepaměti. Za měsíčního svitu zářily do daleka. Nejvyšší byla nejdál a stála na zeleném pahorku. Hobiti ze Západní čtvrtky říkali, že z vrcholu věže je vidět Moře; ale nebylo známo, že by se někdy nějaký hobit vyšplhal nahoru. Po pravdě řečeno, málo hobitů se kdy plavilo po Moři nebo je aspoň vidělo, a ještě méně se jich vrátilo, aby podali zprávu. Většina hobitů pohlížela i na řeky a na malé loďky s hlubokou nedůvěrou a málokterý uměl plavat. A jak se dny Kraje dloužily, mluvili méně a méně s elfy a začali se jich bát a měli nedůvěru k těm, kdo se s nimi stýkali; a Moře se mezi nimi stalo děsivým slovem a symbolem smrti a odvraceli tváře od kopců na západě.

Stavitelské umění možná pocházelo od elfů nebo od lidí, ale hobiti je používali po svém. Nepotrpěli si na věže. Jejich domy byly obvykle dlouhé, nízké a pohodlné. Nejstarší typ byl ve skutečnosti pouhou stavební napodobeninou pelouchu, krytou senem či slámou, případně drnem, a i jeho stěny se poněkud boulily. Toto stadium však patřilo raným dnům Kraje; hobiti stavitelství se od té doby změnilo, vylepšilo nápady přejatými od trpaslíků nebo vlastními objevy. Záliba v kulatých oknech, a dokonce i v kulatých dveřích, byla hlavní přežívající zvláštností hobiti architektury.

Domy a nory hobitů z Kraje byly často rozsáhlé a obydlené velikými rodinami. (Bilbo a Frodo Pytlíkové byli jako staří mládenci výjimkou, jako jí byli i v mnoha jiných ohledech, kupříkladu ve svém přátelství s elfy.) Někdy, jako v případě Bratů z Velkých Pelouchů nebo Brandorádů z Brandova, žilo mnoho pokolení příbuzných spolu v (poměrném) míru v jedné usedlosti po předcích, kde bylo mnoho chodeb. Všichni hobiti si každopádně potrpěli na rodové svazky a vypočítávali své příbuzné s velkou pečlivostí. Kreslili dlouhé a pracné rodokmeny o nesčetných větvích. Při jednání s hobity je důležité vědět, kdo je příbuzný s kým a v jakém stupni. Bylo by nemožné vypsat v této knize rodokmen, který by obsahoval i jen ty nejdůležitější členy důležitých rodin v čase tohoto vyprávění. Genealogické stromy na konci Červené knihy Západní marky jsou samy o sobě knížečkou a všem kromě hobitů by připadaly nesmírně nezáživné. Hobiti si v takových věcech libovali, pokud byly přesné: měli rádi knížky, když v nich stály věci, které už znali, pěkně jasně a bez nějakých rozporů.

2.

O dýmkovém koření

Ještě o jedné věci týkající se hobitů starých dob je třeba se zmínit, o ohromujícím zvyku: nasávali či vdechovali skrze trubice z hlíny nebo ze dřeva kouř hořících listů byliny, kterou nazývali *dýmkové koření* nebo *listí*, pravděpodobně jakési odrůdy *Nicotiany*. Původ tohoto zvláštního zvyku nebo „umění“, jak jej raději nazývali hobiti, je zahalen tajemstvím. Vše, co se o jeho původu dalo zjistit, bylo sebráno Smělmírem Brandorádem (pozdějším rádovským Pánem), a protože on i tabák z Jižní čtvrtky hrají roli v následujícím příběhu, můžeme citovat z jeho poznámek v úvodu k „Rostlinopisu Kraje“.

„Toto,“ píše; „je jediné umění, které můžeme prohlásit za náš vlastní vynález. Neví se, kdy hobiti začali kouřit, všechny legendy a rodové historie to pokládají za samozřejmost; už po dlouhé věky kouřil lid z Kraje různé byliny, některé páchnoucí, jiné vonné. Ale všechny záznamy se shodují, že Tobold Troubil z Dolan v Jižní čtvrtce první vypěstoval pravé dýmkové koření ve svých zahradách za Hromželeza II. kolem roku 1070 krajového letopočtu. Nejlepší domovina dosud pochází z tohoto okresu, především odrůdy dnes známé jako Dolanské listí, Starý Toby a Jižní hvězda.

Jak starý Toby k rostlině přišel, není známo, protože to až do smrti odmítal sdělit. Věděl toho o rostlinách spoustu, ale nebyl žádný cestovatel. Říkalo se, že zamlada často chodíval do Hůrky, ale určitě nikdy nebyl z Kraje dál než tam. Je tedy zcela možné, že se s rostlinou seznámil v Hůrce, kde aspoň nyní dobře prospívá na jižních svazích. Hobiti z Hůrky tvrdí, že oni jsou první, kdo kouřil pravé dýmkové koření. Tvrdí ovšem, že všechno dělali dřív než lidé z Kraje, o nichž mluví jako o ‚kolonistech‘, ale v tomto případě je myslím jejich nárok oprávněný. A jisté je, že právě z Hůrky se umění kouřit pravé dýmkové koření rozšířilo v nedávných stoletích mezi trpaslíky a podobné národy, Strážce, čaroděje či poutníky, kteří dosud procházejí tou prastarou křižovatkou cest. Domov a středisko umění lze tedy

hledat ve starém hůreckém hostinci ‚U skákavého poníka‘, který od nepaměti vlastní rodina Máselníků.

Nicméně pozorování, která jsem učinil na svých vlastních poutích na jih, mne přesvědčila, že koření samo není rodem z naší končiny, ale že postoupilo na sever z dolního toku Anduiny, kam bylo, jak se domnívám, původně přivezeno přes Moře Muži ze Západní říše. V Gondoru roste hojně a je tam bujnější a větší než na severu, kde nikdy neroste planě a prospívá jen na teplých chráněných místech, jako jsou Dolany. Lidé z Gondoru mu říkají *sladký galenas* a oceňují na něm jen vůni květu. Z této země musel být dopraven na sever po Zelené cestě během dlouhých staletí mezi Elendilovým příchodem a našimi vlastními časy. Ale i Dúnadani z Gondoru nám přiznávají čest, že jako první jej nacpali do dýmky hobiti. Ani čaroděje to nenapadlo dřív než nás. Ačkoli jeden čaroděj, kterého jsem znal, přijal toto umění dávno za své a získal v něm stejnou obratnost jako ve všem, do čeho se kdy pustil.“

3.

O uspořádání Kraje

Kraj se dělil na čtyři čtvrtiny, již zmíněné čtvrtky, Severní, Jižní, Východní a Západní; a ty zase dále na četná rodová území, jež stále nesla jména některých vůdčích rodin, ačkoli v čase našeho vyprávění se tato jména nevyskytovala již pouze v rodových územích. Skoro všichni Bralové žili dosud v Bralsku, ale to neplatilo o mnoha jiných rodinách jako třeba Pytlících nebo Bulících. Vně čtvrtek byly Východní marka - Rádovsko - a Západní marka, připojená ke Kraji roku 1462 k. l.

Kraj vlastně v této době neměl „vládu“. Rodiny se víceméně staraly o sebe. Pěstovat potravu a jíst ji zabíralo většinu jejich času. V jiných otázkách byli zpravidla velkorysí, ne chamtiví, ale naopak spokojení, umírnění, takže polnosti, statky, dílny a obchůdky zůstávaly po celá pokolení neměnné.

Trvala samozřejmě prastará tradice týkající se Velkého krále z Fornostu čili Severky, jak ji nazývali, jež ležela daleko na sever od Kraje. Ale krále nebylo už téměř tisíc let, ba i trosky královské Severky zarostly trávou. Přesto hobiti dosud o divokých lidech a zlých tvorech (jako jsou skalní obři) říkali, že nikdy neslyšeli o králi. Starodávnému králi totiž připisovali všechny své základní zákony; a obvykle tyto zákony dodržovali dobrovolně, protože to byla Pravidla (jak říkali) jak starobylá, tak spravedlivá.

Je pravda, že Bralova rodina už dlouho vynikala; úřad vladyky na ně přešel (od Starorádů) už před několika staletími a hlava Bralů nosila tento titul od té doby stále. Vladyka byl předsedou Krajového sněmu a kapitánem Krajové hotovosti a Zbrojného hobitstva, ale protože hotovost a sněmy se scházely jen v časech krize, a ty již nenastávaly, vladyctví bylo už jen čestnou hodností. Bralové byli posud

ve velké vážnosti, protože byli jak četní, tak nesmírně bohatí, a v každé generaci přiváděli na svět silné osobnosti zvláštních zvyků, a dokonce dobrodružných povah. To druhé bylo spíš trpěno (bohatým) než obecně schvalováno. Trval však zvyk mluvit o hlavě rodu jako o Velkém Bralovi, a podle potřeby se k jeho jménu přidávalo pořadí, jako například Hromželezo II.

Jediným skutečným činitelem v Kraji byl tou dobou starosta Velké Kopaniny (neboli Kraje), který byl volen každých sedm let na svobodném trhu na Bílých vrších o radostinách, to je o letním slunovratu. Jako starosta měl téměř jedinou povinnost předsedat na hostinách pořádaných o krajových svátcích, které byly časté. Se starostováním však byly spojeny úřad poštmistra a Prvního krajníka, takže řídil jak poslíčkovskou službu, tak Stráž. To byly jediné dvě služby v Kraji a poslíčkové byli mnohem početnější a zaměstnanější. Zdaleka ne všichni hobiti uměli číst a psát, ale ti, kdo uměli, ustavičně psali všem svým přátelům (a vybraným příbuzným), kteří žili dál než v dosahu odpolední procházky.

Krajníci byl název, který hobiti dali své policii, či tomu, co se jí nejspíše podobalo. Neměli samozřejmě stejnokroj (takové věci byly tehdy zcela neznámé), jen pírko za čepicí; v praxi byli spíš polními hlídači než policisty, častěji honili zaběhlý dobytek než lidi. Na práci „doma“ jich bylo v celém Kraji dvanáct, po třech v každé čtvrtce. Značně větší počet, měnící se podle potřeby, byl zaměstnán „obcházením hranic“ a starostí, aby nikdo zvenčí, velký nebo malý, nedělal nezdobu.

Na počátku našeho vyprávění Pomezných, jak se jim říkalo, značně přibylo. Ozývalo se mnoho stížností, že se cizí osoby a tvorové plíží kolem hranic nebo přes ně: první známka, že všechno není docela tak, jak má být a jak také vždycky bývalo, pomineme-li pohádky a staré legendy. Málokdo si všiml toho znamení, a ani Bilbo si ještě neuměl představit, co věstí. Od jeho památné pouti uplynulo šedesát let a byl už starý i na hobity, kteří se běžně dožívali sta let; zřejmě mu však zůstávalo ještě mnoho z velikého bohatství, které si přinesl s sebou. Jak mnoho nebo jak málo, to neodhalil nikomu, ani Frodovi, svému oblíbenému „synovci“. Stále také choval v tajnosti prsten, který našel.

4.

O nalezení prstenu

Jak se vypráví v „Hobitovi“, jednoho dne přišel k Bilbovým dveřím velký čaroděj, Gandalf Šedý, a s ním třináct trpaslíků: nikdo jiný než sám Thorin Pavéza, potomek králů, a jeho dvanáct druhů ve vyhnanství. S nimi vyrazil — k vlastnímu trvalému údivu — jednoho dubnového rána roku 1341 krajového letopočtu hledat velké bohatství, trpasličí poklad Králů pod Horou, pod Ereborem v Dolu, daleko na východě. Výprava byla úspěšná a drak, který poklad střežil, zahuben. A přece, ačkoli před dosažením vítězství byla vybojována Bitva pěti armád, Thorin padl a bylo vykonáno mnoho slavných činů, ta záležitost by stěží ovlivnila pozdější dějiny nebo dosáhla více než jen zmínky v letopisech Třetího věku, kdyby nebylo „náhody“ po cestě. Když se společnost ubírala do Divočiny, byla napadena skřety ve vysokém průsmyku v Mlžných horách; a tak se stalo, že se Bilbo na chvíli ztratil v černých skřetích dolech hluboko pod horami a tam, zatímco marně tápal tmou, položil ruku na prsten ležící na podlaze chodby. Dal si jej do kapsy. V tu chvíli to vypadalo jako pouhé štěstí.

Při hledání cesty ven došel Bilbo až ke kořenům hor a dál to nešlo. Na dně chodby, daleko od světla, se rozkládalo studené jezero a na skalním ostrůvku ve vodě bydlel Glum. Bylo to odporné mrňavé stvoření: pádloval v malém člunku velkýma ploskýma nohama, zíral bledýma světélkujícíma očima, dlouhými prsty chytal slepé ryby a jedl je syrové. Jedl všechno živé, třeba i skřeta, pokud to mohl chytit a zardousit bez boje. Vlastnil tajný poklad, který se k němu dostal před dávnými věky, dokud ještě žil na světle: zlatý prsten, který činil svého nositele neviditelným. Byla to jediná věc, kterou miloval, jeho „miláček“; a mluvil k němu, i když jej neměl u sebe. Přechovával jej totiž v bezpečí v díře na svém ostrůvku, pokud právě nelovil nebo nešpehoval skřety v dolech.

Možná, že by byl Bilba napadl ihned, kdyby jej měl při setkání na ruce; neměl jej však a hobit měl v ruce elfí nůž, který mu sloužil jako

meč. Aby získal čas, Glum vyzval Bilba, aby si dávali hádanky, s tím, že neuhodne-li Bilbo hádanku, kterou mu dá, Glum ho zabije a sní, ale pokud Bilbo porazí jeho, udělá, co bude Bilbo chtít: dovede ho na cestu ven.

Protože byl beznadějně ztracen ve tmě a nemohl tam ani zpátky, Bilbo vyzvání přijal; a dali si navzájem řadu hádanek. Nakonec Bilbo vyhrál, spíš štěstím (jak se zdálo) než chytrostí; nakonec ho totiž žádná hádanka nenapadala a tu vykřikl, když v kapse nahmatal prsten, který sebral a už na něj zapomněl: *„Co to mám v kapse?"* Na to Glum nedokázal odpovědět, ačkoli si vyžádal tři pokusy.

Odborníci se, budiž řečeno, rozcházejí, zda tato poslední otázka byla podle přísných pravidel hry opravdovou hádankou, nebo jen pouhou otázkou; ale všichni se shodují, že po tom, co ji přijal a pokusil se na ni odpovědět, byl Glum vázán slibem. A Bilbo na něho naléhal, aby slovo dodržel; napadlo ho totiž, že by se tenhle slizký tvor mohl ukázat jako falešný, přestože některé sliby byly odedávna pokládány za svaté a každý kromě nejzkaženějších tvorů se je bál porušit. Po staletích samoty ve tmě však bylo Glumovo srdce černé a byla v něm zrada. Zmizel a vrátil se na svůj ostrůvek opodál v temné vodě, o němž Bilbo nevěděl. Tam, myslil si, leží jeho prsten. Měl už hlad a byl rozzlobený, a jen co bude mít svého „miláčka" u sebe, nebude se bát žádné zbraně.

Ale prsten na ostrůvku nebyl: ztratil se, byl pryč. Z Glumova zavřísknutí přejel Bilbovi mráz po zádech, i když ještě nechápal, co se stalo. Ale Glum právě uhodl, příliš pozdě. *„Co to má v kapšiškách?"* vykřikl. V očích mu svítil zelený plamen, když spěchal zpátky zavraždit hobita a znovu získat svého „miláčka". Bilbo zpozoroval, co mu hrozí, právě včas a slepě se dal na útěk chodbou vzhůru od vody; a znovu ho zachránilo štěstí. V běhu totiž vsunul ruku do kapsy a prsten mu tiše vklouzl na prst. Tak se stalo, že ho Glum neviděl a proběhl kolem, střežit cestu ven, aby „zloděj" neutekl. Bilbo ho obezřele sledoval, jak šel, klel a mumlal si o svém „miláčkovi"; z té řeči konečně i Bilbo uhodl pravdu a ve tmě mu svitla naděje: právě on našel kouzelný prsten a má možnost uniknout skřetům i Glumovi.

Nakonec se zastavili před neviditelným otvorem, který vedl k dolní bráně na východní straně hor. Tam se Glum schoulil, čenichal a naslouchal; a Bilbo pocítil pokušení zabít ho svým mečem. Soucit ho však zadržel, a ačkoli si nechal prsten, v němž spočívala jeho jediná naděje, nechtěl jej použít k zabití ubohého tvora v nevýhodě. Nakonec sebral odvahu, přeskočil ve tmě Gluma a prchal dál chodbou, pronásledován nepřítelovými výkřiky nenávisti a zoufalství: *„Zloděj! Zloděj! Pytlík! Nenávidíme ho až navěky!“*

Zvláštní je, že Bilbo svůj příběh společníkům takto nevyprávěl. Řekl jen, že mu Glum slíbil dárek, když vyhraje; ale když pro něj šel na ostrůvek, zjistil, že jeho poklad je pryč: kouzelný prsten, který kdysi dostal k narozeninám. Bilbo se dovtípil, že to je právě ten prsten, který našel, a protože vyhrál, už mu právem patřil. Ale protože byl v úzkých, přiměl Gluma, aby mu náhradou za dárek ukázal cestu ven. Tuto verzi uvedl Bilbo i ve svých pamětech a zdá se, že ji sám nikdy nezměnil, ani po Elrondově Radě. V původní Červené knize zjevně zůstala, stejně jako v několika opisech a výtazích. Mnoho opisů však obsahuje pravdivou verzi (jako alternativu), a ta pochází nepochybně z poznámek Fredových nebo Samvědových, kteří oba poznali pravdu, ačkoli zřejmě nechtěli škrtat nic, co napsal starý hobit sám.

Gandalf ovšem Bilbově první verzi nevěřil od chvíle, kdy ji slyšel, a prsten ho nepřestal velice zajímat. Nakonec po dlouhém vyptávání z Bilba vytáhl pravdivý příběh, což na čas zkalilo jejich přátelství; zdálo se však, že čaroděj pokládá pravdu za důležitou. Ačkoli to Bilbovi neřekl, pokládal za důležité a znepokojivé to, že milý hobit neřekl pravdu hned; zcela proti svým zvyklostem. Myšlenka „dárku“ ovšem nebyla pouhý hobití výmysl. Vnukla mu ji, jak Bilbo přiznal, Glumova řeč, kterou zaslechl; Glum přece opakovaně nazýval prsten svým „dáreškem k narozeninám“. To připadalo Gandalfovi také zvláštní a podezřelé; ale pravdu v tom ohledu nevypátral ještě mnoho let, jak poznáme ze stránek této knihy.

O Bilbových pozdějších dobrodružstvích se zde není třeba rozepisovat. S pomocí prstenu unikl skřetím strážím u brány a znovu nalezl své společníky. Použil prsten na své výpravě mnohokrát, hlavně

k pomoci přátelům; dokud to ale šlo, tajil jej před nimi. Po návratu domů o něm víckrát s nikým nemluvil, s výjimkou Gandalfa a Froda; nikdo jiný v Kraji nevěděl o jeho existenci, jak alespoň věřil. Frodo byl jediný, komu ukázal své vyprávění o výpravě, jež spisoval.

Svůj meč Žihadlo pověsil Bilbo nad krb a své báječné kroužkové brnění, dar trpaslíků z dračího pokladu, zapůjčil muzeu, totiž Domu pamětin ve Velké Kopanině. Ale v zásuvce doma v Dně pytle choval starý plášť s kapucí, který nosil na cestách; a prsten, zajištěný jemným řetízkem, zůstával v jeho kapse.

Vrátil se domů do Dna pytle 22. června ve svém dvaapadesátém roce (1342 k. l.) a v Kraji se nic zvláštního neudálo, dokud pan Pytlík nezačal připravovat oslavu svých sto jedenáctých narozenin (1401 k. l.) V tomto okamžiku začíná naše vyprávění.

Poznámka o Krajových letopisech

Úloha, kterou hobiti na konci Třetího věku sehráli ve velkých událostech, jež vedly k začlenění Kraje do Obnoveného království, probudila v nich obecnější zájem o vlastní historii; a mnohé domácí tradice, jež byly do té doby převážně ústní, byly shromážděny a zapsány. Větší rodiny se také zajímaly o události v celém Království a mnozí jejich příslušníci studovali jeho starou historii a legendy. Koncem prvního století Čtvrtého věku se v Kraji nacházelo již několik knihoven, jež obsahovaly spoustu historických knih a záznamů.

Největší z těchto sbírek byly pravděpodobně v Podvěží, ve Velkých Pelouších a v Brandově. Naše vylíčení konce Třetího věku je převzato zejména z Červené knihy Západní marky. Tento nejdůležitější pramen pro historii Války o Prsten získal svůj název tím, že byl dlouho uložen v Podvěží, v domově Hezounků, hejtmanů Západní marky. Byl to původně Bilbův soukromý deník, který s sebou Bilbo odnesl do Roklinky. Frodo jej přinesl zpět do Kraje spolu s mnoha volnými listy s poznámkami a během let 1420—1 k. l. téměř zaplnil jeho stránky svým líčením Války. K němu však byly připojeny a spolu s ním uchovány tři velké svazky vázané v kůži, jež mu dal Bilbo na rozloučenou. K těmto čtyřem svazkům byl v Západní marce dodán pátý, obsahující komentáře, genealogie a různou jinou látku týkající se hobitích členů Společenstva.

Původní Červená kniha se nedochovala, ale bylo pořízeno mnoho opisů, především z prvního svazku, pro potřebu potomstva dětí Pána Samvěda. Nejdůležitější opis však měl jinou historii. Byl přechováván ve Velkých Pelouších, ale napsán byl v Gondoru na žádost pravnuka Peregrinova a dokončen roku 1592 k. 1. (172 Č. v.). Jeho jižní pisatel připojil poznámku: Findegil, královský písař, dokončil tuto práci v roce 172 IV. Je to do všech detailů přesný opis Vladykovy knihy z Minas Tirith. Tato kniha je opisem, pořízeným na žádost

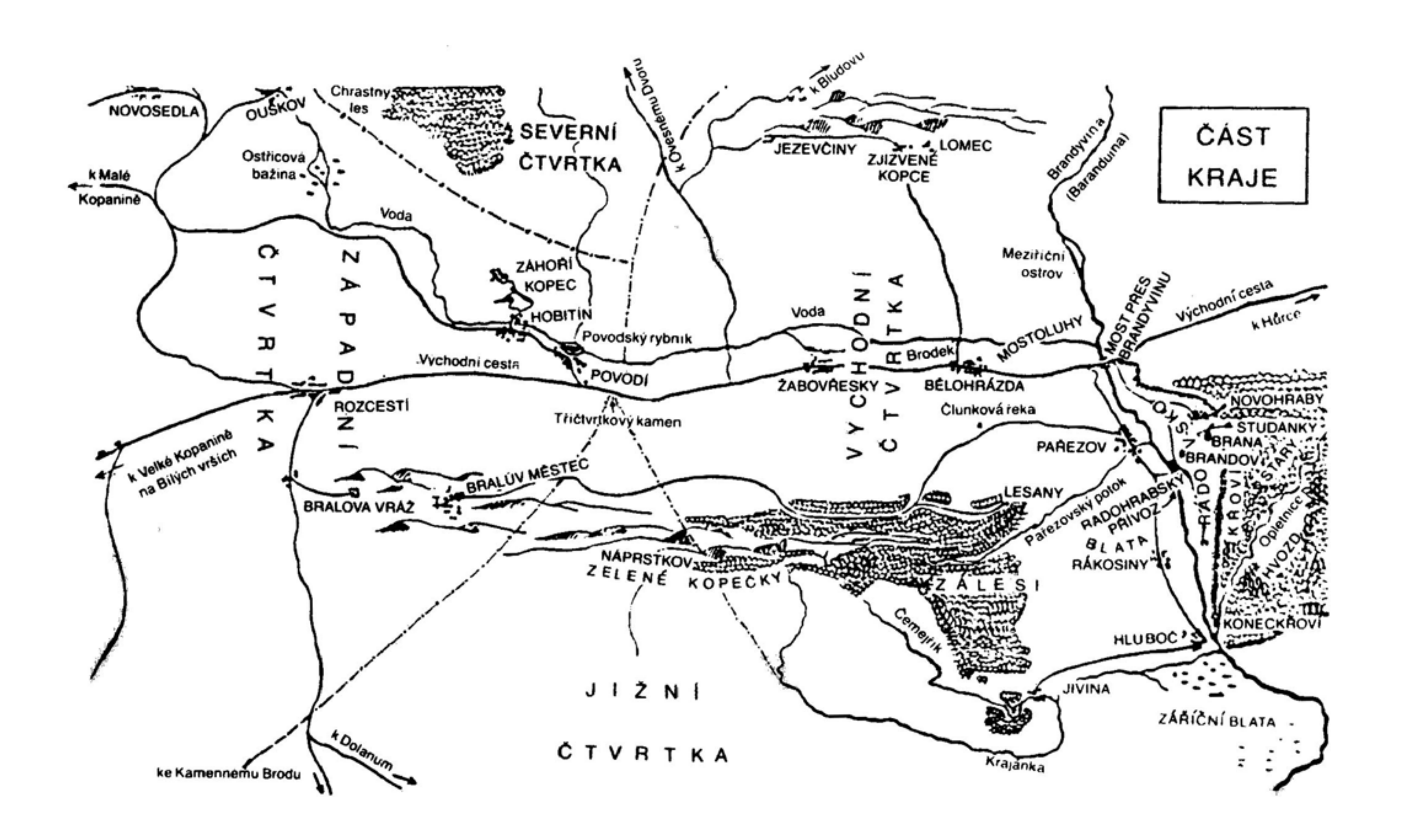
krále Elessara, z Červené knihy Periannath, a byla mu donesena vladykou Peregrinem, když odešel dožít do Gondoru v roce 64 IV.

Vladykova kniha byla tedy prvním opisem Červené knihy a obsahovala mnohé, co bylo později vypuštěno nebo ztraceno. V Minas Tirith k ní bylo připojeno mnoho poznámek a oprav, zejména ve slovech, jménech a citátech z elfích jazyků; a byla doplněna o zkrácené verze těch částí „Příběhu Aragorna a Arwen“, které nejsou zahrnuty v líčení Války. Celý příběh údajně zapsal Barahir, syn Správce Faramira, nějaký čas po odchodu krále. Hlavní důležitost Findegilova opisu však spočívá v tom, že jako jediný obsahuje celé Bilbovy „Překlady z elfštiny“. Ukázalo se, že tyto tři svazky byly velmi umným a učeným dílem, při jehož tvoření využíval mezi roky 1403 a 1418 všech dostupných zdrojů informací v Roklince, jak živých, tak dokumentárních. Protože jich však Frodo použil jen velmi málo a protože se cele věnují Starým časům, dále zde o nich nebude řeč.

Protože Smělmír a Peregrin se stali hlavami svých velkých rodin a současně udržovali osobní svazky s Rohanem a Gondorem, knihovny v Rádohrabech a Bralově Městci obsahovaly mnohé, co se neobjevilo v Červené knize. V Brandově bylo mnoho prací pojednávajících o Eriadoru a dějinách Rohanu. Některé z nich složil nebo započal Smělmír sám, ačkoli v Kraji byl připomínán především pro svůj „Rostlinopis Kraje“ a pro své „Počítání let“, v němž rozebíral vztahy kalendářů Kraje a Hůrky k rohanskému, gondorskému a roklínskému. Napsal také krátké pojednání „O starých slovech a jménech v Kraji“, kde projevil zvláštní zájem o objevování spřízněností s jazykem Rohirů u takových krajových slov jako *pamětina* a u starých prvků v místních jménech.

Ve Velkých Pelouších byly knihy méně zajímavé pro Krajany, ačkoli důležitější pro obecné dějiny. Žádnou z nich nenapsal Peregrin, ale on i jeho následovníci sebrali mnoho rukopisů napsaných gondorskými písaři: hlavně opisy nebo výtahy z historií či legend vztahujících se k Elendilovi a jeho dědicům. Jedině zde v Kraji se nalezly rozsáhlé materiály pro dějiny Númenorejců a vzestupu Saurona. Právě ve Velkých Pelouších byl zřejmě s pomocí materiálu sebraného Smělmírem sestaven „Letopis“. Ačkoliv uváděná data jsou často dohadem, zvláště u Druhého věku, zasluhují pozornosti. Je

pravděpodobné, že Smělmír získal pomoc a informace z Roklinky, kterou navštívil více než jednou. Tam, ač Elrond již odešel, ještě dlouho zůstali jeho synové a s nimi někteří Vznešení elfové. Říká se, že tam přesídlil Celeborn po odchodu Galadriel; ale není zpráv o tom, kdy sám nakonec vyhledal Šedé přístavy, a s ním odešla poslední živoucí památka na Staré časy ve Středozemí.

ČÁST KRAJE
NOVOSEDLA
OUŠKOV
Chrastný les
SEVERNÍ ČTVRTKA
k Ovesnému Dvoru
k Bludovu
JEZEVČINY
LOMEC
ZJIZVENÉ KOPCE
Brandyvína
(Baranduina)
Ostřicová bažina
k Malé Kopanině
Voda
ZÁPADNÍ ČTVRTKA
ZÁHOŘÍ KOPEC
HOBITÍN
Povodský rybník
Východní cesta
POVODÍ
ROZCESTÍ
Tříčtvrtkový kámen
Voda
VÝCHODNÍ ČTVRTKA
Brodek
MOSTOLUHY
ŽABOVŘESKY
BĚLOHRÁZDA
Člunková řeka
Meziříční ostrov
MOST PŘES BRANDYVINU
Východní cesta
k Hůrce
NOVOHRABY
STUDÁNKY
BRÁNA
PAŘEZOV
k Velké Kopanině na Bílých vršcích
BRALŮV MĚSTEC
BRALOVA VRÁŽ
LESANY
Pařezovský potok
RADOHRABSKÝ PŘÍVOZ
BLATA
RÁKOSINY
NÁPRSTKOV
ZELENÉ KOPEČKY
ZÁLESÍ
Opletnice
HVOZD
KONECKROVÍ
Čemeřík
HLUBOČ
JIVINA
ZÁŘIČNÍ BLATA
JIŽNÍ ČTVRTKA
k Dolanum
ke Kamennému Brodu
Krajánka

KNIHA PRVNÍ

KAPITOLA PRVNÍ

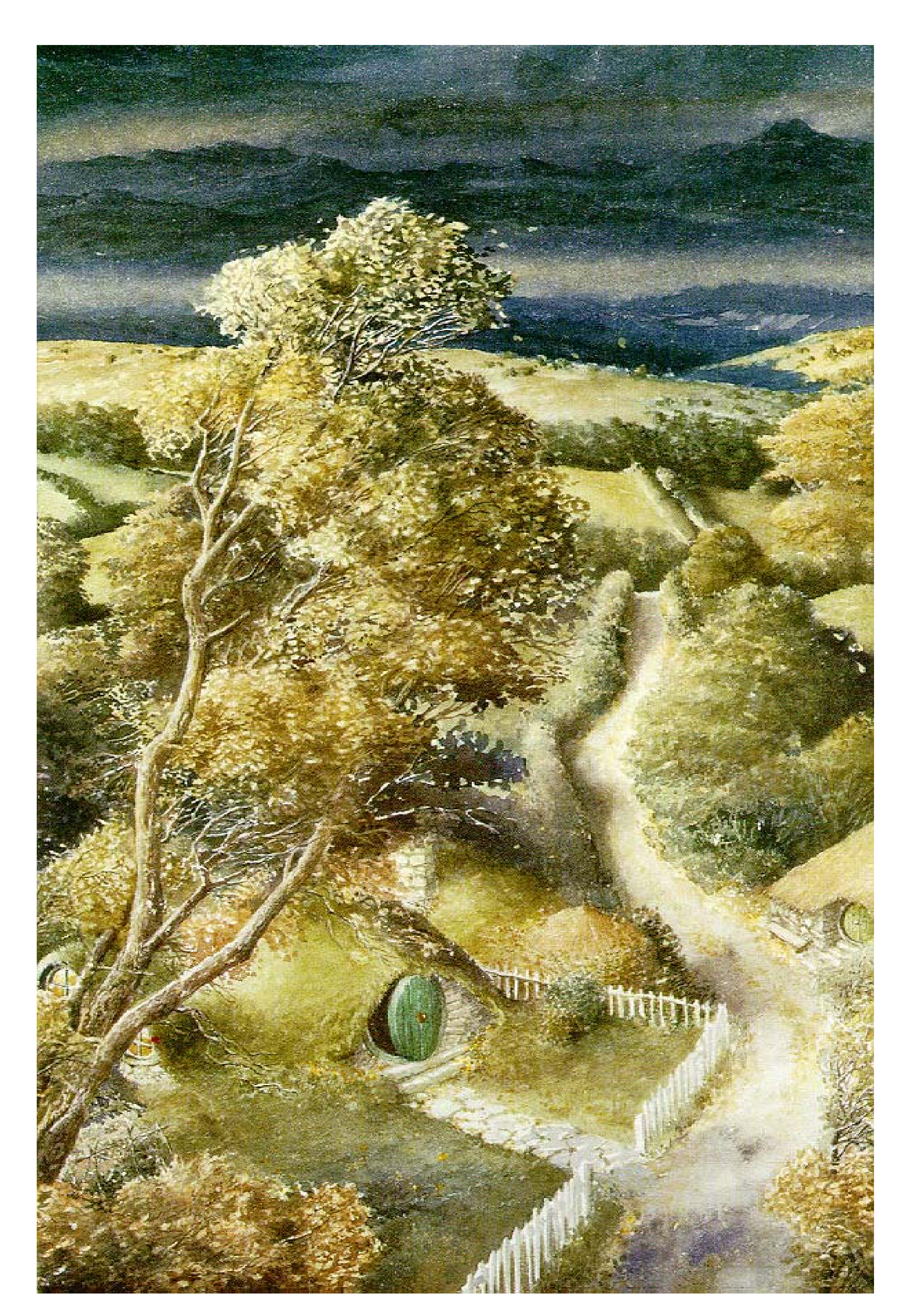
DLOUHO OČEKÁVANÝ DÝCHÁNEK

Když pan Bilbo Pytlík z Dna pytle oznámil, že brzy hodlá oslavit své sto jedenácté narozeniny ve zvláště vybrané společnosti, byla v Hobitíně spousta řečí a vzrušení.

Bilbo byl velmi bohatý a velmi zvláštní a Kraj nad ním žasl už šedesát let, od jeho podivného zmizení a nečekaného návratu. Bohatství, které si přivezl z cest, se už stalo místní legendou a obecně se věřilo, ať staří říkali co chtěli, že Kopec pod Dnem pytle je plný chodeb nacpaných poklady. A kdyby tohle nestačilo k proslulosti, bylo se co divit jeho trvající zdatnosti. Čas plynul, ale zdálo se, že na pana Pytlíka vůbec nepůsobí. V devadesáti letech byl skoro stejný jako v padesáti. V devětadevadesáti o něm začali mluvit jako o „zachovalém“, ale „nezměněný“ by bývalo přesnější. Někteří vrtěli hlavou a mysleli si, že je to příliš mnoho blaha najednou; zdálo se nespravedlivé, aby někdo vlastnil (zřejmě) věčné mládí zároveň s (údajně) nevyčerpatelným bohatstvím.

„Za to se bude muset zaplatit,“ říkali. „To není přirozené a koukají z toho nepříjemnosti!“

Ale nepříjemnosti zatím nepřicházely, a protože pan Pytlík byl štědrý v otázce peněz, většina lidí mu byla vcelku ochotna odpustit jeho podivnůstky i jeho štěstí. Udržoval dobré vztahy s příbuznými (samozřejmě kromě Pytlíků ze Sáčkova), a měl mnoho oddaných ctitelů mezi hobity z chudých a bezvýznamných rodin. Neměl však žádné blízké přátele, dokud nezačali dorůstat někteří jeho mladší synovci.

Nejstarší z nich a Bilbův oblíbenec byl mladý Frodo Pytlík. Když bylo Bilbovi devětadevadesát, adoptoval Froda jako dědice a přivedl ho do Dna pytle, a naděje Pytlíků ze Sáčkova nadobro ztroskotaly. Bilbo a Frodo měli náhodou narozeniny v jeden den, 22. září. „Pojď radši bydlet ke mně, Frodíku," řekl jednoho dne Bilbo, „a můžeme slavit narozeniny v pohodlí spolu." Tou dobou byl Frodo pouhá *dvacítka*, jak nazývali hobiti nezodpovědný věk mezi dětstvím a plnoletostí, dosahovanou ve třiatřicíti.

Uplynulo dalších dvanáct let. Pytlíkové každoročně pořádali velmi veselé oslavy narozenin v Dně pytle, ale bylo zřejmé, že na letošní podzim se plánuje něco úplně výjimečného. Bilbo se měl dožít *stojedenáctin*, 111, dosti zvláštního čísla a na hobita velmi úctyhodného věku (starý Bral sám se dožil jen 130); a Frodovi mělo být *třiatřicet*, 33, číslo důležité: den jeho plnoletosti.

V Hobitíně a v Povodí začaly pracovat jazyky a pověst o nadcházející události se rozešla celým Krajem. Osudy a povaha pana Bilbo Pytlíka se opět staly středem pozornosti a staří náhle zjistili, že jejich vzpomínky jsou velmi žádané.

Nikdo neměl pozornější posluchače než starý Pecka Křepelka, běžně známý jako Kmotr. Vykládal „U břečťanu", v malé hospůdce v ulici U vody, a mluvil s patřičnou autoritou, protože o zahradu Dna pytle pečoval čtyřicet let a předtím v tom pomáhal starému Vrtalovi. Teď když na něho šlo stáří a tuhly mu klouby, práci vykonával většinou jeho nejmladší syn Sam Křepelka. Otec i syn byli s Bilbem a Frodem ve velice přátelském poměru. Bydleli na samotném Kopci, v Pytlové ulici číslo 3, hned pod Dnem pytle.

„Pan Bilbo, to je moc milej a slušnej lepší hobit, to říkám odjakživa," prohlašoval Kmotr. Naprosto pravdivě, protože Bilbo k němu byl velice zdvořilý, říkal mu „Mistře Peckoslave", a stále se ním radil o pěstování zeleniny — ve věci „kořínků", zvláště brambor, byl Kmotr všemi (sebe nevyjímaje) uznávaným znalcem v celém okolí.

„Ale co ten Frodo, co u něho bydlí?" zeptal se starý Nouna z Povodí. „Jmenuje se Pytlík, ale je víc než napůl Brandorád. Nechápu, proč potřebuje nějaký Pytlík z Hobitína chodit pro nevěstu až do Rádovska, kde jsou lidi tak divní."

„A není divu, že jsou divní,“ prohodil Taťka Dvounožka (Kmotrův soused), „když bydlej na nesprávný straně Brandyvíny, u samýho Starýho hvozdu. To je zlý temný místo, jestli je jen půlka pravdy na tom, co se povídá.“

„Máš pravdu, dědo,“ řekl Kmotr. „Ne že by Brandorádi z Rádovska žili zrovna ve Starým hvozdě, ale je to divná ráče, se mi zdá. Vyvádějí s lodičkama na ty velký řece — to není přirozený. Není divu, že to špatně končívá, to vám povím. Ale tak jak tak, pan Frpdo je tak příjemnej mladej hobit, že bys pohledal. Moc podobnej panu Bilbovi, a nejenom obličejem. Konečně jeho táta byl Pytlík. Slušnej, spořádanej hobit, pan Drogo Pytlík; nikdy se o něm nemluvilo, dokud se neutopil.“

„Utopil?“ ozvalo se několik hlasů. Slyšeli už tuhle i jiné, temnější pověsti dřív, jak jinak; ale hobiti jsou posedlí po rodinných historiích a byli ochotni poslechnout si ji znovu.

„No, říká se to,“ pravil Kmotr. „Víte, pan Drogo si vzal nebožku slečnu Primuli Brandorádovou. Byla první sestřenice našeho pana Bilba z matčiny strany (její maminka byla nejmladší dcera Starého Brala) a pan Drogo byl jeho druhý bratranec. Takže pan Frodo je jeho první i druhý bratranec, vlastně o jedno dál, však mi rozumíte. A pan Drogo byl zrovna na Brandově u svého tchána, starého pana Hrdomíra, jako po svatbě mockrát, protože rád papal a starej Hrdomír hostil náramně štědře; šel na lodičky na Brandyvínu a utopil se i s manželkou. To byl chudáček pan Frodo ještě děcko, víte.“

„Slyšel jsem, že jeli na vodu po večeři při měsíčku,“ řekl starý Nouna; „a že se lodička potopila pod váhou pana Droga.“

„A já slyšel, že ho strčila do vody ona a on ji stáhnul za sebou,“ řekl Pískař, hobitínský mlynář.

„Neměl bys poslouchat všecko, co slyšíš, Pískaři,“ řekl Kmotr, který neměl mlynáře v lásce. „Nač mluvit o strkání a tahání. Lodičky jsou dost zrádný i pro toho, kdo se ani nezavrtí, a není potřeba hledat další příčiny neštěstí. Ať je to jak chce: pan Frodo zůstal jako siroteček ztracenej, abych tak řek, mezi těma divnejma Rádovskejma a v Brandově ho vychovávali kdovíjak. Podle všech zpráv je to tam úplná králíkárna. Starej pan Hrdomír tam měl vždycky aspoň stovku

příbuznejch. Pan Bilbo nikdy neudělal milosrdnější skutek, než když si hocha přived mezi slušný lidi.

Ale pro Pytlíkový ze Sáčkova to musela bejt pořádná rána. Mysleli, že dostanou Dno pytle, hned když odešel a myslelo se, že je po něm. A vtom se vrátí a vypakuje je; a žije si a žije a nevypadá ani o den starší; Pámbu požehnej! A najednou si přivede dědice a nechá sepsat řádně všecky papíry. Pytlíkoví ze Sáčkova v životě neuviděj Dno pytle zevnitř, aspoň doufám."

„Slyšel jsem, že je tam poschovávaná pěkná hromádka peněz," řekl neznámý obchodní cestující z Velké Kopaniny, ze Západní čtvrtky. „Celej vršek Kopce je plnej chodeb nacpanejch bednama zlata a stříbra a taky drahýho kamení, podle toho, co jsem slyšel."
„Tak to jste musel slyšet víc, než já můžu potvrdit," odpověděl Kmotr. „O drahým kamení nevím nic. Pan Bilbo nešetří penězma a zdá se, že jich nemá nedostatek; ale o žádnejch chodbách nevím. Viděl jsem pana Bilba, když se vracel, bude to nějakejch šedesát let. To jsem byl kluk. Nebyl jsem dlouho v učení u starýho Vrtala (byl to bratranec mýho táty), ale měl mě s sebou u Dna pytle, abych mu pomáhal zahánět lidi z trávníku a ze zahrady během dražby. A uprostřed všeho najednou přichází Kopcem pan Bilbo s poníkem a velikánskejma pytlema a pár bedničkama. Nepochybuju, že byly všecky plný pokladů, který nasbíral v cizích zemích, kde přej sou hory celý ze zlata, ale aby se tím plnily chodby, tolik toho zase nebylo. Ale můj kluk Sam o tom bude vědět víc. Je ve Dně pytle v jednom kuse. Je celej dívej po pohádkách o starejch časech a poslouchá všecky povídačky pana Bilba. Pan Bilbo ho naučil i číst a psát — nic zlýho tím ovšem nemyslel a doufám, že z toho nic zlýho nevzejde.

‚Elfové a draci,' povídám mu. *‚Zelí a brambory jsou pro nás dva lepší. Nepleť se do věcí lepších lidí, nebo skončíš v moc velký šlamastyce,'* povídám mu. A moh bych to říct i jinejm," dodal s pohledem na neznámého a mlynáře.

Kmotr však posluchače nepřesvědčil. Pověst o Bilbově bohatství byla už příliš zakořeněná v představách mladší generace hobitů.

„Ale však on k tomu, co si přivez prvně, asi přidával," přel se mlynář, vyjadřuje obecné mínění. „Často bejvá pryč z domu. A podívejte se na ty pronárody, co sem za ním choděj: trpaslíci o půlnoci a

ten starej kouzelník Gandalf a tak. Říkejte si co chcete, Kmotře, ale Dno pytle je divný místo a lidi ještě divnější.“

„A vy si můžete říkat, co vy chcete, o věcech, kterejm nerozumíte o nic víc než námořnictví, pane Pískař,“ odsekl Kmotr, a mlynář mu byl ještě protivnější než jindy. „Jestli ti jsou divný, tak bychom tady užili divnosti trochu víc. Jsou lidi, a ne moc daleko odtud, který by kamaráda nepozvali na skleničku, kdyby bydleli v díře se zlatejma stěnama. Ale ve Dně pytle se dělají věci pořádně. Náš Sam říká, že na oslavu bude pozváněj každej, a že budou dárky, povídám dárky, pro každýho, a zrovna tenhle měsíc.“

Ten měsíc byl září, tak krásné, jak jen srdceráčí. Za den dva se rozšířila pověst (asi od vševědoucího Sama), že se bude konat ohňostroj — a navíc ohňostroj, jaký v Kraji neviděli málem sto let, přinejmenším, co umřel Starý Bral.

Dny míjely a Den se blížil. Jednoho večera vjel do Hobitína podivný vůz naložený podivnými balíčky a drkotal do Kopce ke Dnu pytle. Poplašení hobiti vykukovali z osvětlených dveří a civěli na něj. Řídil jej nějaký cizokrajný pronárod, který si prozpěvoval divné písničky: trpaslíci s dlouhými bradami a staženými kapucemi. Pár jich zůstalo v Dně pytle. Koncem druhého zářijového týdne projel za bílého dne Povodím vozík směrem od Brandyvínského mostu. Řídil jej osamělý starý muž ve vysokém modrém špičatém klobouku, dlouhém šedém plášti a se stříbřitou šálou. Měl dlouhé bílé vousy a huňaté obočí, které mu trčelo až přes okraj klobouku. Hobiťata utíkala přes celý Hobitín a až nahoru na Kopec za vozíkem. Byl naložený petardami, jak správně uhodli. U Bilbových dveří začal stařec skládat: byly to veliké balíky raket všeho druhu a tvarů, každá s nálepkou nesoucí velké G a elfí runu .

To byla ovšem Galdalfova značka a starý muž byl Gandalf, čaroděj, jehož sláva v Kraji spočívala především na jeho obratnosti s ohněm, kouřem a světly. Jeho skutečná práce byla mnohem těžší a nebezpečnější, ale o tom Krajané nevěděli nic. Pro ně byl prostě jednou z „atrakcí“ na oslavě. Odtud vzrušení hobiťat. „G jako Grand!“ křičely děti a stařec se usmíval. Znaly ho od vidění, ačkoli se v Hobitíně objevoval jen občas a nikdy se dlouho nezdržel, ale ani ony, ani ni-

kdo jiný kromě nejstarších z dospělých neviděl žádný jeho ohňostroj — patřily už legendární minulosti.

Když stařec s pomocí Bilba a několika trpaslíků skončil vykládání, Bilbo rozdal pár penízků, ale k lítosti diváků ani raketku, ani dělbuch.

„Běžte!“ řekl Gandalf. „Uvidíte toho až až, ale v pravý čas.“ Pak zmizel vevnitř s Bilbem a dveře se zavřely. Mladí hobiti zírali ještě chvíli marně na dveře a pak odešli s pocitem, že se dne oslavy asi nedočkají.

V Dně pytle seděli Bilbo a Gandalf u otevřeného okna pokojíku hledícího na západ do zahrady. Pozdní odpoledne bylo jasné a pokojné. Květiny žhnuly rudě a zlatě: hledíky, slunečnice a řeřichy se plazily po drnových stěnách a nahlížely do okrouhlých oken.

„Vy máte ale jasnou zahradu!“ řekl Gandalf.

„Ano,“ řekl Bilbo. „Mám ji opravdu moc rád a starý dobrý Kraj taky; ale myslím, že potřebuji dovolenou.“

„Takže chcete provést svůj plán?“

„Chci. Rozhodl jsem se už před několika měsíci a nerozmyslel jsem si to.“

„Tak dobře. Už o tom nebudeme mluvit. Držte se svého plánu — ale celého svého plánu — a doufám, že se obrátí k dobrému jak pro vás, tak pro nás pro všechny.“

„Také doufám. Rozhodně se míním ve čtvrtek dobře pobavit a provést svůj žertík.“

„Rád bych věděl, kdo se bude smát,“ potřásl Gandalf hlavou.

„Uvidíme,“ řekl Bilbo.

Příštího dne zarachotily Kopcem další vozy, a ještě další. Mohlo to sice vyvolat stížnosti ze strany místního obchodu, ale během týdne se začaly z Dna pytle valit objednávky na všechny druhy potravin, užitkového a přepychového zboží, jaké se jen dalo sehnat v Hobitíně, Povodí a celém okolí. Lidí se zmocnilo nadšení; začali odškrtávat dny v kalendáři a horlivě vyhlížet listonoše s pozvánkou.

Zanedlouho začaly pozvánky pršet a hobitínský poštovní úřad byl zahlcen a povodský se topil a byli povoláni listonoši dobrovolníci.

Proudili nepřetržitě do Kopce se stovkami zdvořilých obměn na Děkuji, určitě přijdu.

Na vratech Dna pytle se objevila cedule VSTUP POVOLEN JEN VE SPOJITOSTI S OSLAVOU. I ti, kdo měli nebo předstírali, že mají co činit s oslavou, zřídka pronikli dovnitř. Bilbo měl práci: psal pozvánky, odškrtával odpovědi, balil dárky a konal jisté soukromé přípravy. Od Gandalfova příjezdu se neukázal.

Jednoho dne se hobiti probudili a spatřili velkou louku jižně od Bilbových dveří pokrytou lany a tyčemi na stavbu stanů a pavilónů. V břehu vedoucím k silnici byl proražen vchod se širokými schody a bělostnou brankou. Tři hobiti rodiny z Pytlové ulice u louky jevily ohromný zájem a ostatní jim záviděli. Starý Kmotr Křepelka už ani nepředstíral práci na zahradě.

Začaly se vztyčovat stany. Byl tam jeden zvlášť veliký pavilón, tak velký, že strom, který na louce rostl, se v něm schoval a stál pyšně na jednom konci, v čele hlavního stolu. Na každé větvi visela lucernička. Ještě slibnější (pro hobití hlavy) byla obrovská kuchyně pod širým nebem v severním rohu louky. Ze všech hospůdek a hospod v širém okolí dorazili kuchaři a připojili se k trpaslíkům a jiným pronárodům ubytovaným v Dně pytle. Vzrušení vrcholilo.

Pak se zatáhlo. To bylo ve středu, den před oslavou. Zavládla úzkost. Potom se konečně rozbřeskl čtvrtek 22. září. Slunce vstalo, mraky zmizely, vlajky zavlály a zábava začala.

Bilbo to nazval Oslava, ale ve skutečnosti to byla směsice nejrůznějších zábav. Prakticky všichni z okolí byli pozváni. Pár jich bylo omylem přehlédnuto, ale protože přišli stejně, nic se nestalo. Byla pozvána i spousta lidí z jiných částí Kraje; a několik jich přišlo i přes hranice. Bilbo vítal hosty (a další příchozí) u nové bílé branky osobně. Rozdával dárky kdekomu — byli i tací, kteří zadem vyšli a dostavili se ke dveřím znovu. Hobiti totiž dávali o narozeninách dárky druhým. Zpravidla ne tak drahé a ne tak štědře jako při této příležitosti, ale stejně to nebyl špatný zvyk. V Hobitíně a Povodí měl vlastně každý den někdo narozeniny, takže každý hobit z okolí měl naději aspoň na jeden dárek týdně. Ale nikdy se jich nepřesytili.

Při této příležitosti byly dárky neobyčejně pěkné. Hobití děti byly tak vzrušené, že na chvíli málem zapomněly na jídlo. Byly tam hrač-

ky, jaké dosud neviděly, všechny krásné a některé kouzelné. Však jich byla spousta objednána už před rokem a dorazila až od Hory a z Dolu a byla to pravá trpasličí práce.

Když byl každý host přivítán a konečně vevnitř, zpívalo se, tančilo, hrála se hudba i hry a samozřejmě se jedlo a pilo. Byla stanovena tři jídla: oběd, svačina a večeře. Ale oběd a svačina se poznaly hlavně podle toho, že v tu dobu si hosté sedli všichni a jedli společně. V ostatním čase pouze všude jedly a pily spousty lidí nepřetržitě od jedenácti do půl sedmé, kdy začínal ohňostroj.

Ohňostroj byla Gandalfova záležitost: nejenže rakety přivezl, ale také je navrhl a vyrobil; a zvláštní efekty, sestavy a sady raket vysílal sám. Štědře však rozdával prskavky, kapsle, dělbuchy, pochodně, trpasličí svíce, elfí fontány, skřetí štěky a hromobití. Všechny byly skvělé. Čím byl Gandalf starší, tím byl lepší.

Některé rakety byly jako hejna jiskřivých ptáků, kteří sladce zpívali. Bylo vidět zelené stromy s kmeny z temného dýmu: jejich listí se rozvilo, jako když v jednom okamžiku propukne jaro, a ze svítících větví padaly na užaslé hobity žhoucí květy se sladkou vůní a rozplývaly se těsně předtím, než by se dotkly jejich vzhůru obrácených tváří. Fontány motýlů se třpytivě rozlétaly mezi stromy, tryskaly sloupy ohňů, které se v letu měnily v orly, plující lodi nebo hejno táhnoucích labutí; byla červená bouře a žlutý lijavec; les stříbrných kopí vyletěl do vzduchu s rykem vojska, které se žene do boje, a padl zpět do vody, jako když syčí stovky žhavých hadů. A pak přišlo poslední překvapení na Bilbovu počest, které hobity pořádně vylekalo, jak měl konečně Gandalf v úmyslu. Světlo zhaslo. Vystoupil oblak dýmu. Začal se podobat daleké hoře a její vrcholek začal řeřavět. Hora vyplivla zelené a rudé plameny. A vtom vyletěl rudozlatý drak — ne v životní velikosti, ale vypadal strašně jako živý —, oheň mu šlehal z tlamy, oči se hrozivě poulily; zaburácelo to a drak třikrát přeletěl nad hlavami davu. Všichni se přikrčili a někteří rovnou padli na obličej. Drak přefuněl kolem jako rychlovlak, udělal salto a pukl nad Povodím s ohlušujícím třeskem.

„To je znamení k večeři!“ pravil Bilbo. Úzkost a strach se rozplynuly a padlí hobiti vyskočili. Všechny čekala báječná večeře; totiž všechny kromě těch, kteří byli pozváni na zvláštní rodinnou večeři.

Ta se konala ve velkém pavilónu se stromem. Pozvánky byly omezeny na dvanáct tuctů (počet nazývaný hobity také veletucet, ačkoli se nehodilo užívat toho pojmu o lidech); a hosté byli vybráni ze všech rodin, s nimiž byli Bilbo a Frodo spřízněni, s přídavkem několika nespřízněných přátel (jako Gandalf). Byla tam s dovolením rodičů i spousta mladých hobitů; hobiti totiž nezakazovali dětem zůstat déle vzhůru, zvláště když byla naděje, že dostanou zadarmo najíst. Odchovat mladé hobity stálo nějaké ohánění.

Byla tam spousta Pytlíků a Bulíků a také hodně Bralů a Brandorádů; byli tam různí Ponravové (příbuzní Bilbo vy babičky) a různí Cvalíkové (spříznění s jeho dědečkem Bralem) a výběr Pelíšků, Bulvu, Kšandičku, Jezevců, Dobráčků, Troubilů a Hrdonožků. Někteří byli s Bilbem spřízněni jen velmi vzdáleně a někteří snad nikdy nebyli v Hobitíně, protože žili ve vzdálených končinách Kraje. Pytlíkoví ze Sáčkova nebyli opomenuti. Oto a jeho choť Lobelie byli přítomni. Neměli rádi Bilba a Froda nenáviděli, ale pozvánka, psaná zlatým inkoustem, byla tak velkolepá, že pokládali za nemožné odmítnout. Kromě toho jejich bratranec Bilbo Pytlík se zabýval kuchařským uměním už drahně let a jeho stůl byl vyhlášený.

Všech sto čtyřiačtyřicet hostí očekávalo příjemnou hostinu, ačkoli se dost děsili proslovu hostitele po večeři (nevyhnutelného bodu programu). Míval sklon zatahovat do řeči úryvky čehosi, čemu říkal poezie, a občas, po nějaké skleničce, dělal narážky na ztřeštěná dobrodružství své tajemné pouti. Hosté nebyli zklamáni: čekala je velmi příjemná hostina, vlastně poutavá zábava, vydatná, hojná, rozmanitá a dlouhá. V následujícím týdnu poklesl nákup potravin v širém okolí málem na nulu, ale protože Bilbovo pohoštění odčerpalo zásoby většiny obchodů, sklípků a skladišť v okruhu mnoha mil, nijak to nevadilo.

Když dojedli (skoro), přišel Proslov. Většina přítomných byla teď ovšem ve snášenlivém rozpoložení, v oné blažené fázi, kterou nazývali „docpávání“. Usrkávali oblíbené nápoje, uždibovali oblíbené lahůdky a zapomínali na své obavy. Byli připraveni vyslechnout cokoli a jásat po každé větě.

„Moji milí,“ začal Bilbo, povstávaje. „Slyšte! Slyšte!“ volali a opakovali to tak, jako by se jim ani nechtělo uposlechnout vlastní

výzvy. Bilbo vstal a vylezl na židličku pod rozsvíceným stromem. Světlo lucerniček padalo na jeho usměvavou tvář; na vyšívané vestě svítily zlaté knoflíky. Každý ho mohl vidět, jak stojí, jednou rukou kyne, druhou schovává v kapse kalhot.

„Drazí Pytlíci a Bulící," začal opět; „a mí drazí Bralové a Brandorádi, Ponravové a Cvalíkové a Pelíškové a Troubilové a Bulvové a Kšandičkové, Jezevci a Hrdonožky." „HrdoNOŽKOVÉ!" vykřikl obstarší hobit ze zadní části pavilónu. Jeho jméno bylo samozřejmě Hrdonožka, a zaslouženě; nohy měl veliké, neobyčejně chlupaté a obě na stole.

„Hrdonožky," opakoval Bilbo. „Také mí dobří Pytlíkové ze Sáčkova, které konečně zase vítám v Dně pytle. Dnes mám sto jedenácté narozeniny: je mi dnes sto jedenáct!" „Hurá! Hurá! Buď dlouho zdráv!" vykřikovali a radostně bušili do stolů. Bilbo se činil výborně. Takovou řeč měli rádi: stručnou a po lopatě.

„Doufám, že se bavíte stejně dobře jako já." Ohlušující jásot. Výkřiky „Ano" (a „Ne"). Zvuky trumpetek a rohů, píštalek a flétniček a jiných hudebních nástrojů. Jak jsme říkali, byla tam hojnost mladých hobitů. Vyletěla spousta hracích petard. Většina měla na sobě značku DOL, což většině hobitů nic neříkalo, ale všichni se shodovali na tom, že jsou to báječné vynálezy. Obsahovaly hudební nástroje, maličké, ale dokonale vyrobené, které měly čarovný zvuk. V jednom koutě se dokonce nějací Bralové a Brandorádi domnívali, že strýček Bilbo skončil (protože zjevně řekl všechno, co bylo třeba), dali dohromady malý orchestr a spustili veselou taneční notu. Pan Everard Bral a slečna Komonice Brandorádová vyskočili na stůl se zvonečky v rukou a začali tancovat třasák: hezký tanec, ale značně bujarý.

Bilbo však neskončil. Vytrhl nějakému mladíčkovi vedle roh a třikrát hlučně zatroubil. Hluk potichl. „Nezdržím vás dlouho," zvolal. Jásot celé sešlosti. „Svolal jsem vás s jistým záměrem." Něco ve způsobu, jak to řekl, zapůsobilo. Nastalo téměř ticho a jeden dva Bralové nastražili uši.

„Vlastně s trojím záměrem! Nejprve, abych vám řekl, že vás mám všechny ohromně rád a sto jedenáct let je moc málo na život s takovými skvělými a obdivuhodnými hobity." Obrovský souhlasný řev.

„Neznám vás ani polovinu tak, jak bych rád; a ani polovinu vás nemám rád tak, jak si zasloužíte.“ To bylo nečekané a poněkud složité. Ozval se roztroušený potlesk, ale většina se to pokoušela rozmotat a zjistit, jestli to byla poklona.

„Za druhé, abych oslavil své narozeniny.“ Další jásot. „Měl bych říci NAŠE narozeniny. Protože jsou to samozřejmě i narozeniny mého synovce a dědice Froda. Dnes dospívá plnoletosti a ujímá se svého dědictví.“ Pár zběžných tlesknutí starších a pár hlučných výkřiků „Frodo! Frodo! Náš starej Frodo!“ ze strany mladších. Pytlíkoví ze Sáčkova se zamračili a dumali, co znamená „ujímá se svého dědictví“.

„Dohromady je nám sto čtyřiačtyřicet. Váš počet jsme zvolili, aby se shodoval s tímhle pozoruhodným součtem. Jeden veletucet, mohu-li použít toho výrazu.“ Žádný jásot. Tohle bylo směšné. Mnozí hosté, a zvláště Pytlíkovi ze Sáčkova, byli uražení; měli pocit, že je pozvali jen na doplnění počtu, jako zboží v balíku. „Jeden veletucet, to určitě. Jak sprosté!“

„Je to také, když mi dovolíte vzpomenout na starou historii, výročí mého příjezdu na sudu do Esgarotu na Dlouhém jezeře, ačkoli tenkrát mi uniklo, že mám vlastně narozeniny. Bylo mi pouhých jednapadesát a narozeniny mi nepřipadaly tak důležité. Hostina byla ovšem skvělá, ačkoli jsem měl toho času hroznou rýmu a mohl jsem říci jenom *Děguju báb bocgrát*. Teď to opakuji přesněji: děkuju vám mockrát, že jste přišli na mou malou oslavu.“ Zaryté ticho. Všichni se obávali, že vzápětí hrozí písnička nebo básnička, a začínali se nudit. Proč nepřestane mluvit a nenechá je, aby mu připili na zdraví? Ale Bilbo nezpíval ani nerecitoval. Na okamžik se odmlčel.

„Za třetí a poslední,“ řekl, „chci učinit PROHLÁŠENÍ.“

Poslední slovo řekl tak hlasitě, že se každý narovnal, pokud ještě mohl. „S lítostí oznamuji, že — ačkoli jak jsem říkal, sto jedenáct let mezi vámi je příliš málo — tohle je KONEC. Jdu. Odcházím. TEĎ. SBOHEM!“

Sestoupil dolů a zmizel. Oslnivě se zablesklo a všichni hosté zamrkali. Když otevřeli oči, Bilbo nebyl nikde k vidění. Sto čtyřiačtyřicet ohromených hobitů se opřelo o židle. Starý Ódo Hrdonožka sun-

dal nohy se stolu a dupl. Pak bylo mrtvé ticho, až najednou, po několika nadechnutích, začali všichni Pytlíci, Bulící, Bralové, Brandorádi, Ponravové, Cvalíci, Pelíškové, Bulvové, Kšandičkové, Jezevci, Dobráčkové, Troubilové a Hrdonožkové mluvit naráz.

Všeobecně se shodli, že to byl velmi nevkusný žert a že bude třeba dalšího jídla a pití, aby se hosté vyléčili z úžasu a rozhořčení. „Je blázen. Vždycky jsem to říkal," bylo asi nejrozšířenější prohlášení. Dokonce i Bralové (s několika výjimkami) pokládali Bilbovo chování za nemožné. V tu chvíli většina měla za samozřejmé, že jeho zmizení je jen směšná skopičina.

Ale starý Rory Brandorád si tím nebyl tak jist. Stáří ani obrovská večeře mu nezatemnily mozek a k snaše Esmeraldě pravil: „V tom je něco nekalého, drahoušku. Myslím, že se bláznivý Pytlík zas vydal na cesty. Blázen stará. Ale co se budeme starat. Jídlo s sebou neodnesl." Hlasitě zavolal na Froda, aby nechal zase kolovat víno.

Frodo byl jediný z přítomných, kdo neříkal nic. Chvíli seděl mlčky u Bilbovy prázdné židle a nevšímal si poznámek a otázek. Žert se mu samozřejmě líbil, ačkoli o něm věděl předem. Těžko se bránil smíchu, když viděl rozhořčený údiv ostatních. Ale zároveň byl hluboce pohnut; uvědomil si najednou, jak má starého hobita rád. Většina hostí jedla a pila a rozebírala dřívější i nynější podivnůstky Bilbo Pytlíka; ale Pytlíkoví ze Sáčkova rozhněvaně odešli. Frodo neměl na další oslavy chuť. Dal příkaz, aby přinesli další víno; pak vstal, vypil vlastní sklenici na Bilbovo zdraví a vyklouzl z pavilónu.

Pokud jde o Bilbo Pytlíka, tak už během proslovu se dotýkal zlatého prstenu v kapse: svého kouzelného prstenu, který tolik let tajil. Když sestupoval ze židle, navlékl jej na prst a víckrát ho žádný hobit v Hobitíně nespatřil.

Rychle kráčel zpět ke své noře a s úsměvem se na chviličku zaposlouchal do halasu v pavilónu a hluku radovánek na jiných částech louky. Pak vstoupil. Svlékl si slavnostní oděv, poskládal vyšívanou vestu, zabalil ji do hedvábného papíru a uložil. Pak si rychle navlékl jakési staré ošuntělé hadry a kolem pasu si zapnul obnošený kožený opasek. K němu přivěsil krátký mečík v otlučené pochvě z černé kůže. Ze zamčené zásuvky páchnoucí naftalínem vytáhl starý plášť a

kapuci. Byly zamčené jako drahocennosti, ale byly tak záplatované a opršalé, že se jejich původní barva dala stěží rozeznat: snad byly tmavozelené. Byly mu trochu velké. Pak šel do své pracovny a z velké pokladny vytáhl balíček zavinutý ve starých hadrech a rukopis vázaný v kůži; a také velikou tlustou obálku. Knihu a uzlík nacpal do těžkého vaku, který tam stál už skoro plný. Do obálky přiložil svůj zlatý prsten i s jemným řetízkem, pak ji zalepil a nadepsal Frodovi. Nejdřív ji položil na krbovou římsu, ale najednou ji zase sebral a strčil si ji do kapsy. Vtom se otevřely dveře a rychle vešel Gandalf.

„Buďte zdráv," řekl Bilbo. „Byl jsem zvědav, jestli se ukážete."

„Rád vás vidím viditelného," odpověděl čaroděj a posadil se. „Chtěl jsem vás stihnout a ještě si naposled popovídat. Asi si myslíte, že všechno šlo výborně a podle plánu?"

„Ano," řekl Bilbo. „Ačkoli ten blesk byl pro mne překvapení; docela mě vylekal, a co teprve ostatní. To bylo vaše malé vylepšení, předpokládám?"

„Bylo. Moudře jste ten prsten celá léta tajil, a tak mi připadalo potřebné dát vašim hostům nějaké jiné vysvětlení vašeho zmizení."

„A zkazil jste mi legraci. Jste starý všetečka," zasmál se Bilbo, „ale počítám, že jako obvykle víte všechno nejlíp."

„To ano — když už něco vím. Ale v celé téhle věci se moc jistý necítím. Teď to dospělo k závěru. Svůj žertík jste provedl, postrašil a urazil většinu příbuzenstva a postaral se, aby si měl celý Kraj týden nebo měsíc o čem vyprávět. Půjdete ještě dál?"

„Jistě. Cítím, že potřebuji dovolenou, hodně dlouhou dovolenou, jak jsem vám už říkal. Pravděpodobně trvalou dovolenou: pochybuji, že se vrátím. Vlastně to nemám v úmyslu a už jsem všechno zařídil.

Jsem starý, Gandalfe. Nevypadám na to, ale začínám to v hloubi duše cítit. Zachovalý." odfrkl. „Kdepak. Připadám si nějaký řídký, jako *protažený*, jestli mi rozumíte: jako když se máslo namaže na příliš velký krajíc. To nemůže být v pořádku. Potřebuji změnu nebo co.

Gandalf si ho prohlédl zblízka a se zájmem. „Ne, asi to není v pořádku," řekl zamyšleně. „Ne, nakonec věřím, že váš plán je nejlepší."

„Stejně jsem se už rozhodl. Chci zas vidět hory, Gandalfe, hory; a pak najít místo, kde si mohu odpočinout. V míru a tichu, bez spousty

dotěrných příbuzných a bez zatracených návštěv, co pořád cloumají zvonkem. Snad najdu místo, kde budu moci dokončit svou knížku. Vymyslel jsem pro ni hezký závěr: *a pak žil šťastně až do smrti.*“

Gandalf se zasmál. „Doufám, že se mu to povede. Stejně tu knihu nebude nikdo číst, ať skončí jak chce.“

„Třeba přece, někdy v budoucnu. Frodo už kousek četl. Budete mi na něho dávat trochu pozor, viďte?“

„Třeba hodně — kdykoli to půjde.“

„Šel by samozřejmě se mnou, kdybych ho požádal. Vlastně se jednou nabídl, zrovna před oslavou. Ale ještě nechce doopravdy. Já bych rád ještě jednou viděl Divočinu a Hory, než umřu, ale on ještě miluje Kraj, lesy a louky a říčky. Mělo by mu tady být příjemno. Nechávám mu samozřejmě všechno, kromě několika hloupostí. Doufám, že bude šťastný, až si zvykne být sám. Je na čase, aby byl svým pánem.“

„Všechno?“ řekl Gandalf. „I prsten? Na tom jsme se dohodli, nezapomínejte.“

„No ano, jistě, myslím.“ zakoktal Bilbo.

„Kde je?“

„V obálce, když to musíte vědět,“ řekl Bilbo netrpělivě. „Tamhle na římse. Vlastně ne! Tady ho mám, v kapse!“ Zaváhal. „Není to divné?“ řekl tiše sám k sobě. „Ano, a proč ne, koneckonců? Proč by tam neměl zůstat?“

Gandalf opět pohlédl na Bilba velice důrazně a v očích mu zablesklo. „Myslím, Bilbo,“ řekl tiše, „že byste ho tu měl nechat. Copak nechcete?“

„No — ano a ne. Když teď na to přišlo, musím říci, že se mi s ním vůbec nechce loučit. A nevím, proč bych vlastně měl. Proč to po mně chcete?“ zeptal se a hlas se mu podivně změnil. Zostřel podezřením a podrážděností. „Pořád mě otravujete kvůli mému prstenu, ale vůbec vás nezajímaly ostatní věci, které jsem získal na výpravě.“

„Ne, ale musel jsem vás otravovat,“ řekl Gandalf. „Chtěl jsem vědět pravdu. Byla důležitá. Kouzelné prsteny jsou — prostě jsou kouzelné; a jsou vzácné a zvláštní. Zajímal jsem se o váš prsten profesionálně, aby se tak řeklo; a zajímá mě pořád. Rád bych věděl, kde je, když teď zase půjdete na vandr. Také si myslím, že jste ho měl už

dost dlouho. Už ho nebudete potřebovat, Bilbo, ledaže bych se moc mýlil."

Bilbo zčervenal a v očích mu svitlo hněvivé světélko. Jeho dobrácká tvář ztvrdla. „Proč ne?" vykřikl. „A co je vám po tom, konečně, co udělám s vlastními věcmi? Je můj vlastní. Našel jsem ho. Přišel ke mně."

„Jistě, jistě," řekl Gandalf. „Není třeba se zlobit."

„Jestli se zlobím, je to vaše vina," řekl Bilbo. „Je můj, říkám vám. Můj vlastní. Můj miláček. Ano, můj miláček."

Čarodějova tvář zůstala vážná a pozorná a jen záblesk v hlubokých očích prozradil, že je zaražen a opravdu polekán. „Tak už mu někdo říkal," připomněl, „ale ne vy."

„Ale teď mu tak říkám já. A proč ne? I když to říkal Glum. Kdysi. Dnes není jeho, ale můj. A já si ho nechám, abyste věděl."

Gandalf vstal. Promluvil přísně. „Budeš hlupák, když to uděláš, Bilbo," řekl. „To je čím dál jasnější, z každého slova, co říkáš. Už má nad tebou příliš velkou moc. Nech ho být! A pak můžeš jít a budeš svobodný."

„Udělám, co já chci a co se mně zlíbí," řekl Bilbo zarputile.

„No tak, no tak, milý hobite!" řekl Gandalf. „Celý váš dlouhý život jsme přátelé a něco jste mi dlužen. Honem! Udělejte, co jste slíbil: vzdejte se ho!"

„Dobrá, jestli chcete můj prsten sám, tak to řekněte!" vykřikl Bilbo. „Ale nedostanete ho. Já svého miláčka nedám, povídám vám." Ruka mu zabloudila k jílci mečíku.

Gandalfovi blýsklo v očích. „Brzy se rozzlobím já, jestli to řekneš ještě jednou. Pak uvidíš Gandalfa Šedého bez pláště." Udělal krok k hobitovi a zdálo se, že hrozivě roste do výšky; jeho stín vyplnil celou místnost.

Bilbo ucouvl ke zdi, těžce dýchaje, a rukou svíral kapsu. Chvíli stáli tváří v tvář a vzduch v místnosti jiskřil. Gandalfovy oči se stále upíraly na hobita. Tomu pomalu povolily ruce a začal se třást.

„Nevím, co se to s vámi stalo, Gandalfe," řekl. „Takový jste nebýval. O co jde? Je přece můj, ne? Našel jsem ho a Glum by mě snad byl zabil, kdybych si ho byl nenechal. Nejsem zloděj, i když to říkal."

„Já jsem to ale o vás neřekl," odpověděl Gandalf. „Ani já nejsem zloděj. Nechci vás okrást, ale pomoci vám. Přál bych si, abyste mi věřil jako dřív." Odvrátil se a stín přešel. Jako by se opět zmenšil v šedivého, shrbeného a ustaraného starého muže.

Bilbo si přejel rukou přes oči. „Promiňte," řekl. „Ale bylo mi tak divně. A přitom by to byla svým způsobem úleva, už se s ním netrápit. Poslední dobou mi lezl na mozek. Někdy jsem měl pocit, že je to oko a že se na mne dívá. Pořád mám také chuť si ho navléknout a zmizet. Víte, nebo mě napadne, jestli je v pořádku, a honem ho vytáhnu. Zkoušel jsem ho dát pod zámek, ale zjistil jsem, že nemám klid, když ho nenosím v kapse. Nevím proč. A jako bych se nedokázal rozhodnout."

„Pak dejte na mne," řekl Gandalf. „Já jsem úplně rozhodnut. Odejděte a nechte ho tady. Přestaňte ho vlastnit. Dejte ho Frodovi a já na něho budu dávat pozor."

Bilbo chvilku stál napjatý a nerozhodný. Pak vzdychl. „Dobrá," řekl s námahou. „Udělám to." Pak pokrčil rameny a posmutněle se usmál. „Kvůli tomu vlastně byla celá ta oslava, ne? Abych rozdal spoustu dárků k narozeninám a tím si usnadnil odevzdání tohohle. Nakonec to o nic snazší není, ale bylo by škoda promarnit všechny přípravy. Úplně by to zkazilo legraci."

„To by opravdu zmařilo jediný smysl, který jsem v celé té slávě viděl," řekl Gandalf.

„Výborně," řekl Bilbo, „dostane ho Frodo, jako všechno ostatní." Zhluboka se nadechl. „A už opravdu musím jít, nebo mě někdo načapá. Řekl jsem sbohem a podruhé bych to už nedokázal." Vzal pytel a zamířil ke dveřím.

„Prsten máte pořád v kapse," řekl čaroděj.

„A vida!" vykřikl Bilbo. „A svou závěť a všechny ostatní doklady. Radši to ode mne vezměte a předejte. To bude nejbezpečnější."

„Ne, nedávejte mi ten prsten," řekl Gandalf. „Dejte ho na římsu. Tam bude docela v bezpečí, než Frodo přijde. Počkám na něho."

Bilbo vytáhl obálku, ale když už ji stavěl vedle hodin, ruka mu ucukla a balíček spadl na zem. Než jej mohl zdvihnout, čaroděj se sklonil, uchopil jej a postavil na místo. Hobitovou tváří opět přelétla hněvivá křeč. Náhle ustoupila výrazu ulehčení a smíchu.

„Tak, to by bylo," řekl. „A teď jdu!"

Vyšli do chodby. Bilbo si vybral ze stojanu oblíbenou hůl, pak hvízdl. Z různých místností, kde pracovali, vyšli tři trpaslíci.

„Všechno připraveno?"zeptal se Bilbo. „Všechno zabaleno a popsáno?"

„Všechno," odpověděli.

„Tak pojďme," vykročil ze svých dveří.

Byla krásná noc a černé nebe bylo tečkováno hvězdami. Vzhlédl a nabral vzduch. „To je legrace! To je legrace, být zase na cestě s trpaslíky! Po tomhle jsem vlastně toužil celá léta! Sbohem!" řekl a poklonil se dveřím. „Sbohem, Gandalfe!"

„Zatím sbohem, Bilbo. Dejte na sebe pozor! Už jste dost starý a snad i dost moudrý."

„Dávat si pozor! Nemám chuť. Nedělejte si se mnou starosti! Jsem šťastný, jako jsem byl málokdy, a to je co říci. Ale je čas. Konečně ztrácím půdu pod nohama," dodal, a pak polohlasem, jako sám k sobě, zazpíval tiše do tmy:

Cesta jde pořád dál a dál
kupředu, pryč jde od mých vrat.
Daleko už mi utekla
a musím za ní pospíchat.
Na lehkých nohou dám se vést
až k cestě větší, nežli znám,
tam, kde se stýká mnoho cest.
A potom kam ? To nevím sám.

Okamžik stál mlčky. Pak se bez dalšího slova odvrátil od světel a hlasů na lukách a ve stanech a se svými třemi společníky prošel zahradou a spěchal po pěšině z kopce. Dole přeskočil živý plot, vyrazil do luk a rozplynul se v noci jako šelest větru v trávě. Gandalf za ním chvíli hleděl do tmy. „Sbohem, můj milý Bilbo — než se zase setkáme!" řekl tiše a vrátil se dovnitř.

Zanedlouho přišel Frodo a našel ho, jak sedí hluboce zamyšlen ve tmě. „Odešel?" ptal se.

„Ano," odpověděl Gandalf. „Nakonec odešel."

„Kdyby tak — víte, až do dnešního večera jsem doufal, že je to jen žert," řekl Frodo. „Ale v hloubi duše jsem věděl, že opravdu chce odejít. Vždycky žertoval o vážných věcech. Škoda, že jsem nepřišel dřív, byl bych ho vyprovodil."

„Myslím, že nakonec opravdu raději vyklouzl potichu," řekl Gandalf. „Nedělej si moc starostí. Bude v pořádku — teď ano. Támhle ti nechal balíček."

Frodo vzal obálku z krbové římsy, pohlédl na ni, ale neotevřel ji.

„Myslím, že v ní najdeš jeho závěť a ostatní doklady," řekl čaroděj. „Teď jsi pánem Dna pytle. A taky bych řekl, že najdeš jeden zlatý prsten."

„Prsten!" zvolal Frodo. „On mi ho nechal? Nechápu proč. Konečně, může se hodit."

„Může a nemusí," řekl Gandalf. „Nepoužíval bych ho, být tebou. Ale chovej ho v tajnosti a chovej ho v bezpečí! A teď si jdu lehnout."

Jako pán Dna pytle měl Frodo smutnou povinnost rozloučit se s hosty. Po celé louce se zatím rozšířila zvěst o podivné události, ale Frodo říkal jen „ráno se to jistě vysvětlí". Kolem půlnoci přijely povozy pro hosty, jeden za druhým se valily pryč plné najedených, ale velice nespokojených hobitů. Podle dohody přišli zahradníci a na trakařích odvezli ty, kdo omylem zůstali ležet.

Noc pomalu minula. Slunce vstalo. Hobiti vstali značně později. Plynulo dopoledne. Lidé přišli a začali (podle příkazu) odklízet pavilóny, stoly a židličky, lžíce a nože, láhve a talíře, lucerny a kvetoucí keříky v truhlících a drobečky a papíry od dárků, a zapomenuté tašky a rukavice a kapesníky a nedojedené jídlo (nepatrná položka). Pak přišla řada jiných (ne podle příkazu): Pytlíci a Bulící a Bralové a Bulvové a jiní hosté, kteří bydleli nebo pobývali v okolí. Kolem poledního, když už i nejnajedenější hobiti vstali, byl u Dna pytle pořádný zástup, nezvaný, ale ne neočekávaný.

Frodo stál na schodech s úsměvem, ale vypadal dost unaveně a ustaraně. Přivítal všechny návštěvníky, ale nemohl jim vcelku říci nic nového. Na všechny dotazy prostě odpovídal: „Pan Bilbo Pytlík od-

cestoval; pokud vím, natrvalo.“ Některé návštěvníky zval dovnitř, protože Bilbo pro ně nechal „vzkazy“.

V chodbě byla hromada balíčků a balíků a kusů nábytku. Ke každému kusu byla přivázána cedulka. Některé cedulky byly asi takové:

Pro ADELARDA BRALA, aby měl SVŮJ VLASTNÍ, od Bilba; na deštníku. Adelard s sebou odnesl mnohé bez cedulky.

Pro DORU PYTLÍKOVOU na památku DLOUHÉHO dopisování s láskou od Bilba, na velikém koši na papír. Dora byla Drogová sestra a nejstarší žijící příbuzná Bilbova a Frodova; bylo jí devětadevadesát let a za půl století jim napsala stohy dobrých rad.

Pro MÍLO PELÍŠKA v naději, že se mu bude hodit, od B. P, na zlatém kalamáři. Milo nikdy neodpovídal na dopisy.

Pro ANGELIKU od strýčka Bilba, na kulatém vypouklém zrcátku. Angelika byla jedna mladá Pytlíková, která příliš okázale považovala svou tvářičku za neodolatelnou.

Na sbírku HUGONA KŠANDIČKY od přispěvatele, na (prázdné) knihovničce. Hugo si rád půjčoval knihy a zvlášť nerad je vracel.

Pro LOBELII PYTLÍKOVOU ZE SÁČKOVA jako DÁREK, na krabičce stříbrných lžiček. Bilbo věřil, že si přivlastnila řadu jeho lžiček, zatímco byl na své předchozí výpravě. Lobelie to docela dobře věděla. Když později během dne dorazila, vzala to jako urážku, ale lžičky vzala také.

To je jen malá ukázka z nahromaděných dárků. Za dlouhý Bilbův život se v domě nastřádalo dost různého harampádí. To se hobitím norám stávalo: do značné míry to způsoboval zvyk dávat spousty dárků k narozeninám. Ne že by dárky k narozeninám byly vždycky nové; pár pamětin, jejichž účel si již nikdo nepamatoval, obešlo už celé sousedství; ale Bilbo měl ve zvyku dávat nové věci a nechával si ty, které dostal. Stará nora se tedy právě trochu pročistila.

U každého dárku byla Bilbova vlastnoruční cedulka a na leckteré stála nějaká jedovatost nebo vtip. Ale většina věcí samozřejmě přišla tam, kde byla potřebná a vítaná. Chudší hobiti, zvláště z Pytlové ulice, si slušně pomohli. Starý Kmotr Křepelka dostal dva pytle brambor, nový rýč, vlněnou vestu a láhev mazání na vrzavé klouby. Starý Rory Brandorád dostal oplátkou za časté pohostinství tucet lahví Sta-

ré vinice — silného červeného vína z Jižní čtvrtky, dobře vyzrálého, protože je ukládal Bilbův otec. Po první Rory Bilbovi odpustil a prohlásil ho za skvělého chlapa.

Frodovi zůstala hojnost všeho. A samozřejmě se stal majitelem všech hlavních cenností, také knih, obrazů a až přehojného nábytku. O penězích nebo klenotech však nepadla ani zmínka: nebyl dán ani halíř, ani skleněný korálek.

Bylo to pro Froda těžké odpoledne. Falešná zpráva, že se celá domácnost zdarma rozdává, se rozletěla jako požár; a zanedlouho byl dům plný lidí, kteří tam neměli co pohledávat, ale nedali se vyhnat. Cedulky se utrhaly a pomíchaly a vypukly spory. Někteří se pokoušeli na chodbě měnit a kupčit; jiní se pokoušeli zmizet s drobnými předměty, které nebyly určeny jim, nebo se vším, co se zdálo být nepotřebné nebo nehlídané. Cesta k vratům byla ucpána trakaři a vozíky.

Uprostřed zmatku dorazili Pytlíkoví ze Sáčkova. Frodo se na čas uchýlil do ústraní a nechal svého přítele Smíška Brandoráda hlídat věci. Když se Oto hlučně dožadoval vstupu k Frodovi, Smíšek se zdvořile uklonil.

„Je indisponován," řekl. „Odpočívá."

„Schovává se, chcete říct," pravila Lobelie. „Ale my ho vidět chceme a taky ho uvidíme. Jděte mu to říct!"

Smíšek je nechal hezky dlouho v předsíni, takže měli čas najít lžičky na rozloučenou. Náladu jim to nezlepšilo. Nakonec byli uvedeni do pracovny. Frodo seděl za stolem nad hromádkou papírů. Vypadal indisponován — přinejmenším bavit se s Pytlíkovými ze Sáčkova; vstal a pohrával si s něčím v kapse. Ale promluvil docela zdvořile.

Pytlíkoví ze Sáčkova byli značně nepříjemní. Začali tím, že mu nabídli nízké ceny (mezi námi příbuznými) za různé cenné věci bez cedulky. Když Frodo odpověděl, že se dávají pryč jen věci Bilbem k tomu určené, řekli, že je to všechno nějak podezřelé.

„Jedno je mi jasné," řekl Oto, „a sice, že ty sis na tom náramně pomohl. Trvám na tom, abys mi ukázal závěť."

Oto by po Bilbovi dědil, kdyby byl neadoptoval Froda. Přečetl závěť velmi pozorně a odfrkl. Naneštěstí byla velmi jasná a přesná (podle právních zvyklostí hobitů, které vyžadovaly mimo jiné podpisy sedmi svědků červeným inkoustem).

„Zase nás odbyli!“ řekl manželce. „A to jsme čekali šedesát let. Lžičky? Pendrek!“ Luskl prsty Frodovi pod nosem a odkráčel. Zbavit se Lobelie však nebylo tak snadné. Za chvilku vyšel Frodo z pracovny, aby se podíval, jak všechno běží, a našel ji dosud uvnitř. Prozkoumávala chodbičky a kouty a klepala na podlahy. Tvrdě ji vyprovodil z domu poté, co jí ulehčil o několik malých (ale dosti cenných) předmětů, které jí kdovíjak zapadly do deštníku. Tvářila se, jako když v bolestech rodí nějakou opravdu zkrušující poznámku na rozloučenou, ale když se otočila na schodech, dokázala říci jen:

„Budeš toho ještě litovat, mladíku! Proč jsi nešel taky? Nepatříš sem; nejsi žádný Pytlík — jsi — jsi Brandorád!“

„Slyšels to, Smíšku? To byla urážka, viď?“ řekl Frodo, když za ní zavřel dveře.

„Byla to poklona,“ řekl Smíšek Brandorád, „a tak to samozřejmě nebyla pravda.“

Pak obešli noru a vyhodili tři mladé hobity (dva Bulíky a jednoho Bulvu), kteří vytloukali díry do stěn ve sklepě. Frodo měl také potyčku s mladým Šancem Hrdonožkou (vnukem starého Hrdonožky), který zahájil vykopávky ve spíži, kde se mu zdálo, že slyší ozvěnu. Pověst o Bilbově zlatě vzbuzovala zvědavost i naději; protože legendární zlato (tajemně, ne-li rovnou nekale nabyté) patří, jak každý ví, tomu, kdo je najde — pokud není v hledání vyrušen.

Když zvládl Sanča a vystrčil ho ven, zhroutil se Frodo na židli v předsíni. „Je čas zavřít krám, Smíšku,“ řekl. „Zamkni dveře a dneska nikomu neotvírej, i kdyby přinesli beranidlo.“ Pak se šel osvěžit opožděným šálkem čaje.

Sotva dosedl, ozvalo se jemné zaklepání na dveře. „To zas bude Lobelie,“ pomyslil si. „Určitě si vymyslela něco opravdu ošklivého a přišla zpátky, aby mi to řekla. To počká.“

Vrátil se k čaji. Klepání se ozvalo znovu, mnohem silněji, ale nevšímal si ho. Najednou se v okně objevila čarodějova hlava.

„Jestli mě nepustíš dovnitř, Frodo, vrazím ti dveře rovnou do nory, že proletí skrz Kopec,“ řekl.

„Gandalfe, můj milý! Momentíček!“ zvolal Frodo v trysku z pokoje ke dveřím. „Pojďte dál! Pojďte dál! Myslel jsem, že je to Lobelie.“

„Potom ti odpouštím. Ale viděl jsem ji před chvílí v bryčce s poníkem, jak jede k Povodí, a tvářila se, že by z ní zkyslo mléko.“

„Já už jsem z ní málem taky zkysl. Vážně, málem jsem vyzkoušel Bilbův prsten. Toužil jsem zmizet.“

„Nedělej to!“ řekl Gandalf a posadil se. „Dej si pozor na ten prsten, Frodo! Vlastně to je jeden z důvodů, proč jsem ještě přišel.“

„A co je s ním?“

„Kolik toho víš?“

„Jen to, co mi řekl Bilbo. Slyšel jsem příběh, jak ho našel a jak ho používal: na své výpravě totiž.“

„Rád bych věděl, který příběh,“ řekl Gandalf.

„Ne to, co řekl trpaslíkům a zapsal do knihy,“ řekl Frodo. „Vypravoval mi to podle pravdy brzy po tom, co jsem se sem nastěhoval. Říkal mi, že jste ho mořil, dokud vám to neřekl, takže bych to měl vědět i já. .Nebudeme mít mezi sebou žádná tajemství, Frodo,‘ řekl, ‚ale ať se to nedostane dál. Každopádně je můj.‘“

„To je zajímavé,“ řekl Gandalf. „No a co sis o tom myslel?“

„Jestli máte na mysli tu jeho pohádku o ‚dárečku‘, tak se mi skutečný příběh zdál mnohem pravděpodobnější a nechápal jsem, proč ho vůbec měnil. Rozhodně to bylo při Bilbově povaze nezvyklé a připadalo mi to divné.“

„Mně taky. Ale lidem se stávají divné věci, když mají takové poklady — a používají je. Ber to jako varování a dej si na něj pozor. Může mít i jinou moc než jen tu, že tě nechá zmizet, kdy budeš chtít.“

„Nechápu,“ řekl Frodo.

„Já taky ne,“ odvětil čaroděj. „Teprve jsem o tom prstenu začal uvažovat, zvlášť po včerejšku. Nedělej si starosti. Ale dáš-li si ode mne poradit, používej ho velice zřídka nebo vůbec ne. Přinejmenším ho prosím nepoužívej žádným způsobem, který by mohl vyvolat řeči

nebo vzbudit podezření. Znovu říkám: chovej ho v bezpečí a chovej ho v tajnosti!“

„Jste hrozně tajuplný! Čeho se bojíte?“

„Nejsem si jist, a tak nebudu říkat víc. Možná že ti budu moci něco říci, až se vrátím. Odcházím hned teď; tak zatím sbohem.“ Vstal.

„Teď hned!“ zvolal Frodo. „A já myslel, že se zdržíte aspoň týden. Těšil jsem se, že mi pomůžete.“

„Chtěl jsem — ale musel jsem si to rozmyslet. Možná že budu pryč dost dlouho, ale přijdu se zas na tebe podívat, jak nejdřív budu moci. Čekej mě, až mě uvidíš! Vklouznu sem potichoučku. Už nebudu moc veřejně navštěvovat Kraj. Zjistil jsem, že jsem se stal poněkud nepopulárním. Říkají, že jsem otravný a že ruším pokoj. Někteří mě dokonce obviňují, že jsem Bilba odklidil, jestli ne něco horšího. Chceš-li to vědět, tak prý jsme my dva uzavřeli tajnou dohodu, jak se zmocnit jeho bohatství.“

„Někteří!“ vykřikl Frodo. „Myslíte Otu a Lobelii! To je ohavnost! Dal bych jim Dno pytle a všechno ostatní, jen kdybych tu měl Bilba zpátky a mohl se jít toulat s ním. Mám Kraj rád. Ale začínám litovat, že jsem neodešel taky. Kdo ví, jestli ho ještě někdy uvidím.“

„To bych taky rád věděl,“ řekl Gandalf. „A rád bych věděl spoustu jiných věcí. Zatím sbohem! Dávej na sebe pozor! Čekej mě zvlášť tehdy, když je to nejmíň pravděpodobné! Sbohem!“

Frodo ho vyprovodil ke dveřím. Gandalf naposled zamával a překvapivě rychle se vzdaloval. Frodo si však pomyslil, že starý čaroděj vypadá nezvykle shrbeně, málem jako by nesl těžké břímě. Večer temněl — postava v plášti rychle zmizela v soumraku. Potom ho Frodo dlouho neviděl.

KAPITOLA DRUHÁ

STÍNY MINULOSTI

Řeči neutichly ani za týden, ani za měsíc. Druhé zmizení pana Bilbo Pytlíka bylo předmětem hovoru v Hobitíně, ba v celém Kraji celý rok, a vzpomínalo se na ně ještě déle. Stalo se rozprávkou pro děti; a nakonec se Bláznivý Pytlík, který mizí za hromů a blesků a zjevuje se s pytli drahokamů a zlata, stal oblíbenou legendární postavou a žil dál dlouho po tom, co byly skutečné události zapomenuty.

Prozatím však v sousedství převládalo mínění, že Bilbo, který byl vždycky trochu potrhlý, se nakonec docela zbláznil a utekl do neznáma. Tam určitě spadl do jezera nebo do řeky a skončil tragicky, i když stěží předčasně. Vinu přikládali většinou Gandalfovi.

„Jestli ten zatracený čaroděj nechá mladého Froda na pokoji, snad se usadí a dostane trochu hobitího rozumu," říkali. A jak se zdálo, čaroděj Froda na pokoji nechával a ten se usadil; že by mu však přibývalo hobitího rozumu, nebylo vidět. Naopak, okamžitě začal pěstovat bilbovské podivnůstky. Odmítal nosit smutek a příští rok uspořádal oslavu Bilbových sto dvanáctých narozenin, kterou nazval Metráková slavnost. Ale to nevystihovalo skutečnost, protože pozval dvacet hostí a bylo několik chodů, kde sněžilo jídlo a pršelo pití, jak říkají hobiti.

Někteří byli šokováni, ale Frodo udržoval zvyk pořádat Blilbovu oslavu rok po roce, až si zvykli. Říkal, že nepokládá Bilba za mrtvého. Když se ptali: „Tak kde je?", krčil rameny.

Žil sám, tak jako Bilbo, ale měl spoustu přátel, zvláště mezi mladšími hobity (většinou potomky starého Brala), kteří jako děti mívali rádi Bilba a často pobývali v Dně pytle. Patřili k nim Folko Bulík a Cvalimír Bulva; ale jeho nejbližší přátelé byli Peregrin Bral (obvykle zvaný Pipin) a Smíšek Brandorád (jeho skutečné jméno

znělo Smělmír, ale to si málokdo pamatoval). Frodo s nimi chodil na výlety po Kraji; častěji však putoval sám a k úžasu rozumných lidí ho čas od času bylo vidět, jak bloumá daleko od domova po kopcích a po lese při hvězdičkách. Smíšek a Pipin ho podezřívali, že občas navštěvuje elfy, jako to dělával Bilbo.

Jak plynul čas, lidé si začali všímat, že Frodo také jeví známky „zachovalosti“: vnějškově si uchovával vzhled statného a energického hobita něco po třicítce. „Někdo má z pekla štěstí,“ říkali, ale teprve když se Frodo přiblížil obvykle už trochu usedlejšímu věku kolem padesátky, začalo se jim to zdát divné.

Frodo sám po prvním ohromení zjistil, že být svým vlastním pánem a panem Pytlíkem z Dna pytle je docela příjemné. Pár let byl docela šťastný a příliš se nestaral o budoucnost. Ale napůl nevědomky v něm rostla lítost, že neodešel s Bilbem. Zjistil, že někdy, zvlášť na podzim, přemítá o divokých zemích, a ve snu se mu zjevovaly vidiny cizokrajných hor, které nikdy nespatřil. Začal si říkat: „Třeba také jednoho dne překročím Řeku.“ Druhá půle mysli mu však na to vždy odpovídala: „Ještě ne.“

Tak to šlo dál, a najednou mu končila čtyřicítka a blížily se padesáté narozeniny: padesátka byla číslo, jež mu připadalo nějak význačné (nebo zlověstné); každopádně to byl věk, kdy Bilba náhle přepadlo dobrodružství.

Frodo začínal být nepokojný a staré cestičky mu připadaly příliš vyšlapané. Díval se na mapy a hádal, co je za jejich okraji: mapy vyrobené v Kraji měly za hranicemi vesměs bílá místa. Začal se toulat dál a stále častěji chodil sám, a Smíšek i ostatní přátelé ho sledovali se znepokojením. Často ho bylo vidět, jak jde a rozmlouvá s cizími pocestnými, kteří se tou dobou začali objevovat v Kraji.

Proslýchalo se, že ve světě venku se dějí divné věci; a protože Gandalf se neobjevil a nedal o sobě vědět už několik let, Frodo sbíral zprávy všelijak. Elfy, kteří dřív jen zřídka procházeli Krajem, bylo nyní za večera vidět, jak míří skrz lesy k západu; míjeli a nevraceli se; opouštěli Středozem a její starosti je už nezajímaly. Na silnicích však byl nezvyklý počet trpaslíků. Prastará cesta z východu na západ

vedla přes Kraj a končila v Šedých přístavech. Trpaslíci ji odjakživa používali na cestě ke svým dolům v Modrých horách. Byli pro hobity hlavním zdrojem zpráv z dalekých krajů — pokud byl zájem; trpaslíci měli ve zvyku říkat málo a hobiti se na víc neptali. Ale teď Frodo často potkával cizí trpaslíky z dalekých zemí, jak hledají útočiště na západě. Byli znepokojeni a někteří šeptem vyprávěli o Nepříteli a o zemi Mordor.

To jméno znali hobiti jen z pověstí temné minulosti jako stín na pozadí paměti; bylo však zlověstné a znepokojivé. Ukázalo se, že Bílá rada vyhnala zlou moc z Temného hvozdu jen proto, aby znovu povstala ve větší síle ve své staré baště Mordoru. Temná věž opět stála, jak se proslýchalo. Odtud do širého světa proudila moc a na dalekém východě byly války a rostl strach. V horách se opět množili skřeti. Povstali skalní obři, už ne tupí, ale vychytralí a ozbrojení děsivými zbraněmi. A v náznacích se šeptalo o tvorech strašnějších než tito všichni, ale ti neměli jména.

Málo z toho samozřejmě dolehlo k sluchu obyčejných hobitů. Ale i největší tupci a zápecníci teď slýchali divné zvěsti; a ti, které obchod zavedl k hranicím, viděli nezvyklé věci. Rozhovor, který se vedl „U zeleného draka“ v Povodí jednoho jarního večera v roce, kdy Frodovi táhlo na padesátku, ukázal, že i do útulného srdce Kraje dolehly pověsti, ačkoli většina hobitů se jim dosud smála.

Sam Křepelka seděl v koutě u ohniště a proti němu Ted Pískař, mlynářův syn; jejich hovoru naslouchalo několik venkovanů.

„Dneska se vážně povídají divný věci,“ povídá Sam.

„Jo,“ řekl Ted, „když to posloucháš. Ale pohádky a dětský povídačky můžu slyšet doma, když mám chuť.“

„To jistě,“ odsekl Sam, „a řekl bych, že v některých je víc pravdy, než si myslíš. Kdo si ty povídačky nakonec vymyslel? Vezmi si draky.“

„Děkuju, nechci,“ řekl Ted, „nemám zájem. Slýchal jsem p nich jako kluk, ale proto na ně nebudu věřit dneska. V Povodí je jenom jeden drak a ten je Zelenej,“ řekl a všichni kolem se rozesmáli.

„No to jo,“ řekl Sam a smál se s ostatními. „Ale co stromolidi, ti obři, jak by se jim dalo říkat? Vážně se povídá, že za Severním rašeliniskem viděli jednoho, co byl větší než strom, a není to dlouho.“

„Kdo to říká?“

„Třeba můj bratránek Jindra. Dělá pro pana Bulíka v Záhoří a chodí na lov do Severní čtvrtky. *Videl ho!*“

„Možná že to říká. Váš Jindra pořád říká, že něco viděl; a třeba vidí i věci, který nejsou.“

„Ale tenhle byl velký jako jilm a chodil — sedm metrů krok, když vůbec.“

„Tak se vsadím, že vůbec nechodil. Asi viděl opravdovskej jilm a nic jinýho.“

„Ale tenhle chodil, říkám ti; a na Severním rašelinisku nejsou jilmy.“

„Tak ho tam Jindra nemoh vidět,“ řekl Ted. Ozval se smích a potlesk; obecenstvo zřejmě soudilo, že Ted má vrch.

„A stejně,“ řekl Sam, „nemůžeš popřít, že i jiní než náš Jindrolím viděli divné lidi pochodovat přes Kraj — přes Kraj, abys věděl; a kolik jich ani nepustí přes hranice. Pomezní nikdy neměli tolik práce.

A slyšel jsem, že se elfi stěhujou na západ. Říká se, že jdou do Přístavů, za Bílé věže.“ Sam neurčitě máchl rukou: ani on, ani nikdo jiný z přítomných nevěděl, jak daleko je k Moři za starými věžemi na západní hranici Kraje. Ale odedávna se tradovalo; že tam někde leží Šedé přístavy, odkud čas od času vyplouvají lodi elfů a nikdy se nevracejí.

„Odplouvají, odplouvají, odplouvají přes Moře, odcházejí na Západ a nás tu nechávají,“ řekl Sam zpěvavě a posmutněle, vážně potřásal hlavou. Ted se však zasmál.

„To přece není žádná novinka, pokud věřím starejm pověstem. A nevím, co je mně anebo tobě po tom. Ať odplouvají! Ale vsadím se, žes je neviděl; a v celým Kraji vůbec nikdo!“

„To bych neřekl,“ odpověděl zamyšleně Sam. Věřil, že jednou v lese elfa viděl, a doufal, že jich časem uvidí víc. Ze všech pověstí, které v dětství slyšel, ho vždycky nejvíc dojímaly zlomky příběhů a polozapomenutých zkazek o elfech, které znali hobiti. „Jsou lidi, i tady v okolí, kteří Sličný lid znají a dostávají od něj zprávy,“ řekl. „Tak třeba pan Pytlík, pro kterýho pracuju. Ten mi říkal, že odplou-

vají, a ten přece o elfech něco ví! A starej pan Bilbo věděl ještě víc: často jsem si s ním povídal, když jsem byl malej!"

„No jo, ti jsou oba potrhlí," řekl Ted. „Aspoň starej Bilbo byl a Frodo k tomu nemá daleko. Jestli máš svoje zprávy odtamtud, tak budeš mít báchorek vždycky nazbyt. No, kamarádi, já jdu domů. Na zdraví!" Dopil džbánek a hlučně odešel.

Sam seděl mlčky a už nic neříkal. Měl o čem přemýšlet. Jednak měl hodně práce v zahradě Dna pytle a zítra ho čeká perný den, jestli se vyčasí. Tráva rostla rychle. Ale Samovi ležely v hlavě i jiné věci než zahradničení. Za chvíli vzdychl, vstal a šel.

Byl počátek dubna a nebe se vyjasňovalo po lijáku. Slunce už zašlo a chladný bledý večer tiše přecházel v noc. Kráčel k domovu pod prvními hvězdami přes Hobitín a Kopcem vzhůru a tiše, zamyšleně si pískal.

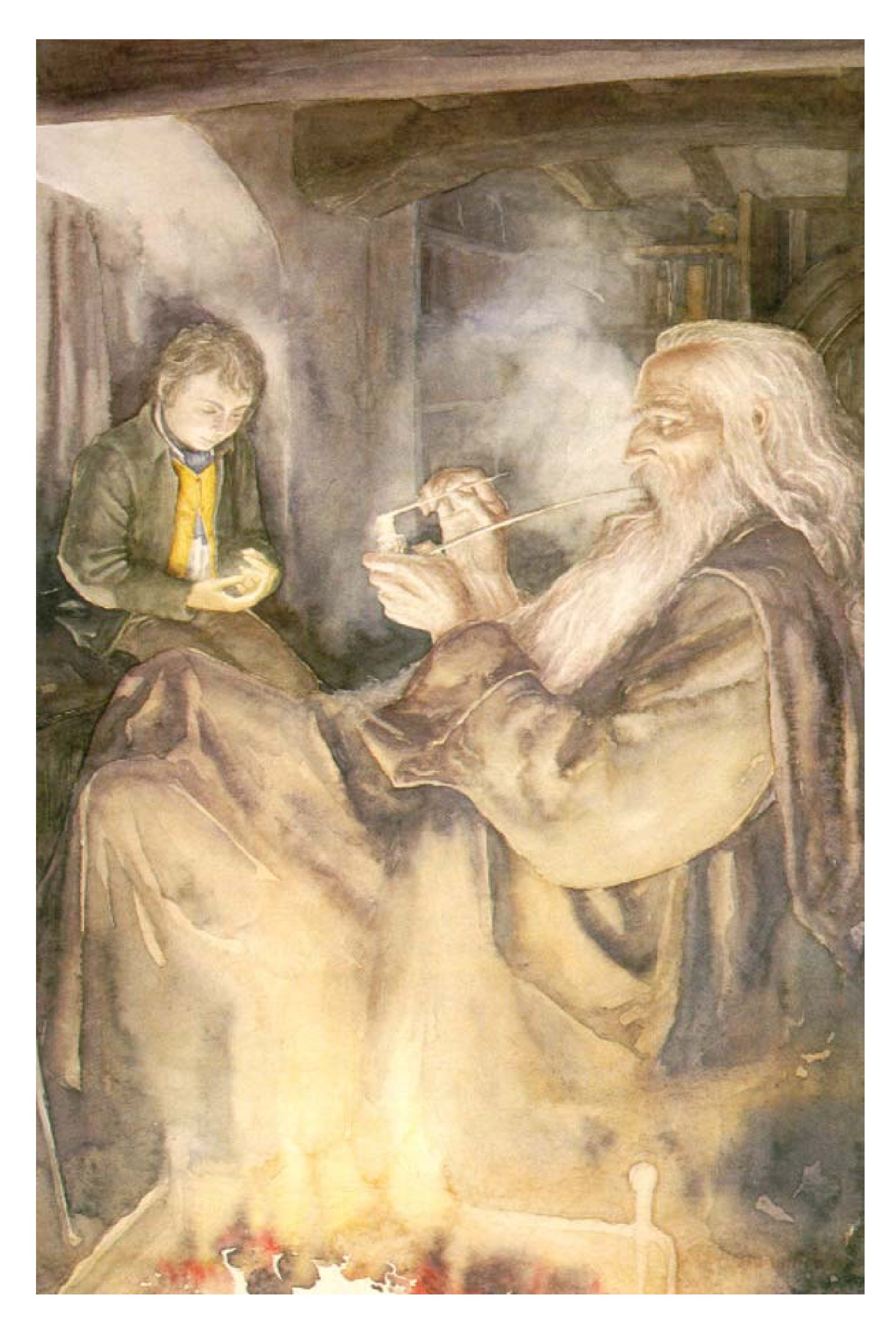
Právě v ten čas se po dlouhé nepřítomnosti zase objevil Gandalf. Tři roky po oslavě byl pryč. Pak Froda krátce navštívil, a když si ho důkladně prohlédl, zase odešel. Během následujících dvou let se objevoval dost často, přicházel nečekaně za soumraku a odcházel nenápadně před východem slunce. Nemluvil o vlastních záležitostech a cestách a zdálo se, že ho hlavně zajímají drobnosti o Frodově zdraví a činnosti.

Pak rázem jeho návštěvy ustaly. Už přes devět let ho Frodo neviděl a neslyšel o něm a začínal si myslet, že se čaroděj víckrát nevrátí a že se o hobity nadobro přestal zajímat. Ale toho večera, když se Sam vracel domů a soumrak temněl, ozvalo se známé zaťukání na okno pracovny.

Frodo přivítal starého přítele s překvapením a velikou radostí. Dívali se upřeně jeden na druhého.

„Tak co?" řekl Gandalf. „Vypadáš pořád stejně, Frodo!"

„Vy také," odpověděl Frodo, ale v skrytu si pomyslil, že Gandalf vypadá zestárlý a unavený starostmi. Lačnil po novinkách o něm i o celém širokém světě a za chvilku byli zabráni do hovoru. Povídali si hluboko do noci.

Ráno po pozdní snídani seděl čaroděj s Frodem u otevřeného okna pracovny. V krbu šlehal jasný oheň, ale slunce hřálo a vál jižní vítr. Všechno vypadalo svěže a mladá jarní zeleň se třpytila na lukách i na prstíčkách stromů.

Gandalf myslil na jaro před téměř sedmdesáti roky, kdy Bilbo vyběhl z domu bez kapesníku. Měl dnes vlasy možná bělejší než tehdy, vousy i obočí delší a tvář více zbrázděnou starostmi a moudrostí; oči však měl pořád stejně jasné a kouřil a vyfukoval kroužky dýmu se stejnou vervou a rozkoší.

Kouřil právě mlčky, protože Frodo seděl tiše v hlubokém zadumání. V ranním světle cítil temný stín novin, které Gandalf přinesl. Nakonec přerušil mlčení.

„Včera večer jste mi začal vyprávět divné věci o mém prstenu, Gandalfe," řekl. ‚A pak jste se zarazil, protože prý takové věci je lepší nechat na ráno. Neměl byste to teď dovyprávět? Říkáte, že je ten prsten nebezpečný, o moc nebezpečnější, než tuším. Jak?"

„Všelijak," odvětil čaroděj. „Je mnohem mocnější, než jsem se zprvu odvážil myslit, tak mocný, že by nakonec naprosto ovládl kteréhokoli smrtelníka, v jehož vlastnictví by se octl. Zmocnil by se ho.

Kdysi dávno bylo v Eregionu vyrobeno mnoho elfích prstenů, kouzelných prstenů, jak jim říkáš, a byly samozřejmě různých druhů; některé mocnější, jiné méně. Menší prsteny byly jen pokusy, než bylo umění zcela zvládnuto, a pro elfí kováře představovaly jen hračky. Pro smrtelníky byly však podle mého nebezpečné až dost. Ale Velké prsteny, Prsteny moci, ty byly velmi nebezpečné.

Víš, Frodo, smrtelník, který chová jeden z Velkých prstenů, neumírá, ale neroste ani nezískává víc života, prostě přežívá, až ho nakonec tíží každá minuta. A pokud prsten často používá, aby se učinil neviditelným, bledne: nakonec se stane trvale neviditelným a pohybuje se v soumraku pod dohledem Temné moci, která prsteny vládne. Ano, dříve nebo později — později, pokud byl ze začátku silný nebo měl dobré srdce; ale ani síla, ani dobré úmysly nevydrží — dříve nebo později ho Temná moc pohltí."

„To je děsné," řekl Frodo. Zavládlo opět dlouhé ticho. Ze zahrady bylo slyšet, jak Sam Křepelka stříhá trávník.

„Jak dlouho to víte?“ zeptal se konečně Frodo. „A kolik věděl Bilbo?“

„Bilbo nevěděl víc, než ti řekl, tím jsem si jistý,“ řekl Gandalf. „Určitě by ti byl nedal něco, co by pokládal za nebezpečné, i když jsem mu slíbil, že na tebe dohlédnu. Považoval prsten za velmi krásný a v případě potřeby velmi užitečný; a pokud bylo něco v nepořádku, byl to on sám. Říkal, že mu prsten leze na mozek, a dělal si kvůli němu pořád starosti; ale netušil, že je to dílo samotného prstenu. Postřehl ovšem, že prsten vyžaduje péči: nevypadal vždycky stejně velký nebo těžký; scvrkával se a rostl prapodivným způsobem a dovedl nečekaně sklouznout z prstu, kde předtím seděl pevně.

„Ano, před tím mě varoval ve svém posledním dopise,“ řekl Frodo, „proto jsem jej pořád nosil na řetízku.“

„To bylo velmi moudré,“ řekl Gandalf. „Ale svou dlouhověkost Bilbo nikdy s prstenem nespojoval. Připisoval v tom všechnu zásluhu sobě a byl na to náramně pyšný. Ale začínal být neklidný a úzkostlivý. *Řídký a protažený*, říkal. To bylo znamení, že prsten nad ním získává nadvládu.“

„Jak dlouho to všechno víte?' zeptal se znovu Frodo.

„Vím?' řekl Gandalf. „Věděl jsem spoustu věcí, které znají jen Moudří, Frodo. Ale jestli máš na mysli ‚věděl o tomhle prstenu‘, tak to vlastně ještě pořád *nevím*, dalo by se říci. Musím ještě udělat poslední zkoušku. Ale už nepochybuji o své domněnce.

Kdy jsem vlastně začal tušit?“ zahloubal se do vzpomínek. „Počkej — bylo to v roce, kdy Bílá rada vyhnala zlou moc z Temného hvozdu, zrovna před Bitvou pěti armád, když Bilbo našel prsten. Tehdy mi do srdce padl stín, ačkoli jsem ještě nevěděl, čeho se obávám. Často jsem se ptal, jak Glum přišel k Velkému prstenu, protože to zjevně byl jeden z nich — to mi aspoň bylo jasné od začátku. Pak jsem slyšel Bilbův podivný příběh, jak jej ‚vyhrál‘, a nemohl jsem mu věřit. Když jsem z něho nakonec dostal pravdu, viděl jsem hned, že se pokoušel představit svůj nárok na prsten jako nepochybný. Velmi podobně jako Glum se svým ‚dáreškem k narozeninám‘. Ty lži si byly příliš podobné, a to se mi nelíbilo. Bylo zjevné, že prsten má nezdravou moc, která ihned začíná působit na držitele. To bylo první skutečné varování, že všechno není v pořádku. Často jsem Bil-

bovi říkal, že takovou věc je lepší nepoužívat; ale to neslyšel rád a brzy se začínal zlobit. Celkem jsem nemohl dělat nic jiného. Nemohl jsem mu ho vzít: tím bych nadělal ještě větší škody a stejně jsem na to neměl právo. Mohl jsem tedy jen pozorovat a čekat. Snad jsem se mohl poradit se Sarumanem Bílým, ale něco mě vždycky zrazovalo."

„Kdo je to?" ptal se Frodo. „Ještě nikdy jsem o něm neslyšel."

„To je možné," odvětil Gandalf. „Hobiti ho nezajímají, nebo nezajímali. Přesto je velký mezi Moudrými. Je vůdcem našeho řádu a hlavou Rady. Jeho poznání je hluboké, ale jeho pýcha rostla zároveň s ním, a nesnáší zasahování do svých věcí. Nauka o prstenech elfů, velkých i malých, je jeho oblast. Studoval je dlouho a pátral po ztracených tajemstvích jejich výroby; ale když se o prstenech hovořilo v Radě, to, co byl ochoten odhalit ze svého poznání, mluvilo proti mým obavám. Mé pochybnosti tedy spaly — ale neklidně. Stále jsem pozoroval a čekal.

A s Bilbem se zdálo být všechno v pořádku. Roky míjely. Ano, míjely a zdálo se, že se ho nedotýkají. Nejevil žádné známky stárnutí. Opět na mne padl stín. Ale říkal jsem si: ‚Konečně, po matce je z dlouhověkého rodu. Ještě je čas. Čekej!'

A čekal jsem. Až do večera, kdy odcházel z domova. Tenkrát říkal a dělal věci, které mě naplnily strachem, jaký nemohla utišit žádná Sarumanova slova. Konečně jsem věděl, že tu působí něco temného a smrtonosného. A většinu času od té doby jsem strávil odhalováním pravdy."

„Ale neublížilo mu to trvale, viďte?" ptal se Frodo s úzkostí. „Bude za nějaký čas v pořádku, ne? Myslím, bude si moci pokojně odpočinout?"

„Bylo mu líp hned," řekl Gandalf. „Ale je jen jediná moc na tomhle světě, která ví o prstenech a jejich účincích všechno. A pokud vím, tak na světě není žádná moc, která by věděla všechno o hobitech. Mezi Moudrými jsem já jediný, kdo pěstuje hobitosloví; obskurní větev poznání, ale plná překvapení. Umějí být měkcí jako máslo, a najednou jsou houževnatí jako starý kořen stromu. Pokládám za pravděpodobné, že někteří by odolávali síle prstenu mnohem déle, než by věřila většina Moudrých. Myslím, že si o Bilba nemusíš dělat starosti.

Jistě, vlastnil prsten spoustu let a používal ho, může tedy dlouho trvat, než se vliv docela vytratí — než by jej například mohl zase s klidem vidět. Jinak může žít ještě léta a docela spokojeně: zůstane prostě takový, jaký byl, když se s prstenem rozloučil. Protože nakonec se ho vzdal z vlastní vůle: to je důležité. Ne, o Bilba jsem neměl starost, jakmile se prstenu zbavil. Cítím se zodpovědný *za tebe*.

Co Bilbo odešel, mám velkou starost o tebe a vůbec o všechny ty roztomilé, směšné a bezmocné hobity. Byla by to rána pro svět, kdyby Temná moc ovládla Kraj; kdyby všichni vaši milí a hloupoučcí Bralové, Troubilové, Bulící, Kšandičkové a všichni ostatní, o těch směšných Pytlících ani nemluvě, se stali jejími otroky."

Frodo se otřásl: „Ale proč?" zeptal se. „Proč by měla chtít takové otroky?"

„Abych ti pravdu řekl," odpověděl Gandalf, „věřím, že dosud — dosud, pozor! — si ani nevšimla, že nějací hobiti existují. Za to byste měli být vděční. Ale vaše bezpečí už pominulo. Nepotřebuje vás — má dost užitečnějších služebníků —, ale už na vás nezapomene. A hobiti jako zubožení otroci by se jí líbili mnohem víc než hobiti šťastní a svobodní. Existuje cosi jako zlá vůle a pomsta!"

„Pomsta?' řekl Frodo. „Pomsta za co? Pořád nechápu, co to má společného s Bilbem a se mnou a s naším prstenem."

„Všechno," řekl Gandalf. „Ještě neznáš skutečné nebezpečí, ale poznáš je. Sám jsem si nebyl jist, když jsem tu byl naposled; ale přišel čas promluvit. Dej mi ten prsten na chviličku."

Frodo jej vytáhl z kapsy kalhot, kde byl připnut na řetízku visícím od opasku. Odepjal jej a pomalu podal čarodějovi. Najednou mu připadal hrozně těžký, jako by buď prsten, nebo Frodo sám nechtěli, aby se ho Gandalf dotkl.

Gandalf jej pozvedl. Zdálo se, že je vyroben z čistého hutného zlata. „Vidíš na něm nějaké znaky?" zeptal se.

„Ne," řekl Frodo. „Žádné tam nejsou. Je úplně hladký a nikdy se nepoškrábe ani nejeví známky nošení."

„Tak se dívej!" K Frodově úžasu a úleku jím čaroděj náhle mrštil doprostřed žhoucího ohně. Frodo vykřikl a zatápal po kleštích; Gandalf ho však zadržel.

„Počkej!“ řekl velitelsky a loupl po Frodovi okem zpod ježatého obočí.

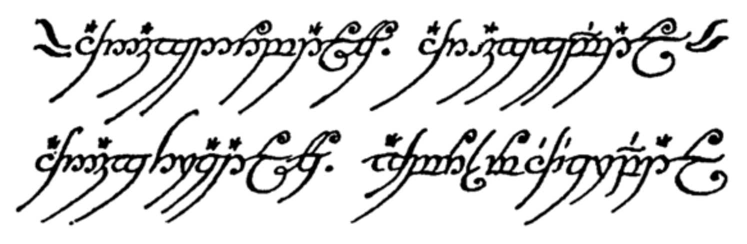
Na prstenu nebylo vidět žádné změny. Po chvíli Gandalf vstal, zavřel okenice a zatáhl závěsy. Místnost ztemněla a ztichla, ačkoli cvakání Samových nůžek, teď blíže k oknům, stále slabě doléhalo ze zahrady. Čaroděj chviličku stál a hleděl do ohně; pak se sklonil, vytáhl prsten z krbu kleštěmi a ihned jej uchopil do ruky. Frodo sykl.

„Je úplně studený,“ řekl Gandalf. „Vezmi jej!“

Frodo prsten přijal ucukávající dlaní; jako by byl silnější a těžší než kdy jindy.

„Podívej se na něj zblízka,“ řekl Gandalf.

Frodo to udělal a spatřil, že kolem celého prstenu zevně i zevnitř běží tenounké písmo, jemnější než nejjemnější perokresba: ohnivé písmo, které se zdálo tvořit souvislý nápis. Zářilo pronikavě, a přece vzdáleně, jako z veliké hloubky.

„Nedokážu přečíst to ohnivé písmo,“ zachvěl se Frodovi hlas.

„Ne,“ řekl Gandalf, „ale já ano. Písmo je elfí, starodávného druhu, ale jazyk patří zemi Mordor, a tím zde mluvit nebudu. Tohle však říká v Obecné řeči, víceméně doslova:

Jeden prsten vládne všem, Jeden jim všem káže,
Jeden všechny přivede, do temnoty sváže.

To jsou jen dva řádky z veršů dávno známých v elfích naukách:

Tři prsteny pro krále elfů pod nebem,
Sedm vládcům trpaslíků v síních z kamene,
Devět mužům: každý je k smrti odsouzen,
Jeden pro Temného pána, jenž dlí na trůně
v zemi Mordor, kde se snoubí šero se šerem.

Jeden prsten vládne všem, Jeden jim všem káže,
Jeden všechny přivede, do temnoty sváže
v zemi Mordor, kde se snoubí šero se šerem.“

Odmlčel se a pak řekl pomalu hlubokým hlasem: „Toto je Vládnoucí prsten, ten Jeden, který vládne všem. To je ten Jeden prsten, který ztratil před mnohými věky a s ním velkou část moci. Velice po něm touží — ale nesmí ho dostat.“

Frodo seděl mlčky a nehybně. Strach jako by vztáhl obrovitou ruku jako temný mrak zvedající se na východě a chystající se ho pohltit.

„Tenhle prsten!“ zakoktal. „Jak se pro všechno na světě dostal ke mně?“

„To je dlouhé povídání,“ řekl Gandalf. „Počátky leží v Černých letech, která si dnes připomínají jen znalci starých nauk. Kdybych ti měl vykládat celý příběh, seděli bychom tu ještě napřesrok.

Včera jsem ti ale vyprávěl o Sauronovi Velikém, Temném pánu. Pověsti, které jsi slyšel, jsou pravdivé: skutečně znovu povstal a opustil svou baštu v Temném hvozdu a vrátil se do své staré pevnosti, do Temné věže v Mordoru. To jméno jste zaslechli i vy hobiti, jako stín na pomezí starých zkazek. Po každé porážce a odbytí přijme Stín jinou podobu a opět roste.“

„Rád bych, kdyby se to nebylo stalo zrovna za mých časů,“ řekl Frodo.

„Já taky,“ řekl Gandalf, „a každý, kdo se takového času dožije. Ale my o tom nerozhodujeme. Rozhodovat můžeme jen o tom, co udělat s časem, který nám byl dán. Frodo, náš čas začíná temnět. Nepřítel rychle sílí. Myslím, že jeho plány ještě zdaleka neuzrály, ale dozrávají. Máme před sebou těžké chvíle. Měli bychom před sebou velmi těžké chvíle, i kdyby nebylo téhle strašlivé náhody.

Nepříteli dosud chybí jediná věc, aby získal sílu a poznání, s nimiž by srazil veškerý odpor, zlomil poslední obranu a zahalil všechny země v druhou temnotu. Chybí mu Jeden prsten.

Tři nejkrásnější před ním ukryli Vznešení elfové a jeho ruka se jich nikdy nedotkla a neposkvrnila je. Sedm jich měli králové trpaslíků, ale tři z nich získal zpět a ostatní spolykali draci. Devět dal smr-

telným mužům, velikým a pyšným, a tak je lapil do tenat. Už dávno se dostali pod moc Jednoho prstenu a stali se Prstenovými přízraky, stíny pod jeho velkým Stínem, jeho nejstrašlivějšími služebníky. Dávno. Je to už mnoho let, co Devítka chodila po zemi. Ale kdo ví? Když Stín znovu roste, mohou povstat i oni. Ale nechme toho. O takových věcech nebudeme mluvit ani po ránu a v Kraji.

Tak je to tedy: Devět si jich stáhl k sobě, Sedm také, nebo jsou zničeny. Tři jsou dosud skryty. Ale to už ho netrápí. Potřebuje jen ten Jeden: protože ten prsten vyrobil sám, je jeho, nechal do něj přejít velkou část své dřívější moci, aby mohl ovládat všechny ostatní. Jestliže jej získá zpět, bude poroučet všem, ať jsou kdekoli, dokonce i Třem, a všechno, co bylo učiněno s jejich pomocí, bude odhaleno a on bude silnější než kdy předtím.

A tohle je ta strašlivá náhoda, Frodo. Věřil, že Jeden zanikl; že jej elfové zničili, jak se mělo stát. Ale teď ví, že *nezanikl*, že se našel. A tak jej hledá, hledá a upíná se k němu celou myslí. Je to jeho velká naděje a naše veliká starost."

„Proč, proč nebyl zničen?" vykřikl Frodo. „A jak jej Nepřítel vůbec ztratil, když byl tak silný a měl pro něho takovou cenu?" Sevřel Prsten v dlani, jako by viděl, jak se po něm už natahují dlouhé temné prsty.

„Vzali mu jej," řekl Gandalf. „Před dávnými věky měli elfové větší sílu mu odporovat; a všichni lidé se jim ještě neodcizili. Muži ze Západní říše jim přišli na pomoc. To je kapitola z dávné historie, kterou by bylo dobré si připomenout; protože i tenkrát vládl žal a kupila se tma, velká statečnost a velké činy však také nebyly docela marné. Jednoho dne ti možná ten příběh vypovím, nebo jej uslyšíš od toho, kdo jej zná nejlépe.

Ale pro tento okamžik potřebuješ vědět jen to, jak se ta věc k tobě dostala. A to bude vyprávění až až. Gilgalad, král elfů, a Elendil ze Západní říše svrhli Saurona, ač přitom zahynuli. A Isildur, Elendilův syn, uťal Prsten ze Sauronovy ruky a vzal si jej. Pak byl Sauron přemožen a jeho duch uprchl a dlouhé roky se skrýval, až jeho stín opět nabyl tvaru v Temném hvozdu.

Prsten se však ztratil. Padl do Velké řeky Anduiny a zmizel. Isildur totiž pochodoval k severu po východním břehu řeky a blízko

Kosatcových polí byl přepaden skřety z hor a téměř všechen jeho lid byl pobit. Vrhl se do proudu, ale Prsten mu při plavání sklouzl z prstu, a pak ho skřeti uviděli a zabili ho šípy.“

Gandalf se odmlčel. ‚A tam, v hlubokých tůních mezi Kosatcovými poli,“ řekl, „Prsten vymizel z paměti i z pověstí; a dokonce i tohle málo je známo jen nemnohým a Rada Moudrých nedokázala vypátrat víc. Ale já snad konečně mohu říci, co bylo dál.

Dlouho potom, ale pořád ještě velice dávno, žil na břehu Velké řeky na pokraji Divočiny malý nárůdek s obratnýma rukama a lehkýma nohama. Odhaduji, že patřili k hobití čeledi; zřejmě byli příbuzní prapraotců Států, protože milovali řeku a často v ní plavali nebo si dělali rákosové loďky. Byla mezi nimi jedna vážená rodina, jež byla větší a bohatší než ostatní, a tu ovládala bába rodu, přísná a znalá staré moudrosti, jaká se u nich tradovala. Nejzvídavější z celé rodiny se jmenoval Sméagol. Zajímaly ho kořeny a počátky; ryl chodbičky v zelených vršcích, ponořoval se do hlubokých tůní, hrabal pod stromy a rostlinami a přestal se dívat nahoru na temena kopců, na listí na stromech, na květiny rozvíjející se ve větru; hlavu a oči měl obrácené dolů.

Měl přítele jménem Déagol, podobného druhu; ten měl bystřejší zrak, ale nebyl tak rychlý a silný. Jednou si vzali člun a jeli dolů ke Kosatcovým polím, kde byly velké záhony kosatců a kvetoucího rákosu. Tam Sméagol vylezl a začal čenichat po břehu, kdežto Déagol seděl v člunu a lovil ryby. Najednou zabrala velká ryba, a než se vzpamatoval, byl ve vodě až u dna. Tam pustil šňůru, protože měl dojem, že vidí něco třpytivého na dně řečiště; zadržel dech a hrábl po tom. Pak vyplaval a prskal, vlasy měl plné chaluh a ruku plnou bláta; a doplaval k břehu. A hle, když spláchl bláto, na dlani mu ležel krásný zlatý prsten, a svítil a třpytil se na slunci, až se srdce smálo. Ale Sméagol ho pozoroval za stromem, a jak se Déagol radoval z prstenu, připlížil se zezadu k němu.

‚Dej nám to, Déagole, drahoušku,' řekl Sméagol příteli přes rameno.

‚Proč?‘ řekl Déagol.

‚Protože máme narozeniny a my to chceme,‘ řekl Sméagol.

‚To mě nezajímá,‘ řekl Déagol. ‚Už jsem ti dal dárek, a pěkně drahý. Tohle jsem našel já a taky si to nechám.‘

‚Vážžně, drahouššku?‘ řekl Sméagol, a chytil Déagola za hrdlo a zardousil ho, protože to zlato vypadalo tak leskle a krásně. Pak si prsten nasadil.

Nikdo nikdy nezjistil, co se s Déagolem stalo; byl zavražděn daleko od domova a jeho tělo bylo chytře ukryto. Ale Sméagol se vrátil sám; a zjistil, že ho nikdo z rodiny nevidí, když má prsten na ruce. Objev ho velmi potěšil a on jej tajil; užíval ho k odhalování tajností a své poznání používal zákeřně a zlomyslně. Začal mít oči i uši vnímavé na všechno, čím mohl ublížit. Prsten mu dal moc odpovídající jeho osobnosti. Nebylo divu, že začal být velice neoblíbený a že se mu všichni příbuzní vyhýbali (když byl viditelný). Kopali do něho a on je kousal do nohou. Dal se na zlodějství a zvykl si mumlat sám pro sebe a vyluzovat v hrdle kloktavé zvuky. Proto mu začali říkat Glum a proklínali ho a říkali mu, ať odejde někam hodně daleko; a bába, protože chtěla mít klid, ho vyloučila z rodiny a vyhnala ze své nory.

Potuloval se osaměle, pofňukával nad tvrdostí světa, putoval proti proudu řeky, až došel k bystřině tekoucí z hor a vydal se podle ní. Lovil ryby v hlubokých tůních neviditelnými prsty a jedl je syrové. Jednou bylo parno, a jak se skláněl nad tůní, ucítil pálení na temeni a oslepující světlo z vody ho bolelo do vlhkých očí. Podivil se, protože už málem zapomněl, že je nějaké slunce. Pak naposledy vzhlédl a pohrozil mu pěstí.

Ale když sklopil zrak, spatřil daleko před sebou vrcholky Mlžných hor, z nichž bystřina přitékala. A tu si pomyslel: ‚Tam pod horami musí být chládek a stín. Tam za mnou slunce nemůže. Kořeny hor musí být opravdovské kořeny; tam jsou určitě pohřbena veliká tajemství, která od počátku nikdo neodhalil.‘

A tak za noci putoval do vrchů a našel jeskyňku, z níž temná bystřina plynula; proplazil se jako červ do nitra hor a vymizel z paměti. Prsten odeřel do stínů s ním, a dokonce ani jeho tvůrce, když mu začalo přibývat sil, se o něm nemohl nic dozvědět.“

„Glum!“ zvolal Frodo. „Glum? Chcete říci, že právě tu obludku potkal Bilbo? To je hnusné!“

„Myslím, že je to smutný příběh,“ řekl čaroděj, „a mohl se přihodit i jiným, i některým hobitům, které znám.“

„Nemohu věřit, že by byl Glum spřízněný s hobity, třeba vzdáleně,“ rozpálil se Frodo. „To je ohavná představa!“

„Jenomže pravdivá,“ řekl Gandalf. „O původu hobitů vím totiž víc než oni sami. A samotný Bilbův příběh naznačuje příbuzenství. Měli toho hodně společného ve spodních vrstvách paměti a myšlení. Rozuměli si pozoruhodně dobře, o moc líp, než by si hobit rozuměl třeba s trpaslíkem nebo skřetem nebo i elfem. Vzpomeň si třeba na ty hádanky, které oba znali.“

‚Ano,“ řekl Frodo. „Ale i jiné národy kromě hobitů si dávají hádanky podobného druhu. A hobiti nepodvádějí. Glum chtěl Bilba celou dobu podvést. Jen se ho pokoušel zbavit obezřetnosti. A vsadím se, že se jeho podlá dušička bavila, když se pustil do hry, která mu mohla nakonec vynést snadnou oběť, a kdyby prohrál, nemohlo se mu nic stát.“

„Obávám se, že máš úplnou pravdu,“ řekl Gandalf. „Ale bylo v tom ještě něco, co zatím nechápeš. Ani Glum nebyl ještě úplně zkažený. Ukázal, že je houževnatější, než by napadlo kohokoli z Moudrých — právě jako hobit. Zůstal mu v mysli ještě pořád jeho vlastní kouteček, kudy vnikalo světlo, jako štěrbinou ve tmě: světlo minulosti. Myslím, že mu bylo příjemné slyšet zase přátelský hlas, připomenout si vítr a stromy a slunce a takové zapomenuté věci.

Ale o to bude jeho zlé já nakonec zběsilejší — ledaže by se dalo přemoci. Ledaže by se dalo vyléčit.“ Gandalf vzdychl. „Škoda. Má malou naději. Ale beznadějné to není. Ne, ačkoli vlastnil Prsten tak dlouho, skoro od nepaměti. Dlouhý čas jej už skoro nepoužíval: v černé tmě ho bylo zřídka zapotřebí. Rozhodně nikdy ‚nevybledl‘. Je pořád hubený a jako houžev. Ale Prsten se mu ovšem zažíral do mozku a to byla málem nesnesitelná muka.

Všechna ‚veliká tajemství‘ pod horami byla nakonec pustá jako noc; už neměl co objevovat, nic užitečného na práci, jenom nechutné a kradmé jídlo a odporné vzpomínky. Byl dočista zbědovaný. Nená-

viděl tmu a světlo nenáviděl ještě víc; nenáviděl všecko a Prsten ze všeho nejvíc."

„Jak to myslíte?" zeptal se Frodo. „Prsten byl snad přece jeho miláček a jediná věc, na níž mu záleželo? Když ho tedy nenáviděl, proč se ho nezbavil, nebo proč neodešel pryč a nenechal ho ležet?"

„Už bys měl začít chápat, Frodo, po všem, co jsi slyšel," řekl Gandalf. „Nenáviděl ho a miloval ho, jako nenáviděl a miloval sebe. Nemohl se ho zbavit. Neměl k tomu vůli.

Prsten moci se o sebe stará sám, Frodo. Sám dovede zrádně vyklouznout, ale jeho držitel ho nikdy neopustí. Přinejlepším si pohrává s myšlenkou, že péči přenechá někomu jinému — a to ještě jen v prvním období, když se Prsten teprve ujímá moci. Pokud však vím, jediný Bilbo v celé historii se dostal přes stadium pohrávání a skutečně to udělal. A potřeboval k tomu veškerou mou pomoc. A ani pak by jej byl jen tak nezahodil nebo nenechal ležet. Ne Glum, Frodo, ale Prsten sám rozhodoval. Prsten opustil *jeho*."

„Cože, právě včas, aby potkal Bilba?" řekl Frodo. „Nebyl by se nějaký skřet hodil líp?"

„To není legrace," řekl Gandalf. „Pro tebe rozhodně ne. Byla to v celé historii Prstenu ta nejpodivnější událost: že Bilbo dorazil právě v tu chvíli a slepě, potmě na něj položil ruku.

Tam působila víc než jedna síla, Frodo. Prsten se snažil dostat zpět ke svému pánu. Sklouzl Isildurovi z ruky a zradil ho; když pak přišla příležitost, chytil se chudáka Déagola a ten byl zavražděn; a potom Gluma, a toho pohltil. Už pro něho neměl další použití; byl mu příliš malý a podlý; a dokud Prsten zůstával u něho, Glum nedokázal opustit svou hlubokou tůň. A tak když jeho pán opět procitl a vysílal své černé myšlenky z Temného hvozdu, Prsten Gluma opustil. Jen proto, aby jej sebrala nejnepravděpodobnější osoba: Bilbo z Kraje!

Zde působilo něco jiného, něco, co přesahovalo všechny plány tvůrce Prstenu. Nemohu to říci jasněji, než že Bilbo *měl* Prsten najít a že to nebyl záměr tvůrce Prstenu. V tom případě jsi jej také ty *měl* dostat. A to by mohla být povzbudivá myšlenka."

„To není,“ řekl Frodo. „Ačkoli si nejsem jistý, že vám rozumím. Ale jak jste se to všechno o Prstenu a o Glumovi dozvěděl? Opravdu to všechno víte, nebo zatím pořád hádáte?“

Gandalf pohlédl na Froda a v očích mu zajiskřilo. „Věděl jsem hodně a hodně jsem se dozvěděl,“ odvětil. „Ale *tobě* nebudu skládat účty ze všeho svého konání. Příběh Elendila a Isildura a Jednoho prstenu je znám všem Moudrým. Že tvůj prsten je ten Jeden, ukazuje samo ohnivé písmo, nehledě na všechny ostatní důkazy.“

„A kdy jste to vlastně odhalil?' přerušil ho Frodo.

„Právě teď, tady v tom pokoji, samozřejmě,“ odsekl čaroděj. „Ale očekával jsem, že to zjistím. Vrátil jsem se z temného putování a dlouhého hledání, abych provedl konečnou zkoušku. To je poslední důkaz a teď je všechno až příliš jasné. Přijít na to, jakou úlohu sehrál Glum, a vyplnit mezeru v dějinách vyžadovalo hodně přemýšlení. Možná, že jsem měl o Glumovi zpočátku jen dohady, ale teď už nehádám. Teď vím. Viděl jsem ho.“

„Vy jste viděl Gluma!“ zvolal užasle Frodo.

„Ano. To přece bylo samozřejmé, pokusit se promluvit s ním, pokud to půjde. Snažil jsem se o to dávno; až se mi to povedlo.“

„Co se tedy stalo, když mu Bilbo uprchl? To víte?“

„Nepříliš jasně. Vyprávěl jsem ti všechno, co byl Glum ochoten říci — ačkoli ne tím způsobem, jak jsem vyprávěl. Glum je lhář a jeho slova je třeba prosívat Například Prstenu říkal ‚dárešek k narozeninám‘ a toho se držel. Říkal, že pochází od jeho báby, která měla spoustu takových krásných věcí. Směšná historka. Nemám pochyb, že Sméagolova bába byla matka rodu, svým způsobem mocná osobnost, ale vykládat o ní, že měla u sebe spousty elfích prstenů, je směšné, a že by je rozdávala, to byla pustá lež. Ale měla v sobě zrnko pravdy.

Déagolova vražda Gluma pronásledovala, a vytvořil si tedy obranu, kterou pořád dokolečka opakoval svému ‚miláškovi‘, když ve tmě ohryzával kosti, až jí málem uvěřil. *Měl* narozeniny, Déagol mu Prsten měl dát. Zcela jasně se objevil jen proto, aby posloužil jako dárek. *Byl* to jeho dárek k narozeninám, a tak dál.

Trpěl jsem to, dokud to šlo, ale pravda byla zoufale důležitá, a nakonec jsem musel být tvrdý. Vyděsil jsem ho ohněm a po kous-

kách jsem z něho vyždímal pravdivý příběh, samozřejmě se spoustou fňukání a ňafání. Pokládal se za nepochopeného a zubližovaného. Ale když mi konečně vypověděl svůj příběh až po hádanky ve tmě a Bilbův útěk, neřekl už nic než nějaké temné náznaky. Děsil se někoho jiného víc než mne. Mumlal, že si to všechno ještě vynahradí. Že se uvidí, jestli do sebe nechá kopat a zahánět se do díry a pak oloupit. Glum má teď dobré přátele, dobré a silné. Ti mu pomohou. Pytlík bude platit. To byla jeho hlavní myšlenka. Nenáviděl Bilba a proklínal jeho jméno. A co víc, věděl, odkud pochází."

„Ale jak to zjistil?" ptal se Frodo.

„Pokud jde o jméno, Bilbo je velmi pošetile řekl Glumovi sám; pro Gluma už pak nebylo těžké vypátrat jeho vlast, jakmile vyšel ven. Ano, Glum vyšel ven. Jeho touha po Prstenu se ukázala mocnější než strach ze skřetů, ba i ze světla. Po nějakém roce odešel z hor. Chápej, ačkoli ho Prsten pořád spoutával touhou, už ho nepožíral; Glum se zotavil. Cítil se starý, strašně starý, ale míň bázlivý, a měl smrtelný hlad.

Světla, slunečního i měsíčního, se pořád bál a nenáviděl je, a myslím, že vždycky bude; ale byl vychytralý. Zjistil, že se před slunečním i měsíčním svitem může schovat a rychle a tiše si hledat cestu v hluboké noci svýma bledýma studenýma očima a přitom lovit malé vyděšené nebo neopatrné tvory. S novou potravou a čerstvým vzduchem zesílil a dostal kuráž. Našel si cestu do Temného hvozdu, jak se dalo čekat."

„A tam jste ho našel?" ptal se Frodo.

„Tam jsem ho viděl," odpověděl Gandalf, „ale to už měl za sebou dlouhé putování po Bilbových stopách. Bylo těžké se od něho dozvědět něco určitého, protože řeč pořád přerušoval kletbami a pohrůžkami. ‚Co to mělo v kapšiškách?' povídal. ‚Nechtělo to říct, ne, milášku. Podvodníšek mrňavá. Nefér otázka. Podvádělo to první. Poruššilo to pravidla. Měli šme to žmáčknout, viď, milášku. A žmáčknem, milášku!'

Tohle je ukázka jeho řečí. O víc asi nebudeš stát. Bylo to únavné. Ale z narážek mezi vrčením jsem posbíral, že dotlapal do Esgarotu a až do ulic Dolu, kde tajně naslouchal a nahlížel. To víš, novina o velkých událostech se rozletěla široko daleko po Divočině a spousta

lidí slyšela Bilbovo jméno, i odkud pochází. Nedělali jsme tehdy se svou zpáteční cestou na západ žádné tajnosti. Glumovy bystré uši brzy věděly, co potřebovaly.“

„Proč tedy nestopoval Bilba dál?“ zeptal se Frodo. „Proč nepřišel do Kraje?“

„Ano,“ řekl Gandalf, „právě k tomu přicházím. Myslím, že to Glum zkoušel. Vyrazil zpět na západ až k Velké řece. Ale pak odbočil. Určitě ho neodradila vzdálenost. Ne, odlákalo ho něco jiného. To si myslí moji přátelé, kteří po něm pátrali.

Lesní elfové ho vystopovali první, to bylo snadné, protože stopa byla ještě čerstvá. Prošli po ní Temným hvozdem tam a zpět, ale nikdy ho nedostihli. Les byl plný pověstí o něm, vyprávěly se strašné zkazky i mezi zvířaty a ptáky. Lesní lidé říkali, že Hvozd obchází nějaký nový postrach, přízrak, který pije krev. Šplhá po stromech a hledá hnízda; zalézá do nor a hledá mláďata; prosmykuje se okny a hledá kolébky.

Ale na západním okraji Temného hvozdu stopa zahýbala. Zamířila k jihu a zmizela za hranicemi elfí končiny. A tehdy jsem udělal velkou chybu. Ano. Frodo, a ne první, ačkoli se obávám, že tahle se ukáže jako nejhorší. Nechal jsem to být. Nechal jsem ho běžet, měl jsem totiž v hlavě jiné věci a věřil jsem Sarumanovým znalostem.

To bylo před léty. Už jsem za to zaplatil spoustou černých a nebezpečných dní. Stopa byla dávno vychladlá, když jsem se po ní znovu vydal, jakmile Bilbo opustil Kraj. A byl bych hledal marně, kdyby mi nepomohl přítel: Aragorn, největší cestovatel a stopař tohoto věku. Spolu jsme pátrali po Glumovi v celé Divočině, beznadějně a neúspěšně. Ale nakonec, když jsem se vzdal a zamířil jinam, Glum se našel. Můj přítel se vrátil z velkých nebezpečenství a přivedl to bídné stvoření s sebou.

Neřekl nám, co se s ním dělo. Jenom plakal a naříkal, že jsme krutí, a dělal *glum, glum, glum*; když jsme ho nutili, kňoural a kroutil se a mnul si ty svoje dlouhatánské ruce a olizoval si prsty, jako by ho bolely, jako by si vzpomínal na nějaké dřívější mučení. Ale obávám se, že není pochyb: pomaličku se plížil, krok za krokem, míli za mílí na jih až do země Mordor.“

V pokoji se rozhostilo tíživé ticho. Frodo slyšel tlukot vlastního srdce. Zdálo se, že i venku je ticho. Ani Samovy nůžky nebylo slyšet.

„Ano, do Mordoru," řekl Gandalf. „Žel, Mordor přitahuje všechny zlé tvory a Temná moc upnula všechnu svou vůli k tomu, aby se tam shromáždili. Nepřítelův Prsten také musel zanechat stopy, otevřel ho onomu volání. A pak, všude se šuškalo o novém Stínu na Jihu a o jeho nenávisti vůči Západu. Tam jsou jeho skvělí noví přátelé, kteří mu dopomohou k pomstě!

Chudák bláznivá! V té zemi poznal hodně, víc než mu bylo milo. A když se tak skrýval a čenichal na pomezí, museli ho dříve nebo později chytit a odvést — k výslechu. Obávám se, že právě tak se to stalo. Když jsme ho našli, už tam pobyl dost dlouho a vracel se. Vykonat nějaké poslání nebo nějakou ničemnost. Ale na tom teď nesejde. Největší ničemnost už způsobil.

Ano, skrze něho se naneštěstí Nepřítel dozvěděl, že Jeden prsten se našel. Ví, kde padl Isildur. Ví, kde Glum našel svůj prsten. Ví, že je to Velký prsten, protože dává dlouhověkost. Ví, že nepatří ke Třem, protože ty se nikdy neztratily a nesnesou žádné zlo. Věděl, že to není žádný ze Sedmi nebo Devíti, protože jejich osud je znám. Ví, že je to Jeden. A myslím, že se nakonec doslechl o *hobitech* a o *Kraji.*

Kraj — možná že jej právě hledá, pokud už nezjistil, kde leží. A opravdu se obávám, Frodo, že mu po léta bezvýznamné jméno *Pytlík* možná začalo připadat důležité!"

„Ale to je strašné!" vykřikl Frodo. „Mnohem horší než to nejhorší, co jsem si podle vašich narážek a varování představoval. Gandalfe, můj nejlepší příteli, co mám dělat? Protože teď mám opravdový strach. Co mám dělat? Lituju, že Bilbo to mizerné stvoření nezapíchl, když měl tu možnost."

„Lituješ? Lítost mu přece zadržela ruku. Lítost a milosrdenství: lechtěl udeřit bez potřeby. A byl za to dobře odměněn, Frodo. Spolehni se, že mu zlo tak málo ublížilo a že nakonec vyvázl právě proto, že zahájil vlastnictví Prstenu takhle. Lítostí."

„Promiňte," řekl Frodo. „Ale necítím nad Glumem žádnou lítost."

„Neviděl jsi ho," přerušil ho Gandalf.

„A ani nechci," řekl Frodo. „Nechápu vás. Chcete říct, že vy a elfové jste ho po všech těch hrozných skutcích nechali naživu? Vždyť není o nic lepší než skřet a je prostě nepřítel. Zaslouží smrt."

„Zaslouží! To asi ano. Spousta těch, co žijí, zaslouží smrt. A někdo umírá, a zasluhuje život. Můžeš mu ho dát? Potom nevynášej příliš horlivě rozsudky smrti. Protože ani ti nejmoudřejší nedohlédnou do všech konců. Moc nedoufám, že se Glum napraví, než umře, ale možnost tady je. A je svázán s osudem Prstenu. Srdce mi říká, že má ještě sehrát nějakou roli, dobrou či zlou, než bude konec; a až k tomu dojde, Bilbova lítost možná rozhodne o mnoha osudech — v neposlední řadě i o tvém. Každopádně jsme ho nezabili: je velmi starý a velmi zbědovaný. Lesní elfové ho drží ve vězení, ale zacházejí s ním tak laskavě, jak jim velí jejich moudré srdce."

„Ale stejně," řekl Frodo, „když už Bilbo nemohl zabít Gluma, byl bych radši, kdyby si byl Prsten nenechal. Kdyby ho byl nikdy nenašel a já ho nebyl dostal! Proč jste mi jej nechal? Proč jste mě nepřinutil zahodit jej nebo zničit?"

„Nechal? Nepřinutil?" řekl čaroděj. „Copak jsi neslyšel, co ti celý čas vykládám? Nevíš, co mluvíš. Ale pokud jde o zahození, to by bylo zjevně nesprávné. Tyhle Prsteny se vždycky najdou. Ve zlých rukou mohl napáchat mnoho zla. A nejhorší by bylo, kdyby padl do ruky Nepřítele. A to by se bylo stalo; protože tohle je Jeden prsten a Nepřítel vyvíjí všechnu svou moc, aby jej našel a přitáhl k sobě.

Samozřejmě, můj milý Frodo, pro tebe to bylo nebezpečné; a to mě soužilo. Ale v sázce bylo tolik, že jsem musel trochu riskovat — ovšem i když jsem byl sebedál, nebylo dne, kdy by Kraj nestřežily bdělé oči. Dokud jsi Prsten nepoužíval, nemyslel jsem si, že by na tebe mohl mít nějaký trvalý zlý účinek, přinejmenším po velmi dlouhou dobu. A vzpomeň si, že před devíti lety, když jsem tě viděl naposled, jsem toho ještě moc nevěděl najisto."

„Ale proč jej tedy nezničit, když říkáte, že se to mělo stát už dávno?" opět zvolal Frodo. „Kdybyste mě byl upozornil nebo mi jen poslal zprávu, byl bych se ho hned zbavil."

„Ano? Jak bys to byl udělal? Už jsi to zkoušel?"

„Ne. Ale počítám, že by se dal rozbít kladivem nebo roztavit."

„Tak to zkus!" řekl Gandalf. „Zkus to teď hned!"

Frodo vytáhl Prsten z kapsy a zahleděl se na něj. Zdál se být holý a hladký, bez jakéhokoli viditelného znaku. Zlato vypadalo překrásně a čistě a Frodo si pomyslil, jak sytá a nádherná je to barva, jak dokonalá je to okrouhlost. Byla to obdivuhodná a vůbec drahocenná věc. Když jej vytahoval, chystal se jím mrštit do nejrozpálenějšího ohně. Ale teď zjišťoval, že to nemůže udělat, leda po velkém boji. Potěžkával Prsten v dlani, váhal a násilím si připomínal všechno, co mu Gandalf řekl; a pak s vypětím vůle učinil pohyb, jako by jej chtěl odhodit — zjistil však, že jej strká zpátky do kapsy.

Gandalf se chmurně zasmál. „Vidíš? Ani ty, Frodo, už jej nemůžeš snadno zahodit nebo mu chtít ublížit. A já bych tě nemohl ‚nutit‘ — leda násilím, a tím bych ti zlomil ducha. Ale zlomit Prsten — tady je násilí marné. I kdybys ho vzal a bušil do něj perlíkem, nepoškrábal bys jej. Nedá se zničit ani tvou, ani mou rukou.

Tvůj ohýnek by samozřejmě neroztavil ani obyčejné zlato. Tenhle Prsten už jím prošel bez úhony a ani se nezahřál. Ale v celém Kraji není kovářská pec, kde by se s ním dalo něco dělat. Nestačily by ani kovadliny nebo pece trpaslíků. Říkalo se, že Prsteny moci může roztavit a strávit dračí oheň, ale na zemi už nezůstal žádný drak, v němž by byl starodávný oheň ještě dost žhavý; a žádný drak, ba ani Ancalagon Černý, nemohl nikdy ublížit Jednomu prstenu, Vládnoucímu prstenu, protože ten vyrobil Sauron sám.

Je jen jediná cesta: najít Pukliny osudu v hlubinách Orodruiny, Ohnivé hory, a tam Prsten vrhnout, pokud ho chceš skutečně zničit a navždy jej odstranit z dosahu Nepřítele.“

„Já ho opravdu chci zničit!“ vykřikl Frodo. „Nebo vlastně, nechat ho zničit. Já nejsem stavěný na nebezpečné podniky. Kéž bych ten Prsten nikdy ani neviděl! Proč ke mně přišel? Proč jsem byl vybrán?“

„Takové otázky nelze zodpovědět,“ řekl Gandalf. „Můžeš si být jistý, že to nebylo pro nějakou přednost, kterou jiní nemají: rozhodně ne pro moc nebo moudrost. Ale byl jsi vybrán, a proto musíš užívat té síly a odvahy a vtipu, které máš.“

„Ale já toho všeho mám tak málo! Vy jste moudrý a mocný. Nechcete si Prsten vzít?“

„Ne!“ vykřikl Gandalf a vyskočil. „S tou mocí by byla má moc už příliš velká a příliš strašná. A Prsten by nade mnou získal moc ještě větší a ještě smrtonosnější.“ Oči mu blýskaly a tvář vzplála jako vnitřním ohněm. „Nepokoušej mě! Já se přece nechci stát novým Temným pánem. A přece by si Prsten našel cestu k mému srdci skrze lítost, soucit se slabostí a skrze touhu mít sílu ke konání dobra. Nepokoušej mě! Neodvažuji se jej přijmout, dokonce ani chovat jej v bezpečí a nepoužívat jej. Přání vládnout jím by přemohlo mou sílu. A já ji budu tolik potřebovat. Přede mnou leží velká nebezpečí.“

Šel k oknu a roztáhl závěsy a otevřel okenice. Sluneční světlo opět proudem vniklo do pokoje. Po pěšině venku přešel Sam a hvízdal si. „A teď,“ obrátil se čaroděj zpátky k Frodovi, „leží rozhodnutí na tobě. Ale já ti budu vždycky pomáhat.“ Položil ruku Frodovi na rameno. „Pomohu ti nést to břímě, dokud bude spočívat na tobě. Ale musíme něco podniknout, a brzy. Nepřítel je na pochodu.“

Dlouho mlčeli. Gandalf opět seděl a dýmal jako ztracen v myšlenkách. Zdálo se, že má oči zavřené, ale zpod víček napjatě sledoval Froda. Ten upřeně hleděl na rudé uhlíky v krbu, až mu vyplnily všechen obzor a jemu se zdálo, že hledí do hluboké ohnivé jámy. Myslil na pověstné Pukliny osudu a na hrůzy Ohnivé hory.

„No tak!“ řekl konečně Gandalf. „Nač myslíš? Už ses rozhodl?“

„Ne!“ odpověděl Frodo, vraceje se z temnot, a s údivem zjistil, že není tma a že za oknem vidí slunečnou zahradu. „Anebo možná ano. Pokud rozumím tomu, co jste říkal, zřejmě si musím Prsten nechat a střežit ho, aspoň prozatím, ať má nade mnou jakoukoli moc.“

„Ať má jakoukoli moc, bude to trvat dlouho, než ti způsobí něco zlého, když jej přechováváš s tímhle záměrem,“ řekl Gandalf.

„To doufám,“ řekl Frodo. „Ale doufám, že brzy najdete nějakého jiného a lepšího přechovávače. Zdá se ale, že prozatím jsem nebezpečný, nebezpečný pro všechny, kdo žijí blízko mne. Nemohu přechovávat Prsten a zůstat tady. Měl bych opustit Dno pytle, opustit Kraj, opustit všechno a jít pryč.“ Vzdychl.

„Rád bych zachránil Kraj, kdybych mohl — ačkoli čas od času mi jeho obyvatelé připadali nevýslovně hloupí a omezení a měl jsem pocit, že zemětřesení nebo dračí nájezd by jim udělaly dobře. Ale teď už ten pocit nemám. Myslím, že dokud Kraj leží za mnou, bezpečný

a útulný, bude mé putování snesitelnější: budu vědět, že někde je kousek pevné půdy, i když já už po ní šlapat nemohu.

Jistě, někdy jsem pomýšlel na odchod, ale představoval jsem si to jako prázdniny, jako řadu dobrodružství, takových, jaká zažil Bilbo, nebo lepších, která by skončila mírem. Ale tohle bude znamenat vyhnanství, útěk z nebezpečí do nebezpečí a všude je táhnout za sebou. A asi musím jít sám, jestli chci zachránit Kraj. Ale cítím se strašně malinký a jako vykořeněný. A — prostě — zoufalý. Ten Nepřítel je tak silný a hrozný."

Neřekl však Gandalfovi, že zatímco mluvil, v srdci mu vzplála touha následovat Bilba — následovat a snad i najít. Byla tak silná, že přemohla jeho strach: málem by byl v tu chvíli vyběhl na cestu bez klobouku, jako to udělal Bilbo za podobného jitra před lety.

„Můj milý Frodo!" zvolal Gandalf. „Hobiti jsou opravdu úžasná stvoření, jak jsem už říkal. Za měsíc víš o jejich zvycích první poslední, a přece tě po stu letech zase překvapí, když jsou v úzkých. Stěží jsem očekával takovou odpověď, ba ani od tebe ne. Ale Bilbo se nezmýlil, když volil svého dědice, ačkoli sotva tušil, jak to bude důležité. Obávám se, že máš pravdu. Prsten se už dlouho v Kraji ukrývat nedá; a kvůli tobě samému i kvůli ostatním budeš muset jít a zanechat své jméno Pytlík tady. Nebude bezpečné nosit to jméno za hranicemi Kraje a v Divočině. Dám ti teď cestovní jméno. Až půjdeš, jdi pod jménem pan Podhorský.

Ale nemyslím, že bys musel jít sám. Rozhodně ne, jestli víš o někom, komu můžeš důvěřovat a kdo by byl ochoten jít ti po boku — a koho bys byl ochoten vzít do neznámých nebezpečí. Hledáš-li však společníka, vybírej opatrně! A dávej pozor, co říkáš i nejbližším přátelům! Nepřítel má mnoho špehů a mnoho uší."

Náhle se zarazil, jako by naslouchal. Frodo si uvědomil, jaké ticho je uvnitř i venku. Gandalf se po straně připlížil k oknu. Pak přiskočil k římse a natáhl dlouhou paži ven a dolů. Ozvalo se vykviknutí a objevila se kudrnatá hlava Sama Křepelky vlečená za ucho.

„No tohle, při mých vousech!" řekl Gandalf. „Tak Sam Křepelka! A copak tam děláš?"

„Propánajána, pane Gandalfe!“ křičel Sam. „Nic! Teda, jenom jsem stříhal trávník tady pod oknem, jestli mi rozumíte.“ Na důkaz pozvedl nůžky.

„Nerozumím,“ řekl Gandalf stroze. „Už hezky dlouho jsem je neslyšel cvakat. Jak dlouho už posloucháš za dveřmi?“

„Za dveřmi, pane? Promiňte, já vám nerozumím. Tady přece žádné dveře nejsou.“

„Nedělej hlupáka! Co jsi slyšel a proč jsi poslouchal?“ Gandalfovy oči blýskaly a obočí se mu ježilo.

„Pane Frodo, prosím vás!“ křičel roztřesený Sam. „Nenechte ho, aby mi ublížil, pane! Nenechte ho, aby ze mě udělal něco nepřirozenýho! Táta by z toho byl hrozně nešťastnej. Já jsem neměl žádný špatný úmysly, čestné slovo, pane!“

„Neublíží ti,“ řekl Frodo, který se stěží bránil smíchu, ačkoli byl sám poplašen a značně zmaten. „Ví stejně dobře jako já, že jsi neměl špatné úmysly. Ale hezky mu teď odpověz, nač se tě ptá!“

„P-pane,“ zakoktal se trochu Sam, „slyšel jsem spoustu věcí, kterým jsem moc nerozuměl, pane, o nějakém nepříteli a o prstenech a o panu Bilbovi a o dracích a o ohnivé hoře — a o elfech, pane. Poslouchal jsem, protože jsem si nemohl pomoct, jestli mi rozumíte. Víte, pane, já mám takový příběhy hrozně rád. A taky jim věřím, ať si Ted říká co chce. Elfové, pane! Ty bych vážně rád viděl. Nemohl byste mě, pane, vzít s sebou k elfům, až půjdete?“

Tu se Gandalf rozesmál. „Pojď dovnitř!“ křikl, vztáhl paže a provlekl ohromeného Sama i s nůžkami a kousky trávy beze všeho oknem a postavil ho na podlahu. „Vzít tě s sebou k elfům?“ řekl a prohlížel si Sama pozorně; tváří mu však prokmitával úsměv. „Tak ty jsi slyšel, že pan Frodo odchází?“

„Slyšel, pane. A proto jsem škytnul: to jste zřejmě slyšel. Já nechtěl, ale vylítlo to ze mně: byl jsem z toho celej pryč.“

„Nedá se nic dělat, Same,“ řekl Frodo smutně. Uvědomil si totiž právě, že na útěku z Kraje se bude muset rozloučit s více věcmi než jen s důvěrně známým pohodlím Dna pytle. „Budu muset jít. Ale“ — pevně na Sama pohlédl — „jestli ti na mně opravdu záleží, budeš mlčet jako hrob. Rozumíš? Jestli ne, jestli vydechneš jen slovíčko o

tom, co jsi tu slyšel, pak doufám, že tě Gandalf promění ve skvrnitou ropuchu a do zahrady pošle plno hadů.“

Sam padl na kolena a roztřásl se. „Vstávej, Same!“ řekl Gandalf. „Vymyslel jsem něco lepšího. Něco, co ti zavře pusu a pořádně tě to vytrestá za poslouchání. Půjdeš s panem Frodem.“

„Já, pane!“ vykřikl Sam a vyskočil jako pes, kterého pozvou na procházku. „Já mám jít a vidět elfy a vůbec! Hurá!“ zařval a pak se rozplakal.

KAPITOLA TŘETÍ

TŘI DĚLAJÍ SPOLEČNOST

„Měl bys jít v tichosti a měl bys jít brzy," říkal Gandalf. Uplynuly už tři neděle a Frodo pořád nejevil známky příprav k odchodu.

„Já vím, ale zvládnout obojí je těžké," namítal. „Když prostě zmizím jako Bilbo, bude se o tom zítra vykládat po celém Kraji."

„Samozřejmě že nesmíš zmizet!" řekl Gandalf. „To by vůbec nešlo! Řekl jsem *brzy*, a ne *okamžitě*. Jestli si dokážeš vymyslet způsob, jak vyklouznout z Kraje, aby se to obecně nevědělo, bude to stát za trochu zdržení. Ale nesmíš se zdržovat příliš."

„Co takhle na podzim, o našich narozeninách nebo někdy kolem?" zeptal se Frodo. „Myslím, že do té doby bych stihl něco zařídit."

Po pravdě řečeno, měl pramálo chuti vydat se na cestu teď, když na to došlo. Dno pytle mu připadalo mnohem žádoucnější než celé předchozí roky. Toužil vychutnat své poslední léto v Kraji co nejvíc. Když přijde podzim, věděl, že aspoň částí srdce bude laskavěji smýšlet o putování, jako vždycky tou dobou. Vlastně se soukromě rozhodl, že vyrazí o svých padesátých narozeninách, Bilbových sto osmadvacátých. Připadalo mu, že je to ten pravý den na to, aby se vydal za ním. Vydat se za Bilbem bylo jeho hlavní myšlenkou; jedinou, která činila pomyšlení na odchod snesitelným. Na Prsten a na to, kam až ho může dovést, myslil co nejméně. Ale všechny své myšlenky Gandalfovi neříkal. Kolik čaroděj uhodl, bylo odjakživa těžké říci.

Podíval se na Froda a usmál se. „Výborně," řekl. „Myslím, že to bude stačit — ale nesmí to být později. Začínám cítit velkou úzkost. Zatím dej pozor, abys ani narážkou neprozradil, kam se chystáš! A dohlédni, aby nemluvil Sam Křepelka. Jestli jen cekne, opravdu ho proměním v ropuchu."

„*Kam* se chystám," řekl Frodo, „bych těžko mohl prozradit, protože o tom sám nemám jasnou představu."

„Nedělej hlupáka," řekl Gandalf. „Nevaruji tě, že nemáš nechávat na poště adresu! Ale odcházíš z Kraje — a to by nikdo neměl vědět, dokud nebudeš hodně daleko. A jít musíš, aspoň vyrazit, na sever, na jih, na západ nebo na východ — a směr by rozhodně neměl být znám."

„Tolik jsem se zatím zabýval myšlenkou, že opouštím Dno pytle a že se budu muset loučit, že jsem o směru vůbec neuvažoval," řekl Frodo. „Vždyť kam mám jít? A čím se budu řídit? Za čím mám putovat? Bilbo šel poklad hledat, tam a zase zpátky; ale já ho jdu ztratit a nevrátit se, nakolik do toho vidím."

„Ale moc daleko nevidíš," řekl Gandalf. „Já také ne. Možná že budeš mít za úkol najít Pukliny osudu; nebo to poslání může připadnout jiným, já nevím. V každém případě na tamtu dlouhou cesiu ještě připraven nejsi."

„To tedy ne!" řekl Frodo. „Ale na jakou cestu se mám vydat zatím?"

„Do nebezpečí; ale ne příliš nerozvážně ani příliš přímo," odvětil čaroděj. „Stojíš-li o mou radu, vydej se do Roklinky. To by neměla být příliš nebezpečná výprava, ačkoli Cesta už není tak schůdná, jako bývala, a během roku bude stále horší."

„Roklinka!" řekl Frodo. „Výborně: půjdu na východ a vydám se do Roklinky. Vezmu Sama na návštěvu k elfům; bude nadšen." Mluvil zlehka; srdcem mu však náhle projela touha spatřit dům Elronda Půlelfa a dýchat vzduch toho hlubokého dolu, kde dosud v míru žije mnoho Sličného lidu.

Jednoho večera se k ‚Břečťanu' a k ‚Zelenému draku' donesla ohromující novina. Obři a jiná zlá znamení na hranicích Kraje byli zapomenuti pro něco důležitějšího: pan Frodo prodává Dno pytle, vlastně už je prodal — Pytlíkům ze Sáčkova!

„Taky za pěkných pár zlatých," říkali jedni. „Skoro zadarmo," říkali druzí, „a to je pravděpodobnější, když kupcem je paní Lobelie." (Oto před pár lety zemřel v zralém, leč zklamaném věku 102 let.)

Proč vlastně Frodo svou překrásnou noru prodává, bylo ještě spornější než cena. Pár sousedů se drželo teorie — kterou narážkami podporoval pan Pytlík sám —, že Frodovi docházejí peníze: hodlá opustit Hobitín a tiše si žít z výtěžku prodeje v Rádovsku u svých příbuzných Brandorádů. „Co nejdál od Pytlíků ze Sáčkova," dodávali někteří. Ale představa o nezměrném bohatství Pytlíků z Dna pytle byla tak pevně zakořeněná, že většině bylo těžké tomu uvěřit, těžší než věřit smyšlenkám vlastní obraznosti: většina se domnívala, že jde o nějakou temnou a dosud neodhalenou Gandalfovu intriku. Ačkoli byl velmi nenápadný a za dne nevycházel ven, dobře se vědělo, že se „schovává v Dnu pytle". Ale ať už se stěhování hodilo čaroději do krámu nebo ne, nebylo pochyb: Frodo Pytlík se vrací do Rádovska.

„Ano, na podzim se budu stěhovat," říkal. „Smíšek Brandorád se mi tam už ohlíží po nějaké pěkné malé noře nebo možná domečku."

Ve skutečnosti už se Smíškovou pomocí vybral a zakoupil domek ve Studánkách kousek za Rádohraby. Všem kromě Sama předstíral, že se tam hodlá usadit natrvalo. Ten nápad mu vnuklo rozhodnutí vydat se na východ; Rádovsko totiž leželo na východní hranici Kraje, a jelikož tam prožil dětství, bude jeho návrat působit přinejmenším věrohodně.

Gandalf se v Kraji zdržel přes dva měsíce. Pak jednoho večera na konci června, nedlouho po sestavení Frodova plánu, náhle oznámil, že ráno odchází. „Jen nakrátko, doufám," řekl. „Vydám se přes jižní hranici získat nějaké novinky, jestli to půjde. Lenivěl jsem déle, než jsem měl."

Mluvil lehce, ale Frodovi se zdálo, že vypadá nějak ustaraně. „Stalo se něco?" zeptal se.

„Ale ne, jen jsem slyšel něco, co mi dělá starost, a je potřeba to prozkoumat. Jestli přece usoudím, že bys měl vyrazit hned, okamžitě se vrátím, nebo aspoň vzkážu. Zatím se drž svého plánu; ale buď ještě opatrnější, zvlášť s Prstenem. Ještě jednou ti naléhavě připomínám: *nepoužívej ho!"*

Odešel na úsvitě. „Každou chvíli mohu být zpátky," řekl. „Přijdu nejpozději k oslavě na rozloučenou. Myslím, že mě budeš přece jen cestou potřebovat."

Frodo byl zprvu hodně znepokojen a často uvažoval, co mohl Gandalf slyšet; ale neklid slábl a v krásném počasí na chvíli zapomněl na všechny své starosti. Kraj nepamatoval tak krásné léto a tak štědrý podzim: stromy se ohýbaly pod úrodou jablek, plástve přetékaly medem a obilí bylo vysoké a klasy plné.

Až k podzimu si začal Frodo dělat o Gandalfa starosti. Míjelo září a pořád o něm nebylo zpráv. Narozeniny a stěhování se blížily a on pořád nepřicházel ani nevzkazoval. V Dnu pytle začalo být živo. Několik Fredových přátel přišlo pomoci balit: byl tu Cvalimír Bulva a Folko Bulík a samozřejmě jeho nejlepší přátelé Pipin Bral a Smíšek Brandorád. Všichni společně obrátili dům vzhůru nohama.

Dvacátého září odjely dva kryté vozy do Rádovska a na nich nábytek a věci, které Frodo neprodal. To vše putovalo do jeho nové domácnosti za mostem přes Brandyvínu. Druhý den už Frodo začal mít opravdovou starost a stále vyhlížel Gandalfa. Ve čtvrtek, den narozenin, se rozbřesklo stejně jasné jitro jako tenkrát při Bilbově velké oslavě. A Gandalf pořád nešel. Večer pořádal Frodo hostinu na rozloučenou: byla docela malá, jen večeře pro něho a jeho čtyři pomocníky; byl však ustaraný a vůbec na ni neměl náladu. Pomyšlení, že se brzy bude muset rozloučit se svými mladšími přáteli, mu tížilo srdce. Nevěděl, jak jim to poví.

Čtyři mladí hobiti byli ovšem ve skvělé náladě a oslava byla brzy velmi veselá i bez Gandalfa. Jídelna byla až na stůl a židle holá, ale jídlo bylo dobré a víno také; své víno Frodo Pytlíkům ze Sáčkova nenabídl na prodej.

„Ať se s ostatními mými věci stane co chce, až do nich Sáčkovští zatnou drápy, ale pro tohle jsem našel dobrý domov!“ řekl Frodo, když dopil sklenici. Byla to poslední kapka ze Staré vinice.

Když přezpívali mnoho písniček a popovídali si o spoustě věcí, které společně dělávali, připili si na Bilbovy narozeniny a po Frodově zvyku se společně napili na jeho a Frodovo zdraví, Pak se šli trochu vydýchat a pokoukat na hvězdičky a nakonec spát. Bylo po Frodově oslavě. Gandalf nepřišel.

Ráno rychle naložili na další vůz zbytek zavazadel. Smíšek si jej vzal na starost a odjel s Cvalim (totiž Cvalimírem Bulvou). „Někdo

tam musí dojet zatopit, než přijdeš," řekl Smíšek. „Tak nashle — pozítří, jestli neusnete cestou."

Folko šel po snídani domů, ale Pipin zůstal. Frodo byl neklidný a plný obav, marně naslouchal, kdy uslyší Gandalfovy kroky. Rozhodl se počkat do soumraku. Pak, jestli ho bude Gandalf nutně potřebovat, půjde do Studánek a možná že tam bude dřív než oni. Frodo se totiž vydával pěšky. Měl v plánu — hlavně pro potěšení a aby se naposled rozhlédl po Kraji — jít pěšky z Hobitína k Rádohrabskému přívozu a nijak nespěchat.

„Aspoň se trošku pocvičím," řekl a prohlížel se v zaprášeném zrcadle v poloprázdné předsíni. Dlouho už nedělal žádné namáhavé pochody a pomyslil si, že obraz v zrcadle vypadá nějak obtloustle. Po snídani se objevili Pytlíkoví ze Sáčkova, Lobelie a její synáček Loto s pískovými vlasy. To Froda dopálilo. „Konečně naše!" řekla Lobelie vstupujíc dovnitř. To nebylo zdvořilé a ani ne zcela pravdivé, protože prodej Dna pytle měl vejít v platnost až o půlnoci. Ale snad by se dalo Lobelii odpustit: musela na Dno pytle čekat o sedmasedmdesát let déle, než kdysi doufala, a bylo jí teď sto let. V každém případě přišla, aby se přesvědčila, že nic, za co zaplatila, nebylo odvezeno, a chtěla klíče. Trvalo dlouho, než byla uspokojena, protože s sebou přinesla úplný soupis věcí a také jej celý prošla. Nakonec se vzdálila s Lotem a s náhradním klíčem a se slibem, že druhý klíč jí Frodo nechá u Křepelku v Pytlové ulici. Odfrkla a dala jasně najevo, že pokládá Křepelkovy za schopné noru přes noc vyloupit. Frodo jí nenabídl svačinu.

Sám posvačil s Pipinem a Samem Křepelkou v kuchyni. Veřejnosti bylo oznámeno, že Sam odchází do Rádovska „dělat pro pana Froda a starat se mu o zahrádku"; toto opatření Kmotr schvaloval, i když ho nemohlo utěšit při vyhlídce na Lobelii jako sousedku.

„Naše poslední jídlo v Dnu pytle!" řekl Frodo a odstrčil židli. Mytí přenechali Lobelii. Pipin a Sam stáhli popruhy trojici batohů a složili je na verandě. Pipin se šel naposled projít po zahradě. Sam se vytratil.

Slunce zašlo. Dno pytle vypadalo smutné, pochmurné a vykradené. Frodo bloumal známými pokoji a viděl, jak západ slunce bledne

na stěnách a jak se stíny plíží z koutů. Uvnitř se pomalu stmívalo. Vyšel ven a šel se projít dolů k brance na konec pěšiny a pak ještě kousek z Kopce. Napůl očekával, že uvidí Gandalfa rázovat šerem do kopečka.

Nebe bylo čisté a hvězdy jasněly. „Bude krásná noc," řekl nahlas. „To je dobrý začátek. Mám chuť jít. Už nemohu vydržet to vyčkávání. Vyrazím a Gandalf musí za mnou." Obrátil se a tu se zarazil, protože zaslechl hlasy hned za rohem v Pytlové ulici, jeden určitě patřil starému Kmotrovi; druhý byl cizí a jaksi nepříjemný. Nerozuměl, co říká, ale slyšel Kmotrovy odpovědi, které byly dost pronikavé. Zdálo se, že je stařec rozčilen.

„Ne, pan Pytlík odešel. Odešel dnes ráno a můj Sam s ním; aspoň všechny jeho věci jsou na cestě. Jo, prodal všecko a odešel, říkám vám. Proč? Po tom mně nic není a vám taky ne. Kam? To není žádný tajemství. Odstěhoval se do Rádohrab nebo tam někam, prostě na jih. Jo, to je — kus cesty. Já tak daleko nikdy nebyl; jsou tam v Rádovsku divný lidi. Ne, nemůžu mu nic vzkázat. Dobrou noc přeju!"

Kroky se vzdalovaly z Kopce. Frodo se trochu podivil, proč mu fakt, že nepokračují dál nahoru, přinesl velké ulehčení. „Asi je mi nanic z otázek a zvědavosti na to, co dělám," pomyslil si. „Jsou to ale zvědavci!" Skoro měl chuť jít se zeptat Kmotra, kdo byl ten tazatel; ale rozmyslel si to (možná špatně), obrátil se a rychle se vrátil do Dna pytle.

Pipin seděl na svém vaku na verandě. Sam nikde. Frodo vstoupil do tmavých dveří. „Same!" zvolal. „Same, je čas!"

„Už jdu, pane!" ozvalo se z hloubi a brzy se vynořil Sam, utíraje si ústa. Loučil se se soudkem piva ve sklepě.

„Hotov, Same?" řekl Frodo.

„Ano, pane. Teď chvilku vydržím, pane."

Frodo zavřel a zamkl kulaté dveře a klíč podal Samovi. „Skoč s ním domů, Same," řekl. „Pak seběhni Pytlovou ulicí co nejrychleji a sejdeme se u branky za loukou. Dnes večer nepůjdeme přes ves. Je tu příliš mnoho zvědavých očí a uší." Sam odpádil tryskem.

„Tak jsme konečně na cestě!" řekl Frodo. Hodili si rance přes rameno, vzali hole a obešli Dno pytle západním směrem. „Sbohem!" řekl Frodo při pohledu na tmavá prázdná okna. Zamával, otočil se a

(stejně jako Bilbo, ač to nevěděl) rozběhl se za Peregrinem po zahradní cestičce. Přeskočili živý plot, kde byl trochu nižší, a vyrazili do polí. Zmizeli ve tmě jako šelest trávy.

Pod Kopcem na západní straně přišli k brance otvírající se na úzkou cestičku. Tam počkali a srovnali si popruhy batohů. Záhy se objevil klusající a funící Sam; těžký batoh mu trčel nad rameny a na hlavu si narazil vysoký beztvarý plstěný pytlík, kterému říkal klobouk. Ve tmě se velice podobal trpaslíku.

„Určitě jste mi dali ty nejtěžší věci," řekl Frodo. „Lituju šneky a každého, kdo si nosí domek na zádech."

„Já toho můžu vzít ještě spoustu. Můj batoh je úplně lehký," řekl Sam statečně a nepravdivě.

„To nedělej, Same!" řekl Pipin. „Udělá mu to dobře. Nenese nic, než co si poručil sbalit. Poslední dobou lenivěl a líp se mu ta váha ponese, až shodí trochu své vlastní."

„Mějte soucit s ubohým starým hobitem!" zasmál se Frodo. „Určitě budu jako proutek, než dojdu do Rádovska. Ale dělal jsem si legraci. Podezřívám tě, že sis nabral víc, než jsi měl, Same, a zjistím si to při příštím balení." Vzal zase do ruky hůl. „Všichni přece rádi chodíme potmě," řekl, „tak ať máme kus cesty za sebou, než půjdeme spát."

Chvíli šli po stezce k západu. Pak ji opustili, zahnuli doleva a tiše se vydali polem. Šli za sebou podél mezí a po okrajích hájků a kolem padla tmavá noc. Ve svých tmavých pláštích byli tak neviditelní, jako by všichni měli kouzelné prsteny. A protože všichni byli hobiti a chtěli jít tiše, nezaslechl by je ani hobit, jak šli bezhlučně. I divoká zvěř v polích si sotva všimla, že jdou kolem.

Po čase překročili západně od Hobitína po úzkém plaňkovém mostě Vodu. Říčka se tu podobala černé stužce vroubené shrbenými olšemi. Pár mil jižněji překročili silnici od Brandyvínského mostu; octli se v Bralsku a zahnuli na jihovýchod směrem k Zeleným kopečkům. Když zlézali jejich první svahy, ohlédli se a spatřili hobitínské lampy mrkat v dálce v mírném Povodském údolí. Brzy jim zmizely ve vrásách ztemnělé země a po nich Povodí na břehu sivého

jezírka. Když nechali daleko za sebou světla posledního statku, jež blikala mezi stromy, Frodo se obrátil a zamával na rozloučenou.

„Rád bych věděl, jestli se tu budu ještě někdy takhle dívat do údolí," řekl tiše.

Když šli asi tři hodiny, odpočali si. Noc byla jasná, chladná a plná hvězd, ale od potoků a luk se plazily mlhy jako třásně dýmu. Řídké koruny bříz se jim kymácely nad hlavami v lehkém větříku a tvořily černou síť proti bledému nebi. Pojedli velmi střídmou večeři (na hobity) a pak šli dál. Brzy narazili na úzkou cestu, která se vinula nahoru a dolů a mizela ve tmě před nimi: silnici do Lesan a Pařezova a k Rádohrabskému přívozu. Uhýbala do kopce od hlavní silnice v Povodském údolí a vinula se předhůřím Zelených kopečků do Zálesí, divokého kousku Východní čtvrtky.

Po chvíli zapadli do hlubokého úvozu mezi vysokými stromy, na nichž do noci ševelilo suché listí. Byla hustá tma. Teď když byli z dosahu zvědavých uší, si zprvu povídali nebo společně pobrukovali nějakou melodii. Pak pochodovali mlčky a Pipin začal zaostávat. Nakonec, když se začali škrábat do příkré stráně, zastavil se a zívl.

„Jsem tak ospalý," prohlásil, „že brzo upadnu na cestě. Chcete spát v chůzi? Vždyť bude půlnoc."

„Myslel jsem, že rád chodíš potmě," řekl Frodo. „Ale nemáme nijak naspěch. Smíšek nás čeká pozítří, čili máme skoro ještě dva dny. Zastavíme se na prvním příhodném místě."

„Vane západní vítr," řekl Sam. „Když přejdeme tenhle kopec, najdeme si nějaké chráněné a útulné místečko, pane. Jestli si dobře vzpomínám, je před námi suchý jedlový les." V okruhu dvaceti mil od Hobitína znal Sam krajinu dobře, ale tím jeho zeměpisné znalosti končily.

Hned za vrcholkem kopce našli jedlový lesík. Sešli z cesty do hluboké tmy mezi stromy, kde voněla pryskyřice, a nasbírali si suché větvičky a šišky na oheň. Brzy jim u paty vysoké jedle vesele praskal ohníček a seděli u něj, dokud jim nezačala padat hlava. Pak se každý v jednom koutku kořání starého stromu zabalili do plášťů a do pokrývek a ve chvilce tvrdě spali. Nepostavili hlídky; ani Frodo se ještě nebál žádného nebezpečí, protože dosud byli v srdci Kraje. Když oheň vyhasl, přišlo si je prohlédnout několik zvířat. Lišák procháze-

jící lesem za vlastními záležitostmi se na několik minut zarazil a čenichal.

„Hobiti!“ pomyslel si. „No tohle! Už jsem v téhle zemi slyšel o lecčems divném, ale o hobitech spících venku pod stromem jen zřídka. A tři! V tom musí být něco náramně divného.“ Měl úplnou pravdu, ale nikdy se o tom víc nedozvěděl.

Přišlo ráno, bledé a mrazivé. Frodo se vzbudil první a zjistil, že jakýsi kořen se mu zavrtává do zad a že má ztuhlou šíji. „Procházet se pro potěšení! Proč jsem radši nejel?“ pomyslil si jako obvykle na začátku výpravy. „A to jsem prodal všechny péřové přikrývky Pytlíkovům ze Sáčkova! Ale kořeny by jim prospěly víc.“ Protáhl se. „Vstávejte, hobiti!“ křikl. „Je krásné ráno.“

„Co je na něm krásného?“ řekl Pipin, mžouraje jedním okem přes okraj přikrývky. „Same! Udělej snídani na půl desátou! Máš ohřátou vodu do vany?“

Sam vyskočil a vypadal dost namrzle. „Ne, pane, nemám, pane!“ řekl.

Frodo stáhl z Pipina pokrývky a překulil ho a pak odešel na kraj lesa. Daleko na východě rudě vstávalo slunce z mlh, které těžce ležely nad světem. Podzimní stromy lehce dotčené zlatem a červení vypadaly, jako když bez kořenů plují v přízračném moři. Kousek vlevo cesta strmě klesala a mizela v hloubce.

Když se vrátil, hořel už Samovi a Pipinovi pořádný oheň. „Voda!“ křikl Pipin. „Kde je voda?“

„Já ji v kapse nenosím,“ řekl Frodo.

„Mysleli jsme, žes ji šel hledat,“ řekl Pipin a rozkládal jídlo a šálky. „Tak abys to radši udělal teď.“

„Můžete jít taky,“ řekl Frodo, „a vzít všechny láhve na vodu.“ Pod svahem tekl potok. Naplnili láhve a tábornický kotlík u malého vodopádu, kde voda přepadávala přes vyčnělý šedivý kámen z výše několika stop. Byla ledová; prskali a funěli, jak si v ní oplachovali tváře a ruce.

Když posnídali a sbalili se, bylo deset pryč a den začínal být krásný a horký. Sešli ze svahu a přes potok, kde se nořil pod silnici, a jiným svahem nahoru a nahoru dolů přes další výběžek kopců; tou

dobou už jim pláště, pokrývky, voda, jídlo a ostatní výbava připadaly pořádně těžké. Vypadalo to, že je dnes čeká parná a perná chůze. Po pár mílích však silnice přestala stoupat a klesat: únavnou serpentinou vyšplhala na vrchol příkrého břehu a chystala se naposled klesnout. Pod sebou viděli nížiny, tečkované shluky stromů, jež se v dálce rozplývaly v zamlžené hnědi lesů. Hleděli přes Zálesí k řece Brandyvíně. Silnice se před nimi vinula jako stužka.

„Cesta jde pořád dál," řekl Pipin, „ale já bez odpočinku nemohu. Je nejvyšší čas se naobědvat." Sedl si na břeh u cesty a zadíval se do oparu na východě, za nímž ležela řeka a hranice Kraje, kde strávil celý život. Sam stál vedle něho. Kulaté oči měl dokořán — hleděl totiž gřes krajinu, kterou nikdy neviděl, k novým obzorům.

„Žijou v těch lesích elfi ?" zeptal se.

„Nikdy jsem o tom neslyšel," řekl Pipin. Frodo mlčel. I on hleděl k východu a na cestu, jako by ji ještě nikdy neviděl. Najednou zvolna pronesl nahlas, ale jakoby sám k sobě:

Cesta jde pořád dál a dál
kupředu, pryč jde od mých vrat.
Daleko už mi utekla
a musím za ní pospíchat.
Na těžkých nohou dám se vést
až k cestě větší, nežli znám,
tam, kde se stýká mnoho cest.
A potom kam? To nevím sám.

„To zní jako nějaká Bilbova rýmovačka," řekl Pipin. „Nebo je to nějaká tvoje napodobenina? Nezní to právě povzbudivě."

„Ani nevím," řekl Frodo. „Přišlo mi, jako bych si ji vymýšlel, ale možná že jsem ji kdysi slyšel. Rozhodně mi připomíná Bilba z posledních let před odchodem. Často říkával, že existuje jen jediná Cesta; že je jako veliká řeka: prameny má na každém prahu a každá cestička se do ní vlévá. Je to nebezpečný podnik, Frodo, vykročit ze dveří,' říkával. ‚Stoupneš do Cesty, a když nestojíš pevně, nevíš, kam tě může strhnout. Uvědomuješ si, že tohle je právě ta stezka, která vede Temným hvozdem, a kdybys ji nechal, dovede tě k Osamělé

hoře nebo ještě dál a do horších končin?‘ To říkával na cestičce před Dnem pytle, zvlášť když se vracel z dlouhé procházky.“

„Mě tedy ta Cesta aspoň hodinu nikam nestrhne,“ řekl Pipin a shodil batoh. Ostatní následovali jeho příkladu, opřeli batohy o břeh a nohy natáhli do silnice. Když si odpočali, naobědvali se a odpočali si ještě jednou.

Slunce již klesalo a na kraji leželo odpolední světlo, když scházeli z kopce. Zatím na cestě nepotkali živou duši. Byla to málo užívaná silnice, protože vozům se po ní špatně jezdilo a do Zálesí putoval málokdo. Už se zase tloukli kupředu něco přes hodinu, když se Sam na okamžik zarazil a zaposlouchal. Byli už na rovině a silnice se před nimi po mnoha zákrutech táhla přímo travnatou krajinou s roztroušenými vysokými stromy, předvojem blízkých lesů.

„Slyším za námi poníka nebo koně,“ řekl Sam.

Ohlédli se, ale zatáčka jim bránila v rozhledu. „Jestlipak to za námi nejede Gandalf?“ řekl Frodo, ale jakmile to vyřkl, měl pocit, že to nebude on, a najednou se ho zmocnila touha ukrýt se z dohledu.

„Asi na tom moc nezáleží,“ řekl omluvně, „ale radši bych, aby mě na silnici neviděli — vůbec nikdo. Už je mi zle z toho, jak si mě všímají a jak mě rozebírají. A jestli je to Gandalf,“ dodal, „tak ho můžeme překvapit za trest, že jede tak pozdě. Pojďme se schovat.“

Druzí dva rychle přeběhli vlevo a do malé prohlubně nedaleko cesty. Frodo zaváhal: s touhou schovat se v něm zápasila zvědavost nebo nějaký jiný pocit. Zvuk kopyt se blížil. Právě včas se vrhl na zem do vysoké trávy za stromem, který stínil cestu. Pak zvedl hlavu a opatrně vyhlížel přes tlustý kořen.

Ze zatáčky vyjel černý kůň, žádný hobití poník, ale opravdový kůň, na něm seděl mohutný muž, který jako by se hrbil v sedle, zachumlaný do velikého černého pláště s kapucí, takže bylo dole vidět jen boty ve vysokých třmenech; tvář měl zastíněnou a neviditelnou.

Když dojel ke stromu a byl v jedné rovině s Frodem, kůň se zastavil. Postava jezdce seděla zcela nehybně s hlavou skloněnou, jako by naslouchala. Zpod kápě se ozval zvuk, jako když někdo větří a snaží se zachytit prchavou vůni; hlava se obrátila k jedné a k druhé straně silnice.

Froda se náhle zmocnil nepochopitelný strach z odhalení a pomyslil na svůj Prsten. Stěží se odvažoval dýchat, a přece touha vytáhnout jej z kapsy byla tak silná, že začal pomalu pohybovat rukou. Gandalfova rada mu připadala nesmyslná. Bilbo Prsten používal. „A jsem ještě v Kraji," pomyslil si, když se rukou dotkl řetízku, na němž Prsten visel. V tom okamžiku se jezdec narovnal a trhl otěžemi. Kůň vykročil kupředu, nejprve zvolna, pak přešel do rychlého klusu.

Frodo se doplížil na kraj silnice a pozoroval jezdce, dokud nezmizel v dálce. Nebyl si docela jist, ale zdálo se mu, že najednou, než zmizel z dohledu, kůň odbočil a vešel mezi stromy vpravo.

„To mi připadá moc divné a moc znepokojivé," řekl si Frpdo cestou ke společníkům. Pipin a Sam zůstali ležet v trávě a neviděli nic; Frodo jim tedy popsal jezdce a jeho podivné chování.

„Nedokážu říct proč, ale byl jsem si jistý, že hledá nebo větří mě; a také jsem si byl jistý, že nechci, aby mě našel. Nikdy jsem v Kraji neviděl a nepocítil nic takového."

„Ale co může být nějakému Velkému člověku do nás?' řekl Pipin. „A co dělá na tomhle konci světa?"

„Lidé se tu vyskytují," řekl Frodo. „Dole v Jižní čtvrtce měli, pokud vím, s Velkými lidmi potíže. Ale nikdy jsem neslyšel o něčem takovém jako tenhle jezdec. Rád bych věděl, odkud přichází."

„Promiňte," zasáhl najednou Sam. „Já vím, odkud jede. Přijíždí z Hobitína, ledaže by byli víc než jeden. A taky vím, kam má namířeno."

„Cože?" řekl Frodo ostře a užasle na něho zíral. „Proč jsi nic neřekl dřív?'

„Vzpomněl jsem si až teď, pane. To bylo tak: když jsem včera večer přišel do naší nory s klíčem, taťka mi povídá: *‚Nazdar, Same.' povídá mi. ‚Já myslel, žes odjel s panem Frodem. Ptal se tu po panu Pytlíkoví nějakej divnej chlap a zrovna odešel. Poslal jsem ho do Rádohrab. Ne že by se mi jeho hlas líbil. Zdál se dopálenej, když jsem mu řek, že pan Pytlík odtud odjel nadobro. Víš, že na mě zasyčel? Úplně jsem se rozklepal.' ‚Co to bylo zač?* ptám se já. *„Já nevím,'* říká on, *‚ale hobit to nebyl. Byl velkej a jako černej a skláněl se nade mnou. Počítám, že byl z Velkejch lidí odněkud zdaleka. Mluvil divně.'*

Nemohl jsem ho poslouchat dál, pane, protože jste čekali, a sám jsem tomu celkem nevěnoval pozornost. Kmotr stárne a trochu slepne a musela být skoro tma, když ten chlapík přijel na Kopec a potkal ho na procházce na kraji naší ulice. Doufám, že neudělal něco špatně, pane, a já taky ne."

„Kmotrovi rozhodně není co vyčítat," řekl Frodo. „Vlastně jsem ho sám slyšel mluvit s nějakým cizincem, který se zřejmě ptal na mě, a málem jsem se šel zeptat, kdo to byl. Škoda, že jsem to neudělal, nebo žes mi to neřekl dřív. Byl bych možná cestou opatrnější."

„Ale vždyť mezi tímhle jezdcem a Kmotrovým cizincem nemusí být žádná souvislost," řekl Pipin. „Odešli jsme z Hobitína dost nenápadně a nechápu, jak by nás byl mohl sledovat."

„Ale co to *větření*, pane?" řekl Sam. „A Kmotr říkal, že to byl černej chlap."

„Kdybych byl radši počkal na Gandalfa," zamumlal Frodo. „Ale možná že to by bylo ještě horší."

„Takže ty víš nebo tušíš, kdo je ten jezdec?" řekl Pipin, který zaslechl jeho mumlání.

„Nevím, a radši bych netušil," řekl Frodo.

„Tak dobře, bratránku Frodo! Zatím si to tajemství nech, když chceš dělat záhadného. A co budeme dělat teď? Docela bych něco snědl, ale myslím, že uděláme lip, když odsud vypadneme. Tvoje povídání o větřících jezdcích s neviditelným nosem mi vzalo chuť."

„Ano, myslím, že půjdeme dál," řekl Frodo, „ale ne po silnici — kdyby se jezdec náhodou vracel, nebo kdyby jel za ním další. Měli bychom si pospíšit. Rádovsko je ještě míle daleko."

Stíny stromů na trávě byly dlouhé a řídké, když opět vyrazili. Drželi se teď, co by kamenem dohodil nalevo od silnice, a snažili se co možná nebýt na očích. To jim však ztěžovalo chůzi; tráva byla totiž hustá a trsnatá, půda nerovná a stromy se začínaly shlukovat v houštiny.

Slunce rudě zapadlo do kopců za jejich zády a večer pokročil, když opět narazili na silnici ke konci dlouhé plané, kudy běžela několik mil rovně. Teď zatáčela vlevo a klesala do nížiny kolem Člunkové řeky a mířila k Pařezovu; napravo však odbočovala pěšina vi-

noucí se prastarou doubravou k Lesanům. „Tohle je naše cesta," řekl Frodo.

Nedaleko od křižovatky našli velikánský strom; byl dosud živý a měl na větvičkách listí, jež vyhnal z polámaných pahýlů dávno spadaných větví; byl však dutý a dalo se do něj od cesty vlézt velikou puklinou. Hobiti se vsoukali dovnitř a usadili se na podlaze ze zetlelého listí a shnilého dřeva. Tam si odpočali a lehce pojedli. Chvílemi si tiše povídali, jindy naslouchali.

Když vylezli zpátky na pěšinu, byl kolem nich soumrak. Západní vítr vzdychal ve větvích. Listí šepotalo. Brzy se začala cesta mírně, ale trvale svažovat do šera. Před nimi na temnícím východě vyšla nad stromy hvězda. Šli vedle sebe stejným krokem, aby si dodali odvahy. Po čase, jak hvězd přibývalo a jasněly, hobity neklid opustil a už nenaslouchali zvukům kopyt. Začali si tiše pobrukovat, jak to mají hobiti na pochodu ve zvyku, zvláště když se nocí blíží k domovu. U většiny hobitů to bývá píseň o večeři nebo o spaní, ale tihle si pobrukovali píseň o pochodu (ačkoli se samozřejmě neobešla bez zmínky o večeři a o spaní). Slova složil Bilbo Pytlík na prastarý nápěv a naučil je Froda, když chodívali po cestičkách v Povodském údolí a vyprávěli si o dobrodružstvích.

Plameny v krbu šlehají,
pod střechou lůžka čekají;
nás ještě nohy nebolí,
kdo ví, co skrývá okolí:
snad strom anebo kameny,
jež máme poznat právě my.
List a tráva, strom a květ,
nehleď zpět! Nehleď zpět!
Kopec, rybník pod nebem,
dále jdem! Dále jdem!

Za rohem třeba připravená
je zlatá brána otevřená,
a třebaže ji minem dneska,
zítra nás zavede k ní stezka
a půjdem skrytou pěšinou

za sluncem nebo za lunou.
Jabloň, trnka, líska, hloh,
ty drž krok! Ty drž krok!
Písek, kámen, tůň a hráz,
zdravím vás! Zdravím vás!

Dům za mnou, svět přede mnou,
mnohé cesty po něm jdou,
než tma padne do tváří,
než se hvězdy rozzáří,
pak za mnou svět, dům přede mnoM,
poutníci doma ulehnou.
Mlha, soumrak, oblaka,
neláká! Neláká!
Oheň, lampa, chléb, mám hlad,
a pak spát! A pak spát!

Píseň skončila. „A teď spát! A teď spát!“ zazpíval Pipin nahlas.

„Pst!“ řekl Frodo. „Myslím, že slyším kopyta.“

Zastavili se naráz a stáli tiše jako stíny stromů, naslouchajíce. Na cestičce se ozýval dusot kopyt, kus vzadu, ale pomalu a jasně se nesl po větru. Rychle a tiše sklouzli z pěšiny a zaběhli do hlubšího stínu pod duby.

„Nechoďme příliš daleko!“ řekl Frodo. „Nechci se dát vidět, ale chci vědět, jestli je to Černý jezdec.“

„Dobrá,“ řekl Pipin, „ale nezapomínej na to větření.“

Dusot se blížil. Neměli čas najít si lepší úkryt než temnotu pod stromy; Sam a Pipin se skrčili za tlustým kmenem stromu a Frodo se zatím přiblížil kousek k cestě. Prosvítala lesem bledě šedá jako čára hasnoucího světla. Nad ní byly v šerém nebi hustě rozsety hvězdy, měsíc však nesvítil.

Zvuk kopyt ustal. Frodo pozoroval, jak cosi temného prošlo světlým prostorem mezi dvěma stromy a pak se zarazilo. Vypadalo to jako černý stín koně vedený menším černým stínem. Menší stín stál blízko místa, kde sešli z cesty, a kolébal se ze strany na stranu. Frodo

měl dojem, že slyší čenichání. Stín se naklonil k zemi a pak se začal plížit k němu.

Znovu se Froda zmocnila touha navléci Prsten, a tentokrát byla silnější než předešle. Tak silná, že téměř dřív, než si uvědomil, co dělá, zašátral v kapse. V tom okamžiku se však rozlehl zvuk podobný směsici zpěvu a smíchu. Jasné hlasy vzlétly do prostoru ozářeného hvězdami. Černý stín se narovnal a couvl. Vyšplhal na stín koně a zdálo se, že mizí přes cestu do tmy na druhé straně. Frodo vydechl.

„Elfi!“ vykřikl Sam chraptivým šeptem. „Elfi, pane!“ Byl by vyrazil ze stromů a vrhl se za hlasy, kdyby ho nestáhli zpět.

„Ano, jsou to elfové,“ řekl Frodo. „Občas je v Zálesí potkáš. V Kraji nežijí, ale zjara a na podzim sem zabloudí ze svých vlastních končin za Věžovými kopci. A díky za to! Vy jste to neviděli, ale ten Černý jezdec zastavil právě tady a plížil se rovnou k nám, když se ozval ten zpěv. Sotva zaslechl hlasy, ztratil se.“

„A co budeme dělat?' řekl Sam, příliš vzrušený, než aby se staral o jezdce. „Nepůjdeme se podívat na elfy?“

„Poslouchej! Jdou tímhle směrem,“ řekl Frodo. „Stačí, když počkáme.“ Zpěv se blížil. Jeden jasný hlas přehlušil ostatní. Zpíval líbezným elfím jazykem, který Frodo znal jen trochu a ostatní vůbec ne. A přece se zvuk ve spojení s nápěvem zdál vytvářet v jejich myslích slova, kterým částečně rozuměli. Tak slyšel píseň Frodo:

Sněžná, Sněžná, ó nádherná!
Královno moří Západních!
Svítíš tomu, kdo prodlévá
ve světě stíná spletených!

Gilthoniel! Ó Elbereth!
Jasný tvůj dech a čistý hled!
Sněžná, Sněžná! My zapějem
tobě v tvé zemi za Mořem.

V bezslunném roce rozsila
zářící rukou náruč hvězd,
jasnými poli vítr vlá

a kvete stříbrný tvůj květ!

Ó Elbereth! Gilthoniel!
Kdo hvězdy zářit uviděl
v Západních mořích, vzpomíná,
ač daleká je otčina.

Píseň skončila. „To jsou Vznešení elfové! Vyslovili jméno Elbereth!“ řekl Frodo s úžasem. „Z těchto nejsličnějších se v Kraji objeví málokdo. Už jen pár jich zbývá ve Středozemí, východně od Velkého moře. To je opravdu podivná náhoda!“

Hobiti seděli ve stínu u cesty. Zanedlouho scházeli elfové pěšinou do údolí. Procházeli zvolna a hobiti mohli vidět, jak se jim hvězdný třpyt odráží ve vlasech a v očích. Nenesli žádná světla, a přece jako by jim kolem nohou padal přísvit podobný světlu měsíce, než vyjde nad pahorky. Teď mlčeli, ale když hobity míjel poslední elf, otočil se, pohlédl směrem k nim a zasmál se.

„Buď zdráv, Frodo!“ zvolal. „Jsi venku pozdě. Nebo jsi snad zabloudil?“ Pak hlasitě zavolal ostatní a celá společnost se shlukla kolem.

„To je opravdu zvláštní!“ říkali. „Tři hobiti v noci v lese! Něco takového jsme neviděli, co Bilbo odešel. Co to znamená?“

„To znamená, Sličný lide,“ řekl Frodo, „že asi máme stejnou cestu s vámi. Rád chodím pod hvězdami. Ale uvítal bych vaši společnost.“

„Ale my žádnou společnost nepotřebujeme a hobiti jsou tak nezábavní,“ smáli se. „A jak víš, že jdeme stejnou cestou jako ty, když nevíš, kam jdeme?'

„A jak víte vy, jak se jmenuji?' zeptal se Frodo oplátkou.

„My víme spoustu věcí,“ odpovídali. „Často jsme tě vídávali s Bilbem, ačkoliv ty jsi nás možná neviděl.“

„Kdo jste a kdo je váš pán?' zeptal se Frodo.

„Já jsem Gildor,“ odpověděl jejich vůdce, elf, který ho první pozdravil. „Gildor Inglorion z domu Finrodova. Jsme vyhnanci a většina našeho rodu už dávno odešla a i my se tu zdržíme jen chvíli, než se vrátíme přes Velké moře. Někteří naši příbuzní však dosud přebý-

vají v míru v Roklince. Ale pověz mi, Frodo, co děláš? Vidíme totiž, že na tobě leží stín strachu.“

„Moudří lidé,“ přerušil ho Pipin dychtivě. „Povězte nám o Černých jezdcích!“

„O Černých jezdcích?“ řekli tiše. „Proč se ptáš na Černé jezdce?“

„Protože nás dnes dohonili dva, nebo jeden dvakrát,“ řekl Pipin, „zrovna před chvíli se vytratil, když jste se blížili.“

Elfové hned neodpověděli, ale tiše se rozhovořili mezi sebou vlastním jazykem. Konečné se Gildor obrátil k hobitům. „Tady o tom nebudeme mluvit,“ řekl. „Myslíme však, že byste teď měli jít s námi. Není to naším zvykem, ale pro tentokrát s vámi půjdeme a můžete s námi přenocovat, budete-li chtít.“

„Sličný národe! To je báječné štěstí! V to jsem ani nedoufal,“ řekl Pipin. Sam nebyl mocen slova. „Opravdu vám děkuji, Gildore Inglorione,“ řekl Frodo s úklonou, *„Elen síla lúmenn' omentielvo,* hvězda svítí na hodinu našeho setkání,“ dodal jazykem Vznešených elfů.

„Pozor, přátelé!“ zvolal Gildor se smíchem. „Nemluvte o žádných tajemstvích! Tady je znalec starého jazyka. Bilbo byl dobrý učitel. Buď zdráv, Příteli elfů!“ řekl a uklonil se Frodovi. „Pojď teď se svými přáteli a připoj se k naší společnosti! Radši pojďte uprostřed, abyste se neztratili. Možná že budete unavení, než se zastavíme.“

„Proč? Kam jdete?' zeptal se Frodo.

„Dnes v noci jdeme do lesů na kopcích za Lesany. Je to pěkných pár mil, ale na konci si odpočinete a zítra vám to zkrátí cestu.“

Dál kráčeli mlčky a procházeli jako stíny a slabá světla: neboť elfové (ještě lépe než hobiti) umějí chodit bezhlučně, když si to přejí. Pipin začal být brzy ospalý a párkrát se zapotácel; pokaždé však vysoký elf po jeho boku vztáhl ruku a zachránil ho před pádem. Sam kráčel po Frodově boku jako ve snu, ve tváři výraz napůl bázně, napůl žasnoucí radosti.

Lesy po obou stranách zhoustly; stromy teď byly mladší a hustší; a jak se pěšina svažovala do průsmyku mezi kopci, na obou svazích se černala lísková křoví. Elfové konečně odbočili z cesty. Téměř neviditelná travnatá pěšina se vinula houštinami vpravo; dali se jí

nahoru po zalesněných úbočích až na vrchol hřebene, který vyčníval do nížiny říčního údolí. Náhle vystoupili ze stínu stromů a před nimi se rozevřela široká travnatá plocha, za noci šedá. Ze tří stran ji svíraly lesy; na východě však půda příkře klesala a vrcholky stromů rostoucích pod svahem měli právě pod nohama. Dále se táhly nížiny, ploché a nezřetelné ve svitu hvězd. Blíže kmitalo několik světélek ve vsi Lesanech.

Elfové usedli do trávy a tiše spolu rozmlouvali; zdálo se, že si dál hobitů nevšímají. Frodo a jeho druhové se zavinuli do plášťů a pokrývek a přemáhala je dřímota. Noc plynula a světla v údolí hasla. Pipin usnul s hlavou na zeleném pahrbku jako na polštáři.

Vysoko na východě se vyšvihla Remmirath, Hvězdná síť, a pomalu vstal z mlh rudý Borgil, žhoucí jako ohnivý drahokam. Pak se jakýmsi vzdušným pohybem rozhrnula mlha jako závoj a přes okraj světa se vyklonil Nebeský rytíř Menelvagor se svítícím opaskem. Elfové se všichni dali do zpěvu. Náhle pod stromy vyšlehl rudým světlem oheň.

„Pojďte," zavolali elfové hobity. „Pojďte! Je čas k hovoru a radovánkám!"

Pipin se posadil a promnul si oči. Zachvěl se. „V síni je oheň a jídlo pro hladové hosty," řekl elf, který stál před ním.

Na jižním konci zelené zdi byl otvor. Tam zabíhala zelená podlaha do lesa a vytvářela široký prostor podobný síni zastřešené větvemi stromů. Jejich mohutné kmeny stály jako sloupoví po obou stranách. Uprostřed hořela polena a na stromových sloupech klidně planuly pochodně se zlatými a stříbrnými světly. Elfové seděli kolem ohně na trávě na kruzích nařezaných ze starých stromů. Někteří přecházeli s poháry a nalévali pití; jiní přinášeli jídlo na vrchovatých talířích a mísách.

„Je to chudá strava," řekli hobitům, „protože nocujeme v zeleném lese daleko od našich síní. Jestli někdy budete hosty u nás doma, pohostíme vás lépe."

„Mně to připadá spíš jako hostina," řekl Frodo.

Pipin si později jen málo vzpomínal na jídlo a pití, protože měl plnou hlavu světel na elfích tvářích a zvuku hlasů tak rozmanitých a krásných, že si připadal jako v živém snu. Ale pamatoval si, že měli chléb, který chutnal lépe než běloučký chléb hladovějícímu, a ovoce sladké jako lesní jahody a vydatnější než pěstěné zahradní ovoce; vyprázdnil pohár vonného nápoje chladného jako čirý pramen, zlatého jako letní odpoledne.

Sam nikdy nedokázal slovy popsat, ba ani v duchu jasně vyjádřit, co cítil a co si myslel oné noci, ačkoli mu zůstala v paměti jako jedna z hlavních událostí jeho života. Nejblíž se dostal slovy: „Teda, pane, kdybych uměl vypěstovat takový jablka, to bych si říkal pan zahradník. Ale ten zpěv, ten mi šel až ic srdci, jestli víte, co myslím."

Frodo seděl, jedl, pil a povídal s potěšením, ale myslí sledoval především, o čem se mluví. Trochu znal elfí řeč a naslouchal bedlivě. Čas od času promluvil s těmi, kdo ho obsluhovali, a děkoval jim jejich vlastním jazykem. Usmívali se na něho a říkali: „Hle, klenot mezi hobity!"

Po chvíli Pipin usnul a byl odnesen do besídky pod stromy, kde ho položili na měkké lůžko; tam prospal zbytek noci. Sam odmítl opustit svého pána. Když byl Pipin pryč, přišel se stulit u Fredových nohou, kde mu nakonec klesla hlava a oči se mu zavřely. Frodo zůstal dlouho vzhůru a rozmlouval s Gildorem.

Mluvili o spoustě věcí starých i nových a Frodo se Gildora hodně vyptával na události v širém světě za hranicemi Kraje. Noviny byly vesměs smutné a zlověstné: o sbírající se tmě, o válkách mezi lidmi a o útěku elfů. Nakonec položil Frodo otázku, která mu ležela na srdci nejvíce: „Povězte mi, Gildore, viděl jste Bilba od té doby, co od nás odešel?"

Gildor se usmál. „Ano," odpověděl. „Dvakrát. Rozloučil se s námi právě na tomto místě. Ale viděl jsem ho ještě jednou, daleko odtud." Více o Bilbovi říci nechtěl a Frodo se odmlčel.

„Neptáš se mě a moc mi toho neříkáš o sobě samém, Frodo," řekl Gildor. „Ale něco už vím a z tvé tváře čtu víc, stejně jako z myšlenek za tvými dotazy. Opouštíš Kraj, a přece pochybuješ, že najdeš, co

hledáš, nebo dokážeš, co sis předsevzal, nebo že se vůbec vrátíš. Nemám pravdu?“

„Máte,“ řekl Frodo. „Ale myslel jsem, že můj odchod je tajemství, které zná jen Gandalf a můj věrný Sam.“ Shlédl na Sama, který jemně pochrupoval.

„Od nás se tajemství k Nepříteli nedostane,“ řekl Gildor.

„K Nepříteli?“ řekl Frodo. „Víte tedy, proč opouštím Kraj?“

„Nevím, z jakého důvodu tě Nepřítel pronásleduje,“ odvětil Gildor; „ale vidím, že to dělá — ačkoli mi to připadá zvláštní. A varuji tě, že nebezpečí máš teď před sebou, za sebou i po obou stranách.“

„Myslíte Jezdce? Obával jsem se, že jsou to služebníci Nepřítele. Kdo vlastně jsou ti Černí jezdci?“

„Gandalf ti nic neřekl?“

„O takových tvorech nic.“

„Pak myslím, že já bych neměl říkat víc — aby tě hrůza neodvrátila od cesty. Zdá se mi totiž, že jsi vyrazil v nejvyšší čas, jestli vůbec ještě včas. Musíš teď spěchat a nesmíš se zastavovat ani obracet nazpátek; Kraj už totiž pro tebe není ochranou.“

„Neumím si představit, jaké sdělení by mohlo být děsivější než vaše narážky a varování,“ vykřikl Frodo. „Věděl jsem samozřejmě, že přede mnou leží nebezpečí; ale nečekal jsem, že se s ním setkám v našem vlastním Kraji. Copak nemůže hobit v pokoji dojít od Vody k Řece?“

„Ale on to není váš vlastní Kraj,“ řekl Gildor. „Před hobity tu bydleli jiní; a jiní tu budou bydlet, až už hobiti nebudou. Všude kolem je širý svět: můžete se ohradit, ale žádná ohrada vás před ním natrvalo neochrání.“

„Já vím — a přece mi vždycky připadal tak bezpečný a známý. Co mám teď dělat? Měl jsem v plánu odejít z Kraje tajně a dostat se do Roklinky; ale teď mám v patách slídíce, ještě než jsem dorazil do Rádovska.“

„Myslím, že by ses měl toho plánu držet dál,“ řekl Gildor. „Nemyslím, že cesta bude pro tvou odvahu příliš těžká. Ale toužíš-li po jasnější radě, měl by ses zeptat Gandalfa. Neznám důvod tvého útěku, a proto nevím, jakým způsobem tě napadnou tví pronásledovate-

lé. Tyhle věci musí vědět Gandalf. Předpokládám, že ho uvidíš, než opustíš Kraj?'

„To doufám. Ale to je další věc, která mi dělá starost. Čekal jsem Gandalfa už dlouhý čas. Měl přijít do Hobitína nejpozději přede dvěma dny, ale ani se neukázal. Vrtá mi teď hlavou, co se mohlo stát. Měl bych na něho čekat?“

Gildor se na okamžik odmlčel. „Tahle novina se mi nelíbí,“ řekl konečně. „To, že se Gandalf opozdil, nevěstí nic dobrého. Ale říká se: *Nepleť se do věcí čarodějů, protože jsou důmyslní a rychle se rozhněvají.* Vybrat si musíš ty: jít nebo čekat.“

„A také se říká,“ odvětil Frodo, *„Nechoď se ptát elfů na radu, protože ti řeknou ano i ne.“*

„Opravdu se to říká?“ zasmál se Gildor. „Elfové zřídka dávají jednoznačné rady, protože rada je nebezpečný dar i od moudrého moudrému a každá cesta může vést ke špatnému konci. Ale co chceš? Neřekl jsi mi o sobě všechno; jak mám potom vybírat lépe než ty? Ale jestli žádáš radu, z přátelství ti ji dám. Myslím, že bys měl jít hned, bez otálení; a jestli Gandalf nepřijde, než vyrazíš, pak radím ještě toto: nechoď sám. Vezmi takové přátele, kteří zaslouží důvěru a chtějí jít. Teď bys měl být vděčný, protože tuhle radu ti nedávám ochotně. Elfové mají vlastní práci a vlastní trápení a málo se starají o cesty hobitů či kterýchkoli jiných tvorů na zemi. Naše cesty se jen zřídka kříží s jejich, ať už náhodně nebo záměrně. V tomto setkání je možná víc než náhoda; ale účel mi není jasný a bojím se říci příliš mnoho.“

„Jsem hluboce vděčný,“ řekl Frodo, „ale byl bych rád, kdybyste mi řekl rovnou, co jsou zač ti Černí jezdci. Dám-li na vaši radu, možná že Gandalfa dlouho neuvidím, a měl bych vědět, jaké nebezpečí mě pronásleduje.“

„Nestačí vědět, že jsou to služebníci Nepřítele?“ řekl Gildor. „Prchej před nimi! Nepromluv s nimi ani slovo! Jsou smrtonosní. Víc se mě neptej! Ale mé srdce předvídá, že než to všechno skončí, ty, Frodo, syn Drogův, budeš o těchto strašlivých věcech vědět víc než Gildor Inglorion. Kéž tě ochrání Elbereth!“

„Ale kde najdu odvahu?“ zeptal se Frodo. „Tu potřebuji nejvíc.“

„Odvaha se nachází na nepravděpodobných místech," řekl Gildor. „Jen doufej. Teď spi. Ráno budeme pryč; ale rozešleme zprávy po všech krajích. Putující družiny budou vědět o tvé cestě a dobré moci budou bdít. Jmenuji tě Přítelem elfů; a kéž hvězdy ozáří konec tvé cesty! Málokdy nás cizinec tak potěšil, a je krásné slyšet slova Prastarého jazyka z úst jiných poutníků na světě."

Sotva Gildor domluvil, Frodo pocítil, že na něho jde spaní. „Budu teď spát," řekl, a elf ho odvedl k besídce vedle Pipina, kde se vrhl na lůžko a ihned upadl do spánku beze snů.

KAPITOLA ČTVRTÁ

ZKRATKOU NA HOUBY

Ráno se Frodo probudil občerstvený. Ležel v besídce tvořené živým stromem s větvemi propletenými a splývajícími k zemi; lůžko měl z kapradí a trávy, hluboké, měkké a zvláštně voňavé. Slunce prosvěcovalo chvějivé listí, jež se dosud zelenalo na stromě. Vyskočil a šel ven.

Sam seděl v trávě na pokraji lesa. Pipin vestoje zkoumal nebe a počasí. Po elfech nebylo ani stopy.

„Nechali nám ovoce a pití a chleba," řekl Pipin. „Pojď se nasnídat. Chleba je skoro stejně dobrý jako včera večer. Nechtěl jsem ti nechat, ale Sam mě přinutil."

Frodo usedl vedle Sama a dal se do jídla. „Jaké máš plány pro dnešek?" zeptal se Pipin.

„Dojít do Rádohrab co nejrychleji," odpověděl Frodo a věnoval se jídlu.

„Myslíš, že zase uvidíme ty Jezdce?" zeptal se Pipin vesele. Za ranního slunce mu vyhlídka na celý oddíl Jezdců nepřipadala příliš znepokojivá.

„Ano, nejspíš," řekl Frodo a připomínka ho nepotěšila. „Doufám ale, že se dostaneme přes řeku tak, aby nás neviděli."

„Dozvěděl ses o nich něco od Gildora?"

„Moc ne, jen narážky a hádanky," řekl Frodo vyhýbavě.

„Ptal ses na to větření?"

„Nerozebírali jsme to," řekl Frodo s plnými ústy.

„To jste měli. Určitě je to důležité."

„V tom případě by mi to byl Gildor určitě odmítl vysvětlit," řekl Frodo ostře. ‚A teď mě nech chvíli na pokoji! Nemám chuť odpovídat na řetěz otázek, když jím. Chci přemýšlet."

„Nebesa!“ řekl Pipin. „Při snídani?“ Odešel ke kraji lučiny.

Frodovi jasné ráno — zrádně jasné, pomyslel si — nezaplašilo z mysli strach z pronásledování; a hloubal o Gildorových slovech. Dolehl k němu veselý Pipinův hlas. Pobíhal po trávě a zpíval si.

„Ne, to bych nemohl!“ řekl si. „Jedna věc je vzít své mladé přátele a pochodovat přes Kraj, až vyhládneme a unavíme se a těšíme se na jídlo a do postele. Vzít je do vyhnanství, kde na hlad a únavu třeba není léku, je něco docela jiného — i kdyby měli chuť jít. To dědictví je jen moje. Myslím, že bych neměl brát ani Sama.“ Pohlédl na Sama Křepelku a zjistil, že ho pozoruje.

„Copak, Same?“ řekl. „Odcházím z Kraje co nejdřív — vlastně jsem se rozhodl, že se ve Studánkách nezdržím ani den, pokud nebudu muset.“

„Výborně, pane!“

„Ještě pořád máš v úmyslu jít se mnou?“

„Jistě.“

„Bude to velmi nebezpečné, Same. Už teď je to nebezpečné. Nejspíš se žádný z nás nevrátí.“

„Jestli se nevrátíte vy, pane, tak já taky ne, to je jasná věc,“ řekl Sam. „*‚Neopouštěj ho,‘* říkali mi. *‚Opustit ho.‘* povídám já. *‚Ani mě nenapadne. Půjdu s ním, kdyby lezl až na měsíc; a jestli se ho nějaký Černý jezdec pokusí zastavit, tak si to bude muset rozdat se Samem Křepelkou,‘* povídám. A oni se smáli.“

„Jací oni a o čem to vlastně mluvíš?'

„Elfové, pane. Trochu jsme si včera večer povídali a zdálo se, že vědí, že odcházíte, tak nemělo cenu to zapírat. Elfové jsou báječný národ, pane! Báječný!“

„To jsou,“ řekl Frodo. „Ještě pořád se ti líbí, když jsi je teď viděl zblízka?“

„Zdá se mi, jako když jsou trochu nad tím, aby se mi líbili nebo ne,“ odpověděl Sam zvolna. „Nějak na tom nesejde, co si o nich myslím. Jsou docela jiní, než jsem čekal — tak staří a tak mladí, a tak veselí a smutní, víte.“

Frodo pohlédl na Sama trochu zaraženě, napůl očekávaje, že spatří nějakou vnější známku proměny, kterou zdá se prošel. Neznělo to jako hlas starého Sama Křepelky, o němž si myslel, že ho zná. Ale

vypadalo to. jako když tu sedí starý Sam Křepelka, jenom tvář měl nezvykle zamyšlenou.

„Cítíš ještě potřebu odcházet z Kraje — teď když se ti splnilo přání vidět je?“ zeptal se.

„Ano, pane. Nevím, jak to říct, ale po včerejší noci se cítím jinak. Jako kdybych nějak viděl dopředu. Vím, že půjdeme hodně dlouhou cestou do tmy; ale vím, že se nemůžu obrátit zpátky. Už nechci vidět elfy nebo draky nebo hory; nevím vlastně, co chci; ale mám něco udělat, než přijde konec, a leží to vpředu, ne v Kraji. Musím to provést celé, pane, jestli mi rozumíte.“

„Ne tak docela. Ale vidím, že mi Gandalf vybral dobrého společníka. Jsem spokojen. Půjdeme spolu.“

Frodo dojedl snídani mlčky. Pak vstal, rozhlédl se po kraji před nimi a zavolal Pipina.

„Všechno připraveno na cestu?' řekl, když Pipin přiběhl. „Musíme hned vyrazit. Spali jsme příliš dlouho a máme před sebou mnoho mil.“

„Ty jsi spal dlouho, chceš říct,“ řekl Pipin. „Já byl vzhůru dávno; a čekáme, jen co dojíš a dopřemýšlíš.“

„Už jsem skončil s obojím. A teď zamíříme co nejrychleji k Rádohrabskému přívozu. Nebudu si zacházet a vracet se na cestu, kterou jsme včera opustili! Vezmu to tady rovnou přes pole.“

„Tak to budeš muset letět,“ řekl Pipin. „V tomhle kraji se nikde nedá jít rovnou.“

„Můžeme jít aspoň přímější cestou než po silnici,“ odpověděl Frodo. „Přívoz je na východ od Lesan; ale silnice zatáčí doleva — vidíte tamtu zatáčku na sever. Obchází severní okraj Blat, aby se dostala na silnici od Mostu nad Pařezovém. Ale to je daleko stranou. Mohli bychom si ušetřit čtvrtinu vzdálenosti, kdybychom šli odsud rovnou k Přívozu.“

„Chceš si cestu zkrátit, a jenom si zajdeš,“ přel se Pipin. „Je tady divoký kraj a na blatech jsou mokřady a všelijaké překážky — já tady ten kraj znám. A jestli ti dělají starost Černí jezdci, nechápu, oč je horší potkat se s nimi na silnici než v lese nebo na louce.“

„V lese a na louce se lidi hůř hledají,“ odpověděl Frodo. „A když očekávají, že půjdeš po silnici, je určitá naděje, že tě budou hledat tam, a ne jinde.“

„Tak dobře,“ řekl Pipin. „Půjdu za tebou mokřadem i strouhou. Ale je to tvrdé! Spoléhal jsem na to, že před západem slunce půjdeme kolem ‚Zlatého bidýlka‘ v Pařezově. Nejlepší pivo ve Východní čtvrtce — nebo aspoň bývalo; už jsem ho dlouho neochutnal.“

„Pak je to jasné,“ řekl Frodo. „Zkratkou si zajdeš, ale v hospodě se zasedíš. Musíme tě v každém případe držet od ‚Zlatého bidýlka‘ stranou. Chceme být v Rádohrabech před setměním. Co říkáš, Same?“

„Půjdu s vámi, pane Frodo,“ řekl Sam (přestože v duchu měl své pochybnosti a hlubokou lítost, že neokusí nejlepší pivo ve Východní čtvrtce).

„Tak když máme jít trním a hložím, pojďme!“ řekl Pipin.

Bylo již téměř stejně horko jako včera; ze západu však táhla mračna. Vypadalo to na déšť. Hobiti se seškrábali z příkrého zeleného vršku a zapadli do hustého stromoví dole. Jejich cesta nechávala Lesany po levé ruce a mířila šikmo přes lesíky, které porůstaly východní svah kopce, do roviny za kopcem. Pak mohou jít k Přívozu otevřenou krajinou přímo, až na pár příkopů a plotů. Frodo spočítal, že to mají přímou čarou asi osmnáct mil.

Brzy zjistil, že lesíky jsou hustší a propletenější, než si myslel. V podrostu nebyly žádné cestičky a moc rychle nepostupovali. Když se prodrali pod stráň, zjistili, že z kopců za nimi teče potok v hlubokém korytě se strmými kluzkými břehy, po nichž splývalo ostružiní. Velmi nevhod jim přetínal zvolený směr. Nemohli jej přeskočit, vlastně vůbec se přes něj nemohli dostat, aniž by se namočili, poškrábali a zablátili. Zastavili se a nevěděli, co dělat. „První překážka,“ usmál se Pipin ponuře.

Sam Křepelka se ohlédl. Mezerou mezi stromy zahlédl vršek stránky, po níž slezli.

„Podívejte!“ sevřel Frodovi paži. Všichni se ohlédli a na okraji svahu vysoko nad sebou spatřili proti obloze stojícího koně. Vedle něho se hrbila černá postava.

Ihned zapomněli na návrat. Frodo se první vrhl do hustého křoví u potoka. „Fuj!“ řekl Pipinovi. „Měli jsme pravdu oba! Zkratka se nám už pokřivila, ale schovali jsme se právě včas. Ty máš dobré uši, Same: slyšíš za námi něco?“

Stáli tiše, téměř se zatajeným dechem, a naslouchali; nebylo však slyšet zvuky pronásledování. „Neřekl bych, že potáhne koně z téhle stráně,“ řekl Sam. „Ale počítám, že ví, kudy jsme sešli. Radši pospěšme.“

Pospíšit si nebylo snadné. Měli batohy a keře a ostružiní je nechtěly pustit. Hřeben za nimi bránil přístupu větru a vzduch byl nehybný a dusný. Když se nakonec prodrali na otevřenější plochu, byli uhřátí, upachtění a velice podrápaní a už si ani nebyli jisti, kterým směrem jdou. Břehy potoka se snížily, když vplynul do rovin a rozlil se doširoka na cestě k Blatům a k Řece.

„Ale to je přece Pařezovský potok!“ řekl Pipin. „Jestli se máme dostat zpátky na svůj směr, musíme ho překročit a jít doprava.“

Přebrodili potok a na druhé straně pospíšili přes široký otevřený prostor porostlý rákosím a beze stromů. Pak došli k dalšímu pásu stromů: vesměs to byly vysoké duby a sem tam jilm nebo jasan. Půda byla dost rovná a podrostu málo; stromy však rostly hustě, takže daleko nedohlédli. Listí se třepetalo v poryvech větru a ze zatažené oblohy stříkaly kapky deště. Pak vítr ustal a déšť začal lít proudem. Hrabali se, jak nejrychleji to šlo, přes ostrůvky trávy a hustými nánosy starého listí; déšť ťapal a tekl všude kolem nich. Nemluvili, jen se ohlíželi zpátky a do stran.

Po půlhodině řekl Pipin: „Doufám, že jsme neuhnuli moc na jih a nejdeme tím lesem na délku! Není to moc široký pruh — řekl bych, že nejvíc míli — a už bychom měli být venku.“

„Nemá cenu chodit cik cak,“ řekl Frodo. „To nám nepomůže. Pojďme dál, kudy jdeme! Zatím se mi ještě moc nechce z toho lesa ven.“

Ušli ještě pár mil. Slunce opět vysvitlo mezi potrhanými mraky a déšť se zmírnil. Bylo po poledni a všichni cítili, že je čas k obědu. Zastavili se pod jilmem: listí mu sice už žloutlo, ale dosud bylo husté a půda kolem byla poměrně suchá a chráněná. Když přišli na jídlo,

zjistili, že elfové jim naplnili láhve čirým nápojem bledě zlaté barvy; voněl medem z mnoha květů a podivuhodně osvěžoval. Brzičko se smáli, luskali prsty na déšť a na Černé jezdce. Cítili, že těch posledních pár mil budou mít brzy za sebou.

Frodo se zády opřel o kmen stromu a zavřel oči. Sam a Pipin seděli opodál a začali si pobrukovat a pak zpívat:

Hou! Hou! Hou! Sem se skleničkou,
v soužení je vždycky útěchou.
Ať padá déšť a vítr fouká,
ať cesta přede mnou je dlouhá,
já si lehnu pod vrbou,
ať si mraky samy jdou.

Hou! Hou! Hou! začali znovu a hlasitěji. Náhle zmlkli. Frodo vyskočil. Větrem se nesl dlouhý táhlý kvil, který zněl jako výkřik nějakého zlého osamělého tvora. Stoupal a klesal a skončil vysokým pronikavým tónem. Ještě seděli a stáli jako zmrazení, když mu odpověděl jiný výkřik, slabší a vzdálenější, ale stejně mrazící do morku kostí. Pak bylo ticho rušeno jen větrem v korunách.

„A co myslíte, že bylo tohle?“ zeptal se konečně Pipin. Snažil se mluvit lehce, ale trochu se mu třásl hlas. „Jestli to byl pták, tak jsem ho ještě v Kraji neslyšel.“

„To nebyl pták ani zvíře,“ řekl Frodo. „Bylo to volání nebo signál - v tom výkřiku byla slova, ačkoli jsem je nemohl rozpoznat. Ale žádný hobit nemá takový hlas.“

Víc o tom nemluvili. Všichni mysleli na Jezdce, ale žádný to nevyslovil. Nechtělo se jim ani jít, ani zůstat; ale dříve nebo později se musejí dostat přes otevřenou krajinu k Přívozu a lépe bude jít dřív a za světla. Za chviličku si hodili vaky na záda a šli.

Po chvilce les skončil. Před nimi se táhly travnaté pláně. Teď viděli, že opravdu zašli příliš daleko na jih. Za planinou zahlédli nízký rádohrabský kopec za Řekou, ale byl teď nalevo od nich. Opatrně se vyplížili ze stromů a vyrazili přes otevřený prostor co nejrychleji.

Zpočátku měli strach, když je nekryl les. Daleko za nimi čněla výšina, kde snídali. Frodo napůl očekával, že na hřebeni uvidí proti obloze dalekou postavičku na koni; nebylo však vidět nic. Slunce vyklouzlo z trhajících se mraků, když klesalo ke kopcům, od nichž přišli, a opět jasně zářilo. Strach je opustil, ačkoli se pořád cítili nesví. Krajina však byla stále krotší a upravenější. Brzy se octli v obdělaných polích a lukách; byly tu živé ploty, branky a odvodňovací strouhy. Všechno vypadalo tiše a mírumilovně, prostě obyčejný kout Kraje. Pookřívali každým krokem. Čára Řeky se blížila a Černí jezdci jim začali připadat jako přízraky z lesů, které nechali daleko za sebou.

Prošli kolem velikého tuřínového pole a octli se u důkladné brány. Za ní se ke vzdálenému chumáči stromů táhla vyježděná cesta mezi nízkými udržovanými živými ploty. Pipin se zarazil.

„To pole a tu bránu znám!“ řekl. „To je půda sedláka Červíka. Tamhle mezi stromy má statek.“

„Jedna smůla za druhou!“ řekl Frodo a tvářil se skoro stejně polekaně, jako by Pipin prohlásil, že cesta vede do dračí sluje. Druzí na něho překvapeně pohlédli.

„Co je na starém Červíkovi špatného?“ zeptal se Pipin. „Je to dobrý přítel všech Brandorádů. Jistě, když mu někdo chodí po pozemku, zuří a má zlé psy — ale vždyť lidi tady dole jsou u hranic a musejí být opatrní.“

„Já vím,“ řekl Frodo. „Ale přece jen,“ dodal se stydlivým smíchem, „mám z něho a z jeho psů hrůzu. Léta jsem se tomuhle statku vyhýbal. Několikrát mě načapal na houbách, když jsem jako kluk bydlíval v Brandově. Naposled mě seřezal a pak mě šel ukázat svým psům. ‚Koukejte, kluci,‘ řekl, ‚až se tenhle prevít příště ukáže, můžete ho sežrat. A teď ho vyprovoďte!‘ Hnali mě až k Přívozu. Nikdy jsem se z té hrůzy nevzpamatoval. I když ty bestie asi vědí, co smějí, a nejspíš by se mě ani nedotkly.“

Pipin se zasmál. „Však je na čase, abys to dal do pořádku. Zvlášť když se vracíš do Rádovska. Starý Červík je dobrý chlap — když mu necháš houby na pokoji. Půjdeme po cestě, a tak mu nebudeme šlapat

po pozemku. Jestli ho potkáme, řeč povedu já. Je to Smíškův dobrý známý a dost jsem se sem s ním jeden čas nachodil."

Šli po cestě, až uviděli vykukovat mezi stromy doškové střechy rozlehlé usedlosti s hospodářskými budovami. Červíkovi, jako Tlapkovi z Pařezova a většina obyvatel Blat, bydleli v domech; Červíkův statek byl důkladně vybudován z cihel a obehnán vysokou zdí. Ve zdi se k cestě otvírala široká dřevěná vrata.

Když se přiblížili, propukl zuřivý štěkot a lání a bylo slyšet mocný hlas: „Chňape! Tesáku! Vlku! Do toho, kluci!"

Frodo a Sam strnuli, ale Pipin popošel několik kroků. Vrata se otevřela a tři velikánští psi se vyřítili na cestu a hnali se k pocestným se zuřivým štěkotem. Pipina si ani nevšimli; Sam se však tiskl ke zdi, zatímco ho dva psi připomínající vlky podezíravě očichávali a vrčeli, kdykoli se pohnul. Největší a nejdivočejší ze všech se postavil před Froda, ježil se a vrčel.

Ve vratech se teď objevil podsaditý hobit s kulatou červenou tváří. „Holá, holá! Copak jste zač a co byste chtěli?" ptal se.

„Dobré odpoledne, pane Červíku," řekl Pipin.

Sedlák si ho prohlédl důkladněji. „Ale to je přece mladý pan Pipin — totiž chci říct pan Peregrin Bral!" vykřikl a zamračení roztálo v úsměv. „Už jsem vás tu v kraji dlouho neviděl. Máte štěstí, že vás znám. Zrovna jsem se rozhodl poštvat psy na každého cizího člověka. Dneska se tu dějí nějaké divné věci. To víte, sem občas přijdou všelijaký lidi. Jsme moc blízko Řeky," potřásl hlavou. „Ale tak cizokrajnýho chlápka jsem ještě neviděl. Podruhé přes můj pozemek bez dovolení neprojde, pokud tomu budu moct zabránit."

„O kom to mluvíte?" zeptal se Pipin.

„Vy jste ho neviděli?" řekl sedlák. „Není to dlouho, co tudy projel směrem k silnici. Byl to divnej chlápek a dával divný otázky. Ale třeba zajdete dovnitř a tam si povíme, co je novýho, ve větším pohodlí. Mám naražené docela dobré pivo, kdybyste měl vy a vaši přátelé chuť, pane Brale."

Bylo zřejmé, že jim sedlák poví víc, když se mu podřídí, a tak všichni pozvání přijali. „A co psi?" zeptal se Frodo s obavou.

Sedlák se rozesmál. „Neublíží vám — dokud jim to nenařídím. Sem, Chňape! Tesáku, k noze!“ křikl. „K noze, Vlku!“ K Frodově a Samově ulehčení psi odešli a nechali je být.

Pipin představoval sedlákovi druhé dva. „Pan Frodo Pytlík,“ řekl. „Asi se na něho nepamatujete, ale bydlíval v Brandově.“ Při jménu Pytlík sebou sedlák trhl a ostře na Froda pohlédl. Frodo měl na okamžik dojem, že v něm procitla vzpomínka na houby a že ho dá vyhnat psy. Sedlák Červík ho však uchopil za paži.

„Tak tohle je nejdivnější ze všeho!“ zvolal. „Pan Pytlík, říkáte? Pojďte dovnitř. Musíme si promluvit.“

Vešli do sedlákovy kuchyně a usedli u širokého krbu. Paní Červíkova přinesla pivo ve velikém džbánu a nalila do čtyř pořádných korbelů. Byla to dobrá várka a Pipin se cítil víc než odškodněn za to, že přišel o „Zlaté bidýlko“. Sam usrkával pivo pochybovačně. Měl přirozenou nedůvěru k obyvatelům jiných částí Kraje a také neměl chuť se honem bratříčkovat s někým, kdo ztloukl jeho pána, i když hodně dávno.

Po několika poznámkách o počasí a o zemědělských vyhlídkách (jež nebyly horší než obvykle) postavil sedlák Červík korbel a podíval se na jednoho po druhém.

„A teď, pane Peregrine,“ řekl, „odkudpak a kampak? Šli jste mě navštívit? Jestli ano, tak jste prošli kolem mých vrat a já vás neviděl.“

„To ani ne,“ odpověděl Pipin. „Abych pravdu řekl, když už jste to uhodl, přišli jsme cestou z druhé strany: přešli jsme vám přes pole. Ale bylo to čirou náhodou. Zabloudili jsme v lesích hned u Lesan, protože jsme se chtěli dostat k Přívozu zkratkou.“

„Jestli jste spěchali, silnice by vám byla posloužila líp,“ řekl sedlák. „Ale to mi hlavu nedělá. Vy mi po pozemku chodit můžete, kdy vás napadne, pane Peregrine. A vy taky, pane Pytlíku — i když asi ještě pořád máte rád houby.“ Zasmál se. „Jistě, poznal jsem to jméno. Pamatuju časy, kdy mladý Frodo Pytlík byl jeden z nejhorších uličníků v celém Rádovsku. Ale nemyslel jsem na houby. Slyšel jsem jméno Pytlík zrovna předtím, než jste se objevili. Co myslíte, že se mě ptal ten divnej chlápek?“

Napjatě čekali, až bude pokračovat. „Tak,“ vychutnával sedlák své sdělení, „přijel vám na černým koni do vrat, náhodou bylo otevřeno, a rovnou mně ke dveřím. Taky byl celej v černým a v plášti s kapuci, jako by se nechtěl dát poznat. ‚Co jenom může chtít?‘ pomyslel jsem si. Nevídáme tady za hranicí moc Velkejch lidí; a nikdy jsem neslyšel o nikom podobným jako tenhle černej chlap.

‚Dobrý den přeju!‘ povídám a jdu k němu. ‚Tahle cesta nikam nevede, a ať jedete kam chcete, radši se rychle vraťte na silnici.‘ Nelíbil se mi; a když Chňap vyběh ven, čuchl si k němu a vykvikl, jako když ho píchne: stáhl ocas, zavyl a už byl pryč. Černej chlap se ani nehnul.

‚Přicházím odtamtud,‘ řekl pomalu a jako prkenně, a ukazoval zpátky na západ, přes *moje* pole, když dovolíte. ‚Viděl jste Pytlíka?‘ zeptal se divným hlasem a sklonil se nade mnou. Neviděl jsem žádnou tvář, protože mu kapuce padala hluboko; a jako když mi přeběhne mráz po zádech. Ale neměl mi tu drze jezdit přes pozemek.

‚Jděte pryč,‘ řekl jsem. ‚Tady nejsou žádní Pytlíkové. To jste ve špatné části Kraje. Radši se vraťte do Hobitína, ale tentokrát můžete jet po silnici.‘

‚Pytlík je pryč,‘ odpověděl šeptem. ‚Přijde sem. Není daleko. Chci ho najít. Řeknete mi, až projde kolem? Vrátím se a přinesu zlato.‘

‚To neuděláte,‘ povídám já. ‚Půjdete, odkud jste přišel, a hezky rychle. Dám vám minutu a pak zavolám psy.‘

Jako zasyčel. Možná to byl smích, možná ne. Pak pohnal ostruhami koně rovnou na mě, takže jsem sotva uskočil. Zavolal jsem psy, ale on se obrátil a projel vraty a cestou k silnici jako blesk. Co si o tom myslíte?“

Frodo se chviličku díval do ohně, ale jeho jedinou myšlenkou bylo, jak jen se dostanou k Přívozu. „Nevím, co si mám o tom myslet,“ řekl nakonec.

„Tak vám povím já, co si o tom máte myslet,“ řekl Červík. „Neměl jste nikdy chodit do Hobitína, pane Frodo. Jsou tam divný lidi.“ Sam se zavrtěl na židli a loupl po sedláku nepřátelsky okem. „Ale vy jste byl odjakživa zbrklej mládenec. Když jsem slyšel, že jste odešel od Brandorádů k starýmu panu Bilbovi, řekl jsem si, že si koledujete o nepříjemnosti. Dejte na moje slova: to všechno pochází z těch div-

nejch podniků pana Bilba. Říká se, že získal peníze divným způsobem a v cizině. Možná že někoho zajímá, co se stalo s tím zlatem a drahým kamením, který prý zakopal v hobitínským Kopci."

Frodo neříkal nic; sedlákovy bystré postřehy byly znepokojivé.

„Zkrátka, pane Frodo," pokračoval Červík, „jsem rád, že máte rozum a vracíte se do Rádovska. Radím vám: zůstaňte tam! A nezahrávejte si s cizinci. Najděte si přátele tady. A jestli za várna přijde zas nějakej černej chlap, já si s ním poradím. Řeknu, že jste umřel nebo odešel z Kraje nebo co budete chtít. A konečně to může být pravda, protože je docela dobře možné, že chtějí zprávy o panu Bilbovi."

„Možná máte pravdu," řekl Frodo, ale nepodíval se sedlákovi do očí a dál zíral do plamenů.

Červík se na něho zamyšleně zahleděl. „No, vidím, že si myslíte svoje," řekl. „Je jasné jako nos mezi očima, že jste sem vy a ten jezdec nedorazili jedno odpoledne náhodou, a třeba vám moje novinka moc nová nebyla. Nechci, abyste mi vykládal něco, co si chcete nechat pro sebe, ale vidím, že máte starost. Myslíte si možná, že nebude snadné dostat se k Přívozu a nedat se chytit."

„To jsem si myslel," řekl Frodo. „Ale zkusit to musíme; a sezení a přemýšlení to za nás neudělá. Takže se obávám, že musíme jít. Opravdu moc vám děkujeme za laskavost. Měl jsem z vás a z vašich psů hrůzu přes třicet let, sedláku Červíku, i když vám to asi bude k smíchu. Je to škoda; přicházel jsem o dobrého přítele. A teď mě mrzí, že musím tak brzy odejít. Ale snad se někdy vrátím — budu-li moci."

„Budete vítán," řekl Červík. „Ale teď mám nápad. Pomalu zapadá slunce a budeme večeřet; chodíme totiž spát málem se sluncem. Kdybyste se vy a pan Peregrin a všichni zdrželi a najedli se s námi, byli bychom rádi!"

„My také!" řekl Frodo. „Ale obávám se, že musíme vyrazit hned. I tak už bude tma, než dojdeme k Přívozu."

„Ale počkejte moment! Chtěl jsem říct: po večeři vezmu vozík a zavezu vás k Přívozu. To vám ušetří kus cesty a možná jiných starostí."

Nyní přijal Frodo pozvání vděčně a Pipinovi i Samovi se ulevilo. Slunce už zapadlo za vršky na západě a světlo slábло. Přišli dva Čer-

víkovi synové a tři dcery a na velikém stole rozložili štědrou večeři. V kuchyni rozsvítili svíčky a přiložili do krbu. Paní Červíkova jen kmitala ven a zase dovnitř. Přišli ještě dva další hobiti, kteří patřili k domácnosti. Ve chvilce sedělo u večeře čtrnáct lidí. Piva byla hojnost a k tomu veliká mísa hub se slaninou a spousta jiné poctivé venkovské stravy. Psi ulehli k ohni a hryzali slupky a překusovali kosti.

Když dojedli, sedlák a jeho dva synové šli ven s lucernou a přichystali vůz. Ve dvoře bylo tma, když hosté vyšli. Naházeli batohy dozadu a vylezli za nimi. Sedlák usedl na kozlík a šlehl bičem své dva statné poníky. Jeho žena stála ve světle otevřených dveří.

„Dej na sebe pozor, Červíku!“ volala. „Nehádej se s žádnými cizinci a hned se vrať!“

„To víš,“ řekl a vyjel z vrat. Nehnul se ani větříček; noc byla klidná a tichá, ale ve vzduchu bylo cítit chlad. Jeli bez světel a nespěchali. Po nějaké míli cesta končila a přes příkop a krátký svah se napojovala na silnici s vysokými krajnicemi.

Červík seskočil a dobře se rozhlédl oběma směry, k severu i k jihu, ale ve tmě nebylo vůbec nic vidět a ve stojatém vzduchu se neozýval žádný zvuk. Nad příkopy visely cáry říční mlhy a plazily se přes pole.

„Bude hustá,“ řekl Červík. „Ale nerozsvítím lucerny, až na cestu domů. Dnes večer uslyšíme na silnici všechno dlouho předtím, než se s tím potkáme.“

Od Červíkovy cesty k Přívozu to bylo přes pět mil. Hobiti se zabalili, ale uši natahovali po každém jiném zvuku kromě vrzání kol a pomalého klapání kopyt poníků. Frodovi připadalo, že se vůz vleče jako slimák. Pipinovi vedle něho padala hlava. Sam však zíral před sebe do stoupající mlhy.

Konečně byli u nájezdu na Přívoz. Označovaly jej dva vysoké bílé sloupy, jež jim najednou vyskočily po pravici. Sedlák Červík přitáhl opratě a vůz se skřípavě zastavil. Právě se drápali dolů, když zaslechli to, čeho se děsili: kopyta na silnici před sebou.

Zvuk se blížil. Červík seskočil, stál, držel poníkům hlavy a upíral zrak dopředu do soumraku. *Klap-klap, klap-klap*, blížil se jezdec. Zvuk kopyt se rozléhal ve stojatém, mlhavém vzduchu.

„Radši se schovejte, pane Frodo," řekl Sam úzkostně. „Zalezte do vozu a přikryjte se pokrývkami a my toho jezdce pošleme ke všem čertům!" Slezl a postavil se vedle sedláka. Černí jezdci by ho museli přejet, aby se dostali k vozu.

Klap-klap, klap-klap. Jezdec byl málem u nich.

„Hola!" vykřikl sedlák Červík. Blížící se kopyta se zarazila. Zdálo se, že nějaké dva metry před sebou v mlze rozeznávají temnou postavu v plášti.

„Tak!" řekl sedlák, hodil otěže Samovi a vykročil vpřed. „Ani o krok blíž! Co chcete a kam jedete?"

„Hledám Pytlíka. Viděl jste ho?" řekl zdušený hlas — ale byl to hlas Smíška Brandoráda. Vynořila se začleněná lucerna a její světlo dopadlo na užaslý obličej sedláka.

„Pane Smíšku!" vykřikl.

„No jistě. Koho jste čekal?" řekl Smíšek a popojel kupředu. Když se vynořil z mlhy a jejich strach pominul, najednou jako by se zmenšil na obvyklou hobití velikost. Jel na poníku a kolem krku a přes bradu měl omotanou šálu na ochranu před mlhou.

Frodo seskočil z vozu a šel se s ním přivítat. „Tak tady jste konečně!" řekl Smíšek. „Už jsem pochyboval, že dneska vůbec dorazíte. Chtěl jsem se vrátit na večeři. Když padla mlha, převezl jsem se a jel jsem k Pařezovu, jestli jste náhodou nespadli do nějaké strouhy. Ale ať mě hrom, jestli vím, odkud jste přišli. Kde jste je našel, pane Červíku? V kachním rybníčku?"

„Ne, chytil jsem je na svém pozemku a málem jsem na ně poštval psy," řekl sedlák. „Ale však oni vám to povědí. Teď, jestli prominete, pane Smíšku a pane Frodo a všichni, tak se radši vydám domů. Paní Červíkova bude mít starost, když je taková mlha."

Vycouval s vozem na cestu a obrátil jej. „Tak dobrou noc vespolek," řekl. „Byl to ale prazvláštní den. Ale konec dobrý, všechno dobré; i když bych to radši neměl říkat, dokud všichni nebudeme doma. Nezapírám, že já tam budu rád." Rozsvítil lucerny a nasedl. Vtom zpod sedátka vytáhl veliký koš. „Málem bych zapomněl," řekl. „Paní Červíkova to sem dala pro pana Pytlíka a dává pozdravovat." Podal jim ho a odjel, doprovázen sborovými díky a přáním dobré noci.

Dívali se za bledými kotouči světla okolo jeho luceren, až se rozplynuly v mlhavé noci. Najednou se Frodo zasmál: z přikrytého koše, který držel, zavoněly houby.

KAPITOLA PÁTÁ

ODHALENÉ SPIKNUTÍ

„Teď radši pojeďme domů i my," řekl Smíšek. „Vidím, že tady není všechno samo sebou, ale to počká, až budeme pod střechou."

Zamířili dolů cestou k Přívozu, jež byla přímá, udržovaná a hrazená velkými omítnutými kameny. Po sto metrech je dovedla na břeh řeky, kde bylo široké prkenné přístaviště. U něho byla přivázána velká plochá pramice. Bílé uvazovací kůly na kraji vody pableskovaly ve svitu lamp na dvou vysokých sloupech. Za nimi stoupaly přes živé ploty mlhy z plochých polí; voda před nimi však byla temná, jen v rákosí u břehu se svíjelo pár kadeřavých pramínků par. Zdálo se, že na druhé straně je mlhy méně.

Smíšek převedl poníka přes můstek na prám a ostatní ho následovali. Pak Smíšek pomalu odrazil dlouhou tyčí. Brandyvína se před nimi valila zvolna a široce. Na druhé straně byl břeh strmý a klikatila se po něm stezička od přístaviště. Blikaly tam lampy. Dále čněl Rádovský kopec; a z něho bludnými závoji mlhy žlutě a červeně prosvítala spousta kulatých okének. Byla to okna Brandova, starobylého domova Brandorádů.

Před dávnými léty Gorhendad Starorád, hlava Starorádovské rodiny, jedné z nejstarších na Blatech, ba v celém Kraji, překročil Řeku, jež původně ohraničovala zemi na východě. Vystavěl si (a vyhloubil) Brandov, změnil si jméno na Brandorád a usadil se jako pán malé, vlastně nezávislé země. Jeho rodina se rozrůstala i po jeho skonu, až Brandov zaujal celý nízký kopec a měl troje velké hlavní dveře, mnoho postranních dveří a asi stovku oken. Brandorádi a jejich četní vazalové pak začali hloubit a později stavět v širokém okolí. To byl počátek Rádovska, hustě osídleného pruhu mezi Řekou a

Starým hvozdem, jakési kolonie Kraje. Hlavní vsí byly Rádohraby, shluklé na stráních a svazích za Brandovem.

Obyvatelé Blat se s Rádovskými přátelili a autorita Pána z Brandova (jak se říkalo hlavě Brandorádů) dosud platila mezi sedláky kolem Pařezova a Rákosin. Většina lidí ze starého Kraje však pohlížela na Rádovské jako na zvláštnost, jako na poloviční cizince. Ve skutečnosti se však od hobitů ze čtyř čtvrtek příliš nelišili. Kromě jediného bodu: měli rádi lodičky a někteří uměli plavat.

Jejich země byla původně od východu nechráněná; na té straně však zbudovali živý plot: Vysoké křoví. Vysadili jej před mnoha pokoleními a teď byl hustý a vysoký, protože byl soustavně udržován. Táhl se celou cestu od Brandyvínského mostu velkým obloukem vzdalujícím se od Řeky až ke Koneckřoví (kde Opletnice vytéká z Hvozdu a vlévá se do Brandyvíny): dobrých dvacet mil z jednoho konce na druhý. Nebyla to ovšem dokonalá ochrana. Hvozd se na mnoha místech přibližoval až k živému plotu. Rádovští po setmění zamykali dveře, a to také nebylo v Kraji obvyklé.

Pramice se zvolna šinula přes vodu. Rádovský břeh se blížil. Sam byl jediný člen výpravy, který dosud nebyl za Řekou. Měl zvláštní pocit, jak pomalý, bublající proud klouzal mimo: jeho starý život ležel vzadu v mlhách, vpředu leželo dobrodružství. Poškrábal se na hlavě a na okamžik zatoužil, aby byl pan Frodo mohl zůstat klidně dál v Dně pytle.

Čtyři hobiti vystoupili z pramice. Smíšek ji uvazoval a Pipin už vedl poníka do svahu, když Sam (který se ohlížel na rozloučenou s Krajem) chraptivě zašeptal:

„Ohlédněte se, pane Frodo! Vidíte něco?“

Na protějším přístavišti pod vzdálenými lampami tak tak rozeznali nějaký tvar: vypadalo to jako zapomenutý černý uzel. Ale jak se dívali, zdálo se, že se kymácí sem a tam, jako když ohledává půdu. Pak se to odplazilo nebo schouleně zašlo zpět do tmy za lampami.

„Co je propána tohle?“ vykřikl Smíšek.

„Něco, co nás sleduje,“ řekl Frodo. „Ale teď se mě na víc neptej! Honem odtud!“ Utíkali pěšinou nahoru na stránku, ale když se ohlédli, protější břeh byl zahalen mlhou a nebylo vidět nic.

„Ještě dobře, že na západním břehu nenecháváte čluny!“ řekl Frodo. „Mohou se koně dostat přes řeku?“

„Mohou jet dvacet mil na sever k Brandyvínskému mostu — nebo by mohli plavat,“ řekl Smíšek. „Ale ještě jsem neslyšel, že by kůň přeplaval Brandyvínu. Ale co s tím mají společného koně?“

„Potom ti to řeknu. Nejdřív pod střechu a pak si popovídáme.“

„Dobře. Ty a Pipin znáte cestu, tak já pojedu napřed a řeknu Cvalimu Bulvovi, že jdete. Postaráme se o večeři a o ostatní.“

„Večeřeli jsme časně u sedláka Červíka,“ řekl Frodo; „ale klidně bychom si dali ještě.“

„Dostanete! Dej mi ten košík!“ řekl Smíšek a odjel do tmy.

Od Brandyvíny k Frodovu novému domovu ve Studánkách byl kus cesty. Nechali Rádovský kopec a Brandov vlevo a na okraji Rádohrab narazili na hlavní rádovskou silnici vedoucí na jih od Mostu. Půl míle severněji se jim vpravo otevřela cestička. Po ní šli pár mil do kopce a z kopce krajem.

Nakonec stanuli před úzkou brankou v hustém živém plotě. Dům ve tmě vůbec nebylo vidět; stál kus od cesty uprostřed širokého okrouhlého trávníku obklopeného pruhem nízkých stromů, za nimiž byl další živý plot. Frodo si domek vybral, protože stál v odlehlém zákoutí a poblíž nebyly jiné usedlosti. Mohl přicházet a odcházet neviděn. Kdysi dávno jej Brandorádi postavili pro hosty nebo pro členy rodiny, kteří měli chuť na čas uniknout z přelidněného Brandova. Byl to staromódní venkovský domek co nejpodobnější hobití noře: byl dlouhý a nízký, bez patra; měl drnovou střechu, kulatá okna a velké kulaté dveře.

Když přicházeli po zelené pěšince od branky, nebylo vidět žádné světlo; okna byla tmavá a zakrytá okenicemi. Frodo zaklepal na dveře a Cvali Bulva otevřel. Rozlilo se přívětivé světlo. Rychle vklouzli a zavřeli se i se světlem uvnitř. Stáli v prostorné předsíni s dveřmi po obou stranách; před nimi se táhla středem domu chodba.

„Tak co si o tom myslíš?“ zeptal se Smíšek, přicházeje po chodbě. „Udělali jsme za ten krátký čas, co se dalo, aby to vypadalo jako domov. Vždyť jsme sem s Cvalim dojeli až včera s posledním nákladem.“

Frodo se rozhlédl. Opravdu to vypadalo jako domov. Spousta jeho oblíbených věcí — nebo Bilbových věcí (silně mu ho v novém prostředí připomínaly) — byla rozestavena co nejvíc jako v Dně pytle. Byl to příjemný, pohodlný, přívětivý koutek; napadlo ho, jak rád by se tu tiše usadil doopravdy. Připadlo mu nepěkné, že přátelům připravil takovou práci, a znovu se ptal sám sebe, jak jim řekne, že musí tak záhy odejít, vlastně hned. A přece to musel udělat ještě večer, než půjdou spát.

„Je to nádhera," řekl s přemáháním. „Skoro mám pocit, že jsem se ani nepřestěhoval."

Pocestní pověsili pláště a naskládali batohy na podlahu. Smíšek je provedl chodbou a otevřel dveře na konci. Zazářilo světlo ohně a vyvalila se pára.

„Lázeň!" vykřikl Pipin. „Ó požehnaný Smělmíre!"

„V jakém pořadí půjdeme?" ptal se Frodo. „Od nejstaršího, nebo od nejrychlejšího? V obou případech budete poslední, Mistře Peregrine."

„Spolehni se, že jsem to zařídil líp!" řekl Smíšek. „Přece nezačneme život ve Studánkách hádkou. V téhle místnosti stojí *tři* vany a kotel vroucí vody. Jsou tam taky ručníky, rohože a mýdlo. Tak dovnitř a hoďte sebou!"

Smíšek a Cvali odešli do kuchyně na druhé straně chodby a dokončovali poslední přípravy k pozdní večeři. Z koupelny zaznívaly útržky soupeřících písniček smíšené se šploucháním a čvachtáním. Pipinův hlas najednou vynikl nad ostatní a zazpíval jednu Bilbovu oblíbenou koupelovou píseň.

Ať žije koupel večerní,
když spláchnem prach a bláto v ní!
Nezpívá jenom pitomec,
že horká voda je krásná věc!

Líbezný zvuk má tichý déšť,
potůček z kopce hopkuje;
lepší než stružka zvonící
je horká voda pařící.

Dobrá je v hrdle studená
pro toho, který žízeň má;
lepší je hrdlem pivo lít
a horkou vodu v lázni mít

Vodotrysk, to je nádhera,
když voda k nebi vyvěrá,
lepší než chladná fontána
je v horké šplouchat nohama.

Ozvalo se strašlivé šplouchnutí a řev Ouha! Frodovým hlasem. Ukázalo se, že velká část Pipinovy lázně napodobila vodotrysk a vznesla se ke stropu.

Smíšek šel ke dveřím. „A co večeře a pivo do hrdla?“ zavolal. Frodo vyšel a vysoušel si vlasy.

„Je tam ve vzduchu tolik vody, že se jdu dosušit do kuchyně,“ řekl.

„No nazdar!“ řekl Smíšek, když nahlédl dovnitř. Kamenná podlaha plavala. „Měl bys to všechno vytřít, než dostaneš něco k jídlu, Peregrine,“ řekl. „Pospěš si, nebo na tebe nebudeme čekat.“

Večeřeli v kuchyni na stole u ohně. „Houby už asi chtít nebudete?“ řekl Cvalimír s malou nadějí.

„Ale budeme!“ zvolal Pipin.

„Jsou moje!“ řekl Frodo. „*Mně* je dala paní Červíkova, královna mezi selkami. Dejte ty chamtivé pracky pryč a já budu rozdílet.“

Hobiti mají pro houby vášeň, která převyšuje i nejnáruživější zálibu Velkých lidí. Ta skutečnost zčásti vysvětluje dlouhé výpravy na proslulá blatská pole, které podnikal mladý Frodo, a hněv poškozeného Červíka. Tentokrát měli všichni hojnost, dokonce i podle hobitích měřítek. Přišly na řadu také jiné věci, a když dojedli, i Cvalimír Bulva spokojeně zafuněl. Odstrčili stůl a přitáhli židle ke krbu.

„Uklidíme pak,“ řekl Smíšek. „Teď mi všechno povězte! Tuším, že jste prožívali dobrodružství, a to bylo nespravedlivé, když jsem u toho nebyl. Chci úplnou zprávu: a hlavně chci vědět, co bylo starému

Červíkovi a proč se mnou tak mluvil. Znělo to, skoro jako kdyby byl *vyděšený*, pokud je to možné."

„Všichni jsme byli vyděšení," řekl Pipin po odmlce, kdy Frodo zíral do ohně a mlčel. „Taky bys byl, kdyby tě dva dny honili Černí jezdci."

‚A co jsou zač?"

„Černé postavy jezdící na černých koních," odpověděl Pipin. „Když Frodo nechce mluvit, povím ti to od začátku." Pak vylíčil celou jejich cestu od chvíle, kdy opustili Hobitín. Sam ho podporoval pokyvováním a souhlasnými výkřiky. Frodo zůstával zticha.

„Myslel bych, že si to všechno vymýšlíte," řekl Smíšek, „kdybych neviděl ten černý stín v přístavišti — a neslyšel ten divný tón v Červíkově hlase. Jak si to všechno vysvětluješ, Frodo?"

„Bratránek Frodo byl náramně tajnůstkářský," řekl Pipin. „Ale přišel čas, aby rozvázal. Zatím jsme neslyšeli nic víc než Červíkův dohad, že to má co dělat s Bilbovým pokladem."

„To byl jen dohad," řekl Frodo spěšně. „Červík nic neví."

„Starý Červík má bystrou hlavu," řekl Smíšek. „Ví víc, než co mu vyčteš z té jeho baculaté tvářičky. Slyšel jsem, že kdysi chodíval do Starého hvozdu, a má pověst člověka, který zná spoustu divných věcí. Ale mohl bys nám aspoň říct, Frodo, jestli podle tebe hádal dobře nebo špatně."

„*Myslím*," odvětil Frodo pomalu, „že hádal celkem dobře. Je tady souvislost s Bilbovým starým dobrodružstvím a Jezdci hledají, nebo spíš *pátrají* po něm a po mně. Bojím se také, jestli to chcete vědět, že to není žádná legrace; a že nejsem v bezpečí ani tady, ani nikde jinde." Rozhlédl se po oknech a stěnách, jako by se bál, že najednou povolí. Ostatní na něho hleděli mlčky a vyměňovali si významné pohledy.

„Za chviličku to přijde," šeptl Pipin Smíškovi. Smíšek přikývl.

„Tak!" řekl konečně Frodo a narovnal se, jako by dospěl k rozhodnutí. „Už to nemohu dál tajit. Musím vám něco říct. Ale nevím, jak vlastně začít."

„Myslím, že bych ti mohl pomoct," řekl Smíšek pokojně, „kdybych ti toho část řekl sám."

„Co tím myslíš?" pohlédl na něho Frodo s obavou.

„Nic víc, můj milý Frodíku, než že je ti mizerně, protože nevíš, jak se rozloučit. Chtěl jsi přece odejít z Kraje. Ale nebezpečí tě dostihlo dřív, než jsi očekával, a teď se odhodláváš jít hned. A nechce se ti. Je nám tě moc líto.“

Frodo otevřel ústa a zase je zavřel. Jeho užaslý výraz byl tak komický, že se rozesmáli. „Ty náš Frodo!“ řekl Pipin. „Copak sis opravdu myslel, že jsi nás všechny vodil za nos? Na to bys musel být opatrnější nebo chytřejší! Už od dubna bylo jasné, že se chystáš odejít a že se loučíš se všemi svými oblíbenými místy. Slyšeli jsme tě v jednom kuse bručet: ‚Jestlipak se ještě někdy podívám do tohohle údolí‘, a podobně. A dělat, že ti došly peníze, a prodat své milované Dno pytle Pytlíkovům ze Sáčkova! A ty tajné hovory s Gandalfem.“

„Nebesa!“ řekl Frodo. „Myslel jsem si, kdovíjak nejsem opatrný a chytrý. Nevím, co by řekl Gandalf. Vykládá si tedy o mém odchodu celý Kraj?“

„Kdepak!“ řekl Smíšek. „Toho se neboj! Dlouho se to samozřejmě v tajnosti neudrží; ale zatím to myslím víme jen my spiklenci. Musíš přece pomyslet, že tě známe dobře a že jsme s tebou často. Obvykle dokážeme uhodnout, co si myslíš. A znal jsem taky Bilba. Abych pravdu řekl, sleduju tě dost bedlivě od té doby, co odešel. Myslel jsem, že se za ním dříve nebo později vydáš; čekal jsem dokonce, že půjdeš dřív, a poslední dobou jsme měli velké starosti. Děsili jsme se, že nám uklouzneš a zmizíš najednou, docela sám jako on. Od jara máme oči dokořán a spoustu jsme toho naplánovali. Neutečeš jen tak!“

„Ale já musím jít,“ řekl Frodo. „Nedá se nic dělat, drazí přátelé. Je to pro nás všechny hrozné, ale je zbytečné mě zdržovat. Když už jste uhodli tolik, prosím vás pomozte mi a nepřekážejte mi!“

„Ty nám nerozumíš!“ řekl Pipin. „Ty musíš jít — a proto musíme i my. Smíšek a já jdeme s tebou. Sam je výborný chlapík a skočil by pro tebe do dračího chřtánu, kdyby si přitom nezakopl o vlastní nohu; ale ve svém nebezpečném dobrodružství budeš potřebovat víc než jednoho společníka.“

„Moji drazí a znejmilejší hobiti!“ řekl Frodo, hluboce dojat. „Ale to nemohu připustit. O tom jsem už dávno rozhodl. Mluvíte o nebezpečí, ale nechápete. Tohle není žádná honba za pokladem, žádná ces-

ta tam a zase zpátky. Utíkám z jednoho smrtelného nebezpečí do druhého.“

„Samozřejmě že chápeme,“ řekl Smíšek pevně. „Proto jsme se rozhodli jít. My víme, že Prsten není žádná legrace; ale uděláme, co bude v našich silách, abychom ti pomohli proti Nepříteli.“

„Prsten!“ řekl Frodo už zcela ohromeně.

„Ano, Prsten,“ řekl Smíšek. „Náš znejmilejší hobite, ty neznáš zvědavost přátel. O Prstenu jsem věděl už léta — ještě než Bilbo odešel; ale když se s ním tajil, nechával jsem si to pro sebe, dokud nevzniklo naše spiknutí. Neznal jsem Bilba samozřejmě tak dobře, jako znám tebe; byl jsem příliš mladý a on byl taky opatrnější — ale dost opatrný nebyl. Jestli chceš vědět, jak jsem to odhalil, povím ti to.“

„Povídej,“ řekl Frodo chabě.

„Příčinou jeho pádu byli Pytlíkoví ze Sáčkova, jak se dalo čekat. Jednoho dne, asi rok před oslavou, jsem šel náhodou po silnici a vidím Bilba před sebou. Najednou se v dálce objevili Pytlíkoví ze Sáčkova a mířili k nám. Bilbo zpomalil, a čáry máry fuk! — byl pryč. Byl jsem tak zaražený, že jsem se málem zapomněl schovat obvyklejším způsobem; ale stačil jsem prolézt živým plotem a dal jsem se přes pole. Koukal jsem se plotem na silnici, kdy budou Pytlíkoví ze Sáčkova pryč, a díval jsem se přímo na Bilba, když se najednou znovu zjevil. Zahlédl jsem lesk zlata, když něco strkal zpátky do kapsy kalhot.

Potom jsem měl oči otevřené. Abych pravdu řekl, špehoval jsem. Ale musíš uznat, že mi to muselo vrtat hlavou, a bylo mi ani ne dvacet. Budu asi jediný v Kraji kromě tebe, Frodo, kdo kdy viděl starouškovu tajnou knihu.“

„Tys četl jeho knihu!“ vykřikl Frodo. „Nebesa nad námi! Copak není vůbec žádné bezpečí?“

„Nic moc, řekl bych,“ odpověděl Smíšek. „Ale jenom jsem se jednou podíval a i to mi dalo dost práce. Nikdy ji nenechával ležet. Rád bych věděl, co se s ní stalo. Moc rád bych si ji prošel znovu. Máš ji, Frodo?“

„Ne; v Dně pytle nebyla. Musel ji odnést pryč.“

„Čili, jak jsem říkal," pokračoval Smíšek, „co jsem věděl, to jsem si nechával pro sebe až do letošního jara, kdy to začalo být vážné. Pak jsme utvořili spiknutí; a protože jsme to také mysleli naprosto vážně, moc jsme se neohlíželi na prostředky. Ty nejsi zrovna snadný oříšek k rozlousknutí, a Gandalf teprve ne. Ale jestli chceš být představen našemu hlavnímu vyzvědači, tak ti ho předvedu."

„Kde je?" rozhlížel se Frodo, jako by očekával, že ze skříně vystoupí tajemná postava v masce.

„Předstup, Same!" řekl Smíšek a Sam povstal, červený až po uši. „Tady je náš zpravodaj. A nasbíral toho dost, to ti řeknu, než byl nakonec dopaden. Potom se ale cítil vázán slibem a bylo po zprávách."

„Sam!" vykřikl Frodo s pocitem, že víc už se žasnout nedá, a vůbec nebyl schopen určit, jestli se zlobí, baví, cítí úlevu, nebo si jen připadá jako hlupák.

„Ano, pane!" řekl Sam. „Prosím za prominutí, pane. Ale já jsem to s várna vůbec nemyslel špatně, pane Frodo, a s panem Gandalfem samozřejmě taky ne. Ten má ale rozum, abyste věděli; a když jste řekl, že půjdete sám, řekl: *‚Ne! Vezmi někoho, komu můžeš důvěřovat.'*"

„Ale vždyť to nevypadá, že mohu někomu důvěřovat," řekl Frodo.

Sam na něho nešťastně pohlédl. „Záleží na tom, co chceš," vmísil se do řeči Smíšek. „Můžeš nám důvěřovat, že s tebou budeme v dobrém i ve zlém — až do horkého konce. A můžeš nám důvěřovat, že uchováme jakékoli tvoje tajemství — a líp než ty sám. Ale nemůžeš nám důvěřovat, že tě necháme v nouzi samotného a že ti dovolíme jen tak odejít. Jsme tvoji přátelé, Frodo. Zkrátka: tady to máš. Víme většinu toho, co ti Gandalf řekl. Víme toho o Prstenu hodně. Hrozně se bojíme — ale jdeme s tebou; nebo za tebou jako psi."

„A konečně," dodal Sam, „měl byste se řídit radou elfů. Gildor říkal, že máte vzít sebou ty, kteří chtějí jít, to nezapřete."

„Nezapírám," řekl Frodo a hleděl na Sama, který se teď široce usmíval. „Nezapírám nic, ale víckrát nebudu věřit, že spíš, ať chrápeš nebo ne. Pořádně tě kopnu, abych měl jistotu.

Vy jste ale banda podvodníků!“ obrátil se k ostatním. „Ale jste hodní!“ Zasmál se, vstal a zamával pažemi. „Vzdávám se. Budu se řídit Gildorovou radou. Kdyby nebezpečí nebylo tak černé, skákal bych radostí. I tak jsem šťastný; šťastnější, než jsem byl celý dlouhý čas. Děsil jsem se tohohle večera.“

„Dobře! Tedy vyřízeno. Třikrát hurá kapitánu Frodovi a spol.!“ vykřikli a dali se do tance kolem něho. Smíšek a Pipin zazpívali písničku, kterou zřejmě složili pro tuto příležitost.

Byla složena podle vzoru trpasličí písně, která kdysi vylákala Bilba na dobrodružnou pouť, a měla stejný nápěv:

Sbohem, krbe s komnatou!
Ať padá déšť a vichry řvou,
jen nasedni, než se rozední,
jsme za lesem a za horou.

Roklinka s elfy čeká nás
na louce, nad níž strmí sráz,
do pustých blat žene nás chvat,
kam pak, to neví nikdo z nás.

Nepřítel za námi, před námi děs,
za lůžko postačí zelený les,
až nakonec vše zdoláme přec '
a odpočineme od svých cest.

Tak nasedni! Tak nasedni!
Musíme jet, než se rozední!

„Výborně,“ řekl Frodo. „Ale v tom případě máme ještě hodně práce, než půjdeme spát, aspoň dnes ještě pod střechou.“

„Ale to přece byla poezie!“ řekl Pipin. „Opravdu chceš jet, než se rozední?“

„Nevím,“ řekl Frodo. „Bojím se těch Černých jezdců a jsem přesvědčen, že je nebezpečné zůstávat dlouho na místě, zvlášť když se ví, kam jsem měl namířeno. Gildor mi také radil nečekat. Ale moc rád bych viděl Gandalfa. Bylo vidět, že i Gildora znepokojilo, když

slyšel, že se Gandalf vůbec neobjevil. Záleží jen na dvou věcech: jak brzy se mohou Jezdci dostat do Rádohrab? A jak brzy můžeme vyrazit? Bude to znamenat spoustu příprav.“

„Odpověď na druhou otázku zní,“ řekl Smíšek, „že můžeme vyrazit za hodinu. Připravil jsem vlastně všechno. Ve stáji za humny je šest poníků; zásoby a vybavení jsou všechny sbalené, až na pár kusů šatstva a potraviny, které se kazí.“

„Zdá se, že to bylo velmi činorodé spiknutí,“ řekl Frodo. ‚Ale co Černí jezdci? Mohli bychom v nebezpečí počkat ještě jeden den na Gandalfa?“

„Záleží na tom, co si myslíš, že by Jezdci udělali, kdyby tě našli,“ odpověděl Smíšek. „Mohli by tu být už teď, jestli je nezastavili u Severní brány, kde živý plot sbíhá k Řece před Mostem. Strážní by je sem v noci nepustili, ale mohli by se probít. I za dne by se myslím snažili zadržet je venku, přinejmenším dokud by neposlali zprávu rádovskému Pánu — protože Jezdci by se jim nelíbili a určitě by z nich měli strach. Rádovsko nemůže dlouho čelit soustředěnému útoku. A je možné, že ráno by pustili i Černé jezdce, kdyby se ptali po panu Pytlíkoví. Je obecně známo, že se stěhuješ zpátky do Studánek.“

Frodo chvíli dumal. „Rozhodl jsem se,“ řekl nakonec. „Vyrazím zítra, sotva se rozední. Ale nepojedu po silnici: to by bylo bezpečnější čekat tady. Když pojedu Severní branou, bude se hned vědět, že jsem z Rádovska odjel, místo aby to zůstalo aspoň pár dní tajemstvím. A navíc, Most a Východní cesta budou u hranic určitě střežené, ať už se nějaký Jezdec dostane do Rádovska nebo ne. Nevíme, kolik jich je; ale jsou nejmíň dva a možná víc. Můžeme udělat jen jedno: vydat se zcela nečekaným směrem.“

„Ale to můžeš myslet jen Starý hvozd!“ zhrozil se Cvalimír. „Na to nemůžete ani pomyslet. To je stejně nebezpečné jako Černí jezdci.“

„Ne tak docela,“ řekl Smíšek. „Zní to zoufale, ale já věřím, že má Frodo pravdu. Je to jediný způsob, jak se dostat pryč a nebýt hned pronásledován. Při trošce štěstí bychom mohli získat slušný náskok.“

„Ale ve Starém hvozdu nebudete mít žádné štěstí,“ namítal Cvalimír. „Tam nikdy nikdo nemá štěstí. Ztratíte se. Lidi tam nechodí.“

„Ale chodí!“ řekl Smíšek. „Brandorádi tam chodívají — občas, když je to napadne. Mají vlastní vchod. Frodo tam jednou byl, hrozně dávno. Já tam byl několikrát; obyčejně za světla, když jsou stromy ospalé a celkem klidné.“

„No, dělejte, jak myslíte!“ řekl Cvalimír. „Já se Starého hvozdu bojím víc než čehokoli jiného, co znám: vyprávějí se o něm hrozné zkazky; ale na mém názoru nezáleží, protože já se nikam nevydávám. Ale jsem rád, že tu někdo zůstává, aby řekl Gandalfovi, co jste udělali, až se ukáže. Určitě to bude brzo.“

I když měl Froda rád, Cvali Bulva nijak netoužil opustit Kraj a vidět, co leží za ním. Jeho rodina pocházela z Východní čtvrtky, z Brodku v Mostoluzích, ale nikdy dřív nepřekročil Brandyvínský most. Podle původního plánu spiklenců měl zůstat doma, odbývat zvědavce a co nejdéle udržovat domnění, že pan Pytlík pořád bydlí ve Studánkách. Dokonce si přinesl i nějaké Frodovy odložené šaty, aby mohl lépe hrát svou úlohu. Nenapadlo je, jak nebezpečná úloha to může být.

„Výborně,“ řekl Frodo, když plán vyslechl. „Jinak bychom nebyli mohli nechat Gandalfovi zprávu. Nevím, jestli Jezdci umějí číst, ale neriskoval bych písemný vzkaz; co kdyby se dostali dovnitř a prohledali to tu? Ale jestli je Cvali ochoten střežit pevnost, takže se Gandalf dozví, kudy jsme se vydali, jsem rozhodnut. Hned ráno vyrazím do Starého hvozdu.“

„Tak to bychom měli,“ řekl Pipin. „Vcelku je mi náš úkol příjemnější než Cvaliho — čekat tady na Černé jezdce.“

„Jen počkej, až budeš pěkně v Hvozdu,“ řekl Cvalimír; „zítra touhle dobou si budeš přát, abys. byl tady se mnou.“

„Je zbytečné o tom dál diskutovat,“ řekl Smíšek. „Ještě musíme uklidit, sbalit a pak spát. Vzbudím vás všechny před rozedněním.“

Když se konečně Frodo dostal do postele, nemohl usnout. Bolely ho nohy. Byl rád, že zítra pojede. Časem upadl do nejasného snu, v němž jako by hleděl z vysokého okna na temné moře propletených stromů. Dole v kořání bylo slyšet, jak nějací tvorové lezou a čenichají. Cítil, že ho dříve nebo později vyčenichají.

Pak zaslechl z dálky zvuk. Nejdřív si myslel, že je to vichr v listnatém lese. Pak poznal, že to není listí, ale zvuk dalekého Moře; zvuk, který v bdění nikdy neslyšel, ačkoli jej často trápil ve snu. Najednou se octl venku. Nikde žádný strom. Byl na temném vřesovišti a ve vzduchu byl zvláštní slaný pach. Vzhlédl a spatřil před sebou vysokou bílou věž osaměle stojící na vysokém hřebeni. Zmocnila se ho silná touha vylézt na věž a spatřit Moře. Začal se drápat do kopce k věži; náhle se však na obloze ukázalo světlo a zarachotil hrom.

KAPITOLA ŠESTÁ

STARÝ HVOZD

Frodo se najednou probudil. V pokoji bylo ještě tma. Smíšek stál se svíčkou v jedné ruce a druhou bušil do dveří. „Co je?“ ptal se Frodo, zmatený z náhlého probuzení.

„Co je!“ vykřikl Smíšek. „Je čas vstávat. Je půl páté a hrozná mlha. Pojď! Sam už dělá snídani. I Pipin už je vzhůru. Já jdu sedlat poníky a přivedu toho, co ponese zavazadla. Vzbuď toho lenocha Cvaliho! Musí aspoň vstát a vyprovodit nás.“

Krátce po šesté bylo všech pět hobitů připraveno na cestu. Cvali Bulva ještě zíval. Tiše se vykradli z domu. Smíšek šel napřed a vedl naloženého poníka pěšinkou napříč hájkem za domem a pak přes několik polí. Listí na stromech se lesklo a z větviček kapalo; tráva byla šedá studenou rosou. V hlubokém tichu zněly daleké zvuky blízce a zřetelně: kvokání drůbeže někde na dvoře, bouchnutí dveří vzdáleného domu.

V kolně našli poníky, na jaké si hobiti potrpěli: statné, nepříliš rychlé, ale vytrvalé. Nasedli a brzy ujížděli do mlhy, která se před nimi otvírala jakoby neochotně a nepřístupně se za nimi zavírala. Jeli asi hodinu pomalu a mlčky, když se před nimi náhle vynořil živý plot. Byl vysoký a opletený stříbrnými pavučinami.

„Jak se dostanete skrz?“ ptal se Cvalimír.

„Jeď za mnou,“ řekl Smíšek, „a uvidíš.“ Zabočil vlevo podle plotu a brzy byli u místa, kde zahýbal dovnitř po obvodu jakési prolákliny. Kousek od plotu byla vyhloubena cesta, jež se mírně svažovala. Po stranách měla cihlové zdi, jež byly stále vyšší, až se najednou spojily v oblouk a utvořily tunel, který se nořil hluboko pod plot a končil v proláklině venku.

Zde se Cvali Bulva zarazil. „Sbohem, Frodo!“ řekl. „Rád bych, kdybys neměl namířeno zrovna do Hvozdu. Doufám, že tě nebudu muset zachraňovat ještě dnes. Ale hodně štěstí — dnes a každý den!“

„Jestli před sebou, nemám nic horšího než Starý hvozd, tak mám štěstí,“ řekl Frodo. „Řekni Gandalfovi, ať si pospíší na Východní cesiu: brzy se na ni vrátíme a pojedeme co nejrychleji.“

„Sbohem!“ zvolali a sjeli po svahu a zmizeli Cvalimu z očí v tunelu.

Byl tmavý a vlhký. Na druhé straně jej uzavírala branka z důkladných železných mříží. Smíšek seskočil, odemkl bránu, a když projeli, zase ji přirazil. Zabouchla se a zámek zacvakl. Zvuk byl zlověstný.

„Tak!“ řekl Smíšek. „Opustili jste Kraj a teď jste venku a na pokraji Starého hvozdu.“

„Je pravda, co se o něm vykládá?“ ptal se Pipin.

„Nevím, co myslíš,“ odpověděl Smíšek. „Jestli myslíš hrůzostrašné zkazky, co vyprávěly Cvalimu chůvy, o skřítcích a vlcích a takových věcech, tak to myslím ne. Aspoň já jim nevěřím. Ale Hvozd je divný. Všechno je tam mnohem živější, víc si uvědomuje, co se děje, abych tak řekl, než věci v Kraji. A stromy nemají rády vetřelce. Pozorují. Obvykle jim stačí pozorovat, aspoň za denního světla, a moc toho nenadělají. Občas ty nejnepřátelštější shodí větev nebo nastaví kořen nebo se po tobě sápou dlouhou odnoží. Ale jak jsem slyšel, v noci to tam umí být pěkně strašidelné. Já jsem tam byl za tmy jen párkrát a blízko plotu. Zdálo se mi, že si všechny stromy povídají, že si nesrozumitelným jazykem předávají zprávy a tajné plány, a větve se houpaly a šátraly, i když bylo bezvětří. Říká se, že se ty stromy dokonce pohybují a mohou obklopit a sevřít vetřelce. Před lety doslova zaútočily na živý plot: přišly, zakořenily se rovnou u něho a nakláněly se přes něj. Ale hobiti šli, porazili stovky stromů a udělali v Hvozdu velikou vatru a vypálili dlouhý pruh půdy východně od plotu. Pak stromy útočit přestaly, ale začaly být velmi nepřátelské. Ještě pořád je nedaleko v lese veliké místo, kde byla ta vatra.“

„A jsou nebezpečné jen stromy?“ zeptal se Pipin.

„Hluboko v lese žije všelicos divného a na druhé straně taky,“ řekl Smíšek, „aspoň jsem to slyšel, ale nikdy jsem nic neviděl. Někdo ale vyšlapává stezky. Kdykoli přijdeš do Hvozdu, najdeš v něm cestičky; ale jako když se čas od času nevysvětlitelně stěhují a mění. Nedaleko od tunelu je, nebo dlouho byla, docela široká lesní cesta k pasece s vatrou a pak více méně naším směrem, na východ a trošku na sever. Tu se pokusím najít.“

Hobiti opustili bránu tunelu a přejeli širokou proláklinu. Na druhé straně vedla nezřetelná stezka ke kraji Hvozdu nějakých sto metrů za plotem, ale sotva je dovedla pod stromy, zmizela. Když se ohlédli, spatřili tmavou čáru plotu mezi kmeny stromů, které je již hustě obklopovaly. Před sebou viděli jen pně nespočetných velikostí a tvarů: rovné i ohnuté, pokroucené, nakloněné, rozsedlé i štíhlé, hladké i uzlovatě rozvětvené, a všechny kmeny se zelenaly nebo šedaly mechem a slizkými huňatými porosty.

Jediný Smíšek vypadal dobře naložen. „Měl bys jet první a hledat cestu,“ řekl mu Frodo. „Jen se neztrať me a nezapomeňme, kterým směrem leží živý plot.“

Hledali si cestu mezi stromy a poníci se plahočili kupředu, opatrně se vyhýbajíce zkrouceným a propleteným kořenům. Podrost tam nebyl žádný. Půda stále stoupala, a čím dál šli, tím byly stromy větší, temnější a silnější. Nebylo slyšet nic, jen občasná kapka vláhy skanula nehybným listím. Zatím se ve větvích neozýval žádný šepot a pohyb; všichni však měli pocit, že jsou sledováni s nesouhlasem, který se prohlubuje v nelibost nebo dokonce v nepřátelství. Ten pocit ustavičně rostl, až nakonec začali vrhat rychlé pohledy vzhůru nebo se ohlíželi přes rameno, jako by očekávali ránu.

Po pěšině dosud nebylo ani stopy a zdálo se, že jim stromy vytrvale brání v cestě. Pipin náhle cítil, že už to nevydrží, a nečekaně vykřikl. „Oj, oj!“ zvolal. „Já vám nic nedělám, tak mě pusťte skrz!“

Ostatní se polekaně zastavili; výkřik však zapadl jako zahlušen těžkou oponou. Neodpověděla ani ozvěna, ač se zdálo, že les je ještě tísnivější a bdělejší než předtím.

„Být tebou, nekřičel bych,“ řekl Smíšek. „Nadělá to víc škody než užitku.“

Frodo začínal pochybovat, zda najdou vůbec cestu skrz a zda měl právo zavést ostatní do tohohle odporného lesa. Smíšek se rozhlížel a zdálo se, že už si není jistý, kudy se dát. Pipin si toho všiml. „To jsme s tebou brzo zabloudili," řekl. Ale v tom okamžiku Smíšek s ulehčením hvízdl a ukázal kupředu.

„Teda," řekl, „ty stromy se opravdu stěhují. Tamhle je před námi Vatrová paseka (aspoň doufám), ale zdá se, že stezka k ní se přestěhovala!"

Světlo jasnělo, jak šli kupředu. Náhle vyšli ze stromů do širokého kruhu. Nad hlavou měli oblohu, překvapivě modrojasnou, protože pod střechou Hvozdu neviděli, jak vzešlo ráno a řídká mlha se zvedla. Slunce však dosud nebylo tak vysoko, aby svítilo dolů na paseku, ačkoli osvěcovalo vrcholky stromů. Na okrajích paseky bylo všude listí hustší a zelenější a obepínalo ji téměř souvislou stěnou. Nerostl na ní žádný strom, jen hrubá tráva a spousta vysokých rostlin: dřevnaté vybledlé bolehlavy a kozí pysk, odkvetlá vrbovka s popelavým chmýřím a bojovné kopřivy a bodláky. Neveselé místo; ale po dusném Hvozdě působilo jako líbezná a veselá zahrada.

Hobity to povzbudilo a s nadějí vzhlédli k světlajícímu nebi. Na protější straně paseky byl průlom ve stěně stromů a za ním zřetelná stezka. Viděli, jak běží lesem, místy široká a nahoře otevřená, ačkoli tta a tam se stromy zase sbližovaly a clonily ji tmavými větvemi. Touto stezkou se dali. Ještě stále mírně stoupali, ale jeli teď mnohem rychleji a s lepší náladou; zdálo se jim totiž, že Hvozd povolil a hodlá je přece jen nechat projet bez překážek.

Ale po chvíli začal být vzduch horký a dusný. Stromy se opět z obou stran stáhly k sobě a nebylo vidět daleko kupředu. Teď cítili silněji než dřív zlou vůli lesa, jak je tiskne. Byl tak tichý, že jim údery kopyt poníků, šustění mrtvého listí a občasné klopýtnutí přes skrytý kořen duněly v uších. Frodo se pokusil zazpívat pro povzbuzení, ale hlas mu klesl v šepot.

Poutníci v zešeřelé zemi,
nezoufejte, vždyť lesy všemi
prosvitne slunce nakonec.

Každý les skončí, jistá věc.
A slunce září nad plání,
ať vstává, či se naklání.
Každému lesu dojde dech...

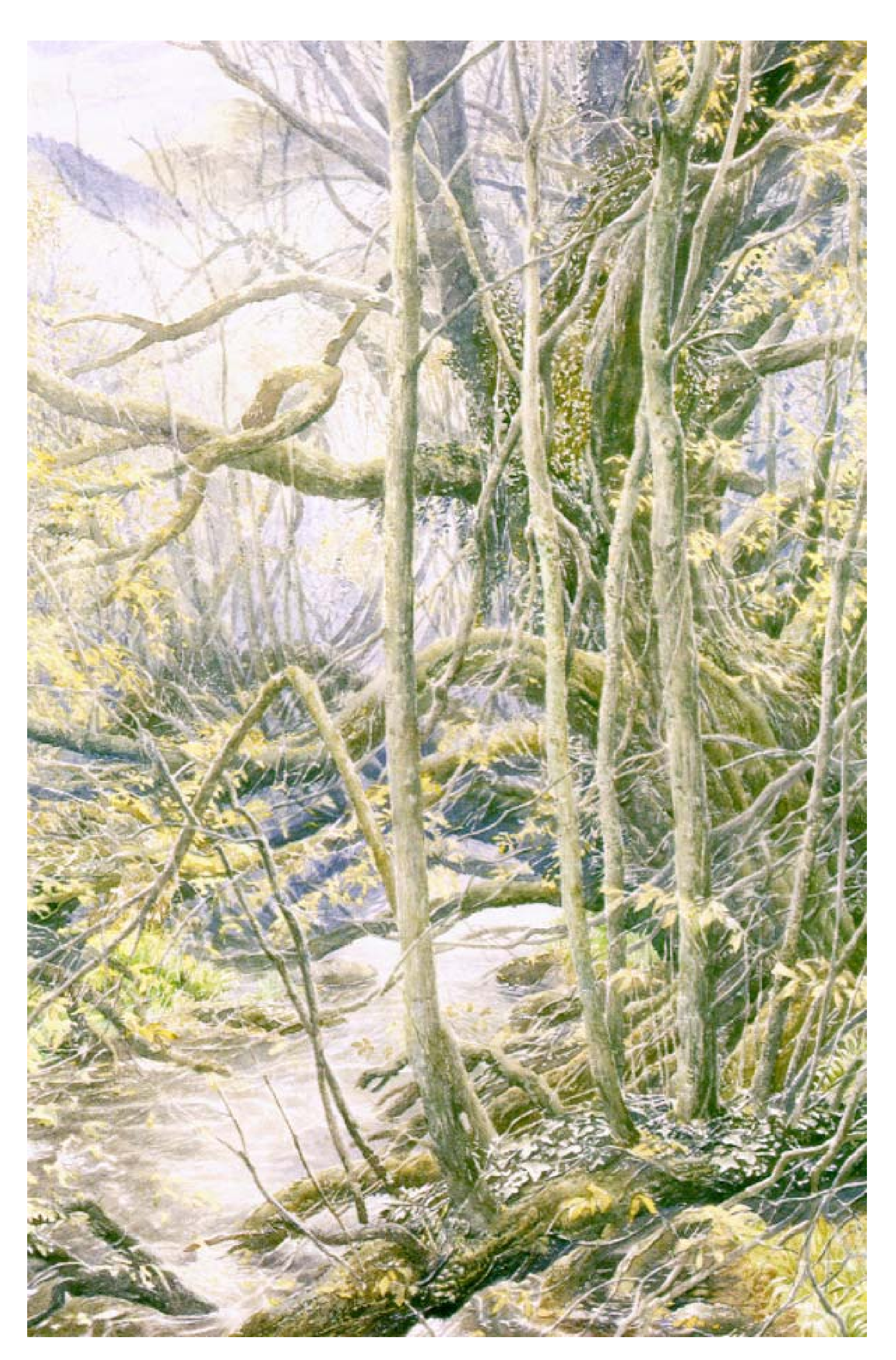
Dech — sotva to vyřkl, hlas se mu vytratil do ticha. Vzduch tížil a skládat verše bylo úmorné. Těsně za ním dopadla na pěšinu s třeskem veliká větev ze starého převislého stromu. Jako by se stromy před nimi zavíraly.

„Nelíbí se jim to o konci a docházení dechu," řekl Smíšek. „Radši bych toho teď víc nezpíval. Počkej, až budeme venku, pak se obrátíme a zazpíváme jim pěkně do skoku!"

Mluvil vesele, a pokud cítil nějakou úzkost, nedával to najevo. Ostatní neodpovídali. Byli sklesli. Frodovi se na srdci usazovala tíha a s každým krokem teď litoval, že ho kdy napadlo dráždit hrozivé stromy. Zrovna měl na jazyku návrh, aby se vrátili (pokud by to ještě šlo), když věci vzaly nový obrat. Stezka přestala stoupat a pokračovala téměř po rovině. Temné stromy se rozestoupily, takže bylo vidět stezku směřující přímo vpřed. Kus cesty před nimi čněl zelený pahorek nezarostlý stromy a zvedal se jako lysá hlava v kruhu lesa. Zdálo se, že stezka míří přímo tam.

Zase pospíšili kupředu, rozradostněni myšlenkou, že se na chvíli dostanou nad střechu Hvozdu. Cesta kousek klesala a pak zase začala stoupat, až je nakonec dovedla na příkrou stráň. Tam opustila stromy a vytratila se v trávě. Les obklopoval pahorek jako hustý vlas končící v přesném kruhu kolem vyholeného temene.

Hobiti vedli poníky vzhůru, kolem a kolem, až byli na vrcholku. Tam stáli a rozhlíželi se. Vzduch se třpytil ve slunečním světle, ale byl zamžený; daleko neviděli. V blízkém okolí se již mlha skoro rozplynula, tu a tam však ještě ležela v prohlubních lesa a na jih od nich se stále valila v hustých chomáčích bílých par či dýmu z hluboké brázdy protínající les.

„Tohle," ukázal Smíšek, „je tok Opletnice. Přichází z Vrchů a teče na jihozápad středem Hvozdu a u Koneckřoví se vlévá do Brandyvíny. *Tím* směrem jít nechceme! Údolí Opletnice je prý nejdivnější část celého lesa a je vlastně středem všech těch podivností."

Ostatní pohlédli směrem, který Smíšek naznačil, ale neviděli o moc víc než mlhy nad vlhkým a hlubokým údolím; za ním se ztrácela jižní polovina Hvozdu.

Slunce na pahorku začínalo pálit. Muselo být kolem jedenácté; podzimní opar jim však dosud bránil v rozhledu ostatními směry. Na západě nerozeznávali ani čáru živého plotu, ani údolí Brandyvíny za ním. Na severu, kam hleděli s největší nadějí, neviděli nic, co by se podobalo Východní cestě, k níž směřovali. Byli na ostrůvku v moři stromů a obzor byl zahalen.

Na jihovýchodě klesala půda velmi strmě, jako by svah pahorku pokračoval pod stromy, podobně jako břehy ostrova, který je ve skutečnosti horou vystupující z hlubiny vod. Usedli na zeleném okraji, vyhlíželi přes lesy pod sebou a přitom obědvali. Jak slunce překročilo poledne, zahlédli daleko na východě šedozelené obrysy vrchů, jež ležely za Starým hvozdem na druhé straně. To je velmi povzbudilo; bylo příjemné vidět něco jiného než les, ačkoli tam se pokud možno dostat nechtěli: Mohylové vrchy byly v nobilích pověstech stejně neblaze proslulé jako Hvozd.

Pomalu se odhodlali jít dál. Cesta, jež je zavedla k pahorku, se znovu objevila na severní straně. Nešli však po ní dlouho, když zjistili, že vytrvale zahýbá vpravo. Brzy začala rychle klesat a z toho usoudili, že asi míří do údolí Opletnice; tam rozhodně jít nechtěli. Po krátké diskusi se rozhodli zrádnou stezku opustit a namířit k severu; ačkoli Cestu z pahorku neviděli, musí ležet oním směrem a nemůže být příliš daleko. Na sever a nalevo od stezky se také zem zdála sušší a volnější, stoupala do svahů, kde byly stromy řidší a borovice a jedle nastupovaly na místo dubů, jasanů a jiných zvláštních, bezejmenných stromů hustšího lesa.

Zprvu se zdálo, že volili dobře: postupovali dost rychle, přestože pokaždé když zahlédli slunce na nějaké pasece, měli pocit, že nevysvětlitelně odbočili k východu. Po čase však stromy opět začaly

houstnout právě tam, kde se zdálky zdály řidší a méně propletené. Pak se v zemi začaly objevovat nečekané brázdy podobné kolejím obřích kol, širokým příkopům a zapadlým, dávno nepoužívaným úvozům, zadušeným ostružinami. Zpravidla jim přetínaly cestu a daly se překročit jedině šplháním dolů a zase nahoru, což bylo s poníky protivné a obtížné. Pokaždé když slezli dolů, našli dno zarostlé hustým křovím a zcuchaným podrostem, který měl tu vlastnost, že nalevo byl neprostupný, ale otvíral se, když zahnuli vpravo. A museli sejít kus po dně, než našli cestu nahoru do protějšího svahu. Pokaždé když se vydrápali nahoru, zdály se stromy hustší a temnější; a pokaždé bylo příliš těžké najít cestu nalevo a vzhůru, takže museli doprava a dolů.

Za hodinu dvě už ztratili všechen pojem o směru, ačkoli dobře věděli, že už dávno nejdou na sever. Byli odvraceni a prostě sledovali směr, který jim byl určen — na východ a na jih, do srdce Hvozdu, a ne ven.

Odpoledne už pokročilo, když se seškrábali a vklopýtali do zvlášť široké a hluboké brázdy. Byla tak strmá a zarostlá, že se z ní nebylo možné vyšplhat ani tam, ani zpět, aniž by dole nechali poníky a náklad. Mohli jen jedno — jít brázdou dolů. Půda byla stále měkčí, místy rozbahněná, z břehů začaly tryskat pramínky, a brzy zjistili, že jdou podle potůčku bublajícího v zarostlém korytě. Pak začala půda prudce klesat, potok zesílil, rozhalasil se, rychle proudil, skákal z kopce. Octli se v hluboké, slabě osvětlené rokli s vysokou stromovou klenbou.

Po chvíli klopýtání podél bystřiny zcela nečekaně vyšli z šera. Jako v bráně spatřili před sebou sluneční světlo. Když byli u otvoru, zjistili, že šli průrvou ve vysokém strmém břehu, téměř skalní stěně. Na jeho úpatí byl široký pruh trávy a rákosí; v dálce bylo vidět druhý, téměř stejně strmý břeh. Zlaté slunce pozdního odpoledne spočívalo teple a ospale na skryté zemi mezi nimi. Prostředkem se lenivě vinula temně hnědá řeka, vroubená prastarými vrbami, překlenutá vrbami, zanesená padlými vrbami a skvrnitá tisíci zežloutlými vrbovými lístky. Vzduch jich byl plný, jak se žlutě třepetaly z větví; v

údolí totiž vanul lehký teplý větřík, rákosí šelestilo a větve vrb skřípaly.

„Tak teď máme aspoň trochu ponětí, kde jsme!“ řekl Smíšek. „Vyšli jsme skoro opačným směrem, než jsme chtěli. Tohle je Opletnice. Půjdu to tam prozkoumat.“

Vyšel do slunečního jasu a zmizel ve vysoké trávě. Po chvíli se zase objevil a oznamoval, že mezi úpatím skály a řekou je celkem pevná půda; místy se pevný drn táhne až k břehu řeky. „A navíc,“ řekl, „zdá se, že podle řeky se po téhle straně vine nějaká pěšinka. Když zahneme vlevo a půjdeme po ní, nakonec musíme vyjít na východní straně Hvozdu.“

„To bych řekl!“ pravil Pipin. „Pokud nás ovšem pěšina nezavede jen do bažiny. Kdo myslíš, že tu pěšinu vyšlapal, a proč? Určitě to nebylo pro naše dobro. Už tomu Hvozdu vůbec nevěřím a zato začínám věřit všemu, co se o něm vypravuje. A máš představu, jak daleko na východ budeme muset jít?“

„Nemám,“ řekl Smíšek. „Nemám tušení, jak hluboko po proudu Opletnice jsme nebo kdo sem může chodit tak často, aby tu vyšlapal pěšinu. Ale nevidím a nedokážu si vymyslet žádnou jinou cestu.“ A protože nic nezbývalo, vykročili a Smíšek je dovedl k pěšině, kterou objevil. Kolem bylo vysoké šťavnaté rákosí a tráva; místy jim sahaly až nad hlavu, ale když už pěšinu našli, bylo jednoduché ji sledovat v zákrutech a zatáčkách, jimiž hledala pevnější půdu mezi bahnisky a tůněmi. Místy překračovala další potůčky tekoucí roklemi do Opletnice z výše položených částí lesa a na těch místech byly pečlivě nakladeny kmeny stromů nebo svazky klestí.

Hobitům začalo být vedro. Kolem uší jim bzučely roje much všeho druhu a odpolední slunce pálilo do zad. Až se náhle octli v řídkém stínu; přes pěšinu se natáhly mohutné šedé větve. Každý krok byl těžší než ten předcházející. Ospalost jako by se plazila ze země a stoupala jim do nohou a tiše jim ze vzduchu padala na hlavy a do očí.

Frodo cítil, jak mu klesá brada a hlava klimbá. V tu chvíli před ním Pipin upadl na kolena. Frodo se zastavil. „To n-nemá cenu,“

slyšel Smíška. „Jestli si n-neodpočinu, n-neudělám už ani krok. Musím — zdř-římnout. Pod vrbami — je — chládek. M-míň m-much.“

To se Frodovi nelíbilo. „Pojďme!“ vykřikl. „Ještě si nemůžeme zdřímnout. Nejdřív musíme být venku z Hvozdu.“ Ale druhým dvěma už bylo všechno jedno. Sam stál vedle, zíval a přihlouple mžikal.

Vtom ucítil i Frodo, že ho přemáhá spánek. Hlava se mu zatočila. Vzduchem se nenesl téměř žádný zvuk. Mouchy přestaly bzučet. Jen lehounký šum na hranici slyšitelnosti, tichý ševel podobný pošeptmému zpěvu, jako by se chvěl nahoře ve větvích. Zvedl oči a spatřil, že se nad ním sklání mohutná stará a omšelá vrba. Vypadala obrovitě, její roztažené větve se natahovaly jako paže s mnoha dlouhoprstýma rukama, její uzlovatý a pokroucený kmen zel širokými puklinami, jež slabě praštěly při pohybu větví. Listí, tetelící se proti jasnému nebi, ho oslnilo a on se skácel a zůstal ležet v trávě, kam dopadl.

Smíšek a Pipin se dovlekli ke kmeni vrby a lehli si, zády o něj opřeni. Veliké škvíry se za nimi rozevřely, aby je přijaly, a strom se kolébal a skřípal. Vzhlédli do šedého a žlutého listí, jež se pohupovalo ve světle a prozpěvovalo. Zavřeli oči a zdálo se jim, že téměř slyší slova vyprávějící o vodě a spánku. Poddali se kouzlu a tvrdě usnuli u paty veliké šedé vrby.

Frodo chvíli vleže zápasil se spánkem, který ho přemáhal; pak se s úsilím opět vztyčil. Cítil nutkavou potřebu studené vody. „Počkej na mě, Same,“ zakoktal. „Musím — trochu — opláchnout nohy.“ V polosnu se domotal k říční straně vrby, kde mocné točité kořeny rostly do proudu jako zauzlení ještěři natahující se za pitím. Posadil se na jeden z nich a šplouchal si rozpálené nohy v chladivé hnědé vodě; a tam náhle usnul i on, zády ke stromu.

Sam se posadil, podrbal se na hlavě a zívl jako vrata. Měl starost. Odpoledne se sklánělo k večeru a ta náhlá ospalost mu připadala nepřirozená. „Za tím vězí víc než sluníčko a teplý vzduch,“ bručel si. „Ten velikej strom se mi nelíbí. Nevěřím mu. Jen si poslechni, jak zpívá o spánku! Tak tohle by nešlo!“

Pracně vstal a klopýtal se podívat, kde jsou poníci. Zjistil, že dva se odloudali dál po pěšině; právě je chytil a odvedl zpátky k ostat-

ním, když zaslechl dvojí zvuk: jeden hlasitý a druhý tichý, ale velmi zřetelný. Jedno bylo šplouchnutí, jak cosi těžkého padlo do vody; druhý zněl jako klapnutí zámku, když se rychle a tiše zavřou dveře.

Řítil se zpátky na břeh. Frodo byl ve vodě blízko u břehu a nad ním veliký kořen, který jako by ho přidržoval dole. Frodo však nezápasil. Sam ho popadl za kabát a vyvlekl ho zpod kořene a pak ho s námahou vytáhl na břeh. Frodo se téměř ihned probral, rozkašlal se a plival vodu.

„Abys věděl, Same," řekl posléze, „ten mizerný strom mě tam shodil! Já to cítil. Ten velký kořen se prostě otočil a sešoupl mě do vody."

„Asi se vám něco zdálo, pane Frodo," řekl Sam. „Neměl byste si sedat na takové místo, když na vás jde spaní."

‚A co je s ostatními?" zeptal se Frodo. „Rád bych věděl, co se zdá jim."

Obešli strom, a tu Sam pochopil, jaké klapnutí to slyšel. Pipin zmizel. Puklina, k níž si lehl, se zavřela, takže nebylo vidět ani škvírku. Smíšek byl v pasti: jiná puklina se mu sevřela kolem pasu; nohy měl venku, ale zbytek byl v temném otvoru, jehož okraje se svíraly jako kleště.

Frodo a Sam začali nejdřív tlouci do kmene v místech, kde ležel Pipin. Pak se zuřivě namáhali rozevřít čelisti, jež držely chudáka Smíška. Bylo to úplně zbytečné.

„Taková ohavnost!" vykřikl Frodo rozrušeně. „Proč jsme vůbec chodili do tohohle děsného lesa? Kdybychom tak byli zpátky ve Studánkách!" Vší silou kopl do stromu, bez ohledu na vlastní nohu. Kmenem a větvemi proběhlo stěží postřehnutelné zachvění; listí šelestilo a šepotalo, ale teď to znělo jako tichý a vzdálený smích.

„Sekeru v zavazadlech nemáme, pane Frodo?" zeptal se Sam.

„Vzal jsem jen sekyrku na štípání dřeva," řekl Frodo. „Ta nám moc nepomůže."

„Počkejte!" vykřikl,Sam, kterému zmínka o dříví něco připomněla. „Možná bychom něco svedli s ohněm!"

„Možná," zapochyboval Frodo. „Možná by se nám povedlo Pipina uvnitř upéct zaživa."

„Pro začátek bychom mohli zkusit ten strom postrašit nebo poranit,“ řekl Sam vztekle. „Jestli je nepustí, porazím ho, kdybych ho měl ohlodat.“ Hnal se k poníkům a zanedlouho byl zpátky s dvěma krabičkami troudu a sekyrkou.

Rychle nabral suchou trávu a listí a kousky kůry; snesli hromadu nalámaných větviček a naštípaných hůlek. Navršili je u kmene stromu na opačné straně, než byli vězni. Jakmile Sam vykřesal jiskru v troudu, podpálila suchou trávu a vyšlehl plamen a dým. Větvičky zapraskaly. Prstíčky ohně začaly olizovat suchou brázditou borku prastarého stromu a přiškvařovaly ji. Celou vrbou proběhl třas. Listí nad hlavami jim zaryčelo bolestí a hněvem. Ozvalo se hlasité zaječení Smíškovo a zhloubi zdušený výkřik Pipinův.

„Uhaste to! Uhaste to!“ křičel Smíšek. „Přeštípne mě vejpůl, jestli toho nenecháte. Říká to!“

„Kdo? Kdo?' křičel Frodo a řítil se na druhou stranu stromu.

„Uhaste to! Uhaste to!“ prosil Smíšek. Větve vrby se divoce rozhoupaly. Ozval se zvuk, jako když se zvedá vítr, a rozletěl se větvemi všech okolních stromů, jako by do tiché dřímoty říčního údolí hodili kámen a vlnky hněvu rozčeřily celý Hvozd. Sam ohníček rozkopal a zadupal jiskry. Ale Frodo, aniž by měl jasnou představu, proč to dělá a v co doufá, se rozběhl po pěšině s křikem „Pomoc! Pomoc! Pomoc!“ Zdálo se mu, že sotva slyší vlastní pronikavý hlas: vítr z vrb jej odvíval a přehlušoval křikem listí, sotvaže vypustil slovo z úst. Byl zoufalý: ztracený a bezradný.

Náhle stanul. Zaslechl odpověď, nebo se mu to zdálo; jako by však přicházela zezadu, z pěšiny hlouběji v Hvozdu. Otočil se a naslouchal a brzy nebylo pochyb: někdo si zpíval. Hluboký radostný hlas si zpíval bezstarostně a šťastně, zpíval však nesmysly.

Cinkylink, cinkybřink, cinkylinky holala,
hop a skok, jen drž krok, jíva zpívá lalala,
Tom, bom, hej a hoj, Bombadil a tralala.

Napůl s nadějí a napůl s obavou před novým nebezpečím zůstali Frodo i Sam stát. Najednou po řadě nesmyslných (aspoň to tak vypadalo) slov zazněl hlas mocně a čistě a zazpíval tuto píseň:

Hej hoj, cinkylink, cinkybřink, má milá,
vítr fouká na časy a na ptačí křídla.
Pod horou, za horou, na sluníčku svítí,
na prahu vyhlíží, až se hvězdy třpytí,
moje paní překrásná, říční žínky dcera,
štíhlý proutek vrbový, jako voda šerá.
Starý Tom Bombadil lekníny jí nese,
skáče a zpívá si, až se země třese!
Hej a hoj! Cinkylink, cinkybřink a hohoho!
Zlatěnko, děvenko, ty má zlatá pomněnko!
Vrbáku, chudáku, stáhni z cesty kořeny,
starý Tom pospíchá, večer padá na zemi.
Tom už sám domů jde, lekníny tam nese,
cinkybřink, zpívá si, až se země třese!

Frodo a Sam stáli jako zakletí. Vítr utichl. Listí opět viselo mlčky na strnulých větvích. Píseň zahlaholila ještě jednou a pak se náhle nad rákosím na cestičce zjevil poskakující a tančící klobouk s vysokým dýnkem a dlouhým modrým perem za stuhou. Ještě hop a skok, a v zorném poli se objevil člověk nebo něco člověku podobného. Na hobita byl aspoň příliš veliký a těžký, ačkoli na Velkého člověka nebyl zase dost vysoký. Hluku ovšem nadělal i na člověka dost, když dusal statnýma nohama ve velikých žlutých botách a hnal se trávou a rákosím jako kráva k napajedlu. Měl modrý kabát a dlouhý hnědý plnovous; oči měl modré a jasné, tvář červenou jako zralé jablíčko, ale svraskalou do tisíce vrásek úsměvu. V rukou nesl na velikém listu jako na podušce kupku bílých leknínů.

„Pomoc!“ zvolali Frodo a Sam a rozběhli se k němu se vztaženýma rukama.

„No, no! Pozor!“ vykřikl starý muž, zvedl ruku, a oni se zarazili, jako by je přikoval. „No tak, chlapíčci, kampak se to ženete a funíte jako měchy? Co se děje? Víte, kdo jsem? Já jsem Tom Bombadil. Povězte mi, co vás trápí. Tom má naspěch. Nepomačkejte mi ty lekníny!“

„Moji přátelé jsou chycení ve vrbě!“ vykřikl Frodo udýchaně.

„Pana Smíška chce přeštípnout vejpůl!“ křikl Sam.

„Cože?“ zařval Tom Bombadil a vyskočil do vzduchu. „Dědek Vrbák? Nic horšího? To se dá rychle napravit. Znám na něho písničku. Starý Vrbák Šedivák! Já mu zmrazím morek, jestli se nebude chovat slušně. Uzpívám mu kořeny. Přizpívám vítr a odfouknu mu listí i s větvemi. Dědek Vrbák!“

Opatrně položil lekníny do trávy a rozběhl se ke stromu. Tam spatřil Smíškovy nohy trčet ven — ostatek byl už vtažen dovnitř. Tom přiložil ústa ke štěrbině a začal do ní tiše prozpěvovat. Slova neslyšeli, ale Smíška to očividně probudilo. Začal kopat nohama. Tom odskočil, ulomil visící haluz a švihl jí peň vrby. „Pusť je, Dědku Vrbáku!“ řekl. „Co si myslíš, hlupáku? Pročpak ses probudil? Jez hlínu! Ryj zem! Pij vodu! Usni snem! Mluví k tobě Bombadil!“ Pak chytil Smíška za nohy a vytáhl ho z náhle povolivší škvíry.

Ozval se trhavý praskot a druhá puklina se rozevřela a z ní vyskočil Pipin, jako když ho vykopne. Pak se s hlasitým klapnutím obě škvíry zase zavřely. Stromem proběhl třas od kořene až po vrcholek a padlo naprosté ticho.

„Děkujeme!“ řekli hobiti jeden po druhém.

Tom Bombadil vybuchl smíchem. „No tak, chlapíčci!“ řekl a sehnul se, aby jim viděl do tváří. „Půjdete domů se mnou! Stůl je plný žluťoučké smetany, medových plástů, bílého chleba a másla. Zlatěnka čeká. Na otázky bude dost času u večeře. Pojďte za mnou, jak rychle jen umíte!“ S tím sebral své lekníny, pozval je za sebou pokynem ruky a vyrazil skokem a tanečním krokem po stezce na východ a dál si hlučně prozpěvoval nesmysly.

Hobiti samým překvapením a úlevou ani nemluvili a pospíšili za ním tak rychle, jak jen mohli. Nebylo to ale dost rychle. Tom jim brzy zmizel z očí a jeho zpěv slábl a vzdaloval se. Náhle jeho hlas přilétl zpět hlučným zahalekáním:

Poběžte, hošíci, podle Opletnice!
Tom napřed pospíchá zapálit vám svíce.
Slunce už zapadlo, tma se tlačí ze všech stran.
Vyjdete ze stínů, dveře budou dokořán.
Nic nedejte na olše, vrby šediváky,

větve ani kořeny! Tom před vámi kráčí.
Z oken vám zabliká žluté světlo vesele,
pospěšte, tralala, čekáme vás, přátelé!

Pak už hobiti neslyšeli nic. Vzápětí slunce zapadlo do stromů za nimi. Pomyslili na šikmé paprsky třpytící se na večerní Brandyvíně a na okénkách Rádohrab, jež probleskují stovkami světýlek. Padly na ně veliké stíny; pně a haluze stromů visely temně a hrozivě nad pěšinou. Na hladině řeky se začaly svíjet bílé mlhy a rozlézaly se po kořání stromů na březích. Ze samotné půdy, po níž šlapali, vystupovala přízračná pára a mísila se s houstnoucím šerem.

Těžko teď sledovali stezku a byli velmi unavení. Nohy měli jako z olova. Křovím a rákosím kolem nich probíhaly zvláštní kradmé zvuky; když vzhlédli k bledému nebi, spatřovali podivné sukovité a boulovaté tváře, jež se temně mračily v příšeří a šklebily se na ně z vysokého břehu a z kraje lesa. Začali mít pocit, že je celý ten kraj neskutečný a že klopýtají hrozným snem, z něhož není probuzení.

Když už je nohy nechtěly nést dál, všimli si, že půda mírně stoupá. Voda začala ševelit. Ve tmě zahlédli bílý odlesk pěny, kde řeka tvořila malý vodopád. Pak byl najednou stromům konec a mlhy zůstaly za nimi. Vykročili z Hvozdu a před sebou spatřili širokou vlnící se rozlohu trávy. Říčka, teď malá a hbitá, jim vesele skákala vstříc, tu a tam probleskujíc ve svitu hvězd, které již zářily na obloze.

Tráva pod nohama byla měkká a krátká, jako pokosená nebo sestříhaná. Kraj lesa byl za nimi úpravně přistřižen jako živý plot. Před sebou teď měli zřetelnou, dobře udržovanou stezku vroubenou kameny. Vinula se do travnatého vršku, šedavého v bledé hvězdné noci. A tam, pořád ještě vysoko na dalším svahu, spatřili mrkající světélko domu. Pěšina vedla dolů a pak zase nahoru dlouhou hladkou drnovou strání směrem ke světlu. Náhle se z otevřených dveří rozlil široký pruh jasného světla. Měli před sebou dům Torna Bombadila, pod horou, za horou. Za ním čnělo strmé, šedé a holé předhůří a ještě dále mizely v noci na východě temné obrysy Mohylových vrchů.

Všichni pospíšili vpřed, hobiti i poníci. Polovina únavy a všechen strach z nich spadly. *Hola hej!* Vstříc se jim vyhrnula píseň.

Hola hej! Pospíchej! Honem, kluci zlatí!
Hobitíci, poníci! Hosty máme rádi.
Už ať je veselo! Zazpívejme všici!

Pak jiný jasný hlas, mladý a odvěký jako jaro, jako píseň šťastné vody proudící do noci z jasného jitra na horách, plynul jako stříbro na uvítanou.

Dejme se do zpěvu! Zazpívejme všici
o slunci, o mlze, také o měsíci!
O rose na pírkách, světle na pupencích,
o větru na kopcích, o vřesových zvoncích,
o leknínech v rákosí, kde je vodajerá;
vítá vás Tom Bombadil a s ním Říční dcera!

A s tou písní stanuli hobiti na prahu a všude kolem nich bylo zlaté světlo.

KAPITOLA SEDMÁ

V DOMĚ TOMA BOMBADILA

Čtyři hobiti překročili široký kamenný práh, zůstali stát a mžourali. Byli v dlouhé nízké síni plné světla lamp houpajících se ze stropních trámů; na stole z tmavého leštěného dřeva kromě toho plálo mnoho vysokých žlutých svící.

V křesle na druhém konci, tváří ke dveřím, seděla žena. Dlouhé žluté vlasy se jí vlnily po ramenou, háv měla zelený jako mladé rákosí, stříkaný stříbrem jako kapkami rosy; pás byl zlatý, z tepaných lilií, mezi nimiž se proplétaly pomněnky. U nohou v širokých zelených a hnědých hliněných mísách plavaly lekníny, takže se zdálo, jako by trůnila uprostřed jezírka.

„Vejděte, dobří hosté!“ řekla, a když promluvila, poznali, že to byl její jasný hlas, který slyšeli zpívat. Plaše popošli kousek do pokoje a začali se hluboce klanět. Připadali si podivně zaražení a neohrabaní jako lidé, kterým, když zaklepali na dveře chalupy s prosbou o trošku vody, otevřela mladá elfí královna oděná kvítím. Ale než mohli otevřít ústa, přeskočila lehce mísy s lekníny a se smíchem se jim rozběhla vstříc; háv jí v běhu šelestil jako vítr v rozkvetlých luzích u řeky.

„Pojďte, lidičky drazí!“ řekla a uchopila Froda za ruku. „Smějte se a veselte se! Já jsem Zlatěnka, dcera Reky.“ Pak lehce prošla kolem nich, zavřela dveře, postavila se zády k nim a rozepjala bílé paže. „Nechme noc zavřenou venku!“ řekla. „Bojíte se snad ještě mlhy, stínů stromů, hluboké vody a nezkrocených zvířat? Nebojte se ničeho! Dnes v noci jste přece pod střechou Torna Bombadila.“

Hobiti na ni hleděli s úžasem; podívala se na každého z nich a usmála se. „Krásná paní Zlatěnko!“ řekl konečně Frodo a cítil v srdci

radostné pohnutí, které sám nechápal. Stál, jako někdy stával očarován elfími hlasy, jenže kouzlo, které teď na něm spočinulo, bylo jiné: méně pronikavá a vznešená rozkoš, avšak hlubší a bližší srdci smrtelníka; podivuhodná, a přece ne cizí. „Krásná paní Zlatěnko!“ opakoval. „Teď je mi jasná radost, která se skrývala v písních, které jsme slyšeli.

Štíhlý proutek vrbový, tichá voda šerá!
Rákos v tůni oživlý! Sličná Říční dcera!
Jarní vzduch a letní čas, jaro vždycky znova!
Vítr vodopádu! Smích, jenž se v listí schoval!“

Najednou se zarazil a zakoktal se, ohromený tím, co říká. Zlatěnka se však zasmála.

„Vítejte!“ řekla. „To jsem nevěděla, že nárůdek z Kraje má tak sladkou řeč. Ale vidím, že jste Přítel elfů; prozrazuje to svit ve vašich očích a jasný hlas. To je ale veselé setkání! Posaďte se a počkejte na pána domu! Nebude mu to dlouho trvat. Stará se o vaše unavené poníky.“

Hobiti se rádi posadili do nízkých židliček s rákosovými sedadly, zatímco Zlatěnka připravovala stůl; očima ji sledovali, protože útlý půvab jejích pohybů je plnil tichou blažeností. Odněkud zpoza domu se ozýval zpěv. Co chvíli zaslechli mezi spoustou tralalání a hopsasání opakující se slova:

Náš starý Tom Bombadil je veselá kopa,
kabátek má šmolkový, k tomu žlutá bota.

„Krásná paní,“ řekl opět po chvíli Frodo, „povězte mi, pokud se neptám příliš hloupě, kdo je Tom Bombadil?“

„Je,“ řekla Zlatěnka a s úsměvem se zastavila v letu.

Frodo na ni hleděl tázavě. „Je, jak jste ho viděli,“ řekla v odpověď na jeho pohled. „Je Pánem lesů, vod a kopců.“

„Takže celá tahle zvláštní země patří jemu?“

„Kdepak!“ odpověděla a její úsměv se vytratil. „To by bylo opravdu břemeno,“ dodala polohlasem, jako k sobě. „Stromy a tráva

a všechno, co roste nebo žije v této zemi, patří samo sobě. Tom Bombadil je Pán. Starého Toma nikdo nikdy nepolapil, když chodí po lese, brodí se vodou, skáče po kopcích světlem a stínem. Nezná strach. Tom Bombadil je Pán."

Dveře se rozlétly a vešel Tom Bombadil. Byl teď bez klobouku a husté hnědé vlasy měl ověnčené podzimním listím. Zasmál se, došel ke Zlatěnce a uchopil ji za ruku.

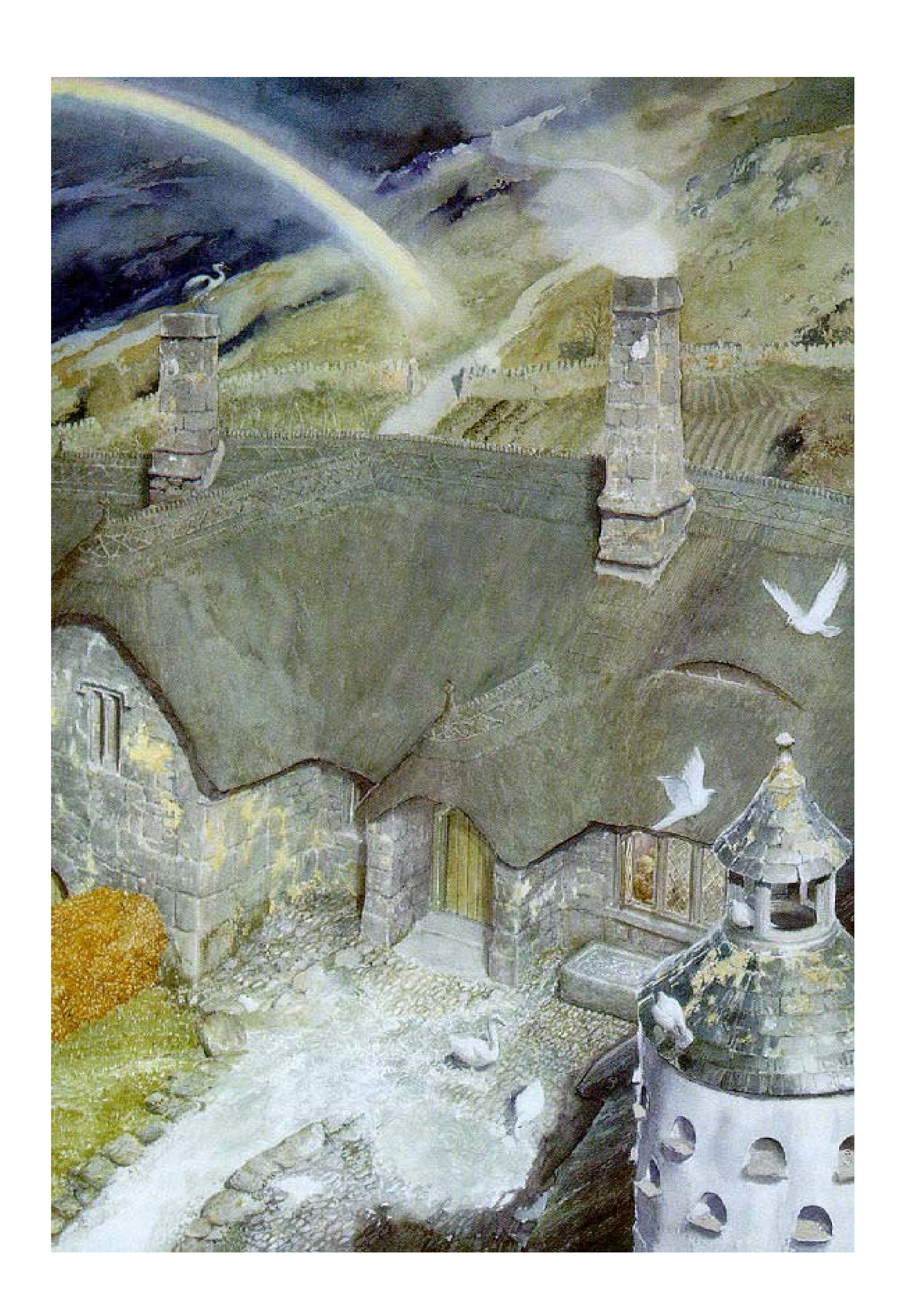
„Tady máte mou pěknou paní!" řekl a uklonil se hobitům. „Tady je má Zlatěnka celá v stříbrozelené a s kvítím v pase. Je stůl prostřený? Vidím žluťoučkou smetanu a plásty medu, bílý chléb a máslo; mléko, sýr a zelené bylinky i zralé bobule už jsou nasbírané: stačí nám to? Je večeře připravena?"

„Je," řekla Zlatěnka, „ale jsou připraveni hosté?"

Tom tleskl rukama a zvolal: „Tome, Tome! Tví hosté jsou unavení a tys málem zapomněl! Pojďte honem, veselí přátelé, Tom vás osvěží! Umyjete si zamazané ruce a opláchnete unavené obličeje; shodíte zablácené pláště a rozčešete si zcuchané vlasy!"

Otevřel dveře. Následovali ho krátkou chodbou a ostře zahnuli. Vešli do nízkého pokoje pod šikmou střechou (byl to asi přístavek na severní straně domu). Zdi měl z čistého kamene, převážně však byly zakryty zelenými závěsnými rohožemi a žlutými záclonami. Podlaha byla dlaždicová, postlaná čerstvým zeleným rákosím. Na podlaze po jedné straně ležely čtyři tlusté matrace s horami bílých přikrývek. U protější stěny stála dlouhá lavice se širokými hliněnými umyvadly a vedle nich hnědé džbány s vodou, některé se studenou, jiné s vroucí. U každé postele byly připraveny měkké zelené pantoflíčky.

Zanedlouho seděli hobiti umytí a svěží u stolu, z každé strany dva, a na obou koncích seděli Zlatěnka a Pán. Byla to dlouhá a veselá večeře. Ačkoli hobiti jedli, jak to jen vyhládlí hobiti dokážou, ničeho nebyl nedostatek. Nápoj v pohárech vypadal jako čirá studená voda, a přece jim pronikal k srdci jako víno a rozvazoval jim hlasy. Hosté si najednou uvědomili, že vesele zpívají, jako by to bylo snazší a přirozenější než mluvení.

Nakonec Tom a Zlatěnka vstali a rychle sklidili ze stolu. Hosté dostali rozkaz nevstávat a byli usazeni do křesel, každý se stoličkou pod unavenýma nohama. V širokém krbu před nimi hořel oheň a voněl sladce, jako z jabloňového dříví. Když bylo všechno uklizeno, zhasili všechna světla v místnosti kromě jedné lampy a páru svíček na každém konci krbové římsy. Pak před nimi stanula Zlatěnka se svící; popřála každému dobrou noc a hluboký spánek.

„Mějte teď klid," řekla, „až do rána! Nevšímejte si žádných nočních zvuků! Vždyť dveřmi a okny sem neprojde nic než světlo měsíce a hvězd a vítr z vysočiny. Dobrou noc!" Vyšla z místnosti jako třpyt a jako ševel. Její kroky zněly jako pramínek zlehka odplouvající z kopce přes chladné kamení tichou nocí.

Tom chvíli seděl vedle nich mlčky, zatímco hobiti sbírali odvahu aspoň k jedné z otázek, které chtěli položit u večeře. Oči jim tížil spánek. Nakonec promluvil Frodo:

„Slyšel jste mě volat, Pane, nebo vás tam v tu chvíli přivedla náhoda?"

Tom se zavrtěl jako člověk vyrušený z příjemného snu. „Cože?" řekl. „Jestli jsem vás slyšel? Ne, neslyšel; musel jsem přece zpívat. Takže mě přivedla pouhá náhoda, říkáte-li tomu tak. Nebyl to žádný můj záměr, i když jsem vás čekal. Slyšeli jsme o vás a věděli jsme, že jste na cestě. Uhodli jsme, že zanedlouho sejdete k vodě: všechny cesty vedou dolů k Opletnici. Starý Vrbák Šedivák, to je mocný pěvec; a malým lidičkám je těžko uniknout z jeho důmyslného bludiště. Jenže Tom tudy měl pochůzku, a jemu nemohl bránit." Tomovi klimbla hlava, jako by se ho opět zmocňoval spánek, pokračoval však tiše a zpěvavě:

Měl jsem tam pochůzku: lekníny jsem sbíral,
bílé květy pro radost mojí pěkné paní,
zachránit ty poslední před letošní zimou,
ať jí kvetou u nožiček, než roztají sněhy.
Každoročně koncem léta chodím jí je hledat
v čiré tůni hluboké, kde se říčka točí;
tam se zjara otvírají, tam nejdéle kvetou.
U té tůně jsem ji našel, sličnou dceru Řeky,

seděla tam v rákosí Zlatěnka má mladá.
Jak jen sladce zpívala, jak jí srdce bilo!

Otevřel oči a náhle na ně modře blýskl pohledem:

A to bylo vaše štěstí — teď už víckrát nepůjdu
hloubí lesa podle řeky v tomhle starém roce.
Nepůjdu už kolem domku Dědka Vrby do jara,
do veselé vesny, kdy má milá Říční dcera
zatančí po vrbné stezce vykoupat si nožky.

Opět zmlkl; Frodo však neodolal a položil ještě jednu otázku: tu, kterou nejvíc toužil mít zodpovězena „Povězte nám, Pane," řekl, „o Dědkovi Vrbákovi. Kdo je to? Nikdy jsem o něm neslyšel."

„Ne, neříkejte!" řekli Smíšek a Pipin sborem a napřímili se. „Teď ne! Až ráno!"

„Správně!" řekl stařec. „Teď už je čas k odpočinku. Některé věci není dobré slyšet, když je svět ponořen ve stínu. Spěte do ranního světla, ať je polštář měkký! Nebojte se nočních zvuků, vrby ani řeky!" A s tím sundal lampu, sfoukl ji, uchopil do každé ruky jednu svíčku a vyvedl je z pokoje.

Matrace a polštáře byly měkké jako peří a pokrývky byly z bílé vlny. Sotva ulehli do měkkých lůžek a přetáhli přes sebe lehké přikrytí, spali.

V hluboké noci ležel Frodo ve snu beze světla. Pak spatřil vycházet nový měsíc; v jeho hubeném světle před ním vyvstala černá skalní stěna proražená temným obloukem podobným bráně. Frodovi se zdálo, že ho cosi nadnáší, a když míjel skalní stěnu, viděl, že je to kruh pahorků a uvnitř je pláň a uprostřed pláně stojí kamenný pilíř jako obrovská věž, nepostavená však rukama. Na jejím vrcholku stála mužská postava; jak měsíc stoupal, zdálo se, že jí na okamžik visí nad hlavou a třpytí se v bílých vlasech, jimiž povívá vítr. Z temné pláně dole stoupal křik divošských hlasů a vytí mnoha vlků. Náhle přes měsíc přeletěl stín podobný velikým křídlům. Muž zdvihl paže a z hole, kterou třímal, blesklo světlo. Mocný orel sklouzl dolů a odne-

sl ho. Hlasy zanaříkaly a vlci zakňučeli. Ozval se zvuk připomínající silný vítr a přinášel zvuk kopyt, jak cválají, cválají od východu. „Černí jezdci!“ pomyslel si Frodo, když procital a zvuk kopyt mu dozníval v hlavě. Ptal se sám sebe, zda bude mít vůbec odvahu opustit někdy tyto bezpečné zdi. Ležel nehybně a naslouchal; všude však panovalo ticho, a tak se nakonec obrátil a znova usnul, či zabloudil do dalšího snu, který si nezapamatoval.

Pipinovi po jeho boku se zdály příjemné sny; náhle se však proměnily, a tak se převracel a sténal. Náhle se probudil, nebo myslel, že se probudil, a přece stále slyšel ve tmě zvuk, který mu pokazil sny: tuk, ťuk, skříp, znělo to jako haluze, které se komíhají větrem, prstíčky větví škrábou po stěně a po okně: vrz, vrz, vrz. Uvažoval, jestli jsou u domu vrby, a najednou měl strašný pocit, že vůbec není v obyčejném domě, ale ve vrbě a že zase slyší ten hrozný suchý skřípavý hlas, jak se mu vysmívá. Posadil se, pod rukou ucítil měkký poddajný polštář a s úlevou si zase lehl. Jako by v uších ozvěnou zaslechl: „Nebojte se ničeho! Mějte klid až do rána! Nevšímejte si žádných nočních zvuků!“ Pak zase usnul.

Smíšek zaslechl v pokojném spánku zvuk vody: stékala polehoučku a pak se rozlévala, rozlévala bez odporu kolem domu v temné bezbřehé jezero. Bublala pode zdmi a stoupala pomalu, ale jistě. „Utopím se!“ pomyslil si. „Najde si cestu dovnitř a pak se utopím.“ Cítil, že leží v měkkém slizkém bahně, vyskočil, a tu stoupl na okraj studené tvrdé dlaždice. Pak si vzpomněl, kde je, a zase si lehl. Jako by slyšel nebo si vzpomínal, že slyšel: „Dveřmi a okny neprojde nic než světlo měsíce a hvězd a vítr z vysočiny.“ Lehký závan svěžího vzduchu pohnul záclonou. Zhluboka vydechl a opět usnul.

Sam, nakolik si vzpomínal, spal celou noc spokojeně, dá-li se o špalcích říci něco takového.

Vzbudili se všichni čtyři naráz za ranního světla. Tom přecházel po pokoji a hvízdal si jako špaček. Když slyšel, že se pohnuli, zatleskal a zvolal: „Hej hop, hopsasa, vstávejte, mí kluci!“ Roztáhl žluté záclony a hobiti spatřili, že zakrývaly okna na obou koncích místnosti, jedno na západ, druhé na východ.

Svěže vyskočili. Frodo se rozběhl k východnímu oknu a zjistil, že hledí do zeleninové zahrádky sivé rosou. Zpola očekával, že uvidí drn sahající ke zdi; drn celý posetý otisky kopyt. Místo toho mu výhled zakrývala řádka fazolí na vysokých tyčích; ale nad nimi v dáli čněl proti vycházejícímu slunci šedý pahorek. Bylo bledé jitro; na východě, za táhlými mraky, podobnými vláknům ušpiněné vlny s červenavými okraji, ležely mihotavé hlubiny žluti. Obloha slibovala déšť; světlo se však rychle šířilo a červené květy fazolí začaly řeřavět proti mokrým zeleným listům.

Pipin vykoukl západním oknem do jezera mlhy. Hvozd jí byl zcela zakryt. Bylo to jako dívat se shora na svažující se oblačnou střechu. V jednom místě byla brázda či strouha, kde se mlha členila ve spoustu chuchvalců a vzdouvala se; to bylo údolí Opletnice. Bystřina tekla z kopce vlevo a mizela v bílých stínech. V popředí byla květinová zahrada a ostříhaný živý plot protkaný stříbrem a za ním sivá ostříhaná tráva probělávající kapkami rosy. Nikde žádná vrba.

„Dobré jitro, veselí přátelé!“ zvolal Tom a otevřel východní okno dokořán. Dovnitř vproudil chladný vzduch; voněl deštěm. „Dneska se sluníčko moc neukáže, řekl bych. Chodil jsem po kraji, skákal po vršcích, sotva začalo šírat, čichal jsem vítr a počasí, mokrou trávu pod nohama, mokré nebe nad hlavou. Probudil jsem Zlatěnku, když jsem jí zpíval pod oknem; ale hobity časně zrána neprobudí nic. V noci se malý nárůdek probouzí do tmy a pak za světla spí! Cinkybřink! Vzbuďte se, mí veselí přátelé! Zapomeňte na noční zvuky! Cinkylink! Hopsasa, mí kluci! Když přijdete brzy, dostanete snídani. Když přijdete pozdě, dostanete trávu a dešťovou vodu!“

Netřeba říkat — ne že by Tomova hrozba zněla příliš opravdově — že hobiti přišli brzy a stůl opustili pozdě a teprve tehdy, když začal vypadat poněkud prázdně. Torna ani Zlatěnku neviděli. Toma bylo slyšet po domě, jak halasí v kuchyni, po schodech nahoru a dolů, a jak si tuhle a támhle, venku i vevnitř prozpěvuje. Pokoj měl vyhlídku na západ přes zamlžené údolí a okno bylo otevřené. Z doškového kraje střechy kapala voda. Než dojedli, spojily se oblaky v jednolitou střechu a začal rovně padat jemný a tichý šedý déšť. Za jeho hustou clonou byl Hvozd úplně zahalen.

Zatímco se dívali z okna, shora se ozval jasný zpěv Zlatěnky a zvolna se snášel, jako když padá s deštěm z nebe. Slyšeli sotva pár slov, pochopili však, že je to dešťová píseň, sladká jako přeprška na vyschlém kopci, a vypráví příběh řeky od pramene na vysočině až k moři kdesi hluboko dole. Hobiti blaženě naslouchali a Frodovo srdce se radovalo a blahořečilo laskavému počasí, že zdrželo jejich odjezd. Myšlenka na odchod ho tížila od okamžiku probuzení, ale teď vytušil, že toho dne už dál nepůjdou.

Vál západní vítr a valily se stále těžší a mokřejší mraky, jež lily déšť na holá temena Vrchů. Kolem domu nebylo vidět nic než padající vodu. Frodo stál u otevřených dveří a hleděl, jak se bílá křídová cestička mění v říčku mléka a bublá do údolí. Tom přiběhl klusem zpoza domu, mávaje rukama, jako by odháněl déšť, a skutečně: když překročil práh, vypadal až na boty docela suchý. Ty sundal a postavil ke krbu. Pak se uvelebil do největšího křesla a zavolal hobity k sobě.

„Zlatěnka dnes pere," řekl, „a dělá podzimní úklid. Na hobitíky je moc mokro — tak ať si zatím odpočinou! Takový den se hodí k dlouhému povídání, k otázkám a odpovědím, a tak Tom začne povídat."

Potom jim vyprávěl mnoho podivuhodných příběhů, chvílemi jako by mluvil napůl k sobě, chvílemi po nich náhle bleskl jasným modrým okem zpod hustého obočí. Často přecházel do zpěvu, vstával z křesla a dával se do tance. Vyprávěl jim o včelách, o květinách, o způsobech stromů, o podivných tvorech ve Hvozdu, tvorech zlých i dobrých, tvorech přátelských i nepřátelských, o krutých tvorech a laskavých tvorech a o tajemstvích skrytých v ostružinách.

Jak poslouchali, začínali chápat život Hvozdu, život mimo ně, až si nakonec připadali jako vetřelci tam, kde jsou všichni ostatní tvorové doma. Vyprávění se stále vracelo k Dědku Vrboví a Frodo se toho o něm dozvěděl až do sytosti, ba ještě víc; nebyly to příliš utěšené příběhy, Tomova slova odhalovala srdce stromů a jejich myšlenky, jež byly často temné, cizí a plné nenávisti k tvorům, kteří svobodně chodí po zemi, hryžou, koušou, lámou, sekají, pálí: ničitelům a utiskovatelům. Neříkalo se marně Starý hvozd; byl totiž skutečně prastarý, pozůstatek obrovských zapomenutých lesů; a v něm žili, nestár-

nouce o nic rychleji než hory, praotci stromů vzpomínající na časy, kdy byli pány. Nesčetné roky je naplnily pýchou a vkořeněným poznáním a zlobou. Žádný však nebyl nebezpečnější než velká vrba: srdce měla prohnilé, ale její síla se zelenala; byla vychytralá a vládla větrům a její píseň a myšlenky prostupovaly les po obou stranách řeky. Její šedivý žíznivý duch čerpal sílu ze země a roztahoval se vlákénky kořenů v půdě a neviditelnými prstíčky větví ve vzduchu, až ovládl téměř všechny stromy Hvozdu od živého plotu až po Vrchy.

Najednou Tomovo vyprávění nechalo lesy za sebou a rozběhlo se vstříc mladému pramínku přes bublající vodopády, přes oblázky a omleté balvany a mezi kytičkami, nízkou trávou, do vlhkých škvír, až nakonec doputovalo do Vrchů. Slyšeli o Velkých mohylách a zelených rovech, o kruzích z kamenů na kopcích a v dolinách mezi kopci. Bečela stáda ovec. Zvedaly se zelené stěny a bílé stěny. Ve výškách se tyčily pevnosti. Králové malých královstvíček spolu bojovali a mladé slunce žhnulo jako oheň na rudém kovu jejich nových a hladových mečů. Přicházela vítězství i porážky; padaly věže, hořely pevnosti a plameny šlehaly k nebesům. Na máry mrtvých králů a královen se vršilo zlato; mohyly je přikrývaly a kamenné dveře se zavíraly; a všechno zarůstalo trávou. Ovce nějaký čas přicházely trávu okusovat, ale brzy byly kopce opět pusté. Z dalekých temných míst přišel stín a kosti v rovech se pohnuly. V dutinách obcházeli Mohyloví duchové, řinčeli prsteny na studených prstech a zlatými řetězy ve větru. Kruhy z kamenů se šklebily ze země jako zlámané zuby v měsíčním světle.

Hobiti se otřásli. Až do Kraje dolehly pověsti o mohylových příšerách z Mohylových vrchů za Hvozdem. Nebyla to však pohádka, jakou by hobiti rádi poslouchali, třeba u příjemného krbu a hezky daleko. Tito čtyři si najednou připamatovali, co jim radostný dům zaplašil z mysli: dům Toma Bombadila leží přímo v klíně těchto obávaných vrchů. Ztratili nit vyprávění a neklidně se zavrtěli, po očku hledíce jeden na druhého.

Když znovu zachytili Tomova slova, poznali, že zatím zabloudil do cizích končin za hranice jejich paměti a bdělé mysli, do časů, kdy

byl svět rozlehlejší a Moře rovně obtékalo západní břeh; a stále dál a dál do minula šla Tomova píseň, do prastaré hvězdné noci, kdy jenom praotci elfů bděli. Vtom umlkl a oni viděli, že mu hlava klesá jako ve spánku. Seděli před ním tiše, očarováni; a zdálo se, jako by kouzlem jeho slov utichl vítr, mraky vyschly, den se vzdálil a tma přišla od východu i od západu a celé nebe se naplnilo svitem bílých hvězd.

Zda minulo ráno a večer jediného dne nebo zda prošlo mnoho dní, to Frodo nedovedl říci. Necítil hlad ani únavu, jen úžas. Hvězdy svítily za oknem a kolem jako by bylo nebeské ticho. Nakonec promluvil ze svého úžasu a z náhlého strachu z ticha:

„Kdo jsi, Pane?“ zeptal se.

„Cože?“ vzpřímil se Tom a oči mu blýskly v šeru. „Ještě pořád neznáš mé jméno? To je jediná odpověď. Pověz mi, kdo jsi ty, sám a bezejmenný? Ty jsi však mladý a já jsem stár. Nejstarší, to jsem já. Dejte na má slova, přátelé moji: Tom tu byl dřív než řeka a stromy; Tom pamatuje první kapku deště a první žalud. On prošlapal stezky před Velkými lidmi a viděl malý nárůdek přicházet. Byl tu před králi a hroby a Mohylovými duchy. Když elfové odcházeli na západ, Tom už byl tady, dříve než Moře vytvořilo oblouk. Znal tmu pod hvězdami, dokud v ní ještě nebyl strach - než přišel odjinud Temný pán.“

Zdálo se, jako by kolem domu přešel stín, a hobiti rychle vyhlédli oknem. Když se obrátili zpátky, stála ve dveřích vzadu Zlatěnka orámovaná světlem. Držela svíčku a chránila plamínek před průvanem dlaní; a světlo proudilo skrze ni jako sluneční svit bílou mušlí.

„Déšť ustal,“ řekla; „a z kopce tekou pod hvězdami nové vody. Pojďme se smát a radovat!“

„A pojďme jíst a pít!“ zvolal Tom. „Z dlouhého vyprávění je žízeň a po dlouhém naslouchání jednomu vyhládne, ráno, v poledne i večeř!“ S tím vyskočil z křesla a skokem vzal svíci z krbové římsy a rozžehl ji o plamen, který držela Zlatěnka; pak obtančil stůl. Nato proskočil dveřmi a zmizel.

Rychle se vrátil s velikým naloženým podnosem. Pak se Zlatěnkou prostřeli stůl; a hobiti seděli napůl v úžasu a napůl v smíchu: tak líbezný byl půvab Zlatěnky a tak veselé a zvláštní poskakování Tomovo. A přece se zdálo, že tančí jakýsi společný tanec, nepřekážejí

si, proplétají se do místnosti a zase ven a okolo stolu; a ve chviličce měli jídlo, nádobí i světla rozestaveny. Tabule zářily bílými a žlutými svícemi. Tom se uklonil hostům.

„Večeře je připravena," řekla Zlatěnka; a tu hobiti zpozorovali, že je celá oděna stříbrem s bílým páskem a střevíce má jako z rybích šupin. Ale Tom byl celý v čisté modři, modré jako pomněnky umyté deštěm, a punčochy měl zelené.

Večeře byla ještě lepší než minule. Hobiti možná pod kouzlem Tomova vyprávění vynechali jedno nebo více jídel, ale když měli potravu před sebou, zdálo se jim, že nejedli nejméně týden. Chvíli nezpívali, ba ani nemluvili, a měli se čile k dílu. Ale po čase se jim srdce i mysl opět rozveselily a hlasy jim zahlaholily radostným smíchem.

Když dojedli, zazpívala jim Zlatěnka spoustu písní, jež vesele začínaly v kopcích a jemně kanuly do mlčení; a v mlčeních si představovali jezera a tůně rozlehlejší, než jaké kdy viděli, a když do nich nahlédli, viděli pod sebou nebe a v hlubinách hvězdy jako drahokamy. Potom jim opět popřála dobrou noc a nechala je u ohně. Tom však nyní vypadal velice bděle a zahrnul je otázkami.

Zdálo se, že už ví hodně o nich i o jejich rodinách, ba o všem, co se udalo v Kraji od dob, které hobiti sami stěží pamatovali. Už je to nepřekvapovalo; Tom však netajil, že za své nejnovější znalosti vděčí sedláku Červíkovi, kterého zřejmě pokládal za důležitější osobu, než si představovali. „Stojí nohama na pevné zemi a ruce má od hlíny; v kostech má moudrost a obě oči otevřené," řekl Tom. Bylo jasné, že Tom má styky i s elfy, a zdálo se, že k němu jakýmsi způsobem dospěla od Gildora zpráva o Frodově útěku.

Tom tolik věděl a tak chytře se vyptával, že mu Frodo pověděl o Bilbovi i o vlastních nadějích a obavách víc, než kdy řekl dokonce i Gandalfovi. Tom vrtěl hlavou a v očích mu blýskalo, když slyšel o Jezdcích.

„Ukaž mi ten drahocenný Prsten!" řekl najednou v půli vyprávění. A Frodo k vlastnímu úžasu vytáhl řetízek z kapsy, odepjal Prsten a ihned jej Tomovi podal.

Zdálo se, že roste, když mu na okamžik spočinul ve veliké hnědé dlani: pak si jej náhle přiložil k oku a zasmál se. Na vteřinu měli hobiti vidění, žertovné i znepokojivé, jeho jasného modrého oka zářícího za zlatým kroužkem. Pak si Tom nasadil Prsten na koneček malíku a podržel jej u světla svíčky. Chviličku si hobiti ničeho divného nevšimli. Pak zalapali po dechu. Ani zdání, že by Tom mizel!

Tom se opět zasmál a pak vyhodil Prsten do vzduchu — a ten se blýskl a byl pryč. Frodo vykřikl — a Tom se naklonil kupředu a s úsměvem mu ho vrátil.

Frodo si jej prohlížel zblízka a trochu podezřívavě (jako člověk, který půjčil nějakou tretku kouzelníkovi). Byl to týž Prsten, vypadal stejně a vážil stejně: vždycky totiž připadal Frodovi podivně těžký do ruky. Ale cosi ho pohánělo, aby se přesvědčil. Snad ho trošinku pozlobilo, že Tom si dělá legraci z něčeho, co Gandalf považoval za tak hrozivě vážné. Čekal na příležitost, a když se zase rozproudil hovor a Tom vyprávěl o jezevcích a jejich podivnůstkách — nepozorovaně si Prsten navlékl.

Smíšek se k němu obrátil, chtěl něco říci, trhl sebou a potlačil výkřik. Frodo byl nadšen: přece jen to byl jeho vlastní Prsten, protože Smíšek tupě zíral na jeho křeslo a zjevně ho neviděl. Vstal a tiše se kradl od ohniště ke dveřím.

„Kampak?“ zvolal Tom a loupl po něm velice vidoucíma zářícíma očima. „Kampak, Frodo? Kam jdeš? Starý Tom Bombadil ještě není tak slepý. Sundej ten zlatý prsten! Tvá ruka je hezčí bez něho. Vrať se! Nech žertíků a posaď se u mne. Musíme si promluvit a pomyslet na zítřek. Tom vás musí poučit o správné cestě a uchránit vás od bloudění.“

Frodo se zasmál (ve snaze cítit se potěšen), sundal Prsten a přišel si zase sednout. Teď jim Tom vyložil, že zítra podle něho bude svítit slunce a bude pěkné, nadějné ráno na cestu. Měli by však vyjet časně; protože počasí v tom kraji byla věc, kterou si ani Tom nemohl být jist nadlouho dopředu, a někdy se měnilo rychleji, než si stačil převléknout kabát. „Nejsem pánem počasí,“ řekl, „jako žádný, kdo chodí po dvou nohách.“

Na jeho radu se rozhodli jet od jeho domu téměř rovně na sever, přes západní, nižší svahy Vrchů; tak mohli doufat, že se na Východní

cestu dostanou za jediný den a vyhnou se mohylám. Řekl jim, aby se nebáli — ale aby se do ničeho nepletli.

„Držte se zelené trávy. Nedotýkejte se starých kamenů ani studených duchů a nelezte do jejich obydlí, ledaže jste siláci, kterým se nikdy srdce nezachvěje!“ To opakoval několikrát; a radil jim obcházet mohyly po západní straně, kdyby k nějaké zabloudili. Pak je naučil rýmovačku, kterou měli zazpívat, kdyby zítra nějakou nešťastnou náhodou upadli do nebezpečí nebo do obtíží.

Hej, Tome Bombadile, Bombadile, hej hou!
Zaklínám té vodou, lesem, rákosem i vrbou,
při ohni a při měsíci, slyš a dej se vidět!
Přijď, Tome Bombadile, protože jsme v bídě!

Když to po něm celé přezpívali, se smíchem každému z nich popleskal po rameni, vzal svíčky a odvedl je zase do ložnice.

KAPITOLA OSMÁ

MLHA PADÁ NA MOHYLOVÉ VRCHY

Té noci neslyšeli žádné zvuky. Ale ve snu či v bdění, to nebyl schopen určit, táhl se Frodovi myslí sladký zpěv: píseň, jež přicházela jako svit za šedou clonou deště a sílila a obracela clonu v sklo a stříbro, až ji nakonec odhrnula a v rychlém rozbřesku se před ním otevřela širá zelená krajina.

Vidění vplynulo do bdění; a byl tu Tom a hvízdal si jako strom plničký ptactva; a slunce již vysílalo šikmé paprsky po svahu do otevřeného okna. Venku se všechno zelenalo a zlátlo.

Po snídani, kterou opět jedli sami, se chystali k loučení a srdce měli tak těžké, jak jen mohli mít za takového rána: chladného, jasného a čistého pod umytou bledě modrou podzimní oblohou. Ze severozápadu přicházel svěží vzduch. Jejich usedlí poníci byli téměř dovádiví, větřili a nedočkavě přešlapovali. Tom vyšel z domu, zamával kloboukem, zatančil na prahu a pobídl hobity, aby nasedli a rychle se vydali na cestu.

Vyjeli pěšinou, jež se vinula za domem a stoupala šikmo k severu, do vrchu, pod nímž dům nalezl ochranu. Právě sesedli, aby vyvedli poníky do posledního příkrého svahu, když se náhle Frodo zarazil.

„Zlatěnka!" zvolal. „Má krásná paní, celá v stříbrozelené! Vůbec jsme se s ní nerozloučili, ani jsme ji od večera neviděli!" Byl tak rozrušen, že se obrátil nazpátek; ale vtom se vzduchem zavlnilo jasné volání. Tam, na návrší, stála a kynula jim. Vlasy jí vlály, a jak chytaly sluníčko, svítily a třpytily se. Zpod nohou jí vyšlehlo světlo, podobné třpytu vody na orosené trávě, když se roztančila.

Vyběhli rychle do posledního svahu a udýchaně stanuli vedle ní. Poklonili se. Pokynem ruky jim však přikázala, aby se rozhlédli; a z

vrcholku kopce spatřili jitřní kraj. Teď bylo právě tak jasno a daleko vidět, jako bylo zamženo, když stáli ve Hvozdu na pahorku, který teď viděli bledě zeleně vyčnívat z temných stromů na západě. V tom směru se země zvedala zalesněnými hřbety, ve slunci zelenými, žlutými a hnědočervenými, za nimiž se ukrývalo údolí Brandyvíny. Na jihu, za Opletnicí, se v dáli cosi lesklo jako bledé sklíčko: Brandy vína tam tvořila veliký oblouk v nížinách a tekla pryč, kde už to hobiti neznali. Na severu za menšícími se vrchy ubíhala země v rovinách a vlnách šedé a světle hlinité barvy, až se rozplynula v beztvaré stínové dálce. Na východě se do jitra zvedaly Mohylové vrchy hřeben za hřebenem a ztrácely se zraku v tušení; nebylo to víc než tušení modři a daleký bílý třpyt splývající s okrajem oblohy, ale promlouvaly k nim ze vzpomínek a starých bájí o vysokých vzdálených horách.

Nabrali hluboký doušek vzduchu a cítili, že skok a pár pořádných kroků je zavedou, kam jen si budou přát. Připadalo jim slabošské plahočit se stranou přes pomačkané siiknice Vrchů k Cestě, když by mohli skákat, bujaře jako Tom, po schodech kopců rovnou k Horám.

Zlatěnka je oslovila a přivedla zpět jejich oči i myšlenky. „Pospěšte si, milí hosté!“ řekla. „A držte se svého cíle! Na sever, s větrem vlevo a s požehnáním na každém kroku! Pospěšte, dokud slunce svítí!“ A Frodovi řekla: „Buď zdráv, Příteli elfů! Bylo to veselé setkání.“

Frodo však nenalézal slova. Hluboce se poklonil, nasedl na poníka a s přáteli za sebou se pomalu drkotal po mírném svahu z kopce. Dům Toma Bombadila, údolí a Hvozd zmizely z dohledu. Vzduch se mezi zelenými stěnami svahů oteploval, a když se nadechli, cítili, jak k nim stoupá silná a sladká vůně drnu. Když dojeli na dno zelené prolákliny, obrátili se a spatřili proti obloze Zlatěnku, malou a útlou jako osluněná květina: stála, dívala se za nimi a ruce měla vztaženy k nim. Když se ohlédli, zavolala jasným hlasem, zdvihla ruku, obrátila se a zmizela za kopcem.

Jejich cesta se vinula po dně prolákliny a kolem zeleného úpatí strmého kopce do dalšího, hlubšího a širšího údolí, a pak přes další rameno kopců zase dolů z jejich dlouhých hřbetů a nahoru do jejich hladkých boků, na nové vršky a do nových dolin. Nikde strom ani

voda: byla to zem trávy a nízkého pružného drnu, mlčenlivá kromě šepotu vánku na ostrých hřebenech a vysokých osamělých výkřiků neznámých ptáků. Jak putovali, slunce stoupalo a začínalo být horko. Pokaždé když zlezli nějaký hřeben, jako by se větřík zmírnil. Když zahlédli kraj na západě, zdálo se, že Hvozd dýmá, jako by se spadlý déšť vypařoval z listí, kořenů a prsti. Na obzoru ležel stín a temný opar, nad nímž se obloha podobala horké a těžké modré čepici.

Kolem poledne dojeli ke kopci, jehož vrcholek byl široký a plochý jako mělký talíř se zeleným vyčnívajícím okrajem. Uvnitř se nehnul ani dech a nebe jako by měli těsně nad hlavou. Projeli a podívali se k severu. Potěšilo je to, neboť viděli, že zřejmě dojeli dál, než čekali. Jistě, vzdálenosti teď už byly úplně mlhavé a klamné, ale nebylo pochyb, že jsou na konci Vrchů. Pod nimi se vinulo k severu dlouhé údolí až k průrvě mezi dvěma strmými rameny. Za nimi, zdálo se, už žádné kopce nejsou. Přímo na sever zahlédli dlouhou tmavou čáru. „To je řada stromů," řekl Smíšek, „a ta musí značit Cestu. Mnoho mil na východ od Mostu kolem ní rostou stromy. Říká se, že tam byly zasazeny v dávných dobách."

„Výborně!" řekl Frodo. „Jestli pojedeme odpoledne stejně dobře jako dopoledne, budeme za Vrchy, než slunce zapadne, a najdeme si tábořiště." Sotva však domluvil, pohlédl k východu a viděl, že z té strany jsou kopce vyšší a shlížejí na ně; každý z nich byl korunován zeleným pahrbkem a na některých stály kameny, trčící vzhůru jako ostré zuby ze zelených dásní.

Byl to poněkud zneklidňující pohled; proto se od něho odvrátili a šli do prohloubeného kruhu. Uprostřed něho stál osamělý kámen, vysoko se tyčil pod sluncem v zenitu a nevrhal v tuto hodinu žádný stín. Byl neotesaný, a přece plný významu: jako milník nebo výstražný prst, nebo spíše jako varování. Byli už ale hladoví a slunce dosud stálo na bezstarostném poledni; a tak se zády opřeli o východní stranu kamene. Byla chladná, jako by slunce nemělo moc ji zahřát; v tu chvíli jim to však připadalo příjemné.

Tam pojedli a popili a naobědvali se pod širým nebem, co hrdlo ráčí; jídlo totiž pocházelo „zpod hory". Tom jim ho naložil pořádně. Poníci zbavení břemene se loudali trávou.

Jízda přes kopce, jídla do sytosti, teplé slunce a vůně drnu, trochu dlouhé povalování, natažené nohy a zírání do nebe nad hlavou: možná že tyhle věci stačí vysvětlit, co se stalo. Ale ať už to bylo jakkoli: naráz a nepříjemně procitli ze spánku, do něhož vůbec nehodlali upadnout. Stojící kámen byl studený a vrhal dlouhý bledý stín, který se přes ně kladl směrem k východu. Slunce, bledě a vodnatě žluté, prosvítalo mlžičkou těsně nad západní stěnou prolákliny, v níž leželi; na sever, na jih a na východ byla za stěnou hustá studená bílá mlha. Vzduch byl němý, těžký a studený. Poníci stáli, choulili se k sobě a věšeli hlavy.

Hobiti v úleku vyskočili a rozběhli se k západnímu okraji. Zjistili, že jsou na ostrově v mlze. A zatímco s úzkostí hleděli na zapadající slunce, kleslo jim před očima do bílého moře a vzadu na východě vyskočil studený šedý stín. Mlha se dovalila ke stěnám a zvedla se nad ně, a jak stoupala, zahýbala se jim nad hlavou, až z ní byla střecha: byli zavřeni v mlhové komnatě, jejímž středovým pilířem byl stojící kámen.

Cítili, jako když se kolem nich zavírá past; neztratili však úplně odvahu. Dosud si pamatovali nadějný výhled na Cestu před sebou a dosud věděli, kterým směrem leží. V každém případě se jim teď prohlubeň kolem kamene zprotivila tak, že je ani nenapadlo zůstat. Balili, jak rychle to zkřehlými prsty šlo.

Brzy vedli poníky husím pochodem přes okraj a po dlouhém severním úbočí dolů do mlžného moře. Cestou dolů byla mlha stále studenější a vlhčí a vlasy se jim mokře lepily na čelo. Když došli dolů, bylo tak zima, že se zastavili a vytáhli pláště a kapuce. Brzy byly orosené šedými kapkami. Pak nasedli na poníky a pomalu pokračovali, hledajíce si cestu podle stoupání a klesání půdy. Mířili, nakolik to byli schopni odhadnout, k otvoru připomínajícímu bránu na dalekém severním konci údolí, jež viděli před polednem. Jen co projedou průrvou, stačí jet přibližně přímo kupředu a nakonec musejí narazit na Cestu. Dál se jejich myšlenky neubíraly, snad až na slabou naději, že za Vrchy třeba není mlha.

Jeli velice pomalu. Aby se nerozdělili a nezabloudili různými směry, postupovali v řadě s Frodem v čele, Sam za ním, po něm Pipin a pak Smíšek. Zdálo se, že údolí nemá konce. Najednou Frodo spatřil nadějné znamení. Po obou stranách vpředu začala v mlze vystávat temnota; a hádal, že se konečně blíží k průrvě mezi kopci, severní bráně Mohylových vrchů. Jestliže jí projedou, jsou volní.

„Honem za mnou!" zavolal přes rameno a pospíšil kupředu. Jeho naděje se však rychle změnila ve zmatek a obavu. Temné skvrny temněly, ale scvrkávaly se; a náhle před sebou spatřil hrozivě čnít dva obrovské stojící kameny, lehce nachýlené k sobě jako neúplný rám dveří. Nevzpomínal si, že by byl v údolí viděl něco takového, když se dopoledne díval z kopce. Projel mezi nimi, než si to stačil uvědomit: a vtom jako když kolem něho padne tma. Jeho poník se vzepjal a zafrkal a Frodo spadl. Když se ohlédl, viděl, že je sám. Ostatní ho nenásledovali.

„Same!" zvolal. „Pipine! Smíšku! Pojeďte! Proč se mě nedržíte?" Žádná odpověď. Zmocnil se ho strach, a tak proběhl zpátky kolem kamenů a divoce křičel: „Same! Same! Smíšku! Pipine!" Poník skočil do mlhy a zmizel. Frodo měl dojem, že někde opodál slyší křik: „Hej, Frodo! Hej!" Bylo to dál na východ, vlevo od něho, když stál pod velikými kameny a napínal zrak do tmy. Vrhl se po směru výkřiku a zjistil, že stoupá do příkrého vrchu.

Drápal se nahoru a volal znovu, zběsileji a zběsileji; ale chvíli neslyšel žádnou odpověď. Potom jako by zazněla slabě, daleko vpředu a vysoko nad ním: „Frodo! Hej!" přicházely tenké hlásky z mlhy; a pak výkřik, který zněl jako opakované *„Pomoc! Pomoc!"*, než skončil posledním *„Pomoc!"*, jež se změnilo v náhle přeťaté zakvílení. Klopýtal za křikem, jak nejrychleji mohl; světlo však již zmizelo a kolem něho se zavřela přilnavá noc, takže si nemohl být jistý směrem. Zdálo se mu, že stále šplhá nahoru.

Jen změna úrovně půdy pod nohama mu napověděla, že je konečně na vrcholu hřebene či kopce. Byl unavený, zpocený, a přece zkřehlý. Byla úplná tma. „Kde jste?" vykřikl ztrápeně.

Žádná odpověď. Stál a naslouchal. Náhle si uvědomil, že se silně ochlazuje a že tady nahoře začíná vát ledový vítr. Počasí se měnilo. Mlha teď kolem něho letěla v cárech a chuchvalcích. Od úst se mu

kouřilo a tma byla méně blízká a hustá. Vzhlédl a s údivem zjistil, že se mezi pruhy chvátajících mraků a mlhy v nadhlavníku objevují mdlé hvězdy. Vítr začal svištět v trávě.

Náhle se mu zdálo, že slyší zdušený výkřik, a zamířil k němu; zatímco šel, mlha se svinula a rozhalila a ukázalo se hvězdné nebe. Rychlým pohledem zjistil, že stojí tváří k jihu na oblém vršku, na který musel vylézt od severu. Z východu vál lezavý vítr. Napravo, proti hvězdám na západě, se hrbil sytě černý obrys. Stála tam veliká mohyla.

„Kde jste?“ vykřikl znovu, rozhněvaný a polekaný.

„Tady!“ řekl hluboký studený hlas, který se zdál vycházet ze země. „Čekám na tebe!“

„Ne!“ řekl Frodo, ale neutíkal. Kolena mu podklesla a padl na zem. Nedělo se nic a neozval se ani zvuk. Roztřeseně vzhlédl, právě včas, aby spatřil vysokou temnou postavu jako stín proti hvězdám. Skláněla se nad ním. Měl dojem očí, velice studených, ač prosvícených bledým světlem, jež jako by přicházelo z veliké dálky. Pak ho uchopila ruka silnější a studenější než železo. Ledový dotek mu zmrazil kosti a víc si nepamatoval.

Když zase přišel k sobě, chviličku si nevybavoval nic než pocit děsu. Pak náhle pochopil, že je uvězněn, beznadějně polapen; je v mohyle. Dostal ho Mohylový duch a zřejmě už je pod nějakým z jeho strašných kouzel, o nichž pohádky vyprávěly jen šeptem. Neodvažoval se pohnout, ale zůstal, jak byl položen: na zádech, na studeném kameni, s rukama na prsou.

Ačkoli byl jeho strach tak veliký, že se zdál být součástí temnoty, jež ho obklopovala, zjistil, že přemítá o Bilbovi Pytlíkoví a o tom, co mu vyprávěl, když se spolu toulali po stezičkách Kraje, a jak mluvili o cestách a o dobrodružství. I v srdci toho nejtlustšího a nejbázlivějšího hobita se skrývá semínko odvahy (často, pravda, hluboko) a čeká na nějaké konečné a zoufalé nebezpečí, aby vzklíčilo. Frodo nebyl ani moc tlustý, ani moc bázlivý; ve skutečnosti, třebaže o tom nevěděl, ho Bilbo (a také Gandalf) pokládal za nejlepšího hobita v celém Kraji. Pomyslel si, že dospěl ke konci svého dobrodružství, a k strašlivému konci, ale ta myšlenka ho posílila. Cítil, jak se napíná,

jako před posledním skokem; už si nepřipadal hadrový jako bezmocná kořist.

Zatímco ležel, přemýšlel a sbíral se, všiml si najednou, že tma zvolna ustupuje: kolem něho rostlo bledé, zelenkavé světlo. Nejdřív mu neodhalilo, na jakém místě se octl, protože se zdálo vycházet z něho samotného a z podlahy vedle něho a nedosáhlo ještě stropu ani stěn. Otočil se, a tam ve studeném svitu spatřil, že vedle něho leží Sam, Pipin a Smíšek. Leželi na zádech, tváře měli smrtelně bledé a byli oblečeni v bílém. Kolem nich ležely spousty drahocenností, možná zlatých, ačkoli v tom světle vypadaly studeně a nesličně. Na hlavách měli obroučky, kolem pasu zlaté řetězy a na prstech mnoho prstenů. Po boku jim ležely meče a u nohou štíty. Přes hrdla jim však ležel jeden dlouhý tasený meč.

Náhle počala píseň: studený šepot, jenž stoupal a klesal. Hlas se zdál daleký a nesmírně bezútěšný, chvílemi vysoký a tenký, chvílemi jako ston z hloubi země. Z beztvarého proudu smutných, leč strašlivých zvuků chvílemi vynikaly řady slov: ponurých, tvrdých, studených slov, bezcitných a ubohých. Noc haněla jitro, o něž byla připravena, a chlad proklínal teplo, po němž hladověl. Froda mrazilo až do morku kostí. Po chvíli začala být píseň zřetelnější; a s děsem v srdci si uvědomil, že se proměnila v zaklínání:

Chladni, ruko, srdce, kosti,
v chladném spánku do věčnosti,
na kamenném chladném loži,
dokud slunce nedohoň.
Černý vítr hvězdy svane,
na zlaté spát nepřestaneš,
až temný pán pokyne
a zem s mořem zahyne.

Za hlavou uslyšel skřípavý a škrábavý zvuk. Zvedl se na jednom lokti a v bledém svitu spatřil, že jsou v jakési chodbě, která za nimi zahýbá. Zpoza rohu tápala dlouhá ruka, kráčela po prstech k Samovi, který ležel nejblíž, a k jílci meče, jenž na něm spočíval.

Frodo měl nejprve pocit, že ho zaklínadlo opravdu proměnilo v kámen. Pak se ho zmocnila zběsilá myšlenka na útěk. Ptal se, zda by ho Mohylový duch napadl, kdyby si nasadil Prsten, a zda by našel cestu ven. Představil si, jak svobodně běží trávou, trápí se pro Smíška a Sama a Pipina, ale sám je volný a živý. Gandalf by uznal, že se nedalo dělat nic jiného.

Ale odvaha, která se v něm probudila, byla už silná: nemohl opustit přátele tak snadno. Zakolísal, zašátral v kapse a pak znovu bojoval sám se sebou; zatím ruka přilezla blíž. Náhle se v něm zrodilo pevné odhodlání; chytil krátký meč, který ležel vedle něho, a vkleče se naklonil nad těly svých druhů. Vší silou ťal po lezoucí ruce v zápěstí, a ruka upadla; v tom okamžiku se však meč rozštípl až k jílci. Ozval se výkřik a světlo zmizelo. Ve tmě cosi zlobně zavrčelo.

Frodo padl na Smíška a Smíškova tvář byla na dotek studená. Náhle se mu kdesi vzadu v mysli vynořila vzpomínka na dům pod horou a na Tomův zpěv, jež se s příchodem mlhy vytratila. Vzpomněl na rýmovačku, kterou je Tom učil. Zoufalým hláskem začal: „Hej, Tome Bombadile!“ a s tím jménem jako by jeho hlas zesílil: zazněl plně a životně a temná komora se rozezněla ozvěnou jako při zvuku polnice a bubnu.

Hej, Tome Bombadile, Bombadile, hej hou!
Zaklínám tě vodou, lesem, rákosem i vrbou,
při ohni a při měsíci, slyš a dej se vidět!
Přijď, Tome Bombadile, protože jsme v bídě!

Rázem nastalo hluboké ticho, v němž Frodo slyšel údery vlastního srdce. Po dlouhém, pomalém mžiku zaslechl zřetelně, ale vzdáleně, jako by hlas přicházel skrze hlínu nebo tlustou zeď, odpovídající zpěv:

Náš starý Tom Bombadil je veselá kopa,
kabátek má šmolkový, k tomu žlutá bota.
Torna nikdo nedostane, protože je pánem,
jeho krok je rychlejší, jeho píseň vládne!

Ozval se hlasitý hřmot, jako když se řítí a padají kameny, a náhle začalo dovnitř proudit světlo, skutečné světlo, jasné světlo dne. Na konci komory se Frodovi u nohou utvořil nízký otvor podobný dveřím; a v něm se objevila Tomova hlava (i s kloboukem a s pírkem), rudě orámovaná vycházejícím sluncem. Světlo dopadlo na podlahu a na tváře tří hobitů ležících po Frodově boku. Nehýbali se, ale neměli už chorobnou barvu. Vypadali teď, jako by jen hluboce spali.

Tom se shýbl, sundal klobouk a vstoupil do temné komory se zpěvem.

Táhni pryč, ty starý Duchu! Zmiz ve světle denním!
Svraskni jako chladná mlha, jako vítr zavyj,
táhni do neplodných zemí přes hory a doly!
Víckrát se sem nevracej. Mohylu nech prázdnou.
Ztracen buď a zapomenut, temnější než temno,
tam, kde brány zavřeny jsou do nápravy světa.

Při těchto slovech se ozval výkřik a vnitřní část komory se s rachotem zřítila. Pak bylo slyšet dlouhý, táhlý kvil vytrácející se do nepředstavitelné dálky; a potom ticho.

„Pojď, příteli Frodo!“ řekl Tom. „Pojďme ven na čistou trávu. Musíš mi je pomoci vynést.“

Spolu vynesli Smíška, Pipina i Sama. Když Frodo naposled opouštěl mohylu, zdálo se mu, že vidí uťatou ruku, jak se ještě kroutí jako raněný pavouk v hromádce spadané hlíny.

Tom odešel zase dovnitř a bylo slyšet veliké bouchání a dupot. Když se vynořil, měl plnou náruč pokladů: věci ze zlata, stříbra, mědi a bronzu, spoustu korálů a řetězů a ozdob s drahokamy. Vylezl na zelenou mohylu a všechny tam rozložil na slunci.

Stál, klobouk v ruce a vítr ve vlasech, a shlížel na tři hobity, kteří leželi na zádech v trávě na západ od pahrbku. Zvedl pravici a pravil jasným velitelským hlasem:

Vzbuďte se, mí zlatí kluci, vstávej každý, vstávej!
Ať zas proudí horká krev! Padl chladný kámen;

temné dveře dokořán, mrtvá ruka puká.
Noc za nocí odlétla, za branou jsou luka!

K Frodově veliké radosti se hobiti pohnuli, protáhli paže, protřeli si oči a rázem vyskočili. Hleděli v úžasu nejdřív na Froda a pak na Torna, který v celé velikosti stál na mohyle nad nimi; a pak na sebe v tenkých bílých hadřících, s korunami a pásy z bledého zlata a cinkajícími ozdobami.

„Co se to jen stalo?“'začal Smíšek a hmatal po zlaté čelence, která mu spadla přes jedno oko. Pak zmlkl, tváří mu přeletěl stín, a zavřel oči. „Ovšem, už si vzpomínám,“ řekl. „V noci na nás přišli muži z Carn Dûm a my byli poraženi. Ach! To kopí v mém srdci!“ Chytil se za prsa. „Ne! Ne!“ řekl a otevřel oči. „Co to říkám? Snil jsem. Kdes byl, Frodo?“

„Myslel jsem, že jsem ztracen,“ řekl Frodo, „ale nechci o tom mluvit. Mysleme na to, co máme dělat teď. Pojeďme dál!“

„Takhle vystrojení, pane?' řekl Sam. „Kde mám šaty?“ Hodil čelenku, pás a prsteny do trávy a bezradně se rozhlížel, jako by čekal, že někde poblíž najde ležet svůj plášť, kabátec, kalhoty a jiné součásti hobitího oblečení.

„Svoje šaty už nenajdete,“ řekl Tom, seskočil z mohyly a se smíchem je ve sluneční záři obtančil. Zdálo by se, že se nic nebezpečného a hrozného nestalo; a vskutku, hrůza v srdcích jim bledla, když na něho hleděli a viděli veselé ohníčky v jeho očích.

„Co tím myslíte?“ zeptal se Pipin a díval se na něho napůl zmateně, napůl pobaveně. „Proč ne?“

Tom však potřásl hlavou. „Našli jste sami sebe, vynořili jste se z hluboké vody. Nelitujte šatů, když jste ušli utonutí. Buďte rádi, mí veselí přátelé, a nechtě sluníčko, ať vám rozehřeje srdce i údy! Shoďte ty staré hadry! Proběhněte se po trávě nazí a Tom půjde na lov!“

Skákal dolů z kopce, hvízdal a volal. Frodo se za ním podíval a viděl, že pádí na jih zelenou dolinou mezi kopci a pořád hvízdá a volá:

Holahou!Poběžte!Kam vás nohy nesou?
Horem, dolem, vlevo, vpravo, loukou nebo k lesu ?

Ostré ouško, Bystrý nose, Oháňko a Grošku,
Punčoško, ty kluku malá, a můj Tlustý hošku!

Tak zpíval v rychlém běhu a přitom vyhazoval klobouk a zase jej chytal, až se jim schoval za pahorkem; jeho holahou však ještě chvíli přinášel vítr, který se stočil k jihu.

Vzduch se zase silně oteploval. Hobiti chvíli pobíhali v trávě, jak jim řekl. Pak se rozvalili na sluníčku s rozkoší těch, kdo byli náhle přeneseni z krutého mrazu do vlídného podnebí, nebo jako lidé, kteří po dlouhé těžké nemoci jednoho rána procitnou a zjistí, že je jim nečekaně dobře a že mají před sebou zase jednou slibný den.

Než se Tom vrátil, byli už při síle (a při chuti). Objevil se za kopečkem, nejdřív klobouk a za ním poslušná řádka šesti poníků: jejich vlastních pět a jeden navíc. Poslední byl očividně Tlustý hošek. Byl větší, silnější, tlustší (a starší) než jejich vlastní poníci. Smíšek, kterému patřili ostatní, jim ve skutečnosti žádná podobná jména nedával, ale poníci slyšeli na nová jména, která jim dal Tom, do konce života. Tom je volal jednoho po druhém a oni přelézali vršek a stavěli se do řady. Pak se Tom hobitům poklonil.

„Tak tady máte své poníky!“ řekl. „Mají svým způsobem víc rozumu než vy, toulaví hobiti — aspoň mají čich. Protože vycítí nebezpečí, do kterého vy rovnou vpochodujete, a když utíkají o život, utíkají správným směrem. Musíte jim všem odpustit; srdce mají věrné, ale na hrůzu Mohylových duchů nejsou stavění. Vidíte, vracejí se a nesou všechen náklad.“

Smíšek, Sam a Pipin se teď oblékli do náhradních oděvů z vaků; brzy jim bylo vedro, protože museli navléknout silnější a teplejší šaty, které si vzali do nadcházející zimy.

„A odkud se vzal ten starší, ten Tlustý hošek?“ ptal se Frodo.

„Ten je můj,“ řekl Tom. „Můj čtyřnohý přítel; jezdím na něm ovšem zřídka, a tak se často toulá daleko široko po kopcích. Když vaši poníci bydleli u mne, seznámili se s Hoškem a v noci ho ucítili a rozběhli se za ním. Myslel jsem, že se o ně postará a že jim moudrým slovem zazené strach. Ale teď, milý Hošku, starý Tom pojede. Hej! Pojede s vámi, jen aby vás dopravil na Cestu; a tak potřebuje poníka.

Není totiž snadné povídat si s hobity, když se vezou a člověk kluše vedle nich po svých.“

Hobiti byli nadšeni a mnohokrát Tomovi děkovali, ale ten se smál a říkal, že umějí tak dobře zabloudit, že nebude mít klid, dokud je neuvidí za hranicemi vlastní země. „Mám práci,“ řekl. „Tvořit a zpívat, povídat a chodit, dávat pozor na svou zemi. Tom nemůže být pořád po ruce, aby otvíral dveře a pukliny ve vrbě. Tom má na starosti dům a Zlatěnka čeká!“

Podle slunce bylo ještě dost časně, mezi devátou a desátou, a hobiti obrátili pozornost k jídlu. Poslední jídlo, které měli, byl včerejší oběd u stojícího kamene. Teď posnídali zbytek zásob od Torna, které měli původně na večeři, a doplnili je tím, co přinesl Tom s sebou. Nebyla to žádná hostina (na hobity a za daných okolností), ale hned jim bylo o moc líp. Zatímco jedli, šel si Tom k mohyle prohlédnout poklady. Většinu naskládal na hromádku, která se blyštěla a jiskřila v trávě. Nechal je tam ležet „volně pro každého nálezce, ptáka, zvíře, elfa, člověka a každého dobrého tvora“, protože tak se rozptýlí kouzlo mohyly a žádný duch se do ní nevrátí. Sám si vybral z hromádky brož vykládanou modrými kameny mnoha odstínů: jako květy lnu nebo křídla modrásků. Dlouze na ni hleděl, jako by mu něco připomínala, potřásl hlavou a nakonec řekl:

„Tohle je pěkná tretka pro Toma a jeho paní! Ta, která ji nosívala na rameni, byla krásná. Teď ji bude nosit Zlatěnka a na tamtu nezapomeneme!“

Každému z hobitů vybral dlouhou dýku, ve tvaru listu, břitkou, podivuhodně vykládanou zlatými a rudými hady. Blyštěly se, když je vytáhl z černých pochev vyrobených ze zvláštního lehkého a pevného kovu a vykládaných spoustou ohnivých kamenů. Ať to způsobila nějaká dobrá vlastnost pochev nebo kouzlo, jemuž podléhala mohyla, čepele se zdály nedotčené časem, nezrezivělé, ostré a na slunci se třpytily.

„Staré nože jsou dost dlouhé na meče pro hobity,“ řekl. „Je dobře mít ostrou čepel, když se nárůdek z Kraje vydává na východ, na jih nebo daleko do tmy a nebezpečí.“ Potom jim vyprávěl, že ty čepele ukovali před dávnými časy Muži ze Západní říše: byli nepřáteli

Temného pána, ale byli přemoženi zlým králem z Carn Dûm v zemi Angmar.

„Dnes na ně vzpomene málokdo," zamumlal Tom, „a přece ještě jsou a chodí osaměle, synové zapomenutých králů, a ochraňují bezstarostné lidi před zlem."

Hobiti jeho slova nechápali, zatímco však mluvil, měli vidění jakési veliké rozlohy minulých let, podobné ohromné stínové pláni, přes kterou kráčely postavy mužů, vysokých a chmurných, s jasnými meči, a poslední přicházel kdosi s hvězdou na čele. Pak se vidění ztratilo a byli zpátky ve slunném světě. Bylo načase opět se vydat na cestu. Připravili se, sbalili zavazadla a naložili poníky. Nové zbraně si pověsili na kožené opasky pod kabátce. Připadali si s nimi nemotorní a napadlo je, zda jim vůbec k něčemu budou. Nikdy nepomysleli, že jedním z dobrodružství, do nichž by je mohl jejich útěk zavést, může být boj.

Konečně vyrazili. Z kopce poníky vedli, pak nasedli a rychlým klusem přejeli údolí. Ohlédli se a na kopci spatřili vršek staré mohyly; zlato na ní odráželo slunce jako žlutý plamen. Pak objeli rameno vrchů a pohled zmizel.

Ačkoli se Frodo rozhlížel všemi směry, nespatřil ani stopu po velkých kamenech stojících jako brána a zanedlouho byli u severní průrvy, rychle projeli a země před nimi začala klesat. Jelo se jim teď vesele; Tom Bombadil poklusával vedle nich nebo před nimi na svém Tlustém hoškovi, který se uměl pohybovat mnohem rychleji, než sliboval jeho objem. Tom si většinu času zpíval, písně však vesměs nedávaly smysl nebo snad byly v nějaké staré řeči, kterou hobiti neznali a jejíž slova vyjadřovala především radostný úžas.

Jeli vytrvale, ale brzy viděli, že Cesta je dál, než si představovali. I kdyby nebylo mlhy, polední spánek je zdržel tak, že by k ní nebyli mohli dojet dřív než včera v noci. Temná čára, kterou viděli, nebyla řada stromů, ale keře rostoucí na kraji hlubokého příkopu, který měl na protější straně strmou zeď. Tom vysvětlil, že to bývala hranice jednoho království, ale už hrozně dávno. Zdálo se, že na to má nějakou smutnou vzpomínku, a nechtěl o tom mluvit.

Spustili se do příkopu a zase vylezli průlomem ve zdi a pak Tom zamířil přímo na sever, protože předtím uhnuli poněkud k západu. Teď jeli otevřenou a vcelku rovnou krajinou, takže zrychlili krok; slunce se však již sklánělo, když konečně před sebou spatřili řadu vysokých stromů a poznali, že jsou po mnoha nečekaných dobrodružstvích u Cesty. Posledních pár honů projeli tryskem a zastavili pod dlouhými stíny stromů. Byli na vrcholu povlovného břehu a Cesta, v přibývajícím večeru nezřetelná, se vinula pod nimi. V tomto bodě mířila z jihozápadu na severovýchod a napravo od nich se rychle svažovala do široké kotliny. Byla rozježděná a nesla stopy nedávných dešťů. Stály na ní kaluže a výmoly byly plné vody.

Sjeli z břehu a rozhlédli se. Nebylo nic vidět. „Tak konečně jsme tady!“ řekl Frodo. „Myslím, že jsme mou zkratkou přes Hvozd neztratili víc než dva dny. Ale třeba se nám to zdržení vyplatí. Možná že je svedlo z naší stopy.“

Ostatní na něho pohlédli. Rázem na ně padl opět stín strachu z Černých jezdců. Od chvíle, kdy vstoupili do Hvozdu, mysleli hlavně na to, jak se dostanou zpátky na Cestu; teprve nyní, když jim ležela u nohou, si vzpomněli na nebezpečí, které je pronásledovalo a velmi pravděpodobně je na ní čekalo. S úzkostí se ohlédli k zapadajícímu slunci, ale Cesta byla hnědavá a pustá.

„Myslíte,“ zaváhal Pipin, „myslíte, že nás budou dnes v noci pronásledovat?“

„Ne, doufám, že dnes v noci ne,“ odpověděl Tom Bombadil; „možná ani zítra. Ale nespoléhejte na můj úsudek; nemohu říct nic jistého. Na východ mé poznání nesahá. Tom není pánem Jezdců z Černé země daleko od jeho kraje.“

A přece hobiti zatoužili, aby jel s nimi. Cítili, že jestli by si vůbec někdo věděl rady s Černými jezdci, byl by to on. Už brzy pojedou do úplně cizích zemí, za hranice nejmlhavějších a nejvzdálenějších pověstí Kraje, a v houstnoucím soumraku se jim zastesklo po domově. Cítili se osamělí a ztracení. Stáli mlčky a nebylo jim do loučení. Jen pomalu si uvědomili, že Tom jim přeje šťastnou cestu a říká jim, ať se vzmuží a jedou pořád dál, bez zastávky až do tmy.

„Pro dnešek vám dá Tom dobrou radu (dál už s vámi musí jít a vést vás vaše vlastní štěstí): po čtyřech mílích narazíte u Cesty na

vesnici Hůrku pod Hůreckým kopcem, jejíž dveře jsou obráceny k západu. Tam najdete starý hostinec ‚U skákavého poníka‘. Hostinským je tam dobrý člověk, Ječmínek Máselník. Tam můžete zůstat přes noc, a pak ráno rychle na cestu. Buďte stateční, ale opatrní! Zachovejte si svá veselá srdce a jeďte svému štěstí vstříc!“

Prosili ho, aby s nimi jel aspoň k hostinci a ještě se s nimi napil, se smíchem však odmítl a řekl:

Tady končí Tomův kraj: hranice ho leká.
Tom má na starosti dům a Zlatěnka čeká!

Pak se obrátil, vyhodil do vzduchu svůj klobouk, skočil Hoškovi na hřbet, vyjel do vrchu a se zpěvem jim zmizel v šeru.

Hobiti vylezli nahoru a dívali se za ním, dokud se neztratil z očí.

„Nerad se loučím s panem Bombadilem,“ řekl Sam. „To je ale chlap! Počítám, že ujdeme pěkný kus, než potkáme lepšího nebo divnějšího. Ale nezapírám, že rád uvidím toho ‚Skákavého poníka‘, co o něm mluvil. Doufám, že bude jako ‚Zelený drak‘ u nás doma! Jací jsou v Hůrce lidi?“

„V Hůrce jsou hobiti,“ řekl Smíšek, „a taky Velcí lidi. Řekl bych, že tam bude skoro jako doma. ‚Poník‘ je podle všeho dobrá hospoda. Naši tam občas zajedou.“

„Ať je sebelepší,“ řekl Frodo, „stejně to není Kraj. Nechovejte se příliš jako doma! Prosím vás, pamatujte si — všichni — že o jménu Pytlík nesmí padnout ani zmínka. Jsem pan Podhorský, kdybychom museli říkat jména.“

Pak nasedli na poníky a mlčky jeli večerem. Rychle se snášela tma, zatímco se plahočili do kopce a z kopce, až konečně uviděli v dálce probleskovat světélka.

Před nimi vyvstal a cestu přehradil Hůrečky kopec, temná hmota proti zamženým hvězdám; pod jeho západním bokem se stulila velká ves. K ní se teď spěšně rozjeli a toužili jen po ohni a po dveřích, které by postavili mezi sebe a noc.

KAPITOLA DEVÁTÁ

U SKÁKAVÉHO PONÍKA

Hůrka byla hlavní vesnicí Hůrečka, malé obydlené oblasti podobné ostrůvku v okolní pustině. Kromě Hůrky tu byl na druhé straně kopce Špalíček, Jámy v hlubokém údolí trochu dál na východ a Podlesí na kraji Hustolesa. Okolo Hůreckého kopce a vesnic se táhla pouhých několik mil široká zemička skládající se z obdělávaných polí a obhospodařovaných lesů.

Lidé z Hůrky byli hnědovlasí, širokoplecí a pomenší, dobrodušní a nezávislí; patřili jen sami sobě.

S hobity, trpaslíky, elfy a ostatními obyvateli světa se však přátelili víc, než bylo (nebo je) obvyklé u Velkých lidí. Podle vlastních pověstí byli původními obyvateli a potomky prvních lidí, kteří kdy zabloudili na západ Středozemě. Málo jich přežilo bouřlivé Staré časy, když se však Králové vrátili přes Velké moře, našli Hůrecké pořád na místě, a ti tu byli pořád, i nyní, když vzpomínka na Krále už zarůstala trávou.

V oněch dobách žádní lidé neměli trvalá sídliště tak daleko na západě, tři sta mil od Kraje. V divokých zemích za Hůrkou však žili tajuplní poutníci. Hůrečtí jim říkali Hraničáři a o jejich původu nevěděli nic. Byli vyšší a vlasy měli tmavší než lidé z Hůrky a věřilo se, že mají zvláštní zrakové a sluchové schopnosti a že rozumějí řeči zvířat a ptáků. Toulali se svobodně na jih a na východ až po Mlžné hory, teď jich však bylo málo a zřídka se dali vidět. Když se objevili, přinášeli zprávy zdaleka a vyprávěli podivné zapomenuté příběhy, které každý rád poslouchal; Hůrečtí se však s nimi nepřátelili.

V Hůrečku byla i spousta hobitích rodin a ty se prohlašovaly za nejstarší hobití osídlení na světě, sídliště založené dávno před pře-

kročením Brandyvíny a kolonizací Kraje. Žili ponejvíc ve Špalíčku, ačkoli pár jich žilo i v samotné Hůrce, hlavně v kopci nad lidskými domy. Velký lid a Malý lid, jak si navzájem říkali, vycházely přátelsky, každý se staral o své a svým způsobem, ale oba se právem pokládaly za nezbytné součásti lidu Hůrečka. Nikde jinde na světě se nevyskytovalo toto zvláštní (ale výborné) uspořádání.

Hůrečtí, velcí i malí, příliš necestovali a zajímali se hlavně o záležitosti svých čtyř vesnic. Hobiti z Hůrky občas zajížděli do Rádovska nebo do Východní čtvrtky; ačkoli však jejich zemička neležela víc než den jízdy na východ od Brandyvínského mostu, hobiti z Kraje ji teď zřídka navštěvovali. Občas si nějaký Radovan nebo dobrodružný Bral vyjeli na den na dva do hostince, ale i to už přestávalo být zvykem. Hobiti z Kraje mluvili o hobitech z Hůrky jako o Venkovských a pramálo se o ně zajímali. Považovali je za nudné a nevychované. Na západě bylo tou dobou roztroušeno asi mnohem víc Venkovských, než si lidé z Kraje představovali. Někteří byli bezpochyby obyčejní tuláci, kteří si vyhrabávali díry v kdejaké stráni a zůstávali v nich jen tak dlouho, dokud je to neomrzelo. V Hůrečku ale byli hobiti rozhodně spořádaní a zámožní; a o nic venkovštější než jejich příbuzní Doma. Ještě se nezapomnělo, že byly časy, kdy mezi Krajem a Hůrkou vládl čilý ruch. Brandorádi v sobě měli podle všech zpráv hůreckou krev.

Ve vsi Hůrce byla asi stovka kamenných domů Velkých lidí, ponejvíc nad silnicí, stulených pod kopcem a s okny na západ. Na té straně vybíhal od kopce půlkruhem hluboký příkop a zase se k němu vracel. Po vnitřní straně rostl hustý živý plot. Tudy vedla Cesta po můstku; v místě, kde procházela živým plotem, však byla přehrazena velikou branou. Na jižním konci, kde Cesta opouštěla vesnici, byla další brána. Na noc se brány zavíraly; hned za nimi však měli domky vrátní.

V místě, kde silnice zahýbala vpravo kolem úpatí kopce, byl veliký hostinec. Postavili ho v dávných časech, kdy býval provoz na cestách mnohem větší. Hůrka totiž stála na prastaré křižovatce cest: těsně před příkopem se západně od vsi křižovala s Východní cestou jiná prastará cesta a dříve po ní cestovalo mnoho lidí i různých jiných

národů. „Divné jako novina z Hůrky“ bylo dosud příslovím ve Východní čtvrtce, a pocházelo to z dob, kdy se v hostinci vyprávěly noviny ze Severu, Jihu a Východu a kdy si je tam Krajané častěji chodívali poslechnout. Severní země však byly už dávno opuštěné a Severní cesta málo používaná; zarostla trávou a Hůřečtí jí říkali Zelená cesta.

Hůrecký hostinec stál ovšem pořád a hostinský byl důležitou osobou. V jeho domě se scházeli velcí i malí leniví, povídaví a zvídaví obyvatelé ze všech čtyř vesnic; byl také útočištěm Hraničářů a jiných poutníků a těch cestovatelů (většinou trpaslíků), kteří dosud putovali po Východní cestě z Hor a do Hor.

Bylo tma a bíle svítily hvězdy, když Frodo a jeho druhové konečně dorazili na křižovatku se Zelenou cestou a přiblížili se k vesnici. Dojeli k Západní bráně a našli ji zavřenou, ve dveřích domku za ní však seděl muž. Vyskočil, podal si lucernu a překvapeně se na ně přes bránu zadíval.

„Co chcete a odkud jedete?“ zeptal se nabručeně.

„Máme namířeno do hostince,“ odpověděl Frodo. „Cestujeme na východ a dnes večer už dál nemůžeme.“

„Hobiti! Čtyři hobiti! A k tomu z Kraje podle řeči,“ řekl vrátný tiše, jako pro sebe. Chvíli na ně temně zahlížel, pak pomalu otevřel bránu a nechal je projet.

„Nevídáme často Krajany v noci na cestách,“ pokračoval, když se na okamžik zastavili u jeho dveří. „Promiňte, ale rád bych věděl, jaká záležitost vás vede na východ od Hůrky. A jak se račte jmenovat?“

„Naše jména a naše záležitosti jsou naše věc a tady o nich nemám chuť vykládat,“ řekl Frodo, kterému se nelíbil ani muž, ani tón jeho hlasu.

„Jsme hobiti z Rádovska a máme chuť cestovat a pobýt tady v hostinci,“ vložil se do toho Smíšek. „Já jsem pan Brandorád. Stačí vám to? Hůřečtí mluvívali s pocestnými slušně, jak jsem slýchal.“

„Dobrá, dobrá,“ řekl muž. „Nechtěl jsem vás urazit. Ale uvidíte, že se vás bude možná vyptávat víc lidí než jen starý Jindra od brány. Obcházejí tu prapodivní lidi. Když půjdete k ‚Poníkovi‘, poznáte, že tu nejste jediní hosté.“

Popřál jim dobrou noc a dál nemluvili; Frodo však ve světle lucerny viděl, že si je muž stále zvědavě prohlíží. Byl rád, když cestou uslyšel, jak za nimi zaklapla brána. Rád by věděl, proč je ten člověk tak podezřívavý a jestli se někdo nevyptával na společnost hobitů. Že by Gandalf? Třeba přijel, zatímco se zdrželi v Hvozdě a na Vrších. Ale něco v pohledu a hlase vrátného jej znepokojilo.

Muž chviličku hleděl za hobity a pak zašel do domku. Sotva se obrátil zády, přes bránu rychle přelezla temná postava a rozplynula se ve stínech vesnické ulice.

Hobiti vyjeli do mírného svahu kolem několika osamělých domků a zastavili před hostincem. Domy jim připadaly veliké a cizí. Sam hleděl na hostinec s jeho dvěma poschodími a spoustou oken a poklesl na duchu. Představoval si kdysi, že někdy během výpravy potkají obry větší než strom a jiné, ještě strašnější tvory, ale prozatím mu docela stačil první pohled na lidi a jejich vysoké domy; vlastně toho na něj bylo na konci namáhavého dne a za tmy trochu příliš. Představil si, jak ve stínu hostinského dvora stojí osedlaní černí koně a z temných horních oken vyhlížejí Černí jezdci.

„Viďte že tu nezůstaneme na noc, pane?“ zvolal. „Když jsou tu taky hobiti, proč bychom se nerozhlídli po někom, kdo by nás nechal přespat? Bylo by to víc jako doma.“

„Co se ti na hostinci nelíbí?“ řekl Frodo. „Tom Bombadil ho doporučoval. Myslím, že uvnitř to bude docela jako doma.“

I zvenčí působil hostinec příjemně na uvyklé oči. Čelem stál k Cestě a dozadu se táhla dvě křídla zčásti zapuštěná do svahu kopce, takže vzadu byla okna druhého poschodí ve výši terénu. Do nádvoří mezi oběma křídly vedl široký obloukový průchod a vlevo pod ním byly veliké dveře přístupné po několika širokých stupních. Dveře byly dokořán a lilo se z nich světlo. Nad průjezdem byla lampa a pod ní visel malovaný štít: tlustý bílý poník vzpínající se na zadních. Nade dveřmi stálo bílými písmeny: U SKÁKAVEHO PONÍKA. JEČMÍNEK MÁSELNÍK. Mnoha dolejšími okny za silnými záclonami prosvítalo světlo.

Zatímco váhali venku v příšeří, někdo uvnitř začal zpívat veselou písničku a mnoho rozjařených hlasů se přidalo hlučným sborem. Chviličku naslouchali povzbudivým zvukům a pak sestoupili z poníků. Píseň skončila a propukl potlesk a smích.

Zavedli poníky do průjezdu, nechali je stát ve dvoře a vystoupili po schodech. Frodo šel první a málem se srazil s tlustým holohlavým a červenolícím mužíkem. Měl bílou zástěru a běžel z jedněch dveří do druhých s podnosem plným korbílků.

„Mohli bychom —“ začal Frodo.

„Momentíček, prosím!“ zařval muž přes rameno a zmizel v lomozu hlasů a mraku kouře. V mžiku byl zpátky a utíral si ruce do zástěry.

„Dobrý večer, panáčku!“ řekl a uklonil se. „Copak byste si přál?“

„Čtyři lůžka a stáj pro pět poníků, kdyby to šlo. Vy jste pan Máselník?'

„Přesně tak! Ječmínek mé jméno. Ječmínek Máselník k vašim službám! Vy jste z Kraje, viďte?' řekl a najednou si promnul čelo rukou, jako by si na něco vzpomínal. „Hobiti!“ zvolal. „Co mi to jen připomíná? Mohl bych se vás zeptat na jména, pane?“

„Pan Bral a pan Brandorád,“ řekl Frodo, „a tohle je Sam Křepelka. Já se jmenuji Podhorský.“

„No tak!“ luskl prsty pan Máselník. „Zas mi to uteklo! Ale já si vzpomenu, až budu mít čas se zamyslet. Nevím, kde mi hlava stojí; ale uvidím, co se dá pro vás udělat. Poslední dobou nemíváme často společnost z Kraje a moc by mě mrzelo, kdybych vám nemohl vyhovět. Ale dnes mám v domě nabito, jak jsem dlouho neměl. Když prší, tak leje, říkáme my v Hůrce.“

„Hej, Nobe!“ křikl. „Kde jsi, ty chlupatonohej lenochode? Nobe!“

„Už jdu, pane, už jdu!“ Ze dveří vyhopsl bodře vypadající hobit, a když viděl pocestné, zůstal stát a zahleděl se na ně s velkým zájmem.

„Kde je Bob?“ ptal se hostinský. „Ty nevíš? Tak ho najdi! A zčerstva! Nemám šest nohou a šest očí taky ne! Řekni Bobovi, že má ustájit pět poníků. Ať najde místo, kde chce.“ Nob se zašklebil, zamrkal a odklusal.

„Copak jsem to měl na jazyku?“ zaťukal si pan Máselník na čelo. „Pro jedno zapomínám na druhé, abych tak řekl. Mám dneska večer tolik práce, že mi jde hlava kolem. Včera večer přišla po Zelené cestě z Jihu jedna společnost — a už to samo bylo dost divné. Pak přišla dnes večer družina trpaslíků, která má namířeno na Západ. A teď vy. Kdybyste nebyli hobiti, sotva bych vás mohl ubytovat. Ale v severním křídle máme pár pokojů, které byly zvlášť zařízené pro hobity, když se to tu stavělo. V přízemí, jak to mají rádi; kulatá okna a všechno, jak se jim to líbí. Doufám, že tu budete mít pohodlí. Určitě budete chtít večeři. Co nejdřív. Prosím, pojďte tudy!“

Vedl je kousek chodbou a pak otevřel dveře. „Tady je pěkný salónek!“ řekl. „Doufám, že vám bude vyhovovat. Teď mě omluvte, mám moc práce. Není čas na povídání. Musím klusat. Div si neuběhám nohy, a stejně nezhubnu. Určitě se tu stavím. Když budete něco potřebovat, zazvoňte, a přijde Nob. Když nepřijde, zvoňte a křičte!“ Konečně odešel a oni zůstali trochu bez dechu. Zdálo se, že dokáže mluvit donekonečna, ať má práce sebevíc. Zjistili, že se octli v malém a útulném pokojíku. V krbu hořel jasný ohníček a před ním stála nízká a pohodlná křesla. Byl tam kulatý stůl již prostřený bílým ubrusem a na něm velký ruční zvonek. Ale Nob, hobití sluha, se přihrnul dávno předtím, než je napadlo zvonit. Přinesl svíčky a podnos plný talířů.

„Budete něco pít, pánové?“ zeptal se. „A mám vám ukázat ložnice, než bude večeře hotova?'

Byli umytí a upili už půlku z pěkně hlubokých korbílků piva, když zase přišel pan Máselník s Nobem. V mžiku byl stůl prostřen. Horká polévka, studené maso, ostružinový koláč, čerstvý chléb, kostky másla a půlka vyzrálého sýra: dobrá poctivá strava, nejlepší, jakou by mohli dostat v Kraji, natolik domácká, že rozptýlila poslední Samovy pochybnosti (už hodně oslabené výborným pivem).

Hostinský chvíli okouněl a pak řekl, že je opustí. „Nevím, jestli budete stát o společnost, až se navečeříte,“ řekl ve dveřích. „Třeba byste šli raději spát. Ale uvítali bychom vás rádi, kdybyste měli náladu. Venkovani — cestující z Kraje, chtěl jsem říct, promiňte — sem často nechodí; a rádi si poslechneme novinky nebo nějaké povídání

nebo písničku, podle nálady. Ale jak budete mít chuť! Zazvoňte, když vám bude něco scházet!“

Po večeři (asi po třech čtvrtích hodiny soustředěné práce nepřerušované zbytečným povídáním) se cítili tak osvěžení a povzbuzení, že se Frodo, Pipin a Sam rozhodli jít do společnosti. Smíšek prohlásil, že je tam příliš dusno. „Posedím si tu chvilku v klidu u ohně a potom se možná půjdu nadýchat čerstvého vzduchu. Dávejte si pozor na jazyk a nezapomínejte, že chcete utíkat tajně a že jste pořád na Cestě a teprve kousek od Kraje!“

„No dobře,“ řekl Pipin. „Dej si pozor na sebe! Neztrať se a nezapomínej, že vevnitř je to bezpečnější!“

Společnost seděla ve velkém sále hostince. Byli tam nejrůznější lidé, jak zjistil Frodo, když se rozkoukal ve světle. To pocházelo především z planoucích polen v krbu, protože tři lampy visící z trámů byly mdlé a zpola zahalené kouřem. U ohně stál Ječmínek Máselník a povídal si s několika trpaslíky a s nějakými cizokrajně vypadajícími lidmi. Na lavicích seděly různé osoby: hůrečtí lidé, sbírka místních hobitů (švitořících mezi sebou), ještě pár trpaslíků a další neurčité postavy, stěží rozeznatelné ve stínech v koutech. Sotva vešli Krajané, Hůrečtí je sborem vítali. Cizinci, zejména ti, kteří přišli po Zelené cestě, na ně zvědavě hleděli. Hostinský příchozím představil Hůrecké tak rychle, že sice zachytili spoustu jmen, ale málokdy si byli jisti, ke komu patří. Lidé z Hůrky měli vesměs rostlinná (a pro Krajana nezvyklá) jména jako Rákosník, Kozílist, Vřesík, Jabloňka, Chmýrek a Potměchuť (o Ječmínkovi nemluvě). Někteří z hobitů se jmenovali podobně. Černobejlů například bylo zřejmě povíc. Většina však měla přirozená jména jako Stránský, Doupal, Ponořil, Pískohrab a Tunelík, z nichž mnohá byla v Kraji běžná. Bylo tu několik Podhorských ze Špalíčku, a protože si neuměli představit, že by měli společné jméno a nebyli příbuzní, přijali Froda jako dávno ztraceného bratránka.

Hůrečtí hobiti se ukázali jako družní a zvídaví a Frodo brzy zjistil, že bude muset nějak vysvětlit, co podniká. Prohlásil, že se zajímá

o dějepis a zeměpis (nad čímž se velice vrtělo hlavou, ačkoli slova se v hůreckém nářečí běžně nepoužívala), že má v úmyslu napsat knihu (následoval němý úžas) a že hodlá s přáteli sbírat poznatky o hobitech žijících mimo Kraj, zejména ve východních zemích.

Na to se ozval celý sbor hlasů. Kdyby byl chtěl Frodo opravdu psát knihu a měl stovku uší, za pár minut by věděl dost na několik kapitol. A kdyby to nestačilo, dali mu celý seznam jmen začínající „tuhle starým Ječmínkem“, za nimiž by mohl jít pro další informace. Ale po chvíli, když Frodo nevypadal, že začne knihu okamžitě psát, vrátili se hobiti k otázkám o tom, co se děje v Kraji. Frodo neprojevil velkou sdílnost, a tak se za chvilku ocitl sám v koutě, naslouchal a rozhlížel se.

Lidé a trpaslíci vesměs rozprávěli o událostech zdaleka a sdělovali si novinky, jaké začínaly být tou dobou až příliš běžné. Na Jihu byly nepokoje; lidé, kteří přišli po Zelené cestě, se zřejmě stěhovali a hledali zemi, kde by našli klid. Hůrečtí měli pochopení, ale dávali jasně najevo, že nehodlají do své malé zemičky přijmout větší počet cizinců, jeden z cestujících, ošklivý šilhoun, předpovídal, že na sever brzy potáhne mnohem víc lidí. „Když se pro ně nenajde místo, najdou si je sami. Mají stejné právo na život jako každý jiný,“ řekl hlasitě. Místní obyvatelé nevypadali potěšeni tou vyhlídkou.

Hobiti tomu všemu nevěnovali velkou pozornost. V tu chvíli se zdálo, že se jich to ani příliš netýká. Velcí lidé se těžko mohli nastěhovat do hobitích nor. Víc se zajímali o Sama a Pipina, kteří se už cítili jako doma a vesele vykládali o událostech v Kraji. Pipin vyvolal smích líčením, jak spadla střecha Radní nory ve Velké Kopanině. Vilda Bělonožka, starosta a nejtlustší hobit v Západní čtvrtce, byl pohřben v křídě a vylezl jako zamoučený knedlík. Některé otázky však Froda poněkud znepokojily. Jeden Hůrčan, který byl zřejmě několikrát v Kraji, chtěl vědět, kde bydlí Podhorští a s kým jsou spříznění.

Najednou si Frodo všiml, že hobití rozhovor napjatě poslouchá také ošlehaný, cizokrajně vypadající muž, který seděl ve stínu u zdi. Před sebou měl vysokou holbu a kouřil dlouhou, pozoruhodně vyřezávanou dýmku. Nohy měl natažené a bylo vidět vysoké boty z jemné kůže, které mu dobře padly, ale měly za sebou už dlouhé putování

a byly právě obalené blátem. Kolem těla měl těsně ovinut těžký temně zelený plášť, který také nesl stopy cest, a přes horko panující v sále měl přehozenou kápi, jež mu stínila tvář; bylo však vidět, jak se mu lesknou oči, když pozoroval hobity.

„Kdo je to?“ zeptal se Frodo, když měl příležitost pošeptat to panu Máselníkovi. „Myslím, že jste ho nepředstavoval?“

„Ten?“ odpověděl hostinský šeptem a loupl po něm okem. „Ani pořádně nevím. Je z potulného lidu — Hraničáři jim říkáme. Mluví málokdy; ale ne že by neuměl vypravovat, když dostane náladu. Zmizí na měsíc na rok a pak se zase vynoří. Loni zjara tu byl každou chvíli, ale poslední dobou jsem ho neviděl. Jak se jmenuje doopravdy, to jsem nikdy neslyšel, ale říká se mu tady Chodec. Chodí na těch svých dlouhých nohou pěkně zčerstva; ale kam má tak naspěch, neřekne nikomu. Ale ve Východě a v Západě se jeden nevyzná, říkáme my v Hůrce, a myslíme tím Hraničáře a Krajany, jestli prominete. To je zvláštní, že se na něho ptáte.“ Ale v tom okamžiku pana Máselníka odvolali pro další pivo a poznámka zůstala nevysvětlená.

Frodo zjistil, že se teď Chodec dívá na něho, jako by ho slyšel nebo vytušil, o čem byla řeč. Vzápětí pokynul Frodovi, aby si k němu přisedl. Když Frodo přišel blíž, shodil si kápi a objevila se tmavá hříva prokvetlá šedinami a v bledé strohé tváři pár pronikavých šedých očí.

„Říkají mi Chodec,“ řekl tiše. „Velmi rád se s vámi seznamuji, pane — Podhorský, jestli vás starý Máselník jmenoval správně.“

„Ano,“ řekl Frodo upjatě. Nebylo mu právě volno pod upřeným pohledem těch pronikavých očí.

„Tedy, pane Podhorský,“ řekl Chodec, „být vámi, zarazil bych své mladé přátele, než toho navykládají příliš. Pivo, oheň a náhodné známosti jsou příjemné, ale víte — tohle není Kraj. Jsou tu všelijací lidé. I když já mám nejmíň co mluvit, jak si nejspíš myslíte,“ pousmál se trpce, když zaznamenal Frodův pohled. „A nedávno projeli Hůrkou ještě divnější cestující,“ pokračoval a pozoroval Frodovu tvář.

Frodo mu pohled oplácel, ale neřekl nic; a Chodec se dál nevyjadřoval. Jeho pozornost zřejmě náhle upoutal Pipin. Frodo si s úlekem uvědomil, že ten nemožný mladý Bral, povzbuzen úspěchem histor-

ky o tlustém starostovi Velké Kopaniny, právě humorně líčí Bilbovu oslavu na rozloučenou. Už napodoboval jeho proslov a blížil se k ohromujícímu zmizení.

Frodo měl zlost. Pro většinu místních hobitů to byla jen neškodná povídačka, legrační příběh o těch legračních lidičkách z Kraje; někteří (jako starý Máselník) však jistě něco věděli a o Bilbově zmizení už něco zaslechli. Připomene jim to jméno Pytlík, zejména pokud se v Hůrce někdo na to jméno vyptával.

Frodo se zavrtěl; nevěděl, co dělat. Pipin se zřejmě těšil z pozornosti, kterou vzbuzuje, a úplně zapomněl na jejich bezpečí. Frodo se náhle polekal, že by se ve svém okamžitém rozpoložení mohl dokonce zmínit o Prstenu; to by mohlo být katastrofální.

„Měl byste něco udělat, honem," zašeptal mu Chodec do ucha.

Frodo vyskočil na stůl a začal mluvit. Pozornost Pipinova obecenstva se narušila. Někteří hobiti pohlédli na Froda, smáli se a tleskali v domnění, že pan Podhorský trochu přebral.

Frodo si najednou připadal hloupě a zjistil (jak už to měl ve zvyku, když pronášel řeč), že si hraje s věcmi v kapse. Nahmatal Prsten na řetízku a zcela nevysvětlitelně se ho zmocnila touha navléci si jej a zmizet z trapné situace. Zdálo se mu, jako by ten nápad přišel zvnějšku, od někoho nebo něčeho v místnosti. Pevně odolal pokušení a sevřel Prsten v dlani, jako by jej chtěl zadržet, než uteče nebo něco provede. Inspiraci mu však Prsten rozhodně nedal. Pronesl „několik vhodných slov", jak by to nazvali v Kraji: „Všichni jsme ohromně vděční za laskavé přijetí a odvažuji se doufat, že má krátká návštěva pomůže upevnit staré přátelské svazky mezi Krajem a Hůrkou." Pak zaváhal a odkašlal si.

Všichni v sále teď hleděli na něho. „Písničku!" vykřikl jeden z hobitů. „Písničku! Písničku!" křičeli všichni ostatní. „No tak, pane, zazpívejte nám něco, co jsme ještě neslyšeli!"

Frodo chviličku stál s otevřenou pusou. Pak v zoufalství začal směšnou písničku, kterou míval Bilbo značně v oblibě (a také byl na ni značně pyšný, protože slova složil sám). Zpívalo se v ní o hostinci; proto asi přišla Frodovi na mysl. Zde je celá; dnes se z ní už připomíná zpravidla jen pár slov.

Znám já hospodu, starou hospodu,
rád se tam jdu potěšit;
dobré pivo tam vždycky vaří se,
až k nim přišel sám člověk z Měsíce,
jednou večer pivo pít.

Jejich podomek, ten má kocoura,
kterej na skřipky umí hrát;
jednou vysoko vrže písničku,
potom dole zas bručí chviličku,
všecičko zafidlá.

Hostinský zase pejska má,
ten má vtipy hrozně rád;
když se povede pěkná zábava,
ucho natáhne, smíchem štěkává,
může se potrhat.

Taky kravičku mají rohatou,
pyšnou jako princezna;
když jí muzika stoupne do hlavy,
chvostem zamává, skočí do trávy,
hnedle do tance se dá.

A těch mističek, celých ze stříbra,
a těch stříbrných lesklých lžic!
Jeden zvláštní pár berou v neděli,
aby tak všichni hosté viděli,
že jich mají víc.

Člověk z Měsíce pije zhluboka,
kocour mňouká ostošest,
miska se lžící tančí po stole,
kráva hopkuje vzadu v stodole,
vlastní chvost si honí pes.

Člověk z Měsíce vypil ještě džbán,
pak se pod stůl skutálel;
a tam o pivu snil si sladký sen,
hvězdy blednou však, málem svítá den,
on vám o tom nevěděl.

Řekne podomek: „Milý kocoure,
bílí koně Měsíce
hlučně řehtají, uzdu hryzají,
ale pán jim spí, marné čekají,
slunko vyjde ve chvilce!“

A hned kocour mydlí fidli fidli,
že by mrtvý vstal:
vrže rychleji, vrže velice,
zatím hostinský mužem z Měsíce
pěkně zatřepal.

Muže z Měsíce vlekli do kopce,
složili ho v Měsíci,
koně za nimi rychle pádili,
kráva, jako kdyby ji honili,
za ní miska se lžící.

Kocour dál mydlí fidli fidli,
rozštěkal se pes,
koně s krávou už stojí na hlavě,
hosti skáčou ven při té zábavě,
jako když je chytne běs.

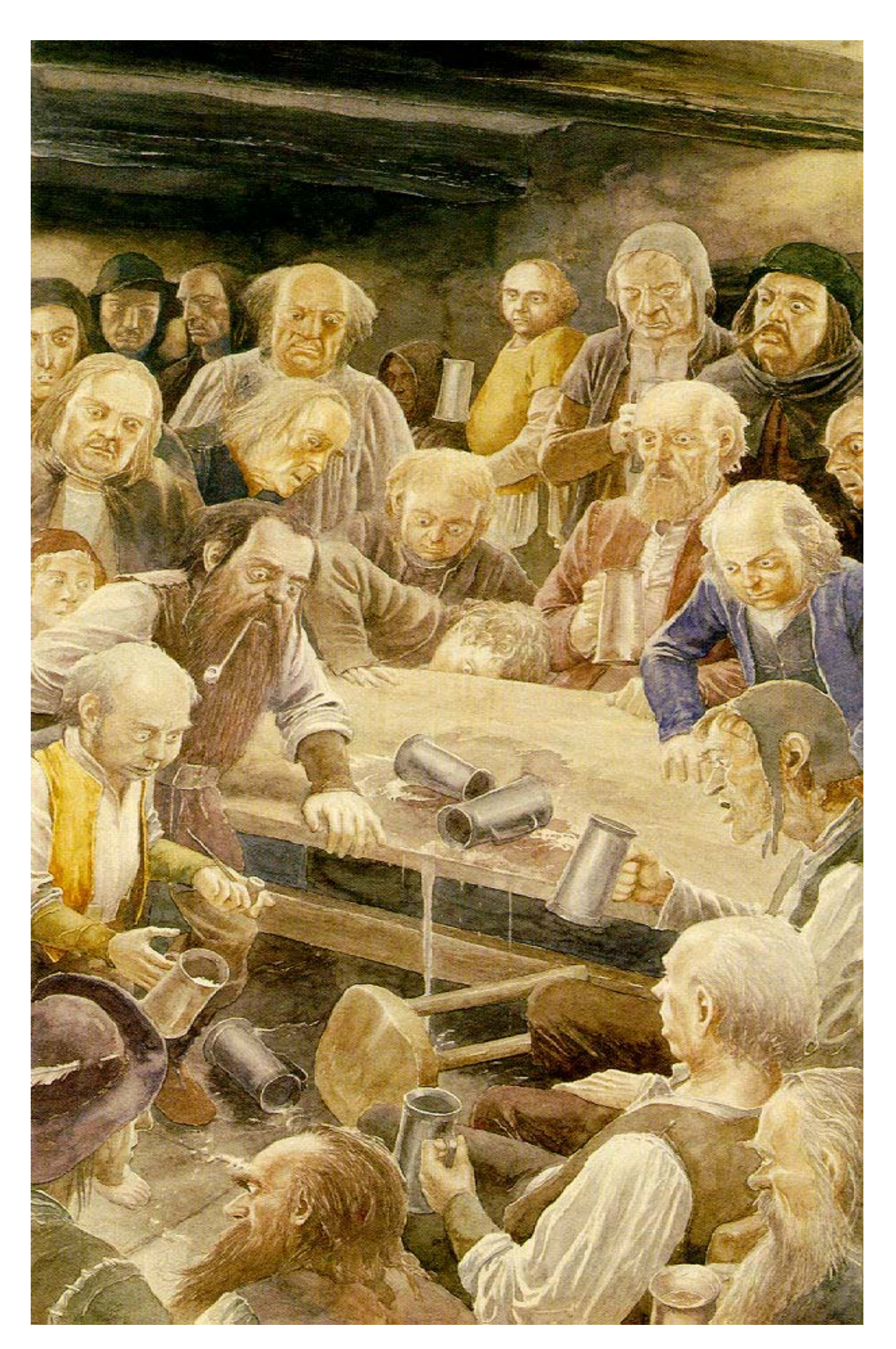
Ping a pong — struny pukají!
Kráva Měsíc přeskočí,
pejsek, ten se vám tomu hrozně smál,
miska sobotní klidně běží dál,
lžička se k ní přitočí.

Sotva měsíček padl za kopec,
slunko hlavu pozvedá;
očím ohnivým málem nevěří:
Vždyť je bílý den, vždyť se nešeří,
tak proč jdou všichni spát?

Ozval se hlasitý a dlouhý potlesk. Frodo měl hezký hlas a písnička pobavila. „Kde je starý Ječmen?“ volali. „To by si měl poslechnout. Bob by měl naučit kocoura hrát na housličky a pak bychom si zatancovali.“ Volali po dalším pivu a dali se do křiku: „Zopakujte nám to, pane! Dejte si říct! Ještě jednou!“

Vnutili Frodovi pivo a pak musel začít znovu a spousta se jich připojila; nápěv byl totiž známý a slova chytali rychle. Teď byl zase Frodo potěšen sám sebou. Tancoval po stole, a když podruhé přišel k tomu, jak kráva přeskočí měsíc, vyskočil do vzduchu. Příliš divoce; spadl totiž rovnou do tácu plného pohárů a s rachotem a řinčením se skutálel pod stůl! Obecenstvo otevřelo ústa k smíchu a najednou zůstalo s ústy dokořán zírat: zpěvák zmizel. Prostě se vypařil, jako by proletěl podlahou a nenechal po sobě díru!

Místní hobiti zírali v úžasu, pak vyskočili a sborem volali Ječmínka. Celá společnost se teď odtáhla od Pipina a Sama, kteří se rázem octli sami v koutě a stali se terčem temných a nedůvěřivých pohledů. Bylo zřejmé, že je teď spousta lidí považuje za společníky potulného kouzelníka neznámých schopností a záměrů. Jeden snědý Hůrčan však stál a hleděl na ně s vědoucím, poloposměšným výrazem, z něhož jim bylo všelijak. Vzápětí vyklouzl ze dveří a za ním šilhavý Jižan: během večera si ti dva často spolu šeptali. Hned za nimi vyšel i vrátný Jindra.

Frodo si připadal jako hlupák. Nevěda, co dělat, doplazil se pod stoly do temného kouta k Chodci, který seděl nepohnutě, nedávaje najevo, co si myslí. Frodo se opřel o stěnu a sundal si Prsten. Jak se mu octl na prstě, nevěděl. Mohl jen předpokládat, že si s ním při zpěvu hrál v kapse a že se mu nějak navlékl na prst, když vytahoval ruku ve snaze zabránit pádu. Zauvažoval, jestli to nebyla práce Prstenu samotného; třeba se chtěl zjevit, a tak odpovědět na nějaké přání nebo příkaz, které vycítil v sále. Nelíbili se mu ti muži, kteří odešli.

„No?“ řekl Chodec, když se zase objevil. „Proč jste to udělal? To bylo horší než všechno, co mohli navyvádět vaši přátelé! To jste do toho šlápl. Nebo spíš strčil prst?“

„Nevím, co myslíte,“ řekl Frodo, pohněvaný a polekaný.

„Ale víte,“ řekl Chodec, „ale měli bychom počkat, než utichne ten rozruch. Pak bych si s vámi, pane *Pytlíku*, rád v klidu pohovořil.“

„O čem?“ zeptal se Frodo a záměrně přeslechl, že bylo nečekaně užito jeho skutečné jméno.

„O něčem poměrně důležitém — pro nás oba,“ odpověděl Chodec a díval se přitom Frodovi do očí. „Uslyšíte možná něco, co vám bude k užitku.“

„Výborně,“ snažil se Frodo tvářit lhostejně. „Později si s vámi promluvím!“

U ohniště zatím probíhal spor. Pan Máselník přiběhl klusem a teď se snažil poslouchat několik protiřečících si líčení události zároveň.

„Viděl jsem ho, pane Máselníku,“ říkal nějaký hobit, „nebo jsem ho vlastně neviděl, jestli mi rozumíte. Prostě se rozplynul ve vzduchu, abych tak řekl.“

„Ale nepovídejte, pane Černobejle!“ odpověděl zmatený hostinský.

„Povídám!“ řekl Cernobejl. „A myslím to vážně, abyste věděl.“

„To musí být nějaký omyl,“ vrtěl hlavou Máselník. „Pana Podhorského bylo trochu moc na to, aby se prostě rozplynul ve vzduchu, nebo spíš v kouři, což je tady v sále pravděpodobnější.“

„Tak kde je teď?“ vykřiklo několik hlasů.

„Jak to mám vědět? Může si jít, kam chce, jen když ráno zaplatí. Tady máte pana Brala. Ten se nerozplynul."

„Viděl jsem, co jsem viděl, a viděl jsem, co jsem neviděl," řekl tvrdošíjně Cernobejl.

‚A já vám říkám, že je to nějaký omyl," opakoval Máselník, sbíraje podnos a rozbité nádobí.

„Samozřejmě že je to omyl!" řekl Frodo. „Nerozplynul jsem se. Tady jsem! Jenom jsem si chvíli povídal v koutku s Chodcem."

Vystoupil do světla ohně; většina společnosti však ucouvla, ještě zaraženější než dřív. Vůbec je neuspokojilo jeho vysvětlení, že se po svém pádu rychle odplazil mezi stoly. Většina hobitů i lidí z Hůrky hned uraženě odešla, protože už ten večer neměli chuť do další zábavy. Jeden dva se na Frpda ošklivě podívali a odešli s mručením. Trpaslíci a pár dalších cizích lidí, kteří se ještě zdrželi, vstali a popřáli dobrou noc hostinskému, ale ne Frodovi a jeho přátelům. Zanedlouho tu zůstal jen Chodec, který dál seděl nepovšimnut u stěny.

Pan Máselník nevypadal nijak mrzutě. Spočítal si asi, že bude mít plno ještě kolik večerů, než se dnešní záhada důkladně probere. „Copak jste to vyváděl, pane Podhorský?" zeptal se. „Děsíte mi svými kousky zákazníky a rozbíjíte mi nádobí!"

„Moc mě mrzí, že jsem vám způsobil nepříjemnosti," řekl Frodo. „Ujišťuji vás, že to bylo neúmyslné. Prostě nešťastná náhoda."

„No dobře, pane Podhorský! Ale jestli ještě chcete dělat kotrmelce nebo čarovat nebo co to bylo, tak radši varujte lidi předem — a mne také. Jsme tady trochu podezřívaví na každou nezvyklost — podivnost, abyste mi rozuměl; a nepřijímáme je snadno."

„Víckrát už nic takového neudělám, pane Máselníku, ujišťuji vás. A teď si myslím půjdu lehnout. Ráno vyrazíme časně. Postaráte se, abychom měli poníky v osm připravené?"

„Určitě! Ale než půjdete, ještě bych si s vámi rád soukromě promluvil, pane Podhorský. Právě jsem si vzpomněl na něco, co bych vám měl říct. Doufám, že mi to nebudete mít za zlé. Jen co dohlídnu na pár věcí, přijdu za vámi do pokoje, když dovolíte."

„Jistě!" řekl Frodo, ale srdce se mu sevřelo. Pomyslel si, kolik ho asi ještě čeká soukromých rozhovorů, než se dostane do postele, a co

se asi dozví. Spojili se snad všichni tady proti němu? Začal mít podezření, že i za tlustou tváří starého Máselníka se skrývají temné záměry.

KAPITOLA DESÁTÁ

CHODEC

Frodo, Pipin a Sam se vrátili do svého salónku. Bylo tam tma, Smíšek nikde a oheň málem vyhasl. Teprve když rozfoukali uhlíky, až vyšlehl plamen, a přihodili pár polínek, zjistili, že Chodec přišel s nimi. Klidně si seděl v křesle u dveří.

„Buďte zdráv!“ řekl Pipin. „Kdo jste a co chcete?“

„Říkají mi Chodec,“ odpověděl, „a i když na to váš přítel možná zapomněl, slíbil, že si se mnou v klidu popovídá.“

„Říkal jste, pokud vím, že možná uslyším něco, co mi bude k užitku,“ řekl Frodo. „Co mi chcete říct?“

„Několik věcí,“ odpověděl Chodec. „Ale samozřejmě mám svou cenu.“

„Co tím myslíte?“ zeptal se Frodo ostře.

„Nelekejte se! Myslím jen tohle: řeknu vám, co vím, a dám vám dobrou radu — ale budu chtít odměnu.“

„A co to prosím bude?“ řekl Frodo. Začínal mít podezření, že upadl do rukou darebáka, a s nepříjemným pocitem si uvědomil, jak málo má s sebou peněz. Taškáři by sotva stačily a on nemůže postrádat ani část.

„Tohle si můžete dovolit,“ řekl Chodec s pomalým úsměvem, jako by četl Frodovy myšlenky. „Chci jen jedno: musíte mě vzít s sebou, dokud sám nebudu mít chuť odejít.“

„Ano?“ řekl Frodo s překvapením, ale ne s úlevou. „I kdybych potřeboval dalšího společníka, nemohl bych s něčím takovým souhlasit, dokud nebudu vědět mnohem víc o vás a o tom, co děláte.“

„Výborně!“ zvolal Chodec, zkřížil nohy a pohodlně se uvelebil. „Zdá se, že zas přicházíte k rozumu, a to je dobře. Dosud jste byl

příliš bezstarostný. Tak dobře. Povím vám, co vím, a odměnu nechám na vás. Možná že mi ji rád přiřknete, až mě vyslechnete.“

„Tak mluvte!“ řekl Frodo. „Co víte?'

„Příliš mnoho; příliš mnoho temných věcí,“ řekl Chodec chmurně. „Ale pokud jde o vaši záležitost —“ vstal a šel ke dveřím, rychle je otevřel a vyhlédl. Pak je tiše zavřel a zase si sedl. „Mám dobré uši,“ pokračoval tišeji, „a ačkoli neumím zmizet, lovil jsem už všelijaké divoké a opatrné tvory a zpravidla se nedám vidět, když si to nepřeji. A tak jsem byl dnes večer za živým plotem u Cesty, kousek na západ od Hůrky, když z Vrchoviny přijeli čtyři hobiti. Nemusím opakovat všechno, co říkali starému Bombadilovi nebo jeden druhému, ale jedna věc mě zaujala. *‚Prosím vás, pamatujte si,'* řekl jeden z nich*, ‚že o jménu Pytlík nesmí padnout ani zmínka. Jsem pan Podhorský, kdybychom museli říkat jména,“* To mě tak zaujalo, že jsem je sledoval až sem. Přelezl jsem bránu hned za nimi. Možná že má pan Pytlík počestný důvod, proč odkládá své jméno; ale v tom případě bych radil jemu i jeho přátelům, aby byli opatrnější.“

„Nechápu, koho v Hůrce může zajímat mé jméno,“ řekl Frodo rozhněvaně, „a ještě jsem se nedozvěděl, proč zajímá vás. Pan Chodec může mít počestný důvod pro špehování a slídění, ale jestli ho má, tak bych mu radil, aby mi jej vyložil.“

„Dobrá odpověď!“ zasmál se Chodec. „Ale vysvětlení je prosté: hledal jsem hobita jménem Frodo Pytlík. Potřeboval jsem ho rychle najít. Dozvěděl jsem se, že vynáší z Kraje — řekněme — tajemství, které se týká mne a mých přátel.“

„Nechápejte mě přece špatně!“ vykřikl, když Frodo vstal ze židle a Sam vyskočil a zamračil se. „Budu na to tajemství opatrnější než vy. A opatrnost je na místě!“ Nahnul se kupředu a zadíval se na ně. „Dávejte si pozor na každý stín!“ řekl tichým hlasem. „Hůrkou projeli černí muži na koních. V pondělí prý přijel jeden po Zelené cestě od severu; a další se objevil později a přijel stejnou cestou od jihu.“

Zavládlo ticho. Nakonec promluvil Frodo k Pipinovi a Samovi. „Měl jsem to tušit podle způsobu, jak nás vrátný přivítal,“ řekl. „A hostinský zřejmě také něco slyšel. Proč nás nutil jít do společnosti? A proč jen jsme se chovali tak hloupě; měli jsme zůstat tady.“

„Bývalo by to lepší,“ řekl Chodec. „Byl bych vás zadržel, kdybych mohl; ale hostinský mě k vám nepustil a vzkaz nechtěl donést.“

„Myslíte, že —“

„Ne, nemyslím si o starém Máselníkovi nic špatného. Prostě nemá rád záhadné tuláky, jako jsem já.“ Frodo na něho zmateně pohlédl. „Vypadám přece jako darebák, ne?“ řekl Chodec a zkřivil rty. Podivně mu zablesklo v oku. „Ale doufám, že se časem poznáme lip. Až na to dojde, doufám, že mi vysvětlíte, co se stalo na konci písničky. Protože ten kousek —“

„Byla to čirá náhoda!“ přerušil ho Frodo.

„Kdoví,“ řekl Chodec. „Budiž, náhoda. Ta náhoda vás přivedla do nebezpečného postavení.“

„Sotva víc, než už bylo,“ řekl Frodo. „Věděl jsem, že mě ti Jezdci pronásledují, ale teď se aspoň zdá, že mě minuli a odjeli pryč.“

„S tím nepočítejte!“ řekl Chodec ostře. „Vrátí se. A přijedou další. Je jich víc. Znám jejich počet. Znám ty Jezdce.“ Odmlčel se a oči měl chladné a tvrdé. „A v Hůrce jsou lidé, kterým není co věřit,“ pokračoval. „Například Vili Potměchuť. Má v Hůrečku špatné jméno a chodí k němu divní lidé. Určitě jste si všimli: takový snědý byl a pořád se ušklíbal. Držel se při jednom z těch cizinců z Jihu a vyklouzli hned po té vaší ‚nehodě‘. Ne každý Jižan má dobré úmysly; a Potměchuť, ten by prodal cokoli komukoli; nebo bude dělat neplechu jen pro zábavu.“

„Co bude Potměchuť prodávat a co s tím má společného má nehoda?“ řekl Frodo, stále rozhodnut nerozumět Chodcovým narážkám.

„Zprávu o vás, samozřejmě,“ odpověděl Chodec. „Líčení vašeho výstupu by jisté lidi velice zajímalo. Pak už nebudou potřebovat slyšet vaše pravé jméno. Připadá mi až příliš pravděpodobné, že se o tom doslechnou ještě dnes v noci. Stačí? S mou odměnou dělejte, jak myslíte: buď mě vezmete za průvodce, nebo ne. Ale řeknu vám ještě, že znám každý kout mezi Mlžnými horami a Krajem, protože tudy procházím už dlouhé roky. Jsem starší, než vypadám. Mohl bych vám být užitečný. Po dnešku nebudete moci jet dál po otevřené cestě; Jezdci ji budou střežit ve dne v noci. Z Hůrky možná uniknete a nechají vás putovat, dokud svítí slunce. Ale daleko nedojedete. Přijdou

na vás v pustině, na nějakém temném místě, kde není pomoci. Chcete, aby vás našli? Jsou strašliví.“

Hobiti na něho pohlédli s překvapením. Viděli, že se mu tvář stáhla jako bolestí a ruce sevřely opěradla křesla. V pokoji bylo velice ticho a světlo jako by zesláblo. Chvíli seděl s nevidoucíma očima, jako by kráčel dalekou vzpomínkou nebo naslouchal zvukům v jakési odlehlé Noci.

„Ne!“ vykřikl za chviličku a přejel si rukou čelo. „Možná že vím o vašich pronásledovatelích víc než vy. Bojíte se jich, ale ještě se jich nebojíte dost. Zítra budete muset prchat, jak to půjde. Chodec vás může vést po stezkách, kterými chodí málokdo. Vezmete mě s sebou?“

Nastalo tíživé ticho. Frodo neodpovídal, v hlavě měl zmatek pochybností a obav. Sam se mračil a hleděl na svého pána; nakonec vyrazil:

„Jestli dovolíte, pane Frodo, já bych řekl NE! Tenhle Chodec nás varuje a říká, ať si dáme pozor; a na to říkám ANO, a začněme od něho. Pochází z Divočiny a já o tamějších lidech nikdy neslyšel nic dobrého. Něco ví, to je jasné, a víc, než se mi líbí; ale není důvodu, proč bychom ho měli nechat, aby nás zavedl na nějaké temné místo, kde není pomoci, jak sám říkal.“

Pipin se vrtěl a tvářil se nejistě. Chodec Samovi neodpověděl, ale obrátil své pronikavé oči k Frodovi. Frodo jeho pohled zachytil a podíval se jinam. „Ne,“ řekl zvolna. „Nesouhlasím. Myslím, myslím — že nejste doopravdy takový, jak jste se rozhodl vypadat. Začal jste se mnou mluvit po hůrečku, ale váš hlas se změnil. Ale v jednom má Sam přece pravdu: nevím, proč nás varujete, abychom byli opatrní, a přitom chcete, abychom vám věřili. Proč to přestrojení? Kdo jste? Co ve skutečnosti víte o — o mé záležitosti; a jak to víte?“

„Dobře jste si vzal k srdci lekci o obezřetnosti,“ řekl Chodec s pochmurným úsměvem. „Obezřetnost je ale jedna věc a kolísavost druhá. Sami se teď do Roklinky jakživi nedostanete a uvěřit mi je vaše jediná naděje. Musíte se rozhodnout. Odpovím vám na některé vaše otázky, jestli vám to pomůže se rozhodnout. Ale proč byste měli věřit mému vyprávění, když mi nedůvěřujete už teď? Ale máte je mít —“

V tom okamžiku se ozvalo zaklepání. Pan Máselník dorazil se svíčkami a za ním Nob s konvemi horké vody. Chodec se stáhl do temného kouta.

„Přišel jsem vám popřát dobrou noc," řekl hostinský a stavěl svíčky na stůl. „Nobe! Odnes vodu do pokojů!" Vstoupil a zavřel za sebou dveře.

„Totiž," tvářil se nejistě a ustaraně. „Jestli jsem něco vyvedl, opravdu mě to mrzí. Ale pro jedno člověk zapomíná na druhé, to uznáte; a já mám pořád plno práce. Ale tohle a támhleto mi v týdnu popostrčilo paměť, jak se říká; doufám, že ne moc pozdě. Víte, měl jsem vyhlížet hobity z Kraje, a zvláště jednoho, který se jmenuje Pytlík."

„A co to má společného se mnou?' zeptal se Frodo.

„To sám víte nejlíp," řekl hostinský moudře. „Já vás neprozradím; ale bylo mi řečeno, že ten Pytlík přijede pod jménem Podhorský, a dostal jsem popis, který se na vás dost hodí, jestli dovolíte."

„Ano? Tak mi ho povězte!" přerušil ho nemoudře Frodo.

„ *,Statný červenolící chlapíček,'* „pravil pan Máselník se vší vážností. Pipin se uchichtl, ale Sam se zatvářil pohoršeně. „ *,To vám moc nepomůže; to platí o většině hobitů, Ječmínku,'* povídá mi," pokračoval Máselník a mrkl na Pipina. „ *Ale tenhle je vetší než leckterý a hezčí než většina a má na bradě důlek: takový drzounek s jasnýma očima.'* Račte prominout, ale to říkal on, a ne já."

„On ? Kdo on ?" ptal se Frodo dychtivě.

„Přece Gandalf, jestli víte, koho myslím. Říkají, že je čaroděj, ale je to můj dobrý přítel, čaroděj nebo ne. Ale teď nevím, co mi řekne, až ho zase uvidím; nedivil bych se, kdyby mi nechal zkysnout všecko pivo nebo kdyby mě proměnil ve špalek dřeva. Je trochu ukvapený. Ale už se stalo."

„A co se stalo?" začínal být Frodo trochu netrpělivý z pomalého toku Máselníkových myšlenek.

„Co jsem to říkal?" zarazil se hostinský a luskal prsty. „A jo! Starý Gandalf. Před třemi měsíci mi bez zaklepání vrazí do pokoje. *Ječmínku,'* povídá*, ,ráno jdu pryč. Uděláte pro mne něco?' ,Stačí říct,'* povídám já. *,Mám naspěch,'* povídá on, *,a nemám čas, ale po-*

třebuji poslat zprávu do Kraje. Máte někoho, koho byste mohl poslat a spolehnout se, že tam dojde?',Někoho snad najdu,' povídám já, *'zítra nebo pozítří.',Radši zítra,'* povídá on a pak mi dal dopis.

Adresu má jasnou," řekl pan Máselník, vytáhl z kapsy dopis a pomalu a hrdě přečetl adresu (cenil si svou pověst sečtělého muže):

Pan FRODO PYTLÍK, DNO PYTLE, HOBITÍN, KRAJ

„Dopis pro mě od Gandalfa!" vykřikl Frodo.

„Aha!" řekl pan Máselník. „Takže vaše pravé jméno je Pytlík?"

„Ano," řekl Frodo, „a radši mi ten dopis koukejte dát a vysvětlete mi, proč jste ho neodeslal. Právě to jste mi zřejmě přišel vyložit, i když vám hezky dlouho trvalo, než jste se k tomu dostal."

Chudák pan Máselník vypadal celý nesvůj. „Máte pravdu, pane," řekl, „a prosím vás za prominutí. A mám smrtelnou hrůzu z toho, co řekne Gandalf, jestli to způsobilo nějakou škodu. Ale já ho nezadržel schválně. Dobře jsem ho schoval. Pak jsem nemohl najít nikoho, kdo by byl ochoten jít do Kraje ani zítra, ani pozítří a svoje lidi jsem taky nemohl postrádat; a pak mi to nějak vypadlo z hlavy. Mám spoustu práce. Udělám, co budu moct, abych všechno napravil, a jestli můžu nějak pomoct, stačí říct.

Nemluvě o dopise, stejně jsem to Gandalfovi slíbil. *'Ječmínku,'* povídá mi, *'ten můj přítel možná tudy zanedlouho pojede ještě s jedním. Bude si říkat pan Podhorský. Pamatujte si to! Ale nemusíte se ho na nic vyptávat. A jestli s ním nebudu já, bude možná v nouzi a bude potřebovat pomoc. Udělejte pro něho, co můžete, a já se vám odvděčím,'* povídá. A tady vás mám a nouze zřejmě není daleko."

„Co tím chcete říct?" zeptal se Frodo.

„Ti černí," snížil hlas hostinský. „Hledají *Pytlíka*, a jestli to myslí dobře, tak jsem hobit. Bylo to v pondělí a všichni psi se rozkňučeli a husy rozkejhaly. To není samo sebou, říkám si. Nob přijde a povídá mi, že u dveří jsou dva černí mužští a ptají se na hobita jménem Pytlík. Úplně se mu zježily vlasy. Poslal jsem ty černé chlapy pryč a prásknul jsem jim dveřmi před nosem; ale oni kladli stejnou otázku celou cestu až do Podlesí, jak jsem slyšel. A ten Hraničář, Chodec, se taky vyptával. Chtěl se k vám dostat hned před večeří, představte si."

„To chtěl!“ řekl najednou Chodec a vykročil do světla. „A bylo by to ušetřilo spoustu mrzutostí, kdybyste ho byl pustil, Ječmínku.“

Hostinský nadskočil překvapením. „Vy!“ zvolal. „Pořád odněkud vyskakujete. Co chcete teď?“

„Je tu s mým dovolením,“ řekl Frodo. „Přišel mi nabídnout pomoc.“

„No dobře, vy možná víte svoje,“ řekl pan Máselník a s podezřením hleděl na Chodce. „Ale kdybych byl ve vašem postavení, s Hraničářem bych se nespojil.“

„A s kým byste se spojil?“ zeptal se Chodec. „S tlustým hostinským, který si pamatuje svoje vlastní jméno jen proto, že ho na něj lidi celý den volají? Nemohou zůstat u ‚Poníka‘ navždycky a nemohou jít domů. Mají před sebou dalekou cestu. Půjdete s nimi a budete odhánět ty černé?'

„Já? Odejít z Hůrky? Za žádnou cenu!“ řekl pan Máselník a vypadal opravdu vyděšeně. „Ale proč tu pár dní pěkně tiše nezůstat, pane Podhorský? Co jsou to všechno za podivnosti? Po čem jdou ti černí a odkud přišli, to bych rád věděl?“

„Lituji, ale všechno vám vysvětlit nemohu,“ řekl Frodo. „Jsem unavený, mám velkou starost a je to dlouhé povídání. Ale jestli mi chcete pomáhat, měl bych vás varovat, že dokud budu ve vašem domě, budete v nebezpečí. Tihle Černí jezdci: nejsem si jist, ale myslím, bojím se, že přišli z —“

„Přišli z Mordoru,“ řekl Chodec potichoučku. „Z Mordoru, Ječmínku, jestli vám to něco říká.“

„Pomoc!“ vykřikl pan Máselník a zbledl; bylo vidět, že to jméno zná. „To je nejhorší zpráva, jaká přišla do Hůrky za celý můj život.“

„To ano,“ řekl Frodo. „Pořád mi ještě chcete pomáhat?'

„Chci!“ řekl pan Máselník. „Tím spíš. I když nevím, co může člověk jako já dokázat proti — proti —“ hlas mu selhal.

„Proti Stínu na Východě,“ řekl Chodec pokojně, „moc ne, Ječmínku, ale každá troška je dobrá. Můžete tu nechat pana Podhorského přespat a zapomeňte jméno Pytlík, dokud nebude hodně daleko.“

„To udělám,“ řekl Máselník. „Ale bojím se, že přijdou na to, že je tady, i bez mé pomoci. Škoda že na sebe dnes večer pan Pytlík upoutal pozornost, a škoda je slabé slovo. Vyprávění, jak pan Bilbo zmi-

zel, jsme už v Hůrce slyšeli. I náš Nob už si v té své pomalé hlavě něco sumíruje; a v Hůrce jsou bystřejší než on.“

„Pak můžeme jedině doufat, že se Jezdci honem nevrátí,“ řekl Frodo.

„To taky doufám,“ řekl Máselník. „Ale strašidla nestrašidla, k ‚Poníkovi‘ se jen tak nedostanou. Do rána si nedělejte starosti. Nob nic neřekne. Žádný černý chlap mi neprojde skrz dveře, dokud budu stát na nohou. Budu dneska se svými lidmi hlídat; ale vy byste se měl pokud možno prospat.“

„Rozhodně nás musíte vzbudit hned za rozbřesku,“ řekl Frodo. „Musíme vyjet co nejčasněji. Prosím snídani na půl sedmou.“

„Dobře! Zařídím to,“ řekl hostinský. „Dobrou noc, pane Pytlíku — vlastně Podhorský! Dobrou noc — no tohle! Kde máte pana Brandoráda?“

„Já nevím,“ řekl Frodo s náhlou úzkostí. Úplně na Smíška zapomněli a připozdívalo se. „Obávám se, že je venku. Říkal něco, že půjde na vzduch.“

„Vy teda vážně potřebujete chůvu: jste jako na prázdninách!“ řekl Máselník. „Musím jít honem zavřít dveře na závoru, ale zařídím, aby vašeho přítele pustili dovnitř, až přijde. Radši pošlu Noba, aby ho našel. Dobrou noc vespolek!“ Konečně Máselník odešel, když vrhl ještě jeden pochybovačný pohled na Chodce a zavrtěl hlavou. Jeho kroky se vzdalovaly po chodbě.

„No tak,“ řekl Chodec, „kdy otevřete ten dopis?“ Frodo si opatrně prohlédl pečeť, než ji rozlomil. Rozhodně vypadala jako Gandalfova. Uvnitř stála následující zpráva čarodějovým mocným, ale úhledným rukopisem:

U SKÁKAVÉHO PONÍKA, HŮRKA. Letní slunovrat, rok 1418 krajového letopočtu

Milý Frodo,

dostihly mne špatné zprávy. Musím ihned odjet. Měl bys raději opustit Dno pytle co nejdřív a zmizet z Kraje nejpozději do konce července. Vrátím se, jak nejdřív budu moci; a půjdu za tebou, pokud

zjistím, že už jsi pryč. Nech mi tu zprávu, jestli pojedeš přes Hůrku. Hostinskému můžeš věřit (Máselníkovi). Možná že cestou potkáš mého přítele: muže, hubeného, tmavovlasého, vysokého, někteří mu říkají Chodec. Zná naši záležitost a pomůže ti. Jdi do Roklinky. Doufám, že se tam zase sejdeme. Jestli nepřijdu, poradí ti Elrond.

Ve spěchu Tvůj

Gandalf ᚠ

P. S. NEPOUŽÍVEJ to už, za žádnou cenu! Necestuj v noci! ᚠ
P. P. S. Přesvědč se, že je to pravý Chodec. Na cestách potkáš všelijaké lidi. Jeho pravé jméno je Aragorn. ᚠ

Ne každé zlato třpytivá se,
ne každý, kdo bloudí, je ztracený.

Stáří, když silné je, neohýbá se,
mráz nespálí hluboké kořeny.
Z popela oheň znovu vzplane,
ze stínů světlo vzejde náhle;
až zkují ostří polámané,
nekorunovaný zase bude králem

P P. P. S. Doufám, že to Máselník pošle hned. Dobrý člověk, ale paměť má jako komoru s harampádím: to, co hledáš, je vždycky někde zahrabané. Jestli zapomene, usmažím ho.

Buď zdráv!

Frodo si dopis přečetl sám a pak jej podal Pipinovi a Samovi. „Máselník to opravdu zmotal!“ řekl. „Zaslouží usmažit. Kdybych to byl dostal hned, mohli jsme už být v bezpečí v Roklince. Ale co se mohlo stát Gandalfovi? Píše, jako by se vydával do velkého nebezpečí.“

„To dělá už mnoho let,“ řekl Chodec.

Frodo se otočil a zamyšleně se na něho zahleděl; uvažoval o Gandalfově druhém postskriptu. „Proč jste mi neřekl hned, že jste Gandalfův přítel?“ zeptal se. „Bylo by to ušetřilo čas.“

„Myslíte? Byl by mi předtím někdo věřil?“ řekl Chodec. „O tomhle dopise jsem nevěděl. S tím, co jsem věděl, mi nezbývalo než vás přesvědčit, abyste mi věřili bez důkazů, když jsem vám chtěl pomoci. A každopádně jsem vám nehodlal vykládat o sobě rovnou všechno. Musel jsem poznat vás a nejdřív se přesvědčit o vás. Nepřítel už mi nastražil nejednu past! Jakmile jsem se přesvědčil, byl jsem ochoten říct vám všechno, nač byste se ptali. Ale musím přiznat,“ dodal se zvláštním zasmáním, „že jsem doufal, že si mě oblíbíte pro mne samého. Pronásledovaného občas mrzí nedůvěra a zatouží po přátelství. Ale v tom je mi myslím na překážku můj vzhled.“

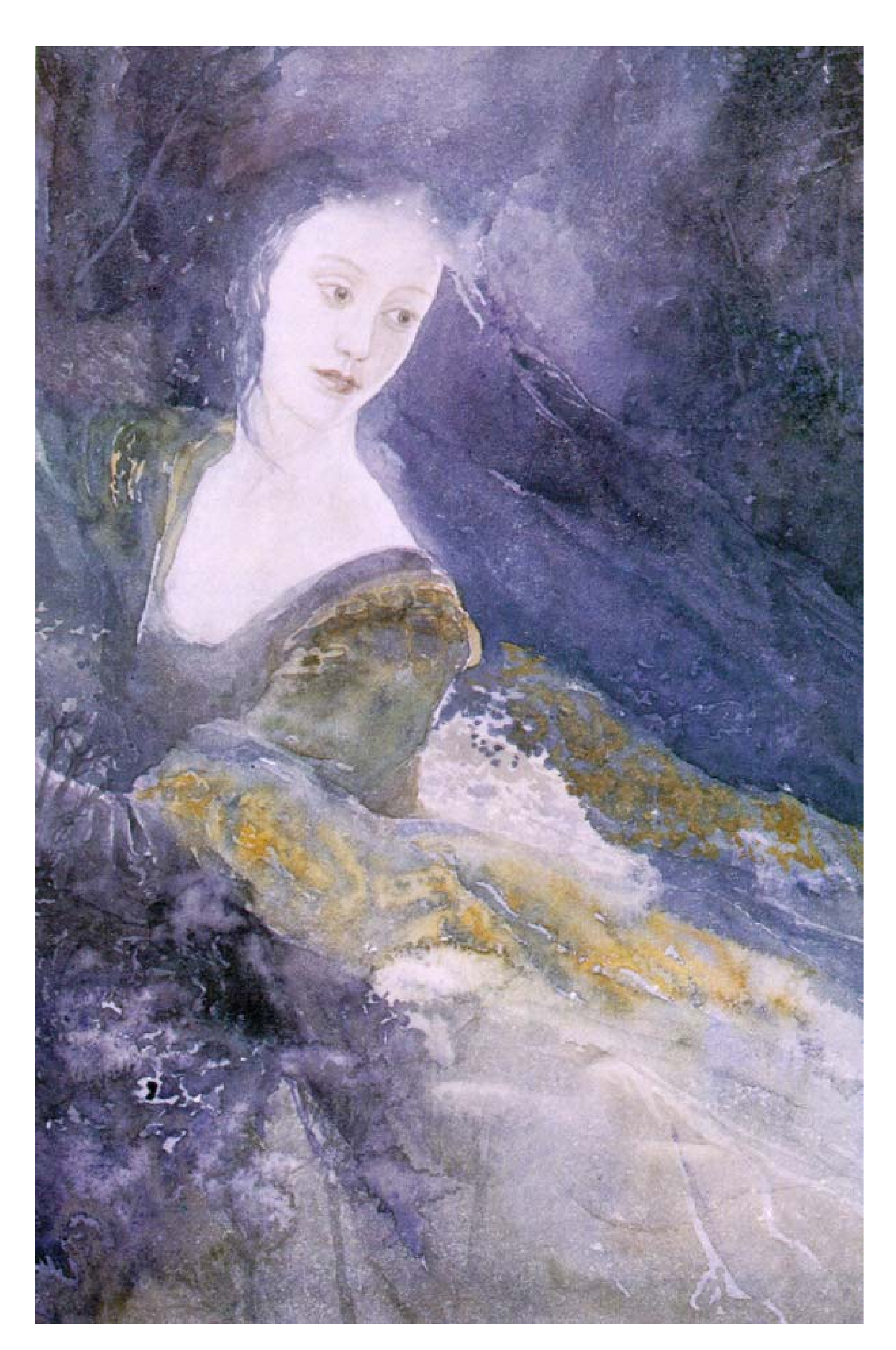
„To ano, aspoň na první pohled,“ zasmál se Pipin s náhlým ulehčením, když dočetl Gandalfův dopis. „Ale hezký je, kdo hezky jedná, říkáme u nás v Kraji, a počítám, že budeme všichni vypadat zrovna tak, až budeme nějaký čas spát v křoví nebo v příkopu.“

„Trvalo by to trochu déle než pár dní nebo týdnů, nebo i let putování Divočinou, než byste vypadali jako Chodec,“ odpověděl. „Ale dřív byste zemřeli, nejste-li z houževnatějšího těsta, než vypadáte.“

Pipin zkrotl, ale Sam se zastrašit nedal a pořád si Chodce měřil s nedůvěrou. „Jak máme vědět, že jste ten Chodec, o kterém mluví Gandalf?“ dožadoval se. „Ani jste se o Gandalfovi nezmínil, dokud se neobjevil tenhle dopis. Co já vím, můžete být špehoun a hrát divadlo, abychom vás vzali s sebou. Mohl jste skutečného Chodce odpravit a vzít si jeho šaty. Co na to řeknete?“

„Že jsi statečný chlapík,“ odvětil Chodec, „ale obávám se, Same Křepelko, že ti mohu dát jen jednu odpověď. Jestli jsem zabil skutečného Chodce, mohu zabít i vás. A už bych vás byl zabil bez tolika řečí. Kdybych se hnal za Prstenem, mohl bych ho mít — HNED!“

Povstal a jako by náhle ještě vyrostl. V očích mu zasvitlo, pronikavě a velitelsky. Odhodil plášť a ruku položil na jílec meče, který dosud skrýval po boku. Neodvažovali se pohnout. Sam seděl s ústy dokořán a němě na něho zíral.

„Ale já naštěstí jsem skutečný Chodec,“ řekl, shlížeje k nim, a tvář mu náhle změkla úsměvem. „Jsem Aragorn, syn Arathornův; a pokud vás mohu ochránit životem nebo smrtí, udělám to.“

Dlouho bylo ticho. Nakonec Frodo váhavě promluvil. „Uvěřil jsem, že jste přítel, ještě než přišel ten dopis,“ řekl, „nebo jsem si aspoň přál věřit. Dnes večer jste mě několikrát vyděsil, ale nikdy ne tím způsobem jako služebníci Nepřítele, aspoň jak si to představuji. Myslím, že špeh by — prostě na pohled by byl pěknější a na omak ošklivější, jestli mi rozumíte.“

„Aha,“ zasmál se Chodec. „Já jsem na pohled ošklivý a na omak pěkný. Je to tak? *Ne každé zlato třpytivá se, ne každý, kdo bloudí, je ztracený.*“

„Ty verše jsou tedy o vás?“ zeptal se Frodo. „Nechápal jsem, k čemu se vztahují. Ale jak jste věděl, že stojí v Gandalfově dopise, když jste ho nikdy neviděl?“

„Nevěděl jsem to,“ odvětil. „Ale jsem Aragorn a ty verše patří k onomu jménu.“ Vytasil meč a hobiti spatřili, že ostří je skutečně zlomeno ani stopu pod jílcem. „Moc se s ním dělat nedá, viď, Same?“ řekl Chodec. „Ale blíží se čas, kdy bude znovu zkut.“

Sam neříkal nic.

„Tak tedy,“ řekl Chodec, „když Sam dovolí, prohlásím to za dohodnuté. Chodec vám bude dělat průvodce. Zítra nás čeká perná cesta. I kdyby se nám podařilo z Hůrky odejít bez potíží, nemáme velkou naději odejít nepozorovaně. Ale pokusím se zmizet co nejrychleji. Znám pár jiných úniků z Hůrky než po Cestě. Jakmile setřeseme pronásledovatele, zamíříme k Větrovu.“

„K Větrovu?“ zeptal se Sam. „Co to je?“

„Je to kopec, kousek na sever od Cesty, asi v půli cesty odtud do Roklinky. Je odtamtud široký rozhled a budeme tam mít příležitost porozhlédnout se. Gandalf tam bude mířit také, jestli půjde za námi. Za Větrovem se nám bude cestovat hůř a budeme muset volit mezi několika nebezpečími.“

„Kdy jste naposled viděl Gandalfa?“ ptal se Frodo. „Víte, kde je nebo co dělá?'

Chodec zvážněl. „Nevím," řekl. „Na jaře jsem přišel na Západ s ním. Často jsem v posledních letech střežíval hranice Kraje, když měl práci jinde. Zřídka je nechával bez dozoru. Naposled jsme se setkali pjvního května: u Kamenného brodu na dolním toku Brandyvíny. Řekl mi, že jeho jednání s vámi dopadlo dobře a že vyrazíte k Roklince poslední týden v září. Protože jsem věděl, že bude s vámi, šel jsem na jednu vlastní výpravu. A to dopadlo špatně; očividně ho totiž dostihla nějaká zpráva a já nebyl po ruce, abych pomohl. Mám starost, poprvé, co ho znám. Měli jsme dostat zprávy, i kdyby nebyl mohl přijít sám. Když jsem se před mnoha dny vrátil, uslyšel jsem zlou novinu. Široko daleko se rozletěla zpráva, že Gandalf je nezvěstný a že se objevili Jezdci. To mi řekli Gildorovi elfi. A pak mi řekli, že jste odešel z domova; ale že byste opustil Rádovsko, o tom nebylo zpráv. Úzkostlivě jsem střežil Východní cestu."

„Myslíte, že s tím mají co dělat Černí jezdci — myslím s Gandalfovou nepřítomností?' ptal se Frodo.

„Nevím o ničem jiném, co by se mu mohlo postavit do cesty, kromě Nepřítele samotného," řekl Chodec. „Nevzdávejte se ale naděje! Gandalf je větší, než si myslíte vy z Kraje — vy zpravidla vídáte jen jeho žerty a hříčky. Ale tahle věc bude jeho největším úkolem."

Pipin zívl. „Promiňte," řekl, „ale já jsem k smrti unavený. Přes všechno nebezpečí a starosti si musím jít lehnout, nebo usnu na místě. Kde je ten janek Smíšek? To by tak ještě scházelo, abychom ho teď museli jít potmě hledat."

V tom okamžiku slyšeli bouchnout dveře; pak se chodbou rozběhly kroky. Dovnitř vletěl Smíšek a za ním Nob. Spěšně zavřel dveře a opřel se o ně. Byl bez dechu. Chviličku na něho s úlekem zírali, než vyrazil: „Viděl jsem je, Frodo! Viděl jsem je! Černé jezdce!"

„Černé jezdce?' zvolal Frodo. „Kde ?"

„Tady. Ve vsi. Hodinu jsem poseděl vevnitř. Pak, protože jste se nevraceli, jsem šel na procházku. Vrátil jsem se a stál jsem na místě, kam už nedopadalo světlo svítilen, a díval jsem se na hvězdičky. Najednou mě zamrazilo a ucítil jsem, že se ke mně plíží něco hrozného: na druhé straně ulice, těsně za hranicí světla, byl mezi stíny nějaký temnější stín. Hned nato bezhlučně zalezl do tmy. Koně neměl."

„Kam šel?" zeptal se Chodec nečekaně a ostře.

Smíšek sebou trhl, když si poprvé všiml neznámého. „Jen pokračuj!“ řekl Frodo. „To je Gandalfův přítel. Pak ti to vysvětlím.“

„Zdálo se, že jde po cestě k východu,“ pokračoval Smíšek. „Snažil jsem se ho sledovat. Samozřejmě mi vzápětí zmizel; ale šel jsem za roh a pak k poslednímu domku u cesty.“

Chodec se na Smíška zahleděl s podivem. „Máte odvahu,“ řekl; „ale byla to pošetilost.“

„Já nevím,“ řekl Smíšek. „Ani statečnost, ani hloupost, řekl bych. Nějak jsem si nemohl pomoct. Jako když mě to táhne. Prostě jdu a najednou slyším u plotu hlasy. Jeden bručel, druhý šeptal nebo syčel. Neslyšel jsem ani slovo z celé rozmluvy. Nedoplížil jsem se až k nim, protože jsem se celý třásl. Pak se mě zmocnila hrůza a já se obrátil a zrovna jsem chtěl upalovat domů, když se za mnou něco vynořilo a já... já upadl.“

„Našel jsem ho, pane,“ vmísil se do řeči Nob. „Pan Máselník mě poslal ven s lucernou. Šel jsem k Západní bráně a pak zpátky nahoru k Jižní bráně. Kousek od domu Viliho Potměchutě jsem měl dojem, že něco vidím na cestě. Přísahat bych na to nemohl, ale připadalo mi, jako když se dva lidé nad něčím sklánějí a zvedají to. Vykřikl jsem, ale když jsem tam doběhl, nebylo po nich ani stopy a jen pan Brandorád ležel u krajnice. Zdálo se, že spí. ‚Myslel jsem, že jsem spadl do hluboké vody,‘ povídá mi, když jsem s ním zatřepal. Byl celý divný, a sotva jsem ho vzbudil, vyskočil a upaloval zpátky sem jako zajíc.“

„Asi to tak bude,“ řekl Smíšek, „i když si nevzpomínám, co jsem říkal. Měl jsem ošklivý sen, který se mi nevybavuje. Prostě jsem se sesypal. Nevím, co se to se mnou stalo.“

„Já vím,“ řekl Chodec. „Černý dech. Jezdci určitě nechali koně venku a tajně prošli Jižní branou. Teď už budou vědět všechny novinky, když navštívili Viliho Potměchutě; a ten Jižan byl nejspíš také špeh. Něco se může stát ještě dnes v noci, než stačíme odjet z Hůrky.“

„Co se stane?“ řekl Smíšek. „Napadnou hostinec?“

„To myslím ne,“ řekl Chodec. „Ještě tu nejsou všichni. A v každém případě to není jejich způsob. Ve tmě a osamělosti jsou nejsilnější; na dům, kde se svítí a kde je spousta lidí, nezaútočí otevřeně —

dokud si nezoufají a dokud před námi leží dlouhé míle Eriadoru. Jejich silou je ale zastrašování a v Hůrce už mají pár lidí v drápech. Budou ty bídné tvory nutit k něčemu zlému: Potměchutě, některé z cizinců a možná i vrátného. V pondělí si povídali s Jindrou u Západní brány. Pozoroval jsem je. Když odešli, byl bledý a celý se třásl."

„Zdá se, že jsme nepřáteli úplně obklíčeni," řekl Frodo. „Co budeme dělat?"

„Zůstaňte tady a nechoďte do svých pokojů! Určitě zjistili, které to jsou. Hobiti pokoje mají okna na sever a nízko nad zemí. Všichni zůstaneme spolu a zapřeme tu dveře i okna. Ale nejdřív vám sem s Nobem přineseme zavazadla."

Zatímco byl Chodec pryč, vyložil Frodo Smíškovi, co se zběhlo od večeře. Smíšek ještě hloubal nad Gandalfovým dopisem, když se Chodec a Nob vrátili.

„Tak, pánové," řekl Nob, „pomačkal jsem ložní prádlo a do každé postele jsem strčil pod pokrývku tlustý podhlavník. A vaši hlavu jsem krásně napodobil hnědým vlněným koberečkem, pane PytPodhorský," zašklebil se.

Pipin se rozesmál. „Jako živé!" řekl. „Ale co se stane, až to prokouknou?"

„Uvidíme," řekl Chodec. „Doufejme, že do rána pevnost uhájíme."

„Dobrou noc přeji," řekl Nob a šel se zapojit do hlídání dveří.

Batohy a ostatní věci naskládali na podlahu salónku. Ke dveřím přistavili nízké křeslo a zavřeli okno. Frodo se podíval ven a viděl, že noc je pořád jasná. Kosa (hobiti název pro Velký vůz) se třpytila nad hřbetem Hůreckého kopce. Pak zavřel na závoru těžké vnitřní okenice a zatáhl závěsy. Chodec přiložil do krbu a sfoukl všechny svíčky.

Hobiti se uložili na své pokrývky nohama ke krbu; Chodec se však uvelebil v křesle u dveří. Chvíli si povídali, protože Smíšek měl ještě nějaké dotazy.

„*Přeskočí Měsíc!*" uchichtl se Smíšek, když se zavinoval do pokrývky. „To byl ale nápad, Frodo! Stejně mě mrzí, že jsem u toho nebyl. O tom si budou páni Hůrčané povídat ještě sto let."

„Doufejme," řekl Chodec. Pak ztichli a hobiti jeden po druhém usnuli.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

NŮŽ VE TMĚ

Zatímco se v hůreckém hostinci chystali k spánku, Rádovsko kryla tma; v dolinách u řeky bloudily mlhy. Dům ve Studánkách stál mlčenlivě. Cvali Bulva opatrně otevřel dveře a vykoukl. Celý den v něm narůstal pocit strachu a nedokázal ani odpočívat, ani jít spát. Ve stojatém nočním vzduchu visela hrozba. Jak zíral do tmy, pohnul se mezi stromy černý stín; vrátka jako by se otevřela sama od sebe a bezhlučně se opět zavřela. Zmocnila se ho hrůza. Stáhl se zpátky a chviličku stál roztřeseně v předsíni. Pak zavřel a zamkl dveře.

Noc houstla. Ozval se tichý šramot koní vedených kradmo po cestě. Před vrátky se zastavili. Vešly tři černé postavy podobné nočním stínům plížícím se po zemi. Jedna šla ke dveřím, druhé dvě k rohům domu; tam stanuly, nehybné jako stíny kamenů, zatímco noc zvolna uplývala. Dům a mlčící stromy jako by bez dechu čekaly.

Tu se lehce pohnulo listí a v dálce zakokrhal kohout. Nadešla studená poslední hodina před svítáním. Postava u dveří se pohnula. Ve tmě bez měsíce a hvězd zableskla tasená čepel, jako by z pochvy vyletělo mrazivé světlo. Ozvala se rána, tlumená, ale těžká. Dveře se otřásly. „Otevřete, ve jménu Mordoru!“ řekl hlas, tenký a hrozivý.

Druhou ranou dveře povolily a padly dovnitř s rozbitou výplní a přeraženým zámkem. Černé postavy vnikly rychle dovnitř.

V tom okamžiku nedaleko mezi stromy zahučel roh. Rozčísl tmu jako oheň na vrcholku kopce.

VSTÁVAT! POMOC! OHEŇ! VRAŽDA! VSTÁVAT!

Cvali Bulva nezahálel. Sotva spatřil černé stíny plížit se ze zahrady, věděl, že musí utíkat o život. A utíkal, zadními dveřmi, přes za-

hradu, přes pole. Když byl u nejbližšího domu, víc než míli daleko, zhroutil se na prahu. „Ne, ne!“ křičel. „Já ne! Já ho nemám!“ Chvíli trvalo, než pochopili, o čem to blábolí. Nakonec vyrozuměli, že v Rádovsku je nepřítel, nějaký záhadný výpad ze Starého hvozdu. A pak neztráceli čas.

VSTÁVAT! VSTÁVAT!

Brandorádi troubili Volání Rádovských, které již nezaznělo celé století, od té doby, co za Kruté zimy Brandyvína zamrzla a přišli vlci.

POMOC! OHEŇ! VRAŽDA!

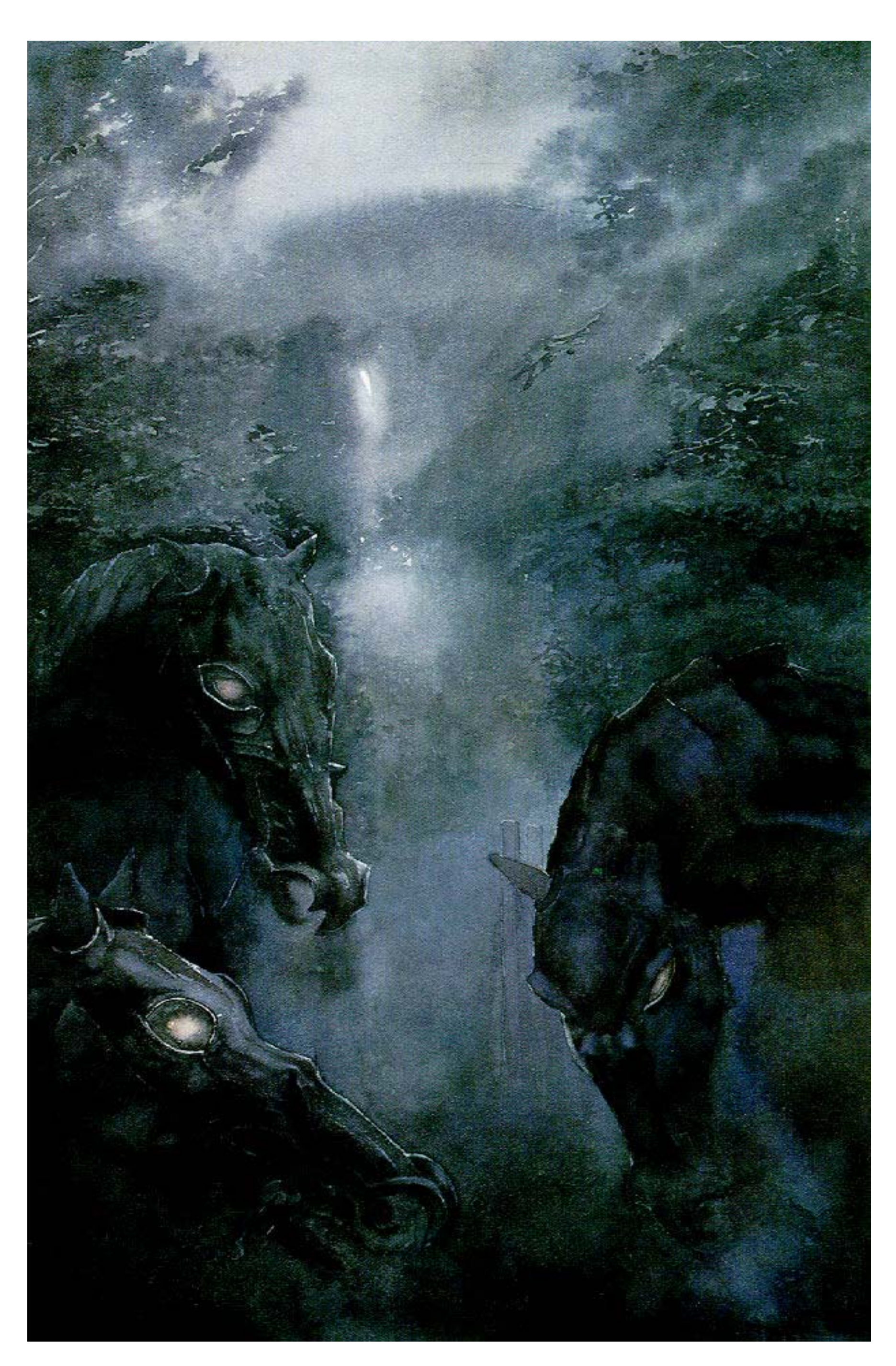
Z dáli bylo slyšet troubení v odpověď. Poplach se šířil.

Černé postavy pádily z domu. Jedna v běhu nechala ležet na prahu hobití plášť. Na pěšině zaduněla kopyta a odcválala do tmy. Po celých Studánkách duly rohy, křičely hlasy a běhaly nohy. Černí jezdci se však jako bouře hnali k Severní bráně. Ať Malý národ troubí! Sauron si to s nimi vyřídí později. Zatím mají jiné poslání: teď vědí, že dům je prázdný a Prsten pryč. Přejeli stráže u bran a zmizeli z Kraje.

V časné noci se Frodo náhle probudil z hlubokého spánku, jako by ho vyrušil nějaký zvuk nebo čísi přítomnost. Viděl, že Chodec sedí nastraženě v křesle: oči se mu leskly ve světle ohně, který byl dobře udržován a jasně plápolal; ani se však nepohnul.

Frodo brzy opět usnul; ve snu ho však znovu zneklidnil zvuk větru a cválajících kopyt. Jako by se kolem domu ovíjel vítr a třásl jím; v dálce slyšel divoké troubení rohu. Otevřel oči a slyšel ve dvoře bujaré kokrhání. Chodec už roztáhl záclony a s řinkotem otvíral okenice. Do místnosti vniklo šedavé jitřní světlo a otevřeným oknem zavál chladný vzduch.

Sotva Chodec všechny vzbudil, vedl je do ložnic. Když je uviděli, byli rádi, že dali na jeho radu: okna byla vypáčená a houpala se, záclony pleskaly; postele byly rozházené, podhlavníky poroztínané a poházené po podlaze. Hnědý kobereček byl rozsápaný na kusy.

Chodec šel rovnou pro hostinského. Chudák pan Máselník vypadal nevyspale a vyděšeně. Celou noc (jak říkal) oka nezamhouřil, ale neslyšel zhola nic.

„Něco takového se mi za celý život nestalo!“ vykřikoval a zděšeně zvedal ruce. „Hosti nemůžou spát ve vlastní posteli, pěkné podhlavníky jsou zničené a vůbec! Kam to spěje?“

„K temným časům,“ řekl Chodec. „Ale zatím možná budete mít pokoj, jen co se nás zbavíte. Pojedeme hned. Se snídaní si nedělejte starosti: jenom vstoje něco polkneme. Za chviličku máme sbaleno.“

Pan Máselník utíkal, aby připravil poníky a sehnal jim něco k zakousnutí. Ale brzičko byl zpátky celý nešťastný. Poníci zmizeli! Dveře stáje někdo v noci otevřel a všechno bylo pryč: nejen Smíškovi poníci, ale všichni koně i ostatní zvířata z celé stáje.

Frodo byl zprávou zdrcen. Jakou mají naději dostat se do Roklinky pěšky, pronásledováni nepřáteli na koních? Stejně dobře se mohou vydat na Měsíc. Chodec chvíli seděl mlčky a díval se na hobity, jako by vážil jejich zdatnost a odvahu.

„Na ponících bychom jezdcům na koních stejně neujeli,“ řekl nakonec zamyšleně, jako by uhodl, nač Frodo myslí. „Pěšky nepůjdeme o moc pomaleji, aspoň po cestách, kterými hodlám jít. Já bych byl stejně šel pěšky. Jen jídlo a zásoby mi dělají starost. Musíme počítat s tím, že odsud až k Roklince budeme jíst jen to, co poneseme s sebou; a měli bychom vzít radši víc, protože nás může něco zdržet nebo budeme muset uhnout daleko z přímého směru. Kolik toho unesete na zádech?“

„Kolik budeme muset,“ řekl Pipin a srdce se mu sevřelo; snažil se však ukázat, že je statnější, než vypadal (nebo se cítil).

„Já unesu za dva,“ řekl Sam vyzývavě.

„Nedá se něco dělat, pane Máselníku?“ zeptal se Frodo. „Nedalo by se ve vsi sehnat pár poníků nebo aspoň jeden na zavazadla? Najmout bychom si je asi nemohli, ale snad bychom je mohli koupit,“ dodal nejistě a uvažoval, jestli si to může dovolit.

„Pochybuji,“ řekl hostinský nešťastně. „Ti dva tři jezdečtí poníci, které máme v Hůrce, stáli u mě ve stáji a jsou pryč. A jiných zvířat, koní i tažných poníků a podobně, je v Hůrce moc málo a nebudou na

prodej. Ale udělám, co budu moct. Vyženu Boba, aby to co nejdřív oběhl."

„Ano," řekl Chodec nerad, „radši to udělejte. Asi se budeme muset pokusit sehnat aspoň jednoho poníka. Ale tím je po naději, že časně a nepozorovaně zmizíme. To jsme mohli náš odchod rovnou vytroubit. Tohle jistě patřilo k jejich plánu."

„Viděl bych v tom špetku útěchy," řekl Smíšek, „a snad víc než špetku: zatímco čekáme, můžeme se nasnídat — a posadit se na to. Pojďte sehnat Noba!"

Nakonec se zdrželi víc než tři hodiny. Bob se vrátil se zprávou, že v celém okolí se za žádnou cenu nesežene ani kůň, ani poník — s jedinou výjimkou: Vili Potměchuť by možná jednoho prodal. „Je to vychrtlý starý chudák," řekl Bob; „ale on ho neprodá za míň než trojnásobek skutečné ceny, když vidí, jak na tom jste. Znám přece Vilíka Potměchutě."

„Vilík Potměchuť?" řekl Frodo. „Není v tom něco nekalého? Neuteče to zvíře zpátky k němu se všemi našimi věcmi, nebo nepomůže mu nás stopovat a tak?"

„Kdoví," řekl Chodec. „Ale neumím si představit, že by nějaké zvíře utíkalo zpátky k němu, když se dostane pryč. Myslím, že je to jen páně Potměchuťovo laskavé vylepšení: chce si na věci ještě trochu přivydělat. Nejvíc se bojím, že to ubohé zvíře asi bude na umření. Zřejmě však nemáme na vybranou. Co za něj chce?"

Potměchuťova cena byla dvanáct stříbrných penízků; a to byl skutečně dobrý trojnásobek ceny poníka na místním trhu. Ukázalo se, že je to kostnaté, vychrtlé zvíře, schlíplé, ale na umření ještě nevypadalo. Pan Máselník ho zaplatil sám a ještě nabídl Smíškovi osmnáct penízků náhradou za ztracené poníky. Byl to poctivý člověk a podle hůreckých měřítek zámožný, třicet stříbrných penízků však bylo pro něho krutou ranou, a ještě hůř nesl, že ho okradl právě Vilík Potměchuť.

Třeba říci, že z toho nakonec vyvázl dobře. Později se ukázalo, že ukraden byl jen jediný kůň. Ostatní byli rozehnáni nebo se rozutekli hrůzou a našli se zatoulaní na různých koncích Hůrečka. Smíškovi poníci utekli vůbec a po čase (byla to rozumná zvířata) se vydali do vrchů hledat Tlustého hoška. A tak se načas dostali do péče Torna

Bombadila a vedlo se jim dobře. Když se však Tom doslechl o událostech v Hůrce, poslal je panu Máselníkovi a ten tím získal pět dobrých poníků za velmi slušnou cenu. V Hůrce museli pracovat víc, ale Bob s nimi zacházel dobře; takže měli koneckonců štěstí: unikli temné a nebezpečné cestě. Zato nikdy neviděli Roklinku.

Prozatím však musel pan Máselník své peníze pokládat za nadobro ztracené. A měl i jiné starosti. Sotva se totiž hosté doslechli o přepadení hostince, vzniklo pozdvižení. Cestující z Jihu přišli o několik koní a hlasitě obviňovali hostinského, dokud se nezjistilo, že během noci zmizel i jeden z jejich společníků, nikdo jiný než šilhavý přítel Vilíka Potměchutě. Podezření ihned padlo na něho.

„Když se dáte dohromady se zlodějem koní a přivedete mi ho do domu," řekl Máselník rozhněvaně, „měli byste vlastně platit všechny škody, a ne chodit řvát na mě. Běžte se zeptat Potměchutě, kde máte svého kamarádíčka." Ale ukázalo se, že to nebyl ničí kamarád, a nikdo si nevzpomínal, kdy se vlastně připojil k výpravě.

Po snídani museli hobiti znovu sbalit a pobrat zásoby na delší cestu, se kterou teď museli počítat. Bylo už k desáté, když konečně vyrazili. Tou dobou už jazyky mlely po celé Hůrce. Frodův trik se zmizením, zjevení černých mužů na koni, loupež ve stáji, a ne na posledním místě novina, že Hraničář Chodec se přidal k tajemným hobitům, poskytly látku k hovoru na řadu jednotvárných let. Většina obyvatel Hůrky a Špalíčku a spousta lidí dokonce i z Jam a Podlesí se tísnila na cestě, aby viděla odchod cestovatelů. Ostatní hosté z hostince stáli u dveří nebo se vykláněli z oken.

Chodec si to rozmyslel a rozhodl se vyjít z Hůrky po Cestě. Pokus rovnou se vydat pěšinkami by jen všechno zhoršil: polovina domácích by šla s nimi, aby viděla, co mají za lubem, a zabránila jim chodit přes soukromé pozemky.

Dali sbohem Bobovi a Nobovi a s díky se rozloučili s panem Máselníkem. „Doufám, že se zase sejdeme, až budou věci veselejší," řekl Frodo. „Nic by mě netěšilo víc než pobýt ve vašem domě v klidu."

Odpochodovali plní obav a sklesli, pod dozorem zástupu. Ne všechny tváře byly přátelské a všechny výkřiky, které se ozývaly, také ne. Většina Hůreckých však měla bázlivou úctu před Chodcem,

a na koho se zadíval, ten zavřel ústa a ztratil se. Kráčel napřed s Frodem, za nimi Smíšek a Pipin; poslední šel Sam a vedl poníka obtíženého všemi zavazadly, která měli to srdce mu naložit. Vypadal však už méně schlíple, jako by se mu životní změna zamlouvala. Sam zamyšleně žvýkal jablko. Měl jich plnou kapsu jako dárek na rozloučenou od Noba a Boba. „Jabka na chození a fajfku na posezení," řekl. „Ale počítám, že brzo se budu muset obejít bez obojího."

Hobiti si nevšímali zvědavých hlav, které vykukovaly ze dveří nebo se vynořovaly za zídkami a ploty, když je míjeli. Ale když se blížili k bráně, spatřil Frodo temný zanedbaný domek za hustým živým plotem: poslední dům ve vsi. V jednom okně zahlédl žlutavou tvář s potměšilýma šikmýma očima; hned však zmizela.

„Tak tady se schovává ten Jižan!" pomyslil si. „Vypadá spíš jako skřet."

Přes živý plot směle zíral jiný muž. Měl husté černé obočí a tmavé, posměvačné oči; široká ústa mu křivil pošklebek. Kouřil krátkou černou dýmku. Když se přiblížili, vyndal ji z úst a odplivl si.

„Dobrýtro, Noháči!" řekl. „Vyrážíš časně? Konečně sis našel přátele?" Chodec přikývl, ale neodpověděl.

„Dobrýtro, přítelíčkové!" řekl ostatním. „Víte určitě, s kým jste se dali dohromady? To je Chodec, co se nezastaví před ničím, abyste věděli! A slyšel jsem i horší jména. Jen počkejte večer! A ty, Samíku, se mi dobře starej o poníka! Fuj!" Plivl ještě jednou.

Sam se rychle obrátil. „A ty, Potměchuti," řekl, „honem schovej papulu, nebo se jí něco stane." Náhlým bleskovým pohybem opustilo jablko jeho ruku a praštilo Viliho rovnou do nosu. Příliš pozdě se přikrčil a za plotem se ozvaly nadávky. „Škoda jabka," řekl Sam s lítostí a kráčel dál.

Konečně byli za vsí. Doprovod dětí a zvědavců, který je sledoval, se unavil a vrátil se od Jižní brány. Prošli branou a pár mil se drželi na Cestě. Zatáčela vlevo, když se za Hůreckým kopcem vracela do východního směru, a pak začala rychle spadat do lesnaté krajiny. Nalevo na mírnějších jihovýchodních svazích kopce zahlédli pár domků a hobitích nor Špalíčku; z hluboké prolákliny na sever od

Cesty vystupovaly chumáče dýmu a ukazovaly, kde leží Jámy; Podlesí se schovávalo dál v lese.

Když Cesta sestoupila níže a Hůrečky kopec, vysoký a hnědavý, zůstal za nimi, narazili na úzkou stezku vedoucí k severu. „Tady sejdeme ze silnice a začneme postupovat skrytě," řekl Chodec.

„Doufám, že to není zase nějaká ‚zkratka'," řekl Pipin. „Ta naše poslední přes les málem skončila špatně."

„Jenže to jste mě neměli s sebou," zasmál se Chodec. „Moje zkratky, ať jsou krátké nebo dlouhé, nevedou ke špatným koncům." Rozhlédl se po Cestě. Nebylo vidět nikoho; rychle tedy zamířil dolů do zalesněného údolí.

Jeho plán, nakolik mu v neznalosti kraje rozuměli, byl nejprve zamířit k Podlesí, ale uhnout doprava a obejít je z východní strany, a pak se dát co nejpřímější cestou pustým krajem k Větrovu. Kdyby šlo všechno dobře, ušetřili by si tak dlouhou obchůzku po Cestě, která opět uhýbala k jihu, aby se vyhnula Komářímu močálu. Budou ovšem muset projít močál samotný a Chodcovo líčení neznělo příliš povzbudivě.

Zatím však nebyla chůze nepříjemná. Ano, nebýt znepokojivých událostí včerejší noci, byla by se jim tato část výpravy líbila víc než všechny předchozí. Slunce svítilo jasně, ale nepálilo. Lesy v údolí měly dosud spoustu barevného listí a vypadaly poklidně a zdravě. Chodec je bezpečně vedl křižujícími se pěšinkami, ačkoli oni sami by si ve chvilce nevěděli rady. Mnohokrát zahýbal a vracel se, aby zmátl možné pronásledovatele.

„Vilík Potměchuť se určitě díval, kde jsme sešli z Cesty," řekl; „i když nás podle mého sám stopovat nebude. Zná to tu obstojně, ale ví, že v lese se mi nemůže rovnat. Spíš se bojím, co řekne těm druhým. Předpokládám, že nejsou daleko. Pokud si budou myslet, že jsme šli do Podlesí, tím líp."

Snad za to vděčili Chodcovu umění, snad to mělo jiné důvody, ale za celý den neviděli a neslyšeli živou duši: ani dvounohou, kromě ptáků, ani čtyřnohou, kromě jedné lišky a několika veverek. Další den zamířili přímo na východ; a pořád bylo všude ticho a klid. Třetí den cesty z Hůrky se vynořili z Hustolesa. Od okamžiku, kdy sešli z

Cesty, půda stále klesala a teď vstoupili do širokého plochého území, které představovalo mnohem větší překážku. Byli daleko za hranicí Hůrečka, v pustině bez cest, a blížili se ke Komářímu močálu.

Země začínala vlhnout, místy bylo bláto a tu a tam tůňky a široké pruhy rákosí, kde švitořili a štěbetali schovaní ptáčci. Museli opatrně volit cestu, aby se nenamočili a přitom udrželi směr. Zprvu postupovali rychle, ale jejich pochod se stále zpomaloval a nebezpečí přibývalo. Močál byl klamavý a zrádný a ani Hraničáři nedokázali nalézt žádnou trvalou stezku přes pohyblivá bahniště. Začaly je sužovat mouchy a vzduch byl plný mračen drobounkých komárů, kteří jim zalézali do rukávů, do nohavic i do vlasů.

„Sežerou mě zaživa!“ zvolal Pipin. „Komáří močál! Komárů je tu víc než močálu!“

„Čím se asi živí, když nepadnou na hobity?“ ptal se Sam, škrábaje se za krkem.

V této nepříjemné pustině strávili bedny den. Jejich tábořiště bylo vlhké, studené a nepohodlné a štípání hmyzu jim nedalo spát. V rákosí a ostřici se navíc vyskytovali odporní živočichové, podle hlasu nějací ošklivý příbuzní cvrčků. Byly jich tisíce a všude kolem se celou noc ozývalo jejich vrzání, *škvrk-krk, škvrk-krk*, až z toho hobiti málem šíleli.

Příští, čtvrtý den nebyl o moc lepší a noc byla skoro stejně bezútěšná. Ačkoli škrkavky (jak je nazval Sam) nechali za sebou, komáři je pronásledovali stále.

Frodo ležel, unavený, ale neschopný zavřít oči, a tu se mu zdálo, že se v dálce na východní obloze objevilo světlo: vždycky záblesk a pak tma. Úsvit to nebyl, ten byl ještě daleko.

„Co je to za světlo?“ zeptal se Chodce, který vstal a hleděl do noci.

„Nevím,“ odpověděl Chodec. „Je to příliš daleko. Jako by po temenech kopců skákal blesk.“

Frodo si zase lehl, ale ještě dlouho viděl bílé záblesky a na jejich pozadí temnou postavu Chodce, jak stojí mlčky a bděle. Nakonec upadl do neklidného spánku.

Pátý den nechali poslední tůně a rákosiny močálu za sebou. Zem před nimi začala opět stoupat. Daleko na východě teď spatřili řadu kopců. Nejvyšší z nich byl vpravo a trochu oddělený od ostatních. Měl kuželovitý vrcholek, nahoře trochu zploštělý.

„To je Větrov," řekl Chodec. „Stará cesta, kterou jsme nechali daleko vpravo, ho obchází z jihu, nedaleko od úpatí. Mohli bychom tam být zítra v poledne, půjdeme-li přímo k němu. Asi bychom měli."

„Co tím chcete říct?" zeptal se Frodo.

„Chci říct, že není jisté, na co tam narazíme. Je to blízko Cesty."

„Ale vždyť jsme tam chtěli najít Gandalfa?"

„Ano, ale je to jen slabá naděje. Jestli sem vůbec přijde, nemusí jít přes Hůrku, a tak se možná nedozví, co podnikáme. A stejně, ledaže bychom šťastnou náhodou dorazili téměř současně, mineme se; ani on, ani my tam nemůžeme čekat. Nebylo by to bezpečné. Pokud nás Jezdci v divočině nenajdou, asi zamíří k Větrovu sami. Je z něho rozhled do široka. Však by nás také spousta ptáků a zvířat z toho vršku mohla vidět, jak tu stojíme. Každému ptáku se nedá věřit a jsou i horší zvědové."

Hobiti se s úzkostí zahleděli na daleké pahorky. Sam vzhlédl k bledé obloze s obavou, že uvidí, jak se nad nimi vznášejí jestřábi nebo orli s jasnýma nelaskavýma očima. „Vy byste člověku nahnal strach, Chodče!" řekl.

„Co nám radíte?" zeptal se Frodo.

„Myslím," řekl Chodec zvolna, jako by byl trochu na pochybách, „myslím, že by bylo nejlepší jít co možná přímo na východ, k pahorkům, ne k Větrovu. Tam se můžeme dát pěšinou těsně pod nimi; tu znám, a ta nás zavede k Větrovu od severu a nenápadněji. Potom uvidíme."

Celý den se ploužili vpřed, až se snesl studený a časný večer. Země byla sušší a holejší; za nimi v močále však ležely páry a mlhy. Pár tesklivých ptáků pípalo a kvílelo, dokud kulaté rudé slunce nekleslo do stínů na západě; pak nastalo pusté ticho. Hobiti vzpomínali, jak měkké světlo zapadajícího slunce nahlíželo veselými okny do dalekého Dna pytle.

Ke konci dne potkali bystřinu, která putovala z kopců, aby se ztratila ve stojatém močále, a kráčeli po jejím břehu, dokud bylo světlo. Byla už noc, když se konečně zastavili a utábořili pod zakrslými olšemi na břehu bystřiny. Před nimi se proti šeré obloze rýsovaly pusté a holé hřbety kopců. Tu noc postavili hlídky a Chodec zřejmě nespal vůbec. Měsíc rostl a v časných hodinách noci zaléval kraj studeným šedým svitem.

Ráno vyrazili hned po východu slunce. Vzduch byl mrazivý, obloha čistá a bledě modrá. Hobiti si připadali osvěžení, jako by spali nepřetržitě celou noc. Už si zvykali na dlouhou chůzi a malé příděly — rozhodně menší, než by v Kraji bývali pokládali za postačující. Pipin prohlásil, že Frodo vypadá dvakrát větší, než býval.

„To je divné," řekl Frodo a utahoval si opasek, „když uvážím, že je mě o hodně míň. Doufám, že ten proces hubnutí nepůjde donekonečna, nebo se ze mne stane přízrak."

„Nemluv o takových věcech!" řekl Chodec rychle a s překvapivou vážností.

Kopce se přiblížily. Tvořily zvlněný hřeben. Místy se zvedaly téměř na tisíc stop a tu a tam se zase nořily v hluboké rozsedliny nebo průsmyky vedoucí do východních krajů. Na vrcholcích pohoří viděli hobiti něco jako zbytky zarostlých zdí a příkopů a v rozsedlinách dosud stály trosky starých kamenných staveb. Večer dorazili na úpatí západních svahů a tam se utábořili. Byla noc pátého října a byli šest dní na cestě z Hůrky.

Ráno, poprvé od chvíle, kdy vyšli z Hustolesa, spatřili zřetelnou stezku. Obrátili se vpravo a šli po ní k jihu. Byla to promyšleně volena cesta, vedená tak, aby co nejvíc kryla před pohledem jak z temen kopců, tak ze západní pláně. Nořila se do údolí a vinula se pod příkrými břehy a tam, kde procházela rovnější a otevřenější krajinou, měla po obou stranách řady balvanů a otesaných kvádrů, které kryly pocestné skoro jako živý plot.

„Rád bych věděl, kdo udělal tuhle stezku a proč," řekl Smíšek, když kráčeli jednou takovou uličkou, kde byly kameny neobyčejně velké a hustě stavěné. „Nějak se mi nelíbí: připadá mi, jako by měla

něco společného s — Mohylovými duchy. Je na Větrově nějaká mohyla?“

„Ne. Na Větrově není žádná mohyla a na žádném zdejším kopci také ne,“ odvětil Chodec. „Muži ze Západu tady nežili; v pozdějších letech ovšem nějaký čas bránili kopce proti zlu, které přišlo z Angmaru. Tuhle stezku postavili, aby sloužila opevněním. Dávno předtím, v prvních dnech Severního království, ale postavili na vrcholku Větrova velkou strážní věž. Nazvali ji Amon Sul. Byla spálena a zbořena a nezůstalo z ní nic než zhroucený kruh připomínající korunu na hlavě starého kopce. A přece byla kdysi vysoká a krásná. Říká se, že za dnů Posledního spojenectví na ní stál Elendil a čekal na Gil-galadův příchod od západu.“

Hobiti na Chodce zírali. Zdálo se, že se vyzná v dávné historii stejně dobře jako v divočině. „Kdo to byl Gil-galad?“ zeptal se Smíšek; Chodec však neodpovídal a zdál se ztracen v myšlenkách. Najednou zamumlal tichý hlas:

Gil-galad, to byl elfů král,
harfeník o něm smutně hrál:
poslední svobodnou měl zem
za Horami a před Mořem.

Meč dlouhý, kopí břitké měl,
zář přilby zdáli's uviděl;
nesčetné hvězdy ve svém třpytu
se zrcadlily v jeho štítu.

Dávno ho do dáli kůň nes
a nikdo neví, kde dlí dnes;
do tmy zapadla hvězda jeho:
do tmy Mordoru stínového.

Ostatní se užasle obrátili, protože hlas patřil Samovi.

„Pokračuj!“ řekl Smíšek.

„Víc nevím,“ zakoktal se Sam a začervenal se. „Naučil jsem se to od pana Bilba, když jsem byl ještě kluk. Často mi vypravoval, proto-

že věděl, jak rád poslouchám o elfech. Pan Bilbo mě taky naučil číst a psát. Pan Bilbo, to byl náramně sečtělý člověk. A psal poezii Napsal zrovna to, co jsem teď říkal.“

„To nesložil on,“ řekl Chodec. „Je to část zpěvu, který se nazývá ‚Pád Gil-galadův‘ a je psán v prastaré řeči. Bilbo jej zřejmě přeložil. To jsem nevěděl.“

„Bylo toho ještě spousta,“ řekl Sam, „hlavně o Mordoru. To jsem se neučil, protože mi z toho naskakovala husí kůže. Nikdy mě nenapadlo, že se někdy vydám tím směrem!“

„Jít do Mordoru!“ zvolal Pipin. „K tomu doufám nedojde!“

„Neříkejte to jméno příliš nahlas!“ řekl Chodec.

Bylo už poledne, když dospěli k jižnímu konci stezky a spatřili před sebou v bledě jasném svitu říjnového slunce šedozelený hřeben stoupající jako most do severního úbočí kopce. Rozhodli se, že jej zlezou hned, dokud je plné světlo. Skrývat se už nedalo a mohli jen doufat, že je nepozoruje žádný nepřítel či zvěd. Na kopci nebylo vidět žádný pohyb. Pokud tam byl někde Gandalf, nenechal po sobě stopy.

Na západním úbočí Větrova našli chráněnou prohlubeň, na jejímž dně byl travnatý dolík ve tvaru mísy. Tam nechali Pipina a Sama s poníkem a zavazadly. Ostatní tři šli dál. Po půlhodině plahočení vzhůru dosáhl Chodec temene kopce; Frodo a Smíšek ho zmoženě a udýchaně následovali. Poslední kousek svahu byl příkrý a skalnatý.

Na vrcholku našli, jak Chodec říkal, široký kruh prastarých otesaných kamenů, které se rozpadaly a už léta je zarůstala tráva. Uprostřed však byla navršena hromada kamenných úlomků. Byly jako ožehnuté. Kolem byl drn vypálen až do kořenů a v celém kruhu byla tráva spálená a sežehnutá, jako by temeno kopce přejel plamen; nebyla tam však živá duše.

Když si stoupli na okraj zříceného kruhu, viděli do široka kolem sebe, většinou do krajů pustých a bezvýrazných, až na nějaké kousky lesa a za nimi tu a tam odlesky dalekých vod. Na jižní straně se pod nimi táhla jako stuha Stará cesta ze západu a vinula se z kopce do kopce, až zmizela za temným hřebenem na východě. Nic se po ní

nepohybovalo. Když ji očima sledovali k východu, spatřili Hory: bližší předhůří bylo hnědé a ponuré; za ním čněly vyšší šedé útvary a ještě dále vysoké bílé štíty třpytící se mezi oblaky. „Tak jsme tu!“ řekl Smíšek. „A vypadá to tu pěkně nehostinně! Žádná voda, žádný úkryt. A po Gandalfovi ani stopy. Ale nevyčítám mu, že nečekal, jestli sem vůbec přišel.“

„Kdoví,“ řekl Chodec a zamyšleně se rozhlížel, „Kdyby dorazil do Hůrky jen dva dny po nás, mohl se sem dostat dřív. Umí cestovat velmi rychle, když je toho naléhavě zapotřebí.“ Náhle se sklonil a pohlédl na kámen na vrchu hromady; byl plošší než ostatní a bělejší, jako by unikl ohni. Zvedl jej a zkoumavě jej obracel v prstech. „Nedávno ho měl někdo v ruce,“ řekl. „Co si myslíte o těchhle značkách?“

Na ploché spodní straně spatřil Frodo několik škrábanců:

I″·III·

„Vypadá to jako čárka, tečka a ještě tři čárky,“ řekl.

„Čárka vlevo by mohla být runa G s tenkými větvemi,“ řekl Chodec. „Mohlo by to být znamení od Gandalfa, ale jistí si být nemůžeme. Ty škrábance jsou jemné a rozhodně vypadají čerstvě. Ale znaky mohou mít docela jiný smysl a nemusejí mít s námi nic společného. I Hraničáři užívají runového písma a občas sem chodí.“

„A co by mohly znamenat, kdyby je vyškrábal Gandalf?“ zeptal se Smíšek.

„Řekl bych,“ odpověděl Chodec, „že to má být G 3 a že to značí, že tady Gandalf byl 3. října: tedy před třemi dny. Ukazovaly by také, že měl naspěch a nebezpečí bylo nablízku, takže neměl čas nebo si netroufal psát nic delšího nebo srozumitelnějšího. Je-li tomu tak, musíme si dát pozor.“

„Kdybychom tak věděli určitě, že ty značky udělal on, ať už znamenají co chtějí,“ řekl Frodo. „Byla by to velká útěcha, kdybychom věděli, že je na cestě, ať před námi nebo za námi.“

„Snad,“ řekl Chodec. „Já sám věřím, že tady byl a že byl v nebezpečí. Šlehaly tu plameny; a teď si vzpomínám na světlo, které jsme v noci před třemi dny viděli na východě na obloze. Hádám, že byl tady na kopci přepaden, ale nemám tušení, jak to dopadlo. Už

tady není a my se teď musíme o sebe postarat sami a dostat se do Roklinky, jak nejlíp umíme."

„Jak daleko je Roklinka?" ptal se Smíšek a znaveně se rozhlížel. Svět se zdál z vrcholku Větrova divoký a veliký.

„Nevím, jestli někdy někdo změřil Cestu v mílích dál než k opuštěnému hostinci den cesty na východ od Hůrky," odpověděl Chodec. „Někdo říká tak, jiný onak. Je to podivná cesta a lidé jsou rádi, když ji mají za sebou, ať už šli jakkoli dlouho. Ale vím, kolik by to trvalo mně pěšky za dobrého počasí a bez nehod: dvanáct dní odtud k Bruinenskému brodu, kde Cesta překračuje Bouřnou, která pramení v Roklince. Máme před sebou nejmíň čtrnáct dní cesty, protože myslím, že silnice nebudeme moci použít."

„Čtrnáct dní!" řekl Frodo. „Za ten čas se může stát hodně."

„To může," řekl Chodec.

Chvíli mlčky stáli na jižním okraji vrcholku. Frodo si poprvé plně uvědomil, jak je bez domova a v jakém nebezpečí. Trpce zatoužil, aby ho byl osud nechal v klidném a milovaném Kraji. Zadíval se dolů na odpornou silnici, která vedla na západ — domů. Náhle si uvědomil, že se po ní zvolna pohybují směrem na západ dvě černé tečky; a když se podíval znovu, viděl, že tři další se jim plíží k východu vstříc. Vykřikl a sevřel Chodcovu paži.

„Podívejte!" řekl a ukázal dolů.

Chodec se okamžitě vrhl na zem do trosek kruhu a strhl Froda s sebou. Smíšek sebou praštil vedle nich.

„Co je?" zašeptal.

„Nevím, ale bojím se nejhoršího," řekl Chodec.

Pomalu se zase doplazili ke kraji kruhu a vyhlédli štěrbinou mezi olámanými kameny. Světlo už nezářilo, protože jasné ráno se zamžilo a mraky od východu teď dostihly slunce, jež začínalo klesat Všichni viděli černé tečky, ani Frodo, ani Smíšek však nemohli s určitostí rozeznat jejich obrysy; a přece jim cosi říkalo, že se tam dole na cestě na úpatí kopce shromažďují Černí jezdci.

„Ano," řekl Chodec, jehož pronikavější zrak ho nenechal na pochybách. „Nepřítel je tady!"

Spěšně se odplížili a slezli po severní straně kopce za svými druhy.

Sam s Pipinem nelenili. Prozkoumali dolík a okolní svahy. Nedaleko našli ve stráni pramen čisté vody a u něho stopy ne starší než den dva. V dolíku samém našli nedávné stopy po ohni a jiné známky chvatného táboření. Na vnitřním okraji dolíku bylo pár popadaných balvanů. Za nimi našel Sam malou zásobu úhledně srovnaného dříví.

„To bych rád věděl, jestli tu byl starý Gandalf," řekl Pipinovi. „Ten, kdo to sem dal, se sem určitě chtěl vrátit."

Chodce objevy velmi zaujaly. „Škoda že jsem nepočkal a neprohlédl si to tady dole sám," řekl a spěchal k pramenu prozkoumat stopy.

„Přesně, jak jsem se obával," řekl při návratu. „Sam a Pipin rozšlapali měkkou půdu a stopy jsou zničené nebo nejasné. Nedávno tu byli Hraničáři. To oni tu nechali dříví. Ale jsou tam i novější stopy, které nepocházejí od Hraničářů. Přinejmenším jedny stopy nadělaly nejdéle včera nebo předevčírem těžké boty. Přinejmenším jedny. S určitostí to nedokážu říct, ale myslím, že nohou v botách tu bylo víc." Zarazil se a napjatě přemítal.

Každý z hobitů si představil Jezdce v pláštích a vysokých botách. Jestli už Jezdci dolík objevili, čím dřív je odtud Chodec odvede, tím líp. Sam si teď prohlížel dolík s nechutí, když uslyšel zprávu, že jejich nepřátelé jsou na Cestě pár mil odsud.

„Neměli bychom se ztratit, pane Chodce?" zeptal se netrpělivě. „Připozdívá se a tahle díra se mi nelíbí: nějak v ní na mě padá tíseň."

„Ano, určitě se musíme teď hned rozhodnout, co uděláme," odvětil

Chodec, vzhlédl a zvažoval čas a počasí. „Víš, Same," řekl nakonec, „také se mi to tu nelíbí; ale nenapadá mě nic lepšího, kam bychom se mohli dostat dřív, než padne noc. Tady nás aspoň pro tu chvíli není vidět, a kdybychom se hnuli, zvědové by nás daleko snáze zpozorovali. Mohli bychom se dát jedině přímo proti směru naší cesty, zpátky na sever do kopců, kde je krajina skoro stejná jako tady. Cestu hlídají, ale kdybychom se chtěli schovat v houštinách na jihu, museli bychom ji překročit. Na sever od Cesty za kopci je krajina na míle rovná a holá."

„*Vidí* ti Jezdci?“ ptal se Smíšek. „Totiž, zdá se, že častěji používají nos než oči, větří nás, jestli větřit je to správné slovo, přinejmenším za denního světla. Ale vy jste nás přinutil, abychom si lehli, když jste je dole uviděl; a teď říkáte, že nás uvidí, když se hneme.“

„Byl jsem nahoře na kopci příliš bezstarostný,“ odpověděl Chodec. „Hrozně jsem toužil najít nějakou stopu po Gandalfovi; byla chyba, že jsme šli tři a stáli tam tak dlouho. Černí koně totiž vidí a Jezdci mohou používat jako zvědů lidí i jiných tvorů, jak jsme zjistili v Hůrce. Oni sami nevidí svět denního světla jako my, ale naše postavy vrhají v jejich mysli stín, který rozptýlí jen polední slunce; a ve tmě vnímají mnohé znaky a tvary, které jsou nám skryty: tehdy je třeba se jich nejvíc bát. A vždycky cítí krev živých tvorů, touží po ní a nenávidí ji. A jsou i jiné smysly než zrak a čich. My cítíme jejich přítomnost — zneklidnila nás, sotva jsme sem přišli, a dříve, než jsme je spatřili; oni cítí nás ještě pronikavěji. A také,“ dodal a hlas mu poklesl v šepot, „je přitahuje Prsten.“

„Není tedy kam utéct?“ řekl Frodo a rozrušeně se rozhlížel. „Když se hnu, uvidí mě a začnou mě honit! Když zůstanu tady, přitáhnu je k sobě!“

Chodec mu položil ruku na rameno. „Ještě je naděje,“ řekl. „Nejsi sám. Přijměme to dřevo připravené k podpálení jako znamení. Těžko se tu budeme skrývat nebo bránit, ale oheň nám poslouží v obojím. Sauron dovede užívat oheň k zlému jako každou věc, ale tihle Jezdci jej rádi nemají a bojí se těch, kteří jím vládnou. Oheň je pro nás v divočině dobrý přítel.“

„Možná,“ bručel Sam. „Je to taky dobrý způsob, jak říct ‚tady jsme‘, leda bychom to rovnou vykřičeli.“

V nejhlubším a nejchráněnějším koutku dolíku rozdělali oheň a připravili večeři. Začaly se snášet večerní stíny a ochladilo se. Najednou si uvědomili, jak jsou vyhladovělá, protože od snídaně nejedli. Neodvážili se však povečeřet jinak než velmi střídmě. V kraji, který měli měli před sebou, žili jen ptáci a zvěř; byla to nehostinná končina opuštěná všemi národy světa. Za kopce občas zašli Hraničaři, ale bylo jich málo a nezdrželi se. Jiní pocestní tu byli vzácní a k tomu zlí: občas sem zabloudil nějaký skalní obr ze severních údolí

Mlžných hor. Jen na Cestě bylo možné potkat cestující, nejčastěji trpaslíky, kteří chvátali za vlastními záležitostmi a cizinec se od nich pomoci nedočkal.

„Neumím si představit, jak vyjdeme s jídlem," řekl Frodo. „V posledních dnech jsme byli hodně opatrní a tahle večeře není žádná hostina; ale spotřebovali jsme víc, než jsme měli, jestli máme před sebou ještě dva týdny a možná víc."

„V divočině se potrava najde," řekl Chodec; „bobule, kořínky a bylinky; a když je třeba, nejsem nejhorší lovec. Do zimy se hladovění nemusíme bát. Ale sbírat a lovit potravu je zdlouhavá a únavná práce a my musíme spěchat. Tak si utáhněte opasky a myslete s nadějí na Elrondovu tabuli!"

S přibývající tmou rostl chlad. Když vyhlédli přes okraj dolíku, viděli jen šedivou zemi mizící rychle ve stínu. Nebe nad nimi se opět vyjasnilo a plnilo se mrkajícími hvězdami. Frodo a jeho druhové se schoulili kolem ohně a zabalili se do kdejaké přikrývky a kusu šatstva; Chodec se však spokojil jen s pláštěm, seděl opodál a zamyšleně kouřil dýmku.

Když padla noc a světlo ohně se rozzářilo, začal jim vyprávět, aby jim z mysli vypudil strach. Znal mnoho starých příběhů a pověstí o elfech i o lidech, o dobrých i zlých skutcích ze Starých časů. V duchu se ptali, jak je vlastně stár a kde se dozvěděl to všechno. „Povídejte nám o Gil-galadovi," řekl náhle Smíšek, když se Chodec odmlčel po vyprávění o elfích královstvích. „Znáte ještě něco z toho zpěvu, o kterém jste nám říkal?"

„Samozřejmě," odvětil Chodec. „A Frodo ho zná také, protože se nás úzce dotýká." Smíšek a Pipin pohlédli na Froda, který zíral do ohně.

„Vím jen to málo, co mi řekl Gandalf," řekl Frodo zvolna. „Gil-galad byl poslední velký elfský král ve Středozemí. Gil-galad je v jejich řeči Hvězdný svit. Vydal se s Elendilem, Přítelem elfů, do země —"

„Ne!" přerušil ho Chodec. „Myslím, že ten příběh by se neměl vyprávět teď, když jsou služebníci Nepřítele nablízku. Jestli se probijeme do Elrondova domu, snad ho tam uslyšíte celý."

„Tak nám povídejte nějaký jiný příběh ze Starých časů,“ prosil Sam; „něco o elfech, než začali upadat. Moc rád bych si poslechl ještě něco o elfech; ta tma se na nás tak tlačí.“

„Povím vám příběh o Tinúviel,“ řekl Chodec, „krátce — je to totiž dlouhý příběh, jehož konec není znám; a dnes už jenom Elrond si jej pamatuje správně, jak se vyprávěl zastara. Je to krásný příběh, i když smutný jako všechny příběhy Středozemě, ale přece by vás mohl povzbudit.“ Odmlčel se a pak začal ne mluvit, ale tiše prozpěvovat:

Bujný byl lisí, tráva zelená,
vysoký kvetl bolehlav,
a mýtinou zář světelná
hvězd ve stínu se chvěla.
Tinúviel se vznášela,
píšťalka zněla ztajená,
vlas hvězdný měla jako háv
a zář se v Mu odrážela.

Sem přišel Beren z chladných hor
a ztracen bloudil v listoví,
kde elfí řeka pěla chór,
tam kráčel sám a smuten byl.
Skryt v bolehlavu vyhlíží
a žasne: zlatem kvete bor,
kde vlaje plášť ten kvítkový
a vlas jak stín se rozvlnil.

Kouzlem únava z něho padá,
okřívá poutník sudbou hnaný;
pospíchá, kam to srdce žádá,
a lapí — louče měsíce.
Již zakletými houštinami
prchá mu, nerada i ráda.
Dál bloudí sám a nevítaný,
zaslechnout cosi snaží se.

Zaslechl často letmý zvuk
nožek jak listí lípy hravých,
podzemní hudby prýštit hluk,
v ukrytých prohlubních jak zněl.
Uvadlé klesly bolehlavy,
list za listem již střásá buk,
a jeho ševel naříkavý
se zimním lesem zkřehle chvěl.

Hledal ji stále, bloudil v dáli,
přes loňské listí v závějích,
na cestu hvězdy bleskotaly
v prokřehlém nebi mrazivém.
Její plášť v loučích měsíčních
viděl, když nožky tancovaly
v dáli a výši na kopcích
a jejich třpytem skvěla zem.

Když přešla zima, vrátila se,
svou písní jaro probudila,
jak skřivánek, jak sprška zase,
či jako vody tající.
Spatřil, jak elfí kvítí sila
u nohou svých, a zdráv byl rázem:
toužil, aby s ním zatančila
na trávě štěstím vonící.

Prchala zas, však rychlý byl.
Tinúviel! Tinúviel!
Elfím jménem ji oslovil,
a zastala stát v naslouchání.
Jen stanula, již kouzlem zněl
Berenův hlas; ji omámil.
To osud byl Tinúviel —
v náruč mu padnout bez váhání.

Když do očí jí pohleděl,
ve stínu jejích temných vlasů
hvězdný svit chvějný uviděl,
jak třpytí se, jak zrcadlí se.
Tinúviel svou elfskou krásu,
nesmrtelnou — jak každý elf —
kolem něj vine stínem vlasu
a pažemi, jež stříbrem skví se.

Osud jim určil dlouhou cestu
přes šedé hory studené,
přes kobky, k železnému městu,
přes hvozdy noci bez svítání.
Dělící moře mezi ně
vešla, a přec si našli cestu
a dávno spolu svobodně
odešli v kraje nestýskání.

Chodec vzdychl a chvíli mlčel, než opět promluvil. „Je to píseň," řekl, „ve způsobu, který elfové nazývají *ann-then-nath*, ale těžko se převádí do naší Obecné řeči a tohle je jen chabá ozvěna. Vypráví o setkání Berena, syna Barahirova, a Lúthien Tinúviel. Beren byl smrtelný člověk, ale Lúthien byla dcerou Thingola, který kraloval elfům ve Středozemí, když byl svět mladý; a byla to nejkrásnější dívka, jakou kdy kdo viděl mezi všemi národy tohoto světa. Jako hvězdy nad mlhami Severních zemí byla líbezná a její tvář zářila jako světlo. Za oněch dnů Velký nepřítel, kterému Sauron Mordorský byl pouhým služebníkem, sídlil na severu v Angbandu a elfové ze Západu, kteří se vrátili do Středozemě, s ním vedli válku o ukradené silmarily; Praotci lidí jim pomáhali, Nepřítel však vítězil, Barahir byl zabit a Beren na útěku přes veliká nebezpečí došel přes Hory děsu do Thingolova skrytého království v lese Neldoreth. Tam spatřil Lúthien, jak zpívá a tančí na pasece u začarované řeky Esgalduiny; a nazval ji Tinúviel, to znamená ve starém jazyce Slavík. Potkala je pak mnohá soužení a dlouho byli odloučeni. Tinúviel osvobodila Berena ze Sau-

ronových kobek a spolu prošli mnoha nebezpečími a svrhli dokonce Velkého nepřítele z trůnu a vzali mu ze železné koruny jeden ze tří silmarilů, nejjasnějších ze všech drahokamů, aby za něj Beren dostal nevěstu Lúthien od jejího otce Thingola. A přece byl Beren nakonec zabit vlkem, který vyšel z bran Angbandu, a zemřel Tinúviel v náručí. Ona však zvolila smrtelný úděl a zemřela světu, aby mohla jít za ním; a zpívá se, že se za Dělícími moři opět sešli a nakrátko chodili živí zelenými lesy, až spolu před dávnými věky překročili hranice tohoto světa. Tak se stalo, že Lúthien Tinúviel jediná z elfího lidu skutečně zemřela a opustila svět a oni ztratili svou nejmilovanější. Skrze ni však krev Vznešených elfů vstoupila do lidského rodu. Dosud žijí ti, jimž byla Lúthien pramátí, a říká se, že její potomstvo nikdy nevyhyne. Z této větve pochází Elrond z Roidinky. Z Berena a Lúthien se totiž zrodil Dior, Thingolův dědic; a z něho Elwing Bílá, s níž se oženil Eáréndil, ten, který na své lodi vyplul z mlh světa do nebeských moří se silmarilem na čele. A z Eärendila vzešli Králové Númenoru neboli Západní říše."

Jak Chodec mluvil, pozorovali jeho pozoruhodně oživenou tvář matně ozářenou řeřavěním hořícího dřeva. Oči mu svítily a hlas zněl hluboce a plně. Nad sebou měl černé hvězdné nebe. Náhle se za ním nad temenem Větrova objevilo bledé světlo. Přibývající měsíc se zvolna sunul nad kopec, který je chránil, a hvězdy nad kopcem bledly.

Příběh skončil. Hobiti se pohnuli a protáhli. „Podívejte!" řekl Smíšek. „Měsíc vychází; jistě se připozdívá."

Ostatní vzhlédli. A vtom spatřili na vrcholku kopce proti prosvítajícímu měsíci cosi malého a tmavého. Mohl to být jen velký kámen nebo vyčnívající balvan, který se ukázal v bledém přísvitu.

Sam a Smíšek vstali a poodešli od ohně. Frodo a Pipin zůstali mlčky sedět. Chodec upřeně pozoroval měsíční záři na kopci. Všechno bylo zdánlivě tiché a klidné, Frodo však cítil, jak se mu teď, když už Chodec nemluvil, do srdce vkrádá děs. Schoulil se blíže k ohni. V tom okamžiku přiběhl zpátky od kraje dolíku Sam.

„Nevím, čím to je," řekl, „ale najednou jsem se začal bát. Nevylezl bych z tohohle dolíku ani za nic; cítil jsem, že se něco plíží do svahu."

„*Viděl* jsi něco?“ vyskočil Frodo.

„Ne, pane. Nic jsem neviděl, ale nečekal jsem, až něco uvidím.“

„Já něco viděl,“ řekl Smíšek, „nebo se mi to aspoň zdálo — měl jsem dojem, že kus dál na západ, kde měsíc svítí na roviny a kam už nepadá stín kopců, vidím dvě nebo tři černé postavy. Zdálo se, že se pohybují směrem k nám.“

„Držte se u ohně, tváří ven!“ zvolal Chodec. „Připravte si do ruky nějaké delší klacky!“

Bez dechu seděli mlčky a napjatě zády k ohníčku a každý upíral zrak do stínů, které je obklopovaly. Nic se nedělo. Noc nerušil ani zvuk, ani pohyb. Frodo se zavrtěl; cítil, že musí přerušit ticho; zatoužil hlasitě vykřiknout.

„Pst!“ Šeptl Chodec.

„Co to je?“ vydechl současně Pipin.

Nad okrajem údolíčka se na vnější straně zvedl, jak spíše cítili, než viděli, stín nebo stíny. Napínali zrak a stíny jako by rostly. Záhy nebylo pochyb: na svahu stály tři nebo čtyři vysoké černé postavy a shlížely na ně. Byly tak černé, že vypadaly jako černé díry v hlubokém stínu kolem. Frodo měl dojem, že slyší slabé zasyčení jako jedovatý dech, a pocítil tenký pronikavý chlad. Pak postavy zvolna vykročily vpřed.

Pipina i Smíška přemohla hrůza a vrhli se k zemi. Sam se přikrčil k Frodovi. Frodo byl zděšen sotva méně než jeho druhové; třásl se jako v kruté zimě, jeho hrůzu však náhle pohltilo pokušení nasadit si Prsten. Žádost učinit to ho ovládla tak, že nedokázal myslet na nic jiného. Nezapomněl na mohylu ani na Gandalfův vzkaz, ale cosi jako by ho nutilo nedbat žádných varování a toužil podlehnout. Ne v naději na únik nebo vůbec na nějaké jednání, ať už dobré nebo špatné: cítil prostě, že musí Prsten vzít a nasadit si jej na prst. Nemohl mluvit. Cítil, že Sam na něho hledí, jako by věděl, že jeho pán je ve velké tísni, nemohl se však k němu obrátit. Zavřel oči a chvíli bojoval; odpor však začal být nesnesitelný, a tak nakonec vytáhl řetízek a nasadil si Prsten na ukazovák levé ruky.

Vzápětí, ačkoli všechno ostatní zůstalo matné a temné jako dřív, se stíny strašlivě projasnily. Viděl pod jejich černé přestrojení. Bylo

to pět vysokých mužů: dva stáli na okraji dolíku, tři postupovali vpřed.

V bílých tvářích jim hořely pronikavé a nelítostné oči; pod plášti měli dlouhé šedé hávy a na šedých vlasech stříbrné přilbice; ve vyzáblých rukou drželi ocelové meče. Jejich oči se na něho upřely a probodávaly ho, zatímco chvátali k němu. V zoufalství vytasil vlastní meč a zdálo se mu, že zableskl rudě jako hořící pochodeň. Dvě z postav se zarazily. Třetí byl vyšší než ostatní: vlasy měl dlouhé a třpytivé a na přilbě měl korunu. V jedné ruce držel dlouhý meč, ve druhé nůž; nůž i ruka, která jej držela, žhnuly bledým světlem. Skočil vpřed a z výšky se snesl na Froda.

V tom okamžiku se Frodo vrhl kupředu na zem a slyšel se, že hlasitě křičí: „Ó Elbereth! Gilthoniel!“ Současně ťal nepříteli po nohou. Nocí se rozlehl ostrý výkřik; tu ucítil, jak mu bolest podobná jehlici otráveného ledu probodává levé rameno. Když omdléval, zahlédl ještě jako v kroužící mlze Chodce vyrážejícího ze tmy s planoucími větvemi v obou rukou. Z posledních sil upustil meč, stáhl Prsten z prstu a pevně jej sevřel v pravé ruce.

KAPITOLA DVANÁCTÁ

ÚTĚK K BRODU

Když se Frodo probral, dosud zoufale svíral Prsten. Ležel u ohně, který byl naložen dřevem a jasně plál. Jeho tři druhové se nad ním skláněli. „Co se stalo? Kde je ten bledý král?“ ptal se rozrušeně.

Měli takovou radost, že promluvil, že chvíli neodpovídali; konečně ani otázce nerozuměli. Nakonec se od Sama dozvěděl, že viděli pouze neurčité stínové postavy, jak se k nim blíží. Náhle Sam s hrůzou zjistil, že jeho pán zmizel; v tom okamžiku se kolem něho přehnal černý stín a on upadl. Slyšel Frodův hlas, jako by však přicházel z velké dálky nebo zpod země, jak vykřikuje neznámá slova. Pak neviděli nic, až zakopli o Frodovo tělo ležící jako mrtvé tváří dolů v trávě s mečem pod sebou. Chodec jim nakázal, aby ho zvedli a položili k ohni, a pak zmizel. To se stalo už před drahnou chvílí.

Sam očividně zase začínal mít o Chodci pochybnosti; než domluvili, byl ale zpátky; vynořil se ze stínů. Vyskočili, Sam tasil meč a postavil se nad Froda; Chodec však k němu rychle přiklekl.

„Já nejsem Černý jezdec, Same,“ řekl mírně, „ani s nimi nejsem ve spojení. Snažil jsem se zjistit něco o jejich pohybech, nevypátral jsem však nic. Nechápu, proč nezaútočili znovu. Ale nikde v okolí není cítit jejich přítomnost.“

Když vyslechl Frodův příběh, bylo vidět, že má starost; potřásl hlavou a povzdechl. Pak nakázal Pipinovi a Smíškovi, aby ohřáli v kotlících co nejvíc vody a vypláchli s ní ránu.

„Udržujte pořádný oheň, aby byl Frodo v teple!“ řekl. Pak vstal, poodešel a zavolal Sama. „Myslím, že už tomu rozumím líp,“ řekl polohlasem. „Zdá se, že nepřátel bylo jen pět. Proč tu nebyli všichni, to nevím; ale myslím, že neočekávali odpor. Prozatím se stáhli. Bojím se ale, že ne daleko. Přijdou znovu některou jinou noc, jestli se

nám nepodaří zmizet! Jen vyčkávají, protože pokládají svůj úkol za téměř splněný. A myslí, že Prsten už daleko neuteče. Mám strach, Same, že pokládají tvého pána za smrtelně raněného a věří, že ho rána podrobí jejich vůli. Uvidíme."

Samovi se sevřelo hrdlo pláčem. „Nezoufej!" řekl Chodec. „Teď mi musíš důvěřovat. Tvůj Frodo má houževnatější kořínek, než jsem tušil, i když Gandalf mi to naznačoval. Není zabit a myslím, že bude odolávat zlé moci rány déle, než nepřátelé očekávají. Udělám, co budu moci, abych ho uzdravil. Hlídej ho dobře, zatímco budu pryč!" Odspěchal a opět zmizel ve tmě.

Frodo podřimoval, ačkoli bolest v ráně pomalu rostla a smrtelný chlad se mu šířil z ramene do paže a do boku. Přátelé ho hlídali, zahřívali ho a vyplachovali mu ránu. Noc plynula pomalu a úmorně. Na obloze svítalo a dolík se plnil šedým světlem, když se Chodec konečně vrátil.

„Podívejte!" zvolal; shýbl se a zvedl ze země černý plášť, který tam zůstal skryt ve tmě. Stopu nad dolním okrajem byl rozťat. „To je zásah Frodova meče," řekl. „Jediné zranění, které nepříteli způsobil, obávám se; je totiž nepoškozený, kdežto všechny čepele, které bodnou toho strašlivého krále, zanikají. Smrtelněji ho zasáhlo jméno Elbereth."

„A Froda zasáhlo tohle!" Opět se shýbl a zvedl dlouhý tenký nůž. Studeně se třpytil. Když jej Chodec zdvihl, viděli, že má na konci ostří zub a špička je ulomená. Ale jak jej držel v rostoucím světle, zůstali užasle zírat, protože čepel jako by tála a mizela ve vzduchu jako dým, až Chodci zůstal v ruce jen jílec.

„Běda!" zvolal. „Tenhle prokletý nůž zasadil ránu. Málokdo už dnes umí vyléčit rány takových zlých zbraní. Udělám však, co budu moci."

Posadil se na zem, položil si jílec dýky na kolena a zazpíval nad ní pomalou píseň v cizí řeči. Pak jej odložil, obrátil se k Frodovi a tichoučce pronesl slova, která ostatní nezachytili. Z váčku u pasu vyňal dlouhé listy jakési rostliny.

„Za těmi listy jsem musel jít daleko; tahle rostlina totiž ve zdejších holých kopcích neroste; ale v houštinách na jih od Cesty jsem ji potmě našel podle vůně listů." Rozemnul jeden list v prstech, a ten

sladce a pronikavě zavoněl. „Máme štěstí, že jsem ji našel, protože je to léčivá rostlina, kterou Muži ze Západu přinesli do Středozemě. Říkali jí athelas a teď roste už jen poskrovnu a pouze v okolí míst, kde kdysi přebývali nebo tábořili; na Severu ji nezná nikdo kromě těch, kdo putují divočinou. Je velmi účinná, ale na tuhle ránu možná její moc nepostačí.“

Hodil listy do vroucí vody a vymyl Frodovi rameno. Vůně par byla osvěživá a nezranění pocítili, jak jim uklidňuje a projasňuje mysl. I nad zraněním měla bylina jistou moc, neboť Frodo ucítil, že bolest i mrazivý chlad v boku slábnou; život se mu však do paže nevrátil a nemohl zdvihnout ruku a nic s ní dělat. Trpce litoval své pošetilosti a vyčítal si slabost vůle; již chápal, že když si nasadil Prsten, nebyl poslušen svého vlastního přání, ale velitelské vůle nepřátel. Ptal se sám sebe, jestli zůstane na celý život zmrzačen a jak budou pokračovat v cestě. Neměl sílu vstát.

Ostatní rozmlouvali právě o této otázce. Rychle se rozhodli, že Větrov opustí co nejdříve. „Teď si myslím,“ řekl Chodec, „že nepřítel tohle místo pozoroval už několik dní. Pokud sem Gandalf vůbec přišel, donutili ho odjet, takže se sem už nevrátí. V každém případě jsme tady po včerejším útoku za tmy ve velkém nebezpečí a stěží narazíme na větší nebezpečí, ať půjdeme kamkoliv.“

Sotva se úplně rozednilo, spěšně pojedli a zabalili. Bylo nemožné, aby Frodo šel pěšky, a tak si všichni čtyři rozdělili většinu nákladu mezi sebe a posadili Froda na poníka. Za uplynulých pár dní se nebohé zvíře pozoruhodně vzpamatovalo; už vypadalo tlustší a silnější a začalo svým novým pánům projevovat náklonnost, zejména Samovi. Život u Viliho Potměchutě musel být velice tvrdý, když se mu pouť divočinou zdála o tolik lepší.

Vyrazili na jih. To znamenalo, že budou muset přejet Cestu, ale byla to nejrychlejší možnost, jak se dostat do lesnaté krajiny. Potřebovali rovněž palivo: Chodec totiž řekl, že Frodo musí být v teple, zejména v noci, a oheň zároveň bude jistou ochranou pro všechny. Měl také v plánu zkrátit cestu tím, že přetne další velkou zatáčku Cesty: na východ od Větrova měnila směr a širokým obloukem zahýbala k severu.

Ubírali se pomalu a obezřetně kolem jihozápadních svahů kopce a za chvilku byli na kraji Cesty. Po Jezdcích nebylo ani stopy. Když ji však přebíhali, zaslechli dvojí výkřik: mrazivé volání a mrazivou odpověď. Zachvěli se a vrhli se kupředu do houští. Krajina před nimi se svažovala k jihu, byla však divoká a bez cest: keře a zakrslé stromy rostly v hustých lesících a mezi nimi byly rozlehlé holé plochy. Tráva byla skrovná, hrubá a šedivá. Listí v houštinách bylo vybledlé a opadávalo. Byla to neveselá krajina a cesta se ponuře vlekla. Nebylo jim do řeči, když se plahočili kupředu. Froda bolelo srdce, když je vedle sebe viděl kráčet se skloněnými hlavami, záda shrbená pod nákladem. Zdálo se, že i Chodec jde unaveně a s těžkým srdcem.

Během prvního denního pochodu Frodova bolest opět zesílila, dlouho však o tom mlčel. Přešly čtyři dny a povaha krajiny se nezměnila, ledaže Větrov se za nimi menšil a vpředu zvolna vyvstávaly daleké hory. Od onoho vzdáleného dvojího výkřiku však neviděli a neslyšeli nic, co by nasvědčovalo tomu, že si nepřátelé všimli jejich útěku a sledovali je. Děsili se hodin temnoty a střídali se v noci po dvou na stráži v očekávání, že každou chvíli spatří černé stíny, které se plíží šedou nocí mdle osvětlenou měsícem v mracích; neviděli však nic a slyšeli jen vzdechy uschlé trávy a listí. Ani jedenkrát nepocítili blízkost zla jako tenkrát před útokem v údolíčku. Zdálo se přehnané doufat, že by už Jezdci ztratili jejich stopu. Čekají snad v záloze v nějaké úžlabině?

Na konci pátého dne se země začala opět pomalu zvedat z širokého mělkého údolí, do něhož sestoupili. Chodec nyní zahnul opět k severovýchodu a šestého dne dorazili na vrchol dlouhého povlovného svahu a před sebou v dálce spatřili houfek zalesněných pahorků. Pod sebou viděli Cestu, jak obkružuje úpatí kopců; vpravo od nich bledě probleskovala v mdlém slunečním svitu šedá řeka. V dálce zahlédli další řeku ve skalnatém údolí zpola zahaleném mlhou.

„Obávám se, že tady se budeme muset na chvíli vrátit na Cestu," řekl Chodec. „Došli jsme k řece Mšené, kterou elfové nazývají Mitheithel. Teče z Obrovišť, ze skal severně od Roklinky, kde žijí skalní obři, a dole na jihu se vlévá do Bouřné. Někteří řeku po soutoku nazývají Šerava. Když konečně dospěje k Moři, je z ní mocný tok.

Od pramenů v Obrovištích ji není možné překročit jinak než po Posledním mostě, po kterém jde Cesta."

„A co je ta druhá řeka, kterou je vidět v dálce?" ptal se Smíšek.

„To je Bouřná, Bruinen z Roklinky," odpověděl Chodec. „Cesta vede od mostu mnoho mil podle kopců až k Bruinenskému brodu. O tom, jak se dostaneme přes tamtu vodu, jsem zatím neuvažoval. Berme řeky pěkně po jedné! Budeme mít opravdu velké štěstí, jestli najdeme Poslední most nestřežený nepřáteli."

Časně zrána se dostali opět na kraj silnice. Sam a Chodec šli napřed, ale nenašli ani stopy po nějakých pocestných nebo jezdcích. Zde, v závětří kopců, trochu sprchlo. Chodec odhadoval, že to bylo asi před dvěma dny a že déšť spláchl všechny stopy. Od té doby, nakolik mohl soudit, tudy neprojel na koni nikdo.

Pospíchali kupředu, jak mohli, a po pár mílích spatřili před sebou Poslední most na úpatí krátkého srázu. Děsili se, že tam spatří vyčkávající černé postavy, nespatřili však nikoho. Chodec je poslal schovat se do houštiny u Cesty a sám šel napřed na výzvědy.

Zanedlouho přispěchal zpátky. „Nevidím ani stopy po nepřátelích," řekl, „a to mě zaráží. Ale našel jsem něco velice zvláštního."

Napřáhl ruku a ukázal jim bledě zelený drahokam. „Našel jsem ho v blátě uprostřed mostu," řekl. „Je to beryl, kámen elfů. Nevím, jestli tam byl položen, nebo tam spadl náhodou; ale přináší mi naději. Přijmu ho jako znamení, že můžeme překročit most; ale dál se už po Cestě neodvážím, leda bych měl jasnější důkazy."

Ihned se opět dali na cestu. Most překročili bezpečně; neslyšeli nic než vodu vířící kolem tří mocných pilířů. O míli dál narazili na úzkou rokli táhnoucí se na sever mezi příkrými svahy po levé straně Cesty. Sem Chodec zabočil a brzy se ztratili v zadumané krajině temných stromů a proplétali se po úpatí nevlídných kopců.

Hobiti za sebou rádi nechali neveselé pláně a nebezpečnou Cestu; tato nová krajina však vypadala hrozivě a nepřátelsky. Kopce kolem byly stále vyšší. Tu a tam zahlédli ve výšinách na hřebenech prastaré kamenné zdi a zříceniny věží: vypadaly zlověstně. Frodo, který se vezl, měl čas dívat se vzhůru a přemýšlet. Vzpomněl si na Bilbovo

líčení pouti a na hrozivé věže na kopcích severně od Cesty v kraji nedaleko obřího lesa, kde prožil své první závažné dobrodružství. Frodo hádal, že jsou právě v té oblasti, a byl zvědav, jestli náhodou nepojedou kolem onoho místa.

„Kdo žije v tomhle kraji?“ zeptal se. „A kdo postavil ty věže? Je to země skalních obrů?“

„Ne!“ řekl Chodec. „Skalní obři nestavějí. V tomhle kraji nikdo nežije. Kdysi, před dávnými věky, tu pobývali lidé; nezbyl však už ani jeden. Pověst vypráví, že se z nich stal zlý lid, protože na ně padl stín z Angmaru. Všichni však zahynuli ve válce, která zpustošila Severní království. To však je už tak dávno, že kopce na ně dávno zapomněly, i když na zemi dosud leží stín.“

„Odkud znáte ty příběhy? Země je přece prázdná a nic si nepamatuje,“ zeptal se Peregrin. „Ptáci a zvířata takové příběhy nevypravují.“

„Elendilovi dědici nezapomínají na věci minulé,“ řekl Chodec; „a v Roklince pamatují o mnoho víc, než vám mohu vyprávět já.“

„Býval jste v Roklince často?“ řekl Frodo.

„Býval,“ řekl Chodec. „Jeden čas jsem tam bydlel a doposud se tam vracím, kdykoli je to možné. Tam zůstává mé srdce; ale není mi souzeno klidně spočinout, ani v krásném Elrondově domě.“

Kopce je počaly tísnit. Cesta za nimi dál mířila k Bruinenskému brodu, ale obojí teď bylo očím skryto. Pocestní přišli do dlouhého dolu, úzkého, hluboce rozeklaného, temného a mlčenlivého. Přes skály se nachylovaly stromy se starými zkroucenými kořeny a v dáli se vršily stoupající svahy porostlé borovými lesy.

Hobiti už byli celí uondaní. Postupovali pomalu, protože si museli hledat cestičky v bezcestí zavaleném padlými stromy a skutálenými balvany. Vyhýbali se lezení do kopců, pokud to šlo, kvůli Frodovi, a také protože přes ně bylo vůbec nesnadné najít cestu z úzkých dolů. Šli krajinou druhý den, když začalo deštivé počasí. Začal vát stálý západní vítr a vylévat vodu dalekých moří na temné hlavy kopců jemným, vše pronikajícím deštěm. Do setmění byli všichni promočení a jejich táboření bylo ponuré, protože se nedal rozdělat oheň. Druhý den byly kopce před nimi ještě vyšší a strmější, a nezbylo jim

než uhnout na sever. Chodec začínal vypadat ustaraně: byli už desátý den na cestě z Větrova a zásoby se tenčily. Pršelo dál. Té noci se utábořili na kamenné lavici, za sebou skálu s mělkou jeskyní, vlastně jen prohlubní v útesu. Frodo byl neklidný. Z chladu a vlhka ho rána ještě víc rozbolela a pro bolest a mrazivý chlad nemohl spát. Převracel se, házel sebou a bázlivě naslouchal kradmým nočním zvukům: větru v puklinách skal, kanoucí vodě, zapraskání, náhlému chřestivému pádu uvolněného kamínku. Cítil, že černé postavy přistupují blíž, aby ho udusily; když se však posadil, spatřil jen záda Chodce, jak sedí schoulený, kouří dýmku a hlídá. Zase si lehl a zmocnil se ho neklidný sen, ve kterém chodil trávou po vlastní zahradě v Kraji, ta se však zdála mdlá a nezřetelná, méně jasná než vysoké černé stíny, které nakukovaly přes plot.

Ráno se vzbudil a zjistil, že přestalo pršet. Mraky byly dosud těžké, ale začínaly se trhat a mezi nimi prosvítaly modravé pruhy. Vítr se měnil. Nevyrazili časně. Hned po studené neutěšené snídani jim Chodec řekl, aby počkali pod ochranou útesu, než se vrátí, a odešel sám. Chtěl se pokusit vyšplhat nahoru a rozhlédnout se po kraji.

Když se vrátil, moc je nepotěšil. „Zašli jsme příliš na sever," řekl, „a musíme si zase najít cestu k jihu. Kdybychom šli dál tímhle směrem, zajdeme do Obřích dolů daleko na sever od Roklinky. To je kraj skalních obrů a tam se moc nevyznám. Možná že bychom tamtudy prošli a dostali se do Roklinky od severu, ale trvalo by to příliš dlouho, protože cestu neznám, a došly by nám potraviny. Takže musíme nějak najít Bruinenský brod."

Zbytek dne se drápali po skaliskách. Našli průchod mezi dvěma kopci do údolí směřujícího k jihovýchodu, tedy směrem, kterým potřebovali jít; kvečeru jim však opět přehradil cestu vysoký hřeben; jako temné ostří se lámal proti obloze do spousty holých špičáků podobných zubům ztupené pily. Mohli se buď vrátit, nebo přelézt.

Rozhodli se pro přelézání, ale byla to pořádná dřina. Frodo musel brzy sestoupit z poníka a prodírat se kupředu pěšky. I tak se jim často zdálo, že poníka nahoru nedostanou, ba že ani sami se svým nákladem nenajdou cestu. Už bylo skoro tma a všichni byli vyčerpáni, když konečně dosáhli vrcholu. Vyšplhali do nízkého sedla mezi

dvěma vyššími hroty a kousek před nimi půda zase prudce klesala. Frodo padl na zem a roztřásl se. Levou ruku měl bez života a bok i rameno jako by svíraly ledové pařáty. Stromy a skály kolem mu připadaly přízračně mlhavé.

„Už nemůžeme dál," řekl Smíšek Chodci. „Bojím se, že to na Froda bylo trochu moc. Mám o něho hrozný strach. Co máme dělat? Myslíte, že ho budou umět uzdravit v Roklince, jestli tam vůbec někdy dojdeme?"

„Uvidíme," řekl Chodec. „Tady v divočině nemohu už nic víc dělat a hlavně kvůli jeho ráně tak spěchám. Souhlasím ale, že dnes dál nemůžeme."

„Co je mému pánovi?" zeptal se Sam tiše a prosebně hleděl na Chodce. „Byla to přece malá ranka a už se zavřela. Má už na rameni jen studenou bílou skvrnku."

„Frodo byl zasažen zbraní Nepřítele," řekl Chodec, „a působí tu nějaký jed nebo nějaké zlo, na které mé umění nestačí. Ale neztrácej naději, Same!"

Noc na vysokém hřebeni byla studená. Zažehli malý ohníček pod uzlovatými kořeny staré borovice, jež čněla nad mělkou jámou: vypadalo to, jako by tam kdysi lámali kámen. Choulili se k sobě. Vítr mrazivě vál průsmykem a slyšeli, jak se koruny stromů sténavě a vzdychavě ohýbají. Frodo ležel v polosnu a představoval si, že nad ním mávají nekonečná temná křídla a na křídlech sedí pronásledovatelé, kteří ho hledají po všech jámách v kopcích.

Svítal jasný a krásný den, vzduch byl čistý a světlo na umyté obloze bylo bledé a čiré. Povzbudilo je to, ale těšili se, až jim slunce rozehřeje chladem ztuhlé údy. Sotva se rozednilo, vzal Chodec Smíška na obhlídku krajiny východně od průsmyku. Slunce už vyšlo a jasně svítilo, když se vrátili s příjemnější zprávou. Byli víceméně na správné cestě. Jestliže půjdou dál z kopce po hřebeni, budou mít Hory po levici. Kousek vpředu zahlédl Chodec opět Bouřnou a věděl, že cestu k Brodu sice není vidět, ale nevede daleko od řeky.

„Musíme zpátky na Cestu," řekl. „Nemůžeme doufat, že najdeme průchod přes tyhle kopce. Ať tam hrozí jakékoli nebezpečí, jediný přístup k Brodu je po Cestě."

Sotva pojedli, vyrazili dál. Pomalu se spouštěli po jižní straně hřebene; cesta však byla mnohem snazší, než očekávali, a zanedlouho mohl Frodo nasednout. Chudinka starý poník Viliho Potměchutě projevoval nečekané nadání vybírat cestu a co nejvíc šetřit jezdce před nárazy. Nálada družiny se zvedla, i Frodovi bylo v jitřním světle lépe, čas od času mu však zastírala zrak mlha, takže si rukou přejížděl přes oči. Pipin šel kousek napřed. Najednou se otočil a volal: „Tady je cestička!"

Když k němu došli, viděli, že se nemýlil: skutečně tu začínala stezka, jež mnoha zákruty stoupala od lesa dole a ztrácela se na vrcholu kopce za nimi. Místy byla nezřetelná a zarostlá nebo zavalená spadlými kameny a stromy; kdysi však musela být hodně používaná. Byla to stezka zbudovaná pevnými pažemi a těžkýma nohama. Tu a tam byly poraženy nebo zlámány staré stromy a velké balvany rozštípnuty nebo odvaleny z cesty.

Nějakou chvíli šli po stezce, protože to byla daleko nejschůdnější cesta dolů. Šli však opatrně a jejich úzkost rostla, když sestoupili do temných lesů a stezka se rozšířila. Náhle se vynořila z pásu jedlí, prudce seběhla dolů a ostře zahnula vlevo kolem skalnatého kopce. Když došli k zákrutu, podívali se dál a spatřili, že stezka pokračuje po rovince pod nízkým převisem zarostlým stromy. V kamenné stěně byly pootevřené dveře na jednom pantu.

Přede dveřmi se všichni zastavili. Uvnitř byla jeskyně nebo komora ve skále, ale ve tmě nebylo nic vidět. Chodec, Sam a Smíšek s námahou pootevřeli dveře trochu víc a pak Chodec se Smíškem vešli. Nešli daleko, protože na zemi ležela spousta kostí a jinak nebylo u vchodu vidět nic než prázdné džbány a rozbité hrnce.

„Tohle je určitě zlobří díra!" řekl Pipin. „Pojďte ven, ať jsme co nejdřív pryč. Teď víme, kdo udělal stezku — a měli bychom z ní honem zmizet."

„Myslím, že není třeba," řekl Chodec, když vyšel. „Je to rozhodně díra, skalních obrů, ale vypadá dávno opuštěná. Myslím, že se nemusíme bát. Ale pojďme opatrně dál a uvidíme."

Stezka ode dveří pokračovala, zahýbala na rovince zase vpravo a pak se spustila po hustě zalesněném svahu. Pipin nechtěl dát Chodci

najevo, že se pořád bojí, a tak šel se Smíškem napřed. Sam a Chodec šli za nimi po stranách Frodova poníka, protože stezka teď byla dost široká i pro čtyři až pět hobitů vedle sebe. Nedošli však daleko, než se přiřítil zpátky Pipin a za ním Smíšek. Oba vypadali zděšeně.

„Jsou tam obři!“ funěl Pipin. „Dole na pasece, kousek odtud. Zahlédli jsme je mezi kmeny stromů. Jsou hrozně velcí!“

„Půjdeme se na ně podívat,“ řekl Chodec a vybral si hůl. Frodo neříkal nic, ale Sam vypadal poděšeně.

Slunce už bylo vysoko a svítilo prořídlými větvemi stromů a zažíhalo na pasece jasné skvrnky. Zarazili se na kraji a zírali mezi kmeny stromů, tajíce dech. Stáli tam zlobři: tři velicí skalní obři. Jeden byl skloněný a druzí dva na něho shlíželi vestoje.

Chodec šel klidně dál. „Vstávej, balvane!“ řekl a přerazil hůl o sehnutého zlobra.

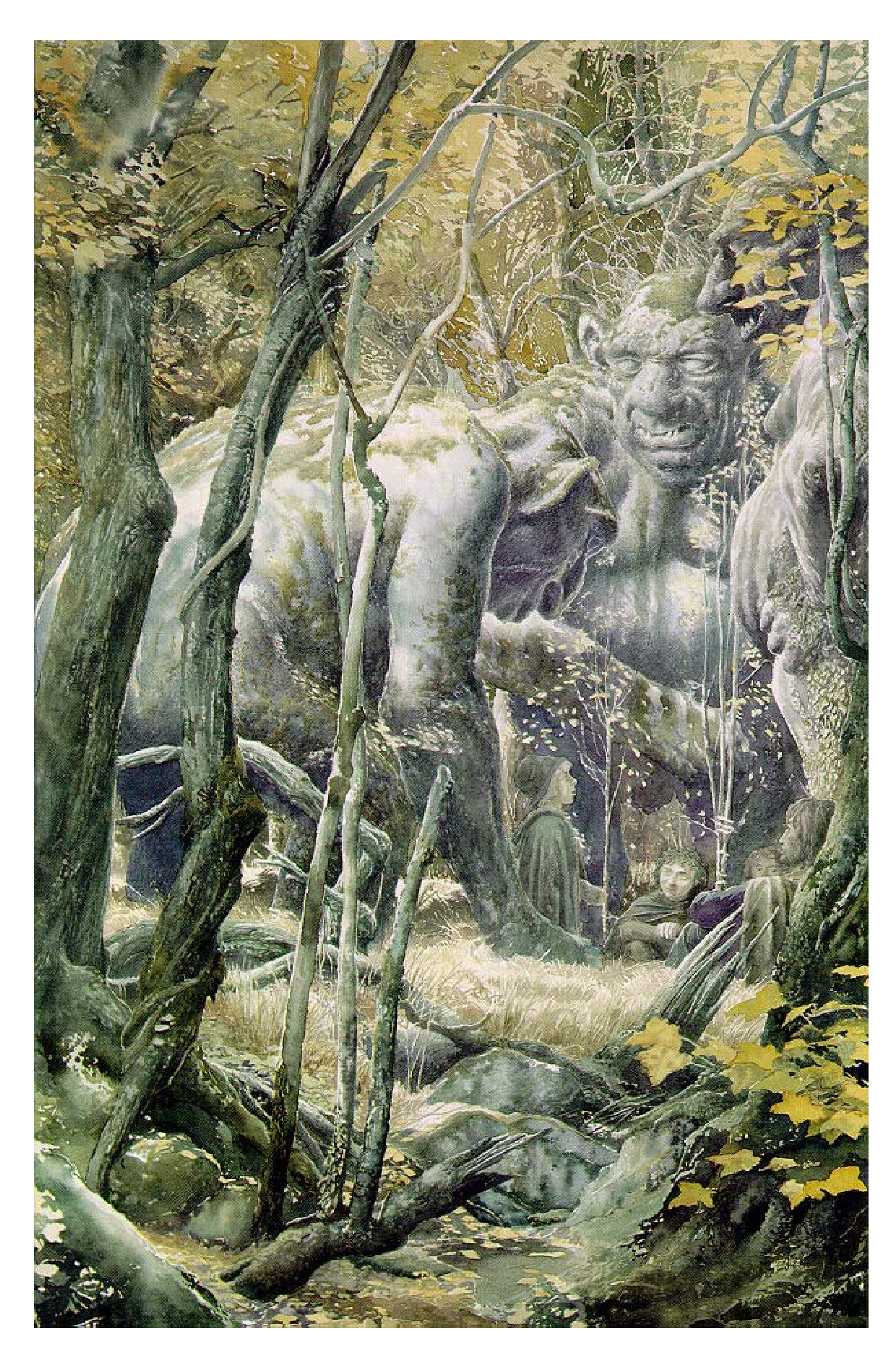
Nestalo se nic. Hobiti zalapali po dechu a pak se Frodo rozesmál. „No tohle!“ řekl. „Zapomínáme vlastní rodinnou historii! To přece musejí být ti tři, které Gandalf dostal, když se hádali, jak uvařit třináct trpaslíků a jednoho hobita.“

„Vůbec mě nenapadlo, že jsme v těch místech!“ řekl Pipin. Znal příběh víc než dobře. Bilbo a Frodo jej často vyprávěli; ale po pravdě řečeno, nikdy mu příliš nevěřil. I teď pozoroval kamenné obry s podezřením a uvažoval, jestli se nějakým kouzlem naráz neprobudí k životu.

„Zapomínáte nejen rodinnou historii, ale všechno, co jste kdy věděli o skalních obrech,“ řekl Chodec. „Je bílý den a září slunce, a vy mě chcete polekat povídačkami, že na nás na pasece číhají živí zlobři! Mohli jste si aspoň všimnout, že jeden má za uchem staré ptačí hnízdo. To by byla pro živého zlobra prapodivná ozdoba!“

Všichni se smáli. Frodo cítil, jak pookřívá: připomínka prvního Bilbova úspěšného dobrodružství byla povzbudivá, i slunce příjemně hřálo a mlha před očima jako by se mu trochu rozpustila. Chvíli si odpočali a naobědvali se ve stínu obrovských nohou zlobrů.

„Nechcete nám někdo zazpívat, dokud je sluníčko vysoko?“ řekl Smíšek, když dojedli. „Už jsme nezpívali a nevyprávěli kolik dní.“

„Už od Větrova,“ řekl Frodo. Ostatní na něho pohlédli. „Nemějte o mne starost,“ dodal. „Cítím se o moc líp, ale zpívat bych asi nedokázal. Třeba Sam něco vykutá z paměti.“

„No tak, Same,“ řekl Smíšek. „Máš toho v hlavě uloženo víc, než přiznáváš.“

„Ani bych neřekl,“ odpověděl Sam. „Ale jak by se hodilo tohle? Není to opravdovská poezie, abyste rozuměli, jenom takový nesmysl. Ale tyhle sochy mi to připomněly.“ Stoupl si s rukama za zády jako ve škole a začal zpívat na starý nápěv.

Sám na skále zlobřík sedí,
holé kosti si tam hledí;
zleva zprava ohlodává,
vždyť maso je dnes vzácnost.
Drž kost! Jde host!
Žije sám a všichni vědí,
že je maso vzácnost.

Přijde k němu v botách Tomáš,
povídá mu: „Co to děláš?
Není to noha strýčka Boba,
co na hřbitově leží?
Stěží! Běží!
Když umřel, no tak přece čekáš,
že na hřbitově leží.“

Povídá zlobřík: „Milej hochu,
tu kost jsem sebral. Mysli trochu!
Byl bradou vzhůru, než jsem ji uzmul,
k čemupak mu byla?
Síla! Žíla!
Já měl hlad. Proč by mi nedal noku,
když mu na nic byla ?“

Říká Tom: Je to drzost přeci,
bez dovolení brát nám věci.

Dej sem tu kost, než dostanu zlost,
a nehamtej mi po ní!
Koní! Honí!
Neměls ji krásí mýmu mrtvýmu strejci,
a teprv ne hamtat po ní!“

Šklebí se zlobřík: „Pojď se vsadit,
že si tě chytnu. Pak můžeš radit,
jestli tě vařit, anebo smažit,
nebo jen tak zchroustnout.
Kousnout! Tloustnout!
Doufám, že ti to nebude vadit,
až tě půjdu zchroustnout.“

Když myslel, že už oběd chytil,
v rukách jenom vítr cítil.
Než řekl hop, Tomáš ho kop —
že přej mu dá školu.
Volů! Dolů!
Pořádně na zadek jednu mu přišil,
aby mu dal školu.

Jenomže zlobřík, ouvej, pane,
maso má tvrdší nežli kámen!
Nakopnout kopec bylo by totéž,
zrovna tolik cítí!
Kvítí! Chytí!
Tom skučí, že má s nohou amen,
on tu ránu cítí!

Zlobr se směje, Tom běží domů,
vrací se s prázdnou a kulhavý k tomu;
zlobřík si tam dál sedí sám
s ukradeným hnátem.
Blátem! Mlátem!
Zadnici má jak kámen z lomu

a sedí si tam s hnátem.

„To je teda varování pro nás pro všechny," smál se Smíšek. „Ještě že jste použil klacek, a ne ruku, Chodce!"

„Kdes to sebral, Same?" řekl Pipin. „V životě jsem tahle slova neslyšel."

Sam něco zamumlal. „Má to z vlastní hlavy, jak jinak," řekl Frodo. „Dovídám se o Samovi Křepelkovi cestou spoustu věcí. Nejdřív spiklenec, teď komediant. Skončí jako čaroděj — nebo válečník!"

„Doufám, že ne," řekl Sam. „Nechci být ani jedním, ani druhým!"

Odpoledne šli dál lesem z kopce. Pravděpodobně šli právě po cestě, kterou před lety použili Gandalf, Bilbo a trpaslíci. Po několika mílích vyšli na vysoký břeh nad Cestou. Ta už dávno opustila úzké údolí řeky Mšené a přilepená těsně k úpatí pahorkatiny se vinula na východ mezi lesy a stráněmi zarostlými vřesem k Brodu a k Horám. Doleji ve stráni jim Chodec ukázal kámen v trávě. Dosud na něm bylo vidět omšelé trpasličí runy a tajné značky.

„Vida!" řekl Smíšek. „To musí být kámen, který označoval, kde je ukryto zlobří zlato. Kolik asi zůstalo z Bilbova podílu?"

Frodo pohlédl na kámen a zalitoval, že Bilbo nepřinesl domů jen tak málo nebezpečné poklady, s nimiž bylo tak snadno se loučit. „Vůbec nic," řekl. „Bilbo všechno rozdal. Řekl mi, že měl pocit, jako když to není doopravdy jeho, když to pochází od lupičů."

Cesta ležela tiše v dlouhých stínech časného večera. Nikde ani stopy po jiných pocestných. Protože neměli na vybranou, slezli po stráni, obrátili se vlevo a vyrazili co nejrychleji. Záhy je rameno kopce odřízlo od rychle klesajícího slunce. Z hor jim zavál vstříc studený vítr.

Začali se ohlížet po nějakém místě u Cesty, kde by se mohli utábořit na noc, když tu za sebou zaslechli zvuk, který jim opět sevřel srdce strachem: dusot kopyt. Ohlédli se, ale nic neviděli, protože Cesta zahýbala, stoupala a klesala. Co nejrychleji se vydrápali z vyšlapané cesty do hustého vřesu a borůvčí na svahu, až přišli k lísko-

vému křoví. Mezi keři viděli pod sebou Cestu, nezřetelnou a šerou v slábnoucím světle. Zvuk kopyt se blížil. Běžela rychle, s lehkým klapáním. Pak zaslechli slaboučké řinčení, jako když je odnáší vítr; podobalo se cinkání rolniček.

„To nezní jako kůň s Černým jezdcem," řekl Frodo, napjatě poslouchaje. Ostatní hobiti zadoufali, že opravdu ne, ale všichni zůstali nedůvěřiví. Tak dlouho žili ve strachu z pronásledování, že každý zvuk přicházející zezadu se jim zdál zlověstný a nepřátelský. Chodec se však už nahýbal kupředu, skloněn k zemi, ruku přiloženou k uchu a ve tváři radost.

Světlo sláblo a listí na větvích tiše šelestilo. Stále jasněji cinkaly rolničky a rychlý klus klapal stále blíž. Náhle vyjel do zorného pole rychle běžící bílý kůň, který prokmitával stínem. V šeru mu ohlávka jiskřila a bleskotala, jako by byla poseta živými hvězdičkami drahokamů. Plášť se shozenou kápí vlál za jezdcem; zlaté vlasy mu třpytivě poletovaly, rozváté rychlou jízdou. Frodovi připadlo, že postava i oděv jezdce jsou prozářeny bílým světlem, jako by byly jen tenkým závojem.

Chodec vyskočil z úkrytu a s křikem pádil vřesem dolů k Cestě. Ale ještě než se pohnul nebo zavolal, jezdec přitáhl koni otěže, zůstal stát a vzhlédl k houštině, kde stáli. Když spatřil Chodce, seskočil a rozběhl se mu vstříc s voláním: *„Ai na vedui Dúnadan! Mae govannen!"* Jeho řeč a jasný zvučný hlas nenechaly v jejich srdcích pochybnosti: jezdec je z elfího lidu. Nikdo jiný na širém světě nemá tak líbezný hlas. Ve volání však jako by zazněla nota chvatu nebo obavy a hobiti viděli, že jezdec ihned rychle a naléhavě hovoří k Chodci.

Chodec jim brzy pokynul, hobiti vylezli z křoví a pospíšili na Cestu. „To je Glorfindel, který bydlí v Elrondově domě," řekl Chodec.

„Buď zdráv. Jsem rád, že se setkáváme!" řekl Vznešený elf Frodovi. „Vyslali mě z Roklinky hledat vás. Báli jsme se, že vám cestou hrozí nebezpečí."

„Gandalf tedy dorazil do Roklinky!" radostně zvolal Frodo.

„Ne, alespoň než jsem odjel; to však je už devět dní," odpověděl Glorfindel. „Elrond dostal zprávy, které ho znepokojily. Moji příbuzní, kteří putovali vaší zemí za řekou Baranduinou, se dozvěděli,

že je zle, a poslali zprávu co nejrychleji. Říkali, že se objevila Devítka a že vy bloudíte s těžkým břemenem bez vedení, protože Gandalf se nevrátil. I v Roklince je málo těch, kteří mohou otevřeně vyjet proti Devítce; ale všechny, kdo mohou, rozeslal Elrond na sever, na západ a na jih. Myslelo se, že možná uhnete hodně stranou, abyste se vyhnuli pronásledování, a zabloudíte v divočině.

Já jsem měl za úkol dát se po Cestě a přijel jsem k mostu přes Mitheithel a nechal jsem tam před sedmi dny znamení. Tři ze Sauronových služebníků byli na mostě, ale stáhli se a já je pronásledoval k západu. Narazil jsem ještě na dva, ti však uhnuli k jihu. Od té doby jsem hledal vaše stopy. Přede dvěma dny jsem je našel a sledoval je přes Most a dnes jsem si všiml, kde jste zase sešli z kopců. Ale pojďme! Není čas na dlouhé povídání. Když už jste tady, musíme podstoupit nebezpečí, které nás možná na Cestě čeká, a dát se po ní. Pět jich máme za sebou, a až najdou vaši stopu, pojedou za námi jako vítr. A to nejsou všichni. Kde jsou ostatní čtyři, nevím. Obávám se, že na nás číhají u Brodu.“

Během Glorfindelovy řeči se setmělo. Frodo cítil, jak ho zmáhá únava. Od chvíle, kdy se slunce začalo sklánět, mlha před očima mu ztemněla a cítil, že mezi něho a tváře přátel vstupuje stín. Teď ho přepadla slabost a byla mu zima. Zakolísal a chytil se Samovy paže.

„Můj pán je nemocný a raněný,“ řekl Sam zlostně. „Nemůže jít dál po setmění. Potřebuje odpočinek.“

Glorfindel zachytil Froda, když klesal k zemi, zvedl ho jemně do náručí a s hlubokou starostí se mu zadíval do tváře.

Chodec mu krátce řekl o útoku na jejich tábor pod Větrovem a o smrtícím noži. Vytáhl jílec, který uschoval, a podal jej elfovi. Glorfindel se otřásl, když jej bral, ale prohlédl si jej pečlivě.

„Na tomhle jílci jsou napsány zlé věci,“ řekl; „i když je tvé oči možná nevidí. Schovej ho, Aragorne, dokud nedojdeme do Elrondova domu! Buď však opatrný a dotýkej se ho co nejméně! Běda! Není v mých silách uzdravit rány této zbraně. Udělám, co budu moci — ale tím naléhavěji prosím, abyste pokračovali bez odpočinku.“

Prsty ohmatal Frodovu ránu na rameni a tvář mu ještě víc zvážněla, jako by ho znepokojilo, co zjistil. Frodo však cítil, jak mrazení v boku a v rameni slábne; troška tepla mu z ramene sestoupila do ruky

a bolest polevila. Večerní šero jako by kolem něho prořídlo, jako když odejde mrak. Viděl zase jasněji tváře přátel a vrátilo se mu trochu naděje a síly.

„Pojedeš na mém koni," řekl Glorfindel. „Zkrátím třmeny až k sedlu a musíš sedět co nejpevněji. Nemusíš se však bát: můj kůň nenechá spadnout žádného jezdce, kterého mu přikážu nést. Běží lehce a plynule; a když se přiblíží nebezpečí, odnese tě rychlostí, s níž se nemohou měřit ani Nepřítelovi vraníci."

„To tedy ne!" řekl Frodo. „Jestli se mám nechat odnést do Roklinky nebo kam jinam a nechat přátele v nebezpečí za sebou, tak na něm nepojedu."

Glorfindel se usmál. „Silně pochybuji," řekl, „že by tví přátelé byli v nebezpečí, kdybys s nimi nebyl ty! Myslím, že pronásledovatelé by se obrátili za tebou a nás nechali na pokoji. To ty, Frodo, a to, co neseš, nás všechny uvádí do nebezpečí."

Na to Frodo neměl odpověď a dal se přesvědčit, aby nasedl na Glorfindelova bílého koně. Poník dostal místo něho převážnou část nákladu ostatních, takže pochodovali lehčeji a chvílemi se jim šlo pěkně zčerstva; hobiti však záhy těžko drželi krok s hbitýma neúnavnýma nohama elfa. Vedl je dál a dál do jícnu noci a pořád dál do hluboké mrákoty. Nesvítil měsíc ani hvězdy. Až do šerého úsvitu jim nedovolil stanout. Tou dobou už Pipin, Smíšek a Sam v polospánku sotva pletli nohama; i Chodcova shrbená ramena prozrazovala únavu. Frodo seděl na koni v temném snu.

Vrhli se do vřesu pár sáhů od cesty a v mžiku spali. Zdálo se jim, že sotva zavřeli oči, a už je Glorfindel, který zůstal na stráži, zase budil. Slunce už šplhalo k poledni a noční oblaka a mlhy byly pryč.

„Napijte se!" řekl jim Glorfindel a každému po řadě nabídl trochu tekutiny ze své kožené lahvice zdobené stříbrem. Byla čirá jako pramenitá voda, neměla žádnou chuť a nehřála ani nechladila v ústech; ale jak pili, jako by se jim do všech údů rozlévala síla a život. Po takovém doušku i ztvrdlý chléb a sušené ovoce (poslední, co jim ještě zbylo) zasytily lépe než mnohá pořádná snídaně doma v Kraji.

Měli za sebou sotva pět hodin odpočinku, když se znovu vydali na cestu. Glorfindel je stále pobízel kupředu a během denního pochodu jim povolil jen dvě krátké přestávky. Tak ušli do soumraku téměř dvacet mil a přišli na místo, kde Cesta zahýbala vpravo a spadala na dno údolí řeky Bruinen. Hobiti zatím nezahlédli ani nezaslechli žádné známky pronásledování; Glorfindel se však často zastavoval, když zůstali pozadu, krátce naslouchal a tvář mu zachmuřoval obláček úzkosti. Jednou či dvakrát oslovil Chodce elfí řečí.

Ať však měli průvodci starost sebevětší, hobiti očividně nemohli ten večer dál. Klopýtali omámení únavou a nedokázali myslet na nic jiného než na své zubožené nohy. Frodova bolest se zdvojnásobila a během dne věci kolem něho vybledly do přízračných šedých stínů. Téměř vítal příchod noci, protože tehdy se svět zdál méně vybledlý a pustý.

Když časně ráno vyrazili, byli hobiti ještě pořád unavení. K Brodu zbývalo ještě mnoho mil, a tak kulhali vpřed, jak nejrychleji mohli.

„Největší nebezpečí nám hrozí těsně předtím, než dorazíme k řece," řekl Glorfindel; „srdce mě totiž varuje, že pronásledovatelé se už ženou za námi, a další nebezpečí může čekat u Brodu."

Cesta pořád stejnoměrně klesala a místy byla podle ní tráva, do níž hobiti scházeli, kdykoli to bylo možné, aby ulevilř unaveným nohám. Pozdě odpoledne přišli na místo, kde Cesta vbíhala do temného stínu vysokých borovic a pak se nořila do hluboké rokle s příkrými stěnami z vlhkého červeného kamene. Jak spěchali kupředu, ozvěna šla s nimi; zdálo se, jako by je pronásledovalo mnoho dalších kroků. Tu vyběhla Cesta jako branou světla z konce tunelu do prostoru. Na dně ostrého sestupu spatřili dlouhou planinu a za ní Brod u Roklinky. Na protější straně byl hnědý strmý břeh, po němž se vinula stezka; a za ním se tyčily vysoké hory, hřbet za hřbetem do blednoucího nebe.

V rokli za nimi dosud zněla ozvěna pronásledujících kroků: zvuk rychlého pohybu, jako když se vítr žene korunami borovic. Na zlo-

mek vteřiny se Glorfindel otočil a zaposlouchal. Pak vyrazil vpřed s hlasitým výkřikem:

„Utíkejte!“ volal. „Utíkejte! Nepřítel je nám v patách!“

Bílý kůň skočil vpřed. Hobiti se rozběhli z kopce, Glorfindel a Chodec za nimi jako zadní voj. Byli sotva v polovině planiny, když uslyšeli pádící koně. Z brány mezi stromy, kterou právě opustili, vyjel Černý jezdec. Přitáhl koni otěže, zastavil a kymácel se v sedle. Druhý ho následoval, pak další; a ještě dva.

„Jeď dál! Jeď!“ křičel Glorfindel na Froda.

Frodo neuposlechl okamžitě, protože se ho zmocnila zvláštní neochota. Zmírnil krok koně a ohlédl se. Jezdci seděli na svých velikých ořích jako hrozivé sochy na kopci; temní a hmotní, zatímco lesy a kraj kolem nich se zdály ustupovat do mlhy. Najednou v hloubi duše věděl, že mu přikazují, aby čekal. A tu v něm procitl strach a nenávist. Rukou pustil uzdu, sevřel jílec meče a s rudým zábleskem jej tasil.

„Jeď dál! Jeď dál!“ křičel Glorfindel a pak hlasitě a zvučně zavolal na svého koně elfí řečí: *„Noro lim, noro lim, Asfaloth!“*

Bílý kůň okamžitě odskočil a hnal se jako vítr po posledním úseku Cesty. V témže okamžiku se černí koně vrhli z kopce v pronásledování a Jezdci vzkřikli strašlivými hlasy, jaké zaslechl Frodo daleko ve Východní čtvrtce, když hrůzou naplnily les. Ozvala se odpověď; a k zděšení Froda i jeho přátel se zleva ze stromů a skal vyřítili další čtyři Jezdci. Dva jeli vstříc Frodovi; dva zběsile pádili k Brodu, aby mu odřízli cestu. Zdálo se mu, že běží jako vítr a rychle se zvětšují a temněji, jak se jejich směr sbližoval s jeho.

Frodo se ohlédl přes rameno. Své přátele už neviděl. Jezdci za ním odpadávali; ani jejich velicí oři se nemohli měřit s Glorfindelovým elfím běloušem. Pohlédl před sebe, a naděje opět slábla. Zdálo se, že nemá naději dostat se k Brodu dřív, než mu cestu odříznou ostatní, kteří čekali v záloze. Teď je viděl jasně: jako by odhodili své kápě a černé pláště a byli oděni bíle a šedě. V bledých rukou třímali obnažené meče; na hlavách měli přilby. Jejich studené oči se třpytily a volali na něho sveřepými hlasy.

Frodovu mysl naplnil strach. Už ani nevzpomněl na meč. Ani nevykřikl. Zavíral oči a držel se hřívy. Vítr mu svištěl v uších a rolničky na postroji divoce řinčely. Smrtelně chladný dech ho bodl jako kopí, když posledním vypětím, podoben blesku bílého ohně, prolétl bílý kůň jako na křídlech přímo před tváří nejbližšího z Jezdců.

Frodo uslyšel šplouchání vody. Pěnila se mu kolem nohou. Ucítil rychlé zhoupnutí, jak kůň vyskočil z řeky a dral se kamenitou stezkou vzhůru. Stoupal do strmého břehu. Byl za Brodem.

Pronásledovatelé však byli blízko. Nahoře na břehu se kůň zastavil a obrátil se s divokým ržáním. Dole bylo na samém kraji vody devět Jezdců a Frodova odvaha zakolísala, když viděl hrozbu v jejich zdvižených tvářích. Nevěděl o ničem, co by jim mohlo zabránit, aby překročili řeku stejně snadno, jako ji překročil on; a cítil, že je marné pokoušet se prchat dlouhou nejistou stezkou od Brodu na kraj Roklinky, jakmile Jezdci překročí řeku. Kromě toho cítil, že mu naléhavě přikazují, aby zůstal stát. Opět v něm procitla nenávist, avšak neměl už sílu odmítnout.

Náhle první z Jezdců pobídl koně kupředu. Ten se zarazil před vodou a vzepjal se. Frodo se s námahou napřímil a zamáchal mečem. „Jeďte zpátky!“ vykřikl. „Jeďte zpátky do země Mordor a už mě nepronásledujte!“ Hlas zněl jemu samému tence a ječivě. Jezdci stanuli, Frodo však neměl Bombadilovu sílu. Nepřátelé se rozesmáli drsným a mrazivým smíchem. „Pojď zpátky! Pojď zpátky!“ volali. „Vezmeme tě do Mordoru!“

„Jeďte zpátky!“ zašeptal.

„Prsten! Prsten!“ vykřikli smrtícími hlasy a jejich vůdce ihned pobídl koně do vody, těsně následován dalšími dvěma.

„Při Elbereth a sličné Lúthien,“ řekl Frodo z posledních sil a zdvihl meč, „nedostanete ani Prsten, ani mne!“

Tehdy vůdce, který byl již v půli Brodu, povstal hrozivě ve třmenech a zvedl ruku. Frodo oněměl. Cítil, jak se mu jazyk lepí k ústům a jak těžce mu tepe srdce. Meč se zlomil a vypadl mu z třesoucí se ruky. Elfí kůň se vzepjal a zaržál. První z černých koní byl již téměř u břehu.

V tom okamžiku se rozlehl rachot a řev: burácení vod valících spoušť kamenů. V mlhách spatřil Frodo řeku, jak se pod ním zvedá a

jejím proudem se žene chocholatá jízda vln. Zdálo se mu, že jim na hřebenech jiskří bílé plamínky, a napůl měl dojem, že vidí ve vodě bílé jezdce na bílých koních s pěnící hřívou. Tři Jezdci, kteří dosud byli uprostřed Brodu, byli zavaleni vodou: zmizeli, náhle pohřbeni rozlícenou tříští. Ti vzadu se zalekli a stáhli.

Než mu docela selhaly smysly, zaslechl Frodo výkřiky a zdálo se mu, že za Jezdci váhajícími na břehu vidí zářivou postavu z bílého světla; za ní běžely stínové postavičky mávající plameny, které rudě zářily v šedé mlze, jež padala na svět.

Černých koní se zmocnilo šílenství a v hrůze naskákali i s Jezdci do ženoucí se povodně. Jejich pronikavé výkřiky utonuly v burácení vod, které je odnášely. Pak Frodo ucítil, že padá, a burácení a změť jako by se vzduly a pohltily ho zároveň s nepřáteli. Víc neviděl a neslyšel.

KNIHA DRUHÁ

KAPITOLA PRVNÍ

MNOHA SETKÁNÍ

Frodo se probudil a zjistil, že leží na posteli. Zprvu si pomyslil, že zaspal po nějakém dlouhém nepříjemném snu, který mu dosud krouží na hranici vědomí. Nebo snad stonal? Strop však vypadal cize; byl rovný a měl tmavé, bohatě vyřezávané trámy. Ještě chvíli ležel a hleděl na sluneční skvrny na stěně a naslouchal hukotu vodopádu.

„Kde to jsem a kolik je hodin?“ zeptal se nahlas stropu.

„V Elrondově domě a je deset hodin dopoledne,“ řekl nějaký hlas. „Je ráno 24. října, jestli tě to zajímá.“

„Gandalf!“ vykřikl Frodo a posadil se. A byl to starý čaroděj, v křesle u otevřeného okna.

„Ano,“ řekl. „Jsem tu. A ty máš štěstí, že jsi tu taky, po všech těch hloupostech, cos natropil, když jsi odešel z domu.“

Frodo si zase lehl. Cítil se příliš blaze a mírumilovně, než aby se hádal, a stejně nemyslel, že by ve sporu zvítězil. Už byl docela vzhůru a vracely se mu vzpomínky na cestu: katastrofální „zkratka“ Starým hvozdem, „náhoda“ „U skákavého poníka“, šílený nápad nasadit si Prsten v dolíku pod Větrovem. Zatímco na to všechno myslil a snažil se marně vybavit si, jak se dostal do Roklinky, bylo dlouhé ticho, přerušované jen pukáním Gandalfovy dýmky, když vyfukoval bílé kroužky z okna.

„Kde je Sam?“ zeptal se po chvíli Frodo. „A jsou všichni ostatní v pořádku?“

„Ano, všichni jsou živi a zdrávi,“ odpověděl Gandalf. „Sam byl tady, dokud jsem ho asi před půl hodinou neposlal odpočinout si.“

„Co se stalo u Brodu?“ řekl Frodo. „Všechno vypadalo nějak mlhavě; a pořád mi to tak připadá.“

„Jinak to být nemohlo. Začínal jsi blednout," odvětil Gandalf. „Rána tě konečně začala přemáhat. Ještě několik hodin, a už by ti nikdo nepomohl. Ale máš v sobě dobrý kořínek, hobitíku můj drahá! Jako jsi ukázal v té mohyle. Tam jste měli hodně namále: možná že to byl nejnebezpečnější okamžik vůbec. Škoda že ses na Větrově neudržel."

„Zdá se, že už toho spoustu víte," řekl Frodo. „Vždyť jsem s ostatními o mohyle nemluvil. Nejdřív to bylo příliš hrozné a pak už jsem měl v hlavě jiné věci. Jak o tom víte vy?"

„Dlouho jsi mluvil ze spaní, Frodo," řekl Gandalf jemně, „a nebylo pro mne těžké číst tvé myšlenky a vzpomínky. Nedělej si starosti!

I když jsem mluvil o ‚hloupostech', nemyslel jsem to vážně. Mám o tobě dobré mínění — a o ostatních také. Není žádná maličkost dojít tak daleko a skrze taková nebezpečí a neztratit Prsten."

„Bez Chodce bychom to byli nesvedli," řekl Frodo. „Ale scházel jste nám. Nevěděl jsem, co si bez vás počít."

„Zdrželi mě," řekl Gandalf, „a to nás málem zničilo. A nakonec vlastně nevím; možná že to tak bylo lepší."

„Kdybyste mi aspoň řekl, co se stalo!"

„Všechno má svůj čas! Elrond nakázal, že dnes nemáš ani mluvit, ani si s ničím dělat starosti."

„Ale když budu mluvit, nebudu si aspoň klást otázky a přemýšlet, což taky unavuje," řekl Frodo. „Jsem úplně probuzený a vzpomínám si na spoustu věcí, které potřebují vysvětlení. Proč jste se zdržel? Aspoň to byste mi měl vyložit."

„Brzy uslyšíš všechno, co chceš vědět," řekl Gandalf. „Budeme mít Radu, jen co ti bude dobře. Teď ti řeknu jen tolik, že mě drželi v zajetí."

„Vás?" vykřikl Frodo.

„Ano, mne, Gandalfa Šedého," řekl čaroděj slavnostně. „Ve světě je mnoho mocí, dobrých i zlých. Některé jsou větší než já. S některými jsem se ještě neměřil. Můj čas ale již přichází. Morgulský Pán a jeho Černí jezdci vystoupili. Chystá se válka!"

„Takže jste o Jezdcích už věděl — než jsem se s nimi setkal?"

„Ano, věděl jsem o nich. Jednou jsem ti o nich dokonce vyprávěl, protože Černí jezdci jsou Prstenové přízraky; devět služebníků Pána prstenů. Nevěděl jsem ale, že už znovu povstali. To bych byl s tebou utíkal hned. Doslechl jsem se o nich, teprve když jsem tě v červnu opustil; ale ten příběh bude muset počkat. Prozatím nás před neštěstím zachránil Aragorn."

„Ano," řekl Frodo, „to Chodec nás zachránil. Přesto jsem se ho zpočátku bál. Sam mu myslím nikdy plně nedůvěřoval, přinejmenším dokud jsme nepotkali Glorfindela."

Gandalf se usmál. „Slyšel jsem o Samovi všechno," řekl. „Teď už nepochybuje."

„To jsem rád," řekl Frodo. „Moc jsem si totiž Chodce oblíbil. Vlastně *oblíbil* není správné slovo. Chci říct, že mi na něm moc záleží; i když je někdy zvláštní a občas děsivý. Ve skutečnosti mi často připomíná vás. Nevěděl jsem, že Velcí lidé mohou být i takoví. Myslíval jsem si, že jsou prostě velcí a trochu přihlouplí; hodní a přihlouplí jako Máselník, nebo hloupí a zlí jako Vili Potměchuť. Ale my toho v Kraji o Velkých lidech moc nevíme, leda o hůreckých."

„To nevíš moc ani o nich, když si myslíš, že starý Ječmínek je přihlouplý," řekl Gandalf. „Tam, kde je doma, je chytrý až až. Myslí míň, než mluví, ale umí včas prokouknout cihlovou zeď, jak se říká v Hůrce. Ve Středozemí je ale už málo těch. kteří se podobají Aragornovi, synu Arathorna. Rod Králů ze Zámoří vymírá. Možná že tahle Válka o Prsten bude jejich posledním dobrodružstvím."

„To chcete vážně říct, že Chodec je z národa starých Králů?" užasl Frodo. „Myslel jsem, že už dávno vymřeli. Myslel jsem, že je jen Hraničář."

„Jen Hraničář!" vykřikl Gandalf. „Můj milý Frodo, to přece právě Hraničáři jsou: poslední zbytek velkého národa. Mužů ze Západu, který pozůstal na severu. Pomáhali mi už dříve a jejich pomoci mi bude třeba i v nadcházejících dnech; jsme sice v Roklince, ale Prsten ještě není v klidu."

„To asi ne," řekl Frodo. „Ale zatím jsem myslel jen na to, jak se dostanu sem; a doufám, že nebudu muset nikam dál. Je moc příjemné jen tak odpočívat. Zažil jsem měsíc vyhnanství a dobrodružství a shledávám, že mi to stačilo."

Zmlkl a zavřel oči. Za chvíli opět promluvil. „Počítal jsem," řekl, „a nemohu se dopočítat 24. října. Mělo by být dvacátého prvního. U Brodu jsme museli být dvacátého."

„Už jsi mluvil a počítal víc, než je ti zdrávo," řekl Gandalf. „Co dělá rameno?"

„Nevím," řekl Frodo. „Vůbec je necítím, což je zlepšení, ale" — vyvinul úsilí — „už zase mohu trochu pohnout paží. Ano, přichází k životu. Není studená," dodal, když se dotkl levé ruky pravou.

„To je dobře," řekl Gandalf. „Uzdravuje se rychle. Brzy budeš zase zdráv. Elrond tě vyléčil: pečoval o tebe celé dny, od chvíle, kdy tě přinesli."

„Dny?" řekl Frodo.

„Čtyři noci a tři dny, když to chceš přesně. Elfové tě přinesli od Brodu v noci dvacátého a tehdy jsi ztratil přehled. Měli jsme strašnou starost a Sam tě skoro neopustil ve dne ani v noci, ledaže šel něco vyřídit. Elrond je mistrem v uzdravování, ale Nepřítelovy zbraně jsou smrtonosné. Abych ti řekl pravdu, skoro jsem nedoufal; měl jsem totiž podezření, že v zavřené ráně zůstal nějaký úlomek ostří. Nemohli jsme jej však najít až do včerejška večer. Pak Elrond štěpinu vyňal. Byla hluboko ponořená a putovala stále hloub."

Frodo se otřásl, když vzpomněl na krutý nůž s poškozeným ostřím, který se rozplynul Chodci v ruce. „Nelekej se!" řekl Gandalf. „Už je pryč. Roztála. A zdá se, že hobiti blednou velice neradi. Znal jsem silné válečníky z Velkého lidu, které by taková štěpinka rychle přemohla, a tys ji nosil v těle sedmnáct dní."

„Co by mi byli udělali?" zeptal se Frodo. „Co chtěli Jezdci udělat?"

„Pokoušeli se probodnout ti srdce morgulským nožem, který zůstává vězet v ráně. Kdyby se jim to bylo podařilo, stal by ses takovým jako oni, jenže slabším a pod jejich nadvládou. Byl by ses stal přízrakem pod mocí Temného pána; a ten by tě byl mučil, protože ses pokoušel nechat si jeho Prsten, jestli jsou vůbec nějaká muka větší než přijít o Prsten a vidět jej na jeho ruce."

„Ještě dobře, že jsem si to hrozné nebezpečí neuvědomoval!" řekl Frodo mdle. „Měl jsem smrtelný strach, jak jinak; ale kdybych byl věděl víc, nedokázal bych se ani pohnout. Je to div, že jsem vyvázl!"

„Ano, štěstí nebo osud ti pomohly," řekl Gandalf, „o odvaze nemluvě. Protože tvé srdce nebylo zasaženo a bodli tě jen do ramene; to proto, že jsi až do konce vzdoroval. Ale bylo to dost těsné, abych tak řekl. V nesmírně vážném nebezpečí jsi byl, když jsi měl Prsten na ruce, protože tehdy jsi byl sám napůl ve světě přízraků a oni se tě mohli zmocnit. Ty jsi viděl je a oni viděli tebe."

„Já vím," řekl Frodo. „Byla to strašná podívaná. Ale proč jsme všichni viděli jejich koně?"

„Protože to jsou skuteční koně; jako černé hábity jsou skutečné šaty, které nosí, aby dali tvar své nicotě, když jednají se živými."

„Jak vůbec můžou ti černí koně snášet takové jezdce? Všechna ostatní zvířata se děsí, když se přiblíží, dokonce i Glorfindelův elfí kůň. Psi vyjí a husy kejhají."

„Protože tihle koně se rodí a jsou chováni k službě Temnému pánu v Mordoru. Ne všichni jeho služebníci a nástroje jsou strašidla! Jsou tam skřeti a zlobři, jsou tam vrrci a vlkodlaci; a byli a jsou mnozí lidé, válečníci a králové, kteří chodí živí pod sluncem, a přece jsou pod jeho nadvládou. A jejich počet denně vzrůstá."

„A co Roklinka a elfové? Je Roklinka bezpečná?"

„Ano, prozatím, dokud nebude dobyto vše ostatní. Elfové se mohou Temného pána bát, mohou před ním i prchat, ale nikdy už mu nebudou naslouchat ani mu sloužit. A tady v Roklince dosud žijí někteří z jeho hlavních nepřátel: elfí mudrci, vznešení Eldar ze Zámoří. Nebojí se Prstenových přízraků, protože ten, kdo přebýval v Západní říši, žije současně v obou světech a má velkou moc jak proti viděnému, tak proti neviděnému."

„Zdálo se mi, že vidím bílou postavu, která zářila a nezmatněla jako ostatní. To byl tedy Glorfindel?"

„Ano, zahlédl jsi ho na okamžik, jaký je na druhé straně: jeden z mocných Prvorozených. Je to Vznešený elf z knížecího domu. Ano, v Roklince existuje moc, která může vzdorovat tlaku Mordoru; a také jinde přebývají další moci. I v Kraji je moc, i když jiného druhu. Ze všech takových míst se ale brzy stanou obklíčené ostrůvky, jestli věci půjdou dál jako dosud. Temný pán vynakládá všechny síly.

A přece," řekl a náhle vstal s bradou bojovně vystrčenou a zježenými vousy, „musíme si zachovat odvahu. Za chvíli ti bude dobře,

když tě neumluvím k smrti. Jsi v Roklince a zatím si nemusíš s ničím dělat starosti."

„Nemám žádnou odvahu, kterou bych si mohl zachovat," řekl Frodo, „ale starosti si zatím nedělám. Jenom mi povězte, co je s mými přáteli, však se vás na to pořád ptám, a jak to skončilo u Brodu, a budu prozatím spokojen. Potom si myslím zase zdřímnu. Ale nezamhouřím oka, dokud mi to nedopovíte."

Gandalf si přisunul křeslo k posteli a pořádně si Froda prohlédl. Do tváře se mu vrátila barva, oči měl jasné a zcela bdělé a byl při plném vědomí. Usmíval se a vypadal téměř zdráv. Čarodějovým očím však neunikla drobná změna, jakoby jen náznak průsvitnosti, zejména pokud šlo o levou ruku ležící na pokrývce.

„To se ovšem dalo čekat," řekl si Gandalf. „Ještě zdaleka nemá všechno za sebou, a jak to s ním skončí, nemůže předpovědět ani Elrond. Myslím, že ne špatně. Možná že nakonec bude jako sklenice plná čirého světla, které ne každé oko uvidí."

„Vypadáš báječně," řekl nahlas. „Dovolím si krátké vyprávění bez porady s Elrondem. Ale úplně krátké, to si pamatuj, a pak musíš zase spát. Pokud vím, stalo se to tak. Jezdci se hnali přímo za tebou, sotva ses dal na útěk. Už se nemuseli dát vést svými koňmi: stal ses pro ně viditelným, protože jsi byl už na prahu jejich světa. A také Prsten je přitahoval. Tví přátelé uskočili z cesty, jinak by je přejeli. Věděli, že zachránit tě může jen bílý kůň. Jezdci byli příliš rychlí, aby je dohonili, a bylo jich příliš mnoho, aby se postavili proti nim. Pěšky by ani Glorfindel s Aragornem nemohli obstát proti celé Devítce najednou.

Když se Prstenové přízraky přehnaly, tvoji přátelé běželi za nimi. Kousek od Brodu je prohlubeň u cesty skrytá v zakrslých stromcích. Tam rychle rozdělali oheň; Glorfindel totiž věděl, že přijde povodeň, jestliže se Jezdci pokusí překročit řeku, a že se bude muset vypořádat s těmi, kdo zůstanou na jeho straně. Jakmile spatřil povodeň, vyřítil se ven a za ním Aragorn a ostatní s hořícími větvemi. Když byli lapeni mezi ohněm a vodou a zjevil se jim Vznešený elf ve svém hněvu, zalekli se a jejich koně se splašili. Tři odnesl první nápor povodně; ostatní strhli do vody vlastní koně, a tak je proud pohltil."

„A to je konec Černých jezdců?" ptal se Frodo.

„Ne," řekl Gandalf. „Jejich koně jistě zahynuli, a bez nich jsou ochromeni. Prstenové přízraky však není tak snadné zničit. Prozatím se jich ale bát nemusíme. Tví přátelé přešli, když se povodeň přehnala, a našli tě ležet na tváři na břehu, pod sebou zlomený meč.

Kůň stál nad tebou na stráži. Byl jsi bledý a studený a oni se báli, že jsi mrtev, ne-li něco horšího. Elrondovi lidé je potkali, když tě pomalu nesli k Roklince."

„Kdo způsobil povodeň?" zeptal se Frpdo.

„Elrond ji řídil," odpověděl Gandalf. „Řeka v tomto údolí je pod jeho mocí a zvedne se v hněvu, když je nutně třeba zahradit Brod. Jakmile kapitán Prstenových přízraků vjel do vody, povodeň byla spuštěna. Abych se přiznal, trochu jsem ji vylepšil: možná že sis nevšiml, ale některé vlny měly podobu velkých bílých koní se zářivě bílými jezdci; a valila se tam spousta balvanů. Chvíli jsem měl strach, že jsme vodu rozbouřili příliš a že se nám vymkne z ruky a spláchne vás všechny. Vody, které pocházejí ze sněhů Mlžných hor, mají velikou sílu."

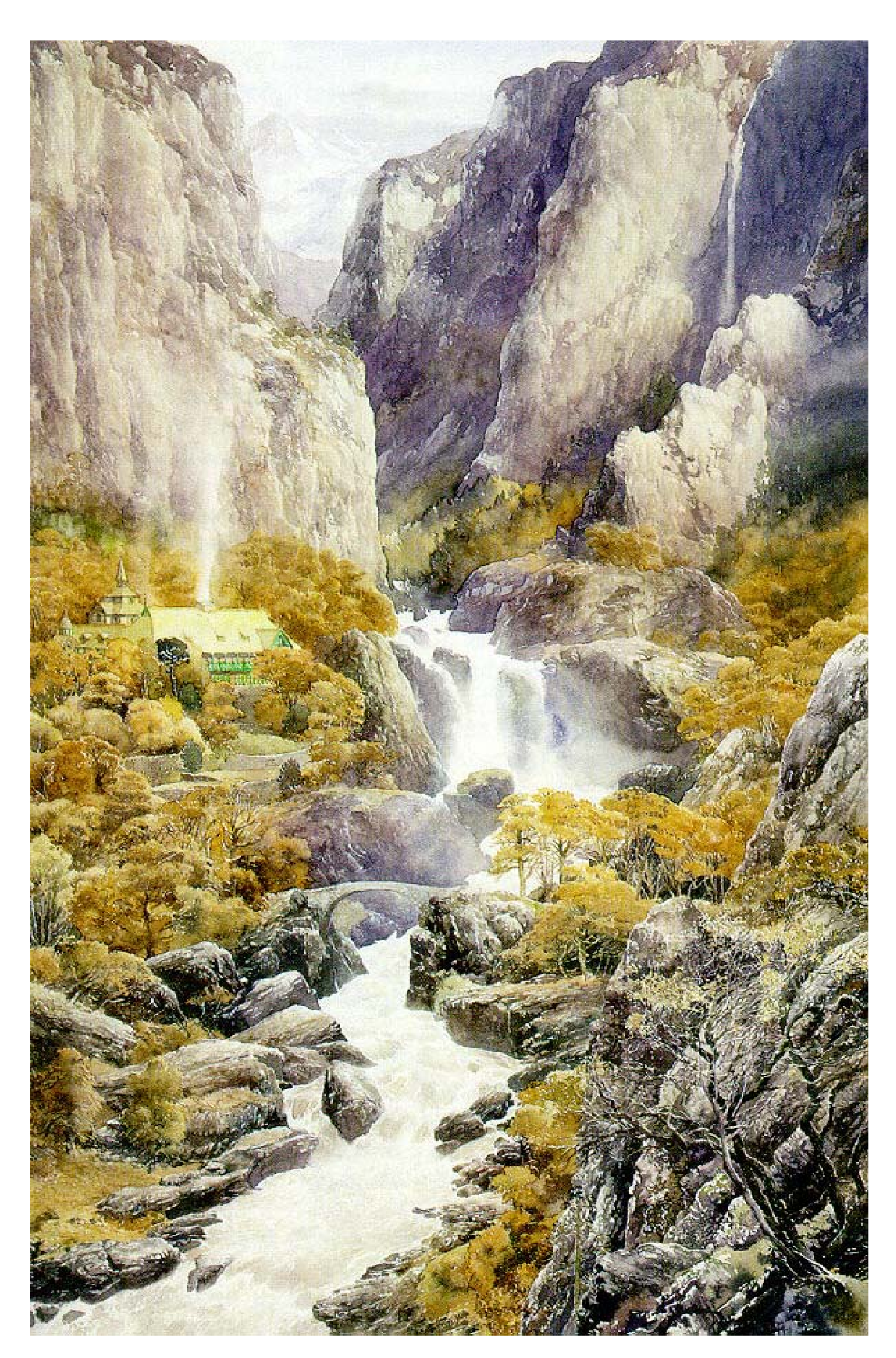
„Ano, už se mi všechno vybavuje," řekl Frodo; „ohromný rachot. Myslel jsem, že se topím s přáteli i s nepřáteli, ale teď jsme v bezpečí!"

Gandalf rychle mžikl na Froda, ale ten už zavřel oči. „Ano, prozatím jste v bezpečí. Brzy bude hostina a radovánky na oslavu vítězství u Bruinenského brodu a všichni budete mít čestná místa."

„Nádhera!" řekl Frodo. „Je to stejně báječné, že Elrond a Glorfindel a podobní velcí páni, o Chodci ani nemluvě, si se mnou dávají takovou práci a jsou tak hodní."

„To víš, mají pro to dobré důvody," usmál se Gandalf. „Já jsem jeden dobrý důvod. Prsten je další: jsi Ten, kdo nese Prsten. A jsi dědic Bilba, Nálezce Prstenu."

„Milý Bilbo!" řekl Frodo ospale. „Kde asi je. Kdyby tak byl tady a tohle všechno slyšel. To by se nasmál. Kráva Měsíc přeskočí! A chudák starý zlobr!" S tím tvrdě usnul.

Frodo byl teď v bezpečí v Posledním domáckém domě na východ od Moře. Ten dům byl, jak kdysi dávno zaznamenal Bilbo, „dokonalý dům, ať už máš rád jídlo nebo pití nebo povídání nebo zpěv, nebo nejradši jen tak sedíš a přemýšlíš, nebo máš rád příjemnou směs toho všeho.“ Samotný pobyt v něm léčil únavu, strach a smutek.

Když nadešel večer, Frodo se znovu probudil a zjistil, že už nemá potřebu dalšího odpočinku nebo spánku, ale že má náladu na jídlo a pití a potom možná na zpěv a povídání. Vstal z postele a zjistil, že mu paže slouží skoro jako dřív. Našel připravený čistý oděv ze zeleného sukna, který mu výborně padl. Když se podíval do zrcadla, překvapilo ho, že vidí svůj obraz mnohem hubenější, než pamatoval: nápadně připomínal mladého Bilbova synovce, který chodíval se strýčkem na výlety po Kraji; oči však na něho hleděly přemýšlivě.

„Ano, něco jsi viděl od té doby, co ses posledně podíval do zrcadla,“ řekl svému obrazu. „A teď honem - veselá setkání čekají!“ Rozpřáhl paže a zahvízdal si písničku.

V tu chvíli se ozvalo zaklepání na dveře a vešel Sam. Utíkal k Frodovi a neobratně a plaše ho uchopil za levou ruku. Jemně ji pohladil, pak se začervenal a rychle se odvrátil.

„Nazdar, Same!“ řekl Frodo.

„Je teplá!“ řekl Sam. „Myslím vaše ruka, pane Frodo. Byla tak studená celé ty dlouhé noci. Ale sláva nazdar!“ vykřikl a zase se obrátil s lesknoucíma se očima a poskočil si. „Je to nádhera, vidět vás zase ve své kůži, pane! Gandalf mi říkal, abych se šel podívat, jestli už jdete, a já myslel, že si dělá legraci.“

„Už jdu,“ řekl Frodo. „Pojď, podíváme se po ostatních!“

„Vezmu vás tam, pane,“ řekl Sam. „Tohle je velikánský a náramně zvláštní dům. Pokaždé se tu dá najít něco nového a jeden neví, co ho čeká za rohem. A elfové, pane! Tady elf, tamhle elf! Někteří jsou jako králové, takoví hroziví a nádherní, a jiní jsou zas jako děti. A ta hudba a ten zpěv - ne že bych byl měl náladu nebo čas na nějaké poslouchání, co jsme tady. Ale trochu už se tady vyznám.“

„Já vím, co jsi dělal, Same,“ řekl Frodo a chopil se jeho paže. „Ale dnes večer se budeš radovat a poslouchat, co srdce ráčí. Tak pojď, veď mě za nějaký ten roh!“

Sam ho provedl několika chodbami a po dlouhém schodišti ven do zahrady vysoko nad strmým břehem řeky. Našli své přátele, jak sedí na verandě na východní straně domu. Do údolí dole už padly stíny, ale na čelech hor ve výši dosud bylo světlo. Vzduch byl teplý. Bylo slyšet hluk proudící a padající vody a večer byl plný prchavé vůně stromů a květů, jako by v Elrondových zahradách dosud prodlévalo léto.

„Hurá!“ vykřikl Pipin a vyskočil. „Tady je náš šlechetný bratránek! Ustupte Frodovi, Pánu Prstenu!“

„Pst!“ řekl Gandalf ze stínu v hloubi verandy. „Zlé věci nevcházejí do tohoto údolí; přesto bychom je neměli jmenovat. Pánem Prstenu není Frodo, ale pán Temné věže v Mordoru, jehož moc se už zase roztahuje po světě! Sedíme v pevnosti; venku se sbírá tma.“

„Gandalf už napovídal spoustu takových veselých věcí,“ řekl Pipin. „Myslí, že potřebuju držet zkrátka. Ale nějak to nejde, cítit se tady mrzutě nebo sklesle. Mám pocit, že bych zpíval, kdybych znal nějakou písničku, která by se hodila pro tuhle příležitost.“

„I já bych zpíval,“ zasmál se Frodo. „I když v tuhle chvíli bych radši jedl a pil!“

„Tady je snadná pomoc,“ řekl Pipin, „projevil jsi svou obvyklou zchytralost a vstal jsi zrovna včas k jídlu.“

„Víc než k jídlu. K hostině!“ řekl Smíšek. „Sotva Gandalf ohlásil, že ses vzpamatoval, začaly přípravy.“ A sotva domluvil, skutečně je zvonky pozvaly do hodovní síně.

Síň Elrondova domu byla plná: ponejvíce tu byli elfové, ačkoli se vyskytlo i pár hostí z jiných národů. Elrond seděl podle svého zvyku ve velikém křesle v čele dlouhého stolu na pódiu; vedle něho seděli z jedné strany Glorfindel, z druhé Gandalf.

Frodo na ně pohlédl s úžasem, protože ještě nikdy neviděl Elronda, o němž se vyprávělo tolik příběhů; a jak seděli po jeho pravici a levici, Glorfindel, a dokonce i Gandalf, o němž si myslel, jak dobře ho zná, zjevili svou vznešenost a moc.

Gandalf byl menší než druzí dva; dlouhé bílé vlasy, splývavá stříbrná brada a široká ramena mu dodávaly vzezření moudrého krále

ze staré báje. V letité tváři pod mocným sněhobílým obočím seděly tmavé oči podobné uhlíkům, jež dovedly v mžiku zahořet ohněm.

Glorfindel byl vysoký a urostlý; vlasy měl zářivě zlaté, tvář mladou a krásnou, nebojácnou a plnou radosti; oči měl jasné a pronikavé a hlas zněl hudebně; na čele mu sídlila moudrost a v ruce síla.

Tvář Elrondova byla bezvěká: ani stará, ani mladá, přestože v ní byly vepsány vzpomínky na mnoho radostí i žalů. Vlasy měl tmavé jako stíny za soumraku, oči šedé jako jasný večer a světlo v nich se podobalo svitu hvězd. Ctihodný se zdál jako král korunovaný dlouhou řadou zim, a přece zdatný jako zkušený válečník v plné síle. Byl Pánem Roklinky a mocným mezi elfy i lidmi.

V polovině stolu stálo před tkanými závěsy křeslo s baldachýnem a v něm seděla sličná paní; tak podobná byla i ve svém ženství Elrondovi, že Frodo uhodl, že patří k jeho blízkým příbuzným. Mladá byla, a přece ne. Pletenců temných vlasů se nedotkl mráz, bílé paže a čistá tvář byly bezchybné a hladké a světlo hvězd měla v jasných očích, šedých jako bezoblačná noc; a přece vypadala jako královna a v pohledu měla myšlenky a poznání, jakých se nabývá léty. Nad čelem měla hlavu zakrytou čepečkem ze stříbrné krajky propletené drobnými třpytivě bílými drahokamy; její jemný šedý háv byl bez ozdob, jen s pásem ze stříbrných lístků.

Tak spatřil Frodo tu, kterou do toho času vidělo jen málo smrtelníků; Arwen, Elrondovu dceru, o níž se říkalo, že v ní se vrátila na zem podoba Lúthien; a nazývali ji Undómiel, protože byla Večernicí svého lidu. Dlouho přebývala v zemi příbuzných své matky, v Lórienu za horami, a teprve nedávno se vrátila do otcova domu v Roklince. její bratři Elladan a Elrohir však byli na výpravě; často totiž vyjížděli daleko do kraje s Hraničáři ze Severu, nikdy nezapomínajíce na utrpení své matky v skřetích doupatech.

Tolik krásy v živém tvoru Frodo dosud neviděl ani si nepředstavoval, a byl překvapen i zaražen, když zjistil, že má sedět u Elrondova stolu mezi takovými vznešenými a krásnými lidmi. I když mu dali zvláštní židli a vysadili ho na několik polštářů, cítil se maličký a značně nesvůj; ten pocit však rychle pominul. Hostina byla veselá a jídlo, jaké si jen ve svém hladu mohl přát. Trvalo hezkou chvilku, než se zase začal rozhlížet nebo se jen obrátil k sousedům.

Nejdříve hledal své přátele. Sam prosil, aby mu dovolili obsluhovat pána, ale řekli mu, že tentokrát je čestným hostem. Frodo ho zahlédl s Pipinem a Smíškem na horním konci jednoho z bočních stolů poblíž pódia. Chodce nikde neviděl.

Napravo od Froda seděl bohatě oděný trpaslík a vypadal důležitě. Vousy, velice dlouhé a rozčísnuté, měl bílé, skoro tak sněhobílé jako šat. Měl stříbrný opasek a kolem krku mu visel řetěz ze stříbra a diamantů. Frodo přestal jíst, aby si ho prohlédl.

„Buďte zdráv, jak milé setkání!“ řekl trpaslík, obraceje se k němu. Pak doopravdy vstal ze svého sedadla a uklonil se. „Glóin k vašim službám,“ řekl a uklonil se ještě hlouběji.

„Frodo Pytlík k službám vašim a vaší rodiny,“ řekl Frodo podle předpisu, překvapeně vyskočil a tím rozmetal své polštáře. „Dohaduji se správně, že jste opravdu Glóin, jeden z dvanácti společníků velkého Thorina Pavézy?“

„Zcela správně,“ odvětil trpaslík, posbíral polštáře a dvorně pomohl Frodovi zpátky na sedadlo. „A já se netáži, protože už mi řekli, že jste příbuzný a adoptovaný dědic našeho proslulého přítele Bilba. Dovolte, abych vám blahopřál k uzdravení.“

„Děkuji vám mnohokrát,“ řekl Frodo.

„Prožil jste různá podivná dobrodružství, jak jsem slyšel,“ řekl Glóin. „Jsem velice zvědav, proč se čtyři hobiti vydali na tak dalekou cestu. Nic takového se nestalo od chvíle, kdy se Bilbo vydal s námi. Ale snad bych se neměl příliš vyptávat, protože Elrond a Gandalf nemají chuť o tom hovořit?“

„Myslím, že o tom nebudeme mluvit, aspoň prozatím,“ řekl Frodo zdvořile. Tušil, že ani v Elrondově domě se o Prstenu nevykládá jen tak; a i tak si přál na své trápení aspoň chvilku zapomenout. „Ale já jsem neméně zvědav,“ dodal, „co přivádí tak důležitého trpaslíka tak daleko od Osamělé hory.“

Glóin na něho pohlédl. „Jestli jste to neslyšel, myslím, že o tom také nebudeme mluvit. Mocný Elrond nás jistě brzy svolá a potom všichni uslyšíme ledacos. Můžeme si však vyprávět o mnoha jiných věcech.“

Zbytek večeře si povídali spolu, Frodo však víc poslouchal, než mluvil; novinky z Kraje, kromě záležitosti Prstenu, se zdály maličké

a odlehlé a nedůležité, zatímco Glóin měl mnoho co říci o událostech v severních končinách Divočiny. Frodo se dozvěděl, že Drsmed Starý, Medděďův syn, je nyní vládcem mnoha statných mužů, a do jejich země mezi Horami a Temným hvozdem se neodváží skřet ani vlk.

„Opravdu," řekl Glóin, „kdyby nebylo Medděďovců, už dávno by se nedalo projít z Dolu do Roklinky. Jsou to silní muži a udržují průchod přes Vysoký průsmyk a přes Skalnatý brod. Žádají však vysoké clo," dodal a potřásl hlavou; „a jako Medděd nemají moc rádi trpaslíky. Ale je na ně spolehnutí, a to dnes znamená mnoho. Nikde k nám nejsou lidé tak přívětiví jako muži z Dolu. Bardovci jsou dobrý lid. Vládne jim vnuk Barda Lučištníka, Brand, syn Baina, syna Bardova. Je to silný král a jeho říše sahá daleko na východ a na jih od Esgarotu."

„A co váš vlastní lid?" ptal se Frodo.

„Je toho hodně, dobrého i zlého," řekl Glóin, „většinou však dobrého; zatím jsme měli velké štěstí, ačkoli stínu dnešních časů se vyhnout nemůžeme. Pokud o nás chcete doopravdy slyšet, rád budu vypravovat. Ale zarazte mě, až budete unaven. Říká se, že trpaslíci se snadno dají unést, když mluví o svém díle."

A s tím se pustil do dlouhého líčení událostí v trpasličím království. Blažilo ho, že se setkal s tak zdvořilým posluchačem; Frodo totiž nejevil známky únavy a nepokoušel se změnit téma, ačkoli brzy ztrácel přehled o cizích jménech osob a míst, o kterých jakživ neslyšel. Zaujalo ho však, že Dáin je dosud Králem pod Horou a je teď stařičký (překročil dvěstěpadesátku), ctihodný a pohádkově bohatý. Z deseti společníků, kteří přežili Bitvu pěti armád, sedm bylo dosud s ním: Dvalin, Glóin, Dori, Nori, Bifur, Bofur a Bombur. Bombur byl teď tak tlustý, že se nedokázal přesunout z lože ke stolu a muselo ho zvedat šest mladých trpaslíků.

„A co se stalo s Balinem a Orim a Óinem?" ptal se Frodo.

Glóinovou tváří přešel stín. „To nevím," řekl. „Hlavně kvůli Balinovi jsem přišel do Roklinky žádat o radu. Ale mluvme dnes večer o veselejších věcech!"

Glóin pak začal vypravovalo svém lidu a vyprávěl Frodovi o velkých pracích v Dolu a pod Horou. „Odvedli jsme dobrou práci," řekl. „V práci s kovem se však nevyrovnáme otcům, protože mnohá ta-

jemství jsou ztracena. Děláme dobrou zbroj a břitké meče, ale tak dobré brnění nebo čepel, jako se dělaly před příchodem draka, už nedokážeme vyrobit. Jen v dolování a stavitelství jsme překonali staré časy. Měl byste vidět vodní toky Dolu, Frodo, a hory a jezera! Měl byste vidět cesty s barevným dlážděním! A síně a jeskynní ulice pod zemí s oblouky tesanými do podoby stromů; a terasy a věže na svazích Hory! Pak byste viděl, že jsme nezaháleli."

„Přijdu se podívat, jestli to jen trochu půjde," řekl Frodo. „To by se Bilbo divil, kdyby viděl tu změnu na Šmakově spoušti!"

Glóin pohlédl na Froda a usmál se. „Vy jste měl Bilba hodně rád, viďte?" zeptal se.

„Ano," odpověděl Frodo. „Viděl bych ho radši než všechny věže a paláce na světě."

Posléze hostina skončila. Elrond a Arwen vstali a prošli sálem a společnost je v pořádku následovala. Dveře se rozlétly, přešli širokou chodbu a dalšími dveřmi vstoupili do jiné síně. Tam nebyly žádné stoly, ale ve velikém krbu jasně plápolal oheň mezi vyřezávanými postranními sloupky.

Frodo zjistil, že vedle něho kráčí Gandalf. „Tohle je Síň ohně," řekl čaroděj. „Tady uslyšíš spoustu písní a příběhů — jestli neusneš. S výjimkou slavnostních dnů tu ale bývá prázdno a ticho a chodí sem lidé, kteří touží po klidném zamyšlení. Pořád tu hoří oheň, celý rok, ale jiné světlo tu vlastně není."

Když vstoupil Elrond a zamířil k připravenému křeslu, elfí hudebníci začali sladce hrát. Síň se pomalu plnila a Frodo se s potěšením díval na tu spoustu shromážděných tváří; zlaté světlo ohně po nich hrálo a třpytilo se jim ve vlasech. Najednou si nedaleko vzdálenější strany krbu všiml malé tmavé postavičky usazené na židličce a zády opřené o sloup. Vedle ní stál na zemi pohár a kousek chleba. Frodo uvažoval, jestli je to nemocný (pokud lidé v Roklince vůbec stůňou), který nemohl přijít na hostinu. Zdálo se, že mu ve spánku klesla hlava na prsa, a přes tvář měl přetažen záhyb svého tmavého pláště.

Elrond vyšel kupředu a postavil se vedle mlčící postavičky. „Vzbuďte se, malý pane!" řekl s úsměvem. Pak se otočil k Frodovi a

pokynul mu. „Teď konečně přišla hodina, po níž jsi toužil, Frodo," řekl. „Tady máš dlouho postrádaného přítele."

Tmavá postava zvedla hlavu a odkryla tvář.

„Bilbo!" vykřikl Frodo s náhlým poznáním a vrhl se vpřed.

„Nazdar, Frodíku!" řekl Bilbo. „Tak ses sem konečně dostal. Doufal jsem, že to zvládneš. Tak, tak! Prý byla celá ta hostina na tvou počest. Doufám, že se ti líbila?"

„Proč jsi tam nebyl?" volal Frodo. „A proč mi tě ještě neukázali?"

„Protože jsi spal. Já jsem tebe viděl dost a dost. Seděl jsem u tebe se Samem každý den. Ale pokud jde o hostinu, už mě to dneska nebaví. A měl jsem jinou práci."

„Co jsi dělal?"

„Přece seděl a přemýšlel. To teď dělávám často a tady to jde zpravidla nejlíp. Prý vzbuďte se!" řekl a loupl okem po Elrondovi. Bystře zablesklo a Frodo nezahlédl ani stopu ospalosti. „Vzbuďte se! Nespal jsem, Mistře Elronde. Jestli vás to zajímá, tak jste přišli od stolu moc brzo a vyrušili jste mě uprostřed skládání písně. Zůstal jsem trčet nad jedním veršem a přemýšlel jsem o něm; ale teď už ho asi nikdy do pořádku nedám. Bude tu tolik zpěvu, že mi to úplně vyžene moje nápady z hlavy. Budu muset poprosit o pomoc svého přítele Dúnadana. Kde je?'

Elrond se zasmál. „Najde se," řekl. „Pak si zalezete do koutku a dokončíte své skládání a my si je poslechneme a posoudíme, dřív než skončí veselý večer." Byli vysláni poslové hledat Bilbova přítele, ačkoli nikdo nevěděl, kde je nebo proč nebyl na hostině.

Zatím si Frodo a Bilbo sedli k sobě a Sam se honem uvelebil vedle nich. Povídali si tiše a docela zapomněli na veselí a hudbu v síni kolem. Bilbo neměl mnoho co vyprávět. Když opustil Hobitín, bloumal bezcílně po Cestě a krajinou kolem ní; ale pořád jaksi mířil k Roklince.

„Dostal jsem se sem bez velkých dobrodružství," řekl, „a když jsem si odpočal, šel jsem dál s trpaslíky do Dolu na svou poslední výpravu. Víckrát už cestovat nebudu. Starý Balin odešel. Pak jsem se vrátil zpátky sem a tady jsem zůstal. Sem tam jsem něco dělal. Napsal jsem další kus své knihy. A samozřejmě skládám písničky. Ob-

čas je zpívají; aby mi udělali radost, myslím; protože, to víš, na Roklinku přece jen nejsou dost dobré. A poslouchám a přemýšlím. Čas jako by tu neuplýval: prostě je. Vůbec je to pozoruhodné místo.

Slýchám všelijaké novinky ze záhoří i z Jihu, ale o Kraji skoro nic. O Prstenu jsem samozřejmě slyšel, Gandalf tu byl kolikrát. Ne že by mi toho byl moc řekl, v posledních letech je čím dál větší tajnůstkář. Dúnadan mi toho řekl víc. Kdo by si byl pomyslel, že ten můj prstýnek způsobí takové pozdvižení! Škoda že toho Gandalf nezjistil víc dříve. Mohl jsem ho sem dávno přinést bez těch nepříjemností. Kolikrát jsem uvažoval, že pro něj zajdu do Hobitína; ale stárnu a oni by mě nepustili: myslím Gandalf a Elrond. Asi si myslí, že mě Nepřítel hledá v každé škvíře a že by ze mě nadělal sekanou, kdyby mě našel, jak se motám v Divočině.

A Gandalf říkal: ‚Prsten šel dál, Bilbo. Nepřineslo by to nic dobrého ani tobě, ani jiným, kdyby sis s ním chtěl znovu zahrávat.‘ To je celý Gandalf, takové průpovídky. Ale říkal, že na tebe dává pozor, tak jsem to nechal běžet. Jsem strašně rád, že tě vidím živého a zdravého.“ Odmlčel se a zahleděl se na Froda trochu nejistě.

„Máš ho u sebe?“ zeptal se šeptem. „Nemohu se ubránit zvědavosti, to víš, po všem, co jsem slyšel. Moc rád bych se na něj aspoň podíval.“

„Ano, mám ho.“ řekl Frodo se zvláštním pocitem nevůle. „Vypadá stejně jako vždycky.“

„Stejně bych ho rád na chvilinku viděl,“ řekl Bilbo.

Když se Frodo oblékal, zjistil, že zatímco spal, pověsili mu Prsten kolem krku na nový řetízek, lehký, ale pevný. Pomalu jej vytáhl. Bilbo napřáhl ruku. Frodo však Prsten rychle stáhl. S úzkostí a ohromením zjistil, že se už nedívá na Bilba; jako by mezi ně padl stín a skrze něj viděl malého vrásčitého tvorečka, jak po něm s lačnou tváří natahuje kostnaté ruce. Pocítil touhu udeřit ho.

Hudba a zpěv kolem jako by se zajíkly a zmlkly. Bilbo rychle pohlédl Frodovi do tváře a přejel si rukou přes oči. „Už chápu,“ řekl. „Schovej ho! Moc mě to mrzí: mrzí mě, že jsi dostal tohle břemeno; mrzí mě to všechno. Copak dobrodružství nikdy neskončí? Asi ne. Někdo další vždycky musí pokračovat v příběhu. Nedá se nic dělat. Má vůbec cenu, abych svou knížku dokončoval? Ale s tím si nedě-

lejme starosti — povídej mi nějaké opravdové novinky! Povídej mi o Kraji!“

Frodo schoval Prsten a stín přešel, takže po něm téměř nezůstalo stopy v paměti. Zase kolem něho bylo světlo a hudba Roklinky. Bilbo se usmíval a šťastně se smál. Kdejaká novinka z Kraje, kterou si Frodo vyvzpomněl — s pomocí a občasnými opravami od Sama — ho nesmírně zajímala, od poraženého stromku po dovádění nejmenšího děcka v Hobitíně. Brzy se tak ponořili do záležitostí čtyř čtvrtek, že si nevšimli příchodu muže v tmavozeleném šatě. Dlouhou chvíli stál a s úsměvem na ně shlížel.

Najednou Bilbo vzhlédl. „Aha, tak tady jsi konečně, Dúnadane!“

„Chodče!“ řekl Frodo. „Zdá se, že máte mnoho jmen.“

„Tak Chodec je zrovna jedno, které jsem ještě neslyšel,“ řekl Bilbo. „Proč mu tak říkáš?“

„Tak mi říkají v Hůrce,“ zasmál se Chodec, „a tak jsem mu byl představen.“

„A proč ty mu říkáš Dúnadan?“ zeptal se Frodo.

„Je Dúnadan,“ řekl Bilbo. „Často ho tady tak nazývají. Ale myslel jsem, že umíš natolik elfsky, abys věděl, co je *dún - adan*: Muž ze Západu, Númenorejec. Ale teď není čas na učení!“ obrátil se k Chodci. „Kdes byl, příteli? Proč jsi nebyl na hostině? Paní Arwen tam byla.“

Chodec vážně shlédl na Bilba. „Já vím,“ řekl. „Ale často musím veselí odložit. Elladan a Elrohir se nečekaně vrátili z Divočiny a měli novinky, které jsem chtěl slyšet hned.“

„Tak, člověče milá,“ řekl Bilbo, „zprávy jsi už slyšel; nemohl bys mi tedy chviličku věnovat? Potřebuji tvou pomoc při něčem naléhavém. Elrond říká, že mám dokončit svou píseň ještě dnes večer, a já uvázl. Pojďme si někam sednout a uhladit ji!“

Chodec se usmál. „Tak pojď!“ řekl. „Poslechnu si to.“

Froda na chvíli zůstavili sobě samému, protože Sam usnul. Byl sám a cítil se dost opuštěný, přestože se kolem shromáždili obyvatelé Roklinky. V jeho blízkosti však všichni mlčeli, soustředěni na hudbu hlasů a nástrojů, a ničemu jinému nevěnovali pozornost. Frodo začal naslouchat.

Krása melodií a spleť slov v elfích jazycích ho ihned zajala svým kouzlem, sotvaže začal naslouchat, přestože rozuměl jen málo. Zdálo se téměř, jako by slova nabývala tvarů, a rozevíraly se před ním vidiny dalekých zemí a jasných věží, jaké si ani nedovedl představit; a síň ozářená ohněm se náhle podobala zlaté mlze nad zpěněnými moři, která se vzdechy narážela do hranic světa. Pak bylo kouzlo stále podobnější snu, až nakonec cítil, jak ho zalévá nekonečná řeka vzdouvajícího se zlata a stříbra, příliš rozmanitá, než aby v ní mohl postihnout nějaký vzorec; stala se součástí tepajícího vzduchu kolem něho, prosákla ho a on utonul. Rychle klesl pod její zářivou vahou do hluboké říše spánku.

Tam dlouho bloudil a snil o hudbě, která se měnila v proudící vodu a pak náhle v hlas. Zdálo se, že je to Bilbův hlas, který prozpěvuje verše.

Nejprve tiše, potom jasněji zazněla slova.

Eärendil byl námořník,
v Arvernienu zůstával;
loď ze dřeva si postavil,
jež v Nimbrethilu otesal;
stříbrné plachty pro ni tkal
a lucerny měl ze stříbra,
příď jako labuť tvaroval
a vlajka světlem zářila.

V plášť starých králů oděl se
a v kroužkované brnění;
na štítě nápis runový,
jenž chrání proti zranění;
luk ohnut z rohu dračího,
z ebenu šípy řezané,
stříbrný pancíř; meč svůj měl
v pochvici chalcedonové;
z ocele meč byl kalený,
diamantová přilbice
a na ní chochol z orlích per,

na prsou smaragd třpytí se.
Pod měsícem a hvězdami
putoval dálkou severní,
matoucí stezkou zakletou
až za hranice zemských dní.
Od ledovcové úžiny,
kde leží stíny mrazných hor,
od jižních pouští planoucích
se odvrátil, spěl přes obzor,
v bezhvězdných vodách zbloudilý
do Noci nicoty až přišel
a dále plul a nespatřil
zářící břeh, o kterém slyšel.
A vichr hněvu zavál naň
a slepě vlnami ho hnal
zpět ze západu na východ:
domů, kde nikdo nejásal.

Elwinga jen mu létla vstříc
a plamen světlem zazářil
jasněj, než září diamant:
to její náhrdelník byl.
Silmaril na čelo mu váže.
Živoucím světlem korunován
bez obav loď svou otáčí
a noci svěřil se a vodám.
Tu ze Zásvětí za Mořem
svobodná, mocná bouře letí,
mohutný vítr Tarmenel;
žene loď jako hrstku smetí
cestami, kudy smrtelník
jen zřídka projde, aniž pád.
Zděšen, jak ovát dechem smrti,
letí z východu na západ.

Zas Věčnou nocí nesen byl

hučícím černým příbojem
přes mořské míle bez světla,
přes dávno utonulou zem;
až na pobřežích perlových,
kde končí svět, uslyšel hrát
zpěněné vlny píseň svou
a drahokamy na břeh hnát

Tam spatřil horu němě čnít,
kde soumrak padá do klína
Valinoru, a Eldamar,
kde zámořská je krajina.
Poutník, jenž z noci vyvázl,
v přístavu bílém zakotvil,
v zeleném elfím domově,
kde Tirion se zrcadlil
v jezeře stinném pod skalou
jak bledé sklo tam pod vrchem
Ilmarínským. Vzduch vlahý byl
a líbezná to byla zem.

Tam odpočinul od svých cest
a melodie hráli mu
a báje moudrých slyšel tam
a zlatou harfu dali mu.
V elfovskou běl ho oblékli
a sedm světel před ním šlo,
když do skryté se země bral
v bázni přes Calacirian.
Vešel do síní bezčasých,
kde třpytné roky odplývají
a nekonečně vládne král
na hoře se strmými kraji.
Tam padla slova neslýchaná
o elfech a též o lidech,
vidiny spatřil zakázané

těm, kteří obývají svět.

Novou loď mu pak postavili
z mitrilu, ze skla elfovského.
Je bez vesel a nevlaje
plachta ze stěžně stříbrného:
silmaril jako svítilnu
a vlajku ohněm planoucí
tam posadila Elbereth,
ta královna hvězd živoucích,
nesmrtná křídla dala mu
a sudbu přiřkla: věčně žíti,
plout po bezbřehých nebesích,
kam slunce, měsíc nedosvítí.

Od podvečerních útesů,
kde něžně kanou fontány,
ho nesla křídla, bludný svit,
za zásvětními horami.
Na konci světa obrátil se
a po domově touhou hnán
spěchal jej hledat temným stínem
podoben hvězdě, plamen sám;
vysoko nad mlhami letěl
ten posel slunce plamenný,
ten zázrak zřený před úsvitem,
kde plynou vody severní.

A putoval nad Středozemí,
až slyšel nářek úpěnlivý
lidských i elfích žen a dívek;
to kruté Staré časy byly.
Však mocná sudba na něm leží:
než luna sama vyhasne,
jak hvězda míjet, nikdy stanout
na lidské břehy přejasné;

navždy už, navždy poslem být
na pouti, která nekončí se:
svou lampu rozsvícenou nést —
Světlonoš ze Západní říše.

Zpěv skončil. Frodo otevřel oči a uviděl Bilba na stoličce v kruhu posluchačů, kteří se usmívali a tleskali.

„Teď nám to zazpívej znova," řekl jeden elf.

Bilbo vstal a uklonil se. „To mi lichotí, Lindire," řekl. „Ale bylo by úmorné opakovat to celé."

„Pro tebe jistě ne," smáli se elfi. „Sám víš, že tě nikdy neunaví recitovat vlastní verše. Ale my opravdu nemůžeme zodpovědět tvou otázku na jeden poslech!"

„Cože!" zvolal Bilbo. „Vy nemůžete určit, které části jsou moje a které Dúnadanovy?"

„Není pro nás snadné určit rozdíl mezi smrtelníky," řekl elf.

„Nesmysl, Lindire," odfrkl Bilbo. „Jestli nedokážeš odlišit člověka od hobita, tak je tvůj úsudek horší, než jsem myslel. Liší se jako hrášek od jablka."

„Možná. Ovcím se jistě ostatní ovce zdají odlišné," zasmál se Lindir. „Nebo pastýřům. Ale my nezkoumáme smrtelníky. Máme jinou práci."

„Nebudu se s tebou přít," řekl Bilbo. „Jsem ze vší té hudby a zpěvu ospalý. Nechám vás hádat, jestli chcete."

Vstal a šel k Frodovi. „Tak je to odbyto," řekl tiše. „Šlo to líp, než jsem čekal. Nežádají mě často, abych něco opakoval. Co sis o tom myslel?"

„Já se nebudu pokoušet hádat," řekl Frodo s úsměvem.

„Ani nemusíš," řekl Bilbo. „Po pravdě řečeno to bylo celé moje. Aragorn jenom naléhal, abych tam vložil zelený kámen; zřejmě mu to připadalo důležité. Nevím proč. Jinak si očividně myslel, že se pletu do věcí, na které nestačím, a říkal, že když už mám drzost skládat verše o Eárendilovi v Elrondově domě, je to moje věc. Asi měl pravdu."

„Já nevím," řekl Frodo. „Zdálo se mi, že se to sem nějak hodí, i když to neumím vysvětlit. Když jsi začínal, napůl jsem spal a jako by

to bylo pokračování nějakého mého snu. Nevěděl jsem, že to mluvíš ty, až skoro ke konci.“

„Těžko se tu dá ubránit spánku, než si člověk zvykne,“ řekl Bilbo. „Hobiti si stejně nemohou vypěstovat tu pravou elfskou chuť na hudbu a poezii a pohádky. Zdá se, že je mají stejně rádi jako jídlo, ne-li víc. Ještě budou pokračovat hodiny. Co říkáš, nevytratíme se někam na kus řeči?“

„Můžeme?“ řekl Frodo.

„Jistě. Tohle je zábava, a ne práce. Přicházej a odcházej, jak chceš, jenom nedělej rámus.“

Vstali a tiše se stáhli do stínů a zamířili ke dveřím. Sama nechali na místě; spal a usmíval se. Přestože mu bylo blaze ve společnosti Bilbově, pocítil Frodo záchvěv lítosti, když opouštěli Síň ohně. Právě když překračovali práh, zapěl jasný hlas.

A Elbereth Gillhoniel,
silivren penna míriel
o menel aglar elenath!
Na-chaered palan-díriel
o galadhremmin enorath,
Fanuilos, le linnathon
nef aear, si nef aearon!

Frodo se na okamžik zastavil a ohlédl. Elrond seděl ve svém křesle a oheň mu hrál ve tváři jako sluneční světlo po stromech. Blízko něho seděla paní Arwen. K svému údivu spatřil Frodo, že Aragorn stojí vedle ní; jeho tmavý plášť byl rozhrnut a zdálo se, že je oděn v elfí zbroji a na prsou mu svítí hvězda. Mluvili spolu a pak se náhle Frodovi zdálo, že se Arwen obrací k němu, a světlo jejích očí na něho zdáli dopadlo a probodlo mu srdce.

Zůstal stát očarován a sladká elfí píseň padala jako čiré drahokamy slov spojených melodií. „To je píseň pro Elbereth,“ řekl Bilbo. „Budou ji zpívat kolikrát za večer a taky jiné písně o Blažené říši. Pojď!“

Odvedl Froda zpátky do jeho pokojíku. Měl okno do zahrady a na jih nad Bruinenskou strž. Tam chvíli seděli, dívali se oknem na jasné hvězdy nad strmě stoupajícími lesy a tiše si povídali. Už nemluvili o malých novinkách z dalekého Kraje ani o temných stínech a nebezpečích, které je obklopovaly, ale o krásných věcech, jež spolu viděli ve světě, o elfech, o hvězdách, o stromech a o tom, jak se něžně sklání jasný rok v lesích.

Nakonec se ozvalo klepání na dveře. „Prosím za prominutí!“ strčil dovnitř hlavu Sam, „ale chtěl jsem jen vědět, jestli něco nepotřebujete.“

„A ty promiň, Same Křepelko,“ odvětil Bilbo. „Tuším, že naznačuješ, že je čas, aby si tvůj pán šel lehnout.“

„To víte, pane, zítra je po ránu nějaká rada, jak jsem slyšel, a on teprve dnes vstal.“

„Zcela správně, Same,“ smál se Bilbo. „Běž a klidně řekni Gandalfovi, že si šel lehnout. Dobrou noc, Frodo! Ale že jsem tě zase rád viděl! Přece jen není nad hobity, když si chce jeden pořádně popovídat! Už přece jenom stárnu a začínal jsem si lámat hlavu, jestli se dožiju tvých kapitol v našem příběhu. Dobrou noc! Myslím, že se půjdu projít a podívám se na Elberethiny hvězdy ze zahrady. Spi dobře!“

KAPITOLA DRUHÁ

ELRONDOVA RADA

Druhý den se Frodo vzbudil časně, svěží a zdráv. Procházel se po terase nad burácející řekou Bruinen a díval se, jak bledé chladné slunce vstává nad dalekými horami a šikmo prosvěcuje stříbřitou mlhu; rosa na zežloutlém listí se třpytila a sítě babího léta jiskřily na kdejakém keři. Sam kráčel vedle něho, neříkal nic, jenom nabíral vzduch a s úžasem v očích si co chvíli prohlížel velehory na východě. Na jejich štítech se bělal sníh.

Na sedátku vytesaném v kameni, kde stezka zahýbala, narazili na Gandalfa s Bilbem, zabrané do hovoru. „Nazdar! Dobré jitro!“ řekl Bilbo. „Cítíš se na Velkou radu?'

„Cítím se na cokoliv,“ odpověděl Frodo. „Ale ze všeho něj radši bych se dnes procházel a seznamoval se s údolím. Rád bych se podíval tamhle do toho borového lesa.“ Ukázal vysoko do severního svahu Roklinky.

„Možná později,“ řekl Gandalf. „Ale zatím nemůžeme dělat plány. Dnes mnoho uslyšíme a mnoho se musí rozhodnout.“

Vtom, zatímco si povídali, zazněl osamělý čirý zvuk zvonku. „To je svolávací znamení Elrondovy Rady,“ zvolal Gandalf. „Pojďte! Chtějí tebe i Bilba.“

Frodo a Bilbo rychle následovali čaroděje točitou stezkou zpátky do domu; za nimi, nepozván a pro tu chvíli zapomenut, klusal Sam.

Gandalf je dovedl na verandu, kde Frodo zastihl své přátele včera v podvečer. Světlo jasného podzimního rána už řeřavělo v údolí. Ze zpěněného říčního koryta zaznívalo bublání vod. Ptáci zpívali a na krajině spočíval blahodárný mír. Nebezpečný útěk a zvěsti o rostoucím temnu v dalekém světě už Frodovi připadaly jenom jako škaredý sen, avšak tváře, které se jim při příchodu obrátily vstříc, byly vážné.

Přítomen byl Elrond a kolem něho mlčky sedělo několik jiných. Frodo spatřil Glorfindela a Glóina; a v koutě sám seděl Chodec, už zase ve svých obnošených poutnických šatech. Elrond přitáhl Froda k sedátku vedle sebe a představil ho společnosti slovy:

„Zde je, přátelé, hobit jménem Frodo, syn Drogův. Málokdo sem kdy přišel skrze větší nebezpečí nebo s naléhavějším posláním."

Pak ukázal a představil ty, které Frodo dosud neviděl. Po Glóinově boku byl mladší trpaslík, jeho syn Gimli. Vedle Glorfindela sedělo několik dalších poradců z Elrondova domu, jejichž náčelníkem byl Erestor; a s ním byl Galdor, elf z Šedých přístavů, který přišel od Círdana, Stavitele lodí. Byl tam rovněž cizí elf v zelené a hnědé, Legolas, posel svého otce Thranduila, krále elfů ze severního Temného hvozdu. A trochu stranou seděl vysoký muž sličné a ušlechtilé tváře s tmavými vlasy a šedýma očima, hrdý a strohého pohledu. Byl oděn v plášti a ve vysokých botách jako pro cestu na koni; a vskutku, ač byl jeho oděv bohatý a plášť podšitý kožešinou, byly potřísněny dlouhým putováním. Měl stříbrné okruží, v němž byl zasazen jediný bílý kámen; kadeře měl zastřižené u ramen. Na bandalíru nesl veliký roh se stříbrným náustkem a ten mu nyní ležel v klíně. Zahleděl se na Froda a Bilba s náhlým podivem.

„Zde," řekl Elrond, obraceje se ke Gandalfovi, „je Boromir, muž z Jihu. Přijel za úsvitu a žádá o radu. Pozval jsem ho, aby se zúčastnil, protože zde dostane odpověď na své otázky."

Není třeba opakovat vše, o čem se mluvilo a jednalo v Radě. Mnoho se mluvilo o událostech ve světě, zvláště na Jihu a v širých krajích na východ od Hor. O těchto věcech už Frodo slyšel mnohé pověsti; Glóinovo vyprávění mu však bylo novinkou, a když trpaslík vyprávěl, pozorně naslouchal. Ukázalo se, že uprostřed skvělých prací jejich rukou jsou srdce trpaslíků z Osamělé hory nepokojná.

„Již před mnoha lety," řekl Glóin, „na nás padl stín neklidu. Zprvu jsme nechápali, odkud se vzal. Začalo se tajně šeptat; říkalo se, že jsme spoutáni těsným prostorem a že ve světě by se našlo větší bohatství a nádhera. Někteří mluvili o Morii, mohutném díle našich otců, které se v našem jazyce nazývá Khazad-dûm; a prohlašovali, že

je nás teď konečně dost a máme i dostatečnou moc, abychom se tam vrátili.“

Glóin vzdychl. „Moria! Moria! Zázrak Severního světa! Příliš hluboko jsme tam kutali, až jsme nakonec probudili bezejmenný strach. Dlouho ležela podzemní obrovitá sídla prázdná, když Durinovy děti prchly. Nyní jsme však o ní znovu mluvili s touhou, a přece s úděsem; žádný trpaslík se přece neodvážil překročit práh Khazad-dûm už po věky mnoha králů, s výjimkou Thróra, a ten zahynul. Nakonec ale Balin uposlechl šeptaných řečí a rozhodl se jít, a ačkoli je Dáin nerad pouštěl, vzal s sebou Oriho a Óina a mnoho našeho lidu a odešli na jih.

To bylo téměř před třiceti lety. Nějaký čas jsme dostávali zprávy a zdály se dobré: poselství oznamovala, že vstoupili do Morie a započali tam velké práce. Pak bylo ticho a od té doby z Morie nedošlo jediné slovo.

Potom asi před rokem přijel k Dáinovi posel, ne však z Morie — z Mordoru. V noci na koni; a zavolal Dáina k bráně. Pan Sauron Veliký, řekl, si přeje naše přátelství. Dá za ně prsteny, jako dával za starých časů. A naléhavě se vyptával na *hobity*, co jsou zač a kde sídlí. ‚Sauron totiž ví,‘ řekl, ‚že jste svého času jednoho znali.‘

Tím jsme byli velmi znepokojeni a neodpověděli jsme. A pak jeho sveřepý hlas promluvil měkčeji a byl by mluvil sladce, kdyby to dovedl. Jen jako malý důkaz vašeho přátelství žádá Sauron toto, řekl: ‚abyste našli toho zloděje,‘ to byla jeho slova, ‚a dostali od něho po dobrém nebo po zlém prstýnek, nejmenší z prstenů, který kdysi ukradl. Je to jen tretka, v níž se Sauronovi zalíbilo, a záruka vaší dobré vůle. Najděte jej, a tři prsteny, které vlastnívali praotci trpaslíků, vám budou vráceny a říše Moria bude navždy vaše. Jestliže opatříte jen zprávu o zloději, jestli ještě žije a kde, získáte velkou odměnu a trvalé přátelství Pána. Odmítněte, a pak to bude horší. Odmítáte?‘

Vtom zazněl jeho hlas hadím sykotem a všichni, kdo stáli kolem, se otřásli, ale Dáin řekl: ‚Neříkám ano ani ne. Musím zvážit toto poselství a to, co se skrývá pod jeho krásnou rouškou.‘ ‚Važ dobře, ale ne příliš dlouho,‘ řekl on.

‚Čas, který vynakládám na přemýšlení, patří mně,‘ odpověděl Dáin.

‚Prozatím,‘ řekl on a odjel do tmy.

Od té doby mají naši náčelníci těžká srdce. Nebylo třeba sveřepého hlasu poslova, aby nás varoval, že jeho slova tají hrozbu i klam; věděli jsme už přece, že síla, která se vrátila do Mordoru, se nezměnila a že nás za starých časů vždycky zradila. Dvakrát se posel vrátil a odešel bez odpovědi. Potřetí a naposledy přijde, jak říká, před koncem roku.

A tak mě konečně Dáin vyslal varovat Bilba, že ho hledá Nepřítel, a dozvědět se pokud, možno, proč žádá ten prsten, ten nejmenší z prstenů. A také toužíme po Elrondově radě. Stín totiž roste a přibližuje se. Zjišťujeme, že poslové přišli ke králi Brandovi v Dolu a že má strach. Obáváme se, že podlehne. Na našich východních hranicích se už sbírá válka. Jestliže neodpovíme, Nepřítel možná pohne lidi, které ovládá, aby napadli krále Branda a také Dáina.“

„Dobře jsi udělal, že jsi přišel,“ řekl Elrond. „Dnes uslyšíš všechno, co potřebujete pro pochopení Nepřítelova záměru. Nemůžete udělat nic než vzdorovat, s nadějí nebo bez ní. Nestojíte však sami. Dozvíš se, že vaše soužení je jen částí soužení celého západního světa. Prsten! Co uděláme s Prstenem, s nejmenším z prstenů, s tretkou, v níž se Sauronovi zalíbilo? To je osudná věc, kterou musíme zvážit.

Právě pro tento účel jste sem povoláni. Povoláni, říkám, ačkoli já jsem vás k sobě nesvolal, cizinci z dalekých zemí. Přišli jste a setkali jste se tu v tomto čase krajnosti zdánlivě náhodou. A přece tomu tak není. Věřte raději, že je to tak zařízeno, abychom právě my, kdo tu sedíme, a nikdo jiný teď našli radu pro nebezpečí světa.

Proto teď budou veřejně vysloveny věci, které byly až do dnešního dne utajeny všem, až na několik málo výjimek. A nejdříve, aby všichni pochopili, jaké je nebezpečí, bude vyprávěn příběh Prstenu od počátku až do současnosti. Já příběh začnu, ale dokončí jej jiní.“

Pak všichni naslouchali, když Elrond svým jasným hlasem vyprávěl o Sauronovi a Prstenech moci a o jejich vykování v Druhém věku světa. Část příběhu někteří přítomní znali, ale nikdo jej neznal celý a mnoho očí se obracelo k Elrondovi s bojácným úžasem, když vyprávěl o eregionských elfích kovářích a o jejich přátelství s Morií,

o jejich žízni po poznání, které využil Sauron, aby je polapil. V tom čase totiž ještě nebyl na pohled zlý a oni přijímali jeho pomoc a rostli v umění, zatímco on poznal všechna jejich tajemství a zradil je a vykoval tajně v Ohnivé hoře Jeden prsten, který se stal jejich vládcem. Celebrimbor si to však uvědomil a Tři, které vyrobil, ukryl; vypukla válka, země byla zpustošena a brána Morie se zavřela.

Pak šel po stopách Prstenu během všech let, jež následovala; protože je však ten příběh vyprávěn jinde tak, jak jej Elrond sám zapsal do svých pamětných knih, není zde opakován. Je to totiž dlouhý příběh plný velikých a strašných skutků, a přestože Elrond mluvil stručně, slunce na nebi stoupalo a dopoledne pokročilo, než skončil. Mluvil o říši Númenor, o její slávě a pádu a o tom, jak se Králové lidí vrátili z hlubin Moře do Středozemě na křídlech bouře. Potom se Elendil Vysoký a jeho mocní synové Isildur a Anárion stali mocnými pány a zřídili Severní říši v Amoru a Jižní říši v Gondoru nad ústím Anduiny. Sauron z Mordoru však na ně zaútočil, a oni utvořili Poslední spojenectví elfů a lidí a vojska Gil-galadova a Elendilova se shromáždila v Amoru.

Nato se Elrond odmlčel a vzdychl. „Dobře si pamatuji jejich skvělé korouhve," řekl. „Připomnělo mi to slávu Starých časů a beleriandských vojsk, tolik se shromáždilo velikých knížat a kapitánů. A přece ne tolik a ne tak sličných, jako když padlo Thangorodrim a elfové se mylně domnívali, že zlu je jednou provždy konec."

„Vy pamatujete?" vyslovil Frodo v úžasu nahlas svou myšlenku. „Ale já myslel," zakoktal, když se k němu Elrond obrátil, „já myslel, že Gil-galad padl hrozně dávno."

„To ano," odvětil Elrond vážně. „Má paměť však sahá až do Starých časů. Mým otcem byl Eárendil, který se narodil v Gondolinu, než město padlo; a má matka byla Elwing, dcera Diora, syna Lúthien z Doriathu. Viděl jsem tři věky západního světa a mnoho porážek a mnoho neplodných vítězství.

Byl jsem Gil-galadovým heroldem a pochodoval s jeho vojskem. Byl jsem v bitvě na pláni Dagorlad před Černou branou Mordoru, kde jsme zvítězili: neboť Gil-galadovu kopí a Elendilovu meči, zvaným Aiglos a Narsil, nemohl nikdo odolat. Viděl jsem poslední souboj na svazích Orodruiny, kde zemřel Gil-galad a Elendil padl a Nar-

sil se pod ním zlomil; Sauron sám však byl poražen a Isildur mu z ruky uťal zlomeným otcovým mečem Prsten a vzal si jej.“

Tu vpadl do řeči cizinec Boromir. „Tak se to tedy zběhlo s Prstenem!“ zvolal. „Jestli se nějaký takový příběh kdysi vyprávěl na Jihu, byl dávno zapomenut. O Velkém prstenu toho, jehož nejmenujeme, jsem slyšel; věřili jsme však, že zmizel ze světa v troskách jeho první říše. Isildur jej vzal! To je opravdu novina.“

„Žel, ano,“ řekl Elrond. „Isildur jej vzal, a to se nemělo stát. Měl být vržen do ohně blízké Orodruiny, v němž byl vykován. Málokdo si však všiml, co Isildur dělá. Jen on sám stál při svém otci v onom posledním smrtelném střetnutí; a při Gil-galadovi stál pouze Círdan a já. Isildur však neuposlechl naší rady.

‚To vezmu jako mzdu krve za svého otce a za svého bratra,‘ řekl; a vzal si jej tedy jako poklad, bez ohledu na naši vůli. Brzy jím však byl zrazen k smrti; a proto Prstenu na Severu říkají Isildurova zhouba. Přesto možná bylá smrt lepší, než co se mu mohlo stát jinak.

Jen na Sever se dostaly tyto zprávy a jen k nemnohým. Není divu, že jste o nich neslyšeli, Boromire. Ze zkázy na Kosatcových polích, kde Isildur zahynul, přišli po dlouhém bloudění přes hory jenom tři muži. Jedním z nich byl Óhtar, Isildurův panoš, který nesl úlomky Elendilova meče; a přinesl je Valandilovi, Isildurovu dědici, který jako dítě zůstal tady v Roklince. Narsil však byl zlomený a jeho světlo uhašené a dodnes nebyl znovu zkut.

Nazval jsem vítězství Posledního spojenectví neplodným? Ne zcela, přece však nedosáhlo svého cíle. Sauron byl oslaben, ale ne zahuben. Jeho Prsten byl ztracen, ale ne zničen. Temná věž byla zbořena, ale její základy nebyly odstraněny; ty byly zbudovány mocí Prstenu, a dokud trvá on, budou stát. Mnoho elfů a mnoho silných mužů a mnoho jejich přátel zahynulo v té válce. Anárion byl zabit a Isildur byl zabit; ani Gil-galada a Elendila už nebylo. Nikdy už nevznikne takový svazek mezi elfy a lidmi; neboť lidé se množí a Prvorozených ubývá a oba rody se odcizily. A od onoho dne plemeno Númenorejců slábne a délka jejich života se krátí. Na Severu byli Muži ze Západní říše po válce a vraždění na Kosatcových polích oslabeni a jejich město Annúminas na břehu Večerního jezera se rozpadlo; a dědicové Valandilovi se odstěhovali a přebývali ve For-

nostu na vysokých Severních vrších a i tam je nyní pustina. Lidé tomu říkají Val mrtvých a bojí se tam chodit. Neboť Arnorských ubývalo a nepřátelé je požírali a jejich panování pominulo, až zůstaly jen zelené mohyly na travnatých kopcích.

Na Jihu vydržela Gondorská říše déle: a nějaký čas její skvělost rostla, připomínajíc trochu moc Númenoru, nežli padl. Tamní lid stavěl vysoké věže a silná opevnění a přístavy pro mnoho lodí; a okřídlená koruna Králů lidí byla v úctě u mnoha národů a jazyků. Jejich hlavním městem bylo Osgiliath, Citadela hvězd, jejímž středem protékala Řeka, A Minas Ithil postavili, Věž vycházejícího měsíce, východně na výběžku Hor stínu; a západně na úpatí Bílých hor zbudovali Minas Anor, Věž zapadajícího slunce. Tam na královském dvoře rostl bílý strom ze semínka stromu, který převezl Isildur přes hluboké vody, a semeno onoho stromu předtím přišlo z Eressëy a ještě předtím z Nejzazšího západu v onom Dnu přede dny, kdy svět byl mlád.

V rychle plynoucích rocích Středozemě však rod Meneldila, syna Anárionova, vymřel, strom uschl a krev Númenorejců se smísila s krví menších lidí. Potom stráž na valech Mordoru usnula a temné stvůry se vplížily zpět do Gorgorothu. A jednoho dne zlé stvůry vyšly a zmocnily se Minas Ithil a usídlily se v ní a učinily z ní místo děsu; a byla nazvána Minas Morgul, Černokněžnická věž. Pak byla Minas Anor přejmenována na Minas Tirith, Strážní věž, a tato dvě města stále válčila, až bylo Osgiliath, ležící mezi nimi, opuštěno a v jeho troskách obcházely stíny.

Tak tomu je už po mnoho lidských věků. Knížata Minas Tirith však stále bojují, čelí našim nepřátelům, udržují volný tok Řeky od Argonathu k moři. A nyní končí ta část příběhu, kterou jsem měl vyprávět já. Neboť za Isildurových dnů Vládnoucí prsten zmizel do neznáma a Tři prsteny byly osvobozeny od jeho nadvlády. V těchto posledních dnech jsou však opět v nebezpečí, protože k našemu zármutku se Jeden našel. O jeho nalezení budou mluvit jiní, protože na tom jsem měl malý podíl.“

Zmlkl, ihned však vstal Boromir, vysoký a hrdý. „Dovol, Mistře Elronde,“ řekl, „abych nejprve řekl něco více o Gondoru, neboť ze

země Gondor skutečně přicházím. A bylo by dobře, aby všichni věděli, co se tam děje. Soudím, že nemnozí vědí o našich činech, a proto nemají tušení, v jakém nebezpečí by se octli, kdybychom nakonec padli.

Nevěřte, že v zemi Gondor zanikla númenorejská krev a byla zapomenuta všechna hrdost a důstojnost. Naše srdnatost dosud ovládá divoký lid z Východu a morgulské hrůzy drží v šachu; a jenom tak je udržován mír a svoboda v zemích za námi, výspou Západu. Jestliže však bude dobýt říční tok, co pak?

Ta hodina však možná není daleko. Bezejmenný nepřítel opět povstal. Orodruina, jíž říkáme Hora osudu, opět dýmá. Moc Černé země roste a my jsme obleženi. Když se Nepřítel vrátil, náš lid byl vypuzen z Ithilienu, našeho krásného území na východ od Řeky. Udržovali jsme tam ovšem ozbrojené posádky. Tento rok ale na konci června proti nám náhle Mordor rozpoutal válku a byli jsme smeteni. Převyšovali nás počtem, protože Mordor se spojil s Východňany a s krutými Haradskými; nebyl to však jejich počet, který nás porazil. Působila tam moc, jakou jsme dosud nepocítili.

Někteří říkali, že ji bylo možné vidět v podobě velikého černého jezdce na koni, temného stínu pod měsícem. Kamkoli přijel, nepřátel se zmocňovalo šílenství, na naše nejodvážnější však padal strach, takže koně i muži se rozestupovali a prchali. Vrátil se jen zlomek našeho východního vojska a zničil poslední most, který dosud stál v troskách Osgiliathu.

Byl jsem v družině, která držela most, dokud jej za námi nestrhli, jen čtyři se zachránili plaváním: můj bratr, já a dva další. Přesto bojujeme dál, držíme celý západní břeh Anduiny; a ti, kdo žijí za naší záštitou, nám vzdávají chválu, pokud se vůbec doslechnou o našem jménu: mnoho chvály, ale pomoci málo. Jedině z Rohanu k nám dnes někdo přijede, když zavoláme.

V tuto zlou hodinu přicházím přes mnoho nebezpečných mil s posláním k Elrondovi: sto deset dní putuji samojediný. Nehledám však spojence pro válku. Elrondova síla je v moudrosti, ne ve zbrani, říká se. Přicházím žádat o radu a vysvětlení nesrozumitelného výroku. V předvečer onoho náhlého útoku měl totiž můj bratr znepokoji-

vý sen; a pak se mu podobný sen vrátil několikrát a jednou se zdál i mně.

V tom snu se nebe na východě tmělo a ozývalo se rostoucí hřmění, na západě však zůstával bledý přísvit a z něho jsem slyšel daleký, ale jasný hlas, jak volá:

Meč, jenž byl zlomen, hledej:
v Imladris přebývá;
tam lepší radu čekej
než kouzla morgulská.
Tam spatříš znak, že sudba
je blízko. Procitne
Isildurova zhouba
a půlčík povstane.

Těm slovům jsme nerozuměli a promluvili jsme s naším otcem Denethorem, knížetem Minas Tirith, který je zběhlý v gondorské učenosti. Řekl jen jedno, že Imladris je odedávna elfské jméno dalekého severního údolí, kde přebývá Elrond Půlelf, největší z mudrců. Proto můj bratr, když viděl, jak zoufalá je naše nouze, chtěl uposlechnout snu a hledat Imladris; protože však cesta byla nejistá a nebezpečná, vzal jsem ji na sebe. Nerad mne otec pouštěl a dlouho jsem putoval zapomenutými cestami, hledaje Elrondův dům, o němž mnozí slyšeli, ale málokdo věděl, kde leží."

„A zde, v Elrondově domě, se ti objasní více," řekl Aragorn a vstal. Hodil svůj meč na stůl před Elrondem a čepel byla ve dvou kusech. „Zde je Meč, jenž byl zlomen!" řekl.

„A kdo jsi ty a co máš do činění s Minas Tirith?" zeptal se Boromir, s podivem hledě na vyzáblou tvář Hraničáře a jeho ošumělý plášť.

„Je Aragorn, syn Arathorna," řekl Elrond; „a skrze dlouhou řadu otců pochází z Isildura, Elendilova syna z Minas Ithil. Je náčelníkem Ďúnadanů ze Severu a z toho lidu zůstali jen nemnozí."

„Potom patří vám, a vůbec ne mně!“ zvolal Frodo v ohromení a vyskočil, jako by očekával, že od něho budou Prsten požadovat ihned.

„Nepatří ani jednomu z nás,“ řekl Aragorn, „ale bylo určeno, abys jej načas podržel.“

„Vytáhni Prsten, Frodo!“ řekl Gandalf slavnostně. „Přišel čas. Pozvedni jej a pak Boromir pochopí ostatek své hádanky.“

Nastalo ticho a všichni obrátili zrak k Frodovi. Roztřásl ho náhlý stud a strach; cítil silnou neochotu odhalit Prsten a hnusil se mu jeho dotek. Přál si, aby byl někde hodně daleko. Prsten se třpytil a leskl, když jej držel zdvižený v třesoucí se ruce.

„Hle, Isildurova zhouba!“ řekl Elrond.

Boromirovi zablesklo v očích, když zíral na zlatý předmět. „Půlčík!“ zamumlal. „Má se tedy naplnit osud Minas Tirith? Ale proč bychom pak měli hledat zlomený meč ?“

„Ta slova nezněla - *sudba Minas Tirith*,“ řekl Aragorn. „Osud a velké činy jsou ale opravdu na dosah ruky. Neboť Meč, jenž byl zlomen, je Elendilův meč, který se pod ním zlomil, když padl. Jeho dědici jej uchovávali jako poklad, když bylo ztraceno všechno ostatní dědictví. Mezi námi se totiž odedávna říká, že bude znovu zkut, až se najde Prsten, Isildurova zhouba. Teď jsi viděl meč, který jsi hledal; oč požádáš? Přeješ si, aby se Elendilův rod vrátil do země Gondor?“

„Neposlali mě žádat o nějaké dobrodiní, ale pouze najít vysvětlení hádanky,“ odpověděl Boromir hrdě. „Přesto jsme v tísni a Elendilův meč by byl pomocí, v jakou jsme nedoufali — pokud by se taková věc skutečně mohla navrátit ze stínů minulosti.“ Opět pohleděl na Aragorna a v očích měl pochybnost.

Frodo cítil, jak se Bilbo po jeho boku netrpělivě vrtí. Zjevně se zlobil kvůli příteli. Najednou vstal a vyrazil:

Ne každé zlato třpytivá se,
ne každý, kdo bloudí, je ztracený.
Stáří, když silné je, neohýbá se,
mráz nespálí hluboké kořeny.

Z popela oheň znovu vzplane,
ze stínů světlo vzejde náhle;
až zkují ostří polámané,
nekorunovaný zase bude králem.

„Možná že to není moc dobré, ale výstižné — jestli potřebujete víc než Elrondovo slovo. Když vám stálo za stodesetidenní výpravu, měl byste ho raději poslouchat.“ Odfrkl si a usedl.

„To jsem složil já,“ zašeptal Frodovi, „pro Dúnadana, už dávno, když mi o sobě poprvé vyprávěl. Skoro bych si přál, abych neměl svá dobrodružství za sebou a mohl jít s ním, až přijde jeho den.“

Aragorn se na něho usmál; pak se opět obrátil k Boromirovi. „Já ti tvé pochybnosti odpouštím,“ řekl. „Málo se podobám postavám Elendila a Isildura, jak jsou vytesány v slávě v Denethorových síních. Jsem pouze Isildurův dědic, ne Isildur sám. Měl jsem těžký život, a dlouhý; a míle, které se rozkládají mezi tímto místem a Gondorem, jsou jen malou částkou mých putování. Překročil jsem mnoho hor a mnoho řek a přešel mnoho plání, až po daleké země Rhún a Harad, kde svítí jiné hvězdy.

Můj domov ale, pokud nějaký mám, je na Severu. Vždyť zde sídlí stále dědici Valandilovi v dlouhé nepřerušené linii z otce na syna po mnoho pokolení. Naše dny potemněly a ubylo nás; ale Meč stále přecházel k novému držiteli. A jedno ti řeknu, Boromire, než skončím. Jsme samotáři, my toulaví Hraničáři z divočiny, lovci. Ale vždycky lovíme služebníky Nepřítele, protože ti se nalézají na mnoha místech, nejen v Mordoru.

Jestliže Gondor byl pevnou věží, Boromire, my hráli jinou úlohu. Je mnoho zla, které vaše silné zdi a lesklé meče nezastaví. Málo víte o zemích za vašimi hranicemi. Mír a svoboda, říkáš? Bez nás by je byl Sever stěží poznal. Strach by jej byl zničil. Když však temné stvůry přijdou z neobydlených kopců nebo vylezou z neslunečných lesů, před námi utíkají. Po které cestě by se kdo odvážil kráčet, jaké bezpečí by bylo v pokojných zemích nebo v domovech prostých lidí v noci, kdyby Dúnadani spali anebo všichni sestoupili do hrobu?

A přece docházíme menších díků než vy. Pocestní na nás zahlížejí a vesničané nám dávají urážlivá jména. ‚Chodec‘ jsem pro jednoho

tlustého chlapíka, který žije na den cesty od nepřátel, z kterých by umřel hrůzou a kteří by mu přišli srovnat rodnou ves se zemí, kdyby nebyl bez ustání chráněn. Přesto nechceme, aby tomu bylo jinak. Když prostí lidé žijí bez starostí a beze strachu, zůstávají prostí, a my se musíme tajit, aby takoví zůstali. To bylo úkolem mého rodu, zatímco roky se dloužily a tráva rostla.

Teď se však svět opět mění. Přichází nová hodina. Isildurova zhouba se objevila. Přede dveřmi je bitva. Meč bude znovu zkut. Půjdu do Minas Tirith."

„Isildurova zhouba se našla, říkáš," pravil Boromir. „Viděl jsem lesklý prstýnek v ruce půlčíka; Isildur však zahynul před počátkem tohoto věku, jak se říká. Jak vědí Moudří, že tento prsten je jeho? A co se s ním celá ta léta dělo, že jej sem nese tak podivný posel?"

„To bude řečeno," pravil Elrond.

„Ale ne hned, prosím vás, pane!" řekl Bilbo. „Slunce už je na poledni a cítím, že potřebuji něco na posilněnou."

„Nevyzýval jsem tě," usmál se Elrond. „Ale teď tě vyzývám. Pojď! Pověz nám svůj příběh. A pokud jsi jej ještě nezveršoval, řekni jej prostými slovy. Čím kratší bude, tím dřív se dočkáš občerstvení."

„Výborně!" řekl Bilbo. „Udělám, co mi říkáte. Ale teď budu vypravovat podle pravdy, a pokud mě tu někdo slyšel říkat něco jiného" — hodil okem po Glóinovi — „prosím, aby na to zapomněl a odpustil mi. Tenkrát jsem toužil jen po tom, abych mohl ten poklad prohlásit opravdu za svůj a zbavil se přízviska zloděj, které mi dali. Ale možná že dnes už věci chápu líp. Nicméně takhle to bylo."

Pro některé bylo Bilbovo vyprávění naprostou novinkou a naslouchali s úžasem, zatímco starý hobit, ve skutečnosti nemálo potěšen, vykládal své dobrodružství s Glumem v celé šíři. Nevynechal jedinou hádanku. Byl by vylíčil i svou oslavu a zmizení z Kraje, kdyby ho nechali; Elrond však zvedl ruku.

„Dobře jsi to řekl, příteli," pravil, „ale to pro tentokrát stačí. Zatím nám postačí vědět, že Prsten přešel k Frodovi, tvému dědici. Ať mluví on!"

Tu, méně ochotně než Bilbo, vyprávěl Frodo o všem, co dělal s Prstenem ode dne, kdy přešel do jeho péče. Vyptávali se ho a vážili

každý jeho krok z Hobitína k Bruinenskému brodu a zkoumali všechno, co si dokázal vzpomenout o Černých jezdcích. Konečně se zase posadil.

„Nebylo to nejhorší," řekl mu Bilbo. „Udělal bys z toho docela pěknou povídku, kdyby tě byli pořád nepřerušovali. Snažil jsem se dělat si poznámky, ale budeme si to muset někdy spolu projít, jestli to mám zapsat. Je to pěkných pár kapitol, než ses sem dostal!"

„Ano, je to docela dlouhé povídání," odvětil Frodo. „Ale příběh mi ještě nepřipadá uzavřený. Pořád toho ještě potřebuji hodně vědět, zejména o Gandalfovi."

Galdor z Přístavů, který seděl opodál, ho zaslechl. „Mluvíš i za mne," zvolal a obrátil se k Elrondovi: „Moudří možná mají důvod věřit, že půlčíkův nález je opravdu ten Velký prsten, o němž byla řeč, ačkoli těm, kdo vědí méně, se to zdá nepravděpodobné. Neuslyšíme však důkazy? A ještě na jedno bych se zeptal. Co Saruman? Je znalcem prstenů, a přesto není mezi námi. Co radí on — jestliže zná věci, které jsme slyšeli?"

„Otázky, které kladeš, Galdore, spolu souvisí," řekl Elrond. „Nepřehlédl jsem je a budou zodpovězeny. Ale tyto věci má objasnit Gandalf; a jeho vyzývám, naposled, protože to je čestné místo a v celé této věci byl hlavní on."

„Někteří, Galdore," řekl Gandalf, „by pokládali Glóinovy zprávy a Frodovo pronásledování za dostatečný důkaz, že půlčíkův nález má pro Nepřítele velkou cenu. Je to však prsten. Kterýpak? Devět jich mají nazgúlové. Sedm je vzato nebo zničeno." Přitom se Glóin zavrtěl, ale neřekl nic. „O Třech víme. Co potom může být tenhle, po kterém tak baží?

Je opravdu veliká časová mezera mezi Řekou a Horou, mezi ztrátou a nálezem. Mezera v poznání Moudrých se však hodně vyplnila. A přece příliš zdlouhavě. Nepřítel jim byl totiž v patách, dokonce těsněji, než jsem se obával. A ještě dobře, že celou pravdu se dozvěděl až letos, právě tohoto léta, jak se zdá.

Někteří si tu budou pamatovat, že před mnoha léty jsem se sám odvážil vstoupit do sídla Nekromanta v Dol Gulduru a tajně pozoroval jeho jednání. Tak jsem zjistil, že naše obavy nelhaly: nebyl to nikdo jiný než Sauron, náš starý Nepřítel, který pozvolna opět nabý-

val podoby a moci. Někteří si také vzpomenou, že nás Saruman přesvědčoval, abychom proti němu otevřeně nevystupovali, a tak jsme ho dlouho pouze pozorovali. Když jeho stín stále rostl, Saruman se nakonec poddal a Rada vynaložila všechnu sílu a vyhnala zlo z Temného hvozdu — bylo to právě v roce, kdy se našel tento Prsten; zvláštní náhoda, byla-li to náhoda.

Zasáhli jsme však příliš pozdě, jak Elrond předvídal. Sauron nás také sledoval a dlouho se připravoval na náš úder; ovládal Mordor na dálku prostřednictvím Minas Morgul, kde přebývalo jeho devět služebníků, dokud vše nebylo připraveno. Pak před námi ustoupil, ale útěk jen předstíral a brzy nato vnikl do Temné věže a otevřeně se nazval jejím pánem. Potom se Rada sešla naposledy; to jsme už věděli, že dychtivě pátrá po Jednom prstenu. Obávali jsme se, že má o něm nějaké zprávy, které neznáme. Saruman však řekl ne a opakoval, co nám říkal dříve: že se ten Jeden už nikdy ve Středozemí nenajde.

‚Přinejhorším,‘ říkal, ‚náš Nepřítel ví, že jej nemáme a že je dosud nezvěstný. Ale co se ztratilo, může se zas najít, myslí si. Nebojte se! Jeho naděje ho zklame. Cožpak jsem tu věc důkladně nestudoval? Do Anduiny Velké padl; a dávno, zatímco Sauron ještě spal, se Řekou odkutálel do Moře. Ať si tam leží až do konce.‘“

Gandalf se odmlčel a zahleděl se z verandy na východ, k dalekým štítům Mlžných hor, v jejichž mohutných kořenech se tak dlouho skrývalo nebezpečí světa. Vzdychl.

„Tam jsem udělal chybu,“ řekl. „Dal jsem se ukolébat slovy Sarumana Moudrého; měl jsem však hledat pravdu dřív, a naše nynější nebezpečí by bylo menší.“

„Všichni jsme udělali chybu,“ řekl Elrond, „a nebýt tvé bdělosti, Tma by nás už možná byla zavalila. Mluv však dál!“

„Od počátku mě srdce zrazovalo navzdory všem důvodům, které jsem věděl,“ řekl Gandalf, „a toužil jsem vyzvědět, jak k té věci Glum přišel a jak dlouho ji vlastnil. Postavil jsem tedy stráž, protože jsem tušil, že zanedlouho vyjde z temnot hledat svůj poklad. Vyšel, ale uklouzl nám a už se nenašel. A pak jsem naneštěstí nechal záležitost odpočívat a jen jsem pozoroval a vyčkával, jako jsme to dělávali příliš často.

Čas plynul a měl jsem mnoho práce, až se ve mně opět probudily pochybnosti a dostal jsem náhle strach. Odkud pochází hobitův prsten? Jestli je pravda, čeho se obávám, co bychom s ním měli dělat? To musím rozhodnout. Nemluvil jsem však zatím o své hrůze s nikým, znal jsem nebezpečí, kdyby se předčasné slovo zatoulalo, kam nemá. V celých dlouhých válkách s Temnou věží byla zrada vždy naším největším nepřítelem.

To bylo před sedmnácti lety. Brzy jsem si uvědomil, že se kolem Kraje sbírají zvědové nejrůznějšího druhu, i zvířata a ptáci. Mé obavy rostly. Zavolal jsem na pomoc Dúnadany a jejich ostražitost se zdvojnásobila; a otevřel jsem srdce Aragornovi, Isildurovu dědici."

„A já," řekl Aragorn, „jsem radil, abychom se vydali na hon za Glumem, i když se zdálo být pozdě. A protože se mi zdálo vhodné, aby se Isildurův dědic pokusil odčinit Isildurovu chybu, zahájil jsem s Gandalfem dlouhé a beznadějné pátrání."

Pak Gandalf vylíčil, jak propátrali Divočinu po celé délce až k Horám stínu a k opevněním Mordoru. „Tam jsme se o něm doslechli a soudíme, že dlouho pobyl v tamních temných pahorcích; nikdy jsme ho však nedostihli. Já jsem si nakonec zoufal. A pak jsem v zoufalství znovu pomyslil na zkoušku, po které bychom už Gluma nemuseli dál hledat. Prsten sám by mi mohl říci, je-li tím Jedním. Vybavila se mi vzpomínka na slova, která jsem zaslechl v Radě: Sarumanova slova, jimž jsem tenkrát věnoval jen malou pozornost. Teď jsem je v duchu slyšel zřetelně.

‚Devět, Sedm a Tři,' říkal, ‚měly každý svůj patřičný kámen. Ne tak Jeden. Ten byl hladký a bez ozdob, jako by byl jedním z menších prstenů; jeho tvůrce však do něho vtiskl znaky, které by zkušené oko možná dosud dovedlo spatřit a přečíst.'

Jaké to byly znaky, neřekl. Kdo by to dnes věděl? Tvůrce. A Saruman? Ale ať je jeho poznání sebevětší, musí mít nějaký zdroj. Čí ruka kromě Sauronovy kdy držela onen předmět, než se ztratil? Jedině ruka Isildurova.

S tou myšlenkou jsem nechal pronásledování a rychle se odebral do Gondoru. V dřívějších dobách tam bývali příslušníci mého řádu přijímáni dobře a Saruman nejlépe ze všech. Často býval nadlouho

hostem Pána města. Pán Denethor mě tentokrát příliš nevítal a jen nerad mi dovolil bádat ve svých nahromaděných svitcích a knihách.

‚Jestliže hledáš pouze, jak říkáš, záznamy o starých časech a počátcích města, jen čti!‘ řekl. ‚Neboť to, co bylo, je pro mne méně temné, než co nadchází, a tím se musím zabývat. Pokud však nejsi zběhlejší než Saruman, který zde dlouho bádal, nenajdeš tam nic, co bych nevěděl já, nejučenější v tomto městě.‘

Tak pravil Denethor. A přece v jeho sbírkách leží mnoho záznamů, které dnes dokáže přečíst jen málokdo i z učených, protože písma i jazyky jsou dnešním lidem nesrozumitelné. A v Minas Tirith, Boromire, dosud leží svitek, který tuším nečetl nikdo kromě Sarumana a mne od té doby, co vymřela královská linie, a ten napsal Isildur sám. Isildur totiž neodtáhl z války v Mordoru rovnou, jak se vyprávělo.“

„Snad na Severu,“ vpadl Boromir. „V Gondoru ví každý, že nejdřív přišel do Minas Anor a tam nějaký čas přebýval se synovcem Meneldilem a učil ho, než mu svěřil vládu nad Jižním královstvím. Tehdy tam zasadil poslední semenáček Bílého stromu na památku svého bratra.“

„Ale tehdy také sepsal ten svitek,“ řekl Gandalf; „a to si zřejmě v Gondoru nepamatují. Svitek se totiž týká Prstenu a Isildur v něm napsal:

Velký prsten bude od nynějška dědictvím Severního království; záznamy o něm však budou uchovány v Gondoru, kde sídlí Elendilovi dědici, aby se časem památka těchto velkých věcí neztratila.

A po těchto slovech popsal Isildur Prsten, jak vypadal, když jej našel.

Byl žhavý, když jsem jej poprvé uchopil, žhavý jako uhel a spálil mi ruku, takže mám obavu, že se té bolesti víckrát nezbavím. Zatímco však píši, chladne a jako by se scvrkával, ač neztrácí ani krásu, ani tvar. Písmo na něm, které bylo zprvu zřetelné jako rudý plamen, již bledne a stěží se dá přečíst. Je psáno elfským písmem Eregionu, protože v Mordoru nemají písmo na tak jemnou práci; jazyk je mi však

neznám. Hádám, že je to jazyk Černé země, neboť je nečistý a hrubý. Co zlého říká, nevím; zaznamenám však tady přepis, aby se neztratil nadobro. Prstenu možná schází žár Sauronovy ruky, jež byla černá, a přece pálila jako oheň, a tak byl zahuben Gil-galad; a možná, kdyby se zlato znovu rozžhavilo, písmo by vystoupilo opět. Já sám se však neodvážím tomuto předmětu ublížit: jedinému krásnému ze Sauronových děl. Je mi drahý jako miláček, ač jej vykupuji velikou bolestí.

Když jsem přečetl tato slova, nehledal jsem dále. Zaznamenaný nápis totiž skutečně byl, jak Isildur hádal, v řeči Mordoru a služebníků Věže. A co v něm stálo, bylo již známo. Vždyť v den, kdy si Sauron poprvé nasadil Jeden prsten, Celebrimbor, tvůrce Tří, si toho byl vědom a zdálky jej slyšel, jak říká tato slova, a tak byly jeho zlé záměry odhaleny.

Ihned jsem se s Denethorem rozloučil, ale sotva jsem zamířil na sever, dolehly ke mně zprávy z Lórienu, že tamtudy prošel Aragorn a že nalezl tvora zvaného Glum. Proto jsem šel nejprve za ním a vyslechl jeho příběh. Do jakých smrtelných nebezpečí se vydal samojediný, jsem se neodvažoval hádat."

„Je zbytečné o nich mluvit," řekl Aragorn. „Když člověk musí kráčet na dohled Černé brány nebo šlapat po smrtonosném kvítí Morgulského údolí, nebezpečí se nevyhne. I já si nakonec zoufal a nastoupil cestu k domovu. A pak jsem šťastnou náhodou narazil na to, co jsem hledal: stopy měkkých tlapek u bahnitého jezírka. Nyní však byla stopa čerstvá a nevedla k Mordoru, ale pryč od něho. Sledoval jsem ji po okraji Mrtvých močálů, až jsem ho dohonil. Obcházel kolem stojatého jezírka a zíral do vody, když padal temný večer. Tam jsem ho, Gluma, chytil. Byl obalený zelenkavým slizem. Mám obavu, že si mě už nikdy nezamiluje; kousl mě totiž a já nebyl zrovna jemný. Stejně jsem z jeho úst nedostal nic než stopy po zubech. Nejhorší z celého putování mi připadala cesta zpátky; střežit ho ve dne v noci, nutit ho, aby šel přede mnou s provazem na krku a roubíkem v ústech, dokud ho nezkrotli nedostatek pití a jídla, a hnát ho pořád dál k Temnému hvozdu. Nakonec jsem ho tam dovedl a předal elfům, protože jsme se na tom předem dohodli, a rád jsem se zbavil

jeho společnosti, protože páchl. Osobně doufám, že ho víckrát neuvidím; ale Gandalf přišel a přetrpěl dlouhý rozhovor s ním.“

„Ano, dlouhý a úmorný,“ řekl Gandalf, „ale ne bez užitku. Jednak to, co mi vyprávěl o své ztrátě, se shodovalo s tím, co teď poprvé veřejně vyprávěl Bilbo; na tom ovšem moc nezáleželo, protože to jsem již uhodl. Ale tehdy jsem se poprvé dozvěděl, že Glumův prsten se našel ve Velké řece poblíž Kosatcových polí. A dozvěděl jsem se také, že jej vlastnil dlouho. Mnoho věků svého drobného nárůdku. Prsten mu svou mocí prodloužil život, takže mnohokrát přesáhl přirozenou délku; takovou moc ale mají jen Velké prsteny.

A pokud to není dostatečný důkaz, Galdore, je tu i druhá zkouška, o níž jsem mluvil. Právě na tomhle prstenu, který jsi viděl hladký a nezdobený, se dosud dá přečíst písmo, o němž zanechal zprávu Isildur, má-li člověk vůli dost silnou, aby ten kousek zlata vložil na chvíli do ohně. To jsem udělal a tohle přečetl:

Aš nazg durbatuluk, as nazg gimbatul,
as nazg thrakatulúk agh burzum-iši krimpatul.“

Změna v čarodějově hlase byla ohromující. Náhle zazněl výhružně, mocně a tvrdě jako kámen. Přes polední slunce přešel stín a na verandě jako by se na okamžik zatmělo. Všichni se zachvěli a elfové si zacpali uši.

„Ještě nikdy se žádný hlas neodvážil vyřknout slova v oné řeči v Imladris, Gandalfe Šedý,“ řekl Elrond, když stín přešel a společnost opět vydechla.

„A doufejme, že jím zde víckrát nikdo nepromluví,“ odpověděl Gandalf. „Přesto nežádám o prominutí, Mistře Elronde. Jestliže nemá tato řeč brzy znít po celém Západě, zanechte všichni pochybností, že tento předmět je skutečně tím, zač jej Moudří prohlašují: Nepřítelův poklad nabitý vší jeho zlobou; a tkví v něm velká část jeho staré síly. Z Černých let pocházejí slova, jež eregionští kováři zaslechli, a poznali, že byli zrazeni:

Jeden prsten vládne všem, Jeden jim všem káže,
Jeden všechny přivede, do temnoty sváže.

Vězte také, přátelé moji, že jsem se od Gluma dozvěděl ještě víc. Nechtělo se mu mluvit a jeho příběh byl zmatený, ale je zcela nepochybné, že došel do Mordoru a tam z něho vynutili všechno, co věděl. Nepřítel tedy ví, že se Jeden našel, že dlouho zůstával v Kraji, a protože jej jeho služebníci pronásledovali až téměř k našim dveřím, brzy se dozví, nebo to už možná ví, že jej máme zde."

Všichni chvíli seděli mlčky, až nakonec promluvil Boromir. „Je to malý tvoreček, říkáte, ten Glum? Malý, ale napáchal velké škody. Co se s ním stalo? Jaký osud jste mu připravili?"

„Je ve vězení, nic horšího," řekl Aragorn. „Hodně zkusil. Není pochyb, že ho mučili a strach ze Saurona mu černě leží na srdci. Ale jsem rád, že jej bdělí elfové bezpečně střeží v Temném hvozdu. Jeho zloba je veliká a dává mu sílu, jakou by nikdo nehledal v takovém vychrtlém a svrasklém tělíčku. Mohl by ještě napáchat velké škody, kdyby byl na svobodě. A nepochybuji, že ho z Mordoru pustili s nějakým zlým posláním."

„Běda! Běda!" zvolal Legolas a v jeho sličné elfí tváři byla veliká úzkost. „Teď musím říci zprávu, se kterou mne sem poslali. Není dobrá, ale teprve teď se dozvídám, jak zlá se bude zdát této společnosti. Sméagol, který se nyní nazývá Glum, uprchl."

„Uprchl!" vykřikl Aragorn. „To je zlá zpráva. Bojím se, že budeme trpce litovat. Jak to, že Thranduilův lid nesplnil svěřený úkol?"

„Ne pro nedostatek bdělosti," řekl Legolas; „snad ale pro přílišnou laskavost. A obáváme se, že vězni pomohli zvenčí a že se o našem počínání ví víc, než bychom si přáli. Střežili jsme to stvoření ve dne v noci, jak nás Gandalf vybídl, i když nás ten úkol hodně unavoval. Gandalf nás ale vedl k tomu, abychom pořád doufali v jeho nápravu, a my jsme neměli to srdce pořád ho držet pod zemí, kde by propadl opět svým starým černým myšlenkám."

„Ke mně jste tak něžní nebyli," řekl Glóin s bleskem v oku, když si připomněl své staré věznění v hlubinách pod sály elfího krále.

„Nechte toho!" řekl Gandalf. „Prosím vás, nevyrušujte, můj dobrý Glóine. To bylo politováníhodné nedorozumění a je dávno napra-

veno. Jestli máme vynášet všechny křivdy, které stojí mezi elfy a trpaslíky, můžeme Radu klidně rozpustit.“

Glóin vstal a uklonil se a Legolas pokračoval. „Za krásného počasí jsme Gluma vodili po lese; stál tam o samotě vysoký strom, na který rád šplhal. Často jsme ho nechali vystoupit až do nejvyšších větví, aby cítil svobodný vítr; pod stromem jsme ale stavěli stráž. Jednoho dne odmítl slézt a stráž neměla chuť šplhat za ním. Naučil se držet větví nejen rukama, ale i nohama, a tak hluboko do noci seděli u stromu.

Právě v tu letní noc, bezměsíčnou a bezhvězdnou, nás nečekaně přepadli skřeti. Po nějaké chvíli jsme je zahnali; bylo jich hodně a byli vzteklí, ale byli z hor a nezvyklí na lesy. Když bitva skončila, zjistili jsme, že Glum je pryč a jeho strážci pobiti nebo zajati. Tím nám bylo jasné, že útok podnikli k jeho vysvobození a že o tom věděl napřed. Jak to provedli, nemáme tušení; ale Glum je vychytralý a zvědů Nepřítele je mnoho. Temné stvůry, které byly odehnány v roce drakova pádu, se vrátily v hojnějším počtu, a kam nesahá naše říše, tam se v Temném hvozdu opět usídlilo zlo.

Gluma jsme už nechytili. Našli jsme jeho stopu mezi mnoha stopami skřetů. Nořila se do hloubi Hvozdu směrem na jih. Brzy nám ale zmizela a my jsme se neodvažovali pokračovat v honbě; blížili jsme se totiž k Dol Gulduru, a to je pořád velice zlé místo; tam nechodíme.“

„Dobrá, je pryč, je pryč,“ řekl Gandalf. „Nemáme čas se s ním znovu hledat. Musí dělat, co umí. Možná že ještě sehraje úlohu, jakou nepředvídal ani on, ani Sauron. A teď odpovím na zbylé Galdorovy otázky. Co je se Sarumanem? Jak nám radí v této nouzi? Ten příběh musím vyložit celý, protože zatím jej slyšel jen Elrond a jenom krátce, a přitom ovlivní všechno, co musíme řešit. Je to poslední kapitola, k níž dosud dospěl příběh Prstenu.

Koncem června jsem byl v Kraji, ale mysl mi chmuřila úzkost, a tak jsem se rozjel k jižním hranicím té malé země; měl jsem totiž předtuchu nějakého nebezpečí, které je mi dosud skryto, ale blíží se. Tam mě dostihly zprávy o válce a o porážce v Gondoru, a když jsem slyšel o Černém stínu, zamrazilo mě v srdci. Nepotkal jsem však

nikoho kromě pár utečenců z Jihu; přesto se mi zdálo, že na nich sedí strach, o kterém nechtějí mluvit. Pak jsem se obrátil na východ a na sever a putoval jsem po Zelené cestě; nedaleko od Hůrky jsem našel u cesty sedět poutníka a jeho kůň se popásal vedle. Byl to Radagast Hnědý, který kdysi přebýval v Rhosgobelu na pomezí Temného hvozdu. Je z mého řádu, ale neviděl jsem ho už řadu let.

‚Gandalfe!‘ zvolal. Tebe hledám. Nevyznám se tu; věděl jsem jen, že tě možná najdu v divoké končině s divošským jménem Kraj.‘

‚Tvé informace byly přesné,‘ řekl jsem. ‚Ale takhle to neříkej, jestli potkáš někoho z místních obyvatel. Jsi skoro na hranici Kraje. A co mi chceš? Musí to být naléhavé. Nikdy jsi necestoval, pokud tě nehnala nějaká nutnost.‘

‚Mám naléhavé poslání,‘ řekl. ‚Moje novina je zlá.‘ Pak se rozhlédl, jako by živý plot měl uši. ‚Nazgúlové,‘ zašeptal. ‚Devítka je zase na světě. Tajně překročili Řeku a pohybují se k západu. Přestrojili se za jezdce v černém.‘

Tu jsem poznal, čeho jsem se to nevědomky obával.

‚Nepřítel musí mít nějakou mocnou žádost nebo záměr,‘ řekl Radagast; ‚ale proč hledá tyhle zapadlé končiny, o tom nemám zdání.‘

‚Co tím myslíš?‘ zeptal jsem se.

‚Slyšel jsem, že kam Jezdci přijdou, vyptávají se na zemi jménem Kraj.‘

Srdce mi kleslo. I Moudrý se totiž může bát Devíti, když proti němu stojí všichni a vede je jejich sveřepý náčelník. Býval to veliký král a černokněžník a teď je jeho zbraní smrtonosný strach.

‚Kdo ti to řekl a kdo tě poslal?‘ ptal jsem se.

‚Saruman Bílý,‘ odvětil Radagast. ‚A měl jsem ti vyřídit, že ti pomůže, budeš-li chtít; musíš však vyhledat jeho pomoc ihned, než bude pozdě.‘

Ta zpráva mi dala naději. Saruman Bílý je přece největší z mého řádu. Radagast je samozřejmě dobrý čaroděj, vládce tvarů a barevných proměn, ví toho hodně o bylinách a zvířatech, a zejména ptáci jsou jeho přátelé. Saruman ale dlouho studoval umění samotného Nepřítele, a tak jsme ho často dokázali předejít. Bylo to Sarumanovo umění, kterým jsme ho vyhnali z Dol Gulduru. Možná že objevil nějakou zbraň, která by odrazila Devítku.

‚Půjdu za Sarumanem,‘ řekl jsem.

‚Pak musíš jít hned,‘ řekl Radagast, ‚protože jsem promarnil čas hledáním a dny se krátí. Řekl mi, abych tě našel před letním slunovratem, a ten je za dveřmi. I kdybys vyrazil rovnou odtud, sotva se k němu dostaneš dřív, než Devítka najde zemi, kterou hledá. Sám se obrátím hned.‘ S tím skočil na koně a chtěl se rozjet pryč.

‚Počkej chviličku,‘ řekl jsem. ‚Budeme potřebovat tvou pomoc a pomoc každého tvora, který bude ochoten. Rozešli vzkazy zvířatům a ptákům, s kterými se přátelíš. Řekni jim, aby donesli zprávy o všem, co se této věci týká, Sarumanovi a Gandalfovi. Posílej vzkazy do Orthanku.‘

‚To udělám,‘ řekl a ujížděl, jako by ho honilo všech Devět.

Nemohl jsem ho následovat okamžitě. Ujel jsem ten den už velkou vzdálenost a byl jsem unaven stejně jako můj kůň; a potřeboval jsem si to rozmyslet. Přenocoval jsem v Hůrce a rozhodl jsem se, že nemám čas vrátit se do Kraje. Nikdy jsem neudělal větší chybu!

Napsal jsem ovšem Frodovi vzkaz a spolehl jsem se na svého přítele hostinského, že mu jej pošle. Odjel jsem za úsvitu; a po dlouhé jízdě jsem dorazil k Sarumanovu obydlí. Je daleko směrem na jih v Železném pasu, na konci Mlžných hor u Rohanské brány. A Boromir vám poví, že Brána je široká otevřená dolina mezi Mlžnými horami a nejsevernějším předhůřím Ered Nimrais, Bílých hor jeho domoviny. Železný pas je kruh svislých skal, které jako stěny obepínají údolí, a uprostřed toho údolí je kamenná věž jménem Orthank. Nepostavil ji Saruman, ale Muži z Númenoru v dávných dobách; je velice vysoká a skrývá mnohé tajemství; a přece nevypadá jako dílo lidských rukou. Nelze se k ní dostat jinak než kruhem Železného pasu a v tom kruhu je jen jediná brána.

Pozdě navečer jsem přijel k bráně podobné oblouku ve skalní stěně; byla silně střežena. Dveřníci mě ale vyhlíželi a řekli mi, že Saruman mě očekává. Projel jsem obloukem a brána se za mnou tiše zavřela a já měl najednou strach, i když jsem pro něj neznal žádný důvod.

Dojel jsem však k patě Orthanku a došel k Sarumanovým schodům; tam mi vyšel vstříc a odvedl mě do své vysoké komnaty. Měl na prstě prsten.

‚Tak jsi přišel, Gandalfe,' řekl vážně; v očích mu však kmitalo bílé světélko, jako by se v srdci studeně smál.

‚Ano, přišel jsem,' řekl jsem. ‚Přišel jsem pro tvou pomoc, Sarumane Bílý.' A ten titul ho jaksi pohněval.

‚Skutečně, Gandalfe *Šedý?*' ušklíbl se. ‚Pro pomoc? To je div, že Gandalf Šedý hledá pomoc, někdo tak protřelý a moudrý, jenž putuje zeměmi a stará se o všecko, ať mu to přísluší nebo ne.'

Pohlédl jsem na něho a podivil se. Jestli se však neklamu,' řekl jsem, ‚dějí se věci, které budou vyžadovat spojení všech našich sil.'

‚Možná,' řekl, ‚ale napadá tě to pozdě. Jak dlouho, rád bych věděl, jsi přede mnou, hlavou Rady, skrýval záležitost největší důležitosti? Co tě teď vyhnalo z úkrytu v Kraji?'

‚Devítka je zase na světě,' odpověděl jsem. ‚Překročili Řeku. To mi řekl Radagast.'

‚Radagast Hnědý!' rozesmál se Saruman a již neskrýval opovržení. ‚Radagast Krotitel ptáků! Radagast Prosťáček! Radagast Hlupák! A přece mu rozum stačil, aby sehrál úlohu, kterou jsem mu určil. Protože ty jsi přijel a to byl jediný účel mého vzkazu. A tady zůstaneš, Gandalfe Šedý, a odpočineš si od svých cest. Protože já jsem Saruman Moudrý, Saruman Tvůrce prstenů, Saruman Mnoha barev!'

A tu jsem spatřil, že jeho šat, který se zdál bílý, takový není, ale je setkán ze všech barev, a když se pohne, pableskuje a mění odstín, až oči přecházejí.

‚Bílá se mi líbila víc,' řekl jsem.

‚Bílá!' ušklíbl se. ‚Pro začátek poslouží. Bílá látka se dá obarvit. Bílá stránka se dá popsat a bílé světlo se dá rozlámat.'

‚A pak už není bílé,' řekl jsem. ‚A ten, kdo rozláme věc, aby zjistil, co je zač, opustil cestu moudrosti.'

‚Nemusíš se mnou mluvit jako s někým z těch hlupáků, které si vybíráš za přátele,' řekl. ‚Nepřivedl jsem tě sem, abych se dal od tebe poučovat, ale abych ti nabídl volbu.'

Vztyčil se a pak začal přednášet, jako by šlo o dlouho nacvičovaný proslov. ‚Staré časy jsou pryč. Střední časy míjejí. Mladší časy

nastávají. Doba elfů skončila, ale naše doba právě nastává: svět lidí, jemuž musíme vládnout. Musíme však mít moc, moc řídit všechny věci, jak chceme, pro dobro, které chápou jenom Moudří.

A poslechni, Gandalfe, můj, starý příteli a pomocníku!‘ přistoupil ke mně a promluvil mírněji. ‚Řekl jsem *my*, protože *my* to můžeme být, jestli se se mnou spojíš. Zdvíhá se nová moc. Proti ní staří spojenci a staré prostředky nepomohou. V elfech a vymírajících Númenorejcích není naděje. Jedna volba, před níž stojíš, před níž stojíme, je tahle. Můžeme se spojit s tou mocí. Bylo by to moudré, Gandalfe. Tam je naděje. Vítězství té moci je blízko; a odměna pro ty, kteří jí pomáhali, bude hojná. Jak roste, porostou i její vyzkoušení přátelé; a Moudří jako ty a já se mohou nakonec dík trpělivosti naučit řídit její postup, ovládnout ji. Můžeme vyčkávat, můžeme si myslit svoje, třeba i litovat zla, které se napáchá cestou, ale schvalovat vysoký konečný cíl: Poznání, Vládu, Pořádek; všechno, oč jsme dosud marně usilovali, protože nám naši slabí nebo lehkomyslní přátelé spíš překáželi, než pomáhali. Nemusí dojít, vlastně nedojde k žádné skutečné změně v našich plánech, jen v našich prostředcích.‘

‚Sarumane,‘ řekl jsem, ‚proslovy tohohle druhu jsem už slyšel, ale jenom z úst vyslanců Mordoru, když byli posláni, aby oklamali nevědomé. Nechci věřit, žes mě sem přivedl, abys mě nudil.‘

Pohlédl na mne po straně a zamyslel se. ‚Dobrá, vidím, že tento moudrý postup se ti nezamlouvá,‘ řekl. ‚Pořád ještě ne? Ani kdyby se našla lepší cesta?‘

Přistoupil a položil mi dlouhou ruku na paži. ‚A proč ne, Gandalfe,‘ zašeptal. ‚A proč ne? Vládnoucí prsten? Kdybychom ovládli ten, moc by přešla na nás. Proto jsem tě ve skutečnosti přivedl sem. Mám totiž ve svých službách mnohé oči a věřím, že ty víš, kde ta drahocenná věc teď je. Není tomu tak? Anebo proč se pídí Devítka po Kraji a co tam děláš ty?‘ Když to řekl, v očích mu náhle svitla žádost, kterou nedokázal utajit.

‚Sarumane,‘ řekl jsem a ustoupil od něho, ‚jen jedna ruka může vládnout Jedním v jeden čas a ty to dobře víš, neobtěžuj se tedy říkat *my*. Ale já ti jej nedám, ani ti o něm neřeknu, teď když jsem poznal tvé smýšlení. Býval jsi hlavou Rady, ale konečně ses odhalil. Takže

se zdá, že mám volbu poddat se Sauronovi, nebo tobě. Nepřijímám ani jednu. Máš ještě nějakou?'

Nyní byl chladný a nebezpečný. ‚Ano,' řekl. ‚Neočekával jsem, že budeš moudrý, ani pro vlastní dobro; ale dal jsem ti možnost pomáhat mi dobrovolně a ušetřit si tak spoustu trápení a bolesti. Třetí volba je zůstat tady až do konce.'

‚Do jakého konce?'

‚Dokud mi neodhalíš, kde hledat ten Jeden. Možná že najdu způsob, jak tě přesvědčit. Nebo dokud se nenajde proti tvé vůli a dokud Vládce nebude mít čas zabývat se lehčími záležitostmi: řekněme vymýšlením vhodné odměny za všetečnost a drzost Gandalfa Šedého.'

‚To by nemusela být lehčí záležitost,' řekl jsem. Vysmál se mi, protože má slova byla prázdná a on to věděl.

Vzali mě a postavili samotného na špici Orthanku, kde míval Saruman ve zvyku pozorovat hvězdy. Není odtud jiná cesta než úzkým schodištěm o mnoha tisících stupňů a údolí dole vypadá hrozně daleko. Díval jsem se do něho a viděl, že už není zelené a líbezné, jako bývalo, ale plné jam a pecí. V Železném pasu byli ubytováni vlci a skřeti, protože Saruman si zřizoval vlastní velké vojsko, soupeřící se Sauronem a zatím ne v jeho službách. Nade všemi jeho kovárnami visel temný kouř a ovíjel se kolem boků Orthanku. Stál jsem sám na ostrůvku v mracích a neměl jsem naději uniknout. Byly to pro mne hořké dny. Pronikal mě chlad a měl jsem málo místa k přecházení tam a zpět a k tomu chmurné myšlenky na to, jak Jezdci putují k severu.

Nepochyboval jsem, že Devět skutečně povstalo, bez ohledu na Sarumanova slova, jež mohla být lživá. Dávno před příchodem do Železného pasu jsem cestou slyšel zvěsti, které se nedaly chápat jinak. Pořád jsem měl y srdci strach o své přátele v Kraji; dosud jsem však měl jistou naději. Doufal jsem, že Frodo vyrazil ihned, jak jsem ho v dopise vybízel, a že se dostal do Roklinky, než začalo vražedné pronásledování. Ale můj strach i má naděje se ukázaly málo podložené. Má naděje totiž byla založena na jednom tlouštíkovi z Hůrky; a můj strach byl založen na Sauronově zchytralosti. Jenže tlouštíci,

kteří prodávají pivo, musejí poslouchat mnoho pánů a Sauronova moc je dosud menší, než se jeví očím strachu. Ale v kruhu Železného pasu, v pasti a v osamění nebylo snadné uvěřit, že náhončí, před kterými každý buď prchal, nebo padal, by selhali v odlehlém Kraji."

„Já vás viděl!" vykřikl Frodo. „Přecházel jste sem a tam. Měsíc vám svítil do vlasů."

Gandalf se užasle odmlčel a pohlédl na něho. „Byl to jen sen," řekl Frodo, „ale najednou se mi vybavil. Docela jsem na něj zapomněl. Bylo to před časem, když jsem odešel z Kraje, mám dojem."

„Tak to se opozdil," řekl Gandalf, „jak uvidíš. Byl jsem na tom zle. A kdo mě zná, bude souhlasit, že jsem sotvakdy byl v takové nouzi a že takové nehody nenesu dobře. Gandalf Šedý chycený jako moucha v zrádné pavoučí síti! Avšak i ten nejchytřejší pavouk někde nechá slabší vlákénko.

Zprvu jsem se bál, jak také Saruman chtěl, že Radagast také padl. V jeho hlase ani pohledu jsem ale nepostřehl nic nedobrého, když jsme se setkali. Jinak bych byl do Železného pasu nejel nebo jel opatrněji. To Saruman uhodl a utajil své záměry a oklamal svého posla. Stejně by bylo marné snažit se získat poctivého Radagasta pro zradu. Hledal mě v nejlepší víře, a proto mě přesvědčil.

To zkazilo Sarumanovi plány. Radagast totiž nevěděl, proč by neměl udělat, oč jsem ho požádal; a vydal se k Temnému hvozdu, kde měl odedávna spoustu přátel. Horští orli se rozletěli široko daleko a spatřili mnoho věcí: jak se sbírají vlci, secvičují skřeti, jak Devět jezdců projíždí zeměmi; a doslechli se i o Glumově útěku. A vyslali posla, aby mi to oznámil.

A tak jedné měsíčné noci na sklonku léta přiletěl nečekaně k Orthanku Gwaihir, Pán větru, nejrychlejší z Velkých orlů, a našel mě. Promluvil jsem s ním, a on mě odnesl, než si to Saruman uvědomil. Byl jsem už daleko za Železným pasem, když se vyřítili vlci a skřeti z brány, aby mě pronásledovali.

‚Jak daleko mě můžeš nést?' řekl jsem Gwaihirovi.

‚Mnoho mil,' řekl, ‚ale ne na sám konec země. Měl jsem nosit zprávy, a ne břemena.'

‚Potom musím mít na zemi koně,' řekl jsem, ‚a koně zvlášť rychlého, vždyť jsem ještě nikdy neměl tak naspěch.'

‚Odnesu tě tedy do Edorasu, kde ve svých síních sedá Pán Rohanu,‘ řekl, ‚protože to není příliš daleko.‘ A já byl rád, protože v rohanské jízdmarce bydlí Rohirové, Páni koní, a žádný kůň se nevyrovná těm, kteří jsou chováni v té veliké nížině mezi Mlžnými a Bílými horami.

‚Myslíš, že se dá Rohanským dosud věřit?‘ řekl jsem Gwaihirovi, protože Sarumanova zrada otřásla mou vírou.

‚Platí daň v koních,‘ odpověděl, ‚a říká se, že jich ročně mnoho odvádějí do Mordoru; dosud však nejsou ujařmeni. Jestliže se však Saruman obrátil k zlému, jak říkáš, jejich osud je jistě zpečetěn.‘

Spustil mě v zemi Rohan ještě před svítáním; a teď jsem již příliš protáhl svůj příběh. Dopovím krátce. Zjistil jsem, že v Rohanu již gůsobí zlo Sarumanovy lži. Král nechtěl naslouchat mému varování. Řekl mi, ať si vezmu koně a odjedu; a já si vybral, co se líbilo mně a nelíbilo jemu. Vzal jsem si nejlepšího koně v jeho zemi; a takového jsem nikdy neviděl.“

„Pak to musí být opravdu ušlechtilé zvíře,“ řekl Aragorn; „a mrzí mě to víc než mnohé jiné zprávy, které se snad zdají horši, že Sauron vymáhá takovou daň. Nebylo tomu tak, když jsem v té zemi byl naposled.“

„Není tomu tak ani teď, přísahám,“ řekl Boromir. „Je to lež pocházející od Nepřítele. Znám rohanské muže, naše udatné a poctivé spojence, kteří dodnes přebývají v zemi, kterou jsme jim kdysi dali.“

„Stín Mordoru doléhá na vzdálené země,“ řekl Aragorn. „Saruman mu propadl. Rohan je obklíčen. Kdo ví, co tam najdeš, jestli se tam vrátíš.“

„Jedno určitě ne,“ řekl Boromir. „Že by totiž vykupovali své životy koňmi. Milují své koně jako vlastní děti. A ne bezdůvodně, protože koně z Jízdmarky pocházejí ze severských plání daleko od Stínu a jejich plemeno, stejně jako jejich páni, pochází z dávných svobodných dob.“

„To je pravda!“ řekl Gandalf. „A je mezi nimi jeden, který se mohl narodit na úsvitu stvoření. Koně Devítky se s ním nemohou měřit; je neúnavný a rychlý jako letící vítr. Stínovlas mu říkají. Ve dne se mu srst leskne jako stříbro a v noci je podoben stínu, takže

prochází neviděn. Jak lehký má krok! Přede mnou na něj nikdo nevsedl, ale já ho vzal a zkrotil, a nesl mě tak rychle, že jsem dojel do Kraje, když byl Frodo na Mohylových vrších, přestože jsem z Rohanu vyrazil právě tehdy, když se vydával z Hobitína.

Cestou však ve mně narůstal strach. Jak jsem jel na sever, pořád jsem slyšel nové zprávy o Jezdcích, a přestože jsem denně získával náskok, byli stále přede mnou. Dozvěděl jsem se, že se rozdělili: někteří zůstali na východním pomezí a jiní vpadli do Kraje od jihu. Přijel jsem do Hobitína a Frodo byl pryč; mluvil jsem však se starým Křepelkou. Hodně a zbytečně. Hlavně vykládal o nedostatcích nových majitelů Dna pytle.

‚Nesnáším změny,' říkal, ‚v mém věku, a ještě k tomu změny k nejhoršímu. Změny k nejhoršímu,' opakoval několikrát.

‚Nejhorší, to je ošklivé slovo,' řekl jsem, ‚a doufám, že toho se nedožijete.' Ale z celého povídání jsem si vybral, že Frodo odešel z Hobitína ani ne před týdnem a že téhož večera přijel na Kopec černý muž na koni. Jel jsem dál pln obav. Dojel jsem do Rádovska a našel tam pozdvižení, jako když píchne do mraveniště. Přišel jsem do domku ve Studánkách a ten byl rozbitý a prázdný; na prahu však ležel plášť, který patříval Frodovi. Tehdy mě na chvíli opustila naděje a nečekal jsem na novinky; jinak bych býval klidnější. Jel jsem však dál po stopách Jezdců. Bylo těžké je sledovat, protože se rozcházely a já si nevěděl rady. Zdálo se mi ale, že jeden nebo dva jeli do Hůrky, a jel jsem tam, protože jsem myslel na to, co řeknu hostinskému.

‚Říkají mu Máselník,' pomyslel jsem si. ‚Jestli to zdržení bylo jeho vinou, tak z něho všechno máslo vyškvařím. Budu péct toho hňupa starého na pomalém ohni.' Nic míň neočekával, a sotva viděl, jak se tvářím, zhroutil se a začal tát na místě."

„Co jste mu udělal?" polekal se Frodo. „Byl na nás opravdu moc hodný a udělal, co mohl."

Gandalf se zasmál. „Neboj se!" řekl. „Nekousal jsem a štěkal jsem jen trošinku. Měl jsem takovou radost z toho, co jsem od něho slyšel, když se přestal třást, že jsem dědka starého objal. Nechápal

jsem sice, jak se to mohlo stát, ale dozvěděl jsem se, že jste byli v Hůrce předešlou noc a to ráno jste odešli s Chodcem.

‚S Chodcem!‘ vykřikl jsem radostně.

‚Ano, pane, bohužel, pane,‘ nepochopil mě Máselník. ‚Dostal se k nim, ať jsem dělal co dělal, a oni se s ním dali dohromady. Vůbec se tu celý čas chovali moc divně: svéhlavě, dalo by se říct.‘

‚Osle! Hlupáku! Trojctihodný a milovaný Ječmínku!‘ povídám. ‚To je nejlepší novina, jakou jsem slyšel od letního slunovratu: stojí nejmíň za zlatku. Přičaruju vám zvlášť dobré pivo na celých sedm let!’ řekl jsem. ‚Teď se konečně mohu pořádně vyspat, poprvé od jánevímkdy.‘

Zůstal jsem tam tedy přes noc a moc mě zajímalo, co se stalo s Jezdci; v Hůrce se totiž zatím mluvilo jen o dvou. V noci jsme se však doslechli o dalších. Nejméně pět jich přijelo od západu, strhli bránu a projeli Hůrkou jako vichřice; Hůrečtí se dosud třesou a očekávají konec světa. Vstal jsem před svítáním a jel za nimi.

Nevím, ale zdá se mi jasné, že se to zběhlo tak: jejich kapitán zůstal schován jižně od Hůrky, zatímco dva jeli napřed přes vesnici a další čtyři vtrhli do Kraje. Když však byli v Hůrce i ve Studánkách odraženi, vrátili se ke kapitánovi se zprávami a nechali Cestu na chvíli nestřeženou, leda svými Špehy. Kapitán pak některé poslal na východ přímo přes pole a sám s ostatními jel rozzuřeně Cestou.

Ujížděl jsem k Větrovu tryskem jako bouře a byl jsem tam z Hůrky druhý den před západem slunce. Oni tam byli dřív. Stáhli se pryč, protože cítili můj hněv a neodvažovali se mu čelit, dokud bylo slunce na obloze. V noci mě však obklíčili a sevřeli mě na vrcholku kopce ve starém kruhu Amon Sûl. Měl jsem opravdu co dělat: takové světlo a plameny neviděl Větrov od dob starých válečných majáků.

Za východu slunce jsem unikl a prchal na sever. Neměl jsem naději, že bych dokázal víc. V té divočině bylo nemožné tě najít, Frodo, a bylo by bláznovství zkoušet to se všemi Devíti v patách. Musel jsem tedy spoléhat na Aragorna. Doufal jsem však, že některé odvedu za sebou a přitom se dostanu do Roklinky dřív než vy a vyšlu pomoc. Čtyři Jezdci skutečně jeli za mnou, po čase však obrátili a

zřejmě jeli k Brodu. Trochu to pomohlo, protože jich bylo jen pět, a ne devět, když přepadli váš tábor.

Dostal jsem se sem nakonec od severu dlouhou těžkou cestou proti proudu Mšené a přes Obroviště. Trvalo mi to z Větrova málem čtrnáct dní, protože jsem nemohl jet na koni po balvanech v obřích skalách a Stínovlas odešel. Poslal jsem ho zpátky jeho pánu; vzniklo však mezi námi velké přátelství, a když budu potřebovat, přijde na zavolání. Tak se stalo, že jsem přišel do Roklinky jen tři dny před Prstenem a zpráva o nebezpečí, které mu hrozí, došla předtím, což bylo velmi dobře.

A to je konec mého vyprávění, Frodo. Ať mi Elrond a ostatní prominou, že bylo tak dlouhé. Taková věc se ale ještě nestala, aby Gandalf nedodržel schůzku a nepřišel, když to slíbil. Myslím, že vyložit tak zvláštní událost Tomu, kdo nese Prsten, bylo zapotřebí.

Nuže, příběh je vypovězen od počátku do konce. Tady jsme my a tady je Prsten. Ještě jsme se však nepřiblížili k cíli. Co s ním uděláme?“

Bylo ticho. Nakonec se ujal slova Elrond.

„Novina o Sarumanovi je skutečně bolestná,“ řekl; „vždyť jsme mu důvěřovali a hluboko pronikl do všech našich úradků. Je nebezpečné studovat umění Nepřítele příliš do hloubky, ať k dobrému či k zlému. Takové pády a zrady se však žel už staly. Ze všech příběhů, které jsme dnes slyšeli, mi Frodův připadal nejpozoruhodnější. Poznal jsem zatím jen málo hobitů kromě tady Bilba, a zdá se mi, že nebude tak ojedinělý, jak jsem si myslel. Svět se hodně změnil od té doby, kdy jsem naposled procházel Západem.

Mohylové duchy známe pod mnoha jmény a o Starém hvozdu se vypráví mnoho příběhů; dnes z něho zbývá jenom výběžek jeho severní rozlohy. Byly časy, kdy mohla veverka skákat ze stromu na strom z dnešního Kraje až do Vrchoviny západně od Železného pasu. Těmi zeměmi jsem kdysi putoval a poznal jsem spoustu divokých a zvláštních tvorů. Zapomněl jsem však na Bombadila, je-li to skutečně pořád ten, který chodíval po lesích a kopcích před dávnými léty a i tenkrát byl starší než stařešinové. Tenkrát se tak nejmenoval, Iarwain Benadar jsme mu říkali, Nejstarší a bez otce. Jiné národy mu

však od té doby daly mnohá jména: trpaslíci Forn, muži ze Severu Prastar a ještě jiná jména. Je to zvláštní tvor, ale možná že jsem ho měl povolat do Rady.“

„Nebyl by přišel,“ řekl Gandalf.

„Nemohli bychom mu přece ještě poslat vzkaz a získat jeho pomoc?“ ptal se Erestor. „Zdá se, že má moc nad Prstenem.“

„Ne, tak bych to neřekl,“ pravil Gandalf. „Řekněme raději, že Prsten nemá moc nad ním. Je svým vlastním pánem. Nemůže však Prsten změnit ani zlomit jeho moc nad jinými. A teď se stáhl na malé území s hranicemi, které si sám stanovil, ač je nikdo nemůže vidět, a tam možná čeká na změněné časy a nevychází ven.“

„V těch hranicích, zdá se, ho ale nemůže nic postihnout,“ řekl Erestor. „Nepřijal by Prsten a neuschoval by jej tam, takže by byl trvale neškodný?“

„Ne,“ řekl Gandalf. „Ne dobrovolně. Možná že by to udělal, kdyby ho o to prosily všechny svobodné národy světa, ale nechápal by, jak je to naléhavé. A kdyby Prsten dostal, brzy by na něj zapomněl nebo by jej nejspíš zahodil. Na takové věci prostě nemá hlavu. Byl by krajně nespolehlivým strážcem; a to samo jako odpověď stačí.“

„Stejně,“ řekl Glorfindel, „poslat Prsten jemu by zlý den nanejvýš oddálilo. Tom je daleko. Teď už bychom Prsten k němu nemohli dopravit, aniž by zvědové začali něco tušit. A i kdyby se nám to povedlo, dříve nebo později by se Pán prstenů dozvěděl, kde je ukryt, a obrátil by se celou silou tam. Může Bombadil vzdorovat takové síle? Myslím, že ne. Myslím, že nakonec, jestliže bude všechno ostatní přemoženo, padne i Bombadil, poslední, tak jako byl první, a pak přijde Noc.“

„Znám larwaina vlastně jen podle jména,“ řekl Galdor, „myslím ale, že Glorfindel má pravdu. Moc postavit se proti Nepříteli mu schází, leda by taková moc byla v zemi samé. A přece vidím, že Sauron může ztýrat a zničit i hory. Všechna moc, která ještě zůstala, je tady s námi v Imladris nebo u Círdana v Přístavech anebo v Lórienu. Mají však oni sílu, máme my tady sílu odolat Nepříteli, konečnému Sauronovu náporu, až všechno ostatní padne?'

„Já tu sílu nemám,“ řekl Elrond, „a oni také ne.“

„Jestliže tedy Prsten nelze před ním trvale ubránit silou," řekl Glorfindel, „můžeme se pokusit už jen o dvě věci: poslat jej přes Moře, nebo jej zničit."

„Gandalf nám ale odhalil, že jej nemůžeme zničit žádným svým uměním," řekl Elrond. „A ti, kdo přebývají za Mořem, by jej nepřijali. V dobrém i ve zlém patří Středozemí; jen my, kteří tu ještě zůstáváme, se s ním musíme vypořádat."

„Potom," řekl Glorfindel, „jej vhoďme do hlubin, aby se Sarumanova lež stala pravdou. Teď je přece jasné, že už v Radě vstoupil na křivou stezku. Věděl, že Prsten není navždy ztracen, ale chtěl, abychom si to mysleli, neboť po něm začal dychtit sám. Přesto se ve lži často skrývá pravda. V Moři by byl v bezpečí."

„Ne navždy," řekl Gandalf. „V hlubokých vodách žijí různí tvorové a moře i země se mohou změnit. A není naším úkolem myslet jen na jedno období, na pár lidských životů nebo na jeden pomíjivý věk světa. Měli bychom se snažit skoncovat s tou hrozbou jednou provždy, i když nedoufáme, že se nám to podaří."

„A tady nám cesta k Moři nepomůže," řekl Galdor. „Když se nám zdál návrat k larwainovi příliš nebezpečný, útěk k Moři je teď nejnebezpečnější ze všeho. Srdce mi říká, že Sauron, sotva se dozví, co se stalo, bude od nás očekávat, že zvolíme cestu na západ. A dozví se to brzy. Devítka sice opravdu přišla o koně, ale to je jen zdržení, než si najdou nové a rychlejší oře. Už jen slábnoucí moc Gondoru stojí mezi ním a ozbrojeným pochodem podle pobřeží na sever; a jestli přijde a zaútočí na Bílé věže a Přístavy, elfové možná navždy ztratí možnost úniku z dloužících se stínů Středozemě."

„Ten pochod se ještě dlouho pozdrží," řekl Boromir. „Gondor slábne, říkáš. Jenže Gondor stojí a i na konci své síly je pořád ještě velmi silný."

„A přece už jeho bdělost nedokáže zadržet Devítku," řekl Galdor. „A on si může najít jiné cesty, které Gondor nestřeží."

„Potom," řekl Erestor, „jsou jen dvě cesty, jak už prohlásil Glorfindel: navždy Prsten ukrýt, nebo jej zničit. Ani jedno však není v našich silách. Kdo nám rozluští tuto hádanku?'

„Nikdo z přítomných," řekl Elrond vážně. „Přinejmenším nikdo nemůže odpovědět, co se stane, jestliže zvolíme tu nebo onu cestu.

Ale zdá se mi teď jasné, kterou cestu zvolit. Cesta směrem na západ se zdá nejsnazší. Proto se jí musíme vyhnout. Bude sledovaná. Elfové touto cestou prchali příliš často. Nyní, v této krajnosti, musíme volit těžkou cestu, cestu nepředvídanou; tam spočívá naše naděje. Jít rovnou do nebezpečí — do Mordoru. Musíme Prsten poslat do Ohně."

Opět padlo ticho. I v tom líbezném domě s vyhlídkou na slunečné údolí, kde zurčely čiré vody, ucítil Frodo mrtvou tmu v srdci. Boromir se pohnul a Frodo na něho pohlédl. Hrál si se svým velikým rohem a mračil se. Posléze promluvil.

„Nechápu to všechno," řekl. „Saruman je zrádce, ale neprojevil v tu chvíli moudrost? Proč pořád mluvíte o ukrývání a ničení? Proč bychom si neměli myslet, že nám Velký prsten přišel do ruky, aby nám posloužil v hodině tísně? Když jím budou vládnout svobodní vládci svobodných, jistě dokážou Nepřítele porazit. Toho se podle mne nejvíc obává.

Muži z Gondoru jsou udatní a nikdy se nepoddají; mohou však být pobiti. K udatnosti je třeba především síly, a až potom zbraně. Ať se Prsten stane naší zbraní, jestliže má takovou moc, jak říkáte. Vezměte jej a jděte vstříc vítězství."

„Žel, to nejde," řekl Elrond. „Nemůžeme použít Vládnoucí prsten. To už víme příliš dobře. Patří Sauronovi a vyrobil jej on sám, je tedy naprosto zlý. Jeho síla, Boromire, je příliš velká, aby ji mohl vůlí ovládnout jiný než ten, kdo už má sám velikou moc. Pro takového však v sobě tají ještě smrtelnější nebezpečí. Samotná touha po něm rozežírá srdce. Pomysli na Sarumana. Kdyby kdokoli z Moudrých tímto Prstenem svrhl Pána prstenů a použil při tom vlastního umění, dosadil by sám sebe na Sauronův stolec a zjevil by se nový Temný pán. A to je další důvod, aby byl Prsten zničen: dokud je na světě, je nebezpečím i pro Moudré. Na začátku totiž nic není zlé. Ani Sauron nebyl. Vzít Prsten, abych jej ukryl, se bojím. Vzít Prsten, abych jím vládl, nechci."

„Já také ne," řekl Gandalf.

Boromir na ně pohlédl pochybovačně, ale sklonil hlavu. „Budiž," řekl. „Pak musí Gondor spoléhat jen na vlastní zbraně. A přinejmen-

ším dokud Moudří střeží tento Prsten, budeme bojovat dál. Kdoví, třeba Meč, který byl zlomen, zastaví příval — jestliže ruka, která jím vládne, nezdědila jen památku, ale i svaly Králů lidí.“

„Kdo to může říci?“ pravil Aragorn. „Ale jednou to vyzkoušíme.“

„Kéž by ten den nebyl příliš vzdálen,“ řekl Boromir. „Ačkoli nežádám o pomoc, přece ji potřebujeme. Potěšilo by nás, kdybychom viděli, že také jiní bojují všemi prostředky, jimiž vládnou.“

„Potěš se tedy,“ řekl Elrond. „Jsou totiž moci a říše, o kterých nevíš a jsou ti skryty. Veliká Anduina míjí mnohé břehy, než dospěje k Argonathu a Bránám Gondoru.“

„Přesto by možná všem prospělo,“ řekl trpaslík Glóin, „kdyby se všechny síly spojily a užívaly své moci ve spojenectví. Jsou i jiné prsteny, méně zrádné, jichž by se třeba dalo použít v naší nouzi. Sedm je pro nás ztraceno — pokud Balin nenašel Thrórův prsten, který byl poslední; neslyšeli jsme o něm od Thrórovy záhuby v Morii. Teď už vlastně mohu odhalit, že Balin odešel tak trochu s nadějí, že prsten najde.“

„Balin v Morii žádný prsten nenajde,“ řekl Gandalf. „Thrór jej předal svému synu Thráinovi, ale Thráin Thorinovi ne. Thráinovi jej odňali na mučidlech v žalářích Dol Gulduru. Přišel jsem příliš pozdě.“

„Ach běda!“ zvolal Glóin. „Kdy přijde den naší odvety? Ale pořád jsou tu ještě Tři. Co je s Třemi prsteny elfů? Říká se, že jsou velmi mocné. Copak je knížata elfů nemají? I ty ovšem kdysi vyrobil Temný pán. Zahálejí? Vidím tu knížata elfů. Neřeknou nám nic?“

Elfové neodpovídali. „Neslyšel jsi mě, Glóine?“ řekl Elrond. „Ty Tři nevyrobil Sauron a nikdy se jich ani nedotkl. O nich však není dovoleno mluvit. Jen tolik smím říci v této hodině pochybností. Nezahálejí. Nebyly však vyrobeny jako zbraně pro válku nebo dobývání. Takovou moc nemají Ti, kdo je vyrobili, netoužili mít sílu nebo panovat nebo hromadit poklady, ale chápat, tvořit, uzdravovat a uchovávat všechny věci bez poskvrny. To vše se elfům ve Středozemí do jisté míry podařilo, ačkoli s bolestí. Ale všechno, co dělali ti, kdo vládnou Třemi prsteny, se obrátí k jejich zkáze a jejich mysli a srdce budou odhaleny Sauronovi, jestliže znovu získá Jeden. Potom by bylo lépe, kdyby ty Tři nikdy nevznikly. Takový je jeho záměr.“

„Ale co by se stalo, kdyby byl Vládnoucí prsten zničen, jak radíte?“ ptal se Glóin.

„To nevím jistě,“ řekl Elrond smutně. „Někteří doufají, že Tři prsteny, jichž se Sauron nikdy nedotkl, by pak byly osvobozeny a jejich vládci by mohli uzdravit svět z utržených ran. Možná však, až odejde Jeden, Tři ztratí moc a mnoho krásných věcí ztratí barvu a zmizí v zapomenutí. Tomu věřím já.“

„Přesto jsou všichni elfové ochotni podřídit se této možnosti,“ řekl Glorfindel, „jestliže je tím možno zlomit Sauronovu moc a navždy odstranit strach z jeho panování.“

„Vracíme se tedy znovu ke zničení Prstenu,“ řekl Erestor, „a přece nejsme o nic blíž. Máme sílu nalézt Oheň, v němž byl vyroben? To je cesta zoufalství. Nebo bláznovství, řekl bych, kdyby mi to Elrondoya věkovitá moudrost nezakazovala.“

„Zoufalství nebo bláznovství?“ řekl Gandalf. „Zoufalství to není, protože zoufat si mohou jen ti, kdo vidí neodvratný konec. My jej nevidíme. Moudré je uznat nutnost, když byly zváženy všechny ostatní cesty, ačkoli se může zdát bláznovstvím těm, kdo lpí na falešné naději. Dobrá, ať je nám bláznovství pláštěm, závojem před očima Nepřítele! Vždyť on má velké poznání a vyvažuje všechny věci přesně na vahách své zloby. Jediná míra, kterou zná, je však touha, touha po moci; a podle ní soudí všechna srdce. Do jeho srdce nevstoupí myšlenka, že někdo může moc odmítnout, že může Prsten mít a chtít jej zničit. Jestliže se pokusíme o tohle, překazíme mu výpočty.“

„Přinejmenším načas,“ řekl Elrond. „Tou cestou je třeba jít, ale bude velice těžká. A síla ani moudrost nás po ní daleko nedovedou. O tento úkol se může pokusit slabý stejně jako silný. A přece se často světodějné skutky odehrávají tak: malé ruce je konají, protože musí, zatímco oči velkých jsou obráceny jinam.“

„Dobrá, dobrá, Mistře Elronde,“ řekl najednou Bilbo. „Nemusíte nic říkat. Je úplně jasné, kam míříte. Hloupý hobit Bilbo to celé začal a Bilbo by s tím měl taky skoncovat, anebo se sebou samým. Bylo tu moc příjemně a napsal jsem kus knihy. Jestli to chcete vědět, zrovna píšu závěr. Myslel jsem, že tam dám: *A od té doby žil šťastně až do konce života*. Je to dobrý závěr a nevadí, že už ho použili jiní. Teď ho budu muset změnit: nevypadá to, že se splní; a koneckonců vidím, že

přijdou ještě nějaké další kapitoly, pokud budu živ, abych je napsal. Je to hrozná otrava. Kdy mám vyrazit?“

Boromir překvapeně pohlédl na Bilba, ale smích mu zmrzl na rtech, když viděl, že všichni ostatní hledí na starého hobita s vážnou úctou. Jen Glóin se usmál, jeho úsměv však vyplynul ze starých vzpomínek.

„Samozřejmě, můj milý Bilbo,“ řekl Gandalf. „Pokud jste to všechno opravdu začal, dalo by se od vás očekávat, že s tím skoncujete. Ale víte už docela dobře, že začít je pro každého příliš velké slovo a že každý hrdina hraje ve velkých činech jen malou úlohu. Nemusíte se uklánět! Ačkoli jsem to slovo myslel vážně a nepochybujeme, že pod rouškou žertu pronášíte statečnou nabídku. Ale přesahuje vaše síly, Bilbo. Nemůžete vzít Prsten zpátky. Opustil vás. Jestli ještě potřebujete mou radu, řekl bych, že vaše úloha je skončena a teď máte jen zaznamenávat. Dokončete svou knihu a nechte závěr nezměněný. Ještě je na něj naděje. Připravte se však psát pokračování, až přijdou zpátky.“

Bilbo se zasmál. „Nevzpomínám si, že byste mi byl zatím někdy dal příjemnou radu,“ řekl. „Protože všechny vaše nepříjemné rady byly dobré, jsem zvědav, jestli tahle nebude špatná. Stejně už asi nemám dost sil ani štěstí, abych se s tím Prstenem vypořádal. Vyrostl, a já ne. Ale povězte mi, kdo má přijít zpátky?“

„Poslové, kteří budou vysláni s Prstenem.“

„Přesně! A kdo to bude? Právě tohle a nic jiného má podle mne Rada rozhodnout. Elfové třeba mohou žít jen z řečí a trpaslíci snesou velkou únavu, ale já jsem jen starý hobit a v poledne mi schází oběd. Nemohli byste si teď vymyslet nějaká jména? Nebo to odložit na odpoledne?“

Nikdo neodpovídal. Polední zvonek zacinkal. Stále nikdo nepromluvil. Frodo pohlédl na všechny tváře, ale nebyly obráceny k němu. Celá Rada seděla se sklopenýma očima jako v hlubokém zamyšlení. Padl na něho veliký děs, jako by čekal na vynesení ortele, který dlouho předvídal, a marně doufal, že nebude nikdy vyřčen. Srdce mu zaplavila veliká touha odpočívat a zůstat v klidu po Bilbově boku v Roklince.

A pak s námahou promluvil a užasl nad vlastními slovy, jako kdyby nějaká jiná vůle používala jeho hlas.

„Ponesu Prsten," řekl, „ačkoli neznám cestu."

Elrond zvedl oči a podíval se na něho a Frodo cítil, jak mu náhlý pronikavý pohled probodává srdce. „Pokud správně rozumím všemu, co jsem slyšel," řekl, „myslím, že je ten úkol určen pro tebe, Frodo; a jestliže ty nenajdeš cestu, nenajde ji nikdo. Toto je hodina lidí z Kraje, kdy povstávají ze svých pokojných políček, aby otřásli radami Velkých. Kdo ze všech Moudrých to mohl předvídat? Nebo, jestliže jsou moudří, proč by měli očekávat, že se to dozvědí dříve, než udeří hodina?

Je to však těžké břímě. Tak těžké, že je nikdo nemůže vložit na druhého. Nevkládám je na tebe. Jestliže je však přijímáš svobodně, řeknu, že tvá volba je správná; a kdyby se shromáždili všichni mocní Přátelé elfů ze starých dob, Hador a Húrin a Túrin a sám Beren, tvé místo by bylo mezi nimi."

„Přece ho ale nepošlete samotného, pane?" vykřikl Sam, protože dál se již udržet nemohl, a vyskočil z koutku, kde tiše seděl na podlaze.

„To jistě ne," řekl Elrond s úsměvem a obrátil se k němu. „Přinejmenším s ním půjdeš ty. Je skoro nemožné tě od něho odloučit, i když je pozván do tajné rady, a ty ne."

Sam se začervenal a posadil se. „To jsme se zas do něčeho namočili, pane Frodo!" řekl a potřásl hlavou.

KAPITOLA TŘETÍ

PRSTEN PUTUJE K JIHU

Ještě ten den se všichni hobiti sešli v Bilbově pokoji. Smíšek a Pipin byli pobouřeni, že se Sam proplížil do Rady a byl vyvolen Frodovi za společníka.

„To je krajně nespravedlivé," řekl Pipin. „Místo aby ho vyhodil a dal do okovů, Elrond ho za tu jeho drzost *odmění*!"

„Odmění!" řekl Frodo. „Neumím si představit přísnější trest. Nevíš, co mluvíš: odsouzení k téhle beznadějné výpravě je pro tebe odměna? Včera se mi zdálo, že můj úkol skončil a že tu budu moci odpočívat — nadlouho, možná navždycky."

„Nedivím se," řekl Smíšek, „a přál bych ti to. Jenže my závidíme Samovi, a ne tobě. Když ty musíš jít, bude to trest, když někdo z nás bude muset zůstat, třeba i v Roklince. Prošli jsme s tebou kus cesty a zažili všelijaké časy. Chceme jít dál."

„Tak jsem to myslel," řekl Pipin. „My hobiti bychom měli držet pohromadě, a to taky budeme. A já půjdu, ledaže by mě uvázali na řetěz. Musí s vámi přece jít někdo, kdo má rozum."

„Potom určitě nevyberou tebe, Peregrine Brale," řekl Gandalf, nahlížeje oknem, které bylo nízko nad zemí. „Ale zbytečně si děláte starosti. Ještě se nic nerozhodlo."

„Nic se nerozhodlo!" vykřikl Pipin. „Tak co jste celý čas dělali? Vždyť jste tam byli zavření několik hodin."

„Povídali jsme," řekl Bilbo. „Povídalo se hodně a každého čekalo nějaké překvápko. I náš starý Gandalf dostal. Myslím, že Legolasova novinka o Glumovi ho sebrala, i když to nedal najevo."

„To se mýlíte," řekl Gandalf. „Nedával jste pozor. Už jsem o tom slyšel od Gwaihira. Jestli to chcete vědět, tak jediné překvápko, jak říkáte, jste byl vy a Frodo; a já jediný překvapen nebyl."

„No dobře,“ řekl Bilbo, „zkrátka nerozhodlo se nic víc, než že půjde chudák Frodo a Sam. Celý čas jsem se bál, že to tak dopadne, jestli nepošlou mne. Ale podle mého jich Elrond pošle pěkných pár, až se sejdou zprávy. Už vyjeli, Gandalfe?“

„Ano,“ řekl Gandalf. „Už vyslali nějaké zvědy. Zítra půjdou další. Elrond vysílá elfy a ti budou mluvit s Hraničáři a možná i s Thranduilovým lidem v Temném hvozdu. A Aragorn šel s Elrondovými syny. Budeme muset vyčistit kraj široko daleko, než se do něčeho dáme. Tak buď rád, Frodo! Asi se tu ještě zdržíš.“

„No jo!“ řekl Sam mrzutě. „Počkáme si pěkně na zimu.“

„Nedá se nic dělat,“ řekl Bilbo. „Je to trochu i tvoje vina, Frodíku: mermomocí jsi čekal na moje narozeniny. Dost podivně jsi je uctil, to ti řeknu. Já bych si ten den nevybral, abych pustil Sáčkovské do Dna pytle. Ale tu to máš: do jara teď čekat nemůžeš a jít taky nemůžeš, dokud nepřijdou zprávy.

Když kouše zima lezavá,
i kámen mrazem pukává,
černá je tůň a holý strom,
zlé putovat je v čase tom.

Ale obávám se, že zrovna to tě čeká.“

„Také se obávám,“ řekl Gandalf. „Nemůžeme vyrazit, dokud nebudeme vědět, jak je to s Jezdci.“

„Já myslel, že všichni zahynuli v povodni,“ řekl Smíšek.

„Takhle Prstenové přízraky nezničíš,“ řekl Gandalf. „Mají v sobě moc svého pána a stojí a padají s ním. Doufáme, že všichni přišli o koně i o přestrojení, a tak jsou načas méně nebezpeční, musíme to ale zjistit spolehlivě. Zatím by ses měl pokusit zapomenout na své trápení, Frodo. Nevím, jestli ti mohu nějak pomoci, ale pošeptám ti něco do ouška. Kdosi říkal, že by s vámi měl jít někdo, kdo má rozum. Měl pravdu. Myslím, že půjdu s tebou.“

Frodo se nad tím sdělením tak rozjásal, že Gandalf seskočil z okenní římsy, na níž seděl, sňal klobouk a uklonil se. „Říkal jsem jen, že *myslím*, že půjdu. Zatím na nic nespoléhej. V té věci bude mít

slovo i Elrond a tvůj přítel Chodec. Což mi připomíná, že potřebuji mluvit s Elrondem. Abych šel.“

„Jak dlouho myslíš, že se tu zdržíme?“ řekl Frodo Bilbovi, když byl Gandalf pryč.

„Ani nevím. V Roklince nedovedu počítat dny,“ řekl Bilbo. „Ale myslím, že dost dlouho. Můžeme si spolu krásně popovídat. Co kdybys mi pomohl s mou knihou a začal s druhou? Vymyslel jsi nějaký závěr?“

„Ano, několik a všechny jsou temné a nepříjemné,“ řekl Frodo.

„Tak to ne!“ řekl Bilbo. „Knihy mají končit dobře. Jak by se ti líbilo: *A všichni se usadili a žili od té doby spolu šťastně?“*

„Docela dobře, jestli k tomu někdy dojde,“ řekl Frodo.

„Jo!“ řekl Sam. „A kde budou žít? To bych rád věděl.“

Hobiti si ještě chvíli povídali a přemýšleli o minulé cestě a o nebezpečích před sebou; Roklinka však měla tu vlastnost, že jim zanedlouho očistila mysl od strachu a úzkosti. Budoucnost, dobrá či zlá, nebyla zapomenuta, ale neměla žádnou moc nad přítomností. Zdraví a naděje v nich sílily a byli spokojeni s každým dnem, když přišel, a těšili se z každého jídla, slova i písně.

Dny tedy uplývaly, svítala krásná a jasná jitra a následovaly čiré a chladné večery. Podzim se však rychle skláněl, zlaté světlo pomalu vybledlo v bledé stříbro a z nahých stromů opadaly poslední váhavé listy. Studený vítr začal vát od Mlžných hor k východu. Měsíc lovců se kulatil na noční obloze a zahnal na útěk všechny menší hvězdy. Hluboko na jihu však rudě zářila jedna hvězda. Zatímco měsíce opět ubývalo, zářila každou noc jasněji a jasněji. Frodo ji viděl z okna, jak hluboko v nebesích plane podobna číhavému oku, které žhne nad stromy na okraji dolu.

Hobiti byli v Elrondově domě už téměř dva měsíce, listopad odešel s posledními zbytky podzimu a už i prosinec míjel, když se začali vracet zvědové. Někteří byli na severu v Obrovištích nad prameny Mšené; jiní byli na západě a s pomocí Aragorna a Hraničářů propátrali kraje hluboko po proudu Šeravy až k Tharbadu, kde stará Severní cesta křižovala řeku u zřícenin města. Mnozí šli na východ a na jih; a

někteří z nich překročili hory a vstoupili do Temného hvozdu, zatímco jiní zlezli průsmyk u pramene Kosatcové řeky a dali se Divočinou přes Kosatcová pole, až nakonec dospěli do Radagastovy staré vlasti Rhosgobelu. Radagast tam nebyl; vraceli se vysokým průsmykem zvaným Rmutné schody. Poslední se vrátili Elrondovi synové Elladan a Elrohir; podnikli velikou výpravu po proudu Stříberky do jedné podivuhodné země, avšak o své cestě nechtěli mluvit s nikým, jen s Elrondem.

V žádné oblasti nenarazili poslové na stopy ani na zprávy o Jezdcích nebo o jiných služebnících Nepřítele. Ani od orlů z Mlžných hor nedostali zprávy. Gluma nikdo neviděl a neslyšel; draví vlci se však stále sbírali a opět lovili vysoko proti proudu Velké řeky. Tři z černých koní se našli utonulí u zaplaveného Brodu. Na skalách dolejších peřejí objevili pátrači dalších pět a rovněž jeden rozťatý a potrhaný černý plášť. Jiné stopy po Černých jezdcích nebylo vidět a nebyla cítit jejich přítomnost. Zdálo se, že ze Severu zmizeli.

„Aspoň o osmi z Devíti se tedy ví," řekl Gandalf. „Bylo by ukvapené se příliš na to spoléhat, ale myslím, že teď můžeme doufat, že Prstenové přízraky byly rozprášeny a musely se vrátit k svému pánu do Mordoru, jak se dalo, beztvaré a s prázdnou.

Je-li tomu tak, bude jim nějaký čas trvat, než se znovu vydají na hon. Nepřítel má samozřejmě i jiné služebníky, budou však muset putovat až k hranicím Roklinky, než najdou naši stopu. A budeme-li opatrní, nenajdou ji lehce. Nesmíme se však již zdržovat."

Elrond k sobě povolal hobity. Pohlédl vážně na Froda. „Přišel čas," řekl. „Má-li se Prsten vydat na cestu, musí jít brzy. Avšak ti, kdo půjdou s ním, nesmějí počítat s tím, že jim na jejich pouti pomůže válka nebo ozbrojená moc. Musejí odejít do říše Nepřítele daleko od pomoci. Ještě stále stojíš v slovu, Frodo, a chceš nést Prsten?"

„Ano," řekl Frodo. „Půjdu se Samem."

„Potom ti nemohu příliš pomoci, ba ani radou," řekl Elrond. „Mohu předvídat jen maličko z tvé cesty; a jak má být splněn tvůj úkol, to nevím. Stín se již doplazil k úpatí Hor a blíží se až na pomezí Šeravy a pod Stínem se mi všechno ztrácí ve tmě. Potkáš mnoho nepřátel, otevřených i skrytých; a možná že cestou najdeš přátele, když

to budeš nejméně čekat. Rozešlu zprávy, jak jen to půjde, těm, které znám v širém světě; všude je ale tolik nebezpečí, že některé zprávy se ztratí nebo nedojdou dřív než ty sám.

A vyvolím ti společníky, aby šli s tebou, kam až budou chtít nebo kam osud dovolí. Počet musí být malý, protože naše naděje je v rychlosti a utajení. Kdybych měl celé vojsko elfů v brnění ze Starých časů, nic by ti nepomohlo, leda by vzburcovalo vojenskou moc Mordoru.

Družina Prstenu bude mít devět členů; a devět Pěších bude stát proti devíti Jezdcům, kteří jsou zlí. S tebou a tvým věrným služebníkem půjde Gandalf, neboť to bude jeho velký úkol a tím možná dokoná své skutky.

Ostatní budou zastupovat zbylé svobodné národy světa: elfy, trpaslíky a lidi. Za elfy půjde Legolas a Gimli, syn Glóinův, za trpaslíky. Jsou ochotni jít přinejmenším do horských průsmyků, a možná dále. Za lidi budeš mít Aragorna, syna Arathornova, neboť Isildurův Prsten se ho úzce dotýká."

„Chodce!" řekl Frodo.

„Ano," usmál se. „Zase tě žádám, abych ti směl dělat společnost Frodo."

„Byl bych vás úpěnlivě prosil, abyste šel," řekl Frodo. „Jenže jsem myslel, že jdete s Boromirem do Minas Tirith."

„To ano," řekl Aragorn. „A dříve než vyrazím do války, bude Meč, jenž byl zlomen, znovu zkut. Máme však po mnoho set mil společnou cestu. Proto bude v družině i Boromir. Je to chrabrý muž."

„Je třeba nalézt ještě dva," řekl Elrond. „O těch budu ještě uvažovat. Snad ve své domácnosti najdu někoho vhodného."

„Ale pak nezbude místo pro nás!" vykřikl Pipin zaraženě. „My nechceme zůstat pozadu. Chceme jít s Frodem."

„To proto, že nechápete a neumíte si představit, co před vámi leží," řekl Elrond.

„Frodo také ne," dostalo se Pipinovi nečekané pomoci od Gandalfa. „Nikdo z nás nevidí jasně. Pravda, kdyby tihle hobiti nebezpečí chápali, neměli by odvahu jít. Ale přesto by si přáli jít, nebo by si přáli mít odvahu a styděli by se a byli by nešťastní. Myslím, Elronde, že v této věci by bylo lepší důvěřovat spíš jejich přátelství než velké

moudrosti. I kdybys nám vybral knížete elfů, jako je Glorfindel, nemůže vzít Temnou věž útokem ani otevřít cestu k Ohni mocí, kterou má v sobě.“

„Mluvíš vážně,“ řekl Elrond, „ale já jsem na pochybách. Tuším, že Kraj teď není prost nebezpečí; a měl jsem v úmyslu poslat tyhle dva zpátky jako posly, aby udělali podle zvyklostí své země všechno, aby varovali národ před nebezpečím. V každém případě soudím, že ten mladší, Peregrin Bral, by tu měl zůstat. Mé srdce mluví proti tomu, aby šel.“

„Pak mě budete muset zavřít do vězení, Mistře Elronde,“ řekl Pipin. „Protože jinak půjdu za Družinou.“

„Tak budiž. Půjdeš,“ řekl Elrond a vzdychl. „Nyní je počet devíti doplněn. V sedmi dnech musí Družina vyrazit.“

Elfí kováři zkuli znovu Elendilův meč; na jeho čepeli byl vyryt znak sedmi hvězd mezi srpkem měsíce a sluncem s paprsky a kolem bylo vepsáno mnoho runových znaků; vždyť Aragorn, syn Arathornův, šel do války s Mordorskou markou. Meč zářil, když byl znovu scelen; sluneční světlo v něm svítilo rudě a měsíc studeně a ostří bylo tvrdé a břitké. A Aragorn mu dal nové jméno a nazval jej Andúril, Plamen Západu.

Aragorn a Gandalf se spolu procházeli a zasedali a mluvili o cestě a o nebezpečích, s nimiž se setkají; a hloubali nad psanými a kreslenými mapami a učenými knihami, které měl Elrond v domě. Frodo byl někdy s nimi; rád se však spoléhal na jejich vedení a trávil co nejvíc času s Bilbem.

V těch posledních dnech sedali hobiti navečer v Síni ohně a tam mezi mnoha jinými příběhy vyslechli celý příběh o Berenovi a Lúthien a o dobytí Velkého klenotu; přes den však Smíšek a Pipin pobíhali venku, kdežto Froda a Sama bylo možno najít v Bilbově pokojíku. Tehdy Bilbo předčítal úryvky ze své knihy (dosud se zdála být značně nehotová) nebo nějaké své veršíky nebo si dělal poznámky o Fredových dobrodružstvích.

Ráno posledního dne Frodo osaměl s Bilbem a starý hobit vytáhl zpod postele dřevěnou bednu. Zvedl víko a zalovil vevnitř.

„Máš tady svůj meč," řekl. „Ale je zlomený, to víš..Vzal jsem ho k sobě, ale zapomněl jsem se zeptat kovářů, jestli by ho mohli spravit. Už není čas. Tak jsem si myslel, že bys třeba nepohrdl tímhle."

Vytáhl z bedny mečík ve staré obnošené pochvě. Pak jej vytáhl a jeho naleštěná a dobře ošetřovaná čepel se náhle studeně a jasně zatřpytila. „Tohle je Žihadlo," řekl a bez námahy jej zarazil hluboko do dřevěného trámu. „Vezmi si ho, jestli chceš. Asi už ho nebudu potřebovat."

Frodo vděčně přijal.

„A taky tohle!" řekl Bilbo a vytáhl balíček, který se zdál na svůj objem poměrně těžký. Odvinul několik vrstev staré látky a držel malou drátěnou košili. Byla hustě tkaná z mnoha kroužků, poddajná téměř jako prádlo, studená jako led a tvrdší než ocel. Svítila jako stříbro při měsíci a byla poseta bílými drahokamy. Patřil k ní opasek z perel a křišťálu.

„Hezká věcička, viď?" řekl Bilbo a pohyboval jí ve světle. „A užitečná. To je moje trpasličí brnění, které mi dal Thorin. Vzal jsem si ho zpátky z Velké Kopaniny, než jsem vyrazil, a sbalil jsem ho s sebou. Odnesl jsem s sebou všecky památky na svou cestu kromě Prstenu. Ale nepočítal jsem, že je budu používat, a taky je teď nepotřebuju. Sotva se na ně občas podívám. Skoro nic neváží, když se do něho oblečeš."

„Vypadal bych — víš, myslím, že bych v něm nevypadal dobře," pravil Frodo.

„To jsem si říkal taky," řekl Bilbo. „Ale na vzhledu nezáleží. Můžeš to nosit pod venkovními šaty. No tak! O tohle tajemství se musíš se mnou podělit. Nikomu jinému to neříkej! Ale cítil bych se líp, kdybych věděl, že to máš na sobě. Něco mi říká, že by to neprorazily ani nože Černých jezdců," dodal ztišeným hlasem.

„Tak dobře, vezmu si to," řekl Frodo. Bilbo mu brnění navlékl a připevnil Žihadlo k třpytivému opasku; potom si Frodo navrch oblékl své staré ošumělé kalhoty, kazajku a kabát.

„Vypadáš jako úplně obyčejný hobit," řekl Bilbo. „Ale je v tobě víc, než je vidět. Hodně štěstí!" Odvrátil se, zadíval se ven z okna a pokoušel se pobroukávat nějakou melodii.

„Vůbec ti nemohu dost poděkovat, Bilbo, za tohle a za všechny tvoje předcházející laskavosti,“ řekl Frodo.

„Ani se nesnaž!“ řekl starý hobit, obrátil se a pleskl ho do zad. „Au!“ vykřikl. „Jsi teď trošku tvrdý na plácání! Ale tak to chodí: hobiti musejí držet při sobě, a zvlášť Pytlíci. Jediné, co žádám na oplátku, je tohle: dej na sebe co nejvíc pozor a vrať se a přines mi všechny možné novinky a písničky a pověsti. Pokusím se dokončit svou knihu, než se vrátíš. Bude-li mi to dopřáno, rád bych napsal druhou.“ Zarazil se a znovu se obrátil k oknu a tiše zazpíval.

U ohně sedím, přemítám
o všem, co jsem kdy uviděl,
o lučním kvítí, motýlech
z letních dnů, kterými jsem šel;

o žlutém listí, babím létě
v tolika prošlých podzimech;
o mlze, o stříbrném slunci,
svištění větru ve vlasech.

U ohně sedím, přemítám,
jaký to asi bude svět,
jaké to bude dočkat zimy
a jaro — to už nevidět.

Vždyť všechno, co jsem neviděl,
je víc nežli to viděné!
A každé jaro v každém háji
je zase jinak zelené.

U ohně sedím, přemítám
o lidech z dávno přešlých let
a o lidech, jež nepoznám,
a jaký bude jejich svět,

však zatímco tak přemítám

o časech dávno minulých,
zdaleka krokům naslouchám,
kdy poutník stane ve dveřích.

Byl studený šedivý den na konci prosince. Východní vítr vál holými větvemi stromů a zmítal temnými borovicemi na kopcích. Nízko nad hlavou se hnala temná potrhaná oblaka. Když začaly padat neveselé stíny časného večera, Družina se hotovila k odchodu. Měli vyjít za šera, protože Elrond jim radil cestovat co možno pod rouškou noci, dokud nebudou hodně daleko od Roklinky.

„Měli byste se varovat mnoha očí Sauronových služebníků," řekl. „Nepochybuji, že zpráva o odražení Jezdců se už k němu dostala a že je rozzuřen. Jeho pěší i okřídlení zvědové již brzy vytáhnou na sever. Musíte si cestou dávat pozor i na oblohu nad sebou."

Družina si nevzala velké válečné vybavení, protože jejich naděje spočívala v utajení, a ne v boji. Aragorn měl Andúril, ale žádnou jinou zbraň a vyšel oblečen jen v rezavě zelené a hnědé jako Hraničář z divočiny. Boromir měl dlouhý meč tvarem připomínající Andúril, ač méně proslulý, a kromě toho nesl svůj štít a svůj válečný roh.

„Hlasitě a zvučně se rozléhá v údolích hor," řekl, „a pak ať se všichni nepřátelé Gondoru dávají na útěk!" Přiložil jej k ústům a zadul, až se ozvěna rozletěla od skály ke skále, a všichni, kdo v Roklince zaslechli ten hlas, vyskočili.

„Pomalu s tím rohem, Boromire," řekl Elrond, „dokud nebudeš stát zase na pomezí rodné země a nebudeš v krajní nouzi."

„Budiž," řekl Boromir. „Vždycky jsem však nechal zaznít svůj roh, když jsem se vydával na cestu. A třebaže dál možná půjdeme stínem, nevyjdu jako zloděj v noci."

Jen trpaslík Gimli otevřeně navlékl krátkou košili z ocelových kroužků, protože trpaslíci se nebojí břemen; a u pasu měl sekyru se širokým ostřím. Legolas měl luk a toulec šípů a za pasem dlouhý bílý nůž. Mladší hobiti měli meče, které si vzali z mohyly, Frodo však vzal pouze Žihadlo a drátěnou košili měl podle Bilbova přání skrytou. Gandalf nesl svou hůl, po boku však byl opásán elfím mečem

Glamdringem, bratrem Orkristu, který odpočíval na Thorinových prsou pod Osamělou horou.

Elrond všechny vybavil teplým silným šatstvem a kabátce i pláště měli podšité kožešinou. Zásobu potravin, šatstva, pokrývek a ostatních věcí naložili na poníka, žádného jiného než chudáka, kterého si přivedli z Hůrky.

Pobyt v Roklince s ním udělal divy: leskl se a vypadal jako mladík. Sam trval na tom, aby vybrali právě jeho, a prohlašoval, že Vilík (jak mu říkal) se utrápí, když nepůjde s sebou.

„Vždyť to zvíře div nemluví," říkal, „a mluvilo by, kdyby tu ještě nějaký čas pobylo. Podíval se na mě zrovna tak, jak to říkal pan Pipin: jestli mě s sebou nevezmeš, Same, půjdu za tebou sám."

A tak šel Vilík jako nákladní poník, a přece byl zřejmě jediným členem Družiny, kterého nic netížilo.

Rozloučili se ve velké síni u ohně a čekali už jen na Gandalfa, který dosud nevyšel z domu. Z otevřených dveří prosvítal oheň a z mnoha oken měkce zářilo světlo. Bilbo mlčky stál zachumlán v plášti na prahu vedle Froda. Aragorn seděl s hlavou skloněnou ke kolenům; jediný Elrond věděl, co pro něho znamená tato hodina. Ostatní se rýsovali jen jako šedé postavy ve tmě.

Sam stál u poníka a mrzutě hleděl do soumraku, kde řeka kamenně burácela; jeho touha po dobrodružství dosahovala nejhlubšího odlivu.

„Vilíku," řekl, „neměl ses k nám dávat. Mohl jsi tu zůstat a krmit se nejlepším senem, dokud nebude čerstvá tráva." Vilík švihal ocasem a neříkal nic.

Sam si pošoupl vak na zádech a v duchu ustaraně probíral, co všechno dovnitř naskládal, a přemýšlel, jestli něco nezapomněl: svůj hlavní poklad — kuchařské náčiní; krabičku soli, kterou pořád nosil s sebou a doplňoval ji, kde mohl; slušnou zásobu dýmkového koření (ale určitě ne dostatečnou); křesadlo a troud; vlněné punčochy; prádlo; různé pánovy drobnosti, které Frodo zapomněl a Sam uložil, aby je vítězně vytáhl, až po nich bude sháňka. Prošel to jedno po druhém.

„Provaz!“ zamumlal. „Nemám provaz! A to jsem si ještě včera večer říkal: ‚Same, a co kousek provazu? Bude ti scházet, když ho nebudeš mít' Tak mi bude scházet. Teď už ho nesezenu.“

V tu chvíli vyšel Elrond s Gandalfem a svolal Družinu k sobě. „Toto je mé poslední slovo,“ řekl tiše. „Ten, kdo nese Prsten, se vydává na pouť k Hoře osudu. Pouze na něm spočívá úkol: neodhodit Prsten ani jej nevydat žádnému, služebníku Nepřítele a nedat jej do ruky nikomu kromě členů Družiny a Rady, a to jen v nejnutnějším případě. Ostatní s ním jdou jako svobodní společníci, aby mu pomáhali na cestě. Můžete se zastavit nebo se vrátit nebo se obrátit na jinou cestu, podle okolností. Čím dál půjdete, tím nesnadnější bude se stáhnout; přesto na vás není vložena žádná přísaha ani závazek, abyste šli dále, než budete sami chtít. Neznáte přece ještě vlastní sílu a jadvahu a nemůžete předvídat, s čím se kdo střetne cestou.“

„Kdo říká sbohem, jakmile cesta ztemní, je nevěrný,“ řekl Gimli.

„Možná,“ řekl Elrond, „ale ať ten, kdo neviděl padat noc, ještě neslibuje kráčet tmou.“

„Přísaha ale múze posílit roztřesené srdce,“ řekl Gimli.

„Anebo zlomit,“ řekl Elrond. „Nedívejte se příliš daleko dopředu! Teď ale jděte s klidným srdcem! Šťastnou cestu a kéž jde s vámi požehnání elfů i lidí a všech svobodných národů. Kéž vám hvězdy osvěcují tvář!“

„Hodně štěstí, hodně štěstí!“ vykřikl Bilbo, zakoktávaje se zimou. „Deník asi nebudeš moct psát, Frodíku, ale čekám od tebe podrobnou zprávu, až se vrátíš. A nebuď tam moc dlouho! Šťastnou cestu!“

Ve stínech stálo mnoho jiných z Elrondovy domácnosti. Hleděli za nimi a přáli jim šťastnou cestu jemnými hlasy. Nikdo se nesmál ani nezpíval. Nakonec se obrátili a mlčky se rozplynuli v šeru.

Výprava překročila most. Pomalu stoupali strmými točitými stezkami, jež vedly z rozeklaného údolí Roklinky; nakonec došli na náhorní pláň, kde vítr svištěl ve vřesu. Pak ještě jednou pohlédli na světla Posledního domáckého domu dole a odkráčeli do noci.

U Bruinenského brodu sešli z cesty a zahnuli k jihu úzkými pěšinami ve zvrásněné zemi. Měli v plánu jít mnoho mil a mnoho dní po

západní straně Hor. Země tu byla mnohem drsnější a nehostinnější než v zeleném údolí Velké řeky v Divočině na druhé straně pohoří a půjdou pomalu, doufali však, že touto cestou uniknou pozornosti nepřátelských očí. Sauronovi zvědové se zatím zřídka ukázali v této pusté zemi a stezky znal málokdo kromě obyvatel Roklinky.

Gandalf kráčel napřed a s ním šel Aragorn, který znal tuto zemi i potmě. Ostatní šli řadou za ním a bystrooký Legolas dělal zadní stráž. První část jejich cesty byla namáhavá a nezáživná, takže si z ní Frodo pamatoval snad jenom vítr. Po mnoho neslunečných dní ledově fičel od Hor na východě a zdálo se, že žádný oděv nechrání před jeho dotěrnými prsty. Ač byla Družina dobře oblečena, málokdy se zahřáli, ať při pohybu či při odpočinku. Větší část dne neklidně spali buď v nějaké prolákline, nebo schovaní pod spletí trnitých keřů, které tu místy husté rostly. V pozdním odpoledni je budila hlídka a jedli hlavní jídlo: zpravidla studené a neveselé, protože se jen zřídka odvažovali zapálit oheň. Večer šli dál, vždycky co možná přímo na jih.

Zprvu se hobitům zdálo, že pochodují a klopýtají do úmoru, a přece se plazí kupředu jako slimáci a nedostávají se nikam. Každý den vypadala krajina takřka stejně jako předešlého dne. A přece se hory přibližovaly. Na jih od Roklinky se zvedaly stále výše a zahýbaly k západu: a na úpatí hlavního pohoří se stále rozšiřovalo hrbolaté území ponurých pahorků a hlubokých dolin plných bouřlivých vod. Pěšin bylo málo a točily se a často je zavedly jen na pokraj nějakého srázu nebo do zrádných močálů.

Byli na cestě již čtrnáct dní, když se počasí změnilo. Vítr náhle ustal a pak se stočil k jihu. Letící oblaka se zvedla, rozplynula a vyšlo bledě zářivé slunce. Byl studený jasný úsvit na konci dlouhého klopýtavého nočního pochodu. Cestovatelé došli k nízkému hřebenu ověnčenému prastarými stromy, jejichž šedozelené kmeny jako by vyrostly ze samotného kamení pahorkatiny. Temné listí se lesklo a bobule červeně řeřavěly ve světle vycházejícího slunce.

Daleko na jihu viděl Frodo matné obrysy vysokých hor, které, zdálo se, křížily cestu, po níž se Družina ubírala. Nalevo od tohoto vysokého pohoří čněly tři štíty: nejvyšší a nejbližší trčel jako zub se

zasněženou špicí; jeho obrovská holá severní stěna byla dosud převážně ve stínu, kde však na ni dopadalo slunce, zářila rudě.

Gandalf stanul vedle Froda a zaclonil si oči. „Dobře jdeme," řekl. „Už jsme na pomezí země, které lidé říkají Cesmínie; za šťastnějších dob tady žila spousta elfů a tehdy se jí říkalo Eregion. Ušli jsme stopětatřicet mil vzdušnou čarou, ačkoli naše nohy musely ujít o mnoho dlouhých mil více. Země i počasí teď budou vlídnější, ale možná tím nebezpečnější."

„Nebezpečné nebo ne, opravdový východ slunce je moc příjemný," řekl Frodo, shodil kápi a nechal si jitřní světlo dopadnout do tváře.

„Jenže hory jsou před námi," řekl Pipin. „V noci jsme museli uhnout na východ."

„Ne," řekl Gandalf. „V jasném světle ale vidíš dál. Za těmi štíty se pohoří stáčí k jihozápadu. V Elrondově domě je spousta map, ale tebe zřejmě ani nenapadlo se do nich podívat."

„Ale ano, občas," řekl Pipin, „ale nepamatuju si je. Na to má lepší hlavu Frodo."

„Já žádnou mapu nepotřebuji," řekl Gimli, který došel s Legolasem a hleděl před sebe s podivným svitem v hlubokých očích. „Tam je zem, kde kdysi pracovali naši otcové, a my jsme vtiskli podobu těch hor do mnoha děl z kamene i z kovu a do mnoha písní a zkazek. Vysoko ční v našich snech: Baraz, Zirak, Šathar.

Jen jedinkrát jsem je zatím z dálky spatřil, znám je však a jejich jména také, protože pod nimi leží Khazad-dûm, Trpasluj, které se nyní říká Černá jáma, elfsky Moria. Tam stojí Barazinbar, Rudoroh, krutý Caradhras; a za ním Stříbrný špičák a Mračivec; bílý Celebdil a šedý Fanuidhol, které my nazýváme Zirakzigil a Bundušathar.

Tam se Mlžné hory dělí a mezi jejich rameny leží hluboké stinné údolí, na které nemůžeme zapomenout: Azanulbizar, Rmutný dol, kterému elfové říkají Nanduhirion."

„A právě do Rmutného dolu máme namířeno," řekl Gandalf. „Jestliže zlezeme průsmyk zvaný Rudá brána pod protějším svahem Caradhrasu, sejdeme po Rmutných schodech do hlubokého údolí trpaslíků. Tam leží Zrcadlové jezero a tam prýští Stříberka ledovými prameny."

„Temná je voda Kheled-zâram," řekl Gimli, „a chladné jsou prameny Kibil-nâla. Mé srdce se chvěje při představě, že je snad brzy uvidím."

„Kéž tě ten pohled potěší, můj milý trpaslíku!" řekl Gandalf. „Ty můžeš dělat, co chceš, ale my se v tom údolí zdržet nemůžeme. Musíme dál podle Stříberky do tajných lesů a tudy k Velké řece a pak —"

Odmlčel se.

„Ano, a kam pak?" zeptal se Smíšek.

„Až na konec cesty — nakonec," řekl Gandalf. „Nemůžeme hledět příliš daleko kupředu. Buďme rádi, že máme první úsek šťastně za sebou. Myslím, že si tu odpočineme, a nejen přes den, ale i přes noc. Cesmínie je zdravý kraj. V zemi se musí stát mnoho zlého, aby docela zapomněla, že tu kdysi žili elfové."

„To je pravda," řekl Legolas. „Avšak elfové z této země byli cizí nám, lesnímu lidu, a stromy a tráva už na ně nevzpomínají. Slyším jen kameny, jak je oplakávají: *Hluboko do nás tesali, krásně nás opracovávali, vysoko nás stavěli, jsou však pryč.* Jsou pryč. Už dávno vyhledali Přístavy."

Toho rána rozdělali oheň v hluboké prolákline kryté velikými cesmínovými keři a jejich večeře - snídaně byla veselejší, než se jim cestou stalo zvykem. Nepospíchali pak spát, protože předpokládali, že budou mít na spaní celou noc, a hodlali pokračovat v cestě až příštího večera. Jen Aragorn mlčel a byl neklidný. Po chvíli opustil Družinu a zabloudil k hřebeni vrchů; tam stál ve stínu stromu, vyhlížel k jihu a k západu, hlavu natočenou, jako když naslouchá. Pak se vrátil na okraj údolíčka. Shlédl na ostatní, kteří se smáli a povídali.

„Co se děje, Chodče?" vzhlédl Smíšek. „Co hledáte? Schází vám východní vítr?"

„To rozhodně ne," řekl. „Ale něco mi opravdu schází. Byl jsem v Cesmínii v různých ročních obdobích. Nepřebývá tu dnes žádný národ, ale vždycky tu je plno jiných tvorů, hlavně ptáků. A teď všechno kromě nás mlčí. Cítím to. Na míle daleko není slyšet žádný zvuk a vaše hlasy budí v zemi ozvěnu. Nerozumím tomu."

Gandalf vzhlédl s náhlým zaujetím. „Ale co myslíš, jaký to má důvod?“ zeptal se. „Je za tím víc než údiv nad tím, že tam, kde se lidé objevují tak zřídka, se zjevili čtyři hobiti, o nás ostatních nemluvě?“

„Doufám, že to není nic víc,“ odvětil Aragorn. „Cítím však ostražitost a strach, jaký jsem tu dosud nepoznal.“

„Pak musíme být opatrnější,“ řekl Gandalf. „Když s sebou vezmete Hraničáře, je dobré dát na něho, zvláště když je ten Hraničář Aragorn. Musíme přestat mluvit nahlas, tiše odpočívat a postavit hlídky.“

Toho dne měl první hlídku Sam, Aragorn se však k němu připojil. Ostatní usnuli. Ticho rostlo, až je ucítil i Sam. Dech spáčů bylo zřetelně slyšet. Švihání poníkova ocasu a občasné přešlápnutí působilo jako hlasitý hluk. Sam slyšel vrzat vlastní klouby, když se pohnul. Kolem něho bylo mrtvé ticho a nade vším viselo čisté modré nebe. Na východě stoupalo slunce. Daleko na jihu se objevila temná skvrna a rostla a letěla k severu jako kouř hnaný větrem.

„Co je to, Chodče?“ zašeptal Sam Aragornovi. „To nevypadá jako mrak.“ Aragorn neodpověděl a upřeně hleděl do nebe; zanedlouho však viděl i Sam, co se blíží. Ptačí hejna letící velikou rychlostí kličkovala, kroužila a přelétala nad celou krajinou, jako kdyby něco hledala. Byla stále blíž.

„Lehni si a nehýbej se!“ sykl Aragorn a stáhl Sama do stínu cesmíny; od hlavního hejna se totiž oddělil celý voj ptáků a nízko se rozletěl přímo k hřebenu. Sam si pomyslel, že vypadají jako nějaké veliké vrány. Když jim přelétali nad hlavou, v tak hustém houfu, že je po zemi sledoval temný stín, ozvalo se jedno chraplavé kráknutí.

Teprve když mizeli v dálce na severozápadě, byl Aragorn ochoten vstát. Pak vyskočil a šel vzbudit Gandalfa.

„Po celém kraji mezi Horami a Šeravou letí šiky černých vran,“ řekl, „a přelétly nad Cesmínií. Nejsou zdejší, jsou to *krebainy* z Fangornu a Vrchoviny. Nevím, co mají v úmyslu; možná že je na jihu neklid, před kterým prchají; ale myslím, že jsou na výzvědách. Zahlédl jsem také vysoko na obloze mnoho jestřábů. Myslím, že by-

chom měli večer jít dál. Cesmínie už pro nás není zdravá: je pozorovaná.“

„Potom bude sledovaná i Rudá brána,“ řekl Gandalf; „a jak se chceme dostat přes ni, aby nás nikdo neviděl, to si neumím představit. Ale na to budeme myslet, až nebude zbytí. A s tím pokračováním v cestě, jen co se setmí, máš asi pravdu.“

„Ještě dobře, že náš oheň skoro nekouřil a už dohoříval, když *krebainy* přiletěly,“ řekl Aragorn. „Musí se uhasit a už nerozdělávat.“

„To je přece hnus a otrava!“ řekl Pipin. Novinku — žádný oheň a večer dál — mu sdělili, sotva se pozdě odpoledne probudil. „A to všechno kvůli hejnu vran! Těšil jsem se dneska na pořádnou večeři; hlavně na teplou.“

„Tak se můžeš těšit dál,“ řekl Gandalf. „Možná že máš před sebou spoustu nečekaných hostin. Já sám bych si rád v pohodlí zakouřil a ohřál si nohy. Ale máme aspoň jednu jistotu: čím dál na jih půjdeme, tím bude tepleji.“

„Nedivil bych se, kdyby nám bylo až moc teplo,“ zamumlal Sam Frodovi. „Ale začínám si myslet, že je načase, abychom konečně viděli tu Ohňovou horu a tak říkajíc dohlídli na konec cesty. Nejdřív jsem si myslel, že tenhle Rudoroh, nebo jak mu to říkají, je ona, než Gimli začal básnit. Že si s tou trpasličí řečí nevykloubí čelisti!“ Mapy Samovi nic neříkaly a všechny vzdálenosti v těchto cizích krajích se mu zdály tak obrovské, že ztrácel veškerou představu.

Celý den zůstala Družina v úkrytu. Tmaví ptáci tu a tam znovu přelétali, když však slunce na západě rudlo, odletěli na jih. Za šera Družina vyrazila. Zamířila trochu na východ, směrem ke Caradhrasu, který v dáli slabě rudě žhnul v posledním zásvitu zmizelého slunce. Jak obloha bledla, na nebi jedna po druhé vyskakovaly hvězdy.

Pod Aragornovým vedením našli dobrou stezku. Frodovi připadala jako zbytky pradávné silnice z Cesmínie k horskému průsmyku, jež byla kdysi široká a dobře rozvržená. Měsíc, již v úplňku, stoupal nad hory a vrhal bledé světlo, v němž byly stíny kamenů černé. Mnohé vypadaly opracované, ačkoli teď ležely zřícené a rozházené v bezútěšné holé krajině.

Byla studená mrazivá hodina před úsvitem a měsíc byl nízko. Frodo vzhlédl k nebi. Náhle spatřil nebo ucítil, jak přes vysoké hvězdy přešel stín; jako by na okamžik pohasly a pak znovu zazářily. Zachvěl se.

„Viděl jste něco přeletět?' zašeptal Gandalfovi, který byl těsně před ním.

„Ne, ale cítil jsem to," odpověděl. „Třeba to nic nebylo, jen řídký mráček."

„Potom se pohyboval hodně rychle," zamumlal Aragorn, „a ne větrem."

Té noci se už nic víc nestalo. Další ráno se rozbřesklo ještě jasnější. Vzduch však opět studil a vítr se již stáčel zpátky k východu. Ještě dvě noci pochodovali dál a stoupali vytrvale, avšak stále pomaleji, jak se jejich cesta vinula do kopců, a hory se tyčily blíž a blíž. Třetího jitra se před nimi zvedl Caradhras, mocný štít postříbřený sněhem na vrcholku, avšak s holými sráznými stěnami matně rudými jako od krve. Nebe vypadalo začernale a slunce mdle svítilo. Vítr se teď stočil k severovýchodu. Gandalf zavětřil a ohlédl se.

„Za námi těžkne zima," řekl Aragornovi. „Výšiny na severu jsou bělejší, než byly; sníh napadal hluboko dolů po svazích. Dnes večer budeme na cestě nahoru k Rudé bráně. Na té úzké cestě nás pozorovatelé snadno uvidí a v záloze může čekat něco zlého; ale nejvražednějším nepřítelem se nám může stát počasí. Co si teď myslíš o cestě, kterou jsi zvolil, Aragorne?"

Frodo ta slova zaslechl a pochopil, že Gandalf a Aragorn pokračují v debatě, která začala už dávno. S úzkostí naslouchal.

„Nemyslím si o naší cestě nic dobrého od začátku do konce, to víš dobře, Gandalfe," odvětil Aragorn. „A vyvstanou známá i neznámá nebezpečí, čím dál půjdeme. Ale dál musíme; a není dobré odkládat přechod hor. Dál na jih nejsou žádné průsmyky, až Rohanská brána. Té cestě po tvých novinkách o Sarumanovi nevěřím. Kdo ví, na které straně teď slouží maršálové Pánů koní."

„Ano, kdo ví?" řekl Gandalf. „Existuje ale jiná cesta, a ne průsmykem Caradhrasu: temná a tajná cesta, o které jsme mluvili."

„Nemluvme ale o ní zase! Ještě ne. Neříkej nic ostatním, prosím tě, dokud nebude jasné, že jiná cesta není.“

„Musíme to rozhodnout, než půjdeme dál,“ odpověděl Gandalf.
„Rozvažme to tedy, zatímco ostatní odpočívají a spí,“ řekl Aragorn.

Pozdě odpoledne, když ostatní dojídali snídani, odešli spolu Gandalf a Aragorn stranou a zahleděli se na Caradhras. Jeho stěny byly teď temné a mračné a hlavu halil šedý oblak. Frodo je pozoroval a hádal, jak debata skončí. Když se vrátili k Družině, Gandalf promluvil a Frodo poznal, že bylo rozhodnuto čelit počasí a vysokému průsmyku. Ulevilo se mu. Netušil, co je ta druhá temná a tajná cesta, ale jen zmínka o ní, jak se zdálo, naplňovala Aragorna znepokojením, a Frodo byl rád, že byla zavržena.

„Podle znamení, která jsme poslední dobou pozorovali,“ řekl Gandalf, „se obávám, že Rudou bránu možná sledují; a mám také pochybnosti o počasí, které se na nás valí. Může přijít sníh. Musíme jít co nejrychleji, i tak nám bude trvat nejmíň dva pochody, než se dostaneme na vrchol průsmyku. Dnes večer se brzy setmí. Musíme jít, jakmile budete připraveni.“

„Dal bych jednu radu, jestli smím,“ řekl Boromir. „Narodil jsem se ve stínu Bílých hor a vím něco o putování v horách. Než sejdeme druhou stranou dolů, narazíme na krutou zimu, ne-li na něco horšího. Utajení nám nepomůže, když přitom zmrzneme. Až půjdeme odsud, kde jsou přece ještě nějaké stromy a keře, každý z nás by měl vzít s sebou otep roští, tak velkou, jak jen unese.“

„A Vilík taky ještě něco unese, viď, hošku?' řekl Sam. Poník na něho smutně pohlédl.

„Tak dobře,“ řekl Gandalf. „Ale nesmíme toho dříví použít — ledaže budeme mít na vybranou mezi ohněm a smrtí.“

Družina opět vyrazila, zprvu slušnou rychlostí; brzy však cesta začala být strmá a obtížná. V zákrutech a stoupáních se na mnoha místech téměř ztrácela a přehrazovaly ji spadlé balvany. Noc pod velikými mraky byla temná jako smrt. Mezi skalami se proháněl rezavý vítr. O půlnoci vystoupili ke kolenům velehor. Jejich úzká stezka se teď vinula pod svislou skalní stěnou vlevo, nad níž čněly

chmurné boky Caradhrasu, ztracené ve tmě; napravo byla propast tmy, kde země náhle spadala do hluboké strže.

Pracně zlezli strmý svah a na okamžik se zastavili na jeho vrcholu. Frodo ucítil lehký dotek na tváři. Natáhl paži a spatřil, jak se mu na rukávu usazují matně bílé vločky sněhu.

Šli dál. Ve chvíli však sníh začal padat hustě, až ho byl plný vzduch, a zalétal Frodovi do očí. Temné shrbené obrysy Gandalfa a Aragorna, jen krok dva napřed, byly stěží viditelné.

„Tohle se mi vůbec nelíbí," funěl za ním Sam. „Sníh pěkně po ránu je dobrá věc, ale když padá, jsem rád v posteli. Kdyby tak tenhle náklad odletěl do Hobitína! Tam by z něho třeba měli radost." S výjimkou náhorních vřesovišť Severní čtvrtky byla pořádná chumelenice v Kraji vzácnost a považovala se za příjemnou událost a příležitost k zábavě. Žádný žijící hobit (kromě Bilba) nepamatoval Krutou zimu roku 1311, kdy bílí vlci vnikli do Kraje přes zamrzlou Brandyvínu.

Gandalf se zastavil. Sníh mu hustě pokrýval kápi a ramena; stál v něm až po kotníky.

„Toho jsem se bál," řekl. „Co říkáš teď, Aragorne?"

„I já jsem se toho bál," odpověděl Aragorn, „ale méně než jiných věcí. Věděl jsem, že může padat sníh, ačkoli tak daleko na jihu tolik padá zřídka, leda vysoko v horách. My ještě nejsme vysoko; jsme stále dole, kde bývají stezky celou zimu schůdné."

„Rád bych věděl, jestli je to práce Nepřítele," řekl Boromir. „V mé zemi se říká, že panuje nad bouřemi v Horách stínu, které stojí na pomezí Mordoru. Má netušenou moc a mnoho spojenců."

„To mu narostla opravdu dlouhá paže," řekl Gimli, „jestli dokáže ze severu přitáhnout sníh, aby nás soužil tady, devět set mil daleko."

„Narostla mu dlouhá paže," řekl Gandalf.

Zatímco stáli, vítr utichl a sníh skoro přestal padat. Šlapali dál. Neušli však ani hon, když se bouře vrátila s novou zuřivostí. Vítr hvízdal a sníh se změnil v oslepující vánici. Brzy se šlo i Boromirovi těžko. Hobiti se prodírali za velkými v hlubokém předklonu, ale bylo vidět, že už daleko nedojdou, jestli vánice nepřestane. Frodo měl

nohy jako z olova. Pipin se vlekl pozadu. I Gimli, trpasličí pořízek, cestou brumlal.

Družina se náhle zastavila, jako by se mlčky dohodli. V okolní tmě slyšeli záhadné zvuky. Možná že jenom vítr hrál ve štěrbinách a průrvách skalní stěny, znělo to však jako pronikavé výkřiky a divoký vyjící smích. Po úbočí začaly padat kameny; hvízdaly jim nad hlavou nebo s rachotem dopadaly na cestu vedle nich. Co chvíli slyšeli dutý hřmot, když se veliký balvan kutálel z neviditelných výšin nahoře.

„Dnes v noci nemůžeme dál," řekl Boromir. „Říkejte si tomu vítr, ale ve vzduchu jsou zlé hlasy a ty kameny míří na nás."

„Já tomu říkám vítr," pravil Aragorn. „Ale proto není to, co říkáš, nepravda. Na světě je spousta zlých a nepřátelských bytostí, které nemají v lásce ty, kdo chodí po dvou nohách, a přesto nejsou ve spojení se Sauronem, ale mají vlastní záměry. Některé jsou na světě déle než on."

„Caradhras byl nazván Krutý a měl zlou pověst," řekl Gimli, „už před dávnými věky, kdy o Sauronovi nebylo v těchto končinách ani slechu."

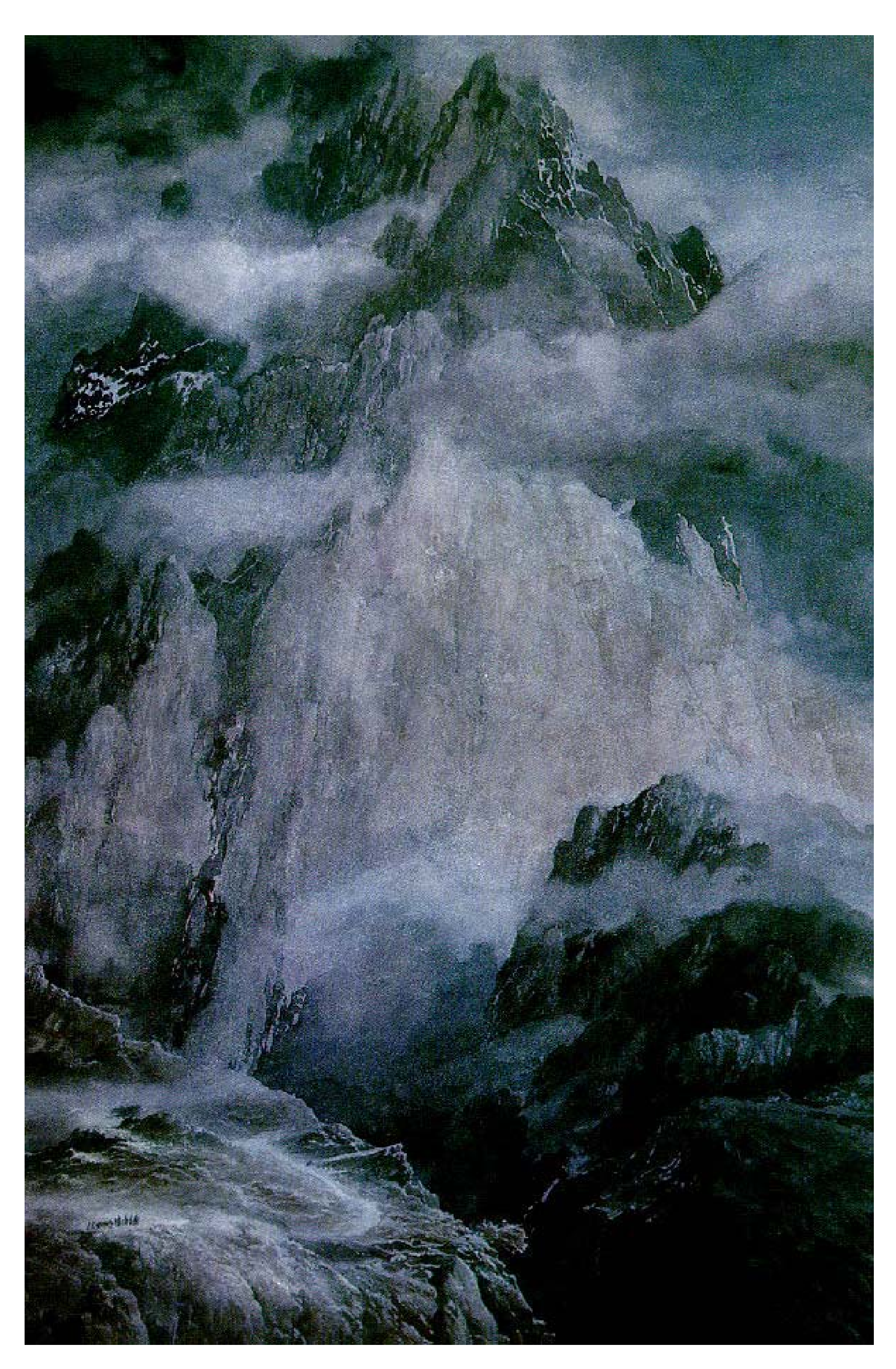
„Co záleží na tom, kdo je nepřítel, když nemůžeme odrazit jeho útok," řekl Gandalf.

„Co ale můžeme dělat?" zabědoval Pipin. Opíral se o Smíška a Froda a celý se třásl.

„Buď zůstat tady, nebo se vrátit," řekl Gandalf. „Nemá smysl chodit dál. Jestli si dobře pamatuji, kousíček odtud se tahle cesta vzdaluje od skaliska a běží širokým mělkým korytem na úpatí dlouhého ostrého svahu. Tam by nás nic nechránilo před sněhem, kamením — ani před ničím jiným."

„A dokud trvá bouře, nemá smysl se vracet," řekl Aragorn. „Cestou jsme neminuli žádné místo, které by nám poskytlo lepší přístřeší než tahle skalní stěna, pod kterou právě stojíme."

„Přístřeší!" zabručel Sam. „Jestli je tohle přístřeší, pak jedna stěna bez střechy tvoří dům."

Družina se přitiskla co nejtěsněji ke skále, která byla obrácena na jih a kousek od země tvořila převis. Proto doufali, že je trochu ochrání před severním větrem a padajícími kameny. Ze všech stran se však kolem nich proháněly větrné víry a sníh se snášel v ještě hustších oblacích.

Choulili se k sobě zády ke stěně. Poník Vilík stál trpělivě, ač schlíple před hobity a trochu je chránil; zanedlouho mu však sníh dosáhl pod kolena a stoupal dál. Kdyby neměli větší přátele, byli by hobiti brzy zavaleni.

Froda přepadla veliká ospalost; cítil, jak rychle klesá do teplého mlhavého snu. Zdálo se mu, že mu oheň zahřívá prsty u nohou, a z šera na druhé straně krbu bylo slyšet Bilbův hlas: *„Za moc tvůj deník nestojí,"* říkal. *„Sněhové bouře dvanáctého ledna: kvůli tomu ses vracet nemusel!"*

„Ale já jsem chtěl odpočívat a spát, Bilbo," odpověděl Frodo s námahou a vtom ucítil, jak s ním někdo třese, a bolestně procitl. Boromir ho zvedl ze země, kde dřímal ve sněhovém hnízdečku.

„Tohle půlčíky zabije, Gandalfe," řekl Boromir. „Je zbytečné sedět tady, dokud nás sníh nezasype celé. Musíme něco dělat, abychom se zachránili."

„Dej jim tohle," řekl Gandalf, zalovil ve vaku a vytáhl koženou lahvici. „Každému jen hlt. Je to drahocennost. Je to *miruvor*, životabudič z Imladris. Elrond mi jej na odchodu dal. Dej ho kolovat!"

Jakmile Frodo spolkl trochu teplého a vonného likéru, pocítil v srdci novou sílu a těžká ospalost mu spadla z údů. I ostatní ožili a našli novou naději a sílu. Sníh však nepolevoval. Vířil kolem nich stále hustěji a vítr hučel ještě hlasitěji.

„Co byste řekli ohni?" zeptal se náhle Boromir. „Zdá se, že teď máme opravdu na vybranou mezi ohněm a smrtí, Gandalfe. Určitě se schováme všem nepřátelským očím, až nás sníh zasype, ale to nám nepomůže."

„Můžeš rozdělat oheň, jestli to dokážeš," odpověděl Gandalf. „Jestli nějaký pozorovatel vydrží tuhle bouři, tak nás vidí s ohněm i bez ohně."

Ačkoli však s sebou vzali podle Boromirovy rady dříví i třísky na podpal, vykřesat oheň, který by vydržel ve vířivém větru a zapálil

mokré palivo, přesahovalo umění elfů i trpaslíků. Nakonec musel nerad pomoci Gandalf. Vzal otep, podržel ji ve vzduchu a pak s příkazem *„Naur an edraith ammen!“* do ní zarazil špici své hole. Okamžitě vytryskl veliký zelenomodrý plamen a dřevo vzplálo a zapraskalo.

„Jestli se někdo dívá, je mu jasné, že jsem tady,“ řekl. „Napsal jsem *Gandalf je tu* znaky, které umí číst každý od Roklinky po Ústí Anduiny.“

Družina však již nedbala o pozorovatele nebo nepřátelské oči. Pohled na oheň jim rozveseloval srdce. Dřevo vesele hořelo; a přestože všude kolem syčel sníh a pod nohama se jim roztěkaly kaluže břečky, s radostí si ohřívali ruce sehnutí v kruhu nad tančícími a šlehajícími plaménky. V unavených a ztrápených tvářích měli rudé světlo; za sebou noc jako černou stěnu.

Dřevo však hořelo rychle a sníh padal dál.

Oheň dohoříval a přiložili poslední otep.

„Noci ubývá,“ řekl Aragorn. „Není daleko do svítání.“

„Jestli nějaké svítání prorazí tyhle mraky,“ řekl Gimli.

Boromir vykročil z kruhu a zahleděl se vzhůru do černoty. „Sněhu ubývá a vítr se tiší,“ řekl.

Frodo unaveně hleděl, jak vločka za vločkou padá z tmy, aby se na okamžik zabělala ve světle skomírajícího ohně; dlouho však nepozoroval, že by jich ubývalo. Pak si náhle uvědomil, když na něho opět doléhal spánek, že vítr skutečně zeslábl a vločky jsou větší a méně četné. Velmi zvolna nastávalo šeré světlo. Nakonec sněžení docela ustalo.

Gimli vzhlédl a zavrtěl hlavou. „Caradhras nám neodpustil,“ řekl. „Má na nás přichystaný další sníh, kdybychom šli dál. Čím dřív budeme zpátky dole, tím líp.“

S tím souhlasili všichni, i návrat však byl velmi nesnadný. Snad přímo nemožný. Pár kroků od popela z jejich ohníčku ležel sníh do výše několika stop, hobitům nad hlavy. Místy byl větrem nahrnut a svát do velikých závějí u skály.

„Kdyby šel před námi Gandalf s jasným plamenem, mohl by vám rozpustit cestičku,“ řekl Legolas. Bouře ho pramálo znepokojovala a byl jediným z Družiny, kdo měl dosud lehké srdce.

„Kdyby elfové uměli létat přes hory, mohli by nám snést slunce,“ odpověděl Gandalf. „Já musím mít něco, na čem mohu pracovat. Nemohu pálit sníh.“

„Dobře,“ řekl Boromir, „když si hlavy nevědí rady, musí posloužit těla, jak se říká u nás doma. Nejsilnější z nás musejí najít cestu. Podívejte: teď je sice všechno pod sněhem, ale naše stezka cestou nahoru obtáčela tamtu skálu dole. Sníh na nás přišel až tam. Kdybychom se tam dostali, možná že to dál bude snazší. Nebude to víc než dva hony, řekl bych.“

„Tak pojď, prorazíme cestu společně!“ řekl Aragorn.

Aragorn byl z Družiny nejvyšší, ale o něco menší Boromir byl rozložitější a těžší. Šel první a Aragorn za ním. Pomalu vykročili a zanedlouho se těžce plahočili. Místy jim sníh sahal až po ramena a často se zdálo, že Boromir spíš plave nebo hrabe svými mohutnými pažemi, než kráčí.

Legolas je chvíli pozoroval s úsměvem na rtech a pak se obrátil k ostatním. „Říkáte, že nejsilnější musejí hledat cestu? Já ale říkám: ať oráč orá, ale na plavání vezměte vydru a na lehký běh po trávě a listí anebo po sněhu — elfa.“

S tím hbitě vyskočil a pak si Frodo poprvé plně uvědomil, co dávno věděl, že totiž elf nemá těžké boty, ale jen lehké opánky jako vždycky a že stěží zanechává stopy ve sněhu.

„Hodně štěstí!“ řekl Gandalfovi. „Jdu pro to slunce!“ Pak vystřelil jako po pískové cestičce, rychle předhonil plahočící se muže, zamával jim a spěchal do dálky, až zmizel za ohybem skály.

Ostatní čekali schoulení k sobě a dívali se za Boromirem a Aragornem, až se zmenšili na pouhé černé tečky v běli. Nakonec i oni zmizeli z dohledu. Čas se vlekl. Mraky klesly a vzduchem se opět zatřepetalo pár vloček.

Uplynula možná hodina, ač se to zdálo mnohem déle, a pak konečně uviděli Legolase, jak se vrací. Zároveň se v zatáčce daleko za ním objevili Boromir a Aragorn. Namáhavě stoupali do svahu.

„Tak jsem slunce nepřinesl," volal Legolas v běhu. „Chodí si po modrých lučinách na Jihu a sněhový věneček na tomhle červeném kopečku je vůbec neznepokojuje. Ale přinesl jsem světélko naděje pro ty, kdo jsou odsouzeni chodit pěšky. Největší závěj je hned za zatáčkou a ta nám málem pohřbila naše silné muže. Zoufali si, a pak jsem se vrátil já a řekl jim, že ta závěj není o moc silnější než zeď. Z druhé strany je sněhu najednou míň, kdežto ještě níž leží jen jako bílá dečka na ochlazení hobitích prstíčků."

„Takže je to, jak jsem říkal," vrčel Gimli. „Nebyla to žádná obyčejná bouře. Je to zlá vůle Caradhrasu. Nemá rád elfy a trpaslíky a tu závěj tam položil, aby nám odřízl ústup."

„Ale Caradhras naštěstí zapomněl, že máte s sebou muže," řekl Boromir, který právě došel. „A pořádné, smím-li to říci; a za to tu mohou být vděční všichni, kdo neumějí běhat tak lehce jako elfové."

„Ale jak se dostaneme tam dolů, i když jste závěj prorazili?" vyjádřil Pipin myšlenku všech hobitů.

„Nezoufej si!" řekl Boromir. „Jsem unavený, ale ještě mi trochu síly zbylo a Aragornovi také. Pojď, Mistře Peregrine! Začnu s tebou."

Zvedl hobita. „Drž se mi na zádech! Ruce budu potřebovat," řekl a vykročil. Aragorn se Smíškem šel za ním. Pipin žasl nad Boromirovou silou, když viděl, jaký průchod prorazil svými mohutnými pažemi. I teď, s břemenem, rozšiřoval cestu pro ostatní a odhrnoval sníh, jak kráčel.

Nakonec přišli k velké závěji. Přetínala horskou stezku jako nečekaná svislá stěna a její hřeben, ostrý, jako tvarovaný nožem, čněl do dvojnásobné výšky Boromirovy; středem však byl prolomen průchod, který se zvedal a klesal jako most. Na druhé straně složili Smíška a Pipina na zem a ti čekali s Legolasem, až dorazí zbytek Družiny.

Po chvíli přinesl Boromir Sama. Za ním šel úzkou, ale již dobře prošlapanou cestičkou Gandalf a vedl Vilíka s Gimlim posazeným nahoře na nákladu. Poslední přišel Aragorn a nesl Froda. Prošli stezičkou; sotva se však Frodo octl na zemi, s dunivým rachotem se svalila lavina kamení a sněhu. Sněhová tříšť málem Družinu oslepila; krčili se u skály.

„Stačí! Stačí!“ křičel Gimli. „Jdeme pryč co nejrychleji!“ A skutečně, posledním výbuchem zloby se hora uklidnila, jako by Caradhrase uspokojilo, že vetřelci byli odraženi a neodváží se vrátit. Sněhová hrozba se zvedla: mraky se začaly rozpadat a rozsvětlilo se.

Jak už hlásil Legolas, zjistili, že cestou dolů sněhu ubývá, takže i hobiti se prodrali skrz. Brzy všichni opět stáli na ploché římse na vrcholu strmého svahu, kde v noci ucítili první sněhové vločky.

Bylo už pokročilé odpoledne. Z výšky se podívali zpátky na západ do nižšího kraje. Daleko v pahorcích na úpatí hory bylo údolí, odkud započali výstup do průsmyku.

Froda bolely nohy. Byl prokřehlý do morku kostí, měl hlad a hlava se mu točila při pomyšlení na dlouhý a nepříjemný sestup. Před očima mu zatančily černé tečky. Protřel si je, ale černé tečky zůstávaly.

Hluboko pod ním, ale stále ještě vysoká had nižším předhůřím, kroužily ve vzduchu tmavé skvrnky.

„Zase ti ptáci!“ ukázal dolů Aragorn.

„S tím se nedá nic dělat,“ řekl Gandalf. „Ať jsou dobří nebo zlí, anebo s námi nemají vůbec co dělat, musíme dolů a hned. Ani u kolen Caradhrasu nebudeme čekat na další noc!“

Vál za nimi studený vítr, když se obrátili zády k Rudé bráně a znaveně klopýtali svahem dolů. Caradhras je porazil.

KAPITOLA ČTVRTÁ

CESTA TMOU

Byl večer a šerého světla opět rychle ubývalo, když se zastavili na noc. Byli umoření. Hory halilo houstnoucí šero a vítr studil. Gandalf dopřál každému ještě hlt roklinského miruvoru. Když něco pojedli, svolal poradu.

„Dnes v noci samozřejmě nemůžeme jít dál," řekl. „Útok na Rudou bránu nás vyčerpal a musíme si tu chvíli odpočinout."

„A kam půjdeme potom?" zeptal se Frodo.

„Cestu a své poslání máme pořád před sebou," odvětil Gandalf. „Nemáme jinou volbu než jít dál, nebo se vrátit do Roklinky."

Pipin se viditelně rozjasnil jen při zmínce o návratu do Roklinky; Smíšek a Sam s nadějí vzhlédli. Aragorn a Boromir však nedávali najevo nic. Frodo se tvářil ztrápeně.

„Rád bych tam byl zpátky," řekl. „Ale jak se mohu beze studu vrátit — ledaže opravdu není jiná cesta a jsme už poraženi?"

„Máš pravdu, Frodo," řekl Gandalf; „vrátit se znamená přiznat porážku a stát před ještě horší porážkou. Jestliže se teď vrátíme, Prsten musí zůstat tam: znovu se už nebudeme moci vydat. Potom bude Roklinka dříve nebo později obležensa v krátké hořké chvíli bude zničena. Prstenové přízraky jsou smrtonosní nepřátelé, ale zatím jsou jen stínem hrůzné moci, kterou by získaly, kdyby se Vládnoucí prsten opět ocitl na ruce jejich pána."

„Potom musíme dál, jestli je nějaká cesta," vzdychl Frodo. Sam se opět pohroužil do chmur.

„Je cesta, o kterou se můžeme pokusit," řekl Gandalf. „Od počátku, kdy jsem začal uvažovat o této pouti, jsem si myslel, že bychom se o ni měli pokusit. Není to ovšem příjemná cesta a dosud jsem o ní

s Družinou nemluvil. Aragorn byl proti tomu, dokud se alespoň nepokusíme přejít přes hory.“

„Jestliže je to horší cesta než Rudou branou, pak musí být opravdu hodně zlá,“ řekl Smíšek. „Ale radši nám o ní povězte, ať víme nejhorší.“

„Cesta, o níž mluvím, vede do Dolů v Morii,“ řekl Gandalf. Jediný Gimli zvedl hlavu; v očích mu zadoutnal oheň. Na všechny ostatní padl děs jen při zmínce o tom jménu. I pro hobity to byla pověst zahalená neurčitým strachem.

„Cesta může vést do Morie, ale jak můžeme doufat, že povede skrz?“ řekl Aragorn temně.

„Je to zlověstné jméno,“ řekl Boromir. „A nevidím důvod, proč bychom tudy měli jít. Když nemůžeme přes hory, pojďme k jihu, až dojdeme k Rohanské bráně, kde jsou lidé nakloněni mému národu. Pojďme cestou, kterou jsem putoval sem. Nebo můžeme jít dál přes Želíz do Dlouhopolska a Lebenninu, a tak se dostaneme do Gondoru z přímořské oblasti.“

„Věci se změnily od doby, kdy jsi šel na sever, Boromire,“ odpověděl Gandalf. „Neslyšel jsi, co jsem říkal o Sarumanovi? Možná že já s ním budu mít nějaké jednání, než všechno skončí. Ale Prsten nesmí přijít do blízkosti Železného pasu, pokud tomu lze zabránit. Rohanská brána je nám uzavřena, dokud jdeme s Tím, kdo nese Prsten.

A pokud jde o delší cestu: nemáme čas. Taková cesta by mohla trvat rok a procházeli bychom mnoha pustými zeměmi, kde není útočiště. Nebylo by tam bezpečno. Sledují je bdělé oči Sarumana i Nepřítele. Když jsi putoval na sever, Boromire, byl jsi v očích Nepřítele jen bludný poutníček z Jihu a nezajímal jsi ho: zaměstnávalo ho pronásledování Prstenu. Teď se však vracíš jako člen Družiny Prstenu, a dokud zůstáváš s námi, jsi v nebezpečí. Nebezpečí poroste s každou mílí, kterou ujdeme k jihu pod širým nebem.

Obávám se, že od našeho otevřeného pokusu o horský průsmyk je naše postavení ještě zoufalejší. Vidím teď jen malou naději, jestliže rychle načas nezmizíme pohledům a nezameteme za sebou stopu. Proto radím, abychom nešli ani přes hory, ani kolem nich, ale pod

nimi. Přinejmenším je to cesta, kterou od nás bude Nepřítel nejméně očekávat."

„Nevíme, co očekává," řekl Boromir. „Možná že sleduje všechny cesty, pravděpodobné i nepravděpodobné. V tom případě by vejít do Morie znamenalo vejít do pasti. To bychom mohli rovnou zaklepat na bránu Temné věže. Jméno Morie je černé."

„Mluvíš o něčem, co neznáš, když přirovnáváš Morii k Sauronově baště," odvětil Gandalf. „Já jediný z vás jsem byl v kobkách Temného pána, a to jen v jeho starším a menším obydlí Dol Gulduru. Ti, kdo překročí brány Barad-dûr, se nevracejí. Vždyť bych vás do Morie nevedl, kdyby nebyla naděje vyjít zase ven. Jsou-li tam skřeti, může to pro nás být zlé, to je pravda. Ale většina skřetů z Mlžných hor byla rozprášena nebo padla v Bitvě pěti armád. Orli oznamují, že se skřeti opět z dálky stahují; je však naděje, ze Moria je dosud volná. Je dokonce možné, že tam jsou trpaslíci a že v některé hluboké síni praotců najdeme Balina, syna Fundinova. Ať už to dopadne jakkoliv, je třeba jít stezkou, kterou určuje nutnost!"

„Já s vámi po té stezce půjdu, Gandalfe!" řekl Gimli. „Půjdu a podívám se na Durinovy sály, ať tam čeká cokoliv — jestli dokážete najít dveře, které jsou zavřeny."

„Dobrá, Gimli!" řekl Gandalf. „Povzbuzuješ mě. Půjdeme hledat skryté dveře spolu. A projdeme. V troskách trpasličí říše se trpaslíkovi hlava nezamotá jako elfovi, člověku nebo hobitovi. A nebude to poprvé, kdy vstoupím do Morie. Dlouho jsem tam pátral po Thráinovi, synu Thrórově, když se ztratil. Prošel jsem tudy a vyšel jsem živ!"

„I já jsem jednou prošel Rmutnou branou," řekl Aragorn tiše; „přestože jsem však také vyšel živ, je to velice ošklivá vzpomínka. Nemám chuť vstoupit do Morie podruhé."

„A já nemám chuť ani jednou," řekl Pipin.

„Ani já ne," zamumlal Sam.

„Samozřejmě že ne!" řekl Gandalf. „Kdo by po tom toužil? Otázka však zní: kdo půjde za mnou, když vás tam povedu?"

„Já," řekl Gimli dychtivě.

„Půjdu," řekl Aragorn ztěžka. „Zavedl jsem tě málem do zkázy ve sněhu, a ty jsi mi to nevytkl ani slovem. Půjdu teď s tebou — když s tebou nepohne ani poslední varování. Nemyslím teď na Prsten

ani na nás ostatní, ale na tebe,.Gandalfe. A říkám ti: jestliže vstoupíš do dveří Morie, dej si pozor!“

„Já *nepůjdu*,“ řekl Boromir, „pokud hlasy celé Družiny nebudou proti mně. Co říká Legolas a malý nárůdek? Měli bychom přece vyslechnout Toho, kdo nese Prsten!“

„Já nemám chuť jít do Morie,“ řekl Legolas.

Hobiti neříkali nic. Sam pohlédl na Froda. Nakonec Frodo promluvil. „Nemám chuť jít,“ řekl, „ale nemám také chuť zamítnout Gandalfovu radu. Prosím, aby se nehlasovalo, dokud se na to nevyspíme. Gandalf bude snáze získávat hlasy v ranním světle než v téhle studené tmě. Jak ten vítr vyje!“

Po těch slovech upadl do mlčenlivého zadumání. Slyšeli vítr syčet ve skalách a stromech a pustými prostorami noci se kolem rozléhalo vytí a nářek.

Náhle Aragorn vyskočil. „Jak ten vítr vyje!“ vykřikl. „Vyje vlčími hlasy. Vlci přešli na západní stranu Hor!“

„Musíme čekat do rána?“ řekl Gandalf. „Je to, jak jsem říkal. Dohonili nás. Jestli se vůbec dožijeme svítání, kdo si teď bude přát putovat nocí k jihu s dravými vlky v patách?“

„Jak daleko je Moria?“ zeptal se Boromir.

„Na jihozápad od Caradhrasu bývaly dveře, nějakých patnáct mil vzdušnou čarou a asi dvacet mil vlčí stopou,“ odvětil Gandalf pochmurně.

„Tak vyrazíme, jen co se rozední, budeme-li moci,“ řekl Boromir. „Vlk, kterého slyšíš, je horší než skřet, kterého se bojíš.“

„To je pravda,“ řekl Aragorn a uvolnil si meč v pochvě. „Jenže kde vyjí vrrci, tam také obcházejí skřeti.“

„Měl jsem dát na Elrondovu radu,“ zamumlal Pipin Samovi. „Přece jen nejsem k ničemu. Nemám v sobě dost krve Bandobrase Bučivoje: z toho vytí mi tuhne krev. Nepamatuji se, že bych se někdy cítil tak zbědovaně.“

„Já mám srdce až v prstech u nohou, pane Pipine,“ řekl Sam. „Ale ještě nás nesežrali a máme s sebou pár pořádných chlapů. Ať už starého Gandalfa čeká co chce, vsadím se, že to není vlčí břicho.“

Aby se v noci ubránili, vylezla celá Družina na vršek pahorku, pod nímž se schovávali. Věnčil jej chlumek starých křivolakých stromů a kolem ležel rozbitý kruh balvanů. Uprostřed něho si rozdělali oheň, protože nebyla naděje, že by je ve tmě a v tichu lovící smečka nenašla.

Seděli kolem ohně, a kdo neměl hlídku, neklidně podřimoval. Chudák poník Vili se třásl a potil. Vlčí vytí se teď ozývalo všude kolem, někdy blíž, jindy dále. V hluboké noci bylo vidět množství svítících očí, jak vyhlížejí přes temeno pahorku. Někteří se odvážili až skoro ke kamennému kruhu. V průlomu kruhu bylo vidět veliký temný obrys vlka, jak stojí a zírá na ně. Vydal ze sebe hrůzostrašné zavytí, jako když vůdce svolává svou smečku k útoku.

Gandalf vstal a vykročil kupředu s napřaženou holí. „Poslouchej, Sauronův pse!" zvolal. „Je tu Gandalf. Upaluj, jestli je ti tvá špinavá kůže drahá! Uškvařím tě od ocasu k tlamě, jestli vstoupíš sem do kruhu."

Vlk zavrčel a skočil k nim mohutným skokem. V tom okamžiku zaznělo ostré zadrnčení. Legolas pustil tětivu. Ozvalo se ohyzdné zaúpění a letící obrys žuchl na zem; elfův šíp mu projel hrdlem. Pozorující oči rázem zhasly. Gandalf a Aragorn vykročili, ale pahorek byl opuštěný; lovící smečka se rozutekla. Tma kolem nich zmlkla a vzdychající vítr nepřinášel žádné volání.

Noc stárla a na západě zapadal ubývající měsíc a co chvíli probleskoval potrhanými mračny. Náhle se Frodo vytrhl ze spaní. Nečekaně kolem celého tábora zabouřilo zuřivé, divoké vytí. Tiše se sebralo veliké vojsko vrrků a teď na ně útočilo ze všech stran současně.

„Hoďte dříví na oheň!" křikl Gandalf na hobity. „Taste a postavte se zády k sobě!"

Když čerstvé dříví vzplanulo, spatřil Frodo v tančícím světle spoustu šedých obrysů, jak skáčou přes kameny. Další a další. Hrdlem jednoho obrovského vůdce projel Aragornův meč; mocným rozmachem uťal Boromir hlavu jinému. Vedle nich stál Gimli, rozkročen na statných nohou, a máchal trpasličí sekyrou. Legolasův luk zpíval.

V mihotavém světle ohně jako by Gandalf náhle vyrostl: vstal, veliká hrozebná postava podobná kamennému pomníku pradávného krále na pahorku. Sklonil se jako mračno, pozdvihl hořící větev a vykročil vstříc vlkům. Couvali před ním. Vysoko do vzduchu vrhl planoucí pochodeň. Zaplála prudkou bílou září jako blesk; jeho hlas zahřímal jako hrom.

„Naur an edraith ammen! Naur danil ngaurhoth!“ zvolal.

Ozvalo se burácení a praskot a strom nad ním rozkvetl oslepujícími plameny. Oheň skákal z koruny do koruny. Celý kopec byl korunován oslnivým světlem. Meče a nože obránců zasvítily a zablyštěly se. Poslední Legolasův šíp vzplanul v letu a hořící se vnořil do srdce velkého vlčího náčelníka. Všichni ostatní se rozprchli.

Oheň pomalu hasl, až zůstal jen padající popel a jiskry; trpký kouř se kadeřil nad spálenými pahýly stromů a temně vál z kopce, když na nebi svitlo první světlo. Nepřátelé byli zahnáni na útěk a nevraceli se.

„Co jsem vám říkal, pane Pipine?“ pravil Sam a strkal meč do pochvy. „Vlci ho nedostanou. Ten jim ukázal! Málem mi seškvařil vlasy z hlavy!“

Když se rozsvětlilo, nebylo po vlcích ani stopy a marně hledali mrtvá těla. Po boji nezůstalo ani stopy kromě opálených stromů a Legolasových šípů ležících po pahorku. Všechny byly nepoškozené, až na jeden, z něhož zbyla jen špice.

„Je to, jak jsem se obával,“ řekl Gandalf. „To nebyli žádní obyčejní vlci lovící pro obživu v divočině. Rychle se najezme a pojďme!“

Toho dne se počasí opět změnilo, skoro jako na povel nějaké síly, která již nepotřebovala sníh, protože ustoupili z průsmyku, síly, která si nyní přála mít jasné světlo, v němž by byli tvorové pohybující se v pustině zdálky viditelní. Vítr se v noci obrátil od severu k severozápadu a nyní ustal. Mraky se vytratily na jih a obloha se klenula vysoká a modrá. Když stáli na úbočí připraveni k odchodu, přes vrcholky hor zasvitlo bledé sluneční světlo.

„Do západu slunce musíme být u dveří,“ řekl Gandalf, „jinak mám strach, že se k nim nedostaneme vůbec. Není to daleko, ale

možná že půjdeme křivolace, protože tudy nás Aragorn nemůže vést; touto zemí procházel zřídka a já byl pod západní stěnou Morie jen jednou, a ještě k tomu dávno.

Tam leží," ukázal na jihovýchod, kde horské stěny svisle spadaly do stínů na úpatí. V dálce se matně rýsovala řada holých skal a uprostřed nich jedna veliká šedá stěna, vyšší než ostatní. „Když jsme opustili průsmyk, vedl jsem vás na jih, a ne zpátky tam, odkud jsme vyšli, jak si možná někteří z vás všimli. A dobře jsem udělal, protože jsme si ušetřili řadu mil a máme naspěch. Pojďme!"

„Nevím, jestli mám doufat," řekl Boromir ponuře, „že Gandalf najde, co hledá, nebo že přijdeme ke skále a zjistíme, že brána je navždycky ztracená. Všechny možnosti vypadají špatně a ze všech nejpravděpodobnější je, že uvízneme mezi skálou a vlky. Veď!"

Gimli teď kráčel napřed, čarodějovi po boku, tak dychtil vstoupit do Morie. Spolu vedli Družinu zase k horám. Odedávna vedla ze západu do Morie jediná cesta podle toku řeky Sirannon, která prýštila z úpatí skal u místa, kde stávaly dveře. Buď ale Gandalf zabloudil, nebo se kraj v posledních letech změnil; nenašel totiž bystřinu tam, kde ji hledal, pár mil na jih od místa, odkud vyšli.

Blížilo se poledne, a Družina stále bloudila a plahočila se holou červenou kamenitou krajinou. Nikde ani vidu ani slechu po vodě. Všude bylo bezútěšné sucho. Srdce jim klesala. Neviděli živáčka ani ptáčka na obloze; co však přinese noc, pokud je zastihne v této ztracené zemi, na to raději nemysleli.

Najednou je Gimli, který všechny předhonil, zavolal k sobě. Stál na vršku a ukazoval vpravo. Pospíšili a spatřili před sebou hluboké a úzké koryto. Bylo prázdné a tiché a mezi hnědými rudě stříkanými kameny řečiště se sotva plazil pramínek vody; na bližší straně však byla velice rozbitá a poničená pěšina, která se vinula mezi zhroucenými valy a dlažebními kameny pradávné silnice.

„Ach! Konečně!" řekl Gandalf. „Tudy tekla říčka Sirannon; Branná jí říkali. Co se však stalo s vodou, nemám zdání; bývala prudká a halasná. Pojďme! Musíme si pospíšit. Zdrželi jsme se."

Družinu bolely nohy a všichni byli unavení, dále se však zarytě plahočili hrubou točitou stezkou mnoho mil. Slunce se obrátilo z poledne na západ. Po krátké zastávce a chvatném jídle šli dál. Před nimi se mračily hory, ale jejich cesta vedla hlubokým korytem, takže viděli jen vyšší ramena a daleké východní štíty.

Konečně došli k ostré zatáčce. Tam silnice, která předtím uhýbala k jihu mezi krajem koryta a příkrým srázem vlevo, opět zahnula a šla rovnou na východ. Když prošli zákrutem, spatřili před sebou nízkou, asi pět sáhů vysokou skálu s polámaným zubatým vrcholkem. Přes něj stékal potůček širokou průrvou, kterou jako by kdysi vymlel mocný a silný vodopád.

„Věci se opravdu změnily!“ řekl Gandalf. „Ale nemýlím se. Tohle zbylo ze Stupňových vodopádů. Jestli si dobře vzpomínám, ve skále po jejich boku bývalo vytesáno schodiště, ale hlavní silnice zatáčela doleva a několika zákruty se dostávala na náhorní planinu. Za vodopády se táhlo mělké údolí až k Stěnám Morie. Protékal jím Sirannon a silnice šla podle něho. Pojďme se podívat, jak to tam vypadá dnes!“

Kamenné stupně našli bez obtíží a Gimli se rychle vyšvihl nahoru a Gandalf a Frodo za ním. Když byli nahoře, viděli, že tudy dál neprojdou, a objevili důvod, proč vyschla Branná. Klesající slunce za nimi plnilo chladné večerní nebe mihotavým zlatem. Před nimi se rozkládalo temné nehybné jezero. Nebe ani západ slunce se nezrcadlily v jeho mračném povrchu, Sirannon byl přehrazen a zaplavil údolí. Za touto zlověstnou vodou se zvedaly ohromné skály, jejichž přísné tváře byly ve slábnoucím světle sinavé, konečné a neprůchodné. Nikde ani stopy po bráně nebo vchodu, ani štěrbinku, ani puklinku neviděl Frodo v zachmuřeném kameni.

„Tu jsou Stěny Morie,“ řekl Gandalf a ukázal přes vodu. „A tam stávala brána, Elfí dveře na konci silnice z Cesmínie, po níž jsme přišli. Tato cesta je však přehrazena. Nikdo z Družiny asi nebude mít chuť plavat přes tuhle pochmurnou vodu na konci dne. Vypadá nezdravě.“

„Musíme obejít po severním okraji,“ řekl Gimli. „Družina musí nejdřív vylézt hlavní cestou a zjistit, kam nás povede. I kdyby tu ne-

bylo jezero, po těchto schodech bychom našeho nákladního poníka nedostali.“

„Stejně to ubohé zvíře nemůžeme vzít s sebou do Morie,“ řekl Gandalf. „Cesta pod horami je temná a je tak úzká a strmá, že by po ní neprošel, i když my projdeme.“

„Chudák Vilík!“ řekl Frodo. „Na to jsem nepomyslel. A chudák Sam! Co asi řekne?“

„Je mi líto,“ řekl Gandalf. „Chudák Vilík byl užitečný společník a srdce mě bolí, že ho teď musíme poslat pryč. Kdyby bývalo po mém, byl bych putoval víc nalehko a nebral s sebou žádné zvíře, a nejmíň ze všech tohle, které má Sam rád. Celý čas jsem se bál, že budeme muset jít tudy.“

Chýlilo se již k večeru a vysoko na obloze nad zapadajícím sluncem se blyštěly studené hvězdy, když Družina plnou rychlostí, které byla schopna, zlezla svahy a dosáhla břehu jezera. Zdálo se, že v nejširším místě měří stěží dvě stě tři sta sáhů. V slábnoucím světle neviděli, jak daleko na jih se táhne: jeho severní konec byl nanejvýš půl míle od místa, kde stáli, a mezi skalnatými hřebeny, jež uzavíraly údolí, a okrajem vody byl pruh souše. Pospíšili si, protože na protější břeh, k bodu, kam mířil Gandalf, měli ještě jednu až dvě míle a pak ještě musel Gandalf najít dveře.

Když došli k severnímu okraji jezera, přehradil jim cestu úzký záliv. Byl zelenkavý a stojatý, natažený k okolním kopcům jako slizká paže. Gimli kráčel dál nezastrašen a zjistil, že je voda mělká, zkraje stěží po kotníky. Šli za ním řadou, opatrně volíce cestu, protože na dně zarostlé tůňky byly kluzké oslizlé kameny a chůze byla zrádná. Frodo se otřásl hnusem, když se nečistá temná voda dotkla jeho nohou.

Když Sam, poslední z Družiny, vyvedl Vilíka na souš na druhé straně, ozval se tichý zvuk: ševel a po něm žbluňknutí, jako by tichou hladinu vody zčeřila ryba. Rychle se obrátili a spatřili v hasnoucím světle vlnky černě lemované stínem: od bodu hluboko v jezeře se šířily veliké kruhy. Zabublalo to a bylo ticho. Šero zhoustlo a poslední záblesky slunce zahalil mrak.

Gandalf se nyní hnal velice rychle a ostatní ho následovali, jak mohli. Dosáhli pruhu souše mezi jezerem a skalami; byl úzký, často

sotva šest sáhů široký, a zavalený spadlými balvany a kamením, našli však cestu těsně podle skály a drželi se co nejdál od temné vody. O míli jižněji našli na břehu cesmíny. V mělčině uhnívaly pahýly a mrtvé větve; vypadaly jako zbytky starých křovisek anebo živého plotu, který kdysi lemoval cestu zatopeným údolím. Těsně pod skálou však stály dva vysoké stromy, dosud plné života a síly, větší než všechny cesmínové stromy, které kdy Frodo viděl anebo si vůbec uměl představit. Jejich mohutné kořeny se rozprostíraly od skály k vodě. Z dálky od schodů vypadaly pod temně se rýsujícími útesy jako pouhé keře; nyní však nad nimi čněly jako temné a tiché věže, vrhaly hluboký noční stín a jako sloupy střežily konec cesty.

„Konečně jsme tady!“ řekl Gandalf. „Tady končila elfí cesta z Cesmínie. Cesmína byla znakem lidu oné země a zasadili ji zde, aby označili, kde končí jejich říše; Západní dveře totiž sloužily především jim, když obchodovali s vládci Morie. To bylo za šťastnějších dnů, když se ještě časem důvěrně přátelila různá plemena, dokonce i trpaslíci a elfové.“

„Nebylo to vinou trpaslíků, že přátelství zaniklo,“ řekl Gimli.

„Neslyšel jsem, že by to bylo vinou elfů,“ řekl Legolas.

„Já slyšel obojí a teď nebudu vynášet rozsudek,“ řekl Gandalf. „Ale prosím vás dva, Legolasi a Gimli, abyste aspoň vy byli přátelé a pomohli mi. Potřebuji vás oba. Dveře jsou zavřené a skryté, a čím dřív je najdeme, tím líp. Bude noc!“

Obrátil se k ostatním. „Zatímco budu hledat, připravte se prosím ke vstupu do Dolů. Teď se totiž naneštěstí musíme rozloučit s naším dobrým soumarem. Musíte odložit většinu věcí, které jsme si vzali do nepohody: uvnitř je potřebovat nebudete, a až vyjdeme, doufám, že cestou na jih také ne. Místo toho si každý musí vzít díl toho, co nesl poník, zejména potraviny a vodní měchy.“

„Nemůžete přece nechat Vilíka v tomhle opuštěném místě, pane Gandalfe!“ vykřikl Sam rozzlobeně a polekaně. „To si nenechám líbit, abyste věděl. Když šel s námi tak daleko a vůbec!“

„Je mi líto, Same,“ řekl čaroděj. „Ale až se dveře otevřou, nemyslím, že budeš moci Vilíka vtáhnout dovnitř do dlouhé tmy v Morii. Budeš si muset vybrat mezi Vilíkem a svým pánem.“

„Šel by za panem Frodem do dračí sluje, kdybych ho vedl," namítl Sam. „To bude vražda, pustit ho tady, když jsou kolem ti vlci."

„Doufám, že to vražda nebude," řekl Gandalf. Položil poníkovi ruku na hlavu a promluvil polohlasem. „Jdi a s tebou půjde ochranné a vůdčí slovo," řekl. „Jsi moudré zvíře a hodně ses naučil v Roklince. Jdi tam, kde roste tráva, a tak časem dojdi do Elrondova domu nebo kam si budeš přát.

Tak, Same. Bude mít zrovna takovou naději uniknout vlkům a dostat se domů, jako máme my."

Sam stál zamračeně vedle poníka a neodpověděl. Vilík, jako když výborně rozumí všemu, co se děje, se k němu přitočil a šťouchl ho nosem do ucha. Samovi vytryskly slzy a začal poslepu rozpínat popruhy a házet balíky na zem. Ostatní přebírali věci, skládali na hromadu, co mohou nechat tady, a ostatní si rozdělovali.

Když bylo všechno hotovo, obrátili se ke Gandalfovi. Zdálo se, že neudělal vůbec nic. Stál mezi dvěma stromy a zíral na holou skalní stěnu, jako by ji chtěl provrtat očima. Gimli přecházel a tu a tam oťukával kámen svou sekyrou. Legolas stál přitisknut ke skále, jako by naslouchal.

„Tak jsme všichni připraveni," řekl Smíšek, „ale kde jsou dveře? Nevidím po nich ani stopy."

„Trpasličí dveře nejsou udělány tak, aby je bylo vidět, když jsou zavřené," řekl Gimli. „Jsou neviditelné a nenajdou je ani jejich vlastní páni, neotevřou je, když je jejich tajemství zapomenuto."

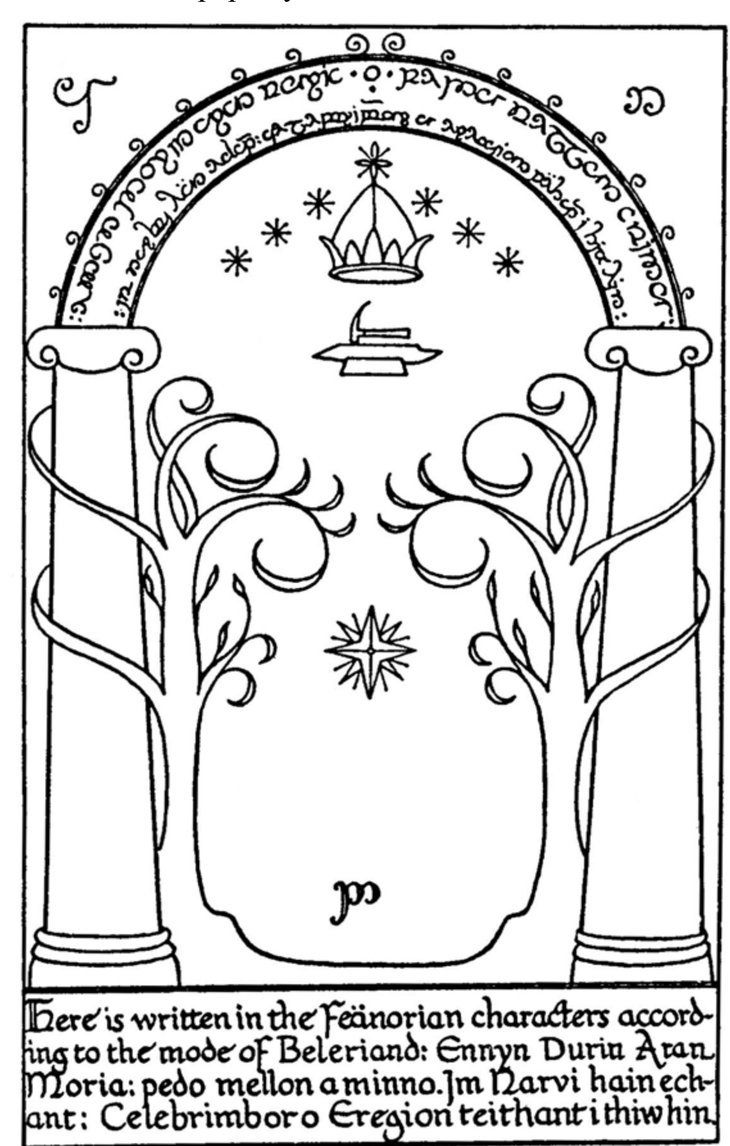
„Tyhle dveře však neměly být tajemstvím trpaslíků," řekl Gandalf, který náhle ožil a obrátil se. „Jestli se všechno úplně nezměnilo, oči, které vědí, co hledat, by měly znaky rozeznat."

Přikročil ke stěně. Právě mezi stíny obou stromů bylo hladké místo a po něm přejel rukama, mumlaje tichá slova. Pak odstoupil.

„Podívejte!" řekl. „Už něco vidíte?"

Měsíc teď osvětloval šedou tvář skály; chvíli však neviděli nic víc. Pak zvolna na povrchu, který přejely čarodějovy ruce, vystupovaly slabé čáry podobné stříbrným žilkám v kameni. Zprvu byly jen tenoučkými vlákny babího léta, tak jemnými, že probleskovaly jen chvílemi, když na ně dopadlo měsíční světlo, stále však sílily a jasněly, až bylo možno rozeznat kresbu. Nahoře, kam až Gandalf dosáhl,

byl oblouk spletený z písmen elfské abecedy. Níže, ačkoli tahy byly místy rozmazané nebo porušené, bylo vidět obrys kladiva a kovadliny a nad nimi korunu se sedmi hvězdami. Ještě níž byly dva stromy nesoucí srpky měsíce. Jasněji než vše ostatní zářila uprostřed dveří jediná hvězda s mnoha paprsky.

„To jsou Durinovy znaky!“ vykřikl Gimli.

„A tady je Strom Vznešených elfů!“ řekl Legolas.

„A Hvězda Fëanorova rodu,“ řekl Gandalf. „Jsou vyrobeny z *ithil-dinu,* který zrcadlí jen měsíční a hvězdné světlo a spí, dokud se ho nedotkne ten, kdo vyřkne slova už dávno zapomenutá ve Středozemí. Moc dlouho jsem je neslyšel a hluboce jsem přemýšlel, nežli jsem si je vybavil.“

„Co říká ten nápis?“ zeptal se Frodo, který se pokoušel rozluštit písmo na oblouku. „Myslel jsem, že znám elfí písmo, ale tohle nemohu přečíst.“

„Slova jsou v elfím jazyku západní Středozemě ze Starých časů,“ odpověděl Gandalf. „Neříkají nám však nic důležitého. Říkají pouze: *Dveře Durina, Pána Morie. Ať promluví přítel a vstoupí.* A pod tím stojí drobně a nezřetelně: *Já, Narvi, jsem je vyrobil. Celebrimbor z Cesmínie nakreslil tyto znaky.“*

„Co se tím asi myslí — ať promluví přítel a vstoupí?“ zeptal se Smíšek.

„To je celkem jasné,“ řekl Gimli. „Jestliže jsi přítel, řekni heslo, dveře se otevřou a můžeš vstoupit.“

„Ano,“ řekl Gandalf, „tyto dveře jsou pravděpodobně ovládány slovem. Některé trpasličí dveře se otvírají jen v určitý čas nebo určitým osobám; a některé mají zámky a klíče, kterých je zapotřebí i pak, když znáte všechny potřebné časy a slova. Tyto dveře nemají žádný klíč. Za Dutinových časů nebývaly tajné. Obvykle byly dokořán a seděly v nich stráže. Když byly zavřené, každý, kdo znal otvírací slovo, je mohl vyslovit a vejít. Tak to stojí v záznamech, viď, Gimli?“

„Ano,“ řekl trpaslík. „Ale nikdo si to slovo nepamatuje. Narvi a jeho umění i celé jeho příbuzenstvo zmizeli ze země.“

„Copak ty to slovo *neznáš,* Gandalfe?“ řekl Boromir s údivem.

„Ne,“ řekl čaroděj.

Ostatní vypadali zaraženě, jen Aragorn, který znal Gandalfa dobře, stál mlčky a nepohnutě.

„Tak jakou cenu mělo vodit nás na tohle prokleté místo?“ vykřikl Boromir a otřásl se při pohledu na temnou vodu. „Říkal jsi nám, že jsi Doly jednou prošel, jak to, když jsi nevěděl, jak vstoupit?“

„Odpověď na tvou první otázku, Boromire," řekl čaroděj, „zní: zatím to slovo neznám. Ale brzy se uvidí. A na to," dodal a oči mu pod zježeným obočím zableskly, „jakou cenu mají mé skutky, se ptej, až se prokáže, že byly bezcenné. Pokud jde o tvou druhou otázku: nedůvěřuješ mému vyprávění? Nebo jsi ztratil rozum? Nevstoupil jsem tudy. Přišel jsem od Východu.

Abys věděl, ty dveře se otvírají ven. Zevnitř je můžeš rozrazit rukou. Zvenčí s nimi nepohne nic než kouzelné slovo. Násilím se dovnitř vtlačit nedají."

„A copak budete dělat?" zeptal se Pipin, nezastrašený čarodějovým zježeným obočím.

„Zaklepu na dveře tvou palicí, Peregrine Brale," řekl Gandalf. „Ale jestli je to neroztříští a jestli mi dáte chvíli pokoj s hloupými otázkami, budu hledat otvírací slovo.

Kdysi jsem znal každé zaklínadlo každého jazyka elfů, lidí i skřetů, které kdy bylo použito s podobným záměrem. Ještě si jich spatra pamatuji pár set. Myslím však, že bude stačit pár pokusů; a nebudu muset žádat Gimliho o slova tajného trpasličího jazyka, kterému neučí nikoho. Otvírací slova byla elfí stejně jako písmo oblouku: to se mi zdá jisté."

Opět přistoupil ke skále a lehce se dotkl holí stříbrné hvězdy uprostřed pod znakem kovadliny.

Annon edhellen, edro hi ammen!
Fennas nogothrim, lasto beth lammen!

řekl velitelsky. Stříbrné čáry vybledly, ale holý šedý kámen se nepohnul.

Mnohokrát opakoval ta slova v různém pořadí nebo je obměňoval. Pak zkoušel jiná zaklínadla jedno po druhém, jednou rychleji a hlasitěji, jindy tiše a zvolna. Pak vyřkl mnoho jednotlivých slov elfí řečí. Nic se nedělo. Skála se tyčila do noci, nesčetné hvězdy zahořely, vítr studeně vál a dveře zůstávaly zavřeny.

Opět se Gandalf přiblížil ke stěně, pozdvihl paže a promluvil velitelsky a s rostoucím hněvem. *„Edro! Edro!"* zvolal a udeřil do skály holí. „Otevři se! Otevři se!" zakřičel a pak následoval stejný roz-

kaz ve všech jazycích, kterými se kdy mluvilo na západě Středozemě. Pak hodil svou hůl na zem a mlčky usedl.

V tom okamžiku donesl vítr k naslouchajícím uším vytí vlků. Vilík sebou ve strachu trhl, Sam vyskočil k němu a něco mu šeptal.

„Nenech ho utéci!“ řekl Boromir. „Zdá se, že ho přece budeme potřebovat, jestli nás vlci nenajdou. Jak nenávidím tuhle špinavou louži!“ Sehnul se, sebral velký kámen a mrštil jím daleko do temné vody.

Kámen zmizel s lehkým plesknutím; v témže okamžiku se však ozval ševel a zabublání daleko za místem, kam dopadl. Na povrchu vyvstaly veliké vlnivé kruhy a zvolna se pohybovaly k úpatí skály.

„Proč jsi to udělal, Boromire?“ řekl Frodo. „I já nenávidím tohle místo a bojím se. Nevím čeho: ne vlků, ani tmy za dveřmi, ale čehosi jiného. Bojím se toho rybníka. Nedrážďi ho!“

„Kdybychom tak mohli odtud pryč!“ řekl Smíšek.

„Proč Gandalf rychle něco neudělá?“ řekl Pipin.

Gandalf si jich nevšímal. Seděl se svěšenou hlavou, buď v zoufalství, nebo v usilovném přemítání. Opět se ozvalo naříkavé vytí vlků. Vlnky na vodě rostly a přibližovaly se; některé už olizovaly břeh.

S prudkostí, jež všemi trhla, vyskočil čaroděj na nohy. Smál se. „Už to mám!“ volal. „Samozřejmě! Samozřejmě! Neuvěřitelně prostinké jako většina hádanek, když poznáš řešení.“

Zvedl hůl, postavil se před skálu a řekl jasným hlasem: *„Mellon!“*

Hvězda krátce zazářila a opět pohasla. Pak se tiše začal rýsovat veliký vchod, ač předtím nebylo vidět ani skulinku, ani spoj. Zvolna se uprostřed rozdělil a otvíral se ven píď po pídi, až obě křídla dveří přilehla ke skále. Otvorem bylo vidět stín strmě stoupajícího schodiště; hned za nejnižšími schody však byla tma hlubší než noc. Družina zírala v úžasu.

„Přece jsem se mýlil,“ řekl Gandalf, „a Gimli také. Smíšek byl jediný na správné stopě. Otvírací slovo stálo celý čas na oblouku! Překlad měl znít: Ať řekne *‚přítel'* a vstoupí. Stačilo jen vyslovit elfí slovo pro *přítele* a dveře se otevřely. Docela prosté. Příliš prosté pro

učeného mudrce v téhle podezřívavé době. Byly to tenkrát šťastnější časy. A teď pojďme!“

Vykročil kupředu a položil nohu na nejnižší stupeň. V tom okamžiku se však stalo několik věcí. Frodo ucítil, jak ho něco chytá za kotník, a s výkřikem upadl. Poník Vili divoce zaržál strachem, otočil se a prchal kolem jezera do tmy. Sam skokem za ním; pak zaslechl Frodův výkřik a hnal se zpátky s pláčem a kletbami. Ostatní se prudce obrátili a viděli, že vody jezera vřou, jako by od jižního konce připlouvalo množství hadů.

Z vody se vyplazilo dlouhé a zakřivené chapadlo; bylo bledě zelené, mokré a světélkovalo. Jeho prstnatý konec držel Froda za nohu a stahoval ho do vody. Sam klečel na kolenou a sekal do něho nožem.

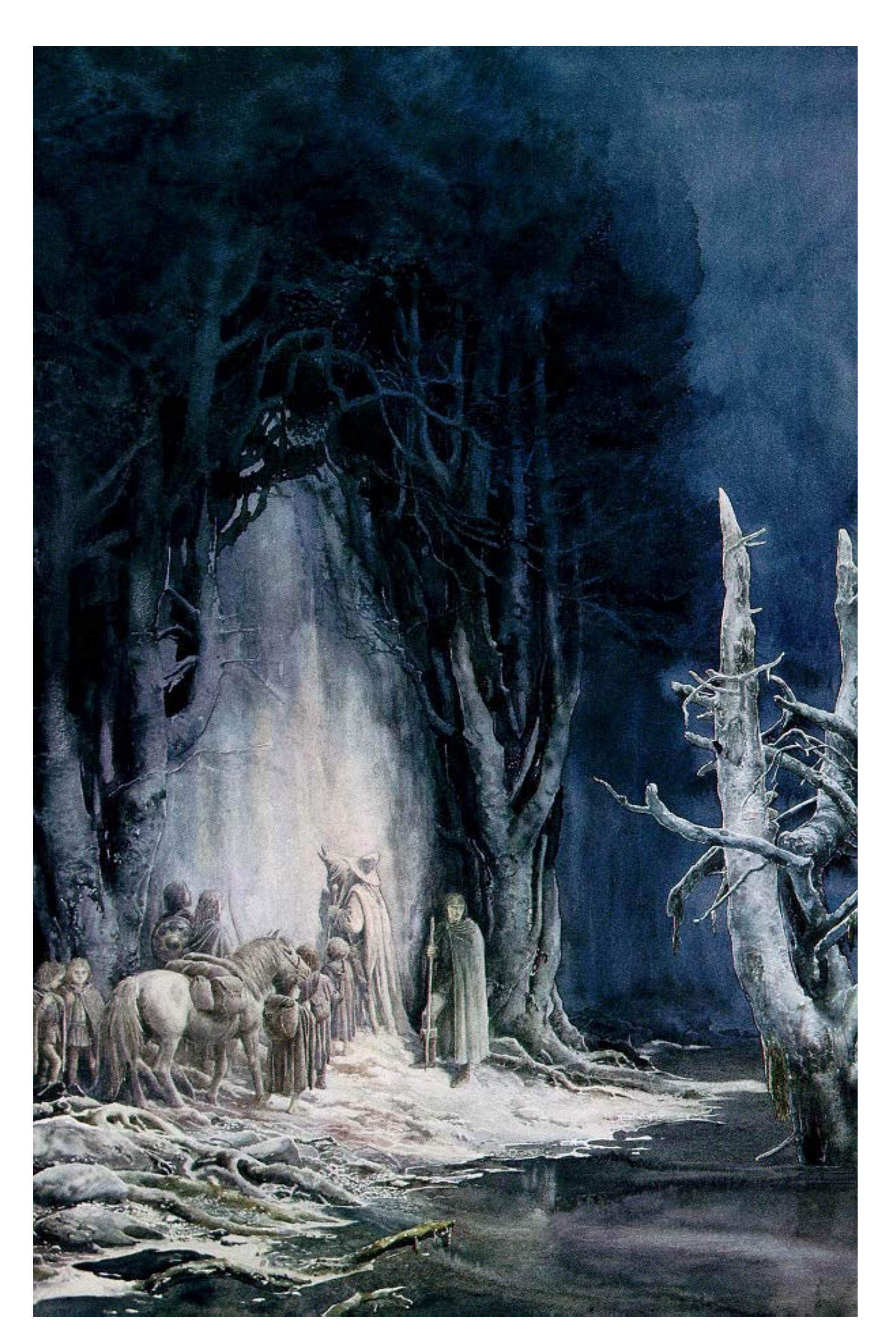
Paže Froda pustila a Sam ho vlekl pryč, volaje o pomoc. Přivlnilo se dvacet jiných paží. Temná voda vřela a bylo cítit ohavný puch.

„Do brány! Po schodech! Rychle!“ vykřikl Gandalf a skočil zpět. Vytrhl je z hrůzy, která jako by všechny kromě Sama přikovala k zemi, a popohnal je kupředu.

V nejvyšší čas. Sam a Frodo byli na prvních schodech a Gandalf právě začínal stoupat, když tápající chapadla přelezla úzký břeh a začala osahávat skalní stěnu a dveře. Jedno se připlazilo přes práh a zalesklo se v hvězdném svitu. Gandalf se otočil a čekal. Pokud uvažoval, jaké slovo by zavřelo dveře zevnitř, nebylo to zapotřebí. Množství propletených paží uchopilo dveře z obou stran a s hrůznou silou je zhouplo zpátky. S drtivou ozvěnou zabouchly a bylo po světle. Kamennou masou dolehl ztlumený rachot trhání a řičení.

Sam přitisknutý k Frodově paži se zhroutil na schod v černé tmě. „Chudák Vilík!“ řekl zadrhlým hlasem. „Chudáček Vilík! Vlci a hadi! Ale ti hadi byli na něho moc. Musel jsem si vybrat, pane Frodo. Musel jsem jít s vámi.“

Slyšeli, jak Gandalf schází ze schodů a vráží holí do dveří. Kámen se zachvěl a schody se zatřásly, ale dveře se neotevřely.

„No vida!“ řekl čaroděj. „Cesta za námi je zavalena a teď už je jen jedna cesta ven — na druhé straně hor. Podle těch zvuků tam asi byly nahrnuty balvany a stromy byly vyrvány a hozeny před bránu. To je mi líto; byly to krásné stromy a stály tak dlouho.“

„Cítil jsem blízkost něčeho hrozného od okamžiku, kdy jsem poprvé stoupl do té vody,“ řekl Frodo. „Co to bylo za tvora, nebo jich bylo víc?“

„Nevím,“ odpověděl Gandalf, „ale všechny ty paže byly vedeny jedním záměrem. Něco se vyplížilo anebo bylo vyhnáno z temných vod pod horami. V hlubinách světa jsou starší a ohavnější věci než skřeti.“ Neřekl nahlas svou myšlenku, že to, co bydlelo v jezeře, sáhlo po Frodovi jako prvním z celé Družiny.

Boromir si bručel pod vousy, ale ozvučný kámen zesílil zvuk v chraptivý šepot, který slyšeli všichni: „V hlubinách světa! A tam jdeme proti mému přání. Kdo nás teď provede smrtelnou tmou?“

„Já,“ řekl Gandalf, „a Gimli půjde se mnou. Sledujte mou hůl!“

Čaroděj přešel kupředu po velikých stupních, držel hůl vztyčenou a z její špice vycházela slabá záře. Široké schodiště bylo pevné a nepoškozené. Napočítali dvě stě širokých a nízkých stupňů a nahoře našli chodbu s rovnou podlahou, vedoucí dál do tmy.

„Pojďme se posadit a najíst tady na odpočívadle, když nemůžeme najít jídelnu,“ řekl Frodo. Už se otřepával z hrozného zážitku se stahující paží a najednou měl obrovský hlad.

Všichni návrh uvítali; posadili se na nejvyšších stupních, matné postavy v šeru. Když pojedli, dal Gandalf každému z nich potřetí usrknout roklinského *miruvoru.*

„Bojím se, že už nám dlouho nevydrží,“ řekl; „ale myslím, že ho po té hrůze u brány potřebujeme. A ledaže bychom měli výjimečné štěstí, vypotřebujeme celý zbytek dřív, než uvidíme druhou stranu! Buďte opatrní i s vodou. V Dolech je mnoho potoků a studní, ale neměli bychom se jich dotýkat. Možná že nebudeme mít příležitost doplnit měchy a láhve, dokud nevyjdeme do Rmutného dolu.“

„Jak dlouho nám to bude trvat?“ řekl Frodo.

„To ti nepovím,“ odvětil Gandalf. „Záleží na spoustě náhod. Když půjdeme přímo, nepotká-li nás neštěstí a nezabloudíme-li, bu-

dou to tři čtyři pochody, řekl bych. Přímou čarou od Západních dveří k Východní bráně to nemůže být méně než čtyřicet mil a cesta se může hodně točit."

Jen krátce si odpočinuli a vydali se dál. Všichni toužili mít cestu co nejrychleji odbytou a byli i při své únavě ochotni jít ještě několik hodin. Gandalf kráčel napřed jako předtím. V levé ruce nesl pozdviženou jiskřící hůl, jejíž světlo mu stačilo osvětlit cestu před nohama; v pravici svíral meč Glamdring. Za ním šel Gimli a oči mu v mdlém světle svítily, jak otáčel hlavu ze strany na strajiu. Za trpaslíkem kráčel Frodo a nesl vytasený svůj krátký mečík Žihadlo. Čepel Žihadla ani Glamdringu nezářily; a to bylo jistou útěchou, protože tyto výrobky elfích kovářů ze Starých časů zářily studeným světlem, když byli nablízku nějací skřeti. Za Frodem šel Sam a po něm Legolas a mladí hobiti a Boromir. Ve tmě vzadu, chmurný a tichý, kráčel Aragorn.

Chodba několikrát zahnula a pak začala klesat. Dlouho se stejnoměrně svažovala a pak opět pokračovala po rovině. Vzduch začal být horký a dusný, nebyl však zkažený a chvílemi cítili na tvářích chladnější proudy vycházející ze zpola tušených otvorů ve zdech. Těch bylo mnoho. V bledém paprsku čarodějovy hole spatřoval Frodo na okamžik schodiště a oblouky a jiné chodby a tunely, jež stoupaly nebo se prudce svažovaly anebo temně zívaly po stranách. Bylo to matoucí a k nezapamatování.

Gimli pomáhal Gandalfovi pramálo, leda svou srdnatostí. Aspoň ho tma sama o sobě netrápila jako většinu ostatních. Čaroděj se s ním často radil na místech, kde bylo nejisté, kudy dál; ale konečné slovo měl vždycky Gandalf. Doly Morie byly tak obrovské a spletité, že přesahovaly představivost Gimliho, Glóinova syna, ač byl trpaslíkem z horského plemene. Gandalfovi teď byly vzdálené upomínky na dávnou cestu málo platné, ale i v temnotách a přes všechny zákruty cesty věděl, kam si přeje dojít, a dokud nějaká cesta vedla k jeho cíli, neuvázl.

„Nebojte se!" řekl Aragorn. Přestávka byla delší než obvykle a Gandalf s Gimlim si spolu šeptali; ostatní se tísnili vzadu v úzkost-

ném očekávání. „Nebojte se! Byl jsem s ním na mnoha výpravách, i když nikdy ne na tak temné; a v Roklince se vypráví o větších skutcích, které vykonal, než jaké jsem viděl já. Neztratí cestu — dokud lze nějakou najít. Zavedl nás sem navzdory našemu strachu, ale zase nás vyvede ven, ať ho to stojí cokoliv. Najde si cestu domů v černé noci jistěji než kočky královny Berúthiel."

Bylo dobře, že Družina měla takového vůdce. Neměli palivo ani žádnou možnost vyrobit si pochodně; v zoufalé strkanici u dveří nechali venku spoustu věcí. Beze světla by však byli brzy v koncích. Nejenže museli volit z mnoha cest, ale na mnoha místech byly také díry a jámy a temné studny podle cesty, ve kterých ozvěnou zněly jejich kroky. Ve stěnách i v podlaze byly trhliny a propasti a co chvíli se jim nějaká puklina rozevřela rovnou pod nohama. Nejširší měla přes sedm stop a dlouho trvalo, než Pipin sebral odvahu skočit přes tu hroznou díru. Zdola se ozývalo víření vody, jako když se v hlubinách otáčí nějaké veliké mlýnské kolo.

„Provaz," mumlal Sam. „Já věděl, že mi bude scházet, když ho nebudu mít!"

Když byla tato nebezpečí stále častější, pochod se zpomalil. Zdálo se jim, že jdou a jdou donekonečna až ke kořenům hor. Byli už víc než unavení, a přece je neutěšovala představa, že se někde zastaví. Frodovi na chvíli stoupla nálada po šťastném vyváznutí a po jídle a doušku životabudiče; teď ho však opět prostupovala hluboká tíseň a přerůstala v děs. Ačkoli mu v Roklince vyléčili stopu po noži, krutá rána nezůstala bez účinku. Měl ostřejší a vnímavější smysly vůči věcem, které nelze vidět. Jednou známkou změny, kterou brzy zaznamenal, bylo, že ve tmě viděl víc než kdokoli z jeho společníků, snad s výjimkou Gandalfa. A každopádně byl Tím, kdo nese Prsten: visel mu na řetízku na prsou a chvílemi ho tížil jako závaží. S jistotou cítil, že má zlo před sebou a zlo za sebou; neříkal však nic. Pevněji sevřel jílec meče a zarytě šel dál.

Družina za ním rozmlouvala zřídka a pak jen chvatným šeptem. Nebylo slyšet nic než jejich vlastní kroky; duté nárazy Gimliho trpasličích bot, těžké došlapování Boromirovo, lehkou chůzi Legolasovu, tichý, sotva slyšitelný cupot hobitích nožek; a vzadu pomalý, pevný

krok Aragornových dlouhých nohou. Když se na chviličku zastavili, neslyšeli vůbec nic, jen chvilkami slabounké zurčení a odkapávání neviditelné vody. Přesto od jisté chvíle Frodo slyšel, nebo se domníval, že slyší, něco jiného: tichounký dopad lehounkých bosých nohou. Nikdy ne dost hlasitě a dost blízko, aby si mohl být jist; ale jakmile to jednou začalo, nikdy to neustávalo, dokud byla Družina v pohybu. Nebyla to však ozvěna, protože když se zastavili, ťapalo to kousek samo a pak přestalo.

Byla noc, když vstoupili do Dolů. Šli s krátkými zastávkami už několik hodin, když Gandalf narazil na první vážnou překážku. Před ním se tma rozvírala doširoka třemi chodbami: všechny vedly v zásadě stejným směrem na východ, levá se však vrhala dolů, kdežto pravá šplhala nahoru a prostřední, zdálo se, pokračovala hladce po rovině, ale byla velmi úzká.

„Na tohle místo si vůbec nevzpomínám," řekl Gandalf a stanul nejistě ve vstupním oblouku. Zvedl hůl v naději, že najde nějaké znaky nebo nápis, jež by mu pomohly volit; nic podobného však nebylo vidět. „Jsem příliš unavený na rozhodování," řekl a potřásl hlavou. „A počítám, že jste všichni unavení stejně jako já, ne-li víc. Radši bychom tu měli přečkat zbytek noci. Víte přece, jak to myslím! Tady je tma pořád, ale venku se pozdní měsíc šine k západu a půlnoc minula."

„Chudák Vilík!" řekl Sam. „Kdepak asi je? Doufám, že ho ti vlci ještě nedostali."

Nalevo od vstupního oblouku našli kamenné dveře. Byly zpola zavřené, ale podvolily se jemnému doteku. Zdálo se, že za nimi je rozlehlá komnata vytesaná ve skále.

„Pomalu!" vykřikl Gandalf, když se Smíšek a Pipin tlačili kupředu, rádi, že našli k odpočinku místo, kde se mohou cítit chráněnější než v otevřené chodbě. „Pomalu! Ještě nevíte, co může být vevnitř. Půjdu první."

Opatrně vstoupil a ostatní řadou za ním. „Podívejte!" ukázal holí doprostřed podlahy. U nohou mu spatřili veliký okrouhlý otvor po-

dobný studně. Na kraji ležely zpřerážené a zrezivělé řetězy a splývaly do černé jámy. Kolem se povalovaly úlomky kamene.

„Jeden z vás tam mohl spadnout a ještě teď by přemýšlel, kdy asi dopadne na dno," řekl Aragorn Smíškovi. „Nechtě jít vůdce prvního, když ho máte."

„To vypadá jako bývalá strážnice na hlídání těch tří cest," řekl Gimli. „Ta díra bývala studna pro strážné přikrytá kamenným víkem. Jenže víko je rozbité a všichni si musíme dávat ve tmě pozor."

Pipina studna podivně přitahovala. Zatímco ostatní rozvinovali pokrývky a stlali je u stěn komnaty, co nejdál od díry v podlaze, připlazil se ke kraji a zíral dovnitř. Jako když ho do tváře udeří mrazivý vzduch stoupající z neviditelných hlubin. Náhle ho něco ponouklo, aby nahmatal volný kámen a pustil jej dolů. Mnohokrát se mu v uších ozval tep vlastního srdce, než zaslechl nějaký zvuk. Pak se hluboko dole ozvalo *žbluňk*, jako by kámen dopadl do vody v jakési jeskynní prostoře, a znělo to vzdáleně, ale ozvěna zvuk zesílila a opakovala v duté šachtě.

„Co je to?" vykřikl Gandalf. Ulevilo se mu, když se Pipin přiznal; zlobil se však a Pipin viděl, jak mu jiskří oči. „Hlupáku Bralovská!" vrčel. „Tohle je vážná výprava, a ne hobití výlet. Příště se tam hoď sám, aspoň přestaneš otravovat. Teď buď zticha!"

Několik minut nebylo slyšet nic; pak se však z hloubi ozvalo tiché ťukání: *ťuk-ťuk, ťuk-tuk.* Ustalo, a když ozvěna utichla, opakovalo se: *ťuk-ťuk, ťuk-ťuk, ťuk-ťuk, ťuk.* Znělo to znepokojivě jako signál; po chvíli však ťukání utichlo a už se neozvalo.

„To bylo kladívko, nebo jsem v životě kladívko neslyšel," řekl Gimli.

„Ano," řekl Gandalf, „a to se mi nelíbí. Nemusí to mít nic společného s Peregrinovým bláznivým kamenem, ale pravděpodobně se vyrušilo něco, co mělo raději zůstat v klidu. Prosím vás, nedělejte už nic takového! Doufejme, že si teď chvíli odpočineme bez dalších nepříjemností. Ty, Pipine, budeš mít za odměnu první hlídku," zavrčel a zavinul se do pokrývky.

Pipin seděl zbědované u dveří v smolné tmě; ustavičně se však otáčel ve strachu, že ze studny vyleze něco neznámého. Kdyby tak

mohl díru zakrýt, třeba'jen pokrývkou, ale neodvažoval se pohnout ani se k ní přiblížit, i když se zdálo, že Gandalf spí.

Ve skutečnosti byl Gandalf vzhůru, přestože ležel nehybně a mlčky. Byl hluboce zamyšlen; snažil se vybavit si celé své minulé putování Doly a úzkostně rozvažoval, kudy se vydat dál: zmýlit si směr by teď mohlo být katastrofální. Po hodině vstal a přešel k Pipinovi.

„Zalez do koutku a vyspi se, hošíku," řekl laskavě. „Počítám, že budeš ospalý. Já stejně nezamhouřím oka, tak mohu klidně držet stráž."

„Já vím, co mi schází," zamumlal, sotva se posadil u dveří. „Potřebuji si zakouřit! Od rána před sněhovou bouří jsem si nezapálil." Poslední, co Pipin viděl, než se ho zmocnil spánek, byla temná postava starého čaroděje schoulená na podlaze, jak chrání uzlovatýma rukama mezi koleny žhoucí třísku. Mihotavé světlo na okamžik ukázalo jeho ostrý nos a obláček dýmu.

Gandalf je také všechny probudil ze spánku. Seděl a bděl sám asi šest hodin a nechal ostatní odpočívat. „Během hlídky jsem si to rozmyslel," řekl. „Prostřední cesta se mi nějak nezdá a levá cesta mi nevoní: tam dole je zkažený vzduch, anebo nejsem žádný vůdce. Zvolím chodbu vpravo. Je čas, abychom začali zase stoupat."

Osm temných hodin, nepočítaje dvě krátké přestávky, pochodovali, nestřetli se s žádným nebezpečím a neslyšeli nic a neviděli nic než slabý odlesk čarodějova světla, které před nimi poskakovalo jako bludička. Chodba, kterou zvolili, se vinula stále nahoru. Pokud mohli soudit, tvořila velké stoupavé zatáčky, a čím byli výše, tím byla vznosnější a širší. Po stranách teď nebyly žádné otvory do jiných pater nebo tunelů a podlaha byla rovná a neporušená, bez jam a puklin. Zřejmě narazili na nějakou dávnou hlavní cestu; postupovali rychleji než během prvního pochodu.

Tak postoupili o nějakých patnáct mil, měřeno přímo na východ, ačkoli ve skutečnosti ušli jistě dvacet. Jak cesta šplhala vzhůru, trochu se zvedala i Frodova nálada; stále se však cítil stísněn a stále chvílemi slyšel, nebo se domníval, že slyší, kus za Družinou a za

dupotem a cupotem jejich nohou následovat krok, který nebyl ozvěnou.

Došli, kam až hobiti bez odpočinku mohli, a všichni pomýšleli na nějaké příhodné místo, kde by si mohli zdřímnout, když tu stěny napravo i nalevo zmizely. Jako by prošli jakýmsi klenutým průchodem do černého prázdna. Za sebou cítili mocný van teplého vzduchu a tma před nimi je studila do tváří. Zastavili se a úzkostně se shlukli k sobě.

Gandalf vypadal potěšeně. „Zvolil jsem správnou cestu," řekl. „Konečně přicházíme do obytných prostor a odhaduji, že nejsme daleko od Východní brány. Jsme ale vysoko, o hodně výš než Rmutná brána, leda bych se mýlil. Podle vzduchu musíme být v rozlehlém sále. Dovolím si teď trochu opravdového světla."

Pozvedl hůl, a nakratičko vzplanula záře jako blesk. Veliké stíny vyskočily a prchly, a na vteřinu spatřili nad hlavami obrovský strop podpíraný mnoha mocnými pilíři vytesanými z kamene. Před nimi i do stran se rozprostíral ohromný prázdný sál; jeho černé stěny, vyleštěné a hladké jako sklo, se blyštěly a třpytily. Zahlédli jiné tři temně klenuté vchody: jeden přímo před sebou směrem na východ a po každé straně také jeden. Pak světlo zhaslo.

„Víc se zatím neodvážím," řekl Gandalf. „V horních patrech Dolů bývala v boku hory veliká okna a světlíky. Myslím, že jsme k nim už dospěli; ale venku je zase noc a do rána to nepoznáme. Jestli se nemýlím, zítra možná doopravdy uvidíme, jak sem nahlíží ranní světlo. Zatím bychom ale neměli chodit dál. Odpočiňme si, pokud můžeme. Zatím šlo všechno dobře a část temné cesty je už za námi. Nejsme však ještě na druhé straně a k bráně do světa je ještě kus cesty z kopce."

Družina strávila noc v té velké sluji schoulená pohromadě v koutku, aby unikli průvanu. Zdálo se, že z východního oblouku setrvale vane studený vzduch. Leželi a všude kolem nich visela prázdná a nesmírná tma a tížila je osamělost a obrovitost vyhloubených sálů a

nekonečně se větvících schodišť a chodeb. Nejdivočejší představy, jaké kdy hobitům vnukly temné pověsti, se vůbec nedaly srovnat se skutečnou hrůznou, podivuhodnou Morií.

„Tady muselo být kdysi trpaslíků!“ řekl Sam. „A každý dělal jako bobr pět set let, aby tohle všechno postavili, a ještě k tomu v tvrdé skále! Proč to všechno dělali? Přece v těchhle temných dírách nežili?“

„To nejsou žádné díry,“ řekl Gimli. „Tohle je veliká říše a město Trpasluj. A kdysi tu nebývalo temno, ale plno světla a lesku, jak se dodnes připomíná v našich písních.“

Vstal a stoje ve tmě začal prozpěvovat hlubokým hlasem, až klenba zazvučela ozvěnou.

Svět mladý byl, hory zelené,
světlo měsíce čerstvě zrozené,
potok i kámen bez jmen byl,
a tu se Durin probudil.
Horám a dolům jména dal,
z pramenů vodu ochutnal;
a v Zrcadlovém jezeře
spatřil sám sebe v nádheře
s hvězdnou korunou zářivou
vlastnímu stínu nad hlavou.

Svět krásný byl, hory pyšně stály
za Starých časů, nežli padli
král Nargothrondu, Gondolinu,
když marně vzdorovali stínu,
a dávno jsou již za mořem.
Krásný byl svět v Durinův den.
Založil tesaný trůn králů
uprostřed sloupořadých sálů
se zlatou klenbou; po stříbře
šlapali tam a na dveře
vepsali mnohé mocné znaky.
Jak slunce, hvězdy plály lampy

z křišťálu, v stínu nehasnoucí,
a jasem prozářily noci.

Tam perlík v kovadlinu bil,
štěpilo dláto, rytec ryl;
tam ostříš jílcem skuli v ráz,
doloval, stavěl jiný zas.
Tam beryl, opál svítivý,
zbroj jako rybí šupiny,
kabátce, meče, sekyry,
pásy, kopí se vršily.

Únavu neznal Durinův lid;
pod horou nechal hudbu znít:
na harfy hráli, pěvec pěl,
ryk trubek v branách zazvučel.

Zešedl svět, hory zestárly,
pod kovadlinou popel tlí;
mlčí harfy i kladiva,
temnota v sálech přebývá;
sám Durín zhynul ve stínu
tam v Morii, tam v Khazad-dûm.
Jen hvězdy svítí s večerem
tmou v Zrcadlovém jezeře;
v hlubině koruna se skví,
než se zas Durin probudí.

„To se mi líbí!“ řekl Sam. „Rád bych se to naučil. *Tam v Morii, tam v Khazad-dûm!* Ate jako by ta tma byla teď ještě těžší, když pomyslím na ty lampy. A leží tu pořád ještě hromady drahokamů a zlata?“

Gimli mlčel. Dozpíval a už nehodlal nic říkat.

„Hromady drahokamů?' řekl Gandalf. „Ne. Skřeti často Morii plenili; v horních sálech už nic nezbylo. A od té doby, co trpaslíci

uprchlí, se nikdo neodvažuje hledat šachty a poklady dole v hlubinách. Utonuly pod vodou — anebo pod stínem strachu.“

„Proč se sem tedy chtějí trpaslíci vrátit?' zeptal se Sam.

„Pro *mitril*,“ odpověděl Gandalf. „Bohatství Morie nespočívalo ve zlatě a drahokamech, hračkách trpaslíků, ani v železe, jejich služebníku. Nacházeli tu, pravda, takové věci, zejména železo, ale kvůli nim nepotřebovali dolovat: všechny věci, po nichž toužili, mohli získat obchodem.

Jedině zde se však na celém světě nacházelo mprijské stříbro, čili pravostříbro, jak je někteří nazývali: elfí jméno je *mitril.* Trpaslíci mají své jméno, které nikomu neřeknou. Bývalo desetkrát dražší než zlato a dnes je k nezaplacení; na povrchu země ho totiž zbývá velice málo a ani skřeti se zde neodvažují dolovat. Žíly vedou na sever ke Caradhrasu a dolů do tmy. Trpaslíci nic nevypravují, ale jako byl *mitril* základem jejich bohatství, stal se i jejich zkázou. Dolovali příliš chamtivě a příliš hluboko a vyrušili to, před čím pak uprchli, Durinovu zhoubu. Z toho, co vynesli na povrch, většinu pobrali skřeti a dali jako daň Sauronovi, který po něm prahne.

Mitril! Všechny národy po něm toužily. Dal se tepat jako měď a leštit jako sklo; a trpaslíci z něho uměli dělat kov lehký, a přece tvrdší než kalená ocel. Krásou se rovnal obyčejnému stříbru, avšak jeho krása nezacházela a nematněla. Elfové jej velice milovali a mezi jiným z něho vyráběli *ithildin*, hvězdolunu, kterou jste viděli na dveřích. Bilbo míval nátělník z mitrilových kroužků, který mu dal Thorin. Kdo ví, co se s ním stalo? Asi pořád chytá prach v Domě pamětin ve Velké Kopanině.“

„Cože?“ vykřikl Gimli, vytržen z mlčení. „Nátělník z morijského stříbra? To byl královský dar!“

„Ano,“ řekl Gandalf. „Nikdy jsem mu to neřekl, ale měl větší cenu než celý Kraj a všechno, co tam je.“

Frodo neřekl nic, ale vsunul si ruku pod kabát a nahmatal kroužky své drátěné košile. Zatočila se mu hlava při pomyšlení, že chodí a má pod kabátem hodnotu celého Kraje. Věděl to Bilbo? Nepochyboval, že Bilbo to věděl docela dobře. Byl to opravdu královský dar. Myšlenky se mu však od temných Dolů rozběhly do Roklinky, k Bilbovi a do Dna pytle za dnů, dokud tam ještě Bilbo žil. Z celého

srdce zatoužil, aby byl zpátky tam v oněch časech, sekal trávník, pěstoval květiny a aby neslyšel o Morii ani o *mitrilu* — a ani o Prstenu.

Padlo hluboké ticho. Ostatní jeden po druhém usínali. Frodo měl hlídku. Z hlubin na něho přišel děs jako dech za neviditelnými dveřmi. Ruce měl studené a čelo mu zvlhlo. Naslouchal. Celou myslí se upínal jen a jen k naslouchání po celé dlouhé dvě hodiny; neslyšel však ani zvuk, ani tušenou ozvěnu kroků.

Jeho hlídka téměř končila, když se mu zazdálo, že v dálce, kde tušil západní oblouk, vidí dva bledé svítící body, téměř jako světélkující oči. Trhl sebou. Hlavu měl spadlou na prsa. „Div jsem neusnul na stráži," pomyslel si. „Asi se mi něco zdálo."

Vstal, protřel si oči a zůstal stát, zíraje do tmy, dokud ho nevystřídal Legolas.

Když ulehl, rychle usnul, zdálo se mu však, že sen pokračuje; slyšel šepot a viděl dva bledé světelné body, jak se pomalu přibližují. Probudil se a zjistil, že ostatní si kolem něho tiše povídají a že mu na tvář padá matné světlo. Vysoko nad východním průchodem přicházel šachtou u stropu dlouhý bledý paprsek; a na druhé straně sálu severním obloukem také probleskovalo vzdálené a slabé světlo

Frodo se posadil. „Dobré ráno!" řekl Gandalf. „Vždyť konečně je zase ráno. Vidíte, měl jsem pravdu. Jsme vysoko na východní straně Mone. Během dneška bychom měli najít Velkou bránu a uvidět před sebou vody Zrcadlového jezera ve Rmutném dole."

„Budu rád," řekl Gimli. „Podíval jsem se do Morie a je velkolepá ale je teď temná a strašná; a nenalezli jsme ani stopy po mých příbuzných. Už pochybuji, že sem Balin vůbec došel."

Když posnídali, Gandalf se rozhodl jít ihned dál. „Jsme unaveni ale líp si odpočineme venku," řekl. „Myslím, že nikdo z nás nebude mít chuť strávit další noc v Morii."

„To rozhodně ne," řekl Boromir. „Kterou cestou se dáme? Tamtím východním obloukem ?"

„Možná," řekl Gandalf. „Nevím ale ještě přesně, kde jsme. Pokud jsem docela nezabloudil, soudím, že jsme vysoko nad Velkou branou

a severně od ní; a nebude možná snadné najít k ní pravou cestu Asi opravdu budeme muset jít východním obloukem; než se však rozhodneme, měli bychom se porozhlédnout kolem sebe Pojďme k tomu světlu v severním průchodu. Kdybychom našli nějaké okno, pomohlo by nám to, ale obávám se, že světlo přichází jen hlubokými šachtami.

Pod jeho vedením prošla Družina severním obloukem. Octli se v širší chodbě. Jak šli dál, záře sílila a viděli, že vychází z dveřního otvoru napravo od nich. Byl vysoký a obdélný a kamenné dveře dosud seděly v čepech a byly zpola otevřené. Za nimi byla velká čtvercová komnata. Osvětlena byla matně, ale jejich očím po takovém čase ve tmě připadala oslnivě jasná a mžikali, když vstoupili

Jejich nohy rozvířily hlubokou vrstvu prachu na podlaze a klopýtaly o předměty ležící ve vchodu, jejichž tvary zprvu nemohli rozeznat Komnatu osvětloval široký světlík vysoko v protější východní stene; směřoval šikmo vzhůru a vysoko, vysoko bylo vidět čtvereček modré oblohy; světlo z šachty padalo přímo na stolec uprostřed místnosti: prostý obdélný hranol asi dvě stopy vysoký na němž ležela veliká deska z bílého kamene.

„Vypadá to jako náhrobek," zamumlal Frodo a se zvláštní předtuchou se naklonil kupředu, aby si jej prohlédl zblízka. Gandalf rychle přikročil k němu.

Na desce bylo hluboko vtesáno:

„To jsou Daeronovy runy, jakých se kdysi používalo v Morii,“ řekl Gandalf. „Jazykem lidí a trpaslíků zde stojí psáno:

BALIN, SYN FUNDINŮV,
PÁN MORIE.“

„Je tedy mrtev,“ řekl Frodo. „Toho jsem se obával.“
Gimli si přetáhl kápi přes obličej.

KAPITOLA PÁTÁ

MŮSTEK V KHAZAD-DÛM

Družina Prstenu mlčky stála u Balinova náhrobku. Frodo myslel na Bilba a na jeho dlouhé přátelství s trpaslíkem a na Balinovu návštěvu v Kraji před lety. V té zaprášené komnatě v horách se to zdálo tisíc let v minulosti a na druhém konci světa.

Konečně se pohnuli, vzhlédli a začali se rozhlížet po něčem, co by jim objasnilo Balinův osud nebo odhalilo, co se stalo s jeho lidem. Na druhé straně komnaty pod světlíkem byly druhé dveře. Teď uviděli, že se u obojích dveří povaluje spousta kostí a mezi nimi zlámané meče a hlavice seker, rozťaté štíty a přilbice. Některé meče byly zahnuté: skřetí šavle s načernalými čepelemi.

Ve skalních stěnách byla vyhloubena řada výklenků a v nich velké dřevěné truhly pobité železem. Všechny byly rozbité a vyloupené; vedle roztříštěného víka jedné z nich však ležely zbytky knihy. Byla rozsekána a rozbodána a zčásti spálena a bylo na ní tolik černých a jiných temných skvrn připomínajících uschlou krev, že se skoro nedala číst.

Gandalf ji opatrně zvedl, listy však praskaly a lámaly se, když ji kladl na kamennou desku. Nějakou chvíli nad ní beze slova hloubal. Frodp a Gimli, kteří mu stáli po boku, když zlehka obracel stránky, viděli, že jsou popsány různými písmy, runami, jak morijskými, tak dolskými, a tu a tam elfským písmem.

Nakonec Gandalf vzhlédl. „Zdá se, že jsou to záznamy o osudech Balinova lidu," řekl. „Odhaduji, že začínají jejich příchodem do Rmutného dolu někdy před třiceti lety; zdá se, že strany jsou číslovány podle let a od jejich příchodu. Vrchní strana je označena jednat — tři, čili na počátku nejméně dvě chybějí. Poslouchejte!

Vyhnali jsme skřety z velké brány a stráž — myslím, zbytek slova je rozmazaný a propálený — asi *nice — spoustu jsme jich pobili v jasném* — myslím — *slunci v dolu. Flóiho zabil šíp. Zahubil velkého.* Pak kaňka a za ní *Flóiho pod trávou u Zrcadlového jezera.* Další řádky nemohu přečíst. Pak přijde: *Zabrali jsme dvacátý první sál ze severu a usadili se v něm. Je tam* nepřečtu co. Mluví se o *světlíku.* Pak *Balin se usadil v komnaté Mazarbul.“*

„V Komnatě záznamů,“ řekl Gimli. „Hádám, že je to právě tady, kde stojíme.“

„Teď dlouho nemohu nic přečíst,“ řekl Gandalf, „až na slovo *zlato* a *Durinova sekyra* a něco *přilba*. Pak *Balin je teď Pánem Morie.* Tím, zdá se, končí kapitola. Po několika hvězdičkách začíná jiný rukopis a vidím *našli jsme pravostříbro* a později *dobře kujné* a pak něco, aha! *mitril*; a poslední dva řádky *Óin hledat horní zbrojnice Třetí hlubinné,* něco*, jde na západ,* kaňka, *k bráně Cesmínie.“*

Gandalf se odmlčel a několik listů odložil stranou. „Tady je několik stránek podobného rázu, dost spěšně psaných a hodně poškozených,“ řekl; „ale při tomhle světle je nerozluštím. Teď musí řada listů chybět, protože číslování začíná pětkou, zřejmě tedy v pátém roce kolonie. Počkejte! Ne, jsou příliš poškozené a poskvrněné; nepřečtu je. Možná že to na slunci půjde líp. Čekejte! Tady je něco: velký smělý rukopis užívající elfího písma.“

„To bude Oriho ruka,“ řekl Gimli, který nahlížel čaroději přes rameno. „Psával dobře a rychle a často užíval elfí abecedy.“

„Škoda že krásným písmem musel zaznamenat ošklivé události,“ řekl Gandalf. „První zřetelné slovo je *žal*, ale ostatek řádky je smazán, ledaže na konci by bylo *vče*. Ano, musí to být *vče* a dál *ra desátého listopadu padl Balin, Pán Morie, ve Rmutném dole. Šel sám nahlédnout do Zrcadlového jezera. Zastřelil ho skřet schovaný za kamenem. Skřeta jsme zabili, ale mnoho dalších ... od východu proti toku Stříberky.* Zbytek řádky je tak rozmazaný, že toho moc nepřečtu, ale myslím, že tam stojí *zatarasili jsme bránu* a pak *udržíme ji dlouho, jestli* a pak snad *hrozně a trpět.* Chudák Balin! Zdá se, že titul, který přijal, nedržel ani pět let. Rád bych věděl, co se stalo pak;

ale není čas luštit posledních pár stránek. Tady je vůbec poslední strana.“ Zamlčel se a vzdychl.

„Je to ponuré čtení,“ řekl. „Vypadá to, že jejich konec byl krutý. Poslouchejte: *Nemůžeme ven. Nemůžeme ven. Dobyli Můstek a druhý sál. Padli tam Thrár a Loni a Náli.* Pak jsou čtyři řádky tak rozmazané, že mohu přečíst jen *odešel před pěti dny.* Poslední řádky znějí *jezero při Západní bráně je až u stěny. Pozorovatel ve vodě dostal Óina. Nemůžeme ven. Přichází konec a pak bubny, bubny v hlubině;* kdo ví, co to značí. Naposled je rozmazaně naškrábáno elfím písmem: *Už jdou.* A nic víc.“ Gandalf se odmlčel a stál v zamyšlení.

Na Družinu padl náhlý děs a hrůza z té komnaty. *„Nemůžeme ven,“* mumlal Gimli. „Ještě dobře, že jezero trochu kleslo a že Pozorovatel spal dole na jižním konci.“

Gandalf zvedl hlavu a rozhlédl se. „Zdá se, že poslední odpor kladli tady u obojích dveří,“ řekl; „ale to už jich mnoho nezbývalo. Tak skončil pokus znovu dobýt Morii! Byl statečný, ale pošetilý. Ještě nenastal pravý čas. Obávám se, že teď musíme dát Balinovi, synu Fundinovu, sbohem. Ať odpočívá ve slujích svých otců! Vezmeme tuhle knihu, Knihu Mazarbul, a později si ji důkladně prohlédneme. Přijmi ji do úschovy, Gimli, a odnes ji zpátky Dáinovi, budeš-li mít možnost. Bude ho zajímat, i když to pro něho bude velmi bolestné. Pojďme odsud! Dopoledne pokročilo.“

„Kudy půjdeme?“ ptal se Boromir.

„Zpátky do sálu,“ řekl Gandalf. „Ale naše návštěva v této místnosti nebyla marná. Teď vím, kde jsem. Tohle musí být, jak Gimli říká, komnata Mazarbul; a sál tedy musí být dvacátý první od severního konce. Proto bychom měli projít východním obloukem sálu a potom doprava a na jih a dolů. Dvacátý první sál by měl být na sedmém podlaží, čili šest nad podlažím Brány. Pojďme tedy zpátky do sálu!“

Sotva to Gandalf vyřkl, ozval se veliký hluk: dunivé bum, které jako by přicházelo z hloubi a rozechvívalo jim kámen pod nohama. V úleku se vrhli ke dveřím. *Jdu, jdu,* zaznělo znovu, jako by obří ruce proměnily samotné sluje Morie v ohromný buben. Pak se chodbami rozlehlo troubení. V sále hučel veliký roh a dál bylo slyšet v

odpověď rohy a drsné výkřiky. Zadupalo množství spěchajících nohou.

„Už jdou!“ vykřikl Legolas.

„Nemůžeme ven,“ řekl Gimli.

„Zaskočeni !“ vykřikl Gandalf. „Proč jen jsem se zdržoval? Teď jsme polapeni jako tenkrát oni. Ale tenkrát jsem tu nebyl já. Uvidíme, co -“

Jdu, jdu, zadunělo a stěny se otřásly.

„Přibouchněte dveře a dejte pod ně klíny!“ křikl Aragorn. „A co nejdéle si nechávejte batohy na zádech: třeba se ještě probijeme ven.“

„Ne!“ řekl Gandalf. „Nesmíme se nechat zavřít. Nechte východní dveře otevřeny! Tamtudy půjdeme, budeme-li mít možnost.“

Zaznělo další drsné volání rohu a pronikavé výkřiky. Chodbou se blížily kroky. Ozvalo se zvonivé řinčení, jak Družina tasila meče. Glamdring zasvítil bledým světlem a ostří Žihadla se zalesklo. Boromir se rameny opřel do západních dveří.

„Počkej chviličku! Ještě nezavírej!“ řekl Gandalf. Skočil vpřed Boromirovi po bok a napřímil se v celé výšce.

„Kdo přichází rušit odpočinek Balina, Pána Morie?“ zvolal.

Přivalil se chraplavý smích, jako když kamení klouže do jámy; v hluku se panovačně rozlehl hluboký hlas. *Jdu, jdu, jdu,* ozvaly se v hlubině bubny.

Rychlým pohybem vykročil Gandalf před úzkou skulinu dveří a napřáhl hůl. Oslnivý záblesk ozářil komnatu i chodbu venku. Čaroděj chviličku vyhlížel. Když uskakoval zpět, chodbou zahvízdaly a zakvílely šípy.

„Jsou tam skřeti, a spousta,“ řekl. „A někteří velicí a zlí: černí mordorští skuruti. Zatím se drží zpátky, ale je tam ještě něco. Velký jeskynní obr, myslím, a možná i víc než jeden. Tamtudy nemáme naději uniknout.“

„A jestli přijdou i k druhým dveřím, nemáme vůbec žádnou naději,“ řekl Boromir.

„Tady venku ještě není nic slyšet,“ řekl Aragorn, který naslouchal u východních dveří. „Cesta na téhle straně jde přímo dolů po schodech: očividně nevede zpátky do sálu. Ale nemá smysl tudy slepě

prchat s pronásledovateli v patách. Dveře nemůžeme zatarasit. Klíč je ztracený a zámek rozbitý a otvírají se dovnitř. Nejdřív musíme nepřítele nějak zadržet. Naučíme je, aby se báli komnaty Mazarbul!“ řekl chmurně a zkoušel ostří svého meče Andúrilu.

V chodbě bylo slyšet těžké kroky. Boromir se vrhl proti dveřím a zabouchl je; pak je zaklínil polámanými čepelemi mečů a štěpinami dřeva. Družina se stáhla na druhý konec komnaty. Zatím však utíkat nemohli. Rána a dveře se zatřásly; a pak se začaly zvolna skřípavě otevírat. Klíny povolovaly. Šířící se skulinou se protlačila mohutná paže a rameno s temnou kůží posetou zelenavými šupinami. Pak se dole prodrala veliká ploská noha bez prstů. Venku bylo mrtvé ticho.

Boromir skočil dopředu a vší silou ťal po paži; jeho meč však zazvonil, odskočil a vypadl mu z otřesené ruky. Na čepeli se objevil zub.

Náhle a k vlastnímu překvapení pocítil Frodo, že mu v srdci vzplanula zuřivost. „Za Kraj!“ vykřikl, skočil Boromirovi po bok, shýbl se a Žihadlem bodl do ohavné nohy. Ozval se řev, noha sebou trhla zpět, až málem vyrvala Frodovi Žihadlo z ruky. Z čepele kanuly černé krůpěje a kouřily na podlaze. Boromir se vrhl proti dveřím a opět je zabouchl.

„Jedna nula pro Kraj!“ zvolal Aragorn. „Hobit kouše hluboko! Máš dobrou čepel, Frodo, synu Drogův!“

Rána do dveří a potom rána za ranou. To do nich bušily berany a kladiva. Zapraštěly a pak se najednou rozskočily. Dovnitř zahvízdaly šípy, ale narazily na severní zeď a neškodně popadaly na podlahu. Zatroubil roh, rozeběhly se nohy a jeden za druhým skákali do komnaty skřeti.

Kolik jich bylo, Družina nepočítala. Srážka byla ostrá, skřety však zmátla prudkost obrany. Dvěma prostřelil hrdlo Legolas. Gimli podťal nohy jinému, který vyskočil na Balinův náhrobek. Boromir a Aragorn jich pobili spoustu. Když padl třináctý, ostatní s vřískotem utekli. Obránci zůstali nezranění, až na Sama, který měl škrábanec na hlavě. Zachránilo ho rychlé shýbnutí; a statně skolil svého skřeta

jediným bodnutím svého mohylového meče. V hnědých očích mu zářil oheň. Kdyby jej viděl Ted Pískař, rychle by couval.

„Teď je čas!“ zvolal Gandalf. „Pojďme, než se vrátí obr!“

Sotva se však dali na ústup, a ještě než byli Pipin a Smíšek venku na schodech, do komnaty vskočil mohutný skřetí náčelník, velký téměř jako člověk, od hlavy k patě oděný v černé zbroji; za ním se do dveří tlačili jeho následovníci. Měl snědou, širokou a ploskou tvář, oči jako uhlíky a červený jazyk; máchal velikým kopím. Mohutným koženým štítem odtiskl Boromirův meč a tlačil ho dozadu, až se svalil na zem. Sklonil se pod Aragornovou ranou a rychlostí útočícího hada se vrhl na Družinu a kopím bodl přímo po Frodovi. Rána zasáhla Froda do pravého boku, vrhla ho proti zdi, a tam zůstal přimáčknut. Sam s výkřikem ťal do násady kopí, a ta se zlomila. Sotva však skřet odhodil pahýl a vytrhl zahnutou šavli, na jeho přilbu dopadl Andúril, jako když vyšlehne plamen. Přilba se rozpukla a skřet padl s rozťatou hlavou. Jeho následovníci se s vytím dali na útěk, sotva se na ně Boromir s Aragornem vrhli.

Jdu, jdu, ozvaly se v hlubině bubny. Znovu zaduněl veliký hlas.

„Teď!“ vykřikl Gandalf. „Teď máme poslední možnost. Utíkejte!“

Aragorn zvedl Froda z místa, kde ležel u stěny, a pustil se ke schodišti. Smíška a Pipina strkal před sebou. Ostatní ho následovali; Gimliho však musel odvléci Legolas: přes nebezpečí otálel u Balinova náhrobku se sklopenou hlavou. Boromir přitáhl k sobě východní dveře, skřípající v pantech; na obou půlkách měly veliké železné kruhy, ale nebylo čím je zapevnit.

„Jsem v pořádku,“ zalapal po dechu Frodo. „Mohu chodit; postavte mě na zem.“

Aragorn ho v úžasu málem upustil. „Myslel jsem, že jsi mrtev!“ vykřikl.

„Ještě ne!“ řekl Gandalf. „Ale teď není čas se divit; už ať jste pryč, všichni, alou po schodech! Dole na mě pár minut počkejte, ale jestli nepřijdu brzy, jděte dál! Jděte rychle, volte cesty vedoucí doprava a dolů.“

„Přece tě nemůžeme nechat samotného bránit dveře!“ řekl Aragorn.

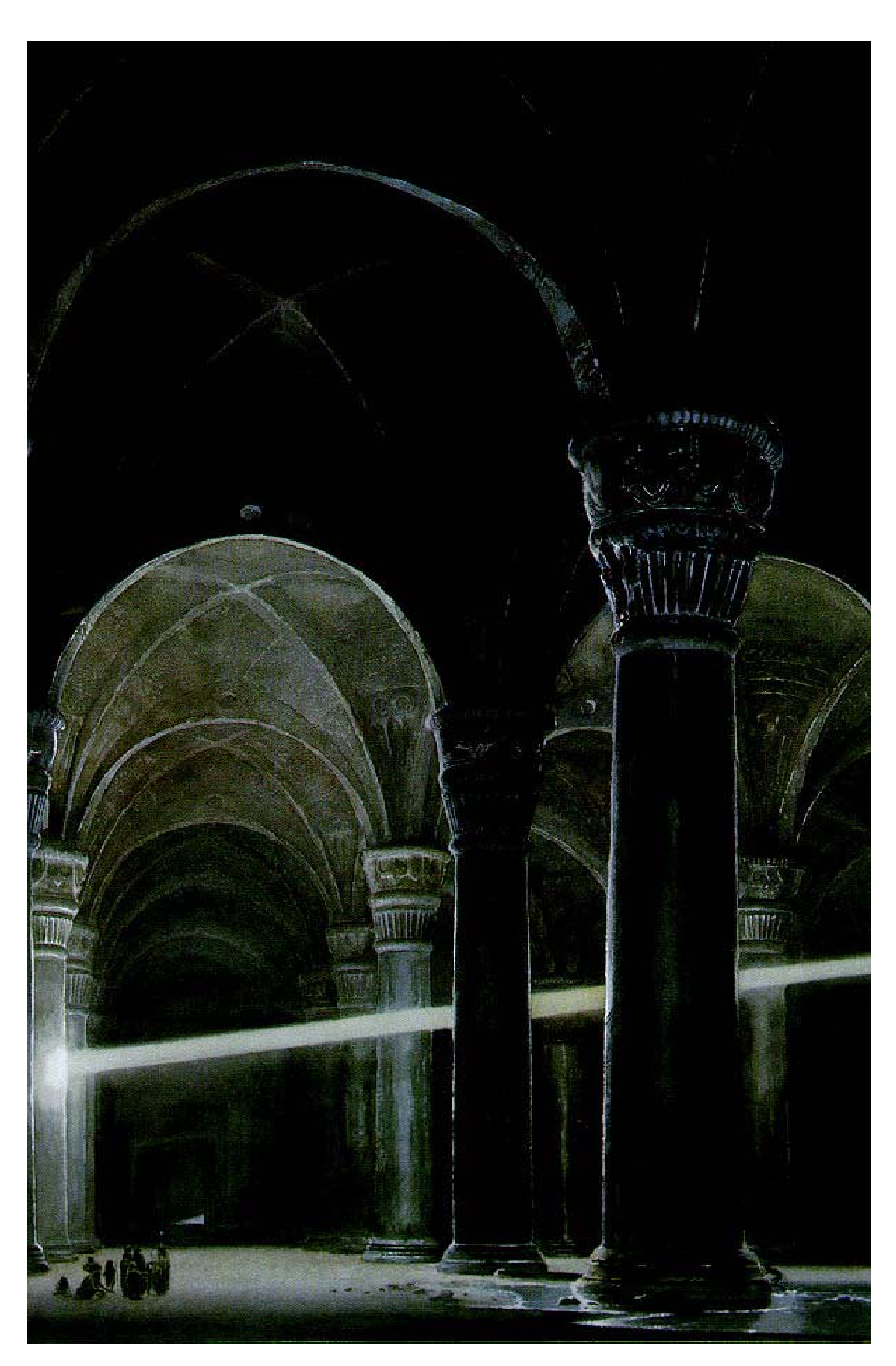
„Dělejte, co říkám!“ řekl Gandalf vztekle. „Tady už meče nepomohou. Jděte!“

Chodbu neosvětloval žádný světlík a byla naprosto temná. Tápali dolů po dlouhém schodišti a na konci se ohlédli, neviděli však nic než vysoko nad sebou slabý svit čarodějovy hole. Zdálo se, že dosud stojí na stráži u zavřených dveří. Frodo těžce dýchal a opíral se o Sama, který ho objímal pažemi. Stáli a zírali schodištěm vzhůru do tmy. Frodo měl dojem, že slyší, jak nahoře Gandalf mumlá slova, která se rozbíhala svažujícím se tunelem šepotavou ozvěnou. Nemohl rozeznat, co říká. Stěny jako by se třásly. Co chvíli opět tepaly a duněly rány na buben: *jdu, jdu.*

Vtom nahoře na schodišti šlehlo bílé světlo. Pak se ozval dutý rachot a těžké žuchnuti. Bubny divoce zavířily *jdu-jdu, bum-bum,* a pak ustaly. Gandalf sletěl po schodech a padl na zem uprostřed Družiny.

„Tak, tak. To by bylo!“ řekl čaroděj a namáhavě se vztyčil. „Udělal jsem, co jsem mohl. Setkal jsem se ale s rovnocenným protivníkem; málem mě to zničilo. Ale nestůjte tady! Jděte dál! Budete se muset chvíli obejít bez světla. Jsem pořádně otřesený. Jděte dál! Jděte! Kde jsi, Gimli? Pojď se mnou napřed! Držte se všichni těsně za námi!“

Klopýtali za ním zvědaví, co se vlastně stalo. *Jdu, jdu,* začalo znovu bubnování: znělo nyní dušeně a odlehle, ale šlo za nimi. Nebylo slyšet žádné jiné zvuky pronásledování ani dupot či hlasy. Gandalf nezahýbal napravo ani nalevo, neboť se zdálo, že chodba vede směrem, který potřeboval. Co chvíli sestupovali po dalších stupních, padesáti i více, na nižší rovinu. To bylo v oné chvíli pro ně nejnebezpečnější: ve tmě totiž neviděli spád, dokud nepřišli až k němu a nestoupli do prázdna. Gandalf ohmatával půdu holí jako slepec.

Za hodinu ušli možná míli, možná víc, a sestoupili po mnoha schodištích. Ještě stále nebylo slyšet pronásledovatele. Začínali téměř doufat, že přece jen vyváznou. Pod sedmým schodištěm se Gandalf zastavil.

„Začíná být horko!“ řekl udýchaně. „Už bychom měli být přinejmenším na úrovni Brány. Myslím, že se brzy poohlédneme po nějaké zatáčce vlevo, abychom se dostali k východu. Doufám, že není daleko. Jsem velmi unavený. Musím si tu chviličku odpočinout, i kdyby za námi byli všichni skřeti, co se jich kdy vylíhlo.“

Gimli ho uchopil za paži a pomohl mu usednout na schodech. „Co se stalo tam nahoře u dveří?“ zeptal se. „Setkal jste se tam s tím, kdo tluče do těch bubnů?“

„Nevím,“ odvětil Gandalf. „Ale najednou jsem stál proti něčemu, s čím jsem se ještě nesetkal. Nenapadlo mě nic jiného než pokusit se zavřít dveře zaklínadlem. Znám jich spoustu; ale provést něco takového pořádně vyžaduje čas, a i pak se dají dveře prolomit násilím.

Jak jsem tam stál, slyšel jsem na druhé straně skřety; myslel jsem, že každou chvíli prorazí dveře. Neslyšel jsem, co říkají; zřejmě mluvili svým vlastním ohavným jazykem. Zaslechl jsem jedině *ghâš*, to je ‚oheň‘. Pak něco vstoupilo do komnaty — ucítil jsem to přes dveře a skřeti sami dostali strach a zmlkli. Uchopilo to železný kruh a pak si to uvědomilo mě a mé zaklínání.

Co to bylo, nemám zdání, ale nikdy jsem nepocítil takovou výzvu. Protizaklínání bylo strašlivé. Málem mě zlomilo. Na okamžik se mi dveře vymkly a začaly se otvírat! Musel jsem pronést Velitelské slovo. To byl přílišný nápor. Dveře se roztříštily na kusy. Něco temného jako mrak zaclánělo veškeré světlo uvnitř a já byl vržen pozadu dolů ze schodů. Celá zeď povolila a myslím, že strop komnaty také.

Obávám se, že Balin je teď hluboko pohřben a možná že je pohřbeno i něco jiného. To vám nepovím. Ale přinejmenším je průchod za námi úplně zatarasen. Ach! Nikdy jsem se necítil tak vyčerpaný, ale už to přechází. A co ty, Frodo? Neměl jsem čas ti to říct, ale v životě jsem neměl větší radost, než když jsi promluvil. Bál jsem se, že Aragorn nese sice statečného, ale mrtvého hobita.“

„Co já?“ řekl Frodo. „Jsem živ a zdráv, aspoň myslím. Jsem pohmožděný a bolavý, ale není to tak zlé.“

„Tak," řekl Aragorn, „potom mohu říct jen to, že hobiti jsou z tak tuhého těsta, že jsem se s podobným nesetkal. Kdybych to byl věděl, býval bych v hostinci v Hůrce mluvil mírněji! Taková rána by probodla divokého kance!"

„Potom jsem rád, že mě neprobodla," řekl Frodo, „ačkoli se cítím, jako bych se byl dostal mezi kladivo a kovadlinu." Víc neřekl. I dýchání ho bolelo.

„Jsi celý Bilbo," řekl Gandalf, „je v tobě víc, než je vidět, jak jsem kdysi dávno říkal o něm." Frodo by byl rád věděl, jestli ta poznámka neznamenala víc, než říkala.

Už zase šli dál. Zanedlouho promluvil Gimli. Měl ve tmě bystré oči. „Myslím," řekl, „že před námi je nějaké světlo. Ale denní světlo to není. Je rudé. Co to může být?"

„Gháš," zamumlal Gandalf. „Mysleli snad tohle: že dolní patra jsou v ohni? Stejně můžeme jít jenom dál."

Brzy nebylo o světle pochyb a viděli je všichni. Šlehalo a řeřavělo po stěnách chodby před nimi. Už viděli na cestu: vpředu se chodba rychle svažovala a kus dál stál nízký obloukový průchod; jím přicházelo rostoucí světlo. Vzduch začínal být velmi horký.

Když došli k oblouku, Gandalf prošel a naznačil jim, aby počkali. Když stanul těsně za otvorem, viděli jeho tvář ozářenou rudým světlem. Rychle ustoupil zpět.

„Tady je nějaká nová čertovina," řekl; „určitě nám ji vymysleli na uvítanou. Ale teď vím, kde jsme. Dostali jsme se do První hlubinné, do patra těsně pod Branou. Tohle je Druhý sál Staré Morie a Brána je blízko. Za východním koncem sálu vlevo, sotva čtvrt míle odtud překročit Můstek, po schodech nahoru, širokou cestou, přes První sál a ven! Ale pojďte se podívat!"

Vyhlédli. Před nimi byla další veliká sluj. Byla vznosnější a mnohem delší než ta, ve které spali. Byli blízko východního konce; na západ síň ubíhala do tmy. Prostředkem stoupala dvojitá řada obrovitých pilířů. Byly vytesány do podoby kmenů mohutných stromů, jejichž větve podpíraly strop rozvětvenou kamennou kresbou. Jejich těla byla hladká a černá, v jejich bocích se však temně odráželo rudé řeřavění. U pat dvou sloupů se přes celou podlahu rozvírala veliká

trhlina. Z ní vycházelo prudké rudé světlo a tu a tam plameny olizovaly kraje a ovíjely se kolem základů sloupů. V horkém vzduchu se tetelily chumáče temného dýmu.

„Kdybychom byli přišli hlavní cestou z horních sálů, byli bychom tu uvázli," řekl Gandalf. „Doufejme, že teď oheň leží mezi námi a pronásledováním. Pojďte! Nemáme času nazbyt."

Sotva domluvil, uslyšeli opět pronásledující bubnování: *jdu, jdu, jdu.* Daleko ve stínech na západním konci sálu se rozlehly výkřiky a troubení rohů. *Jdu, jdu:* pilíře jako by se zatřásly a plameny zachvěly.

„Teď si dáme poslední závod!" řekl Gandalf. „Jestli venku svítí slunce, ještě můžeme vyváznout. Za mnou!"

Obrátil se vlevo a chvátal po hladké podlaze sálu. Vzdálenost byla větší, než se zdálo. Jak běželi, zaslechli za sebou dupot a ozvěnu mnoha spěchajících nohou. Rozlehl se pronikavý jek: byli spatřeni. Zazvonila a zařinčela ocel. Frodovi nad hlavou zasvištěl šíp.

Boromir se zasmál. „Tohle nečekali," řekl. „Oheň je odřízl. Jsme na druhé straně!"

„Dívejte se dopředu!" zvolal Gandalf. „Blíží se Můstek. Je nebezpečný a úzký!"

Náhle před sebou Frodo spatřil černou propast. Na konci sálu podlaha mizela a řítila se do neznámé hloubi. Vnějších dveří bylo možno dosáhnout jedině po křehkém můstku bez okraje a bez zábradlí. Klenul se nad propastí jako ohnutá pružina zdéli padesáti stop. Byla to pradávná obrana trpaslíků proti nepřátelům, kteří by dobyli První sál a vnější chodby. Přes můstek mohli jít jen po jednom. Na jeho kraji se Gandalf zastavil a ostatní v houfu dorazili za ním.

„Jdi první, Gimli!" řekl. „Pak Pipin a Smíšek. Pořád rovně a za dveřmi po schodech nahoru!"

Padaly mezi ně šípy. Jeden zasáhl Froda a odskočil. Jiný probodl Gandalfovi klobouk a zůstal tam vězet jako černé pero. Frodo se ohlédl zpět. Viděl, jak se za ohněm hemží černé postavičky; zdálo se, že jsou tam stovky skřetů. Mávali kopími a zahnutými šavlemi, jež ve světle ohně krvavě zářily*; jdu, jdu, jdu,* duněly bubny.

Legolas se obrátil a vložil do tětivy šíp, ačkoli na jeho malý luk to byla velká vzdálenost. Napjal tětivu, avšak ruka mu klesla a šíp sklouzl na zem. Vykřikl úlekem. Objevili se dva velicí skalní obři, přinesli ohromné kamenné desky a hodili je přes oheň jako můstky. Obři však elfa hrůzou nenaplnili. Řady skřetů se rozvíraly a ti se tlačili stranou, jako by sami měli strach. Cosi přicházelo za nimi. Nebylo vidět, co to je: bylo to jako veliký stín, v jehož středu byla tmavá postava, snad lidského tvaru, ale větší; třímala moc a před ní šla hrůza. Přišla k hranici ohně a světlo pohaslo, jako by se přes ně naklonil mrak. Pak jediným skokem přeskočila trhlinu. Plameny zahučely postavě vstříc a ovinuly se kolem ní; ve vzduchu zakroužil černý dým. Vlající hříva jí zahořela a vzplála. V pravé ruce měla meč podobný bodavému jazyku ohně, v levé držela důtky s mnoha řemínky.

„Aj, aj!“ zakvílel Legolas. „Balrog! Jde balrog!“

Gimli zíral s vytřeštěnýma očima. „Durinova zhouba!“ vykřikl, upustil sekyru a zakryl si tvář.

„Balrog,“ zamumlal Gandalf. „Teď chápu.“ Zakolísal a těžce se opřel o svou hůl. „To je ale zlý osud. A já jsem už unavený.“

Temná postava sršící ohněm se hnala k nim. Skřeti ječeli a přelévali se přes kamenné můstky. Tu Boromir zvedl roh a zatroubil. Hlasitě zazvučela výzva a burácela jako křik mnoha hrdel pod klenbou sluje. Skřeti na okamžik zakolísali a ohnivý stín se zastavil. Pak ozvěna odumřela tak náhle, jako když temný vítr sfoukne plamen, a nepřítel opět vykročil.

„Přes můstek!“ křikl Gandalf, sbíraje svou sílu. „Prchejte! Tohle je nepřítel nad síly vás všech. Já musím bránit úzkou cestu. Prchejte!“ Aragorn a Boromir nedbali na povel a dál stáli bok po boku za Gandalfem na druhém konci můstku. Ostatní zůstali stát u východu na konci sálu a obrátili se. Nedokázali nechat svého vůdce, aby čelil nepříteli sám.

Balrog dorazil k můstku. Gandalf stál uprostřed oblouku, opíral se o hůl v levé ruce, v pravici mu však studeně a bíle zářil Glamdring. Jeho nepřítel se opět zastavil tváří k němu a stín kolem něho se roztáhl jako pár obrovských křídel. Zvedl důtky a řemínky

zakvílely a práskly. Z nozder mu vyšlehl oheň. Gandalf však stál pevně.

„Nemůžeš projít," řekl. Skřeti stáli nehybně a padlo mrtvé ticho. „Jsem služebník Tajného ohně, vládnu plamenem Anoru. Nemůžeš projít. Temný oheň ti nepomůže, plameni Udúnu. Vrať se do Stínu! Nemůžeš projít."

Balrog neodpovídal. Oheň v něm jako by zmíral, avšak tma rostla. Vykročil pomalu přes most a náhle se vztyčil do veliké výše a jeho křídla se rozepjala od stěny k stěně; přesto však bylo vidět Gandalfa dál, jak probleskuje v šeru; vypadal maličký a docela sám: šedý a sehnutý jako uschlý strom před náporem bouře.

Ze stínu vyskočil planoucí rudý meč.

Glamdring se bíle zatřpytil v odpověď.

Ozval se zvonivý třesk a šlehlo bílé světlo. Balrog odskočil a jeho meč se rozlétl v roztavených úlomcích. Čaroděj se zakymácel na můstku, ustoupil o krok a pak opět stanul nehybně.

„Nemůžeš projít!" řekl.

Jediným odrazem skočil balrog na můstek. Jeho důtky zavířily a zasyčely.

„Nemůže stát sám!" vykřikl náhle Aragorn a rozběhl se zpátky po můstku. *„Elendil!"* křičel. „Jsem s tebou, Gandalfe!"

„Gondor!" zvolal Boromir a vrhl se za ním.

V tom okamžiku Gandalf zvedl hůl a s hlasitým výkřikem udeřil do mostu před sebou. Hůl se rozlomila a vypadla mu z ruky. Vyšlehla oslepivá clona bílého plamene. Můstek zapraskal. Právě pod balrogovýma nohama pukl a kámen, na němž stál, se zřítil do propasti, zatímco ostatek zůstal viset a chvěl se jako skalní jazyk trčící do prázdna.

S hrozným výkřikem padl balrog kupředu a jeho stín se zřítil dolů a zmizel. Avšak při pádu ještě máchl důtkami, řemínky šlehly a ovinuly čaroději kolena. Táhly ho ke kraji. Zapotácel se, upadl, marně hmátl po kameni a sklouzl do propasti. „Utíkejte, hlupáci!" vykřikl a byl pryč.

Ohně zhasly a padla čirá tma. Družina stála přikována hrůzou a zírala do jámy. Sotva se Aragorn a Boromir přihnali zpět, zbytek mostu popraskal a zřítil se. Výkřikem je Aragorn vyburcoval.

„Pojďte!“ zvolal. „Teď vás povedu já. Musíme poslechnout jeho poslední příkaz. Za mnou!“

Vytřeštěně klopýtali po širokém schodišti za dveřmi. Aragorn první, Boromir vzadu. Nahoře byla veliká chodba rozléhající se ozvěnou. Utíkali po ní. Frodo slyšel, jak Sam po jeho boku pláče, a pak zjistil, že sám v běhu pláče. *Jdu, jdu, jdu,* duněly teď za nimi bubny smutečně a zvolna. *Jdu!*

Běželi dál. Před nimi bylo stále světleji: strop prorážely mohutné šachty. Běželi rychleji. Vběhli do sálu, kam vysokými okny na východě zářilo denní světlo. Prchali přes něj. Proběhli jeho velikými rozbitými dveřmi a náhle se před nimi jako oblouk planoucího světla rozevřela Velká brána.

Ve stínech za obřími veřejemi se po obou stranách krčila skřetí stráž, ale brána byla roztříštěná a ležela na zemi. Aragorn srazil k zemi kapitána, jenž se mu postavil do cesty, a ostatní se rozprchli v hrůze před jeho hněvem. Družina se mihla kolem nich a nevěnovala jim žádnou pozornost. Vyběhli z Brány a seskákali po obrovských věkovitých stupních, prahu Morie.

Tak nakonec z veliké beznaděje vyšli pod širou oblohu a ucítili vítr ve tvářích.

Zastavili se, až když byli z dostřelu skal. Kolem se rozkládal Rmutný dol. Spočíval na něm stín Mlžných hor, na východě však na zemi zářilo zlaté světlo. Byla teprve jedna hodina po poledni. Slunce svítilo, oblaka byla bílá a vysoká.

Ohlédli se. Temně zíval oblouk Brány ve stínu hor. Slabě a hluboko pod zemí duněly pomalé údery na buben: *jdu*. Řídký černý dým se plazil ven. Nic jiného nebylo vidět; celé údolí kolem bylo prázdné. *Jdu*. Teprve nyní je docela přemohl žal a dlouho plakali: někteří vstoje a mlčky, někteří tváří k zemi. *Jdu, jdu*. Dunění doznívalo.

KAPITOLA ŠESTÁ

LOTHLÓRIEN

„Je to zlé, ale obávám se, že déle tu zůstat nemůžeme," řekl Aragorn. Pohleděl k horám a zdvihl meč. „Sbohem, Gandalfe!" vykřikl. „Neříkal jsem ti*: jestliže vstoupíš do dveří Morie, dej si pozor?* Běda, že jsem měl pravdu! Jakou máme bez tebe naději?"

Obrátil se k Družině. „Musíme se obejít bez naděje," řekl. „Třeba se ještě alespoň pomstíme. Opásejme se a už neplačme. Pojďte. Máme dalekou cestu a mnoho práce."

Vstali a rozhlédli se. Na sever ubíhalo údolí do stinné rokle mezi dvěma mohutnými rameny hor, nad nimiž zářily tři bílé vrcholky: Celebdil, Fanuidhol, Caradhras, hory Morie. Z ústí rokle proudila bystřina jako bělostná krajka po nekonečném žebři krátkých vodopádů a ve vzduchu okolo úpatí hor visela mlha pěny.

„To jsou Rmutné schody," ukázal Aragorn k vodopádům. „Tou hluboko vytesanou cestou podél bystřiny bychom byli přišli, kdyby nám byl osud příznivější."

„Nebo Caradhras méně krutý," řekl Gimli. „Támhle si stojí a usmívá se na sluníčku!" Pohrozil pěstí nejvzdálenějšímu zasněženému štítu a odvrátil se.

Na východě vyčnívající rameno hor zprudka končilo a za ním bylo možno rozeznat mlhavé obrysy daleké širé země. Na jihu se táhly Mlžné hory do nekonečné dáli, kam až oko dohlédlo. Sotva míli vpředu a trochu níže, protože pořád ještě stáli vysoko v západním svahu dolu, leželo jezero. Bylo dlouhé a oválné. Podobalo se veliké hlavici kopí zaražené hluboko do severní rokle; jeho jižní konec však ležel za hranicí stínu pod slunečným nebem. Přesto byly jeho vody temné: hluboce modré jako čisté večerní nebe pozorované z osvětlené místnosti. Jeho hladina byla klidná a nezčeřená. Kolem se rozklá-

dala hladká niva, ze všech stran se svažující k jeho nezarostlému nepřerušovanému okraji.

„Tam leží Zrcadlové jezero, hluboké Kheled-zâram!“ řekl Gimli smutně. „Vzpomínám si, jak mi řekl: *‚Kéž tě ten pohled potěší ! Ale nemůžeme se tam zdržet.‘* Teď budu dlouho putovat, než zase najdu radost. To já musím spěchat odtud, a on musí zůstat.“

Družina se dala cestou od Brány. Byla hrubá a rozbitá a vytrácela se v nezřetelnou stezku mezi vřesem a kručinkou, které se prodíraly rozpraskaným kamením. Stále však bylo vidět, že kdysi dávno se z nížin vinula do trpasličího království veliká dlážděná cesta. Místy byly u stezky trosky kamenných staveb a zelené pahrbky. Na vršku stály útlé břízy a jedle vzdychající ve větru. Zatáčka na východ je zavedla až k trávníku okolo Zrcadlového jezera a tam stál nedaleko od cesty osamělý sloup s roztříštěným vrcholkem.

„To je Durinův kámen!“ zvolal Gimli. „Nemohu projít a nezastavit se aspoň na chvilku před divem tohoto dolu!“

„Jen rychle!“ řekl Aragorn a ohlédl se k Bráně. „Slunce zapadá časně. Skřeti možná před soumrakem nevyjdou, ale než padne noc, musíme být daleko. Měsíce zbývá jenom srpek a noc bude temná.“

„Pojď se mnou, Frodo!“ zvolal trpaslík a seskočil z cesty. „Nechtěl bych, abys odešel a neviděl Kheled-zâram.“

Seběhl dlouhým zeleným svahem. Frodo ho pomalu následoval. Klidná modrá voda ho přitahovala i přes pohmoždění a únavu; Sam šel za nimi.

U stojícího kamene se Gimli zastavil a vzhlédl. Byl popraskaný a ošlehaný a nezřetelné runy na jeho boku se nedaly přečíst. „Ten sloup označuje místo, kde Durin prvně pohlédl do Zrcadlového jezera,“ řekl trpaslík. „Podívejme se také aspoň jednou, než půjdeme!“

Sklonili se nad temnou vodou. Zprvu neviděli nic. Pak pomalu uviděli obrysy okolních hor, jak se zrcadlí v hluboké modři, a štíty nad nimi se podobaly chocholům bílého ohně; dále byl prostor oblohy. Tam jako drahokamy kleslé do hlubin zářily blyštivé hvězdy, ačkoli na nebi nahoře svítilo slunce. Po jejich vlastních skloněných postavičkách nebylo ani stínu.

„Ó Kheled-zâram, krásné a podivuhodné!“ řekl Gimli. „Tam leží Durinova koruna a čeká, až se probudí. Sbohem!“ Poklonil se a odvrátil se a spěchal zpátky vzhůru zeleným paloukem na cestu.

„Co jsi viděl?“ řekl Pipin Samovi, ale Sam byl příliš hluboce zamyšlen a neodpověděl.

Cesta teď zahnula na jih a spěchala dolů mezi rameny dolu. Kousek za jezerem narazili na hlubokou studnu s křišťálově čirou vodou, z níž přes kamennou hubici přepadala stružka a třpytivě a bublavě ubíhala skalnatým korytem.

„Tady je pramen, z kterého prýští Stříberka,“ řekl Gimli. „Nepijte z něho! Je ledový.“

„Brzy z ní bude rychlá řeka a posbírá vodu z mnoha jiných horských potoků,“ řekl Aragorn. „Dlouho nás cesta povede podle ní. Vezmu vás totiž cestou, kterou zvolil Gandalf, a nejdřív bych se rád dostal do lesů, kde se Stříberka vlévá do Velké řeky — tamhle.“ Podívali se, kam ukazoval, a před sebou viděli bystřinu, jak skáče do údolního žlebu a ubíhá dál a dál do nížin a mizí v zlatistém oparu. „Tam leží lesy Lothlórienu!“ řekl Legolas. „To je nejkrásnější sídliště našeho lidu. Nikde jinde nejsou takové stromy jako tam v té zemi. Na podzim totiž jejich listí nepadá, ale zlátne. Padá, teprve když se zjara rozvijí nové zelené lístečky, a pak jsou větve obaleny žlutým květem; a půda v lese je zlatá a zlatá je i střecha a sloupy stříbrné, protože kůra stromů je hladká a šedá. Tak se dosud zpívá u nás v Temném hvozdu. Radoval bych se, kdybych se octl v tom lese a bylo jaro!“

„Já se budu radovat i v zimě,“ řekl Aragorn. „Je ale mnoho mil vzdálen. Pospěšme!“

Nějaký čas drželi Frodo a Sam krok s ostatními; Aragorn je však vedl rychlým tempem, takže po chvíli začali zaostávat. Od časného rána nic nejedli. Samův šrám pálil jako oheň a točila se mu hlava. Přestože svítilo slunce, vítr mu po teplé tmě Morie připadal mrazivý. Třásl se. Frodo cítil každým krokem větší bolest a lapal po dechu.

Konečně se obrátil Legolas, spatřil je daleko vzadu a promluvil s Aragornem. Ostatní se zastavili a Aragorn se rozběhl zpátky, volaje Boromira, aby šel s ním.

„Promiň, Frodo!“ volal úzkostlivě. „Tolik se toho dnes stalo a máme tolik naspěch, že jsem zapomněl, že jsi raněný a Sam také. Měli jste se ozvat. Vůbec jsme vám neulehčili, jak jsme měli, i kdyby za námi byli všichni skřeti z Morie. Pojďte! Kousek odtud je místo, kde si můžeme chvíli odpočinout. Tam pro vás udělám, co budu moci. Pojď, Boromire! Poneseme je.“

Brzy přišli k jiné bystřině, která tekla od západu a připojovala svou bublající vodu k spěchající Stříberce. Spolu se vrhaly vodopádem přes zelený kámen a pěnily do rokle. Kolem stály nízké a pokroucené jedle a svahy byly příkré, zarostlé kapradím a keříčky borůvek. Na dně byla rovina, kudy bystřina hlučně proudila přes oblázky. Tady si odpočinuli. Bylo už ke třetí odpoledne a od Brány ušli jen pár mil. Slunce se již obracelo k západu.

Zatímco Gimli a oba mladší hobiti rozdělávali oheň z jedlového klestí a dříví a nosili vodu, Aragorn pečoval o Sama a Froda. Samova rána nebyla hluboká, vypadala však ošklivě a Aragorn se tvářil vážně, když ji prohlížel. Za chviličku s ulehčením vzhlédl.

„Máš štěstí,“ řekl. „Leckdo dostal horší oplátku za zabití prvního skřeta. Šrám není otrávený, jako často bývají rány skřelích šavlí; měl by se hojit dobře, až ho ošetřím. Vypláchni si to, až bude mít Gimli horkou vodu.“ Otevřel váček a vyňal trochu sušeného listí. „Jsou uschlé a ztratily na účinnosti,“ řekl, „ale mám tady ještě trochu lístků athelasu, které jsem nasbíral u Větrova. Rozdrol jeden do vody, vymyj ránu a já ji zavážu. Teď jsi na řadě ty, Frodo.“

„Já jsem v pořádku“ řekl Frodo, který si nechtěl dát sáhnout na oděv. „Potřeboval jsem se jen najíst a odpočinout si.“

„Ne!“ řekl Aragorn. „Musíme se podívat, co ti udělalo to kladivo a kovadlina. Pořád ještě žasnu, že jsi živ.“ Jemně svlékl Frodovi starý kabátek a obnošenou košili a úžasem zalapal po dechu. Pak se zasmál. Stříbrná košile mu blýskala před očima jako světlo na zčeřeném moři. Opatrně ji sundal a podržel ve výši a drahokamy na ní se zatřpytily jako hvězdy a zvuk kroužků v pohybu připomněl cinkání deště v tůni.

„Podívejte, přátelé!“ zvolal. „To je ale hobití kůžička pro elfího prince! Kdyby se vědělo, že hobiti mají takovou kožešinu, lovci z celé Středozemě by ujížděli do Kraje.“

„A všechny šípy všech lovců světa by byly marné,“ řekl Gimli a s obdivem hleděl na brnění. „To je košile z *mitrilu. Mitril!* V životě jsem takovou krásu neviděl ani o ní neslyšel. Je to ta košile, o které mluvil Gandalf? Pak ji podcenil. Ale přišla na pravé místo.“

„Často jsem si říkal, co to máte s Bilbem za tajnosti v jeho pokojíčku,“ řekl Smíšek. „Ať žije, staroušek! Mám ho tím raději. Doufám, že budeme mít možnost mu o tom vypravovat!“

Frodo měl na pravém boku a na prsou temně začernalou podlitinu. Pod brněním měl košili z jemné kůže, ale v jednom bodě kroužky prorazily skrz až do masa. Měl také podrápaný a pohmožděný levý bok, kterým narazil na stěnu. Zatímco ostatní chystali jídlo, Aragorn omýval zranění vodou, v níž byl namočen *athelas.* Pronikavá vůně plnila rokli a všichni, kdo se skláněli nad kouřící vodou, se cítili osvěženi a posilněni. Brzy ucítil Frodo, jak ho bolest opouští, a začalo se mu dobře dýchat. Zůstal ovšem ještě dlouho ztuhlý a citlivý na dotek. Aragorn mu ovázal bok měkkými látkovými vycpávkami.

„Brnění je úžasně lehké,“ řekl. „Oblékni si je zase, pokud je sneseš. Jsem rád, že máš takový kabátek. Neodkládej ho ani ve spaní, pokud tě osud nezavede někam, kde budeš načas bezpečný; a to se ti podaří málokdy, dokud bude trvat tvé poslání.“

Když pojedli, chystala se Družina na další cestu. Uhasili oheň a zakryli po něm všechny stopy. Pak vyšplhali z rokle a vrátili se na cestu. Nedošli daleko, když slunce zapadlo za vysočinu na západě a veliké stíny se začaly plížit po úbočích hor. Úpatí jim halilo šero a z kotlin vystupovala mlha. Daleko na východě leželo na nezřetelných rozlehlých pláních a lesích večerní světlo. Sam a Frodo teď cítili úlevu a velké osvěžení a dokázali jít slušným tempem, takže Aragorn vedl Družinu ještě celé tři hodiny jen s jedním krátkým odpočinkem.

Byla tma. Padla hluboká noc. Jasných hvězd bylo mnoho, ale rychle ubývající měsíc měl vyjít až pozdě. Gimli a Frodo šli posled-

ní, tiše a beze slova, a naslouchali, jestli se na cestě za nimi neozve nějaký zvuk. Posléze Gimli přerušil mlčení.

„Ani hlásku kromě větru," řekl. „Nikde kolem nejsou žádní skřeti, nebo jsem hluchý jako peň. Doufejme, že jim stačilo, když nás vyhnali z Morie. Třeba ani víc nechtěli a neměli s námi jiné úmysly - ani s Prstenem. Skřeti ovšem často pronásledují nepřítele mnoho mil do otevřené krajiny, když se chtějí pomstít za padlého kapitána."

Frodo neodpověděl. Podíval se na Žihadlo; čepel byla matná. A přece něco zaslechl, nebo měl aspoň ten dojem. Jakmile kolem nich padly stíny a cesta za nimi zešeřela, opět zaslechl rychlý cupot. I teď jej slyšel. Rychle se obrátil. Za sebou uviděl dva svítící body, nebo se mu to na okamžik zdálo; ihned však uhnuly a zmizely.

„Co je to?" řekl trpaslík.

„Nevím," řekl Frodo. „Měl jsem dojem, že slyším kroky, a zdálo se mi, že vidím světélka jako oči. Často jsem měl ten dojem od té doby, co jsme vstoupili do Morie."

Gimli se zastavil a sklonil k zemi. „Neslyším nic než noční hovor rostlin a kamenů," řekl. „Pojď! Pospěšme si! Ostatní už není vidět."

Noční vítr jim vál studeně údolím vstříc. Před nimi se rýsoval rozlehlý šedý stín a slyšeli nekonečný šelest listí jako topoly ve vánku.

„Lothlórien!" zvolal Legolas. „Lothlórien! Došli jsme na kraj Zlatého lesa. Škoda že je zima!"

Pod rouškou noci se před nimi vysoko tyčily stromy, nakláněly se přes cestu a přes bystřinu, jež zprudka vbíhala pod jejich rozprostřené větve. V matném světle hvězd byly jejich kmeny šedé a chvějivé listí plavě zlátlo.

„Lothlórien!" řekl Aragorn. „Jak rád opět slyším vítr ve stromech. Jsme sice teprve patnáct mil od Brány, ale dál nemůžeme. Doufejme, že nás tu v noci dobrá moc elfů ochrání před nebezpečím, které přichází za námi."

„Pokud tu ještě elfové vůbec žijí," řekl Gimli.

„Už dlouho od nás nikdo neputoval zpátky sem, do země, odkud jsme před mnoha lety odešli," řekl Legolas, „ale slyšeli jsme, že Lórien ještě není opuštěn, protože je tu tajná moc, která odráží zlo.

Zdejší lid se však málokdy ukazuje a možná že teď sídlí hluboko v lesích a daleko od severní hranice."

„Skutečně sídlí hluboko v lese," řekl Aragorn a vzdychl, jako by na něco vzpomínal. „Dnes v noci se o sebe musíme postarat sami. Popojdeme kousek, až nás docela obklopí stromy, pak sejdeme z cesty a vyhlédneme si nějaké místo k odpočinku."

Vykročil kupředu, Boromir však stál nerozhodně a nejel za ním. „Jiná cesta není?" řekl.

„Jakou krásnější cestu by sis přál?" řekl Aragorn.

„Obyčejnou silnici, i kdyby vedla lesem mečů," řekl Boromir. „Zatím se naše Družina ubírala podivnými stezkami a k zlému. Proti mé vůli jsme vstoupili do stínu Morie, a přineslo nám to ztrátu. A teď prý musíme vejít do Zlatého lesa. Ale o té nebezpečné zemi jsme v Gondoru slyšeli a říká se, že málokdo vyjde ven, když jednou vstoupí, a z toho mála nikdo nevychází nepoznamenán."

„Neříkej ‚nepoznamenán', ale řekneš-li ‚nezměněn', budeš mít možná pravdu," řekl Aragorn. „V Gondoru však upadá poznání, Boromire, když se ve městě těch, kdo bývali moudří, zle mluví o Lothlórienu. Věř, čemu chceš, ale jinou cestu nemáme — leda bys chtěl zpátky k Bránám Morie nebo zlézal neschůdné hory nebo sám přeplaval Velkou řeku."

„Potom veď dál!" řekl Boromir. „Ale je to nebezpečné."

„Skutečně, nebezpečné," řekl Aragorn, „krásné a nebezpečné; bát se však musejí jen zlí nebo ti, kteří nesou nějaké zlo s sebou. Pojďte za mnou!"

Zašli něco přes míli do hvozdu, a tu přišli k další říčce rychle tekoucí ze zalesněných svahů, jež se zvedaly na západ k horám. Slyšeli, jak šplouchá vodopádem ve stínu po pravici. Její temné spěchající vody křížily cestu před nimi a vlévaly se do Stříberky ve víru temných tůní mezi kořeny stromů.

„To je Nimrodel!" řekl Legolas. „O této říčce skládali kdysi lesní elfové mnoho písní a na severu je dosud zpíváme a připomínáme si duhu na jejích vodopádech a zlaté kvítky, které pluly v jejích pěnách. Teď je všechno temné a most přes Nimrodel se zřítil. Opláchnu si

nohy, protože voda prý tu léčí únavu.“ Šel dál a slezl po hluboce vyrnletém břehu a vstoupil do proudu.

„Pojďte za mnou!“ vykřikl. „Voda není hluboká. Přebrodíme ji. Na protějším břehu si můžeme odpočinout a snad nám zvuk padající vody přinese spánek a zapomenutí na náš žal.“

Jeden po druhém slezli dolů a následovali Legolase. Frodo chviličku postál u břehu a nechal vodu proudit přes své unavené nohy. Byla studená, ale její dotek byl čistý, a když šel dál a ona mu stoupala ke kolenům, cítil, že odplavuje všechnu únavu a špínu cest.

Když přešla celá Družina, posadili se, odpočívali a trochu pojedli; a Legolas jim vyprávěl příběhy o Lothlórienu, které elfové z Temného hvozdu dosud chovali v srdci: o slunečním a hvězdném svitu na lukách u Velké řeky, nežli svět zešedl.

Nakonec padlo ticho; slyšeli hudbu vodopádu spěchajícího sladce stínem. Frodovi se téměř zdálo, že se do zvuků vody mísí zpívající hlas.

„Slyšíte hlas Nimrodel?“ zeptal se Legolas. „Zazpívám vám píseň o dívce Nimrodel. Jmenovala se stejně jako říčka, u které kdysi žila. V lesním jazyku je to krásná píseň; ale takhle zní v západštině; tak ji dnes zpívají v Roklince.“ Tichým hlasem, který se téměř vytrácel v šelestu listí nad nimi, začal:

Byla tu dívka, a jíž není,
hvězda zářivá;
bílý plášť zlatem obroubený,
střevíčky ze stříbra.

Na čele hvězdu nosívala
a světlo ve vlasech,
jako když zlaté slunko padá
na lórienský les.

Vlas dlouhý, bílé údy měla,
volná a líbezná;
s větrem se spolu procházela

jak lístek lehounká.

Kde nimrodelský vodopád
zurčí si chladivě,
stříbrný její hlásek pad
do tůně zářivé.

Kde bloudí teď, kdo ví, kdo zná?
Sluncem a stínem snad.
Před léty byla ztracena
Nimrodel na horách.

Elfí loď v šedém přístavu
v zátoce v klínu hor
čekala na ni mnoho dnů
a hučel mořský chór.

Až noční vítr severní
zvedl se, naříkal
a koráb z elfích pobřeží
na širé moře hnal.
S úsvitem země zmizela
i hory šednoucí;
za vlnou vlna letěla,
tříšť bila do očí.

I spatřil Amroíh mizet břeh:
do vln se potápěl.
Tu proklel loď, která ho rve
od krásné Nimrodel.

Byl králem elfů z dávných let,
pán lesů, skal a stěn,
když s jarem zlátla ratolest
v zemi Lothlórien.

Do moře z lodi skočil vráz
jako šíp z tětivy,
a vodní hloubky rozťal snáz
než racek šedivý.

Větrem mu vlasy zavlály,
tříšť létla ke světlu;
dlouho se za ním dívali,
kde jako labuť plul.

Západ však mlčí; zdejší břeh
též o něm nemá zpráv:
o Amrothovi neslyšel
žádný elf vícekrát.

Legolasovi selhal hlas a píseň umlkla. „Už nemohu zpívat," řekl. „Je to jen část, protože jsem hodně zapomněl. Je dlouhá a smutná. Vypráví totiž, jak na Lothlórien přišel žal; žal na kvetoucí Lórien, když trpaslíci probudili v horách zlo."

„Trpaslíci to zlo nestvořili," řekl Gimli.

„To jsem neříkal; přesto zlo přišlo," řekl Legolas smutně. „Tehdy mnoho elfů z Nimrodelina rodu opustilo svá sídla a odešlo a ona se ztratila daleko na jihu v průsmycích Bílých hor. Nepřišla k lodi, kde na ni čekal její milý Amroth. Ale na jaře, když vítr vane mladým listím, je pořád slyšet ozvěnu jejího hlasu ve vodopádu, který nese její jméno. A když vane jižní vítr, od moře přichází Amrothův hlas: Nimrodel se totiž vlévá do Stříberky, které elfové říkají Celebrant, a Celebrant do Velké Anduiny, a Anduina se vlévá do Belfalaské zátoky, odkud vyplouvali elfové z Lórienu. Ani Nimrodel, ani Amroth se však nikdy nevrátili.

Vypráví se, že měla domek ve větvích stromu poblíž vodopádu; bývalo totiž zvykem elfů z Lórienu sídlit ve stromech a možná že je to tak dosud. Proto se jim říkalo Galadhrim, Stromový lid. V hloubi jejich lesa jsou stromy obrovské. Lesní lid nedoloval v zemi jako trpaslíci ani nebudoval kamenné pevnosti, dokud nepřišel Stín."

„V těchto pozdních časech je bezpečnější bydlet ve stromech než sedět na zemi," řekl Gimli. Podíval se přes říčku na cestu vedoucí zpátky do Rmutného dolu a pak vzhůru na střechu z temných větví.

„V tvých slovech se skrývá dobrá rada, Gimli," řekl Aragorn. „Dům si postavit nemůžeme, ale uděláme to dnes v noci jako Galadhrim a budeme hledat útočiště v korunách stromů, pokud to půjde. Už jsme tu stejně seděli u cesty déle, než je moudré."

Družina teď odbočila do stínu hlubokého lesa a vydala se proti toku horské říčky dál od Stříberky. Nedaleko vodopádů našli skupinu stromů. Některé se nakláněly nad říčkou. Jejich veliké šedé kmeny byly mohutné, výšku však nebylo možno odhadnout.

„Vyšplhám nahoru," řekl Legolas. „Mezi stromy jsem doma, ať u kořenů nebo ve větvích, ačkoli tyhle stromy znám jen jako jméno z písní. Říká se jim mellyrn a právě na nich jsou ty žluté květy, ale ještě jsem nikdy po žádném nespínal. Teď uvidím, jaký mají tvar a jak rostou."

„Budou to muset být náramné stromy," řekl Pipin, „aby na nich mohl spát někdo jiný než ptáci. Já neumím spát na bidýlku!"

„Tak si vyhrab díru v zemi," řekl Legolas, „jestli je to u vás obvyklejší. Ale budeš muset hrabat hluboko a rychle, jestli se chceš schovat skřetům." Lehce vyskočil od země a chytil se větve, která vyrůstala z kmene vysoko nad jeho hlavou. Sotva se na ní zhoupl, shora ze stínu větví náhle promluvil hlas.

„Darol," řekl velitelsky a Legolas překvapením a leknutím spadl na zem. Přikrčil se ke kmeni stromu. „Stůjte!" zašeptal ostatním. „Nehýbejte se a nemluvte!"

Nad hlavou se jim ozval tichý smích a pak promluvil jiný hlas elfí řečí. Frodo příliš nerozuměl, o čem se mluví, protože jazyk, kterým mezi sebou mluvili lesní elfové na východě, se nepodobal západnímu. Legolas vzhlédl a odpověděl touž řečí.

„Kdo jsou a co říkají?" ptal se Smíšek.

„Jsou to elfové," řekl Sam. „Copak neslyšíte jejich hlasy?"

„Ano, jsou to elfové," řekl Legolas; „a říkají, že dýcháte tak hlasitě, že by nás mohli potmě postřílet." Sam si rychle přikryl ústa dlaní. „Říkají ale také, že se nemusíte bát. Vědí o nás už dlouho. Slyšeli můj hlas na druhé straně Nimrodel a poznali, že jsem jejich

můj hlas na druhé straně Nimrodel a poznali, že jsem jejich příbuzný ze Severu, a proto nám nebránili přejít. Pak slyšeli mou píseň. Teď nás zvou, abychom s Frodem vylezli nahoru; zřejmě už o něm a o naší výpravě něco slyšeli. Prosí, aby ostatní trochu počkali a hlídali pod stromem, než se rozhodnou, co udělat."

Ze stínu se spustil žebřík: byl ze stříbřitě šedého lana, které se ve tmě třpytilo, a přestože vypadalo křehce, ukázalo se, že unese několik lidí. Legolas rychle vyběhl nahoru a Frodo pomalu následoval; za ním lezl Sam a snažil se nedýchat nahlas. Větve mallornu vyrůstaly od kmene téměř rovně a pak se ohýbaly vzhůru; u vrcholku se však hlavní kmen dělil v korunu z mnoha větví a mezi nimi našli postavenou dřevěnou plošinu neboli podlaž, jak se tehdy takovým věcem říkávalo; elfové ji nazývali *talan.* Dostat se na ni bylo možno kruhovým otvorem uprostřed, jímž procházel žebřík.

Když se Frodo konečně vysoukal na podlaž, našel tam Legolase, jak sedí s třemi dalšími elfy. Byli oblečeni v stínové šedi, a dokud se nepohnuli, nebylo je mezi větvemi vidět. Vstali a jeden z nich odkryl lampičku, jež vydávala útlý stříbrný paprsek. Pozvedl ji a zadíval se do tváře Frodovi a Samovi. Pak opět světlo zakryl a uvítal je svou elfí řečí. Frodo mu se zadrháváním odpověděl.

„Vítejte!" řekl pak elf znovu a pomalu Obecnou řečí. „Málokdy užíváme jiného jazyka než vlastního, přebýváme teď totiž v srdci hvozdu a nejednáme rádi s jinými národy. I naši příbuzní na Severu jsou teď od nás odloučeni. Někteří z nás ovšem stále chodí do světa zjišťovat, co se děje, a pozorovat naše nepřátele a mluví jazyky jiných zemí. Jsem jeden z nich. Jmenuji se Haldir. Moji bratři Rúmil a Orofin váš jazyk téměř neznají.

Slyšeli jsme však zvěst o vašem příchodu, protože Elrondovi poslové míjeli Lórien, když se vraceli domů přes Rmutné schody. Neslyšeli jsme o hobitech neboli půlčících už drahně let a nevěděli jsme, že ještě žijí ve Středozemí. Nevypadáte zle! A protože přicházíte s elfem z našeho rodu, jsme ochotni vám pomoci, jak žádal Elrond; ačkoli nemáme ve zvyku provádět cizince přes naši zemi. Dnes v noci ale musíte zůstat tady. Kolik vás je?"

„Osm," řekl Legolas. „Já, čtyři hobiti a dva muži, z nichž jeden je Aragorn, Přítel elfů z lidu Západní říše."

„Jméno Aragorna, syna Arathornova, je v Lórienu známé," řekl Haldir, „a je v přízni u Paní. Všechno je tedy v pořádku. Ale jmenoval jsi jen sedm."

„Osmý je trpaslík," řekl Legolas.

„Trpaslík!" řekl Haldir. „To není dobré. S trpaslíky se už od Temných časů nestýkáme. Nesmějí k nám. Nemohu ho nechat projít."

„Ale vždyť je z Osamělé hory, z Dáinova věrného lidu, a přátelí se s Elrondem," řekl Frodo. „Elrond ho sám vyvolil za člena Družiny a celou cestu byl statečný a věrný."

Elfové se spolu začali tiše domlouvat a vyptávali se Legolase svým vlastním jazykem. „Tedy dobrá," řekl nakonec Haldir. „Uděláme to, i když neradi. Jestliže ho Aragorn a Legolas budou střežit a odpovídat za něho, smí projít; ale musí jít přes Lothlórien se zavázanýma očima.

Ale nesmíme už dál povídat. Vaši lidé nesmějí zůstat na zemi. Střežíme řeky od té doby, co jsme před řadou dní viděli, jak jde silný oddíl skřetů na sever k Morii. Na pokrajích lesa vyjí vlci. Jestliže jste opravdu přišli z Morie, nebezpečí nemůže být daleko za vámi. Zítra musíte časně dál. Čtyři hobiti vylezou sem a zůstanou s námi — jich se nebojíme! Na vedlejším stromě je ještě jeden talan. Tam se musejí uchýlit ostatní. Ty, Legolasi, nám za ně budeš odpovídat. Zavolej nás, kdyby bylo něco v nepořádku! A nespouštěj oči z toho trpaslíka!"

Legolas ihned slezl ze žebříku, aby vyřídil Haldirův vzkaz, a brzy nato se na vysokou podlaž vydrápali Smíšek a Pipin. Byli udýchaní a vypadali nemálo poděšeně.

„Tumáš!" funěl Smíšek. „Dotáhli jsme vám sem i vaše pokrývky. Naše ostatní zavazadla schoval Chodec do hluboké náveje listí."

„Nemuseli jste brát svá břemena," řekl Haldir. „V zimě bývá v korunách stromů zima, ačkoli dnes večer vane jižní vítr, ale máme pro vás jídlo a pití, které zaženou noční chlad, a kožešin a plášťů máme nazbyt."

Hobiti s radostí přijali tuto druhou (a mnohem lepší) večeři. Pak se teple zabalili nejen do kožešinových plášťů elfů, ale i do vlastních pokrývek a snažili se usnout. Ale přestože byli celí umoření, jen Sam usínal bez nesnází. Hobiti nemají rádi výšky a nespí v poschodí, ani když nějaké mají. Podlaž jim jako ložnice vůbec nebyla po chuti. Neměla zdi, ba ani zábradlí, jen na jedné straně byla lehká pletená zastená, která se dala přesunovat podle větru.

Pipin ještě chvíli povídal. „Doufám, že se neskutálím, jestli vůbec usnu," říkal.

„Jak jednou usnu," řekl Sam, „budu spát, ať se skutálím nebo ne. A čím míň řečí, tím dřív usnu, jestli mi rozumíte."

Frodo chvíli ležel, nespal a hleděl na hvězdy, prosvítající bledou střechou chvějivého listí. Sam vedle něho dávno pochrupoval, než se jemu podařilo zavřít oči. Matně viděl šedé obrysy dvou elfů, jak nehybně sedí, objímajíce si kolena, a šeptem rozmlouvají. Třetí sestoupil na pozorovatelnu v dolejších větvích. Nakonec Frodo, ukolébán větrem ve větvích nad sebou a sladkým šepotáním vodopádů Nimrodel dole, usnul a myslí mu táhla Legolasova píseň.

Pozdě v noci se probudil. Ostatní hobiti spali. Elfové byli pryč. Srpek měsíce se mdle leskl mezi listím. Vítr ustal. Nedaleko zaslechl hrubý smích a dupot mnoha nohou. Zařinčel kov. Zvuky zvolna utichaly a zdálo se, že se vzdalují k jihu, do hloubi lesa.

V otvoru podlaze se náhle objevila hlava. Frodo se v úleku posadil a viděl, že je to elf v šedé kápi. Podíval se směrem k hobitům.

„Co je?" řekl Frodo.

„*Skiriti*," sykl elf a vyhodil na podlaž stočený žebřík.

„Skřeti!" řekl Frodo. „Co dělají?" Ale elf byl pryč.

Už se neozvalo nic. I listí mlčelo a jako by ztichl i vodopád. Frodo seděl a třásl se ve svých pokrývkách. Byl vděčný za to, že je skřeti nezastihli na zemi, cítil však, že stromy sice skýtají úkryt, ale příliš nechrání. Skřeti jsou prý na stopě ostří jako honící psi a umějí i šplhat. Vytasil Žihadlo: blýskalo a třpytilo se jako modrý plamen; pak pomalu haslo, až opět zmatnělo. Přestože meč pohasl, neopustil Froda pocit bezprostředního nebezpečí, naopak spíše zesílil. Vstal a doplazil se k otvoru a zahleděl se dolů. Byl si téměř jist, že dole u paty stromu slyší kradmé pohyby.

Elfové to nebyli; lesní národ byl totiž v pohybu zcela nehlučný. Pak zaslechl slabý zvuk jako čenichání; zdálo se, že cosi škrábe po kůře stromu. Upjal zrak dolů do tmy a zatajil dech.

Něco pomalu šplhalo a bylo slyšet dech, jako by sykal přes zaťaté zuby. Pak spatřil Frodo těsně u kmene dvojici bledých očí, které se blížily. Zarazily se a bez mrkání zíraly nahoru. Náhle se odvrátily, okolo kmene sklouzla stínová postava a zmizela.

Vzápětí rychle šplhal větvemi vzhůru Haldir. „Bylo tu ve stromech něco, co jsem ještě neviděl,“ řekl. „Skřet to nebyl. Uteklo to, sotva jsem se dotkl kmene. Vypadalo to ostražitě a zřejmě to umělo lézt po stromech, jinak bych byl myslel, že je to jeden z vás hobitů.

Nestřílel jsem, protože jsem nechtěl žádný rozruch: nemůžeme se odvážit bitvy. Prošla tudy silná družina skřetů. Překročili Nimrodel — šlapali svýma proklatýma nohama v té čisté vodě! — a šli dál po staré cestě podle řeky. Zdálo se, že něco vyčenichali, a chvíli prohledávali půdu u místa, kde jste se zastavili. Tři jsme se nemohli postavit stovce, a tak jsme šli napřed a všelijak měnili hlasy a zaváděli jsme je do lesa.

Orofin spěchal zpátky k našim sídlištím, aby varoval náš lid. Nikdo těch skřetů víckrát z Lórienu nevyjde. A než padne zítřejší noc, bude se na severní hranici skrývat mnoho elfů. Jakmile se rozední, musíte se ale vydat na jih.“

Od východu přišel bledý den. Jak světla přibývalo, prolínalo žlutým listím mallornu a hobitům se zdálo, že svítí časné slunce chladného letního jitra. Bledě modré nebe nahlíželo mezi rozhoupanými haluzemi. Když se Frodo díval otvorem na jižní straně podlaze, spatřil údolí Stříberky, které se podobalo moři plavého zlata lehce zčeřeného větrem.

Bylo pořád ještě časné a chladné jitro, když Družina opět vyrazila, teď pod vedením Haldira a jeho bratra Rúmila. „Sbohem, sladká Nimrodel!“ zvolal Legolas. Frodo se ohlédl a mezi šedými pni stromů spatřil záblesk bílé pěny. „Sbohem,“ řekl. Zdálo se mu, že už nikdy neuslyší vodu tak krásně zvučet, věčně splétat nespočetné tóny v nekonečně proměnlivou hudbu.

Vrátili se na stezku, jež vedla dál po západním břehu Stříberky, a kus ji sledovali směrem na jih. V hlíně byly otisky skřetích nohou.

Záhy však Haldir odbočil mezi stromy a zastavil se na břehu řeky v jejich stínu.

„Tamhle za vodou je jeden z mého lidu," řekl, „i když ho možná nevidíte." Zahvízdal tiše jako pták, a z hustého mlází vystoupil elf oděný v šedém, ale se shozenou kápí; vlasy se mu v jitřním slunci leskly jako zlato. Haldir umně vrhl přes proud kotouč šedého lana, elf je zachytil a přivázal konec ke stromu u břehu.

„Celebrant už má tady silný proud, jak vidíte," řekl Haldir, „a je rychlá, hluboká a velmi studená. Tak daleko na severu do ní nevstupujeme, pokud nemusíme. Při dnešní ostražitosti však nestavíme mosty. Přecházíme takto. Pojďte za mnou!" Upevnil svůj konec lana kolem jiného stromu a pak po něm lehce přeběhl přes řeku a zpátky jako po cestě.

„Já po téhle cestě přejít mohu," řekl Legolas, „ale ostatní to umění neznají. Nezbývá jim než plavat?"

„Ne!" řekl Haldir. „Máme ještě dvě lana. Upevníme je nad sebou, jedno ve výši ramen, jedno v poloviční výšce, a když se jich cizinci budou držet, budou moci opatrně přejít."

Když byl zbudován tento křehký můstek, Družina přešla; někteří opatrné a pomalu, jiní snáze. Z hobitů se nejlépe osvědčil Pipin, protože měl jistou chůzi; přešel rychle a držel se jen jednou rukou. Oči však upíral na břeh před sebou a dolů se nedíval. Sam se šoural, pevně svíral lano a hleděl dolů do bledé vířící vody, jako by to byla horská propast.

Úlevou vydechl, když byl na druhé straně. „Pořád se uč! Jak říkával náš Kmotr. I když myslel zahradnictví, a ne spaní na bidýlku po ptačím způsobu ani chození po provaze po pavoučím způsobu. Takhle nevyváděl ani můj strejda Andy!"

Když se posléze celá Družina shromáždila na východním břehu Stříberky, elfové odvázali lana a dvě svinuli. Rúmil, který zůstal na druhé straně, stáhl zpátky poslední, hodil si je přes rameno, zamával a odešel zpátky k Nimrodelu držet stráž.

„Teď jste, přátelé," řekl Haldir, „vstoupili do Naith Lórienu, neboli jak byste řekli Bodce, protože je to území, které leží jako hlavice kopí mezi rameny Stříberky a Velké Anduiny. Nedovolujeme žádným cizincům, aby vyzkoumali tajemství Naithu. Opravdu málokdo

sem smí vůbec vstoupit. Podle dohody tady zaváži oči trpaslíkovi Gimlimu. Ostatní mohou jít nějaký čas volně, dokud nebudeme blíže našich sídel dole v Egladilu, v cípu mezi vodami."

Gimlimu se to vůbec nezamlouvalo. „Dohodu jste uzavřeli bez mého souhlasu," řekl. „Nebudu chodit se zavázanýma očima jako žebrák nebo vězeň. Můj lid nikdy nejednal se služebníky Nepřítele. Ani elfům jsme neublížili. Není o nic pravděpodobnější, že bych vás zradil já než Legolas nebo kterýkoli jiný z mých společníků."

„Nepochybuji o tom," řekl Haldir. „Je to ovšem náš zákon. Nejsem pánem zákona a nemohu jej odsunout stranou. Udělal jsem dost, když jsem ti dovolil překročit Celebrant."

Gimli byl zatvrzelý. Pevně se rozkročil a položil ruku na topůrko své sekery. „Půjdu dál jako svobodný," řekl, „nebo se vrátím a budu hledat cestu domů, kde o mně vědí, že je na mé slovo spolehnutí, i kdybych měl zahynout sám v pustině."

„Nemůžeš jít zpátky," řekl Haldir stroze. „Když už jsi došel tak daleko, musíš být předveden před Pána a Paní. Ti tě budou soudit, a buď tě zadrží, nebo ti dovolí chodit volně, jak sami budou chtít. Řeky už znovu překročit nemůžeš a za tebou jsou teď tajné stráže, jimiž nemůžeš projít. Zabili by tě dřív, než bys je uviděl."

Gimli vytáhl sekeru. Haldir a jeho společník napjali luky. „Zatracení trpaslíci a jejich tvrdohlavost," řekl Legolas.

„No tak!" řekl Aragorn. „Mám-li vést Družinu, musíte dělat, co vám řeknu. Pro trpaslíka je tvrdé, aby byl takto vyčleněn. Dáme si zavázat oči všichni, i Legolas. To bude nejlepší, i když cesta bude pomalá a nezáživná."

Gimli se najednou zasmál. „To bude veselý průvod bláznů! Povede nás Haldir na provázku jako pes slepé žebráky? Ale já budu spokojen, když jenom tuhle Legolas bude se mnou sdílet slepotu."

„Já jsem elf, a k tomu jejich příbuzný," řekl Legolas, a teď se rozhněval on.

„Tak, a můžeme volat — zatracení tvrdohlaví elfové!" řekl Aragorn. „Ale celé Družině se povede stejně. Zavaž nám oči, Haldire!"

„Budu žádat zadostiučinění za každý pád a odražený palec, jestli nás nepovedeš dobře," řekl Gimli, když mu uvázali kus látky přes oči.

„Nebudeš mít proč žádat," řekl Haldir. „Povedu vás dobře a pěšiny jsou hladké a rovné."

„Jsou to dnes bláznivé časy!" řekl Legolas. „Všichni jsme tady nepřátelé jednoho Nepřítele, a přece musím chodit poslepu, když slunce vesele svítí pod zlatým listím v lese!"

„Snad to vypadá bláznivě," řekl Haldir. „Moc Temného pána se skutečně neukazuje v ničem tak zřetelně jako v odcizení, které rozděluje ty, kdo dosud stojí proti němu. Přesto ve světě mimo Lothlórien, snad kromě Roklinky, nalézáme tak málo víry a důvěry, že se neodvažujeme vlastní důvěřivostí ohrozit svou zemi. Žijeme teď na ostrově mezi mnoha nebezpečími a ruce míváme častěji na tětivě než na strunách harfy.

Dlouho nás chránily řeky, ale ty už nejsou bezpečnou ochranou. Stín se totiž okolo nás proplížil na sever. Někteří mluví o odchodu, ale na to, zdá se, je už pozdě. V horách na západě se množí zlo, na východě jsou pustiny plné Sauronových stvůr a proslýchá se, že už nemůžeme bezpečně přecházet na jih přes Rohan; a ústí Velké řeky střeží nepřítel. I kdybychom dokázali dojít na mořské pobřeží, už bychom tam nenašli útočiště. Říká se, že pořád existují přístavy Vznešených elfů, ale ty jsou daleko na sever a na západ, za zemí půlčíků. Kde to je, to ví možná Pán a Paní, ale ne já."

„Měl bys aspoň tušit, když jsi viděl nás," řekl Smíšek. „Elfí přístavy jsou na západ od mé země, Kraje, kde žijí hobiti."

„Šťastný hobití národ, že žije tak blízko mořského pobřeží!" řekl Haldir. „Už velmi dlouho je žádný z mého lidu nespatřil, a přece na ně vzpomínáme v písních. Vypravuj mi cestou o těch přístavech."

„Nemohu," řekl Smíšek. „Nikdy jsem je neviděl. Předtím jsem nikdy nevyšel ze své země. A kdybych věděl, jaký je venku svět, myslím, že bych odtamtud nedokázal odejít."

„Ani abys spatřil krásný Lothlórien?" řekl Haldir. „Svět je skutečně plný nebezpečí a je v něm spousta temných míst, ale pořád je ještě mnoho krásného, a přestože láska se dnes ve všech zemích mísí se zármutkem, snad tím jen roste.

Někteří mezi námi zpívají, že se Stín stáhne a zase bude mír. Já ale nevěřím, že svět kolem nás ještě někdy bude jako zastará, že slunce bude svítit jako dřív. Bojím se, že pro elfy to bude znamenat

jen příměří, během něhož budou moci bez překážek odplout přes Moře a navždy opustit Středozem. Škoda mého milovaného Lothlórienu! Byl by to ubohý život v zemi, kde nerostou mallorny. Jestli však jsou mallorny za Velkým mořem, to neřekl nikdo."

Zatímco takto rozmlouvali, Družina šla zvolna v zástupu po lesních pěšinách, vedena Haldirem, zatímco druhý elf šel vzadu. Cítili, že mají pod nohama rovnou a měkkou půdu, a po chvíli kráčeli uvolněněji, bez obavy, že se zraní nebo upadnou. Když byl připraven o zrak, zjistil Frodo, že se mu zbystřil sluch a ostatní smysly. Cítil vůni stromů a sešlapané trávy. Slyšel nejrůznější tóny v šelestu listí nad hlavou, řeku, jak si šeptá v dálce napravo, a tenké jasné hlásky ptáků na obloze. Cítil slunce na tváři a na rukou, když procházeli mýtinami.

Sotva stoupl na protější břeh Stříberky, zmocnil se ho zvláštní pocit a prohluboval se, jak kráčel do hloubi Naithu: zdálo se mu, že překročil most v čase do zákoutí Starých časů a kráčí světem, který už neexistuje. V Roklince byly vzpomínky na pradávné věci; v Lórienu pradávné věci dosud žily v denním světě. Slyšeli tady o zlu a spatřili je, poznali bolest; elfové se báli vnějšího světa a nedůvěřovali mu; na pomezí lesa vyli vlci. Na zemi Lórien však neležel žádný stín.

Celý den pochodovala Družina, až ucítili, že přichází chladný večer, a zaslechli časný noční vítrševelit mezi listím. Pak si odpočinuli a spali bez obav na zemi; jejich průvodci jim totiž nedovolili rozvázat si oči a šplhat nemohli. Ráno šli dál a nechvátali. V poledne se zastavili a Frodo si uvědomil, že vyšli na jasné slunce. Vtom kolem sebe uslyšel množství hlasů.

Nehlučně dorazilo pochodující vojsko elfů: spěchali na severní hranice, bránit je proti možnému útoku z Morie, a přinášeli zprávy. Část jich Haldir oznámil. Skřeti vetřelci byli napadeni ze zálohy a skoro všichni pobiti, zbylí prchají na západ k horám a jsou pronásledováni. Bylo spatřeno také zvláštní stvoření, které běželo s ohnutými zády a rukama u země jako zvíře, a přece se zvířeti nepodobalo. Nedalo se chytit a elfové na ně nestříleli, protože nevěděli, jestli je dobré nebo zlé. Pak zmizelo po proudu Stříberky k jihu.

„A také," řekl Haldir, „mi přinesli poselství od Pána a Paní Galadhrim. Máte jít všichni svobodně, i trpaslík Gimli. Zdá se, že Paní zná každého člena Družiny. Možná že došly nové zprávy z Roklinky."

Nejprve sundal pásku z očí Gimlimu. „Prosím za prominutí!" řekl a hluboce se uklonil. „Pohleď teď na nás přátelským okem! Dívej se a buď rád, protože jsi první trpaslík od Durinových časů, který spatřil Naith Lórien."

Když konečně rozvázali oči Frodovi, vzhlédl, a zastavil se mu dech. Stáli na otevřené planině. Nalevo čněl veliký pahorek porostlý trávníkem zeleným jako jara za Starých časů. Na něm jako dvojitá koruna rostly dva kruhy stromů: vnější měly sněhobílou kůru a byly bezlisté, ale krásné ve své souměrné nahotě; uvnitř byly vysoké mallorny dosud oděné plavým zlatem. Vysoko ve větvích obrovitého stromu, který stál uprostřed, prosvítala bílá podlaž. U pat stromů a po celém zeleném návrší byla tráva poseta drobnými zlatými kvítky jako hvězdičkami. Mezi nimi se na útlých stoncích klonily jiné květiny, bílé a světlounce zelené: třpytily se jako mlha v živém odstínu trávy. Obloha nahoře byla celá modrá a odpolední slunce hřálo kopec a pod stromy vrhalo dlouhé zelené stíny.

„Podívejte se! Přišli jste k Čeřin Amrothu," řekl Haldir. „To je srdce pradávné říše, jak bývala kdysi, a zde je Amrothův pahorek, kde stával za šťastnějších dnů jeho vysoký dům. Stále zde v nevadnoucí trávě kvetou zimní květy: žlutý elanora bledý *nifredil.* Chvíli tu pobudeme a do města Galadhrim přijdeme za šera."

Ostatní zalehli do voňavé trávy, ale Frodo zůstal chvíli stát ztracen v úžasu. Zdálo se mu, že prošel vysokým oknem, jež vede do zaniklého světa. Leželo tu světlo, pro které v jeho řeči nebylo jména. Všechno, co viděl, mělo krásné tvary a ty vypadaly zřetelné, jako by je kdosi vymyslil a načrtl v okamžiku, kdy Frodovi odkryli oči, a přitom starodávné, jako by trvaly od věků. Viděl barvy, jež všechny znal, zlatou a bílou a modrou a zelenou, byly však svěží a ostré, jako by je v tu chvíli spatřil poprvé a nacházel pro ně nová a podivuhodná jména. Tady nemohlo v ziměničí srdce tesknit po létě nebo po jaře.

Na ničem, co na zemi rostlo, nebylo vidět kaz nebo chorobu nebo znetvoření. Země Lórien byla bez poskvrny.

Otočil se a viděl, že Sam stojí vedle něho se zmateným výrazem a rozhlíží se a protírá si oči, jako by si nebyl jist, jestli bdí. „Je přece sluníčko a jasný den," řekl. „Myslel jsem, že elfové jsou samý měsíček a hvězdičky, ale tohle je elfštější než všechno, o čem jsem kdy slyšel. Mám pocit, že jsem *vevnitř* v písničce, jestli mi rozumíte."

Haldir na ně pohlédl a zdálo se, že skutečně chápe jak myšlenku, tak slova. Usmál se. „Cítíte moc Paní Galadhrim," řekl. „Chtěli byste se mnou vystoupit nahoru na Cerin Amroth?"

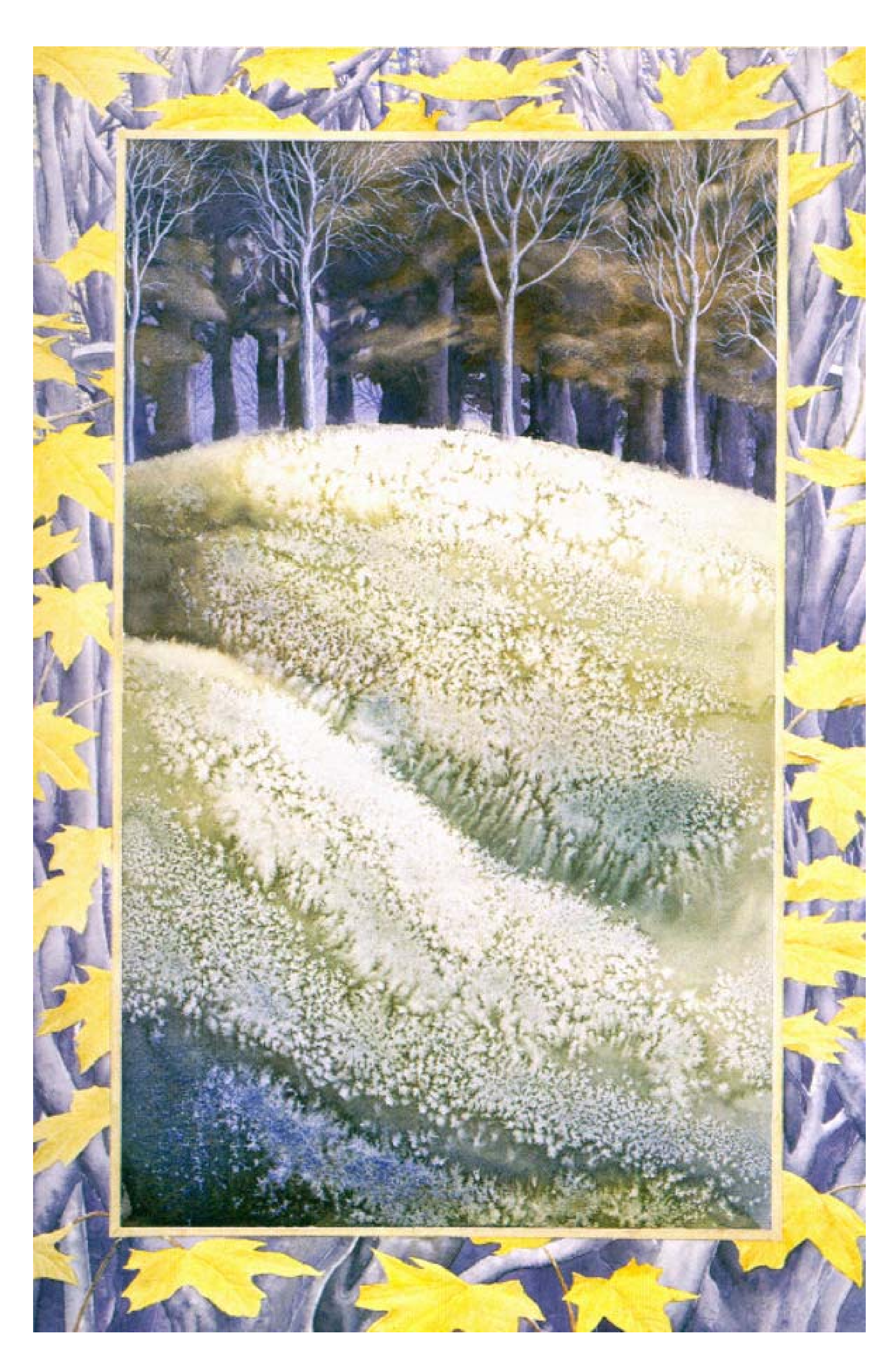
Následovali ho, když zlehka stoupal travnatým svahem. Ačkoli Frodo šel a dýchal a kolem se chvěly živé listy a květiny větrem, který i jemu ovíval tvář, měl pocit, že je v zemi mimo čas, jež nebledne a nemění se a neupadá v zapomnění. Až odejde a bude zpátky ve vnějším světě, poutníček Frodo z Kraje se bude pořád procházet po trávě mezi *elanory* a *nifredily* v překrásném Lothlórienu.

Vstoupili do kruhu bílých stromů. Tu na Čeřin Amroth zavál jižní vítr a zavzdychal ve větvích. Frodo stanul a zdaleka uslyšel veliké moře na plážích, jež dávno utonuly, a křik mořských ptáků, jejichž rod na této zemi dávno vyhynul.

Haldir šel dál a teď už šplhal na vysokou podlaž. Když se Frodo chystal lézt za ním, položil ruku na strom vedle žebříku: ještě nikdy si tak náhle a ostře neuvědomil povrch a strukturu kůry stromu a život uvnitř. Pocítil rozkoš ze dřeva a z jeho doteku; ne jako lesník nebo tesař, byla to rozkoš ze živoucího stromu samotného.

Když nakonec vkročil na vysokou plošinu, Haldir ho uchopil za ruku a obrátil k jihu. „Nejdřív se podívej sem!" řekl.

Frodo pohlédl a spatřil ještě dosti vzdálené návrší s mnoha mohutnými stromy, anebo město se zelenými věžemi: nemohl říci, co to vlastně je. Zdálo se mu, že odtud vychází moc a světlo, které vládnou celé této zemi. Náhle zatoužil rozletět se jako pták a spočinout v zeleném městě. Pak se podíval na východ a viděl, jak celá země Lórien ubíhá k bledé, pableskující Anduině, Velké řece. Zdvihl oči přes řeku, a všechno světlo zhaslo a byl opět ve světě, který znal.

Za řekou vypadala země plochá a prázdná, beztvará a neurčitá, až v dáli se opět zvedala jako temná a ponurá stěna. Slunce, jež leželo na Lothlórienu, nemělo moc projasnit stín oné daleké výšiny.

„Tam leží pevnost jižního Temného hvozdu," řekl Haldir. „Je zahalena lesem z tmavých jedlí. Stromy tam spolu zápasí a jejich větve hnijí a usychají. Uprostřed stojí na kamenné výšině Dol Guldur, kde dlouho přebýval skrytý Nepřítel. Bojím se, že je už zase obydlen, a sedminásobnou mocí. Často nad ním v posledním čase visívá černý mrak. Tady nahoře můžeš vidět dvě moci, které stojí proti sobě a stále v myšlenkách zápolí. Světlo vidí až do srdce temnoty, kdežto jeho vlastní tajemství nebylo odhaleno. Zatím." Odvrátil se a rychle sešplhal a oni za ním.

Na úpatí pahorku našel Frodo Aragorna, jak stojí nehybně, mlčky jako strom; v ruce držel drobný zlatý kvítek *elanoru* a v očích měl jas. Byl ponořen v jakési krásné vzpomínce, a když se na něho Frodo díval, chápal, že vidí něco, co se kdysi stalo právě na tomto místě. Chmurné roky byly totiž sňaty z Aragornovy tváře a zdálo se, že je oblečen bíle jako mladý, urostlý a krásný šlechtic, a elfím jazykem cosi říkal někomu, koho Frodo nemohl vidět. *„Arwen vanimelda, natarië!"* řekl a pak se zhluboka nadechl, vrátil se ze zahloubání, pohlédl na Froda a usmál se.

„Tady je srdce elfího království na zemi," řekl, „a tady zůstane navždy mé srdce, leda by za temnými cestami, jimiž ještě musíme oba projít, čekalo světlo. Pojď se mnou!" Vzal Froda za ruku a opustil pahorek Cerin Amroth a víckrát se tam živ nevrátil.

KAPITOLA SEDMÁ

ZRCADLO GALADRIEL

Když opět vyrazili, slunce zapadalo za hory a stíny v lesích se prohlubovaly. Cesta je nyní zavedla do houštin, kde se již zešeřilo, jak šli, pod stromy vstoupila noc a elfové odkryli své stříbrné lampy.

Náhle opět vyšli do otevřeného prostoru a nad nimi se rozklenulo bledé večerní nebe probodané několika časnými hvězdami. Před sebou měli široký nezalesněný prostor, který po obou stranách kruhem ubíhal do dálky. Za ním se v měkkém stínu ztrácel hluboký příkop, avšak tráva na jeho okraji se zelenala, jako když dosud vyzařuje vzpomínku na odešlé slunce. Na druhé straně se do výše zvedala zelená zeď obepínající zelený pahorek hustě porostlý mallorny většími, než dosud v celé zdejší zemi viděli. Jejich výška se nedala odhadnout, stály však v soumraku jako živé věže. V jejich mnohoposchoďových větvích a mezi jejich mihotavým listím probleskovala zeleně, zlatě a stříbrně světélka. Haldir se otočil k Družině.

„Vítejte v Caras Galadhonu!“ řekl. „Tady je město Galadhrim, kde žije Pán Celeborn a Galadriel, Paní Lórienu. Tudy však vstoupit nemůžeme, protože brány na sever nevedou. Musíme jít okolo na jižní stranu, a není to krátká cesta, protože město je veliké.“

Po vnějším okraji příkopu se táhla cesta dlážděná bílými kameny. Šli po ní k západu a po levici se jim stále zvedalo město jako zelený oblak; jak se prohlubovala noc, stále více světel se rozžíhalo, až se zdálo, jako by celý pahorek hořel hvězdami. Nakonec přišli k bílému mostu, překročili jej a nalezli velikou bránu města. Byla obrácena na jihozápad a stála mezi oběma konci okružní zdi, které se zde překrývaly. Byla vysoká a pevná a osvětlená mnoha lampami.

Haldir zaklepal a promluvil, a brána se nehlučně otevřela. Frodo však nespatřil žádné stráže. Pocestní prošli dovnitř a brána se za nimi zavřela. Byli v hluboké uličce mezi oběma zdmi. Rychle prošli a vstoupili do Města stromů. Neviděli ani živáčka a na pěšinách neslyšeli žádné kroky; z okolí a shora se však ozývalo množství hlasů. Daleko, vysoko na pahorku slyšeli zpěv, který se snášel dolů jako jemný deštík na listí.

Šli mnoha pěšinami a stoupali mnoha schodišti, než došli nahoru a spatřili před sebou uprostřed rozlehlého trávníku třpytivou fontánu. Osvětlovaly ji stříbrné lampy, jež visely ve větvích stromů, a voda padala do stříbrné nádrže, z níž se vyléval bělostný pramen. Na jižní straně trávníku stál nejmohutnější ze stromů; jeho mocný hladký kmen se leskl jako šedé hedvábí a tyčil se vzhůru, až tam, kde se daleko ve výšce rozvírala mohutná náruč nejnižších větví ve stinných oblacích listů. Vedle stál široký bílý žebřík a u něho seděli tři elfové. Když se pocestní přiblížili, elfové vyskočili a Frodo viděl, že jsou urostlí a na sobě mají šedou zbroj a z ramenou jim splývají dlouhé bílé pláště.

„Zde sídlí Celeborn a Galadriel," řekl Haldir. „Přejí si, abyste vystoupili nahoru a promluvili s nimi."

Jeden ze strážných elfů pak zatroubil na malý roh jasný tón a shora se mu dostalo trojí odpovědi. „Já půjdu první," řekl Haldir. „Za mnou ať jde Frodo a Legolas. Ostatní mohou následovat libovolně. Pro ty, kdo nejsou zvyklí na takové schodiště, je to dlouhá cesta, ale můžete si během ní odpočinout."

Když Frodo pomalu šplhal nahoru, míjel mnoho podlaží: některé na té, jiné na oné straně anebo okolo celého pně, takže žebřík procházel skrze ně. Ve veliké výši nad zemí dospěl k rozlehlému *talanu* podobnému palubě veliké lodi. Vstoupil za Haldirem a octl se v oválné komnatě, jejímž středem prorůstal kmen obrovitého mallornu. Zužoval se zde ke koruně, a přesto dosud tvořil mocný pilíř.

Komnata byla plná měkkého světla, stěny měla zelené a stříbrné a střechu ze zlata. Sedělo tam mnoho elfů. Na dvou křeslech u pně stromu pod zelenou větví místo baldachýnu seděli vedle sebe Celeborn a Galadriel. Po zvyku elfů, i těch, kdo byli považováni za moc-

né krále, povstali, aby uvítali hosty. Byli velmi vysocí a Paní nebyla o nic menší než Pán; a byli vážní a krásní. Celí byli oblečeni v bílém; vlasy Paní byly temně zlaté a vlasy Pána Celeborna jasně stříbřité a dlouhé. Nejevili žádné známky stáří, snad jenom v očích; neboť ty byly břitké jako kopí v hvězdném svitu, a přece hluboké jako studnice hlubokých vzpomínek.

Haldir uvedl Froda před ně a Pán ho uvítal jeho vlastním jazykem. Paní Galadriel neřekla ani slova, dlouho mu však hleděla do tváře.

„Usedni teď vedle mého křesla, Frodo z Kraje!“ řekl Celeborn. „Až přijdou všichni, promluvíme si spolu.“

Každého z členů Družiny pozdravil dvorně jménem, když vstupoval. „Vítej, Aragorne, synu Arathornův!“ řekl. „Je to třicet osm let podle světa venku, co jsi byl v této zemi; a ony roky na tebe těžce dolehly. Konec je však blízko, ať dobrý nebo zlý. Odlož zde na chvíli své břímě!“

„Vítej, synu Thranduilův! Příliš vzácně sem přicházejí naši příbuzní ze Severu.“

„Vítej, Gimli, synu Glóinův! Už dlouho, předlouho jsme v Caras Galadhonu neviděli nikoho z Durinova lidu. Dnes jsme však porušili svůj starý zákon. Kéž je to znamením, že svět je sice temný, avšak blíží se lepší dny, a že přátelství mezi našimi národy bude obnoveno.“ Gimli se hluboce poklonil.

Když se všichni hosté usadili před jeho křeslem, Pán si je znovu prohlédl. „Je vás osm,“ řekl. „Mělo být vysláno devět: tak říkají zprávy. Možná že v radě došlo k nějaké změně, o níž jsme se nedoslechli. Elrond je daleko, tma mezi námi houstne a celý tento rok se dloužily stíny.“

„Ne, v radě nedošlo ke změně,“ promluvila poprvé Paní Galadriel. Hlas měla jasný a hudební, avšak hlubší, než je obvyklé u ženy. „S Družinou vyšel Gandalf Šedý, nepřekročil však hranici této země. Povězte nám tedy, kde je. Velmi jsem toužila s ním opět promluvit. Na dálku ho však vidět nemohu, pokud nevstoupí do ochranného

pásu Lórienu; je zahalen šedou mlhou a cesty jeho kroků a jeho myšlenek jsou mi skryty."

„Běda!" řekl Aragorn. „Gandalf Šedý se propadl do stínu. Zůstal v Morii a nevyvázl."

Při těch slovech všichni elfové v sále vykřikli žalostí a ohromením. „To jsou zlé noviny," řekl Celeborn, „nejhorší, jaké jsme tady slyšeli za dlouhé roky plné žalostných skutků." Obrátil se k Haldirovi. „Proč mi o tom dosud nikdo neřekl?" zeptal se elfsky.

„Nemluvili jsme s Haldirem o našich činech," řekl Legolas. „Ani o svých záměrech. Zprvu jsme byli vyčerpáni a nebezpečí bylo příliš těsně za námi, a potom jsme na chvíli téměř zapomněli na svůj zármutek, když jsme radostně kráčeli po krásných pěšinách Lórienu."

„A přece je náš zármutek veliký a naše ztráta nenahraditelná," řekl Frodo. „Gandalf byl naším vůdcem a provedl nás skrze Morii, a když všechno vypadalo beznadějně, zachránil nás a sám padl."

„Vyložte nám, jak to bylo!" řekl Celeborn.

Aragorn vyprávěl o všem, co se stalo v průsmyku Caradhrasu a ve dnech, jež následovaly. Mluvil o Balinovi a jeho knize a o boji v komnatě Mazarbul a o ohni a úzkém můstku a o příchodu Hrůzy. „Jak zlo ze Starého světa mi to připadalo, podobné jsem ještě nikdy neviděl," řekl Aragorn. „Byl to zároveň stín a plamen, silný a strašlivý."

„Byl to jeden z Morgothových balrogů," řekl Legolas. „Ze všech hubitelů elfů ten nejzhoubnější, s výjimkou toho, který sedí v Temné věži."

„Ano, já skutečně spatřil na můstku to, co nás pronásleduje v našich nejčernějších snech; spatřil jsem Durinovu zhoubu," řekl Gimli polohlasem a v očích měl děs.

„Běda!" řekl Celeborn. „Dlouho jsme se báli, že pod Caradhrasem dřímá nějaká hrůza. Kdybych však byl věděl, že trpaslíci zlo v Morii opět probudili, byl bych ti zakázal překročit severní hranici, tobě i všem, kdo jdou s tebou. A kdyby to bylo možné, řeklo by se, že Gandalf nakonec upadl z moudrosti do bláznovství, když zbytečně vkročil do bludiště Morie."

„Vskutku, jen ukvapenec by řekl něco takového," řekla Galadriel vážně. „Zbytečný nebyl žádný Gandalfův čin, dokud byl živ. Ti, kdo

ho následovali, neznali jeho myšlenky a nemohou oznámit celý jeho záměr. Ať udělal cokoli, následovníci jsou bez viny. Nelituj, že jsi uvítal trpaslíka. Kdyby náš lid žil v dlouhém vyhnanství daleko od Lothlórienu, kdo z Galadhrim, byť by to byl Celeborn Moudrý, by procházel kolem a nezatoužil pohledět na svůj pradávný domov, i kdyby se stal příbytkem draků?

Temná je voda Kheled-zâram, chladné jsou prameny Kibil-nâla a krásné bývaly mnohosloupé sály Khazad-dûm za Starých časů, než padli mocní králové pod kamenem.“ Pohlédla na Gimliho, který seděl zachmuřeně a smutně, a usmála se. A trpaslík, když uslyšel jména ve svém vlastním starodávném jazyce, vzhlédl a setkal se s jejíma očima; zdálo se mu, že nečekaně pohlédl do srdce nepřítele a spatřil tam lásku a porozumění. Úžas mu vstoupil do tváře a pak se usmál v odpověď.

Nemotorně vstal a poklonil se po trpasličím způsobu se slovy: „Ještě krásnější však je živoucí Lórien a Paní Galadriel je nade všechny drahokamy, které leží pod zemí!“

Bylo ticho. Posléze promluvil Celeborn znova. „Nevěděl jsem, že jste byli v tak zoufalém postavení,“ řekl. „Ať Gimli zapomene na má příkrá slova: mluvil jsem v hořkosti srdce. Udělám všechno, co budu moci, abych vám pomohl, každému podle jeho přání a potřeb, ale zejména tomu z Malého národa, který nese břímě.“

„Známe tvé poslání,“ pohlédla Paní Galadriel na Froda. „Nebudeme tu však o něm mluvit otevřeněji. Přesto snad nebude marné, že jste přišli hledat pomoc do této země, jak určitě zamýšlel Gandalf. Pán Galadhrim je totiž považován za nejmoudřejšího elfa Středozemě a za dárce darů větších, než mohou dát králové. Žije na Západě od úsvitu dní a já žiji s ním už nesčíslné roky; ještě před pádem Nargothrondu a Gondolinu jsem totiž překročila hory a během věků světa jsme spolu odráželi tu dlouhou prohru.

Já první svolala Bílou radu. A kdyby bylo po mém, byl by jí předsedal Gandalf Šedý, a pak by se možná věci vyvinuly jinak. Ale i teď zbývá naděje. Nebudu vám dávat rady: udělej to nebo ono. Nepomohu vám skutky ani vymýšlením nebo volbou cest. Jen tím, že vím, co je a bylo, a zčásti také, co nastane. A toto vám řeknu: vaše

poslání spočívá na ostří nože. jen maličko sklouznete, a všechno ztroskotá. Přesto zůstává naděje, dokud bude celá Družina věrná.“

A s těmi slovy je zajala pohledem a mlčky se na každého po řadě zkoumavě zahleděla. Nikdo vyjma, Legolase a Aragorna nesnesl dlouho její pohled. Sam se rychle začervenal a svěsil hlavu.

Konečně je Paní Galadriel propustila z pohledu a usmála se. „Netrapte se,“ řekla. „Dnes v noci budete spát pokojně.“ Tu vydechli a pocítili náhlou únavu jako ti, kdo byli důkladně a do hloubi vyslýcháni; a přece nepadlo jediné hlasité slovo.

„Jděte nyní!“ řekl Celeborn. „Jste vyčerpáni zármutkem. I kdyby se nás vaše poslání tak úzce nedotýkalo, nalezli byste útočiště v tomto městě, dokud se neuzdravíte a neosvěžíte. Teď odpočívejte; zatím nebudeme mluvit o vaší další cestě.“

Tu noc spala Družina na zemi, k velkému uspokojení hobitů. Elfové jim postavili pavilón mezi stromy u fontány a ustlali v něm měkká lůžka. Pak líbeznými elfími hlasy pronesli slova o míru a opustili je. Pocestní si chvíli povídali o předcházející noci v korunách stromů a o své dnešní cestě a o Pánu a Paní; neměli totiž ještě odvahu pohlédnout hlouběji do minulosti.

„Proč ses začervenal, Same?' řekl Pipin. „Dlouho jsi nevydržel. Každý by myslel, že máš špatné svědomí. Doufám, že to nebylo nic horšího než zločinný záměr ukrást mi pokrývku.“

„V životě mě nic takového nenapadlo,“ odpověděl Sam, kterému nebylo do žertů. „Jestli to chcete vědět, bylo mi, jako když nemám nic na sobě, a nelíbilo se mi to. Zdálo se mi, že mě prohlíží skrz naskrz a že se mě ptá, co bych dělal, kdyby mi dala možnost utéct zpátky domů do Kraje a tam bych našel pěknou malou noru se — se zahrádkou, a byla by moje vlastní.“

„To je legrace,“ řekl Smíšek. „Skoro přesně ten samý pocit jsem měl já, jenže — myslím, že o tom nebudu mluvit,“ skončil neobratně.

Jak se zdálo, všem se vedlo stejně: každý pocítil, že se mu nabízí volba mezi strašlivým stínem ležícím před ním a něčím, po čem velmi touží: viděl to před sebou jasně a stačilo jen sejít z cesty a už to měl, jen přenechat poslání a válku proti Sauronovi jiným.

„Zdálo se mi také,“ řekl Gimli, „že má volba zůstane v tajnosti.“

„Mně se to zdálo náramně divné," řekl Boromir. „Možná že to byla jen zkouška a že nám chtěla číst myšlenky pro nějaký vlastní dobrý záměr, ale skoro bych řekl, že nás pokoušela a nabízela něco, o čem jen předstírala, že to může dát. Není třeba říkat, že jsem odmítl naslouchat. Muži z Minas Tirith jsou věrní." Ale neřekl jim, co si myslel, že mu Paní nabízela.

Frodo vůbec nechtěl mluvit, třebaže na něho Baromir dotíral otázkami.

„Dlouho se na tebe dívala," řekl.

„Ano," řekl Frodo, „ale co mi v tu chvíli přišlo na mysl, to zůstane tam."

„Dobrá, dej si pozor!" řekl Boromir. „Nejsem si touhle elfí Paní a jejími záměry příliš jist."

„Nemluv tak o Paní Galadriel," řekl Aragorn přísně. „Nevíš, co říkáš. V ní a v této zemi není žádné zlo, ledaže si je člověk přinese s sebou. Pak ať se má na pozoru! Dnes v noci však budu usínat beze strachu poprvé od chvíle, kdy jsem opustil Roklinku. A rád bych spal tvrdě a zapomněl na chvíli na svůj zármutek! Jsem unaven na těle i na duchu." Vrhl se na lůžko a ihned upadl do dlouhého spánku.

Ostatní ho brzy následovali a jejich dřímotu nerušil ani zvuk, ani sen. Když procitli, viděli, že se po trávníku před pavilónem rozlévá denní světlo a fontána ve slunci třpytivě stoupá a padá.

Pokud mohli soudit a pokud si vzpomínali, zůstali v Lothlórienu několik dní. Po celou dobu, co se tam zdržovali, jasně svítilo slunce, krom chvilek, kdy padal jemný déšť. Když pominul, nechával za sebou všechno svěží a čisté. Vzduch byl chladivý a hebký, jako by bylo časné jaro, a přece cítili kolem sebe hluboký zádumčivý klid zimy. Zdálo se jim, že málem nedělají nic jiného, než jedí, pijí, odpočívají a procházejí se mezi stromy. A stačilo jim to.

Pána a Paní víckrát neviděli a s elfy toho mnoho nenamluvili; málokterý z nich totiž znal a byl ochoten používat západštinu. Haldir se s nimi rozloučil a vrátil se opět do ochranného pásu na sever, kde po zprávách, jež Družina přinesla z Morie, zůstávala silná stráž. Legolas byl často pryč s Galadhrim a po první noci s ostatními nepře-

spával, ačkoli se vracel a jedl a rozmlouval s nimi. Často s sebou bral Gimliho, když se šel toulat zemí, a ostatní se divili té proměně.

Teď když druhové seděli nebo se spolu procházeli, mluvili o Gandalfovi a všechno, co o něm kdo věděl a nač si vzpomínal, jim zřetelně vyvstávalo v mysli. Jak okřívali z tělesné únavy a zranění, sílil zármutek nad utrpěnou ztrátou. Často slyšeli opodál zpívat elfí hlasy a věděli, že skládají žalozpěvy na jeho pád, protože slýchali jeho jméno mezi sladkými a smutnými slovy, jimž nerozuměli.

„Mithrandire, Mthrandire,“ zpívali elfové, *„Poutníku Šedý!“* Tak jej totiž s láskou nazývali. Když však byl Legolas s Družinou, nechtěl jim písně překládat; říkal, že to nedovede a že je pro něho zármutek ještě příliš živý, že je mu do pláče, a ne do zpěvu.

Byl to Frodo, kdo jako první vložil část svého žalu do zadrhávajících slov. Málokdy cítil popud skládat písně nebo rýmovat; v Roklince také jenom naslouchal a nezpíval, přestože si pamatoval mnohé, co složili jiní dávno před ním. Ale teď, když seděl u fontány v Lórienu a kolem sebe slyšel hlasy elfů, jeho myšlenky přijaly tvar písně, která mu připadala krásná; když se ji však pokusil zopakovat Samovi, zbyly jen útržky, vybledlé jako hrstka zvadlého listí.

Když večer v Kraji šedý byl,
slýchal jsem v Kopci jeho krok;
před svítáním se vytratil
na dlouhou cestu beze slov.

Od Divočiny k břehům Moře,
do jižních hor z pouští severních,
tajnými dveřmi, v dračí noře,
temnými hvozdy šel svobodný.

Ať s ním byl trpaslík, člověk či hobit,
anebo elf, který neumírá,
s ptáky i zvířaty dovedl mluvit
jazykem, jenž srdce otevírá.

Smrtící meč a hojící ruka,

záda, jež ohnulo těžké břímě;
planoucí pochodeň, hlas jako trubka,
znavený poutník na cestě v zimě.

Jako pán moudrosti na trůnu sedal,
rychle se hněval, rychle se smál;
odřený klobouk a brada šedá,
o hůl se trnitou opíral.

Na můstku samoten vzdoroval
náporu Ohně a Stínu zlého;
o kámen hůl se zlomila,
v Khazad-dûm zemřela moudrost jeho.

„Vy za chvíli trumfnete pana Bilba," řekl Sam.

„To sotva," řekl Frodo, „ale zatím to líp nesvedu."

„Víte, pane Frodo, jestli to budete zase zkoušet, doufám, že se zmíníte o jeho ohňostrojích," řekl Sam. „Nějak takhle:

Nejbáječnější rakety světa:
zelená, modrá ve hvězdách létá,
po bouři zlatým deštíkem
snáší se z nebe kytice.

I když tohle je ani zdaleka nevystihuje."

„Ne, přenechám to tobě, Same. Nebo možná Bilbovi. Ale nějak už o tom nemohu mluvit. Je mi zle, když pomyslím, že mu přinesu tuhletu novinu."

Jednoho večera se Frodo a Sam spolu procházeli v chladném soumraku. Oba už zase cítili nepokoj. Na Froda náhle padl stín loučení: poznal, že se přiblížil čas, kdy bude muset opustit Lothlórien.

„Co si myslíš o elfech teď, Same?" řekl. „Položil jsem ti tuhle otázku už jednou — připadá mi to hrozně dávno; ale od té doby jsi je poznal líp."

„To ano!“ řekl Sam. „A zdá se mi, že není elf jako elf. Všichni mají v sobě něco elfího, ale ne všichni stejně. Tihle tady nejsou poutníci bez domova a jako by nám byli trochu bližší; jako by patřili sem ještě víc, než patří hobiti do Kraje. Jestli oni udělali tu zemi, nebo ta země udělala je, to se dá těžko říct, jestli mi rozumíte. Je tu báječně klidno. Zdá se, že se nic nemění, a nikdo ani nechce, aby se měnilo. Jestli je v tom nějaké kouzlo, tak je pořádně hluboko, kam na něj nedosáhnu, abych tak řekl.“

„Vždyť je vidět a cítit všude,“ řekl Frodo.

„To ano,“ řekl Sam, „ale nevidím nikoho, kdo čaruje. Žádné ohňostroje, jako dělal nebožtík Gandalf. Nevím, že se Pán a Paní celý čas neukázali. Mám dojem, že ona by uměla dělat pěkné divy, kdyby se jí zachtělo. Moc rád bych viděl nějaká elfí kouzla, pane Frodo!“

„Já ne,“ řekl Frodo. „Já jsem spokojen. A nescházejí mi Gandalfovy ohňostroje, ale jeho ježaté obočí a jeho prchlivost a jeho hlas.“

„Máte pravdu,“ řekl Sam. „A nemyslete si, že hledám chyby. Často jsem si prával vidět nějaké to kouzlo, o jakých se vypravuje ve starých pohádkách, ale nikdy jsem neslyšel o žádné lepší zemi, než je tahle. Je to tu zároveň jako doma a jako na prázdninách, jestli mi rozumíte. Nechce se mi odtud. A přesto začínám mít pocit, že jestli máme jít dál, tak bude lepší odbýt si to rychle.

‚Kdo nezačne, neskončí,' říkával náš Kmotr. A počítám, že tady už nám moc nepomůžou, s kouzly nebo bez kouzel. Ale až odejdeme, potom nám bude Gandalf teprve scházet, aspoň myslím.“

„Bojím se, že máš pravdu, Same,“ řekl Frodo. „Ale přece jen moc a moc doufám, že ještě uvidíme Paní elfů, než odejdeme.“

Sotva domluvil, spatřili Paní Galadriel, jako by přicházela v odpověď na jejich slova. Kráčela pod stromy, vysoká, bílá a sličná. Neřekla ani slova, ale pokynula jim.

Odbočila a vedla je k jižnímu svahu pahorku Caras Galadhon. Prošli vysokým živým plotem a octli se v uzavřené zahradě. Nerostly v ní žádné stromy a ležela pod širým nebem. Večernice už vstala a bíle hořela nad lesy na západě. Po dlouhém schodišti sešla Paní do hluboké zelené kotliny, kterou zurčel stříbrný pramen vytékající z fontány na kopci. Dole stála na nízkém podstavci tesaném do podoby

rozvětveného stromu široká a mělká stříbrná nádržka a vedle ní stříbrný džbán.

Galadriel naplnila nádržku až po okraj vodou z potoka, dechla na ni, a když se voda opět ustálila, promluvila. „To je Zrcadlo Galadriel," řekla. „Přivedla jsem vás sem, abyste se do něj podívali, jestli chcete."

Vzduch byl velice klidný, dolina temná a elfí Paní vedle nich vysoká a bledá. „Po čem se máme dívat a co uvidíme?" zeptal se Frodo s bázní.

„Mohu Zrcadlu přikázat, aby zjevilo mnohé věci," odpověděla, „a někomu mohu ukázat to, po čem touží. Ale Zrcadlo také ukazuje věci nežádáno, a ty jsou často podivnější a užitečnější než věci, které si přejeme vidět. Co uvidíš, necháš-li Zrcadlo pracovat volně, to ti nepovím. Ukazuje totiž věci, které byly, a věci, které jsou, i věci, které teprve mohou být. Ale co vlastně vidí, to někdy nerozezná ani ten nejmoudřejší. Přeješ si nahlédnout?"

Frodo neodpověděl.

„A ty?" obrátila se k Samovi. „Tomuhle se přece u vás říká kouzla, aspoň myslím; ačkoli úplně nechápu, co se tím myslí; a téhož slova se tam myslím používá pro Nepřítelovy klamy. Ale toto, chceš-li, jsou kouzla Galadriel. Neříkal jsi, že chceš vidět elfí kouzla?"

„Říkal," odpověděl Sam a trochu se tetelil, zmítán strachem a zvědavostí. „Kouknu se, Paní, jestli dovolíte."

„Docela rád bych se mrknul, co se děje doma," prohodil stranou k Frodovi. „Zdá se mi to strašná doba, co jsem pryč. Ale co, možná uvidím jenom hvězdy nebo něco, čemu nebudu rozumět."

„Možná," jemně se zasmála Paní. „Ale pojď se podívat. Něco určitě uvidíš. Nedotýkej se vody!"

Sam vylezl na podstavec a naklonil se nad nádržkou. Voda se zdála tvrdá a temná. Odrážely se v ní hvězdy.

„Jenom hvězdy, jak jsem si myslel," řekl. Pak tiše zalapal po dechu, protože hvězdy zhasly. Jako by byl odtažen temný závoj, Zrcadlo zešedlo a pak se projasnilo. Svítilo slunce a větve stromů se houpaly a kolébaly ve větru. Nežli však Sam dokázal určit, nač se to dívá, světlo vymizelo, a teď se mu zdálo, že vidí Froda s bledou tváří, jak leží a tvrdě spí pod velikým tmavým útesem. Pak jako by viděl

sám sebe, jak jde, jde šerou chodbou a šplhá po nekonečném točitém schodišti. Vtom mu přišlo, že něco naléhavě hledá, ale nevěděl, co to je. Vidění se posunulo jako ve snu a vrátilo se zpátky, a Sam opět viděl stromy. Tentokrát však nebyly tak blízko, a on viděl, co se děje: nekolébaly se ve větru, padaly, řítily se na zem.

„Hele!“ vykřikl Sam rozhořčeně. „Tuhle poráží Ted Pískař stromy. Co to dělá? Ty se přece nemají kácet, to je přece alej, která stíní cestu od mlýna do Povodí. Jenom kdybych na Teda mohl, já bych skácel *jeho*!“

Tu si Sam všiml, že starý mlýn zmizel a na jeho místě se zvedá veliká cihlová budova. Spousty hobitů horlivě pracovaly. Opodál stál vysoký černý komín. Zdálo se, že se povrch Zrcadla chmuří černým kouřem.

„V Kraji se děje nějaká neplecha,“ řekl. „Elrond věděl, proč chce pana Smíška poslat zpátky.“ Tu Sam vykřikl a odskočil. „Tady nemůžu zůstat,“ řekl rozrušeně, „musím domů. Rozkopali Pytlovou ulici a chudák taťka si tamhle veze svršky z Kopce na trakaři. Musím domů!“

„Nemůžeš jít domů sám,“ řekla Paní. „Než ses podíval do Zrcadla, nepřál sis jít domů bez svého pána, a přece jsi věděl, že se v Kraji mohou dít zlé věci. Pamatuj, že Zrcadlo ukazuje mnoho věcí a ne všechny se už staly. Některé se vůbec nestanou, pokud ten, kdo vidiny spatří, nesejde ze své cesty, aby jim zabránil. Zrcadlo je nebezpečné, kdybys chtěl podle něho jednat.“

Sam se posadil na zem a složil hlavu do dlaní. „Kdybych sem byl radši nechodil. Už nechci vidět žádná kouzla,“ řekl a zmlkl. Za chviličku promluvil opět, zdušeně, jako když zápasí s pláčem. „Ne, půjdu domů dlouhou cestou s panem Frpdem, nebo vůbec ne,“ řekl. „Ale doufám, že jednoho dne zpátky přijdu. A jestli je pravda, co jsem viděl, tak to někdo schytá!“

„Chceš se teď podívat ty, Frodo?“ řekla Paní Galadriel. „Nepřál sis vidět elfí kouzla a byl jsi spokojen.“

„Radíte mi, abych se podíval?“ zeptal se Frodo

„Ne," řekla. „Neradím ti tak ani onak. Nejsem tvůj rádce. Možná že se něco dozvíš, a ať uvidíš něco krásného nebo ošklivého, může to být k užitku, a také nemusí. Vidět je dobré i nebezpečné. Ale myslím si, Frodo, že máš dost odvahy a moudrosti, abys to zkusil; jinak bych tě sem nevedla. Dělej, jak chceš!"

„Podívám se," řekl Frodo, vylezl na podstavec a sklonil se nad temnou vodou. Zrcadlo se ihned vyjasnilo, a viděl soumračnou zemi. V dálce se proti bledému nebi černaly obrysy hor. Dlouhá šedá cesta se vinula do nedohledna. Z dálky po cestě pomalu přicházela postava, zprvu nezřetelná a malá, ale jak se přibližovala, byla stále větší a jasnější. Náhle si Frodo uvědomil, že mu připomíná Gandalfa. Málem vykřikl čarodějovo jméno nahlas, a pak viděl, že postava není oblečena v šedém, ale v bílém, jež slabě září v šeru; v ruce měla bílou hůl. Hlavu měla skloněnou, že do tváře neviděl; vzápětí zahnula po cestě a zmizela ze zorného pole Zrcadla. Frodo zapochyboval: byla to vidina Gandalfa na jedné z jeho osamělých poutí, nebo to byl Saruman?

Vidění se teď změnilo. Nakratičko, ale velmi zřetelně zahlédl drobounký obrázek Bilba, jak neklidně přechází po svém pokojíku. Stůl byl zavalen papíry, do oken bil déšť.

Pak byla přestávka a po ní následovalo množství rychlých scén, o nichž Frodo nějakým způsobem věděl, že patří do velkého dění, do kterého byl vtažen. Mlha se projasnila a spatřil něco, co nikdy neviděl, ale ihned poznal: Moře. Padla tma. Moře se vzdouvalo a zuřilo velikou bouří. Pak spatřil proti slunci, krvavě zapadajícímu do změti oblaků, černý obrys vysoké lodi, jak s rozervanými plachtami připlouvá od západu. Pak širokou řeku protékající lidnatým městem. Pak bílou pevnost se sedmi věžemi. A potom opět loď s černými plachtami, ale to už bylo opět jitro a voda se čeřila světlem; na slunci zářil praporec se znakem bílého stromu. Povstal kouř jako z požáru a bitvy a slunce opět zapadlo v ohnivé červeni, která vybledla v mlhavou šeď; do mlhy odplouvala malá loď mrkající světly. Zmizela, a Frodo vydechl a chystal se poodstoupit.

Náhle však Zrcadlo úplně ztemnělo, jako by se ve viditelném světě rozevřela díra a Frodo nahlédl do prázdna. V černé propasti se objevilo jediné oko, jež pomalu rostlo, až vyplnilo celé Zrcadlo. Bylo

tak strašné, že Frodo stál jako přikován, neschopen vykřiknout ani odvrátit pohled. Oko bylo ověnčeno ohněm, samo však bylo lesklé, žluté jako kočičí, číhavě upřené a černá zornice se otvírala jako jáma, okno do nicoty.

Pak začalo bloudit, hledalo tu a tam a Frodo věděl, najisto a s hrůzou, že mezi věcmi, jež hledá, je i on sám. Věděl ovšem také, že ho nemůže spatřit — ještě ne, dokud on sám nebude chtít. Prsten, který mu visel na řetízku kolem krku, ztěžkl, byl těžší než veliký kámen a stahoval mu hlavu dolů. Zrcadlo jako by začínalo vřít a z vody vystupovaly obláčky páry. Klouzal kupředu.

„Nedotýkej se vody!“ řekla Paní Galadriel mírně. Vidina zhasla a Frodo náhle uzřel v stříbrné nádržce mrkat chladné hvězdy. Odstoupil a třásl se na celém těle. Pohlédl na Paní.

„Vím, co jsi viděl naposled,“ řekla, „protože to je i v mé mysli. Neboj se! Nemysli však, že je země Lothlórien udržována jen zpíváním mezi stromy a že ji před Nepřítelem chrání jen štíhlé šípy elfích luků. Říkám ti, Frodo, že i teď, když s tebou mluvím, vnímám Temného pána a znám jeho myšlenky, alespoň ty, které se týkají elfů. A on pořád tápe a snaží se uvidět mne a moje myšlenky. Ale dveře jsou pořád ještě zavřeny!“

Pozvedla své bílé paže a rozestřela ruce směrem k východu v odmítavém a záporném gestu. Eárendil, Večerní hvězda, největší láska elfů, nad ní jasně zářila. Byla tak jasná, že postava elfí Paní vrhala na zem matný stín. Paprsek sklouzl po prstenu na jejím prstu; ten se zatřpytil jako leštěné zlato zahalené stříbrným světlem a bílý kámen v něm zamrkal, jako by jí na ruce spočinula sama Večernice. Frodo hleděl na prsten s bázní; náhle se mu totiž zdálo, že chápe.

„Ano,“ řekla, uhadujíc jeho myšlenku, „není dovoleno o něm mluvit a Elrond nemohl. Nemůže však zůstat utajen Tomu, kdo nese Prsten a kdo spatřil Oko. Skutečně, v zemi Lórien na prstě Galadriel zůstává jeden ze Tří. Toto je Nenja, Prsten s diamantem, a já jsem jeho strážkyní. On má podezření, ale neví — dosud ne. Vidíš už, proč je tvůj příchod pro nás osudový? jestliže totiž selžeš, budeme odhaleni Nepříteli. Jestli však uspěješ, potom se naše moc zmenší a Lothlórien zešedne a proud času jej odplaví. Budeme muset odejít na

Západ, anebo klesneme a staneme se zaostalým nárůdkem z dolin a jeskyní, pomalu zapomeneme a budeme zapomenuti.“

Frodo sklonil hlavu. „A co si přejete?“ řekl nakonec.

„Aby se stalo, co se má stát,“ odpověděla. „Láska elfů k jejich zemi a jejich dílům je hlubší než hlubiny Moře a jejich lítost neumírá a nikdy se docela neutěší. Přesto raději odvrhnou všechno, než aby se poddali Sauronovi: protože teď už ho znají. Nejsi odpovědný za osud Lothlórienu, ale jen za splnění vlastního úkolu. Přesto bych si přála, kdyby to mělo nějakou cenu, aby ten Jeden prsten nebyl nikdy stvořen anebo zůstal ztracen navždy.“

„Jste moudrá, nebojácná a krásná, Paní Galadriel,“ řekl Frodo. „Dám vám ten Jeden prsten, jestli o něj požádáte. Je pro mne velký.“

Galadriel se náhle zasmála jasným smíchem. „Moudrá možná Paní Galadriel je,“ řekla, „ale tady se setkala s někým, kdo je jí roven dvorností. Jemně ses pomstil za to, že jsem při našem prvním setkání zkoušela tvé srdce. Začínáš mít pronikavé oko. Nezapřu, že mé srdce velice toužilo požádat o to, co nabízíš. Už dlouhé roky hloubám o tom, co bych udělala, kdyby mi přišel do rukou Velký prsten, a hle! Přišel mi na dosah. Zlo, jež bylo stvořeno před věky, pracuje rozličnými způsoby, ať Sauron sám stojí či padá. Nebyl by to skutek hodný tohoto Prstenu, kdybych jej byla odňala svému hostu násilím nebo zastrašováním?

A teď je konečně tady. Ty mi ten Prsten dáš dobrovolně! Na místo Temného pána dosadíš Královnu. A já nebudu temná, ale krásná a strašlivá jako jitro a noc! Sličná jako moře a slunce a sníh na Hoře! Děsivá jako bouře a blesk! Silnější nežli základy země. Všichni mě budou milovat a zoufat!“

Pozvedla ruku, a z prstenu, který na ní měla, vytryskl proud mocného světla, jež ozářilo jen ji samotnou a ostatek nechalo ve tmě. Stála před Frodem a zdála se vyrůstat do nekonečné výše a krásná byla až k nesnesení, strašlivá, zbožňováníhodná. Pak nechala ruku klesnout, a světlo pohaslo; a náhle se opět zasmála, a hle! byla maličká: útlá elfí žena oděná v prosté bílé a její mírný hlas byl měkký a smutný.

„Prošla jsem zkouškou,“ řekla. „Zmenším se, odjedu na Západ a zůstanu Galadriel.“

Dlouho stáli mlčky. Konečně Paní promluvila. „Vraťme se!“ řekla. „Ráno musíš jít, protože teď jsme volili a vlny osudu se valí.“

„Ještě bych se zeptal na jedno, než půjdeme,“ řekl Frodo, „na věc, na kterou jsem se často chtěl zeptat Gandalfa v Roklince. Je mi dovoleno nosit Jeden prsten: proč nemohu vidět ostatní a znát myšlenky těch, kteří je nosí?“

„Nezkoušel jsi to,“ řekla. „Jen třikrát sis nasadil Prsten od chvíle, kdy ses dozvěděl, co to vlastně máš. Nezkoušej to! Zničilo by tě to. Neříkal ti Gandalf, že prsteny dávají moc podle míry toho, kdo je vlastní? Než bys mohl tuto moc používat, musel bys získat mnohem větší sílu a vypěstovat si vůli panovat nad ostatními. Přesto se ti i tak pohled zostřil jako Tomu, kdo nese Prsten, a jako tomu, kdo jej měl na prstě a viděl, co je skryto. Postřehl jsi mou myšlenku jasněji než mnozí, kteří jsou počítáni k moudrým. Viděls Oko toho, kdo ovládá Sedm a Devět. A cožpak jsi neviděl a nepoznal prsten na mém prstě? Viděl jsi můj prsten?' obrátila se k Samovi.

„Ne, Paní,“ odpověděl. „Abych pravdu řekl, nevěděl jsem, o čem mluvíte. Viděl jsem vám skrz prst hvězdu. Ale jestli prominete, řekl bych, že pán má pravdu. Přál bych si, abyste si jeho Prsten vzala. Vy byste všechno srovnala. Vy byste je nenechala rozkopat taťkovi noru a vyhnat ho. Vy byste jim to pěkně spočítala.“

„To ano,“ řekla. „Tím by to začalo. Ale tím by to naneštěstí neskončilo! Už o tom nebudeme mluvit. Pojďme!“

KAPITOLA OSMÁ

LOUČENÍ S LÓRIENEM

Toho večera pozvali Družinu opět do Celebornovy komnaty a tam je Pán a Paní vlídně přivítali. Pak Celeborn promluvil o jejich odchodu.

„Nyní je čas," řekl, „kdy se ti, kdo chtějí pokračovat ve výpravě, musí vzmužit a opustit tuto zemi. Ti, kdo si už nepřejí jít dál, tu mohou nějaký čas zůstat. Ať však zůstanou nebo odejdou, nikdo si nemůže být jist mírem. Došli jsme totiž až na pokraj osudného dne. Ti, kdo si přejí, mohou tady vyčkat příchodu hodiny, kdy se buď znovu otevřou cesty světa, nebo je povoláme k poslední bitvě o Lórien. Pak se mohou vrátit do vlastní země, anebo odejdou do dlouhého domova těch, kteří padli v boji."

Bylo ticho. „Všichni se rozhodli jít dál," řekla Galadriel, hledíc jim do očí.

„Pokud jde o mne," řekl Boromir, „má cesta domů vede kupředu, a ne nazpět."

„To je pravda," řekl Celeborn, „půjde však celá Družina s tebou do Minas Tirith?"

„Ještě jsme se nerozhodli, kudy půjdeme," řekl Aragorn. „Nevím, co Gandalf zamýšlel za hranicí Lórienu. Myslím, že vlastně ani on neměl jasný záměr."

„Možná že ne," řekl Celeborn, „když však opustíte tuto zemi, nemůžete už zapomínat na Velkou řeku. Jak někteří z vás vědí, mezi Lórienem a Gondorem ji cestující se zavazadly mohou překročit jedině s pomocí člunu. A nejsou snad mosty v Osgiliathu zhroucené a neobsadil všechna přístaviště Nepřítel?

Po které straně poputujete? Cesta do Minas Tirith leží na této, západní straně, přímá cesta výpravy leží na východ od Řeky, na temnějším břehu. Který břeh nyní zvolíte?“

„Bude-li co platit má rada, tedy západní břeh a Minas Tirith,“ pravil Boromir. „Já ovšem nejsem vůdcem Družiny.“ Ostatní neříkali nic a Aragorn vypadal ztrápeně a na pochybách.

„Vidím, že ještě nevíte, co dělat,“ řekl Celeborn. „Není na mně, abych volil za vás, ale pomohu vám, jak umím. Někteří z vás dovedou zacházet s čluny. Legolas, jehož lid zná bystrou Lesní řeku, Boromir z Gondoru a zcestovalý Aragorn.“

„A jeden hobit!“ vykřikl Smíšek. „Všichni se nedíváme na čluny jako na splašené koně. Má rodina žije na březích Brandyvíny.“

„To je dobře,“ řekl Celeborn. „Opatřím tedy Družině čluny. Musí být malé a lehké, vždyť pojedete-li po vodě daleko, místy je budete muset přenášet. Dostanete se k peřejím Sarn Gebir a nakonec možná k velkým Rauroským vodopádům, kde Řeka burácí dolů z Nen Hithoelu; a jsou i jiná nebezpečí. Čluny vám možná na chvíli usnadní cestu. Neporadí vám ovšem: nakonec budete muset opustit je i Řeku a obrátit se na západ — nebo na východ.“

Aragorn Celebornovi mnohokrát děkoval. Dar člunů ho velmi potěšil — a nikoli nejméně proto, že se teď ještě několik dní nebude muset rozhodovat. I ostatní vypadali nadějněji. Ať už před nimi leží jakékoli nebezpečí, zdálo se jim lepší plout mu vstříc po proudu široké Anduiny než se plahočit s ohnutými hřbety. Jen Sam byl nedůvěřivý: podle něho člun pořád nebyl o nic lepší než splašený kůň, možná horší, a ani ta spousta nebezpečí, která už přečkal, nezměnila jeho smýšlení.

„Zítra před polednem bude všechno hotovo a bude to na vás čekat v přístavu,“ řekl Celeborn. „Ráno vám pošlu své lidi, aby vám pomohli s přípravami na cestu. Teď vám přejeme krásnou noc a klidný spánek.“

„Dobrou noc, přátelé moji!“ řekla Galadriel. „Spěte v míru! Netrapte se dnes v noci příliš myšlenkou na cestu. Možná že stezky, kterými každý z vás půjde, leží již před vámi určeny, i když je nevidíte. Dobrou noc!“

Družina se rozloučila a vrátila se do svého pavilónu. Legolas šel s nimi, protože to měla být jejich poslední noc v Lothlórienu, a přes slova Galadriel se chtěli společně poradit.

Dlouho rozebírali, co dělat a jak se nejlépe pokusit splnit svůj záměr s Prstenem; nedospěli však k žádnému rozhodnutí. Bylo zřejmé, že většina touží jít nejprve do Minas Tirith a aspoň na chvíli uniknout hrůze z Nepřítele. Byli by ochotni jít přes Řeku a do stínu Mordoru za nějakým vůdcem; Frodo však nepromluvil a Aragorn byl stále rozpolcený.

Dokud s nimi byl Gandalf, měl v plánu, že půjde s Boromirem a svým mečem pomůže osvobodit Gondor. Věřil totiž, že sny byly poselstvím a výzvou a že nadešla hodina, kdy Elendilův dědic má vystoupit a bít se se Sauronem o panství. V Morii však na něho bylo vloženo Gandalfovo břímě a věděl, že teď nemůže opustit Prsten, jestliže Frodo nakonec odmítne jít s Boromirem. Jenomže jakou pomoc může on nebo kdokoli jiný z Družiny poskytnout Frodovi, ledaže s ním půjde naslepo do tmy?

„Půjdu do Minas Tirith sám, bude-li třeba, protože je to má povinnost," řekl Boromir; a pak chvíli mlčel, oči upřeny na Froda, jako by se snažil číst půlčíkovy myšlenky. Posléze promluvil opět tiše, jako by se přel sám se sebou. „Chcete-li pouze zničit Prsten," řekl, „potom jsou zbraně a válčení k ničemu; a muži z Minas Tirith nemohou pomoci. Ale chcete-li zničit ozbrojenou moc Temného pána, potom je pošetilost vstoupit na jeho území neozbrojen silou a pošetilost zahazovat —" Náhle se zarazil, jako by si uvědomil, že říká své myšlenky nahlas. „Myslím pošetilost zahazovat životy," skončil. „Máme na vybranou; buď bránit pevnost, nebo otevřeně kráčet do náruče smrti. Tak se to aspoň jeví mně."

Frodo postřehl v Boromirově pohledu něco nového a zvláštního a upřeně se na něho zahleděl. Boromir si očividně myslel něco jiného, než nakonec řekl. Byla by pošetilost zahazovat - co? Prsten moci? Něco takového říkal v Radě, ale tenkrát přijal Elrondovo pokárání. Frodo pohlédl na Aragorna, ale ten vypadal zadumán a nejevil známky, že by byl Boromirova slova vnímal. A tak rozprava skončila. Smíšek a Pipin už spali a Sam podřimoval. Noc se krátila.

Když ráno začali balit své skrovné svršky, přišli elfové mluvící jejich řečí a přinesli jim darem hojnost potravin a šatstva na cestu. Potrava byly především tenoučké oplatky z mouky vypečené do světle hnědá a uvnitř do smetanová. Gimli jednu oplatku uchopil a nedůvěřivě si ji prohlížel.

„*Kram*," řekl potichu, ulomil růžek a kousl do něho. Jeho výraz se rychle změnil a s chutí snědl oplatku celou.

„Už dost! Už dost!" smáli se elfové. „Už ses najedl na celodenní pochod!"

„Myslel jsem, že je to jenom *kram*, jako si dělají na cestu lidé z Dolu," řekl trpaslík.

„To také je," odpověděli. „My mu ale říkáme *lembas*, neboli cestovní chléb, a posiluje víc než jakékoliv lidské jídlo, a pokud víme, je rozhodně chutnější než *kram*."

„To tedy je," řekl Gimli. „Vždyť je lepší než medové koláčky Meddědovců, a to je co říct, protože Meddědovci jsou nejlepší pekaři, které znám; ale v dnešních dobách své koláčky pocestným příliš nenabízejí. Jste laskaví hostitelé!"

„Přesto s nimi, prosím vás, šetřte," řekli. „Jezte vždycky jen kousek a jen v nouzi. Dostáváte je totiž, aby vám posloužily, až selže všechno ostatní. Oplatky vydrží dlouho chutné, pokud nejsou polámané a zůstanou ve svém obalu z listí, jak jsme je přinesli. Jedna udrží poutníka na nohou po celý dlouhý a namáhavý den, i kdyby to byl veliký muž z Minas Tirith."

Pak elfové rozbalili a rozdali členům Družiny šatstvo, které přinesli. Každému opatřili kápi a plášť ušité na míru z lehké, ale teplé hedvábné látky, jakou tkali Galadhrim. Bylo těžké pojmenovat jejich barvu: zdály se šedé jako soumrak pod stromy, a přece, když se s nimi pohnulo nebo na ně padlo jiné světlo, byly zelené jako listí ve stínu nebo hnědé jako oraniště v noci, šerostříbrné jako voda pod hvězdami. Pláště se zapínaly u krku sponou podobnou zelenému listu se stříbrnými žilkami.

„To jsou kouzelné pláště?" zeptal se Pipin, s úžasem si je prohlížeje.

„Nevím, co tím myslíš," řekl předák elfů. „Jsou to krásné oděvy a tkanina je dobrá, protože byla vyrobena v této zemi. Je to samozřej-

mě elfí oblečení, jestli myslíš tohle. List a větev, voda a kámen: mají odstín a krásu všech těch věcí za našeho milovaného soumraku v Lórienu, vždyť myšlenku na to, co milujeme, vkládáme do všeho, co děláme. Jsou to však oděvy, a ne zbroj, a neodvrátí kopí ani meč. Ale snad vám poslouží dobře: jsou lehké na nošení a hřejí nebo chladí podle potřeby. A zjistíte, že vám velmi pomohou vyhnout se nepřátelským zrakům, ať jdete mezi kamením, nebo mezi stromy. Skutečně máte velkou přízeň Paní! Vždyť tkala tuto látku sama se svými dívkami; a ještě nikdy jsme neoblékli cizince šatem našeho vlastního lidu."

Po snídani se Družina rozloučila s paloukem u fontány. Srdce měli těžká; bylo to líbezné místo a stalo se jim téměř domovem, ačkoli nedovedli spočíst dny a noci, které tam strávili. Když se na okamžik zastavili a hleděli do bílé vody ve slunečním světle, objevil se na zelené trávě mýtiny Haldir a přišel k nim. Frodo ho radostně pozdravil.

„Vrátil jsem se ze Severního pásu," řekl elf, „a mám vás opět vést. Rmutný dol je plný výparů a mračen kouře a hory jsou neklidné. Z hlubin země se ozývá hluk. Kdyby někoho z vás napadlo vracet se domů na sever, tamtudy byste neprošli. Ale pojďme! Vaše cesta teď vede na jih."

Když procházeli Caras Galadhonem, zelené cesty byly opuštěné, ze stromů nahoře však doléhal mnohohlasý hovor a zpěv. Oni sami šli mlčky. Konečně je Haldir dovedl po jižním svahu kopce k veliké bráně s lampami a k bílému mostu, a tak vyšli a nechali město elfů za sebou. Pak sešli z dlážděné cesty a dali se pěšinou, která vedla do houště mallornů, a kráčeli dál klikatou cestou ve zvlněné lesnaté krajině stříbřitým stínem pořád z kopce, na jih a na východ, k břehu Řeky.

Ušli již deset mil a bylo poledne, když dorazili k vysoké zelené zdi. Prošli otvorem a najednou byli z lesa venku. Před nimi se táhl dlouhý palouk svítivé trávy protkaný zlatými *elanory*, které se leskly na slunci. Palouk vybíhal v úzký jazyk mezi jasnými okraji: napravo na západě se třpytila Stříberka, nalevo na východě se valila široká a hluboká temná Velká řeka. Na protějším břehu se k jihu dál táhly

lesy do nedohledna, ale sám břeh byl ponurý a holý. Za zemí Lórien nerozprostíral. žádný mallorn své větve ověšené zlatem.

Na břehu Stříberky kousek nad soutokem řek bylo přístaviště z bílých kamenů a dřeva. U něho kotvilo mnoho člunů a bárek. Některé byly natřené jasnými barvami a svítily stříbřitě, zlatě a zeleně, většina však byla bílá nebo šedá. Pro cestovatele byly připraveny tři malé šedé člunky a do nich elfové naskládali jejich vybavení. A přidali i kotouče lana, po třech do každého člunu. Zdály se tenké, ale silné, hedvábné na dotek, šedé jako elfí pláště.

„Co je tohle?“ ptal se Sam a osahával lano ležící na trávníku.

„Přece lana!“ odpověděl jeden elf z člunu. „Nikdy necestuj bez lana! A ať je dlouhé a pevné a lehké, jako jsou tahle. Budou se vám hodit v lecjaké nouzi.“

„Mně to říkat nemusíte!“ řekl Sam. „Neměl jsem ho s sebou a celý čas mi to dělalo starosti. Ale zajímalo mě, z čeho jsou, protože se v provaznictví trochu vyznám: máme to v rodě, abych tak řekl.“

„Jsou z *hithlainu*,“ řekl elf, „ale teď není čas učit tě, jak se dělají. Kdybychom věděli, že máš v tomhle řemesle zálibu, mohli jsme tě leccos naučit. Škoda, teď se budeš muset spokojit s naším darem, leda by ses sem někdy vrátil. Ať ti dobře slouží!“

„Pojďte!“ řekl Haldir. „Všechno už je pro vás připraveno. Vstupte do člunů! Ale dejte si zpočátku pozor!“

„To ano!“ řekli ostatní elfové. „Ty čluny jsou lehce stavěné, jsou pohyblivé a nepodobají se člunům jiných národů. Nepotopí se, kdybyste je naložili jak chtěli, ale jsou vzpurné, když se s nimi špatně zachází. Bylo by moudré, abyste si zkusili nastupovat a vystupovat tady, kde je přístaviště, než se vydáte po proudu.“

Družina se rozdělila takto: Aragorn, Frodo a Sam byli v jednom člunu; Boromir, Smíšek a Pipin v druhém; a ve třetím byli Legolas a Gimli, z nichž se zatím stali nerozluční přátelé. Do tohoto posledního člunu naložili většinu zásob a vaků. K pohánění a ovládání člunů sloužila krátká pádla se širokými listovými čepelemi. Když bylo všechno připraveno, Aragorn je na zkoušku vyvezl proti proudu Stříberky. Proud byl rychlý a postupovali zvolna. Sam seděl na přídi, svíral boky člunu a toužebně hleděl na břeh. Slunce, které se odráže-

lo ve vodě, ho oslepovalo. Když minuli zelený Jazyk, stromy sestoupily až na pokraj řeky. Tu a tam se na vlnkách zmítaly a pluly zlaté lístky. Vzduch byl velmi jasný a klidný a bylo ticho, jen daleko ve výši zpíval skřivánek.

Řeka ostře zahnula a tam spatřili velikou labuť, jak jim hrdě pluje po proudu vstříc. Voda se vlnila po obou stranách bílé hrudi pod prohnutým hrdlem. Její zobák zářil jako leštěné zlato a oči se blyštěly jako antracit zasazený mezi žlutými kameny; obrovská bílá křídla měla zpola pozdvižena. Jak se blížila, po řece přicházela hudba; a tu pochopili, že je to loď, zručností elfů postavená a vyřezaná do podoby ptáka. Dva bíle odění elfové ji řídili černými pádly. Uprostřed lodi seděl Celeborn a za ním stála Galadriel, vysoká a bělostná; ve vlasech měla obroučku ze zlatých kvítků, v ruce držela harfu a zpívala. Smutně a sladce zněl její hlas v chladném čirém vzduchu:

Já o listech jsem zpívala — a zlaté listí bylo.
Já zpívala jsem o vetru — a lesem zabouřilo.
Tam za Sluncem a Měsícem po moři pěny jdou
a na pobřeží Ilmarin kdys rostl zlatý strom.
Ve věčném hvězdném soumraku v Eldamaru svítíval,
v Eldamaru, kde Tirion blažených elfa stál.
Tam rostlo zlaté listoví a košatil se věk,
však zde za mořem Dělícím pro slzy není lék.
Lóriene! Již zima jde, den holý, bez listí;
do vody listy padají, Řeka je odnáší.
Lóriene! Již příliš dlouho na tomto břehu přebývám
a ve vadnoucí korunu elanor žlutý zaplétám.
Chci-li však zpívat o lodích, která mi přijde vstříc?
Kde vzít tu, jež mě přenese nazpátek po mořích?

Aragorn zastavil svůj člun, když se labutí loď přiblížila. Paní dozpívala a pozdravila je. „Přišli jsme se s vámi rozloučit," řekla, „a přát vám požehnání na cestu z naší země."

„Ačkoli jste byli našimi hosty," řekl Celeborn, „ještě jste s námi nejedli, a proto vás zveme k hostině na rozloučenou tady, mezi tekoucími vodami, které vás odnesou daleko od Lórienu."

Labuť zvolna plula ke kotvišti a oni obrátili své čluny a jeli za ní. Tam se na samém konci Egladilu konala hostina na zelené trávě; Frodo však jedl a pil jen skrovně a vnímal jen krásu Paní a její hlas. Už se mu nezdála nebezpečná nebo strašlivá, ani nabitá skrytou mocí. Viděl ji už tak, jako lidé z pozdějších věků dosud vídávají elfy: blízkou, a přece vzdálenou, živou vidinu něčeho, co plynoucí čas dávno nechal za sebou.

Když v trávě pojedli a popili, Celeborn s nimi znovu promluvil o jejich cestě, pozvedl ruku a ukázal na jih k lesům za Jazykem.

„Cestou po Řece," řekl, „zjistíte, že lesy končí a začíná nehostinný kraj. Řeka tam teče údolími mezi vysokými vřesovišti, až nakonec po mnoha mílích dospěje k vysokému ostrovu Špičáku, kterému my říkáme Tol Brandir. Objímá jeho strmé břehy a pak s velikým hlukem a dýmáním padá Řauroským vodopádem do Nindalfu, Vlhké pláně, jak se jí říká ve vaší řeči. Je to rozlehlá oblast zatuchlých bažin, kde se proud různě klikatí a hodně se větví. Tam ústí mnoha rameny Entva přitékající od západu z lesa Fangornu. Podél jejího toku se na této straně Velké řeky rozkládá Rohan. Na druhé straně jsou ponuré vrchy Emyn Muil. Tam vane vítr od východu, protože hledí k Mrtvým močálům a Zemi nikoho a přes ně k Cirith Gorgoru a Černé bráně Mordoru.

Bude dobře, když Boromir a ti, kdo s ním půjdou do Minas Tirith, opustí Velkou řeku nad Raurosem a překročí Entvu, než se dostane do bažin. Ale neměli by chodit příliš daleko proti jejímu proudu, aby neuvázli v lese Fangornu. To je podivná země a dnes málo známá. Boromir a Aragorn však jistě nepotřebují takové varování."

„Opravdu jsme v Minas Tirith o Fangornu slyšeli," řekl Boromir. „Ale většina toho, co jsem slyšel, mi připadá jako babské povídačky, jaké vypravujeme dětem. Na sever od Rohanu je nám dnes všechno tak vzdálené, že tam může obrazotvornost volně bloudit. Kdysi ležel Fangorn na pomezí naší říše; už mnoho lidských věků jej však nikdo z nás nenavštívil, aby ověřil nebo vyvrátil pověsti, které pocházejí z dávných časů.

Sám jsem občas býval v Rohanu, ale nikdy jsem nedošel až na sever. Když jsem byl vyslán jako posel, prošel jsem Branou na úpatí

Bílých hor a přes Želíz a Šeravu jsem se dostal do Severních zemí. Byla to dlouhá a úmorná cesta. Napočítal jsem dvanáct set mil a trvalo mi to několik měsíců; v Tharbadu jsem totiž na brodu Šeravy ztratil koně. Po tamté cestě a po tom, kudy jsem prošel s Družinou, bezpochyby najdu cestu i přes Rohan, a bude-li to nutné, i přes Fangorn."

„Pak nemusím říkat více," pravil Celeborn. „Nepohrdej však moudrostí, která pochází z dávných časů; často se totiž stává, že báby chovají v paměti pověst o věcech, které kdysi museli znát moudří."

Teď vstala z trávy Galadriel, vzala pohár od jedné ze svých dívek, naplnila jej bílou medovinou a podala Celebornovi.

„Nyní je čas vypít pohár na rozloučenou," řekla. „Pij, Pane Galadhrim! A nermuť své srdce, přestože po poledni musí přijít noc a náš večer už se blíží."

Pak podala pohár každému z Družiny a vybídla je, aby se napili na rozloučenou. Když však dopili, přikázala jim, aby si opět sedli do trávy, a pro ni a pro Celeborna byla přistavena křesla. Její dívky stály mlčky kolem ní a ona se chvíli dívala na své hosty. Nakonec promluvila.

„Tady je dar od Celeborna a Galadriel vůdci vaší Družiny," řekla Aragornovi a podala mu pochvu vyrobenou na míru jeho meče. Byla vykládaná stříbrnými a zlatými listy a květy a mezi nimi byly vsazeny elfí runy z drahokamů, jež tvořily jméno Andúril a vyprávěly o původu meče.

„Čepel vytasená z této pochvy se neposkvrní ani nezlomí, dokonce ani při porážce," řekla. „Přál by sis však ode mne ještě něco, když se rozcházíme? Vždyť mezi nás padne tma a možná že se už nesetkáme, leda daleko odtud na cestě, z níž není návratu."

A Aragorn odpověděl: „Paní, ty znáš všechny mé touhy a dlouho jsi chovala jediný poklad, který hledám. A přece není tvůj a nemůžeš mi jej dát, i kdybys chtěla; a jenom skrze tmu k němu dojdu."

„Snad se ti s tímhle půjde lehčeji," řekla Galadriel; „dostala jsem to kdysi pro tebe, kdybys někdy procházel touto zemí." Pak zvedla z klína velký jasně zelený kámen zasazený ve stříbrné sponě v podobě orla s rozepjatými křídly. Když ji podržela ve výši, drahokam za-

bleskl jako slunce, které svítí jarním listím. „Ten kámen jsem dala své dceři Celebrían a ona své; a teď přichází k tobě jako symbol naděje. V tuto hodinu přijmi jméno, jež bylo pro tebe předpovězeno: Elessar, Elfkam z Elendilova rodu!“

Tehdy vzal Aragorn kámen a připjal si sponu na prsa a ti, kdo ho viděli, užasli; nikdy dřív si totiž neuvědomili, jak urostlou a královskou má postavu, a zdálo se jim, že mnoho let těžké lopoty mu spadlo z ramenou. „Za dary, které jsi mi dala, ti děkuji,“ řekl, „ó Paní z Lórienu, z níž vzešly Celebrían a Arwen Večernice. Jakou větší chválu bych ti mohl vzdát?'

Paní sklonila hlavu a pak se obrátila k Boromirovi a dala mu zlatý opasek; Smíškovi a Pipinovi dala po malém stříbrném opasku se sponou v podobě zlaté květiny, Legolasovi dala luk, jakého užívají Galadhrkn, delší a silnější než luky z Temného hvozdu, a s tětivou z elfích vlasů. K němu přidala toulec šípů.

„Pro tebe, zahradníčku a milovníku stromů,“ řekla Samovi, „mám jenom malý dárek.“ Vložila mu do ruky krabičku z obyčejného šedivého dřeva bez ozdob, s jedinou stříbrnou runou na víčku. „To je G jako Galadriel,“ řekla, „ale v tvém jazyce by to mohlo být Z jako zahrada. V té krabičce je zem z mého sadu a je na ní tolik požehnání, kolik ještě Galadriel může dát. Nebude tě posilovat cestou ani tě neuchrání před nebezpečím, ale neztratíš-li ji a nakonec zase spatříš domov, pak se ti možná odmění. I kdybys našel všechno holé a zpustošené, málokterá zahrada ve Středozemí rozkvete jako tvoje, rozhodíš-li po ní tuto zem. Pak si možná vzpomeneš na Galadriel a zachytíš vzdálený odlesk Lórienu, který jsi spatřil jenom v naší zimě. Víš, naše jaro a léto minuly a nikdy už se na zem nevrátí — jen ve vzpomínce.“

Sam zčervenal až po uši a bručel něco nesrozumitelného, když svíral krabičku a klaněl se, jak nejlíp uměl.

„A jaký dar si od elfů vyžádá trpaslík?“ obrátila se Galadriel ke Gimlimu.

„Žádný, Paní,“ odpověděl Gimli. „Stačí mi, že jsem viděl Paní Galadhrim a slyšel její vlídná slova.“

„Elfové, slyšte!“ zvolala k těm, kdo stáli kolem ní. „Ať už nikdo neříká, že trpaslíci jsou chamtivci a nezdvořáci! Ale přece jen, Gimli,

synu Glóinův, jistě si přeješ něco, co ti mohu dát? Vyslov to, vyzývám tě! Nebudeš jediným neobdarovaným hostem."

„Vůbec nic, Paní Galadriel," řekl Gimli, hluboce se klaněl a zakoktával se. „Nic, ledaže bych mohl — ledaže by bylo dovoleno požádat, ne, jenom vyslovit — jediný pramínek tvých vlasů, které jsou nad pozemské zlato, tak jako hvězdy jsou nad drahokamy z dolů. Nežádám o takový dar. Ale ty jsi mi přikázala, abych vyslovil svou touhu."

Elfové se pohnuli a v ohromení zahučeli a Celeborn se na trpaslíka zahleděl s podivem; Paní se však usmála. „Říká se, že trpaslíci mají obratnější ruce než jazyky," řekla, „neplatí to však o Gimlim. Nikdo mi nikdy nepřednesl žádost tak smělou, a přece tak dvornou. A jak mohu odmítnout, když jsem mu sama přikázala mluvit? Pověz mi ale, co chceš s takovým darem dělat?"

„Chovat jej jako poklad, Paní," odpověděl, „na památku toho, co jsi mi řekla při našem prvním setkání. A vrátím-li se někdy do svého domova, zasadím je do nezničitelného křišťálu a budou dědictvím mého domu a zástavou dobré vůle mezi Horou a Lesem až do konce dnů."

Nato si Paní rozpletla jeden dlouhý pramen vlasů, ustřihla tři zlaté vlasy a položila je Gimlimu do dlaně. „Tato slova nechť jdou s darem," řekla. „Nepředpovídám, protože všechny předpovědi jsou teď marné: na jedné straně je tma, na druhé pouhá naděje. Ale pokud naděje nezklame, potom ti říkám, Gimli, synu Glóinův, že tvé ruce budou oplývat zlatem, a přesto nad tebou zlato panovat nebude.

A Ty, který neseš Prsten," obrátila se k Frodovi, „k tobě se obracím naposled, i když nejsi poslední v mých myšlenkách. Tobě jsem připravila toto." Pozdvihla křišťálovou lahvičku; zatřpytila se, když jí pohnula, a z ruky jí vytryskly prameny bílého světla. „V této lahvičce," řekla, „je zachyceno světlo Eärendilovy hvězdy ve vodách mé fontány. Zasvítí ještě jasněji, až bude kolem tebe noc. Ať je ti světlem v temných místech, až zhasnou všechna ostatní světla. Pamatuj na Galadriel a na její Zrcadlo!"

Frodo uchopil lahvičku a v okamžiku, kdy zářila mezi nimi, uviděl Galadriel opět jako královnu, velikou a krásnou, ale již ne strašlivou. Uklonil se, slova však nenalezl.

Tu Paní vstala a Celeborn je odvedl zpátky na kotviště. Na zeleném Jazyku leželo žluté poledne a voda světélkovala stříbrem. Konečně bylo všechno hotovo. Družina zaujala místa ve člunech jako předtím. S přáním šťastné cesty je lórienští elfové dlouhými šedými tyčemi odstrčili do proudu. Vlny je pomalu odnášely. Cestovatelé seděli strnule, bez pohybu a beze slova. Na zeleném břehu na samém konci Jazyka stála sama a mlčky Paní Galadriel. Když projížděli kolem, obrátili se a očima ji sledovali, jak pomalu odplouvá. Tak se jim totiž zdálo: Lórien sklouzával zpět jako jasná loď se stěžni začarovaných stromů, plující kamsi k zapomenutým pobřežím, zatímco oni bezmocně sedí na okraji šedivého bezlistého světa.

Zatímco se dívali, Stříberka vplynula do proudu Velké řeky a jejich čluny se otočily a začaly kvapit k jihu. Brzy byla bílá postava Paní Galadriel malá a vzdálená. Svítila jako skleněné okno na dalekém pahorku proti zapadajícímu slunci nebo jako daleké jezero pozorované z hory: křišťál spadlý do klína země. Potom se Frodovi zdálo, že zvedla paže v posledním loučení, a zdaleka, avšak pronikavě jasně donesl vítr její zpívající hlas. Nyní však zpívala prastarým jazykem elfů ze Zámoří a on slovům nerozuměl: byla to líbezná hudba, neutěšila ho však.

Přesto mu, jak tomu s elfími slovy bývá, zůstala vryta v paměti a dlouho poté si je přeložil, jak nejlépe dovedl: jazyk patřil elfím zpěvům a vyprávěl o věcech málo známých ve Středozemí.

Ai! Laurië lantar lassi súrinen,
Yéni únótimë ve rámar aldaron!
Yéni ve linië yuldar avánier
mi oromardi lisse-miruvóreva
Andúnë pella, Vardo tellumar
nu Mni yassen tintilar i eleni
ómaryo airetári-lírinen.

Si man i yulma nin enquantuva?

An si Tintallë Varda Oiolossëo

ve fanyar máryat Elentári ortanë
ar ilyë tier undulávë lumbulë;
ar sindanóriello caita mornië
i falmalinnar imbë met, ar hísië
untúpa Calaciryo míri oialë.
Sí vanwa ná, Rótnello vanwa, Valimar!

Namárië! Nai hiruvalyë Valimar.
Naí elyë hiruva. Namárië!

„Ach! Jak zlatě padají listy ve větru, nesčetné dlouhé roky, jako křídla stromů! Pominuly dlouhé roky jak rychlé doušky sladké medoviny ve vysokých síních nejzazšího Západu, pod blankytnými klenbami Vardy, kde hvězdy se chvějí v písni jejího hlasu, svatého a královského. Kdo mi teď znovu naplní číši? Vždyť nyní Rozsvětitelka, Varda, Královna hvězd, pozvedla z Věčně bílé hory ruce jako oblaky, a všechny cesty utonuly v hlubokém stínu; a ze šedivé země lehla na pěnící vody mezi námi tma a mlha navždy kryje drahokamy z Calacirye. Teď ztracen, ztracen je těm na Východě Valimar! Sbohem! Snad najdeš Valimar. Snad právě ty jej najdeš. Sbohem!“ Varda je jméno té Paní, kterou elfové v těchto zemích vyhnanství nazývají Elbereth.

Náhle Řeka zahnula, břehy na obou stranách se zvedly a světlo Lórienu se skrylo. Do oné krásné země už Frodo víckrát nepřišel.

Cestovatelé se teď obrátili tváří ke své pouti; před sebou měli slunce a to jim oslnilo oči, protože všichni je měli plné slz. Gimli plakal neskrývaně.

„Naposled jsem se podíval na to, co je nejkrásnější,“ řekl svému druhu Legolasovi. „Od nynějška neřeknu o ničem, že je to krásné, leda by to byl její dar.“ Položil si dlaň na prsa.

„Pověz mi, Legolasi, proč jsem se vydal na tuhle výpravu? Neměl jsem zdání, kde leží největší nebezpečí! Pravdu měl Elrond, když říkal, že nemůžeme předvídat, s čím se po cestě setkáme. Muka ve tmě, to bylo nebezpečí, kterého jsem se obával, a to mě neodradilo. Ale nebyl bych šel, kdybych znal nebezpečí světla a radosti. Nejhorší

ránu jsem dostal teď při loučení, i kdyby mě ještě dnes v noci vlekli před Temného pána. Běda Gimlimu, synu Glóinovu!“

„Ne!“ řekl Legolas. „Běda nám všem! A všem, kteří chodí po tomto pozdním světě. Tak už to bývá: nalézat a ztrácet, jak se zdá těm, jejichž člun pluje po proudu. Ale já tě mám za šťastného, Gimli, synu Glóinův. Vždyť trpíš svou ztrátu z vlastní svobodné vůle a mohl jsi volit jinak. Ale neopustil jsi své druhy a nejmenší odměna, které se ti dostane, je ta, že ti vzpomínka na Lothlórien zůstane navždycky čistá a nezkalená v srdci a nevybledne ani nezestárne!“

„Snad,“ řekl Gimli; „a já ti za tvá slova děkuji. Jistě jsou pravdivá, je to však chladná útěcha. Vzpomínka není to, po čem srdce touží. Ta je jen zrcadlo, třebaže jasné jako Kheled-zâram. Tak aspoň říká srdce trpaslíka Gimliho. Elfové možná vidí věci jinak. Opravdu, slyšel jsem, že pro ně vzpomínka je bližší světu bdění než snu. Pro trpaslíky není.

Ale už o tom nemluvme. Dávej pozor na člun! Sedí moc nízko na vodě se všemi těmi zavazadly a Velká řeka je rychlá. Nechtěl bych utopit svůj žal ve studené vodě.“ Vzal pádlo a zamířil blíž k západnímu břehu, za Aragornovým člunem, který se už odklonil z hlavního proudu.

Tak se Družina vydala na svou dlouhou cestu po širé spěchající vodě stále na jih. Po obou březích je provázely holé lesy a nezahlédli ani zákmit země za nimi. Větřík utichl a Řeka plynula beze zvuku. Ani ptáček neporušil ticho. Slunce se mlžilo, jak den stárl, až se blyštělo vysoko na bledém nebi jako bílá perla. Pak na západě zhaslo, a padlo časné šero a po něm šedá bezhvězdná noc. Dlouho do temných tichých hodin pluli, vedouce své čluny pod převislými stíny lesů na západě. Veliké stromy míjely jako přízraky a žíznivé kořeny se prodíraly mlhou do vody. Bylo neutěšeně zima. Frodo seděl a naslouchal tichému pleskání a zurčení Řeky mezi kořeny stromů a splaveným dřívím u břehu, až mu klesla hlava a upadl do neklidného spánku.

KAPITOLA DEVÁTÁ

VELKÁ ŘEKA

Froda vzbudil Sam. Zjistil, že leží dobře přikryt pod vysokými šedokorými stromy v tichém zákoutí lesa na západním břehu Velké řeky Anduiny. Prospal celou noc: mezi holými větvemi matně šíralo. Gimli se opodál zabýval ohníčkem.

Než se docela rozednilo, pluli dál. Ne že by většina Družiny dychtivě pospíchala k jihu: byli spokojení, že rozhodnutí, které musejí učinit nejpozději, až doplují k Raurosu a ostrovu Špičák, je ještě několik dní oddáleno; nechávali se Řekou nést jejím vlastním tempem; neměli nijak naspěch do nebezpečí, která ležela před nimi, ať nakonec zvolí kteroukoli cestu. Aragorn je nechával plout s proudem, jak si přáli, a šetřil jejich síly pro nadcházející námahu. Trval však aspoň na tom, aby pokaždé vypluli časně zrána a cestovali až dlouho do večera; cítil totiž v srdci, že čas tlačí, a bál se, že Temný pán nezahálel, zatímco prodlévali v Lórienu.

Toho dne ani příštího ovšem neviděli ani stopy po nepřátelích. Jednotvárné šedivé hodiny míjely bez událostí. S třetím dnem se okolní krajina začala pomalu měnit: stromy řídly a pak docela zmizely. Nalevo na východním břehu viděli neurčité svahy táhnoucí se do dálky k obloze; vypadaly hnědé a vysušené, jako by po nich přešel oheň a nenechal jediný živý zelený lístek; nevlídná pustina, kde ani pahýl stromu, ani smělý balvan nerušily prázdnotu. Dostali se k Hnědým zemím, které se bezútěšně táhly po celé rozloze od jižního Temného hvozdu k pahorkatině Emyn Muil. Ani Aragorn nevěděl, jaká pohroma či válka nebo zlý skutek Nepřítele tak spálily celý ten kraj.

Vpravo na západě byla země také bez stromů, byla však plochá a na mnoha místech se zelenaly širé travnaté pláně. Na této straně Ře-

ky míjeli háje vysokého rákosí, vzrostlého tak, že zakrývalo výhled na západ, když člunky ševelily kolem jeho chvějivých výhonků. Temné zaschlé chocholy se ohýbaly a zmítaly v lehkém studeném vánku, který tiše a teskně svištěl. Tu a tam Frodo nečekaně zahlédl zvlněná luka a daleko za nimi kopce v zapadajícím slunci, a tam, kam oko stěží dohlédlo, temnou čáru nejjižnějších hřbetů Mlžných hor. Nikde se nepohybovalo nic živého kromě ptáků. Těch bylo mnoho; v rákosí pohvizdovali a pípali malí vodní ptáci, ale vidět je bylo zřídka. Párkrát zaslechli cestovatelé naříkavý ševel labutích křídel, a když vzhlédli, spatřili veliký šik táhnout oblohou.

„Labutě!“ řekl Sam. „A pořádně veliké!“

„Ano“ řekl Aragorn, „a jsou to černé labutě.“

„Jaká je to širá a smutná poušť, celá tahle země!“ řekl Frodo. „Vždycky jsem si představoval, že cestou na jih bude pořád veseleji a tepleji, až nakonec zůstane zima nadobro za námi.“

„Vždyť jsme ještě daleko na jih nedojeli,“ odpověděl Aragorn. „]e pořád zima a jsme daleko od moře. Tady je svět studený až do náhlého jara a ještě se můžeme dočkat sněhu. Daleko dole v Belfalaské zátoce, do níž se vlévá Anduina, je možná teplo a veselo, nebo by bylo, nebýt Nepřítele. Ale tady jsme sotva dvě stě mil na jih od Jižní čtvrtky u vás v Kraji daleko na západě. Teď se díváš na jihozápad přes severní pláně Jízdmarky, Rohanu, země Pánů koní. Zanedlouho budeme u ústí Lipavy, která teče z Fangornu do Velké řeky. To je severní hranice Rohanu; a odedávna všechno mezi Lipavou a Bílými horami patří Rohirům. Je to bohatá a příjemná země a její trávě se žádná nevyrovná; v těchto zlých časech však lidé u řeky nežijí a k jejím břehům zajíždějí jen zřídka. Anduina je široká, ale skřeti dostřelí šípy daleko přes řeku; poslední dobou se prý dokonce odvažují vodu překročit a loupit rohanská stáda a chovné koně.“

Sam se stísněně ohlížel z břehu na břeh. Předtím mu stromy připadaly nepřátelské, jako by se v nich skrývaly tajné oči a číhalo nebezpečí; teď si přál, aby tu stromy zase byly. Cítil, že Družina je v nekrytých člunech mezi zeměmi bez přístřeší příliš obnažená na řece, která je hranicí války.

V nejbližších dnech, zatímco pluli dál na jih, se tento pocit nejistoty rozšířil na celou Družinu. Celý den se opírali do pádel a spěchali

kupředu. Břehy kolem jen letěly. Brzy se Řeka rozšířila a byla mělčí; na východě se rozkládaly dlouhé kamenité pláže a ve vodě byly štěrkové mělčiny, takže bylo třeba opatrně kormidlovat. Hnědé země se začaly zvedat v ponurou pahorkatinu, z níž od východu studeně čišelo. Na druhé straně se louky změnily v oblé kopečky s uschlou trávou uprostřed bahnišť zarostlých ostřicí. Frodo se otřásl, když pomyslel na pahorky a fontány, jasné slunce a jemný déšť v Lórienu. V žádném z člunů nebylo slyšet smích a povídání. Každý člen Družiny se zaměstnával vlastními myšlenkami.

Legolasovo srdce pobíhalo pod hvězdami letní noci nějakou mýtinou v bukovém lese na severu; Gimli se v myšlenkách dotýkal zlata a přemýšlel, zdali se hodí, aby z něho vypracoval obal na dárek od Paní. Smíšek a Pipin byli v prostředním člunu celí nesví; Boromir totiž seděl a něco si bručel, chvílemi si kousal nehty, jako by ho sžírala nějaká pochybnost, chvílemi se chápal pádla a hnal člun těsně za Aragornovým. Tehdy zahlédl Pipin, který seděl na přídi obrácen dozadu, v jeho očích podivný lesk, když upíral zrak kupředu, k Frodovi. Sam už dávno dospěl k názoru, že čluny sice možná nejsou tak nebezpečné, jak si od dětství myslel, ale že jsou ještě nepohodlnější, než si představoval. Byl celý ztuhlý a zbědovaný, vždyť neměl na práci nic jiného než civět na zimní krajinu, jak se vleče, a na šedivou vodu kolem sebe. Ani když přišla k slovu pádla, Samovi je nesvěřili. Když se čtvrtého dne šeřilo, hleděl dozadu přes skloněné hlavy Froda a Aragorna a přes ostatní čluny. Byl ospalý a toužil po tábořišti a po pevné půdě pod nohama. Vtom cosi upoutalo jeho zrak; zprvu na to civěl bez zájmu, pak se napřímil a protřel si oči. Když se však podíval znovu, už to neviděl.

V noci tábořili na malém ostrůvku u západního břehu. Sam ležel zabalen v přikrývkách vedle Froda. „Asi hodinku nebo dvě před tím, než jsme zastavili, jsem měl legrační sen, pane Frodo," řekl. „A možná že to ani nebyl sen. Ale legrační to bylo stejně."

„A co to bylo?" zeptal se Frodo, protože věděl, že Sam neusne, dokud mu to nevypoví. „Co jsme odjeli z Lothlórienu, neviděl jsem a neslyšel nic, čemu bych se zasmál."

„Ono to vlastně nebylo ani tak k smíchu jako spíš divné. Úplný nesmysl, jestli to nebyl sen. Radši si to poslechněte. Víte, co jsem viděl? Kládu s očima!“

„Ta kláda je v pořádku,“ řekl Frodo. „V Řece jich plave spousta. Ale ty oči vynech!“

„To nevynechám,“ řekl Sam. „Právě ty oči mě zvedly, abych tak řekl. Viděl jsem v pološeru za Gimliho člunem něco, co jsem považoval za kládu, ale moc jsem si toho nevšímal. Pak se zdálo, že nás ta kláda pomalu dohání. A to bylo zvláštní, ne, když jsme všichni plavali v jednom proudu. A najednou vidím ty oči: dva bledé puntíky, jako když svítí v takovém hrbolku vpředu na kládě. A vůbec to nebyla kláda, protože to mělo tlapky jako pádla, skoro jako labuť, jenomže vypadaly větší a pořád se ponořovaly a vynořovaly.

V tu chvíli jsem se narovnal a protřel jsem si oči a chtěl jsem zakřičet, jestli to tam bude pořád, až si z očí vymnu ospalost. Protože, ať to bylo co to bylo, plulo to rychle a už to bylo kousek za Gimlim. Ale jestli mě ty světýlka viděly, jak jsem se hnul a podíval, nebo jestli jsem se probral, to nevím. Když jsem se podíval znova, už to tam nebylo. Ale stejně myslím, že jsem viděl něco černého, jak letí jako střela do stínu pod břehem. Ale oči jsem už neviděl.

‚Už se ti zas něco zdálo, Same Křepelko,‘ povídám, a víc jsem si v tu chvíli neřek. Ale pak jsem přemýšlel a už si nejsem tak moc jistý. Jak si to vysvětlujete, pane Frodo?“

„Neviděl bych v tom nic víc než kládu a šero a tvé rozespalé oči, Same,“ řekl Frodo, „kdyby se ty oči ukázaly poprvé. Jenomže já jsem je viděl už daleko na severu, než jsme došli do Lórienu. A vzpomínáš si, co říkali elfové, kteří pronásledovali tu skřetí tlupu?'

„Jo,“ řekl Sam, „vzpomínám si, a vzpomínám si na víc věcí. Nelíbí se mi, co mě napadá, ale když si spojím jedno s druhým, a co vypravoval pan Bilbo, tak mám dojem, že bych to stvoření mohl docela dobře pojmenovat. A ošklivým jménem. Co takhle Glum?“

„Ano, právě toho se už nějaký čas bojím,“ řekl Frodo. „Od té noci na podlaží. Asi číhal v Morii a tam objevil naši stopu; ale doufal jsem, že ho náš pobyt v Lórienu zase svede ze stopy. Ten šereda se musel schovávat v lesích u Stříberky a pozorovat, jak odplouváme!“

„Tak nějak to bude," řekl Sam. „A měli bychom si dát víc pozor, nebo se jednou v noci vzbudíme a ucítíme na krku něčí hnusný prsty, jestli se vůbec vzbudíme. A to jsem chtěl vlastně říct. Není potřeba hned v noci rušit Chodce a ostatní. Budu držet stráž. Můžu se vyspat zítra, když jsem stejně v člunu jenom zavazadlo, dá se říct."

„Dalo by se," řekl Frodo, „a dalo by se říct ‚zavazadlo s očima'. Drž stráž, ale jenom když mi slíbíš, že mě v půli noci probudíš, pokud se do té doby nic nestane."

Uprostřed noci se Frodo vynořil z temného spánku a zjistil, že s ním Sam cloumá. „Je to hanba vás budit," šeptal Sam, „ale říkal jste to. Není co vypravovat, vlastně nic moc. Před chvílí jsem měl dojem, že slyším nějaký šplouchání a čenichání, ale v noci člověk slyší na řece spoustu divných zvuků."

Lehl si a Frodo se posadil, choulil se v pokrývkách a zápasil se spaním. Minuty nebo hodiny pomalu míjely a nic se nedělo. Frodo právě podléhal pokušení opět si lehnout, když tu k jednomu z uvázaných člunů doplul nějaký stěží viditelný obrys. Bylo vidět dlouhou bělavou ruku, jak vystřeluje a chytá se okraje; dvě bledé oči podobné lampičkám studeně zasvítily, když nahlédly dovnitř, a pak se zdvihly a vzhlédly k Frodovi na ostrůvku. Byly sotva metr od něho a Frodo slyšel slabé syknutí vdechu. Vstal, vytasil Žihadlo z pochvy a obrátil se proti očím. Jejich světlo okamžitě zhaslo. Ozvalo se další syknutí a šplouchnutí a temný tvar podobný kládě vystřelil po proudu do noci. Aragorn se ve spánku pohnul, obrátil se a posadil se.

„Co je?" zašeptal, vyskočil a šel k Frodovi. „Cítil jsem něco ve spánku. Proč jsi vytasil meč?"

„Glum," odpověděl Frodo, „aspoň myslím."

„Aha!" řekl Aragorn. „Tak ty víš o našem malém tlapkovi? Tlapal za námi přes celou Morii až k Nimrodelu. Teď, když pádlujeme v člunech, leží na kládě a pádluje rukama a nohama. Párkrát jsem se ho v noci pokoušel chytit, ale je lstivější než liška a kluzký jako ryba.

Doufal jsem, že ho cesta po řece udolá, ale na to je příliš dobrý plavec. Zítra se pokusíme jet rychleji. Teď si lehni a já budu zbytek noci držet stráž. Moc rád bych toho mizeru dostal do ruky. Mohl by nám posloužit. Ale jestli se mi to nepodaří, budeme se muset pokusit

ztratit se mu. Je velmi nebezpečný. Nehledě na noční vraždění na vlastní pěst by mohl přivést na naši stopu nepřátele, kteří jsou kolem.“

Noc minula a nezahlédli už ani Glumův stín. Od té doby Družina ostře sledovala okolí, ale po celý zbytek cesty Gluma nespatřili. Pokud je stále sledoval, musel být velice obezřetný a vychytralý. Na Aragornovu výzvu teď dlouhé úseky pádlovali a břehy rychle míjely kolem. Z krajiny však viděli málo, protože cestovali většinou v noci a za soumraku a ve dne odpočívali schovaní tak, jak se v oné krajině dalo. Tak plynul čas bez událostí až do sedmého dne.

Obloha zůstávala šedivá a zatažená, vítr vál od východu, ale s večerem se na západě vyjasnilo a pod šedými břehy mraků se objevily žluté a zelenkavé tůně slabého světla. V dalekých jezerech se odrážel bílý skrojek nového měsíce. Sam na něj hleděl a vraštil čelo.

Druhého dne se krajina na obou stranách začala měnit. Břehy se zvedaly a objevilo se kamení. Brzy projížděli kopcovitou skalnatou krajinou a na obou březích byly strmé stráně porostlé trnkami a hložím, mezi nimiž se proplétalo ostružiní a popínavé rostliny. Dál čněly nízké drolící se útesy a komíny z šedého omšelého kamene zarostlého temným břečťanem; a za nimi se opět zvedaly vysoké hřebeny korunované větrem zkroucenými jedlemi. Blížili se k šedé pahorkatině Emyn Muil, jižní marce Divočiny.

Na útesech a skalních komínech byly spousty ptáků a ve vzduchu celý den vysoko kroužila hejna, černá proti bledému nebi. Toho dne, když leželi v táboře, pozoroval Aragorn nedůvěřivě letky a uvažoval, jestli Glum natropil nějakou neplechu a jestli se zpráva o jejich cestě rozlétla po Divočině. Později, když slunce zapadalo a Družina vstávala a chystala se na další cestu, zpozoroval ve slábnoucím světle temný bod: velikého ptáka, jak vysoko a daleko krouží a přelétá zvolna k jihu.

„Co je to, Legolasi?“ zeptal se a ukázal do nebe na severu. „Není to orel?“

„Ano,“ řekl Legolas. „Je to orel, orel na lovu. Rád bych věděl, co to značí. Je daleko od hor.“

„Vyjedeme, teprve až bude naprostá trna,“ řekl Aragorn.

Nadešla osmá noc jejich pouti. Byla tichá a bezvětrná; šedý východní vítr odletěl. Tenký srpek měsíce zmizel brzy v bledém západu slunce, ale nebe nahoře bylo čisté, a přestože daleko na jihu dosud stály hradby mraků a odrážely slabé světlo, na západě se jasně třpytily hvězdy.

„Pojďme!" řekl Aragorn. „Odvážíme se ještě jedné noční cesty. Dostáváme se do oblasti, kde Řeku dobře neznám; ještě jsem nikdy neputoval po vodě odtud k peřejím Sarn Gebir. Počítám-li však dobře, jsou ještě hodně mil před námi. Ale i před nimi jsou v Řece nebezpečná místa: skály a kamenité ostrůvky v proudu. Musíme se dobře dívat a nesnažit se pádlovat příliš rychle."

Sam ve vedoucím člunu dostal úlohu pozorovatele. Ležel a zíral dopředu do šera. Noc temněla, ale hvězdy byly podivně jasné a hladina Řeky se třpytila. Bylo k půlnoci a už chvíli se nechali unášet proudem téměř bez pádlování, když náhle Sam vykřikl. Sotva pár sáhů před nimi se v proudu začernaly jakési temné tvary a bylo slyšet víření kvapící vody. Rychlý proud uhýbal vlevo k východnímu břehu, kde byla cesta volná. Jak je unášel, viděli cestovatelé zblízka bledou pěnu, kde Řeka narážela do ostrých skal, které trčely daleko do proudu jako zubatý hřeben. Čluny byly nahloučeny k sobě.

„Hej, Aragorne!" křikl Boromir, když narazil do vedoucího člunu. „Tohle je šílenství! Nemůžeme se v noci odvážit do Peřejí. A Sarn Gebir přece neprojede žádný člun v noci ani ve dne!"

„Zpátky! Zpátky!" volal Aragorn. „Obraťte! Obraťte, jestli můžete!" Zaryl pádlo do vody a snažil se zadržet a obrátit člun.

„Špatně jsem to spočítal," řekl Frodovi. „Nevěděl jsem, že jsme tak daleko. Anduina proudí rychleji, než jsem si myslel. Sarn Gebir už musí být kousek před námi."

S velkou námahou zabrzdili čluny a pomalu je obrátili; zprvu však postupovali proti proudu jen málo a pořád je to zanášelo blíž a blíž k východnímu břehu. Už se nad nimi temně a hrozivě tyčil.

„Pádlujte všichni!" křikl Boromir. „Pádlujte! Nebo nás to zažene na mělčinu." Ještě nedořekl a Frodo ucítil, jak kýl pod ním drhne o kamení.

V tom okamžiku zazvonily tětivy: přelétlo nad nimi několik šípů a některé dopadly mezi ně. Jeden udeřil Froda mezi lopatky, až se s výkřikem zhroutil dopředu a pustil pádlo; šíp však padl zpět, odražen brněním vespod. Další projel Aragornovou kápí; třetí se zabodl do boku druhého člunu kousek od Smíškovy ruky. Samovi se zdálo, že vidí černé postavy pobíhající po dlouhém břidličnatém východním břehu. Vypadaly velmi blízko.

„*Skiriti!*“ řekl Legolas, upadaje do své mateřštiny.

„Skřeti!“ vykřikl Gimli.

„Glumova práce, to se vsadím,“ řekl Sam Frodovi. „A pěkné místo si vybrali. Jako když si Řeka vezme do hlavy, že nás jim odnese rovnou do náručí!“

Všichni se sklonili nad pádly, dokonce i Sam. Co chvíli čekali zásah černého opeřeného šípu. Nad hlavou jim hvízdaly jeden za druhým a padaly do vody všude kolem, ale nezasáhly už nikoho. Byla tma, ale ne příliš temno pro noční oči skřetů; v hvězdném třpytu museli skýtat vychytralým nepřátelům dobrý cíl. Odrážely snad šedé lórienské pláště a šedé dřevo elfích člunů zášť mordorských lučištníků?

Ráz na ráz pluli namáhavě dál. Ve tmě bylo těžko odhadnout, zda vůbec postupují; víření vody však sláblo a stín východního břehu se tratil zpátky do noci. Nakonec, nakolik to mohli posoudit, se dostali doprostřed proudu a vyvezli čluny kousek nad trčící skály. Pak obrátili o čtvrt kruhu a opřeli se vší silou do pádel, aby se dostali k západnímu břehu. Pod stínem převislého křoví zastavili a nabrali dech.

Legolas položil pádlo a uchopil luk, který si přinesl z Lórienu. Pak vyskočil na břeh a vylezl několik kroků do stráně. Napjal luk, založil šíp, obrátil se a zadíval se přes Řeku do tmy. Za vodou dosud zněly pronikavé výkřiky, ale nebylo nic vidět.

Frodo vzhlédl k elfovi, který stál vysoko nad ním a upíral zrak do noci, hledaje cíl. Hlavu měl temnou, korunovanou ostře bílými hvězdami, které se třpytily v temných tůních nebe. Vtom ale na jihu vystaly veliké mraky a pluly blíž, vysílajíce temné předvoje do hvězdných lánů. Na Družinu padl náhlý děs.

„*Elbereth Gilthoniel*,“ vzdychl Legolas a vzhlédl. V tu chvíli vylétl z černoty na jihu temný útvar podobný mraku; a přece to nebyl mrak, protože se pohyboval mnohem rychleji a hnal se směrem k Družině. Jak se blížil, zastiňoval veškeré světlo. Brzy vypadal jako veliký křídlatý tvor černější než propast v noci. Za vodou se zvedlo divoké pozdravné volání. Frodo cítil, jak jím projíždí náhlé mrazení a svírá mu srdce; v rameni pocítil smrtelný chlad jako vzpomínku na starou ránu. Schoulil se, jako by se chtěl schovat.

Tu zazpíval veliký luk z Lórienu. Ostře zasvištěl šíp z elfí tětivy. Frodo vzhlédl. Téměř přesně nad ním okřídlený tvor zakolísal. Ozval se drsný, krákoravý skřek, když padal vzduchem, až zmizel v temnotě na východním břehu. Nebe bylo zase čisté. V dáli zahučel sbor hlasů, jež klely a naříkaly ve tmě, a pak bylo ticho. Té noci už od východu nepřiletí ani šíp, ani výkřik.

Po chvíli vedl Aragorn čluny zpátky proti proudu. Hmatali kus podle břehu, až našli mělkou zátoku. Rostlo tam u vody několik nízkých stromů a za nimi se strmě zvedala skalnatá stráň. Tady se Družina rozhodla počkat do svítání: bylo marné pokoušet se v noci plout dál. Nebudovali tábor ani nezapalovali oheň, ale zůstali ležet schouleni ve člunech zakotvených blízko sebe.

„Buď pochválen luk Galadriel a Legolasova ruka a oko!“ řekl Gimli, když žvýkal oplatku *lembas*. „To byla náramná rána, příteli!“

„Ale kdo může říct, co zasáhla?“ řekl Legolas.

„Já ne,“ odpověděl Gimli. „Ale jsem rád, že stín nepřiletěl.o nic blíž. Vůbec se mi nelíbil. Příliš mi připomínal stín v Morii — stín balroga,“ dodal šeptem.

„To nebyl balrog,“ řekl Frodo, který se pořád ještě třásl tím náhlým chladem. „Bylo to něco studenějšího. Myslím, že to byl —“ Pak se zarazil a zmlkl.

„Co myslíš?“ ptal se Boromir dychtivě a nakláněl se z člunu, jakoby ve snaze uvidět Frodovu tvář.

„Myslím — ne, nebudu to říkat,“ odpověděl Frodo. „Ať to bylo cokoli, pád vyvedl nepřátele z míry.“

„Vypadá to tak," řekl Aragorn. „Nevíme ovšem, kolik jich je a co udělají dál. Tuhle noc nesmí nikdo spát! Teď nás kryje tma. Ale kdo ví, co ukáže den? Mějte zbraně při ruce!"

Sam ťukal do jílce meče, jako když počítá na prstech, a vzhlížel k obloze. „Je to náramně divné," bručel. „Měsíc je stejný jako v Kraji a v Divočině, nebo by měl být. Ale buď neběhá, jak má, nebo neumím počítat. Vzpomenete si, pane Frodo, že ubýval, když jsme leželi na stromě na podlaží; počítám, že byl tak týden po úplňku. A včera jsme byli týden na cestě, a *hup!* vyskočí nový měsíc jako nehýtek, jako kdybychom u elfů nestrávili vůbec žádný čas.

Určitě si pamatuju tři noci a mám dojem, že jich bylo víc, ale přísahal bych, že celý měsíc to zas nebyl. Člověk by myslel, že tam čas neplatí."

„Třeba to tak bylo," řekl Frodo. „V té zemi jsme možná byli v čase, který jinde už dávno minul. Myslím, že teprve když jsme po Stříberce dopluli do Anduiny, vrátili jsme se do času, který se valí zeměmi smrtelníků k Velkému moři. A nepamatuji se, že bychom byli v Caras Galadhonu viděli měsíc: jen hvězdy v noci a slunce ve dne."

Legolas se pohnul ve svém člunu. „Ne, čas se nikdy nezastavuje," řekl, „ale změna a růst nejsou u všech věcí a na všech místech stejné. Pro elfy se svět pohybuje, a pohybuje se zároveň velice rychle a velice pomalu. Rychle, protože oni sami se málo mění a všechno kolem ubíhá: to je jejich žal. Pomalu, protože nepočítají ubíhající roky, aspoň sobě ne. Míjení ročních období jsou jenom vlnky, stále se opakující v předlouhém toku. A přece se všechny věci pod sluncem musejí nakonec opotřebovat a skončit."

„Ale v Lórienu se opotřebovávají pomalu," řekl Frodo. „Spočívá na něm moc Paní. Bohaté jsou hodiny, i když se zdají krátké, v Caras Galadhonu, kde Galadriel vládne elfím prstenem."

„Tos neměl říkat mimo Lórien ani mně," řekl Aragorn. „Víckrát o tom nemluv! Ale je to tak, Same: v té zemi jsi ztratil pojem o čase. Čas tam kolem nás letěl rychle jako pro elfy. Ve světě venku starý měsíc zanikl a nový měsíc rostl a ubýval, zatímco jsme se tam zdržovali. A včera vyšel opět nový. Zima je skoro pryč. Čas plyne k málo nadějnému jaru."

Noc přešla v mlčení. Přes vodu nedolehl ani hlas, ani výkřik. Cestovatelé schoulení ve člunech cítili změnu počasí. Vzduch zteplal a byl velmi stojatý pod velikými mokrými jnraky, které připluly od jihu, od dalekých moří. Zdálo se, že hukot Řeky ve skalnatých peřejích roste a přibližuje se. Z větviček stromů nad nimi začalo kapat.

Když přišel den, nálada okolí byla měkce smutná. Pomalu nastalo bledé rozptýlené světlo, které nevrhalo stíny. Na Řece byla mlha a jako mléko zahalovala břehy; protější nebylo vidět.

„Nesnáším mlhu," řekl Sam, „ale tahle je naše štěstí. Teď se možná dostaneme pryč tak, aby nás ty zatracené potvory neviděly."

„Možná," řekl Aragorn. „Ale těžko budeme hledat stezku, pokud se časem nezvedne. A stezku najít musíme, máme-li překročit Sarn Gebir a dostat se k Emyn Muilu."

„Nevím, proč bychom měli překračovat Peřeje nebo pokračovat dál po Řece," řekl Boromir. „Leží-li před námi Emyn Muil, můžeme tu tyhle skořápky nechat a vyrazit na západ a na jih, až přijdeme k Entvě a přes ni do mé země."

„To můžeme, máme-li namířeno do Minas Tirith," řekl Aragorn, „ale na tom jsme se ještě nedohodli. A taková cesta může být nebezpečnější, než se zdá. Údolí Entvy je ploché a bažinaté a mlha je tam smrtelně nebezpečná pro ty, kdo jdou pěšky a s nákladem. Nevzdával bych se člunů, dokud to nebude nutné. Řeka je cesta, kterou si přinejmenším nemůžeme splést."

„Východní břeh ale drží Nepřítel," namítl Boromir. „A i kdybys projel branami Argonathu a dostal se k Špičáku bez napadení, co uděláš pak? Vrhneš se z vodopádů a skončíš v močálech?"

„Ne!" odpověděl Aragorn. „Řekni raději, že přeneseme čluny po staré cestě na úpatí Raurosu a tam je zase spustíme na vodu. Boromire, copak neznáš nebo si nechceš vzpomenout na Severní schody a na vysokou rozhlednu na Amon Henu, které byly postaveny za dnů velkých králů? Já bych aspoň chtěl stanout znovu na tom vyvýšeném místě, než se rozhodnu, kam dál. Tam možná uvidíme nějaké znamení, které nás povede."

Boromir dlouho odporoval této volbě, ale když začalo být jasné, že Frodo bude následovat Aragorna, ať půjde kamkoli, vzdal se.

„Není zvykem mužů z Minas Tirith opouštět přátele v nouzi,“ řekl, „a budete potřebovat mou sílu, máte-li se vůbec někdy dostat k Špičáku. K tomu vysokému ostrovu pojedu, ale dál ne. Tam se obrátím k domovu sám, jestli si svou pomocí nevysloužím žádné druhy.“

Dnilo se a mlha se trochu zvedla. Bylo rozhodnuto, že Aragorn a Legolas se ihned vydají napřed po břehu a ostatní zůstanou u člunů. Aragorn doufal, že najde nějakou cestu, po níž by mohli přenést čluny i náklad do klidnějších vod za peřejemi.

„Elfí čluny se možná nepotopí,“ řekl, „ale to neznamená, že bychom projeli Sarn Gebir živí. Ještě nikomu se to nepodařilo. Muži z Gondoru v této oblasti nepostavili žádné cesty, protože ani za dnů starých králů nesahala jejich říše proti proudu Anduiny za Emyn Muil; ale někde na západním břehu je stezka pro přenášení člunů, jen jestli se mi ji podaří najít. Zaniknout ještě nemohla, vždyť ještě před několika lety jezdily lehké čluny z Divočiny do Osgiliathu, dokud se nezačali množit mordorští skřeti.“

„Za mého života přijížděly čluny ze Severu zřídka a na východním břehu obcházejí skřeti,“ řekl Boromir. „Půjdeš-li dál, nebezpečí poroste s každou mílí, i kdybys stezku našel.“

„Nebezpečí leží před námi na každé cestě k jihu,“ řekl Aragorn. „Čekejte na nás jeden den. Jestli se za tu dobu nevrátíme, budete vědět, že nás skutečně potkalo něco zlého. Pak si musíte zvolit nového vůdce a následovat ho, jak umíte.“

S těžkým srdcem se Frodo díval, jak Aragorn a Legolas zlézají strmou stráň a mizí v mlhách, jeho strach se však ukázal neopodstatněný. Uplynuly sotva dvě tři hodiny a bylo teprve poledne, když se stíny hledačů opět objevily.

„Je to dobré,“ řekl Aragorn, když se spouštěl po stráni. „Je tam stezka a vede k dobrému přístavišti, které se dá stále používat. Není to daleko: čelo peřejí je sotva půl míle po proudu a táhnou se jen něco přes míli. Kousek za nimi je už tok zase čistý a volný, i když je tam rychlý proud. Nejtěžší bude dostat čluny a náklad na starou stezku. Našli jsme ji, ale je to dost daleko od vody a táhne se pod skalní stěnou asi hon cesty od břehu. Severní přístaviště jsme nenašli. Pokud ještě existuje, museli jsme je včera v noci minout. V té mlze by-

chom se mohli plahočit daleko proti proudu a stejně je minout. Bojím se, že teď musíme opustit Řeku a dostat se na stezku odtud, jak to půjde."

„To by nebylo snadné, i kdybychom byli samí muži," řekl Boromir.

„Zkusíme to i tak," řekl Aragorn.

„To ano," řekl Gimli. „Nohy muže se na těžké cestě vlečou; trpaslík jde pořád, i kdyby táhl břemeno dvakrát těžší, než je sám, Mistře Boromire!"

Bylo to opravdu těžké, ale nakonec to zvládli. Náklad vytahali z člunů a odnosili na stráň, kde byla rovinka. Pak vyvlekli z vody čluny a vynesli je nahoru. Byly mnohem lehčí, než očekávali. Z jakého stromu rostoucího v elfí zemi byly vyrobeny, nevěděl ani Legolas; dřevo však bylo pevné, a přece nečekaně lehké. Smíšek a Pipin by po rovině snadno unesli člun sami dva. Bylo však třeba sil obou mužů, aby jej vyvlekli a přenesli přes terén, kterým teď Družina musela projít. Táhl se do svahu od Řeky jako změť šedavých vápencových balvanů se spoustou skrytých děr zahalených plevelem a křovisky; byly tam houštiny ostružin a srázné rokle; a místy bahnité tůňky živené potůčky ze vzdálenějších rovin.

Boromir s Aragornem přenesli čluny jeden po druhém, zatímco ostatní se za nimi plahočili a škrábali s nákladem. Konečně bylo všechno přestěhováno a složeno na stezce. Pak vyrazili společně kupředu celkem bez překážek kromě rozlézajícího se trní a spadaných kamenů. Po drolící se skalní stěně dosud visely závoje mlhy a nalevo zahaloval Řeku opar; slyšeli ji, jak hučí a pění na ostrých lavicích a kamenných zubech Sarn Gebiru, ale neviděli ji. Cestu podnikli dvakrát, než všechno bezpečně dostali k jižnímu přístavišti.

Tam se stezka obracela zpátky k vodě a zlehka sbíhala k mělkému okraji malé tůňky. Zdálo se, že ji v říčním břehu nevyhloubila ruka, ale voda vířící od Sarn Gebiru proti nízkému skalnímu valu, který vyčníval kousek do proudu. Za ním se břeh zvedal svislou šedivou skálou a uzavíral průchod pěším.

Krátké odpoledne už minulo a padalo mdlé, zamračené šero. Seděli u vody a poslouchali zmatený hukot a ryk peřejí skrytých v mlze; byli unavení a ospalí a srdce měli chmurná jako umírající den.

„Tak jsme tady a musíme tu zůstat další noc," řekl Boromir. „Potřebujeme spánek, a i kdyby měl Aragorn chuť projíždět branami Argonathu v noci, jsme všichni příliš unavení — samozřejmě kromě našeho statného trpaslíka."

Gimli neodpověděl; seděl a padala mu hlava.

„Odpočiňme si teď, jak můžeme," řekl Aragorn. „Zítra zas musíme putovat ve dne. Pokud nás počasí nezklame a opět se nezmění, budeme mít dobrou naději, že proklouzneme a neuvidí nás žádné oči z východního břehu. Dnes v noci ale musíme hlídat po dvou: tři hodiny spát a jednu na stráži."

Za celou noc na ně nepřišlo nic horšího než krátká přeprška hodinu před svítáním. Sotva bylo úplně světlo, vyrazili. Mlha již řídla. Drželi se co možná na západní straně a viděli, jak se nezřetelné obrysy nízkých skal zvedají stále výše ve stínové valy stojící nohama ve spěchající řece. Uprostřed dopoledne se mraky stáhly ještě níž a začalo hustě pršet. Natáhli přes čluny kožené kryty, aby se nezatopily, a nechali se unášet; šedou padající clonou neviděli před sebou ani kolem sebe skoro nic.

Déšť však dlouho netrval. Nebe nad nimi se pomalu jasnilo a pak se náhle mraky protrhly a jejich umáčené třásně se odploužily podle Řeky na sever. Mlhy byly pryč. Před cestovateli ležela široká propast s mohutnými skalnatými stěnami, k nimž na výběžcích a ve skulinách lnuly zkroucené stromy. Tok se úžil a proud zrychloval. Teď uháněli s malou nadějí, že se zastaví nebo obrátí, i kdyby vpředu čekalo cokoliv. Nad sebou měli uličku bleděmodrého nebe, kolem sebe temnou Řeku ve stínu a před sebou černé kopce Emyn Muil, které stínily slunce a v nichž nebylo vidět žádný průchod.

Frodo zíral kupředu a v dálce spatřil, jak se blíží dvě veliké skály. Vypadaly jako dvě vysoké věže nebo kamenné pilíře. Vysoké, svislé a zlověstné skály po obou stranách proudu. Mezi nimi se objevila úzká průrva a Řeka hnala čluny do ní.

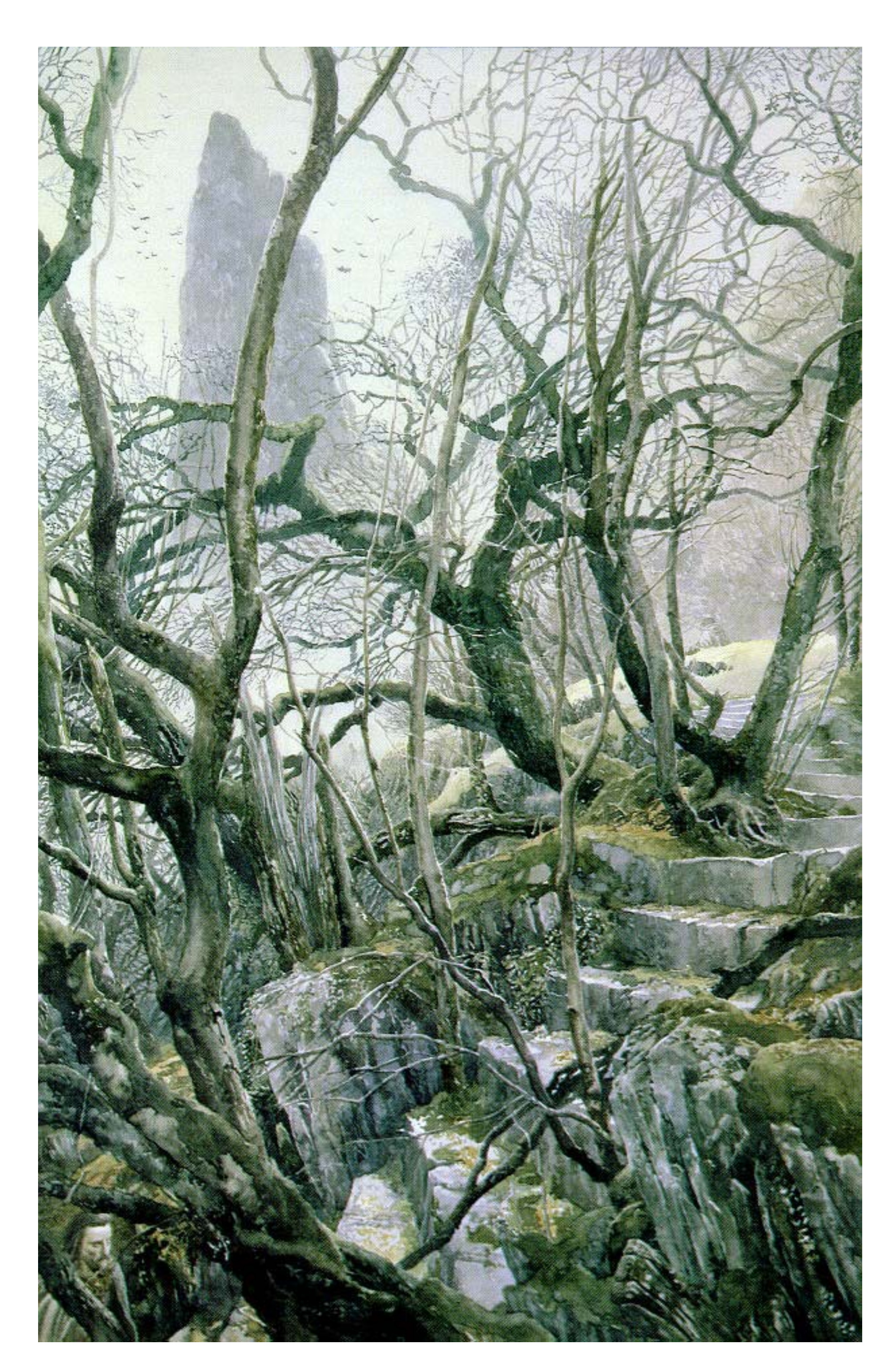
„Pohleďte: Argonath, Pilíře Králů!“ zvolal Aragorn. „Brzy pojedeme kolem nich. Držte čluny v řadě a co nejdál od sebe! Zůstávejte uprostřed proudu!“

Proud Froda unášel a veliké pilíře mu vyvstávaly vstříc jako věže. Zdály se mu obrovité, jako ohromné Šedé postavy, mlčící, a přece hrozivé. Pak viděl, že jsou skutečně tvarovány a otesány: pracovalo na nich dávné umění a síla, a přes lijáky i slunce zapomenutých let si stále zachovaly mohutné podoby, které do nich byly vtesány. Na velikých podstavcích založených v hluboké vodě stáli dva obrovití králové z kamene: dosud se osleplýma očima a popraskanými čely chmurně obraceli proti Severu. Oba měli levici zdviženu ve varovném gestu, oba měli v pravici sekyru, na hlavě oběma seděla drolící se přilba s korunou. Dosud byli oděni mocí a vznešeností, mlčenliví strážci dávno zaniklého království. Bázeň a strach padly na Froda a schoulil se, zavíraje oči, a neodvažoval se vzhlédnout, když se člun přibližoval. I Boromir sklopil hlavu, když čluny letěly mimo, křehké a pomíjivé jako lístečky pod trvajícím stínem Númenorejců na stráži. Tak vpluli do temné propasti bran.

Strmě se zvedaly strašlivé útesy do netušených výšek po obou stranách. Daleko bylo šeré nebe. Černé vody burácely a zněly ozvěnou a vichr nad nimi kvílel. Frodo, schoulený s hlavou u kolen, slyšel, jak Sam vpředu mumlá a sténá: „Takové místo! Takové hrozné místo! Pusťte mě z toho člunu, a víckrát si neomočím ani prst v loužičce, natož v řece!“

„Neboj se!“ řekl za ním neznámý hlas. Frodo se otočil a spatřil Chodce, a přece ne Chodce; protože ošumělý Hraničář už neexistoval. Na zádi seděl Aragorn, syn Arathornův, hrdý a vzpřímený, a vedl člun obratnými údery pádla; kápi měl shozenou, temné vlasy mu ve větru vlály a v očích měl světlo: král, který se vrací z vyhnanství do vlastní země.

„Nebojte se!“ řekl. „Dlouho jsem toužil pohlédnout na podoby Isildura a Anáriona, svých praotců. Pod jejich stínem se Elessar, Elfkam, syn Arathornův z rodu Valandila, Isildurova syna, Elendilův dědic, nemá čeho bát!“

Pak mu světlo v očích pohaslo a promluvil sám k sobě: „Kéž by tady byl Gandalf! Mé srdce tolik touží po Minas Anor a po zdech mého vlastního města! Ale kam mám teď jít?“

Propast byla dlouhá a temná a plná hučícího větru, bouřící vody a kamenné ozvěny. Lehce zahýbala k západu, takže zprvu bylo vpředu temno; brzy však Frodo před sebou spatřil vysokou průrvu světla, která se stále zvětšovala. Blížila se rychle, a náhle čluny vystřelily ven do širého jasného světla.

Slunce, už dávno kleslé z poledne, svítilo na větrné obloze. Sevřené vody se rozestřely v dlouhé oválné jezero Nen Hithoel ohrazené strmými šedými kopci, jejichž svahy byly zarostlé stromy, ale čela byla holá a na slunci se studeně leskla. Daleko na jižním konci se zvedaly tři vrcholky. Prostřední stál poněkud vpředu a odděleně: ostrov ve vodách objímaný z obou stran bledě třpytnými rameny Řeky. S větrem odtud přicházel vzdálený, ale hluboký hukot podobný hřmění v dálce.

„Pohleďte, Tol Brandir!“ řekl Aragorn a ukázal k vysokému vrcholku na jihu. „Nalevo stojí Amon Lhaw a napravo je Amon Hen, Vrchy slyšení a vidění. Za dnů velkých králů byly na obou pozorovatelny a stávaly tam stráže. Říká se však, že na Tol Brandiru dosud nestanula noha člověka ani zvířete. Než padne noční stín, budeme u nich. Slyším nekonečné volání Raurosu.“

Družina si teď chvíli odpočinula a nechala se unášet k jihu proudem, který plynul středem jezera. Trochu pojedli a pak se chopili pádel a spěchali vpřed. Svahy západních kopců padly do stínu a slunce se rudě kulatilo. Tu a tam mlhavě prosvitla hvězda. Tři vrcholky se před nimi v soumraku tměly. Rauros burácel mocným hlasem. Na plynoucí vody se již kladla noc, když cestovatelé konečně dospěli do stínu kopců.

Desátý den jejich cesty skončil. Divočinu měli za sebou. Už nemohli dál, aniž budou volit mezi východní cestou a západem. Před sebou měli poslední úsek výpravy.

KAPITOLA DESÁTÁ

ROZBITÍ SPOLEČENSTVA

Aragorn je vedl pravým ramenem Řeky. Tady, na západní straně ve stínu Tol Brandiru, sbíhal z úpatí Amon Henu k vodě zelený trávník. Za ním se zvedaly mírné svahy kopce oděné stromy a stromy se táhly do dáli k západu podle neobydlených břehů jezera. Padal tam potůček a napájel trávu.

„Tady si dnes v noci odpočineme," řekl Aragorn. „To je palouk Parth Galen; bývalo to v létě líbezné místečko. Doufejme, že sem ještě nepřišlo nic zlého."

Vytáhli čluny na zelený břeh a utábořili se u nich. Postavili stráže, ale nepřátele nezahlédli ani nezaslechli. Pokud se Glumovi podařilo je sledovat, zůstával neviděn a neslyšen. Přesto během noci Aragorn zneklidněl, často se převracel ve spánku a budil se. K ránu vstal a přišel k Frodovi, který měl právě hlídku.

„Proč vstáváte?" řekl Frodo. „Nemáte přece hlídku."

„Nevím," řekl Aragorn. „Ve spaní ve mně rostl stín a pocit ohrožení. Bylo by dobře, kdybys vytáhl meč."

„Proč?" řekl Frodo. „Jsou tu někde nepřátelé?"

„Podíváme se, co ukáže Žihadlo," odpověděl Aragorn.

Frodo tedy vytáhl elfí čepel z pochvy. Čekalo ho nepříjemné překvapení: ostří se do noci matně zalesklo. „Skřeti!" řekl. „Ne moc blízko, ale přece příliš blízko, jak se zdá."

„Toho jsem se bál," řekl Aragorn. „Snad ale nejsou na téhle straně Řeky. Žihadlo svítí slabě a třeba ukazuje jen to, že se po svazích Amon Lhawu potloukají mordorští zvědové. Ještě nikdy jsem neslyšel o skřetech na Amon Henu. Ale kdo ví, co se může stát v těchto zlých časech, když už Minas Tirith nezabezpečuje přechody přes Anduinu. Zítra musíme jít opatrně."

Den přišel jako oheň a dým. Dole na východě stály černé mříže mraků jako kouř nad požářištěm. Vycházející slunce je zespodu osvěcovalo temně rudými plameny; brzy vystoupilo nad ně do čisté oblohy. Vrcholek Tol Brandiru zezlátl. Frodo vyhlížel k východu a upíral zrak na vysoký ostrov. Jeho boky se svisle nořily z běžící vody. Vysoko nad srázy byly příkré svahy, po nich šplhaly stromy, zvedajíce se hlava nad hlavou; ještě výše byly šedé plochy nedostupných skal korunované kamennou špicí. Kolem ní kroužilo množství ptáků. Jiné živé tvory však nebylo vidět.

Když pojedli, Aragorn svolal Družinu. „Konečně přišel den," řekl, „den volby, kterou jsme tak dlouho odkládali. Co se teď stane s naší Družinou, která tak dlouho putovala ve společenství? Obrátíme se na západ s Boromirem a půjdeme do války o Gondor, nebo se obrátíme na východ ke Strachu a Stínu; nebo své společenství rozbijeme a půjdeme, kam kdo chce? Ať uděláme cokoli, musíme jednat brzy. Nemůžeme se tu dlouho zdržet. Víme, že nepřítel je na východním břehu; já se však bojím, že skřeti jsou možná už na této straně vody."

Nastalo dlouhé ticho, v němž nikdo nepromluvil ani se nepohnul.

„Tak, Frodo," řekl Aragorn. „Bojím se, že břímě leží na tobě. Ty jsi byl určen Radou, abys je nesl. Jen ty si můžeš zvolit svou vlastní cestu. V té věci ti poradit nemohu. Nejsem Gandalf, a ačkoliv jsem se snažil plnit jeho úlohu, nevím, jaký záměr nebo naději měl pro tuto hodinu, pokud měl vůbec nějaký. Nejpravděpodobnější se mi zdá, že i kdyby tu teď byl, volba by stejně čekala na tebe. Takový je tvůj úděl."

Frodo neodpověděl hned. Pak zvolna promluvil. „Vím, že je třeba spěchat, ale nemohu si vybrat. Břímě je těžké. Dejte mi ještě hodinu a pak vám řeknu. Nechte mě o samotě!"

Aragorn na něho pohlédl s laskavým soucitem. „Výborně, Frodo, synu Drogův," řekl. „Dostaneš hodinu a budeš sám. Zůstaneme chvíli tady. Ale neodcházej daleko, ani z doslechu."

Frodo chvilku seděl se sklopenou hlavou. Sam, který pána ustaraně sledoval, zavrtěl hlavou a zabručel si: „Je to jasný jako facka, ale teď nemá cenu, aby do toho Sam strkal prsty."

Vzápětí Frodo vstal a šel pryč a Sam viděl, že zatímco ostatní se ovládali a nedívali se na něho, Boromir Froda sledoval napjatým pohledem, dokud nezmizel mezi stromy na úpatí Amon Henu.

Nejdříve Frodo jen tak bloumal a pak zjistil, že ho nohy nesou do svahu kopce. Přišel na pěšinu, rozpadající se trosky pradávné dlážděné cesty. Na příkrých místech byly vytesány kamenné schody, ale teď už byly popraskané a omšelé a v rozsedlinách kořenily stromy. Chvíli lezl vzhůru a bylo mu jedno, kam jde, až se octl na travnaté plošině. Kolem rostly jeřáby a uprostřed byl široký plochý kámen. Palouk v stráni se otvíral k východu a byl plný ranního slunce. Frodo se zastavil a zahleděl se přes Řeku, která byla hluboko pod ním, k Tol Brandiru a na hejna ptáků kroužící v obrovské propasti vzduchu mezi ním a panenským ostrovem. Hlas Raurosu mocně burácel a dunivě bušil v hloubce.

Sedl si na kámen a položil bradu do dlaní. Zíral k východu, ale vlastně neviděl. Myslí mu procházelo všechno, co se stalo od chvíle, kdy Bilbo odešel z Kraje, a vzpomínal a vážil každé z Gandalfových slov, jež si byl schopen vybavit. Čas plynul, a on nebyl o nic blíže rozhodnutí.

Náhle procitl z myšlenek: měl zvláštní pocit, že za ním něco je, že se na něho upírají nepřátelské oči. Vyskočil a obrátil se; k svému překvapení však spatřil jenom Boromira, jehož tvář se vlídně usmívala.

„Bál jsem se o tebe, Frodo" řekl a přistoupil. „Má-li Aragorn pravdu a skřeti jsou nablízku, pak by se nikdo z nás neměl toulat sám, a ty nejméně ze všech: tolik toho na tobě závisí. A já mám tak těžké srdce. Smím tady zůstat a chvíli si s tebou povídat, když jsem tě našel? Potěšilo by mě to. Kde je mnoho lidí, tam se z každého hovoru stane nekonečná pře. Ale dva možná dokážou spolu najít moudrost."

„Jsi laskavý," řekl Frodo. „Myslím ale, že žádný hovor nepomůže. Já totiž vím, co bych měl udělat, ale bojím se toho, Boromire,

bojím." Boromir stál mlčky. Rauros dál nekonečně burácel. Vítr ševelil ve větvích stromů. Frodo se zachvěl.

Náhle Boromir přišel a sedl si vedle něho. „Jsi si jistý, že se netrápíš zbytečně?" řekl. „Přál bych si ti pomoci. Potřebuješ radu při své těžké volbě. Nepřijmeš ji ode mne?"

„Myslím, že už znám tvou radu, Boromire," řekl Frodo. „A zdála by se moudrá, ale mé srdce mě varuje."

„Varuje? Varuje před čím?" řekl Boromir ostře.

„Před otálením. Před cestou, která se zdá snazší. Před odmítnutím břemene, které na mne bylo vloženo. Před — dobrá, když to musím říct, před spoléháním na sílu a pravdivost mužů."

„A přitom tě ta síla dlouho ochraňovala v tvé daleké zemičce, i když jsi o tom nevěděl."

„Nepochybuji o udatnosti tvého národa. Jenže svět se mění. Zdi Minas Tirith jsou možná silné, ale dost silné nejsou. Když nevydrží, co bude pak?"

„Statečně padneme v boji. Ale je pořád ještě naděje, že vydrží."

„Žádná, dokud trvá Prsten," řekl Frodo.

„Á, Prsten!" zasvitlo Boromirovi v očích. „Prsten! Není to prazvláštní sudba, že máme trpět tolik strachu a tolik pochybností pro takovou malou věc? Taková maličká věc! A já ji viděl jenom na okamžik v Elrondově domě. Nemohl bych se na něj znovu podívat?"

Frodo vzhlédl. Srdce mu ustydlo. V Boromirových očích postřehl záblesk, a přece byla jeho tvář stále vlídná a přátelská. „Je líp, když zůstane schován," řekl.

„Jak si přeješ. Mně je to jedno," řekl Boromir. „Nemohu ale o něm zde aspoň mluvit? Vždyť ty, zdá se mi, pořád myslíš jen na to, jakou by měl moc v ruce Nepřítele: na jeho zlé účinky, ne na dobré. Říkáš, že svět se mění. Minas Tirith padne, bude-li Prsten zachován. Ale proč? Jistě, kdyby měl Prsten Nepřítel. Ale proč, kdybychom ho měli my?"

„Copak jsi nebyl v Radě?" odpověděl Frodo. „Vždyť my jej nemůžeme používat, a co je vykonáno s jeho pomocí, obrací se k zlému."

Boromir vstal a netrpělivě přecházel. „Pořád dokolečka," vykřikl. „Gandalf, Elrond — ti tě tak naučili mluvit. Oni sami mají možná

pravdu. Tihle elfové a poloelfové a čarodějové, těm by se to třeba nevyplatilo. Stejně často uvažuji, jestli jsou doopravdy moudří, nebo jen bázliví. Ale každý podle své přirozenosti. Muži upřímného srdce, ti se nedají zkazit. My z Minas Tirith jsme obstáli věrně v předlouhých letech zkoušek. My netoužíme po moci velkých čarodějů, jen po síle ubránit se, po síle pro spravedlivou věc. A hle! V naší tísni náhoda vynese na světlo Prsten moci. Je to dar, říkám ti, dar nepřátelům Mordoru. Je šílenství nepoužít ho, nevyužít moci Nepřítele proti němu samému. Nebojácní, nelítostní, jen ti dobudou vítězství. Co by nedokázal v téhle hodině válečník, nějaký veliký vůdce? Co by nedokázal Aragorn? Anebo, odmítne-li, proč ne Boromir? Prsten by mi dal moc velet. Jak já bych tlačil mordorská vojska a jak by se všichni lidé sbíhali k mé zástavě!“

Boromir přecházel sem a tam a mluvil stále hlasitěji. Zdálo se, že na Froda téměř zapomněl; hovořil o valech a zbraních a o svolávání vojsk; načrtal plány velikých spojenectví a budoucích slavných vítězství; a svrhl Mordor a stal se mocným králem, laskavým a moudrým. Náhle se zastavil a zamával pažemi.

„A oni nám říkají, abychom ho zahodili!“ vykřikl. „Neříkám *zničili.* To by možná bylo dobré, kdyby byla rozumná naděje, že se to podaří. Ale ta není. Jediný plán, který nám předkládají, je, aby nějaký půlčík slepě běžel do Mordoru a nabídl Nepříteli skvělou možnost, jak získat Prsten zpátky. Bláznovství!

To přece chápeš, příteli?“ obrátil se náhle opět k Fredovi. „Říkáš, že máš strach. Jestli ano, i nejodvážnější ti to prominou. Ale nebouří se to v tobě vlastně zdravý rozum?“

„Ne, mám strach,“ řekl Frodo. „Prostě strach. Ale jsem rád, že jsem tě slyšel mluvit tak otevřeně. Leccos se mi ujasnilo.“

„Takže půjdeš do Minas Tirith?“ vykřikl Boromir. Oči mu svítily v rozdychtěné tváři.

„Nerozumíš mi,“ řekl Frodo.

„Ale půjdeš, aspoň na chvilku?“ naléhal Boromir. „Mé město není daleko; a odtamtud není do Mordoru o mnoho dál než odtud. Dlouho jsme byli v pustých končinách a potřebuješ zprávy o tom, co Nepřítel dělá, než začneš jednat. Pojď se mnou, Frodo,“ řekl. „Potřebuješ si odpočinout před svou výpravou, musíš-li ji podniknout.“

Položil hobitovi přátelsky ruku na rameno, Frodo však cítil, že se ta ruka třese potlačovaným vzrušením. Rychle ustoupil a s obavou pozoroval vysokého muže, který byl skoro dvakrát tak velký a mnohokrát silnější než on.

„Proč jsi tak nepřístupný?" řekl Boromir. „Já jsem poctivý muž, ani zloděj, ani špeh. Potřebuji tvůj Prsten: to teď víš. Ale dávám ti slovo, že si jej netoužím ponechat. Nedovolíš mi ani, abych aspoň vyzkoušel svůj plán? Půjč mi ten Prsten!"

„Ne! Ne!" vykřikl Frodo. „Mně uložila Rada, abych jej nesl."

„Pro naše vlastní bláznovství nás Nepřítel porazí," vykřikl Boromir. „Jak mě to zlobí! Hlupák! Zatvrzelý hlupák: schválně poběží na smrt a zničí nás všechny. Jestli vůbec nějací smrtelníci mají nárok na Prsten, tak jsou to Muži z Númenoru, a ne půlčíci. Vždyť jsi jej dostal jen nešťastnou náhodou. Mohl být můj. Měl by být můj. Dej mi ho!"

Frodo neodpověděl, ale ustupoval, dokud mezi nimi nestál ten veliký plochý kámen.

„No tak, no tak, příteli!" řekl Boromir měkčeji. „Proč se ho nezbavit? Proč se neosvobodit od pochyb a strachu? Můžeš dát vinu mně, když budeš chtít. Můžeš říci, že jsem byl příliš silný a vzal ti jej násilím. Protože já jsem na tebe příliš silný, půlčíku," vykřikl; a náhle přeskočil kámen a vrhl se po Frodovi. Jeho sličná a příjemná tvář se ohyzdně proměnila; oči mu zběsile plály.

Frodo uhnul, a zase byl mezi nimi kámen. Teď mohl udělat jenom jedno: roztřeseně vytáhl Prsten na řetízku a rychle si jej navlékl na prst v okamžiku, kdy po něm Boromir znovu skočil. Muž otevřel ústa, chviličku ohromeně zíral a pak se pomateně rozběhl kolem a hledal mezi balvany a stromy.

„Zatracený komediante!" zařval. „Jen počkej, až tě dostanu do rukou! Teď do tebe vidím. Ty ten Prsten odneseš Sauronovi a všechny nás prodáš. Jenom jsi čekal na příležitost, abys nás nechal v louži. Proklínám tě. A všechny půlčíky. Ať na vás padne smrt a tma!" Tu zakopl o kámen, svalil se a zůstal ležet na obličeji. Chvilku byl tak nehybný, jako by ho srazila vlastní kletba. Najednou se rozplakal. Vstal a přejel si rukou přes oči, stíraje slzy. „Co jsem to řekl?" vykři-

kl. „Co jsem to udělal? Frodo! Frodo!“ volal. „Vrať se! Zmocnilo se mě šílenství, ale už přešlo. Vrať se!“

Nikdo neodpověděl. Frodo jeho výkřiky ani neslyšel. Byl už daleko a slepě skákal pěšinou vzhůru na vrchol kopce. Lomcovala jím hrůza a hoře, když v duchu viděl šílenou zdivočelou tvář Boromirovu a jeho planoucí oči.

Brzy se octl sám na vrcholku Amon Henu, zastavil se a lapal po dechu. Jako v mlze viděl široký plochý kruh dlážděný velikými kameny a obklopený drolícím se opevněním; uprostřed stál na čtyřech vyřezávaných sloupech vyvýšený stolec, k němuž stoupalo dlouhé schodiště. Vylezl nahoru a posadil se na starobylé křeslo. Cítil se jako zbloudilé děcko, které se vydrápalo na trůn horských králů.

Zpočátku mnoho neviděl. Jako by byl v mlhavém světě stínů: měl nasazený Prsten. Pak mlha tu a tam ustoupila a on spatřil mnoho obrazů. Byly malé a zřetelné, jako by je měl na tabulce před očima, a přece vzdálené. Neozval se ani zvuk, jen živoucí jasné obrázky. Jakoby se svět smrštil a oněměl. Seděl na Stolci vidění, na Amon Henu, na kopci Oka Mužů z Númenoru. Hleděl na východ do širých nezmapovaných zemí, do bezejmenných plání a neprozkoumaných lesů. Hleděl na sever a Velká řeka ležela před ním jako stuha a Mlžné hory byly v dálce malé a tvrdé jako polámané zuby. Hleděl na západ a viděl širé pastviny Rohanu; a Orthank, věž v Železném pasu, jako černý bodec. Hleděl na jih a přímo pod nohama se mu Velká řeka svíjela v hroutící se vlnu a vrhala se Rauroským vodopádem do zpěněné propasti; v tříšti pohrávala třpytivá duha. A viděl Ethir Anduin, mocnou deltu Řeky, a myriády ptáků kroužících jako bílý prach ve slunci; a pod nimi zelené a stříbřité moře.

Kam se však podíval, všude viděl znamení války. Mlžné hory se podobaly mraveništi: skřeti vylézali tisíci děrami. Pod haluzemi Temného hvozdu se odehrával smrtelný zápas elfů a lidí a divokých zvířat. Země Meddědovců hořela; nad Morií visel mrak; na hranicích Lórienu vystupoval kouř.

Po trávě Rohanu cválali jezdci; ze Železného pasu proudili vlci. Z haradských přístavů vyplouvaly na moře válečné lodi a z východu se valil nekonečný proud mužů s meči, kopiníků, lučištníků na koni, náčelnických dvoukolek a naložených povozů. Veškerá moc Temného pána byla v pohybu. Obrátil se zase na jih a spatřil Minas Tirith. Zdála se vzdálená a krásná: s bílými zdmi, mnoha věžemi, hrdá a sličná ve svém horském sedle; cimbuří se blyštěla ocelí a na baštách vlály pestré praporce. V srdci mu svitla naděje. Avšak proti Minas Tirith stála jiná pevnost, větší a silnější. Tam, na východ, se nevolky obracel jeho pohled. Přešel po zhroucených mostech Osgi-liathu, po vyceněných branách Minas Morgul, po přízračných horách, a padl do Gorgorothu, údolí děsu v zemi Mordor. Tam pod sluncem ležela tma. Kouřem probleskoval oheň. Hora osudu hořela a stoupal z ní dusivý kouř. Potom jeho pohled strnul přikován: val za valem, cimbuří za cimbuřím, černá, nezměrně silná železná hora, ocelová brána, diamantová věž; tak spatřil Barad-dûr, pevnost Sauronovu. Veškerá naděje ho opustila.

A náhle ucítil Oko. Tam, v Temné věži, bylo oko, jež nespí. Poznal, že si uvědomilo jeho pohled. Byla v něm zuřivá, dychtivá vůle. Vrhlo se k němu; cítil je téměř jako prst, který ho hledá. Už brzy ho zasáhne a přesně pozná, kde je. Dotklo se Amon Lhawu. Smeklo se po Tol Brandiru — skočil dolů ze stolce, schoulil se, zakryl si hlavu šedou kápí.

Slyšel sám sebe, jak křičí: *„Nikdy! Nikdy!“* Nebo to bylo: „Jistě, už jdu, jdu k tobě?“ Nevěděl. Pak mu jako blesk z nějakého jiného zdroje síly do mysli pronikla jiná myšlenka: *„Sundej ho! Sundej ho! Hlupáku, sundej ho! Sundej Prsten!“*

Obě síly v něm zápasily. Chviličku se v mukách svíjel v přesné rovnováze mezi jejich bodavými hroty. A tu si opět uvědomil sám sebe, Froda, ani Hlas, ani Oko: měl svobodu volby a zbýval mu k tomu jediný okamžik. Sundal Prsten z prstu. Klečel v jasném slunci před vysokým stolcem. Jako by nad ním přeletěl černý stín, podobný paži; minul Amon Hen, zatápal na západě a vybledl. Pak bylo celé nebe čisté a modré a v každém stromě zpívali ptáci.

Frodo se zvedl. Ležela na něm veliká únava, vůli měl ale pevnou a srdce lehčí. Promluvil k sobě nahlas: „Teď udělám, co musím,“

řekl, „Aspoň jedno je zřejmé: zlo Prstenu už působí i v Družině a Prsten ji musí opustit, než napáchá větší škody. Půjdu sám. Některým důvěřovat nemohu, a ti, kterým důvěřovat mohu, jsou mi příliš drazí: chudák Sam a Smíšek a Pipin. A také Chodec: jeho srdce touží po Minas Tirith a bude ho tam zapotřebí, teď když Boromir propadl zlu. Půjdu sám. Hned."

Rychle sešel po pěšině a vrátil se na palouk, kde ho našel Boromir. Tam se zastavil a naslouchal. Měl dojem, že zdola z lesa u pobřeží slyší výkřiky a volání.

„To mě asi hledají," řekl. „Kdo ví, jak dlouho jsem byl pryč. Řekl bych, že kolik hodin." Zaváhal. „Co mám dělat?" zamumlal. „Musím jít teď, nebo nepůjdu nikdy. Víckrát nebudu mít příležitost. Hrozně nerad je opouštím takhle bez vysvětlení. Ale vždyť oni to pochopí. Sam určitě. A co jiného mohu dělat?"

Pomalu vytáhl Prsten a znovu si jej navlékl. Zmizel a kráčel z kopce tišeji než šelest větru.

Ostatní dlouho zůstali u řeky. Nějakou dobu mlčeli a neklidně přecházeli; teď však seděli v kruhu a rozmlouvali. Co chvíli se pokoušeli mluvit o jiném, o své dlouhé pouti a mnoha dobrodružstvích, vyptávali se Aragorna na Gondorskou říši a její starobylou historii a na pozůstatky velikých děl, které bylo dosud vidět v této podivné hraniční zemi Emyn Muil: na kamenné krále a stolce Lhaw a Hen a na veliké schody podél Rauroského vodopádu. Myšlenkami i slovy se však ustavičně vraceli k Frodovi a Prstenu. Jak se Frodo rozhodne? Proč váhá?

„Podle mne rozvažuje, která cesta je zoufalejší," řekl Aragorn. „A má proč. Vydat se na východ je teď pro Družinu ještě beznadějnější, protože nás vystopoval Glum a musíme se obávat, že tajemství naší výpravy je už prozrazeno. Minas Tirith však není o nic blíž ohni a zničení Břemene.

Můžeme se tam chvíli udržet a statečně bojovat; jenže Pán Denethor se všemi svými muži nemůže doufat, že se jim podaří to, nač podle vlastních slov nemá sílu ani Elrond, totiž uchovat Břímě v tajnosti nebo zadržet veškerou moc Nepřítele, až si pro ně přijde. Kte-

rou cestu by kdo z nás volil na Frodově místě? Já nevím. Teď nám opravdu nejvíc schází Gandalf.“

„Je to bolestná ztráta,“ řekl Legolas. „Přesto se chtě nechtě musíme rozmyslet i bez jeho pomoci. Proč bychom se nerozhodli my a nepomohli tak Frodovi? Zavolejme ho zpátky a budeme hlasovat. Já bych hlasoval pro Minas Tirith.“

„Já také,“ řekl Gimli. „My jsme samozřejmě byli posláni jen proto, abychom cestou pomáhali Tomu, kdo nese Břímě, a nešli dál, než budeme mít chuť; a nikdo z nás není pod přísahou ani pod příkazem, aby hledal Horu osudu. Těžko jsem se loučil s Lothlórienem. Došel jsem však až sem a říkám tohle: teď, když už jsme dospěli k poslední volbě, je mi jasné, že nemohu Froda opustit. Volil bych Minas Tirith, ale jestli on nebude chtít, půjdu za ním.“

„I já půjdu s ním,“ řekl Legolas. „Bylo by proradné teď dávat sbohem.“

„Skutečně by to byla zrada, kdybychom ho všichni opustili,“ řekl Aragorn. „Půjde-li však na východ, nemusí s ním jít všichni. Dokonce si myslím, že by neměli. Je to zoufalý podnik pro osm stejně jako pro tři, pro dva nebo pro jednoho samotného. Kdybyste mi dovolili vybírat, určil bych tři společníky: Sama, který by nic jiného nestrpěl, Gimliho a sebe. Boromir se vrátí do vlastního města, kde ho jeho otec a jeho lid potřebují; a ostatní by měli jít s ním, nebo přinejmenším Smělmír a Peregrin, pokud by nás Legolas nechtěl opustit.“

„Tak to by vůbec nešlo!“ vykřikl Smíšek. „Nemůžeme opustit Froda! Pipin a já jsme vždycky chtěli jít, kam půjde on, a chceme pořád. Ale neuvědomovali jsme si, co to bude znamenat. Daleko v Kraji nebo i v Roklince to vypadalo jinak. Bylo by šílené a kruté nechat Froda, aby šel do Mordoru. Proč ho nemůžeme zadržet?“

„Musíme ho zadržet,“ řekl Pipin. „A kvůli tomu se určitě trápí. Ví, že nebudeme souhlasit s tím, aby šel na východ. A chudák nechce nikoho žádat, aby šel s ním. Představte si to: jít do Mordoru sám!“ Pipin se otřásl. „Ale vždyť ten hlupáček hobití musí vědět, že nepotřebuje žádat. Měl by vědět, že když ho nebudeme moci zadržet, neopustíme ho.“

„Prosím za prominutí,“ řekl Sam. „Myslím, že mému pánovi vůbec nerozumíte. Není na pochybách, kterou cestou se dát. To vůbec

ne! Stejně, k čemu je dobrá Minas Tirith? Myslím pro něho, prosím za prominutí, pane Boromire," dodal a obrátil se. A tu zjistili, že Boromir, který zprvu mlčky seděl na vnějším okraji kruhu, už tam není.

„Kam mohl jít?" vykřikl Sam. Zatvářil se ustaraně. „Podle mě byl poslední dobou trochu divný. Ale co, jeho věc to stejně není. Jde domů, jak vždycky říkal, a já mu to nevyčítám. Ale pan Frodo ví, že musí najít Pukliny osudu, když to půjde. Ale má strach. Teď, když na to došlo, je prostě vyděšený. To ho trápí. Samozřejmě, dostal už nějakou tu školu, abych tak řekl — to jsme dostali všichni od té doby, co jsme odešli z domu, jinak by byl tak vyděšený, že by prostě Prsten hodil do Řeky a upaloval. Ale pořád ještě má moc velký strach vydat se na cestu. A kvůli nám si hlavu nedělá, jestli s ním půjdeme nebo ne. Ví, že chceme. A to je další věc, která ho žere. Jestli se sebere a půjde, tak bude chtít jít sám. Dejte na moje slova! Až se vrátí, čekají nás mrzutosti. Protože on se sebere, to je jisté, jako že se jmenuje Pytlík."

„Věřím, že jsi promluvil moudřeji než my všichni, Same," řekl Aragorn. „A co budeme dělat, ukáže-li se, že máš pravdu?"

„Zarazíme ho! Necháme ho jít!" zvolal Pipin.

„Kdo ví?" řekl Aragorn. „On nese Prsten a jeho osud leží na něm. Nemyslím, že je naší úlohou hnát ho jedním nebo druhým směrem. A myslím, že by se nám to ani nepodařilo, kdybychom se o to pokoušeli. Tady pracují jiné, mnohem silnější mocnosti."

„Já bych byl rád, kdyby se Frodo sebral a přišel zpátky a skoncovali jsme to," řekl Pipin. „Tohle čekání je hrozné! Čas přece musel vypršet?"

„Ano," řekl Aragorn. „Hodina minula už dávno. Blíží se poledne. Musíme ho zavolat."

V tom okamžiku se objevil Boromir. Vyšel z lesa a mlčky kráčel k nim. Tvář měl zachmuřenou a smutnou. Zastavil se, jako by počítal přítomné, a pak usedl stranou s očima sklopenýma k zemi.

„Kde jsi byl, Boromire?" zeptal se Aragorn. „Viděl jsi Froda?"

Boromir kratičce zaváhal. „Ano a ne," odvětil pomalu. „Ano: našel jsem ho kus nahoře v kopci a mluvil jsem s ním. Naléhal jsem na něho, aby šel do Minas Tirith, a ne na východ. Rozzlobil jsem se, a

on odešel. Zmizel. Nikdy jsem nic takového neviděl, ačkoli jsem o tom slyšel v pohádkách. Musel si nasadit Prsten. Už jsem ho pak nemohl najít. Myslel jsem, že se vrátil k vám."

„To je všechno, co můžeš říci?" řekl Aragorn a hleděl na Boromira tvrdě a nepříliš laskavě.

„Ano," odpověděl. „Zatím víc neřeknu."

„To je ale špatné!" vykřikl Sam a vyskočil. „Kdo ví, co tenhle člověk provedl. Proč by si byl Frodo nasazoval Prsten? Neměl to dělat, a jestli to udělal, tak se mohlo stát nevím co!"

„Přece by si ho nenechal na ruce," řekl Smíšek, „když už utekl nevítanému hostu, jako to dělával Bilbo."

„Ale kam šel? Kde je?" vykřikl Pipin. „Je pryč už strašnou dobu."

„Kdy jsi viděl Froda naposled, Boromire?" zeptal se Aragorn.

„Snad před půl hodinou," odpověděl. „Anebo možná před hodinou. Toulal jsem se chvíli nazdařbůh. Já nevím! Já nevím!" Položil si hlavu do rukou a seděl zhrouceně jako pod tíží utrpení.

„Hodina, co zmizel!" zařval Sam. „Okamžitě ho musíme jít hledat! Pojďte!"

„Počkej chvilku!" vykřikl Aragorn. „Musíme se rozdělit do dvojic a dohodnout — no tak, stůjte! Počkejte!"

Marně. Nevšímali si ho. Sam se vyřítil první, Smíšek a Pipin běželi za ním a už s křikem mizeli na západě mezi stromy u břehu. *„Frodo! Frodo.'"* zněly jejich vysoké, jasné hobití hlásky. Legolas a Gimli utíkali. Jako by na Družinu padla náhlá panika nebo šílenství.

„Všichni se rozutekou a ztratí," zasténal Aragorn. „Boromire, nevím, jakou úlohu jsi sehrál v téhle zlé věci, ale teď pomoz! Jdi za těmi dvěma hobitími splašenci a chraň alespoň je, i kdybyste Froda nenašli. Přijďte zpátky na tohle místo, nenajdete-li buď jeho, nebo nějaké stopy po něm. Vrátím se brzy."

Aragorn pružně vyskočil a rozběhl se za Samem. Dostihl ho právě na palouku u jeřábů, jak namáhavě funí do kopce a volá: *„Frodo!"*

„Pojď se mnou, Same!" řekl. „Nikdo z nás by neměl chodit sám. Cítím, že je tu někde nějaké zlo. Jdu nahoru, na stolec Amon Hen,

abych viděl, co se dá. Podívej! Je to tak, jak mi srdce řeklo: Frodo tudy prošel. Pojď za mnou a měj oči otevřené!“ Hnal se pěšinou vzhůru.

Sam dělal, co mohl, ale s Hraničářem Chodcem krok neudržel a brzy zůstal pozadu. Nedošel daleko a Aragorn se mu vpředu ztratil z očí. Sam zůstal stát a vydýchal se. Najednou se pleskl do čela.

„Pozor, Same Křepelko!“ řekl nahlas. „Nohy máš moc krátké, tak používej hlavu! Počkejme. Boromir nelže, to není jeho způsob; ale neřekl nám všechno. Něco pana Froda pořádně vyděsilo. Pak se najednou sebral. Konečně se rozhodl, že půjde. Kam? Na východ. Bez Sama? Ano, nevezme s sebou ani svého Sama. To je kruté, to je strašně kruté.“

Sam si přejel rukou přes oči, stíraje slzy. „Klid, Křepelko!“ řekl. „Mysli, jestli to vůbec dokážeš! Nemůže přeletět řeku a nemůže skočit do vodopádu. Nemá nic s sebou. Takže musí zpátky k člunům. Zpátky k člunům! Zpátky k člunům, Same, bleskově!“

Sam se obrátil a upaloval zpátky pěšinou. Upadl a rozbil si kolena. Vstal a běžel dál. Došel k břehu, na okraj palouku Parth Galen, kde byly čluny vytažené z vody. Nikde nikdo. Zdálo se, že vzadu v lese někdo křičí, ale na to nedbal. Chviličku stál jako sloup a zíral. Po břehu klouzal sám od sebe člun. Sam s výkřikem vyrazil tryskem přes trávník. Člun sklouzl do vody.

„Už jdu, pane Frodo! Už jdu!“ křikl Sam a vrhl se z břehu po odjíždějícím člunu. Minul jej o pár stop. S výkřikem a šplouchnutím padl obličejem do hlubokého rychlého proudu. Zakloktal a ponořil se. Řeka se zavřela nad jeho kučeravou hlavou.

Z prázdného člunu se ozval úzkostný výkřik. Zamávalo pádlo a člun obrátil. Právě včas chytil Frodo Sama za vlasy, když se vynořil, prskaje a zmítaje se. Kulaté hnědé oči měl skelné strachem.

„Polez nahoru, Samičku!“ řekl Frodo. „Chyť se mě za ruku!“

„Zachraňte mě, pane Frodo!“ dusil se Sam. „Topím se. Já vaši ruku nevidím.“

„Tady! Neštípej přece! Já tě nepustím. Šlapej vodu a nepotápěj se, abys nepřevrhl člun. Tuhle, chyť se kraje a nech mě pádlovat!“

Několika rázy dovezl Frodo člun zpátky k břehu a Sam se vyškrábal z vody, zmáčený jako potkan. Frodo si sundal Prsten a vystoupil na břeh.

„Ze všech otravů jsi ty nejotravnější, Same!“ řekl.

„Pane Frodo, to je kruté,“ řekl Sam a třásl se. „To je kruté, chtít odejít beze mě a vůbec. Kdybych to neuhodl, kde byste byl teď?“

„Bezpečně na cestě.“

„Bezpečně!“ řekl Sam. „Dočista sám a beze mě? Kdo by vám pomáhal? To bych byl nesnesl. To by mě zabilo.“

„Zabilo by tě, kdybys šel se mnou, Same,“ řekl Frodo, „a to bych nesnesl já.“

„Ne tak spolehlivě, jako kdybych já zůstal bez vás,“ řekl Sam.

„Ale vždyť jdu do Mordoru.“

„To vím, pane Frodo. Samozřejmě že tam jdete. A já jdu s vámi.“

„Koukej, Same,“ řekl Frodo, „nepřekážej mi! Ostatní tu budou každou chvíli. Jestli mě tu chytnou, budu se muset přít a vysvětlovat a víckrát nebudu mít odvahu a ani příležitost dostat se pryč. Ale já musím jít hned. Je to jediná cesta.“

„Ovšem že je,“ řekl Sam. „Ale ne sám. Já jdu taky, nebo nepůjde ani jeden. To radši proděravím všechny čluny.“

Frodo se doopravdy rozesmál. Srdce mu zalila náhlá hřejivá radost. „Jeden nech!“ řekl. „Budeme ho potřebovat. Ale nemůžeš jít jen tak, bez oblečení a bez jídla a beze všeho.“

„Jenom chviličku vydržte a všechno si vezmu!“ vykřikl Sam dychtivě. „Všechno mám připraveno. Myslel jsem, že dneska vyrazíme.“ Odpádil k tábořišti, vylovil svůj batoh z hromady, kam jej Frodo položil, když vykládal z člunu věci svých druhů, hmátl po jedné přikrývce a nějakých balíčcích jídla navíc a utíkal zpátky.

„Tak mám plán pokažený!“ řekl Frodo. „Tobě člověk neuteče. Ale jsem rád, Same. Nemůžu ti vypovědět, jak rád. Pojď! Je vidět, že jsme měli jít spolu. Půjdeme a snad i ostatní najdou bezpečnou cestu! Chodec se o ně postará. Asi je víckrát neuvidíme.“

„A třeba přece, pane Frodo. Třeba přece,“ řekl Sam.

Tak se Frodo a Sam vydali na poslední úsek pouti spolu. Frodo odpádloval od břehu a Řeka je rychle nesla západním ramenem ko-

lem mračných skal Tol Brandiru. Řev velkých vodopádů se blížil. Ani se Samovou pomocí nebylo snadné překonat proud na jižním konci ostrova a zavézt člun na východ k protějšímu břehu.

Konečně opět stáli na pevné půdě na jižním úpatí Amon Lhawu. Břeh se tam mírně svažoval. Vytáhli tedy člun vysoko nad vodu a schovali jej, jak uměli, za veliký balvan. Pak zvedli svá břemena a vyrazili hledat cestu, která by je převedla přes šedivé pahorky Emyn Muil do Země stínu.

Zde končí první část historie Války o Prsten.

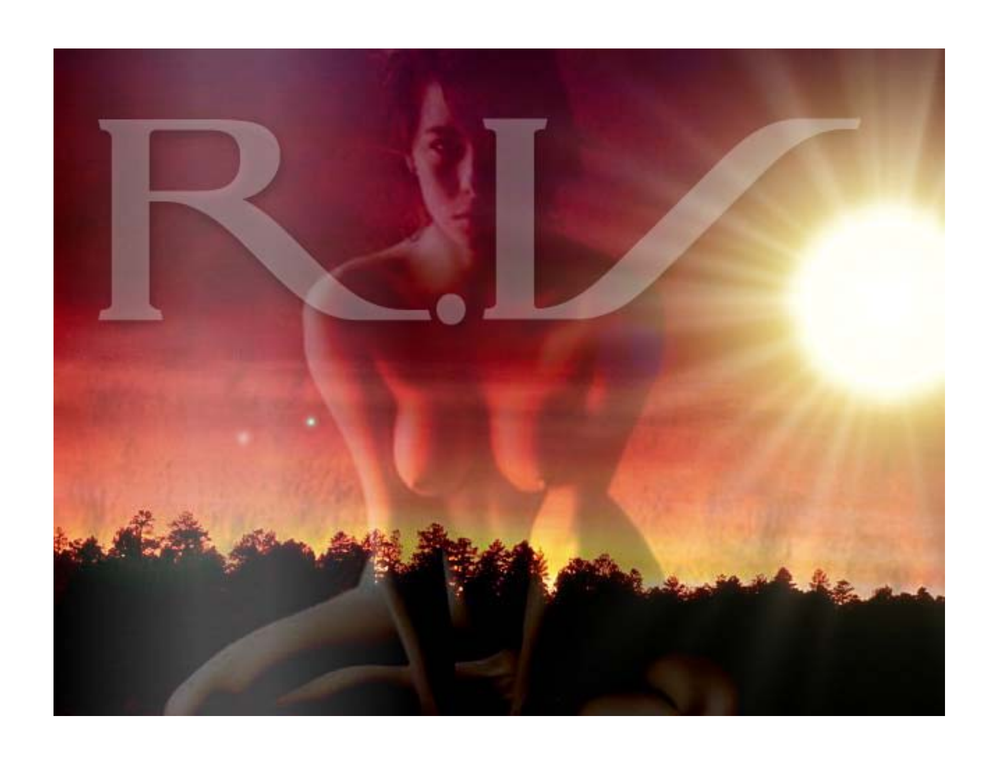
Druhá část se jmenuje DVĚ VĚŽE, protože nad jejím děním se tyčí Sarumanova citadela ORTHANK a pevnost MINAS MORGUL, jež střeží tajný vchod do Mordoru: vypráví se tam o činech a nebezpečích všech členů nyní rozděleného Společenstva až po příchod Velké tmy.

Třetí část, NÁVRAT KRÁLE, vypráví o poslední obraně před Stínem a o konci poslání Toho, který nesl Prsten.

John Ronald Reuel Tolkien

PÁN PRSTENŮ
I. SPOLEČENSTVO PRSTENU

Z anglického originálu The Fellowship of the Ring vydaného nakladatelstvím George Allen & Unwin
v Londýně roku 1978
přeložila Stanislava Pošustová.
Přebal s použitím kresby Josefa Velčovského,
vazbu a grafickou úpravu navrhl Michal Houba.
Vydala Mladá fronta jako svou 5 130. publikaci.
Edice Třináct, svazek 190.
Edici řídí PhDr. Zdeněk Storch.
Odpovědný redaktor Milan Macháček.
Výtvarný redaktor Josef Velčovský.
Technická redaktorka Jana Vysoká.
Fotosazbu písmem Tempora-Digiset zhotovila
Svoboda, graf. záv., sdružený podnik, Praha 10-Malešice
Vytiskl Mír, novinářské závody, sdružený podnik,
závod 3, Praha l, Opletalova 3.
27,32 AA. 28,64 VA. 384 stran.
Náklad 55 000 výtisků. 605/22/85.6
Vydání první. Praha 1990
23-012-90 13/34
Cena brožovaného výtisku 29,84 Kčs
Cena vázaného výtisku 35 Kčs

R.L